

Printed at the
RATHNAM PRESS,
MADRAS - 1.

INTRODUCTION

The first volume of the present work Paṇinisūtravyākya containing the Sūtras in the Pūrvardha of the Siddhānta-kaumudī was published in the year 1954. This is the continuation of the same containing the Sūtras of the Uttarardha beginning from Bhvādi and ending with the Līnganuśāsanam. As promised in the earlier volume, the following Indices have been added to this work.

1. Index of Sūtras
2. „ Vārtikas
3. „ Uṇadi Sūtras
4. „ Līnganuśāsana Sūtras
5. „ Gaṇas
6. „ Gaṇa Sūtras
7. „ Verses and Passages cited as illustration
8. „ Words given as examples

Since the authors referred to in this work are not many, a separate index for the same has not been prepared. In addition to the works mentioned in the previous volume, from which illustrations have been drawn, the following two more works *Viz.* Subhaṣitatriṣaṭī of Bhartṛhari and Snuṣāvijayam of Sundararaja Kavi should be added to the list.

My thanks are due to the Sanskrit Pandits of the library Śrīmanṣ T. H. Viswanathan, N. S. Ramanujam, M. S. Vaidyanathan and V. R. Kalyanasundaram for preparing the press copy of the text and indices and correcting the proofs. My thanks are also due to the Rathnam Press for cooperating with me in completing the printing of this work without any delay.

Madras Govt.
Oriental Mss. Library.
30-4-1955.

T. CHANDRASEKHARAN,
Curator,

पाणिनिद्वयशब्दाव्याः सूचीविवक्तः प्रथमो भागः १९५४ तमे वर्षे प्रकाशितः । अत्र अनुसूच्यमाना द्वितीयो भागः उपदिप्रकरणविः लिङ्गानुशासनप्रकरणस्तः प्रकाशते । अस्मिन् भागे प्रतिज्ञानुसारं अयो- निर्दिष्टाः सूच्यमानाः अन्ते संयोजिताः ।

- (१) सूत्रसूची
- (२) वार्तिकसूची
- (३) उणादिसूत्रसूची
- (४) लिङ्गानुशासनसूत्रसूची
- (५) गणानुक्रमणी
- (६) गणानुक्रमणी
- (७) उदाहरणसूची
- (८) उदाहरणसूची

उदाहरणार्थोद्घृतग्रन्थानां तत्कर्तृणां च बाहुल्याभावात् प्रमेयं तदर्थं सूचिका न संयोजिता । पूर्वभागे उदाहरणार्थोद्घृतग्रन्थैः सह कुम्भितनिशती स्तुषाविजयश्चेति ग्रन्थद्वयमधिकतया उदाहरणार्थोद्घृतम् ।

एतद्ग्रन्थस्य सूचीनां च मुद्रापणे उपकृतवद्वयः श्रीधुनिश्चिनाथ- रामानुजवैद्यनाथकल्याणमुन्दरमहोदयेभ्यः, अविलम्बेन मुद्रापयित्वा उपकृतवद्वयः रत्नमुद्रालयाधिकृतेभ्यश्च धन्यवादान् निवेदयामि ।

मद्रपुरी, }
30 - 4 - '55. }

इत्थं
ति. चन्द्रशेखरः

* विषयानुक्रमिका *

	पुटसङ्ख्या
भ्वादिप्रकरणम् - - -	१
अदादिप्रकरणम् - - -	६१
जुहोत्यादिप्रकरणम् - - -	६८
दिवादिप्रकरणम् - - -	७०
स्वादिप्रकरणम् - - -	७२
तुदादिप्रकरणम् - - -	७४
रुधादिप्रकरणम् - - -	७६
तनादिप्रकरणम् - - -	७७
क्यादिप्रकरणम् - - -	८०
चुरादिप्रकरणम् - - -	८२
णिजन्तप्रकरणम् - - -	९४
सन्नन्तप्रकरणम् - - -	१०१
यङन्तप्रकरणम् - - -	१०४
यङ्लुगन्तप्रकरणम् - - -	१०८
नामधातुप्रकरणम् - - -	१०९
कण्ठादिप्रकरणम् - - -	१२६
आत्मनेपदप्रकरणम् - - -	१२७
परस्मैपदप्रकरणम् - - -	१८६
भावकर्मप्रकरणम् - - -	१९४
कर्मकर्तृप्रकरणम् - - -	१९६
लकारार्थप्रकरणम् - - -	१९९
कृत्यप्रकरणम् - - -	२१५
कृदन्तप्रकरणम् - - -	२३८
उणादिप्रकरणम् - - -	३८३

अक्षरवृद्धयप्रकरणम्	-	-	-	५२१
वैदिकप्रकरणम्		"	"	५५७
विज्ञानशास्त्रप्रकरणम्	-	-	-	५७७
सूत्रसूची	-	-	-	2
वार्तिकसूची	-	-	-	३६
उणादिसूत्रसूची	-	-	-	४६
विज्ञानशास्त्रसूत्रसूची	-	-	-	५६
गणानुक्रमणी	-	-	-	६०
गणसूत्रसूची	-	-	-	६४
उदाहरणश्लोकसूची	-	-	-	७५
उदाहरणसूची	-	-	-	११०

॥ श्रीः ॥

॥ पाणिनिसूत्रव्याख्या ॥

(सोदाहरणश्लोका)

उत्तरार्धम्

—:०:—

॥ तिङन्ते भ्वादिप्रकरणम् ॥

२१५१ । वर्तमाने लट् । (३. २. १२३)

२१५२ । लः कर्मणि च भावे चाकर्मकेभ्यः । (३. ४. ६९)

लकाराः सकर्मकेभ्यः कर्मणि कर्तरि च स्युरकर्मकेभ्यो भावे कर्तरि च ।

२१५७ । अनुदात्तङित आत्मनेपदम् । (१. ३. १२)

अनुदात्तेनो ङितश्च धातोरात्मनेपदे स्यात् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 1.

अगाधत् ततो व्योम हनूमानुरुविग्रहः ।

अत्यशेरत् तद्वेगं न सुपर्णाकिमारुताः ॥ 1949 ॥

हनूमान् व्योमागाधत् । गाध् लङ् । अनुदात्तेत्त्वादात्मनेपदम् । अगाहतेति पाठान्तरम् । गाहेर्लङ् । पूर्ववदात्मनेपदम् । तद्वेगं गरुडादित्यवना नात्यशेरत् नातिशयितवन्तः । शीञ्ो ङित्त्वादात्मनेपदम् । शीञ्ो रुट् ।

माघे—II. 42.

विधाय वैरं सामर्थ्यं नरेऽरौ य उदासते ।

प्रक्षिप्योदर्चिषं कक्षे शेरते तेऽभिमारुतम् ॥ 1950 ॥

शेरते । शीङ् । लट् । ङित्त्वादात्मनेपदम् । रुट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1092. आजिहीते । ओहाङ् । डिच्वादात्मनेपदम् ।
 २१५८ । स्वरितजितः कर्त्तृभिप्राये क्रियाफले । (१. ३. ७८)
 स्वरितेतो जितश्च धातोरात्मनेपदं स्यात् कर्त्तृगामिनि क्रियाफले ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३63. स्वमाहात्म्यं गूहमानः आवृष्वानः ।
 नैषधे—V. 22.

सम्पदस्तव गिरामपि दूरा यन्न नाम विनयं विनयन्ते ।

श्रद्धघाति क इवेह न साक्षादाह चेदनुभवः परमाप्तः ॥ 1951 ॥

तव सम्पदो विनयं विनयन्ते । नयतेर्लट् । अनेनात्मनेपदम् । 'कर्त्तृस्ये
 चाशरीरे कर्मणि' (सू. 2710) इत्यनेनेति केचित् । तदसत् । सम्पदां कर्त्तृणा-
 मचेतनत्वेन कर्मणो विनयस्य इन्द्रियनिष्ठत्वेन चाकर्त्तृस्थत्वादिति ।

२१६५ । शेषे प्रथमः । (१. ४. १०८)

मध्यमोत्तमयोरविषये प्रथमः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 288. भवान् रावणं हनिष्यति अवधीत् । 'अभिज्ञा-
 वचने लट्' (सू. 2773) इति भूते लट् । अदो हननं स्मरतीति काकुः ।
 उभयत्राप्यनेन प्रथमपुरुषः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 634. भवान् युद्धे चैद्येन विजेष्यते । कर्मणि लट् ।
 शेषे प्रथमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 824. हे राम ! भवान् सङ्गन्दनस्यापि श्रियोऽत्यन्तगो
 विनाशयिता स्यात् । शेषे प्रथमः ।

२१९७ । तुह्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम् । (७. १. ३५)

आशिषि तुह्योस्तातङ् वा स्यात् । भवतु भवतात् ।

भट्टिकाव्ये—XX. 13.

तृणेढु त्वद्वियोगोत्थां राजन्यानां पतिः शुचम् ।

भवतादधियुक्ता त्वमत ऊर्ध्वं स्ववेशमनि ॥ 1952 ॥

तृणेढु, भवतात् ।

२२१९ । माङि लुङ् । (३. ३. १७५)

रघुवंशे—I. 37.

मा भूदाश्रमपीडेति परिमेयपुरस्सरौ ।

अनुभावविशेषात्तु सेनापरिवृत्ताविव ॥ 1953 ॥

आश्रमपीडा मा भूत् मास्तु । आशीरर्थे लुङ् । 'न माङ्योगे' (सू. 2228)
इत्यडागमप्रतिषेधः ।

२२२० । स्मोत्तरे लङ् च । (३. ३. १७६)

स्मोत्तरे माङि लङ् स्याल्लुङ् च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 341. मा स्मोपालभथाः नोपालभस्व । अनेन
उपाङ्पूर्वाल्लभेर्लङ् । 'न माङ्योगे' (सू. 2228) इत्यडागमप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 702. त्वं प्रतिकूला मा स भूः । चकाराल्लुङ् ।
अडागमप्रतिषेधः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 100.

विदित्वा शक्तिमात्मीयां रावणं विजिभृक्षवः ।

उक्तं पिपृच्छिपूणां वो मा स भूत् सुपुप्सवः ॥ 1954 ॥

यूयं सुपुप्सवो मा स भूत् । चकाराल्लुङ् । अडागमप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 381. अस्माकमुक्तं मृषा मा स बुध्वम् न जानीध्वम् ।
पूर्ववत् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 21.

मापराधोदियं किञ्चिदभ्रश्यत्पत्युरन्तिकात् ।

सीतां राक्षस मा सैनानां निगृह्णाः पापदुःखिताम् ॥ 1955 ॥

पूनां मा स निगृह्णाः मा वधीः । अनेन वर्तमाने लङ् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 26.

मा स्म तिष्ठत् तत्रस्थो वध्योऽसावहुतानलः ।

अन्ने ब्रह्मशिरस्युग्रे स्यन्दने चानुपार्जिते ॥ 1956 ॥

मा स्म तिष्ठत् मा विलम्बध्वम् । गच्छतेत्यर्थः । लङ् । अडभावः ।

२२२३ । गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु । (२. ४. ७७)

एभ्यस्सिचो लुक् स्यात् । गापाविहेणादेशपिबती गृह्येते ।

भट्टिकाव्ये—XV. 31.

सामर्थ्यं चापि सोऽस्तम्भीद्विक्रमं चास्य नास्तमन् ।

शाखिनः केचिद्ध्यष्टुर्न्यमाङ्क्षुरपरेश्चुधौ ॥ 1957 ॥

केचिद्भयादृक्षानध्यष्टुः । अस्यात् अस्यातां अस्तुः ।

भट्टिकाव्ये—XV. 6.

तेऽभाषिषत् राजा त्वां दिदृक्षुः क्षणदाचर ।

सोऽन्नासीद्व्यलिपन्मांसमप्सासीद्वारुणीमपात् ॥ 1958 ॥

वारुणीमपात् पीतवान् । सिचो लुक् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 563. अगात् । 'इणो गा लुङि' (सू. 2458)

इति गादेशः ।

२२२८ । न माङ्चोगे । (६. ४. ७४)

अडाटौ न-स्तः । मा भवान्भूत् । मा स्म भवत् भूद्रा ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 341. मा सोपालभथाः । अडागमप्रतिषेधः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 103.

समगध्वं पुरः शत्रोर्मेदयध्वं रघूत्तमम् ।

मोपायध्वं भयं सीतां मोपायंस्त दशाननः ॥ 1959 ॥

भयं मोपायध्वम्, मोपायंस्त । उभयत्राप्यडभावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 489. कस्यचित् मोषस्कृथाः । अडभावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 270. माधिष्ठा निर्जनं वनं, माधिवात्सीर्षिवम् ।

अडभावः ।

२२३२ । शेषे विभाषाऽकखादावपान्त उपदेशे । (८. ४. १८)

उपदेशे कादिखादिपान्तवर्जे गदनदादेरन्यस्मिन् घातौ परे उपसर्गस्थान्नि-
मित्तात्परस्य नेर्नस्य णत्वं वा स्यात् । प्रणिभवति प्रनिभवति ।

भट्टिकाव्ये—IX. 100.

प्रणिशाम्य दशग्रीव प्रणियातुमलं रुषम् ।

प्रणिजानीहि ह्यन्यन्ते दृता दोषे न सत्यपि ॥ 1960 ॥

प्रणिजानीहि अवगच्छ । जानातेऽशेषघातोरुपदेशावस्थायामकखाद्यषान्तत्वात्
अनेन वा णत्वम् । प्रणिशाम्य, प्रणियातुम् । 'नेर्गदनद' (सू. 2285) इति णत्वम् ।

२२३७ । इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः । (३. १. ३६)

इजादिर्यो घातुर्गुरुमान् ऋच्छत्यन्यस्तत आम् स्याद्धिति ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 18.

ईक्षांचक्रेऽथ सौमित्रिमनुजज्ञे बलानि च ।

नमश्चकार देवेभ्यः पर्णतल्पं मुमोच च ॥ 1961 ॥

ईक्षांचक्रे दृष्टवान् । आम्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 678. हास्तिकानि वपुरुक्षांचभूतुः सिषिचुः ।

आम्प्रत्ययः ।

२२३९ । कृञ्चानुप्रयुज्यते लिति । (३. १. ४०)

आमन्ताद्धिट्पराः कृभ्वस्तथोऽनुप्रयुज्यन्ते ।

२२४० । आम्प्रत्ययवत्कृजोऽनुप्रयोगस्य । (१. ३. ६३)

पूर्ववदनुप्रयोगः ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 38.

अध्यासिसिषमाणेऽथ वियन्मध्यं क्षपाकरे ।

कासांचक्रे पुरी सौधैरतीवोद्धासिभिस्सितैः ॥ 1962 ॥

पुरी कासांचक्रे प्रचकारे । ‘कास्पत्ययात्’ (सू. 2306) इत्याम् ।
कृञनुप्रयोगः । कासृ आत्मनेपदम् । कासिवत् कृञस्तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1258. प्राच्यं प्राचि भवं पूर्वद्वारम् । आंजिहिपांचक्रे
गन्तुमिष्टवान् । अहि गतौ आत्मनेपदम् । ततस्सनि ‘पूर्ववत् सन’ (सू. 2734)
इत्यात्मनेपदम् । कृञनुप्रयोगस्याप्यात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 3.

वादयाञ्चक्रिरेः ढक्काः पणवा दध्वनुर्हताः ।

काहलाः पूर्यांचक्रुः पूर्णाः पेराश्च सस्वनुः ॥ 1963 ॥

ढक्काः वादकाः वादयाञ्चक्रिरे वादितवन्तः । वदेर्हेतुमण्यन्तादात्मनेपदम् ।
कृञनुप्रयोगस्याप्यात्मनेपदम् । काहलाः पूर्याञ्चक्रुः पूरितवन्तः । ‘पूरी आप्यायने’
इति चौरादिकात्परस्मैपदम् । कृञनुप्रयोगस्यापि परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 273. अमी उद्धवरामकृष्णाः यानि उतुङ्गहेमपीठानि
अध्यासामासुः अधितस्थुः । येषूपविष्टा इत्यर्थः । ‘अधिशीङ्’ (सू. 542) इति
कर्तृत्वम् । आस उपवेशने इत्यस्मात् लिट् । ‘दयायासश्च’ (सू. 2324) इत्याम्प्रत्यये
‘कृञ्चानुप्रयुज्यते’ (सू. 2239) इत्यस्तेरनुप्रयोगः । ‘आम्प्रत्ययवत्कृञोऽनुप्रयोगस्य’
(सू. 2240) इति कृञ एव नियमात् अस्तेर्नात्मनेपदम् ।

माघे—I. 34.

निवेशयामासिथ हेल्योद्धृते फणाभृतां छादनमेकमोकसः ।

अगत्यैकस्थपतिस्त्वमुच्चकैरहीश्वरस्तम्भशिरस्सु भूतलम् ॥ 1964 ॥

त्वं शिरस्सु निवेशयामासिथ निहितवान् । ष्यन्ताल्लिट् । अस्तेरनुप्रयोगः ।

२२४८ । अत आदेः । (७. ४. ७०)

अभ्यासस्यादेरतो दीर्घः स्यात् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1583. मृगा वाममानञ्चुः गतवन्तः । 'अञ्चु गतिपूजनयोः' लिट् ।

२२६२ । इदितो नुम्धातोः । (७. १. ५८)

स्कुदि, स्कुन्दते । श्विदि, श्विन्दते । वदि, वन्दते । भदि, भन्दते । मदि, मन्दते । स्पदि, स्पन्दते । क्लिदि, क्लिन्दते ।

भट्टिकाव्ये—XV. 23.

दग्धशैल इवामासीत् प्राकंस्त क्षयमेधवत् ।

प्राचकम्पदुदन्वन्तं राक्षसानप्यतिवसत् ॥ 1965 ॥

उदन्वन्तमचकम्पन् कम्पितवान् । कपि चलने इत्यस्य प्यन्तस्य चङि रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 62.

कुर्वन्तो हवमासानां पिपासावधकांक्षिणः ।

द्वारं तमोधनप्रख्यं गुहायाः प्राविशन् द्रुतम् ॥ 1966 ॥

पिपासा पात्रुमिच्छा । तस्या वधोऽपनयनं तं कांक्षितुं शीलं येषामिति पिपासा-वधकांक्षिणः । 'काक्षि माक्षि कांक्षायां' इत्यस्मात् 'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये' (सू. 2988) इति ताच्छील्ये, 'साधुकारिणि' (वा. 2038 सू. 2988) इति वा णिनिः । इदित्त्वान्नुम् ।

भट्टिकाव्ये—II. 19.

न तज्जलं यत्र सुवारुपङ्कजं

न पङ्कजं तद्यदलीनषट्पदम् ।

न षट्पदोऽसौ न जुगुञ्ज यः कलं

न गुञ्जितं तत्र जहार यन्मनः ॥ 1967 ॥

गुजि अव्यक्ते शब्दे । नुम् ।

२२६७ । वद्व्रजहलन्तस्याचः । (७. २. ३)

नित्यं सिचि वृद्धिः । 'अतो हलादेर्लघोः' (सू. 2284) हलादेर्लघोरकारस्य
इडादौ परस्मैपदे परे सिचि वृद्धिर्वा स्यात् । यथा अखादीत् अखदीत् । 'अतो
रान्तस्य' (सू. 2330) इति नित्यं सिचि वृद्धिः ।

भट्टिकाव्ये—XV. 9.

अवादीन्मां किमित्याहो राज्ञा च प्रत्यवादि सः ।

मा ज्ञासीस्त्वं सुखी रामो यदकार्षीत्स रक्षसाम् ॥ 1968 ॥

तमवादीत् उक्तवान् । अनेन वृद्धिः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 8.

अक्षारिषुः शराम्भांसि तस्मिन् रक्षःपयोधराः ।

न चाह्वालीच चात्राजीत्सं कपिमहीधरः ॥ 1969 ॥

अक्षारिषुः । अह्वालीत् । 'अतो हलादेः' (सू. 2284) इति विकल्पे
प्राप्ते 'अतो रान्तस्य' (सू. 2330) इति नित्यं सिचि वृद्धिः । नात्राजीत् भयं न
जगाम । अनेन वृद्धिः ।

२२६९ । इरितो वा । (३. १. ५७)

इरितो धातोश्चलेरङ् वा स्यात्परस्मैपदे परे । च्युतिर्, अच्युत् अच्योतीत् ।
श्च्युतिर्, अश्च्युत् अश्च्योतीत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 43.

ते तं व्याशिषताक्षौत्सुः पादैर्दन्तांस्तथाच्छिदन् ।

वार्जिजच्छरभो वृक्षं नीलस्त्वादित पर्वतम् ॥ 1970 ॥

दन्तैरच्छिदन् छिन्दन्ति स्म । छिदिर् । अङ् । पादैरक्षौत्सुः पिष्टवन्तः ।
क्षुदिर् संपेषणे । अङ्भावपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 91.

अच्छैत्तां च महात्मानौ चिरमश्रमतां न च ।

तथा तावास्थ्यतां वाणानतानिष्ठां तमो यथा ॥ 1971 ॥

तौ शरजालानि अच्छैस्ताम् छिन्नवन्तौ । छिदिर्, अडभावपक्षे रूपम् ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 269. सैन्यं रक्तमच्युतत् । च्युतिघातोर्लुङि अङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 28.

सीतां जिघांसू सौमित्रे राक्षसावारतां ध्रुवम् ।
इदं शोणितमभ्यग्रं सम्प्रहारेऽश्च्युतत्तयोः ॥ 1972 ॥

श्च्युतिर् अङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 10.

उदतारीदुदन्वन्तं पुरं नः परितोऽरुधत् ।
व्यव्योतिष्ठ रणे शस्त्रैरनैषीद्राक्षसान् क्षयम् ॥ 1973 ॥

रामो लङ्कामरुधत् आवृतवान् । रुधिर् आवरणे इत्यस्मात् लुङि अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 29. इमां पुरीमरौत्सीत् रुद्रवान् । रुधिघातोः लुङि
सिचि वृद्धिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1104. मा रुद्रः । रुदिर्, लुङि अङ् । 'न माङ्'
(सू. 2228) इति अडागमप्रतिषेधः ।

चम्पूरामायणे—I. 110.

ग.—अथ दशरथस्तनयैस्सह कृतविवाहैर्विदेहेभ्यः प्रतिनिवर्तमानः संवर्तसमय-
समुज्जृम्भितहुतवद्दुःसहरोषं भीषणदुर्वारपराक्रमं क्षत्रवर्गगर्धसर्वङ्गपरश्वथभाराधीन-
रुधिरधाराकल्पितपितृवर्षणं दर्पवतामग्रेसरं उग्रप्रतापिनं तपस्समुचितं वलकलं वसानमपि
वासनावशादनतिपरिमुषितयुद्धश्रद्धं मध्येमार्गं भार्गवं मुनिं राममद्राक्षीत् ॥ 1974 ॥

दृशिर् लुङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 12.

वीर्यं मा न ददर्शस्त्वं मा न त्रास्थाः क्षतां पुरीम् ।
तवाद्राक्ष्म वयं वीर्यं त्वमजैषीः पुरा सुरान् ॥ 1975 ॥

तव वीर्यमद्राक्ष्म हृष्टवन्तो वयम् । अडभावपक्षे रूपम् । अद्राक्षीत् अद्राष्टां
अद्राक्षुः । अद्राक्षीः अद्राष्टं अद्राष्ट । अद्राक्षं अद्राक्ष्व अद्राक्ष्म । अड्पक्षे, अदर्शत्
अदर्शतां अदर्शन् इत्यादि ।

२२७० । उपसर्गात्सुनोतिसुवतिस्यतिस्तौतिस्तोभतिस्थारोनेयसेधसिच-
सञ्जस्वञ्जाम् । (८. ३. ६५)

एषां सस्य षः स्यात् ।

भट्टिकाव्ये—IX, 71.

अभिध्यन्तं कर्पि क्रोधादभिपुण्वन्निवात्मनः ।

सम्प्रहाररुमुद्रूतै रक्तैः कोष्पौररुश्च्युतैः ॥ 1976 ॥

अभिध्यन्तमन्तयन्तम् । 'षोऽन्तकर्मणि' लट् । ततः शतृ । अभिपुण्वन्निव
पुञ् । शतृ । उभयत्र षत्वम् । अभ्यपुण्वन् अभ्यपिञ्चनिति च पाठे 'प्राक्सितात्
(सू. 2275) इति षत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV, 38.

सुग्रीवो मुमुदे देवास्साध्वित्यूत्सविस्सयाः ।

विभीषणोऽभितुष्टाव प्रशशंसुः प्लवङ्गमाः ॥ 1977 ॥

विभीषणोऽभितुष्टाव अभितुष्टवान् । षुञ् स्तुतौ । तुष्टाव । उपपर्य विन्ता
षत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX, 72.

संग्रामे तानधिष्ठास्यन्निषद्य पुरतोरणम् ।

अविषीदन्नवष्टब्धान् व्यष्टम्भान्तरविष्वगान् ॥ 1978 ॥

अधिष्ठास्यन् आक्रमिष्यन् । षत्वम् ।

अनर्धराषवे—IV, 23.

साकं शक्तिघरेण तत्रभवतो देवाद्भवानीपते-

र्यस्सम्यञ्चमवाप चापनिगमं सम्यञ्चि समानि च ।

शूराणाञ्च तपस्विनाञ्च परमां काष्ठासधिष्ठास्नुभि-
स्तेजोभिर्भगवानसौ भृगुपतिर्दिष्ट्याद्य दर्शियते ॥ 1979 ॥

अधिष्ठास्नुभिः । ‘ग्लजि’ (सू. ३119) इति क्स्नुः । अधिष्ठास्नुरिति
अध्युपसर्गात्पत्वम् ।

चम्पूभारते—V. 11.

ग. — तावदनाकर्णितपूर्वगाण्डीवविस्फारश्रवणादहम्पूर्विकया युगपदभिषेणयतौ
दिविषद्वध्यभावादध्यातमरणान् क्षिप्रं क्षुस्त्रैर्विश्राणितविवरादुरसः कृत्तप्रयाणैः प्राणैः
त्रिकोटिशो निवातकवचानपि प्रवातकवचानेव विरचय्य नभसि प्रमादपतितेन पतङ्ग-
परिवेषेणैव स्फटिकप्राकारेण परिगुप्तमतो हिरण्यपुराद्विदितबन्धुजनवृत्तान्ततया रोषादभि-
गम्य कलहायमानान् कालकेयानपि कालगेहानिथीन् पाशुस्तेन मन्त्रपूर्वं निमन्त्रया-
ञ्चक्रे ॥ 1980 ॥

अभिषेणयतः सेनया अभिगमनं कुर्वतः । ‘यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषेणनम्’
II. viii. 96. इत्यमरः । ‘स.यापपाश’ (सू. 2563) इति णिचि तनः शतृ-
प्रत्यये अनेन पत्वम् ।

माघे—VI. 64.

अभिषिषेणयिषुं भुवनानि यः

सरामिवाकृत लोधरजश्च यः ।

क्षुभितसैन्यपरागविषाण्डुर

द्युतिरये निरयन्नुदभूद्दिशः ॥ 1981 ॥

अभिषेणयति । ‘स.यापपाश’ (सू. 2563) इत्यादिना सेनाशब्दाण्णिच् ।
अनेन पत्वम् । अभिषेणयितुमिच्छुमभिषिषेणयिषुम् । सन्नन्नादुपत्ययः ।

रघुवंशे—III. 42.

स पूर्वतः पर्वतपक्षशातनं ददर्श देवं नरदेवसम्भवः ।

पुनः पुनस्सूतनिषिद्धचापलं हरन्तमथं रथरश्मिसंयतम् ॥ 1982 ॥

निषिद्धम् । पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1628. अभ्यपिञ्चत् ।

माघे—II. 54.

चतुर्थोपायसाध्ये तु रिपौ सान्त्वमपक्रिया ।

स्वेद्यमामज्वरं प्राज्ञः कोऽम्भसा परिपिञ्चति 1983 ॥

पिञ्चू, सिञ्चति । परिपिञ्चति ।

चम्पूरामायणे—V. 46.

निःश्रेयसप्रणयिनीं पदवीं निरोद्धुं

त्रैलोक्यपापपरिपाकमिवात्तरूपम् ।

सूर्येन्दुपावकमहांसि तपोबलेन

जित्वा यथेष्टमभिपिक्तमिवान्धकारम् ॥ 1984 ॥

अभिपिक्तम् ।

चम्पूरामायणे—I. 60.

अथ सेनान्यमिच्छद्भिरुक्तस्सत्रज्ञमिस्सुरैः ।

बहिरहाय जाह्व्यां न्यपिञ्चद्दीर्यमैश्वरम् ॥ 1985 ॥

न्यपिञ्चत् निषिक्तवान् ।

माघे—VII. 16.

अश्लिथिलमपरावसज्य कण्ठे दृढपरिवन्धवृद्धद्विःस्तनेन ।

हृषिततनुरुहा भुजेन भर्तुर्मृदुममृदु¹व्यतिपक्तमेकवाहुम् ॥ 1986 ॥

षड्ज सङ्गे, सक्तम् । व्यतिपक्तम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 302. विभुः रामः ते नाज्ञोऽपि परिशेषं न
स्थापयिष्यति । किमुत कायमित्यर्थः । अत्राप्रयुक्तकायपदार्थद्योतकत्वात् अपेः
'अपिः पदार्थसम्भावनान्ववसर्गागर्हासमुच्चयेषु' (सू. 567) इति पदार्थे कर्मप्रवच-

नीयत्वम् । रामः स्थाणुमपि जयेत् । तेनैव सम्भावनायां कर्मप्रवचनीयत्वम् । भवतो
ग्रहणं कियत् । उभयत्राप्यनुपसर्गत्वान्न पः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 308. हे नराशन ! अस्मानपि स्तुहि साधूकमिति
प्रशंस । अपि स्रेष्ठ निगृहाण । यथेच्छा तथा क्रियताम् । मया तु तथ्यमुक्तम् ।
अत्रान्ववसर्गे कामचारानुज्ञानेऽप्येः कर्मप्रवचनीयसंज्ञा । त्वं कृशानौ दर्धमपि सिञ्चेः ।
अत्र गर्हायां कर्मप्रवचनीयसंज्ञया उपसर्गसंज्ञाबाधनात् स्तौतिसेधसिचां षत्वं न भवति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1923. परिसेसिचां परितः पौनःपुन्येन सेचनम् ।
सिचेर्यङन्तात् स्त्रियामप्रत्यये टाप् । 'सिचो यङि' (सू. 2640) इति षत्वप्रतिषेधः ।

२२७१ । सदिरप्रतेः । (८. ३. ६६)

प्रतिभिन्नादुपसर्गात्सदेस्सस्य षत्वं स्यात् ।

माघे—XIII. 64.

उदयाद्रिमूर्ध्नि युगपच्चकासतो-

र्दिननाथपूर्णशशिनोरसम्भवाम् ।

रुचिमासने रुचिरधाम्नि विभ्रता-

बलघुन्यथ न्यपदतां नृपाच्युतौ ॥ 1987 ॥

आसने न्यपदताम् उपविष्टौ । षट्कृधातोर्लुङ् । पुषादित्वादङ् । अनेन
षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1978. अविपीदन् अखिन्नस्सन् । निपद्य तोरणे
स्थित्वा । उभयत्रापि सदेप्पत्वम् ।

मट्टिकाव्ये—IX. 91.

विपसादेन्द्रजिद् बुद्ध्वा बन्धे बन्धान्तरक्रियाम् ।

दिव्यबन्धो विपहते नापरं बन्धनं यतः ॥ 1988 ॥

बन्धे बन्धान्तरक्रियां बुद्ध्वा विपसाद् । अनेन षत्वम् । 'सदेः परस्य लिटि'
(सू. 2362) इत्यभ्यासात्परन्व षत्वप्रतिषेधः ।

किरातार्जुनीये — XII, 5.

न विसिस्मिये न विपसाद् मुहुरलसतां नु चाददे ।

सत्त्वगुरुधृति रञ्जस्तमसी न हतः स तस्य हतशक्तिपेत्वै ॥ 1989 ॥

न विपसाद् । पूर्ववत् ।

२२७२ । स्तन्भेः । (८. ३. ६.)

सौत्रस्य सस्य षः स्यात् । अपतेरिति नानुवर्तते ।

रघुवंशे—II, 32.

बाहुप्रतिष्टम्भविवृद्धमन्युरभ्यर्णमागस्कृतमस्पृशद्भिः ।

राजा स्वतेजोभिरदह्यतान्तर्भोगीव मन्त्रौपधरुद्धवीर्यः ॥ 1990 ॥

प्रतिष्टम्भेन प्रतिबन्धेन । 'प्रतिबन्धः प्रतिष्टम्भः' III, ii, 27. इत्यमरः ।

षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1978. पुरस्य तोरणं व्यष्टम्भनात् अविष्टितवान् ।

'प्राक्सिता' (सू. 2276) इति षत्वम् ।

२२७३ । अवाच्चालम्बनाविदूर्ययोः । (८. ३. ६८)

अवास्तन्भेरेतयोरर्थयोः षत्वं स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1978. अवष्टम्भानविदूरस्थान् । षत्वम् ।

२२७४ । वैश्व स्वनो भोजने । (८. ३. ६९)

व्यवाभ्यां स्वनतेस्सस्य षः स्याद्भोजने ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1978. विष्वणन्तीति विष्वणाः । पचाद्यच् । नराणां विष्वणा इति समासः । नरान् सशब्दमभ्यवहरन्त इत्यर्थः । विपूर्वात्स्वनतेर्भोजनार्थं षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 850. क्रोष्टा डिम्भं व्यष्वणन्त् सशब्दं भुक्तवान् । षत्वम् । व्यस्वनच्च अष्वनच्च । अभोजनार्थत्वात्षत्वं न ।

२२७५ । परिनिविभ्यः सेवसितसयसिचुसदसुट्स्तुस्वञ्जाम् । (८. ३. ७०)

परिनिविभ्यः परेषामेषां सस्य षः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1220. शिवैर्मरुद्धिर्निषेव्यमाणेन ।

भट्टिकान्ये - IX. 73.

विपह्य राक्षसाः कुद्धाश्शस्त्रजालमवाकिरन् ।

यत्र व्यपहृतेन्द्रोऽपि कपिः पर्यसहिष्ट तत् ॥ 1991 ॥

विपह्य सोढ्वा । सहेः षत्वम् । इन्द्रोऽपि न व्यपहृत् न सोढवान् । तच्छस्त्रजालं कपिः पर्यसहिष्ट परिसोढवान् । एतत्सूत्रानुवृत्तौ 'सिवादीनां' (सू. 2359) इति अङ्गव्यवायेऽपि सस्य वा षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1988. न विपहृते । सहेष्पत्वम् ।

माघे—XVII. 10.

दुरीक्षतामभजत मन्मथस्तथा

यथा पुरा परिचितदाहधाष्टर्यथा ।

ध्रुवं पुनस्सशरमसुं तृतीयया

हरोऽपि न व्यपहृत् वीक्षितुं दशा ॥ 1992 ॥

न व्यपहृत् नाशक्तोत् । एतत्सूत्रानुवृत्तौ 'सिवादीनां वाङ्गव्यवायेऽपि' (सू. 2359) इति विकल्पात् षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1309. न विषेहिरे न सोढवन्तः ।

माघे—XIV. 29.

निर्जिताखिलमहार्णवौपधिस्यन्दसारममृतं ववलिगरे ।

नाकिनः कथमपि प्रतीक्षितुं ह्यमानमनले विषेहिरे ॥ 1993 ॥

कथमपि विषेहिरे ।

कुमारसंभवे—VIII. 9.

यन्मुखग्रहणमक्षताधरं दानमव्रणपदं नखस्य यत् ।

यद्रतं च सदयं प्रियस्य तत्पार्वती विपहृते स नेतरत् ॥ 1994 ॥

माघे—XIX. 22.

केशप्रचुरलोकस्य पर्यस्कारि विकासिना ।

शेखरेणेव युद्धस्य शिरः कुसुमलक्ष्मणा ॥ 1995 ॥

प्रद्युम्नेन युद्धस्य शिरः अग्रभूमिः पर्यस्कारि परिष्कृतम् । कर्मणि ष्टु ।
'सम्परिभ्याम्' (सू. 2550) इति सुट् । 'सिवादीनाम्' (सू. 2359) इत्यङ्-
व्यवायेऽपि वा सस्य षः ।

किरातार्जुनीये—VI. 17.

अधिरुह्य पुष्पभरनम्रशित्वैः परितः परिष्कृततलां तरुभिः ।

मनसः प्रसक्तिमिव मूर्ध्नि गिरेश्शुचिमाससाद् स वनान्तभुवम् ॥ 1996 ॥

परिष्कृतम् । पूर्ववत्सुट् । अनेन षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1294. शीतरुचेरंशुजालं दिशं समस्क्रुत अभुष-
यत् । सुट् अङ्भ्यासव्यवायेऽपीति नियमात्सम्पूर्वः । अत्र षत्वं न ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 47.

अतुप्यन्नमरास्सर्वे प्राहृष्यन् कपियूथपाः ।

पर्यष्वजत सौमित्रि मूर्ध्न्यजिघ्रच्च राघवः ॥ 1997 ॥

राघवससौमित्रि पर्यष्वजत आश्लिष्टवान् । 'प्राक्सितात्' (सू. 2276)
इति अङ्भव्यवायेऽपि षत्वम् । 'परिनिविभ्य' (सू. 2275) इत्यादिना षत्वमिनि
जयमङ्गलाव्याख्यायाम् । 'उपसर्गात्पुनोति' (सू. 2270) इत्यत्र यदि ष्वञ्जधानुरुक्तः
तदा प्राक्सितादिति षत्वम् । अस्मिन् सूत्रे यदि ष्वञ्जधानुरुक्तः तदा 'सिवादीनाम्'
(सू. 2359) इति षत्वम् ।

२२७६ । प्राक्सितादङ्भव्यवायेऽपि । (८. ३. ६३)

'परिनिविभ्यस्सेवसित' (सू. 2275) इत्यत्र सितशब्दात्प्राक् ये
सुनोत्यादयः तेषामङ्भव्यवायेऽपि षत्वं स्यात् । न्यपेधत् । न्यपेधीत् । न्यपेधिव्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1976. अभ्यपुष्वन् , अभ्यपिष्वन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1985. न्यपिञ्चत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1987. आसने न्यपदताम् उपविष्टौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1978. व्यष्टश्नात् अधिष्ठितवान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 850. व्यष्वणत् ।

२२७७ । स्यादिष्वभ्यासेन चाभ्यासस्य । (८. ३. ६४)

प्राक्स्मितात् स्यादिष्वभ्यासेन व्यवयेऽपि पत्वं स्यात् । एषामेव चाभ्यासस्य न तु सुनोत्यादीनाम् । निपिपेध निपिषिधतुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 726. अधितष्टौ अधिष्ठितवान् । अभ्यासेन व्यवयेऽपि पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1981. अभिपेणयितुमिच्छुः अभिपिपेणयिपुः । अनेन घात्वभ्याससकारयोपत्वम् ।

२२७८ । सेधतेर्गता । (८. ३. ११३)

गत्यर्थस्य सेधतेः पत्वं न स्यात् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 88.

दृष्ट्वा तामभनभृक्षान् द्विपो घ्नन्परिसेधतः ।

परितश्चोद्धिचिक्षेप क्रुद्धस्वयमिवानिलः ॥ 1998 ॥

परिसेधतः परित आधावतः । पिधू गत्यामिति घातोः अनेन पत्व-
प्रतिषेधः ।

२२७९ । म्वगिसतिष्यतिभृन्नृदितो वा । (७. २. ४४)

इङ् वा स्यात् ।

२२८४ । अतो ह्लादेर्लघोः । (७. २. ७)

ह्लादेर्लघोरकारस्य इडादौ परस्मैपदपरे सिचि वृद्धिर्वा स्यात् । अस्वादीत्
अखदीत् । बद् स्यैर्ये । अवादीत् अबदीत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1041. अरामिपुः रसिताः । रसेःपरस्मैपदिनो लुङ्,
न रासेः, तस्यात्मनेपदित्वात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1971. अन्धकारमतानिष्टां विस्तारितघन्तां । वृद्धिः ।
३२८५ । नेर्गदनदपतपदपुमास्यतिहन्तियातिवातिद्रातिप्सातिवपतिवहति-
शाम्यतिचिनोतिदेग्धिषु च । (८. ४. १७)

उपसर्गस्थान्निगित्तात्परस्य नेर्णः स्याद्गदादिषु । प्रणिगदति ।

मट्टिकाव्ये—IX. 99.

प्रण्यगादीन् प्रणिघ्नन्तं पुनः प्रणिनदन्निव ।

ततः प्रणिहितः स्वार्थे राक्षसेन्द्रं विभीषणः ॥ 1999 ॥

प्रणिघ्नन्तं रावणं प्रणिहितः विभीषणः प्रणिनदन्निव प्रण्यगादीन् ।
सर्वत्र णत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1960. हे दशग्रीव ! प्रणिशाम्य प्रशान्तो भव । रूपं
प्रणियातुमलम् । सर्वत्र णत्वम् ॥

माघे—XI. 1.

श्रुतिसमधिकमुच्चैः पञ्चमं पीडयन्तः

सततमृषमहीनं भिन्नकीकृत्य पङ्जम् ।

प्रणिजगदुरकाकृश्रावकस्त्रिगधकण्ठाः

परिणतिगिति रात्रेर्मागधा माघवाय ॥ 2000 ॥

मागधा माघवाय रात्रेः परिणतिम् । प्रमातमित्यर्थः । प्रणिजगदुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1048. प्रणिगदन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1224. प्रणिपातः प्रणतिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 494. अग्निघ्नन्ते प्रणिघ्नन्ति । अग्निघ्नन्ते त्वां
हन्मीत्यर्थः । 'जाग्निप्रहण' (मू. 617) इति कर्मणि शेषे पठ्यते । अनेन
नेर्णत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 493. रामो राक्षसानां प्रणिहनिष्यति । पूर्ववत्षष्ठी ।
णत्वम् ।

२२८७ । उपसर्गादसमासेऽपि णोपदेशस्य । (८. ४. १४)

उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य णोपदेशस्य धातोर्नस्य णः स्यात्समासेऽसमासेऽपि ।

नैपधे—IV. 118.

द्रुतविगमितविप्रयोगचिह्ना-

मपि तनयां नृपतिः पदप्रणम्राम् ।

अकलयदसमाशुगाधिमग्रां

ज्ञटिति पराशयवेदिनो हि विज्ञाः ॥ 2001 ॥

पदप्रणम्रां पादपतिताम् । नपतेः णत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 637. परिणायकस्य परिणतुः । नयतेर्षुल् ।
णत्वम् ।

माघे—IX. 71.

निपपात सम्भ्रमभृतः श्रवणादसितभ्रुवः प्रणदितालिकुलम् ।

दयितावलोकविकसन्नयनप्रसरप्रणुत्तमिव वारिरुहम् ॥ 2002 ॥

प्रणदितं कूजत । प्रणुत्तं पेरितम् । उभयत णत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 55. तिथीः शुक्लकृष्णपक्षतिथीः पणयति प्रवर्नयतीति
तिथिप्रणीः चन्द्रः । ' सत्सू ' (सू. 2975) इति क्प् । अनेन णत्वम् ।

भट्टिकान्वये—IX. 134.

प्रणश्यन्नपि नाशक्नोदत्येतुं वाणगोचरम् ।

स्वयैवोक्तं महामायो मारीचो रामहस्तिनः ॥ 2003 ॥

प्रणश्यन् ।

२२९१ । जंस्तम्भुमुचुम्भुचुग्रुचुगुचुगुचुचुशिवभ्यश्च । (३. ११. ५८)

• • • अणुत्तना अगोनीत् । अणुत्तना अगोनीत् । अणुत्तना अगोनीत् । अणुत्तना अगोनीत् । अणुत्तना अगोनीत् ।

भट्टिकाव्ये -- XV, 50.

उदरे वाज्रग्नये तस्य पानालयादिभिः ।

आद्यानि गृह्णन्स्वीभादन् प्रपलायिषनाम्बिदन् ॥ 2004 ॥

अन्ये चोदरे अजग्न जीर्णाः । अङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI, 30.

मन्युर्मन्ये ममास्तर्म्भाद्विषादोऽस्तभद्रुचिम् ।

अजारीदिव च प्रज्ञा बलं गोकानथाजरत् ॥ 2005 ॥

मम शोकः अस्तम्भीत् स्तब्धोऽभूत् । अडभावे रूपम् । विषादः उच्चति-
मस्तभन तस्तम्भ । अडपक्षेऽनुनासिकलोपः । प्रज्ञा अजारीदिव जीर्णिव । अडभावे
मिचिवृद्धिस्तलोपश्च । बलं चाजरत् जीर्णम् । अङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI, 31.

गृध्रस्येहाश्वतां पक्षौ कृतौ वीक्षस्व लक्ष्मण ।

जिघत्सोर्नूनमापादि ध्वंसोऽयं तां निशाचरात् ॥ 2006 ॥

गृध्रस्य पक्षौ अश्वतां शूनौ । श्वयतेर्लुङ्गञ् ।

भट्टिकाव्ये—XV, 80.

मांसेनास्याश्वतां कुक्षी जठरं चाप्यशिश्चियत् ।

बहूनामग्लुचत्प्राणानग्लोचीच्च रणे यशः ॥ 2007 ॥

वनवासिनां मांसेनास्य कुक्षी अश्वताम् शूनौ । अङ् । बहूनां प्राणानग्लुचत्
हतवान् । ग्लुचत्कुजुखुजु स्तयकरणे अङ् । यशश्चाग्लोचीत् । अडभावपक्षे रूपम् ।

२२९२ । अजेर्व्यघजपोः । (२. ४. ५६)

अजेर्वी इत्यादेशः । विवाय विव्यतुः विञ्युः ।

२२९८ । अकृत्सार्धधातुकयोर्दीर्घः । (७. ४. २५)

अजस्तस्याङ्गस्य दीर्घः स्याद्यादौ प्रत्यये परे, न तु कृत्सार्वधातुकयोः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1705. पृतीयन्ती पतिमात्मन इच्छन्ती । 'सुप
आत्मनः क्यच्' (सू. 2657) इति क्यचि अनेन दीर्घः । शतरि ङीप् ।

भट्टिकाव्ये—V. 73.

वल्लूयन्तीं विलोक्य त्वां स्त्री न मन्तूयतीह का ।
कार्न्त नाभिमनायेत को वा स्थाणुसमोऽपि ते ॥ 2008 ॥

वल्लूयति मन्तूयति ।

२३०१ । तृफलभजत्वपश्च । (६. ४. १२२)

एषामत एकारोऽभ्यासलोपश्च स्यात् किति लिटि सेटि थलि च ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 887. तेषे लज्जितम् । भावे लिट् । एत्वाभ्यासलोपौ ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 27.

सम्भ्रभूवुः कबन्धानि प्रोहुश्शोणिततोगाः ।
तेरुर्भटास्यपद्मानि ध्वजैः फेनैरिवावभे ॥ 2009 ॥

आस्यपद्मानि तेरुः प्लुतानि । एत्वाभ्यासलोपौ ।

भट्टिकाव्ये—VII. 55.

श्रेमुश्शिलोच्चयान्भीमांस्ते तेरुर्तरान्नदान् ।
आशंसवो लवं शत्रोस्सीतायाश्च विनिश्चयम् ॥ 2010 ॥

नदांस्तेरुः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 57.

उत्तेरिथ समुद्रं त्वं मदर्थेऽरीन् जिहिंसिथ ।
ममर्थं चातिघोरां मां विगजीवितलघूकृताम् ॥ 2011 ॥

समुद्रमुत्तेरिथ उत्तीर्णोऽसि । एत्वाभ्यासलोपौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1376. राघवौ वनानि भेजतुः प्रापतुः । भजेर्लिट् ।
एत्वाभ्यासलोपौ ।

२३०३ । गुप्धूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः । (३. १. २८)

एभ्य आयप्रत्ययः स्यात्स्वार्थे ।

२३०४ । सनाद्यन्ता धातवः । (३. १. ३२)

सनादयः कमेर्णिङन्ताः प्रत्ययाः अन्ते येषां ते धातुसंज्ञाः स्युः । गोपायति ।

किरातार्जुनीये—XVIII. 18.

आसेदुषां गोत्रभिदोऽनुवृत्त्या गोपायकानां भुवनत्रयस्य ।

रोचिष्णुरत्नावलिभिर्विमानैर्धौराचिता तारकितेव रेजे ॥ 2012 ॥

भुवनत्रयस्य गोपायकानां रक्षकानाम् । आयप्रत्ययान्ताण्वुल् ।

माघे—IV. 52.

आच्छाद्य पुष्पपटमेष महान्तमन्त-

रावर्तिभिर्गृहकपोतशिरोधराभैः ।

स्वाङ्गानि धूमरुचमागुरवीं दधानै-

धूपायतीव पटलैर्नवनीरदानाम् ॥ 2013 ॥

एषोऽद्विनीरदपटलैः स्वाङ्गानि धूपायतीव धूपैरधिवासयतीव । धूप सन्तापे
इति धातोरायप्रत्ययः ।

२३०६ । कास्प्रत्ययादाभमन्त्रे लिटि । (३. १. ३५)

इत्यामूप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 328. रावणः कासाञ्चक्रे कुत्सितमभिहितवान् ।
कास् शब्दकुत्सायां इत्यस्मात् लिटि आम् । खगः तं वेभिदाञ्चक्रे अत्यर्थं भिन्नवान् ।
वेभिद्यतेर्यङन्तात् आम् ।

वा० । कास्यनेकाज्प्रहृणं कर्तव्यम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 19.

चकासाञ्चक्रुस्तस्थुर्नेदुरानशिरे दिशः ।

वानरा भूधरान् रेधुर्बभञ्जुश्च ततस्तरुन् ॥ 2014 ॥

ते चकासाञ्चक्रुः शोभन्ते स्म ।

भट्टिकान्ये—V. 107.

उपासाञ्चकिरे द्रष्टुं देवगन्धर्वकिन्नराः ।

भल्लेन पक्षौ लोलूयाञ्चक्रे क्रव्यात्पतत्रिणः ॥ 2015 ॥

क्रव्यात् राक्षसः भल्लेन पतत्रिणः पक्षौ लोलूयाञ्चक्रे भृशं लुलाव ।
लुनातेर्यङन्तालिङ्याम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 12.

वि विश्वासयिपाञ्चक्रुरालिङ्गुश्च योषितः ।

आज घ्रुर्मर्धि बालांश्च चुचुम्बुश्च सुतप्रियाः ॥ 2016 ॥

विशिश्वासयिपाञ्चक्रुः विश्वासयितुमिष्टवन्तः । प्यन्तात्सन् । तस्मालिङ्याम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 91.

अहिरे मूर्ध्नि सिद्धार्था गावश्चालेभिरे भट्टैः ।

प्रचुक्ष्णुवुर्महास्त्राणि जिज्ञासाञ्चकिरे हयान् ॥ 2017 ॥

भटा हयान् जिज्ञासाञ्चकिरे ज्ञातुमिच्छां कृतवन्तः । ' ज्ञाश्रुस्मृदशां सनः ' (सू. 2731) इत्यात्मनेपदम् । ' कृञ्चानुप्रयुज्यते लिटि ' (सू. 2239) इत्यनु-
प्रयोगः । ' आम्प्रत्ययवत् ' (सू. 2240) इति पूर्ववदात्मनेपदम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 53.

ध्वजानुद्दुधुवुस्तुज्जान्मांसं चेमुर्जुगुः पपुः ।

कामयाञ्चकिरे कान्तास्ततस्तुष्टा निशाचराः ॥ 2018 ॥

निशाचराः कान्ताः कामयाञ्चकिरे । कमेर्णिङ् । कामयतेर्लिङ्याम् ।
पूर्ववदनुप्रयोगः ।

भट्टिकान्ये—XIV. 87.

स त्रिभ्रैव प्रचुक्षोद दन्तैरोष्ठं चत्वाद च ।

प्रगोपायाञ्चकारागु यत्न परितः पुरम् ॥ 2019 ॥

स राजा पुरं लङ्कां प्रगोपायाञ्चकार रक्षितवान् । गुपू, रक्षणे आयप्रत्य-
यान्तादाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1705. शूर्पणखा लक्ष्मणं प्राप्य प्रार्थयाञ्चक्रे
प्रार्थितवती । प्रार्थयतेर्णिच् । आत्मनेपदम् । अनुप्रयोगस्याप्यात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 253. पक्षी अरिं सन्त्वासायाञ्चकार भीषयाञ्चक्रे ।
संत्वासायति इति परस्मैपदम् । अतोऽनुप्रयुक्तोऽपि परस्मैपदम् ।

२३१२ । णिश्रिद्रस्तुभ्यः कर्तरि चङ् । (३. १. ४८)

प्यन्तात् श्रयादिभ्यश्च च्लेश्चङ् स्यात् कर्त्रर्थे लुङि परे ।

भट्टिकान्ये—XV. 87.

अतस्तम्भदयं वज्रं स्वयम्भुवमतृतुपत् ।

अशिक्षिष्ट महास्त्राणि रणेऽरक्षीच्च राक्षसान् ॥ 2020 ॥

वज्रमतस्तम्भत् स्तम्भितवान् । स्तम्भेर्ण्यन्ताच्चङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1434. मुनिमभि न्यवीविशत् स्वाभिमुख्येनो-
पवेशितवान् । विशतेर्णौ चङ् ।

माघे—I. 16.

महामहानीलशिलारुचः पुरो निषेदिवान्कंसकृषस्स विष्टरे ।

श्रितोदयाद्रेरभिसायमुच्चकैरचूचुरच्चन्द्रमसोऽभिरामताम् ॥ 2021 ॥

अभिरामतामचूचुरत् चोरितवान् । चुर स्तेये इत्यस्मात् स्वार्थे ष्यन्ताच्चङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 984. आदिपूरुषो नारदं पर्यपृषुजत् परिपूजितवान् ।

णौ चङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 616. सः याम्शिथियत् । अग्रतेर्लङ् । चङि-
द्विर्भावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1३३1. तौ क्षमामाशिथियताम् आश्रितवन्तौ । चङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 17.

मा स्र द्राक्षीर्मृषा दोषं भक्तं मां मातिचिक्विलशः ।

शैलं न्वशिथियद्रामा नदीं नु प्रत्यदुद्रुवत् ॥ 2022 ॥

भक्तं मां मानिचिक्विलशः नातिक्रेशय । क्रिशोर्ण्यन्तात् सिपि चङ् । 'स्मोत्तरे
लङ् च' (सू. 2220) इति चकारालुङ् । 'न माङ्चोगे' (सू. 2228)
इत्यङ्गमप्रतिषेधः । अशिथियन् आश्रिता । प्रत्यदुद्रुवन् प्रतिगता । पूर्ववत् चङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 79.

तस्याहारिपन प्राणा मुष्टिना वालिसूनुना ।

प्रादुद्रुवन्ततः क्रुद्धास्सर्वे रावणयोऽङ्गदम् ॥ 2023 ॥

सर्वे रावणयो रावणस्यापत्यानि अङ्गदं प्रादुद्रुवन् गतवन्तः । चङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 56.

अलोठिष्ट च भृष्टे शोणितञ्चाप्यमुस्रवत् ।

तमादायापलायिष्ट व्यरोचिष्ट च राक्षसः ॥ 2024 ॥

शोणितं सुतम् । चङ् ।

२३१४ । णां चङ्युपधाया ह्रस्वः । (७. ४. १)

२३१७ । सन्यतः । (७. ४. ७९)

अभ्यासस्यात् इकारस्यात्सनि ।

माघे—XX. 28.

स दिवं समचिच्छदच्छगैः कृततिग्मस्रुतिमण्डलापलापैः ।

ददशोऽथ च तस्य चाप्यष्ट्यामिपुरेकेव जनैस्सकृद्विसृष्टा ॥ 2025 ॥

दिवं समच्चिच्छदन् लादयति स्म । लृदेर्णां चच्छपवागम्भः । मन्वद्वावादनेनाभ्यासस्येत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. ३.

केशानलुपि पुस्तस्य गजान्गावेप्सुचिक्रमन् ।

शीतैरभ्यपिचंस्तोयैरत्नैश्चाप्यदम्भिषुः ॥ 2026 ॥

गजानचिक्रमन् क्रमयन्ति स्म । चञि सन्वद्वावादभ्यासस्येत्वम् ।

२३२० । ष्टिवृद्धमुचमां शिति । (७. ३. ७५)

एषामचो दीर्घः स्याच्छिति ।

वा० । आङि चम इति वक्तव्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 475. वाञ्जिकुञ्जरं रक्तमणीवत् । अह्नाम्यत् । अनेन दीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 70. हविश्वेताभिराचामति । दीर्घः ।

२३२१ । वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्तगुक्कमुत्रमितुटिलपः । (३. १. ७०)

एभ्यः श्यन्वा स्यात् कत्रथे सार्वधातुके परे ।

२३२२ । क्रमः परस्मैपदेषु । (७. ३. ७६)

क्रमेर्दीर्घः स्यात् परस्मैपदपरे शिति ।

माघे—I. 54.

बृहच्छिलानिष्टुरकण्ठघट्टना-

द्विकीर्णलोलाभिकणं सुरद्विपः ।

जगत्प्रभोरप्रसङ्गिष्णु वैष्णवं

न चक्रमस्याक्रमताधिकन्धरम् ॥ 2027 ॥

अस्याधिकन्धरं चक्रं नाक्रमत । आत्मनेपदम् वृत्तौ । अतो न दीर्घः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 34.

अधर्मान्नात्रसः पाप लोकवादान्न चाविभेः ।

धर्मदूषण नूतं त्वं नाजाना नाशृगोरिदम् ॥ 2028 ॥

अधर्मान्नात्रसः न त्रस्तोऽसि । पक्षे शप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 210. त्रस्यन्ती विभ्यती । विकल्पेन श्यनि शतरि

डीप् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 5.

अपूजयंश्चतुर्वक्त्रं विप्रानार्चन्तथास्तुवन् ।

समालिपत शकारिर्यानञ्चाभ्यलपद्वरम् ॥ 2029 ॥

यानमभ्यलपदभीष्टवान् । श्यनो विकल्पितत्वात्पक्षे शप् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 77.

अश्च्योतद्रुधिरं तोयमलमञ्चातिविह्वलम् ।

अशीयत नृमांसादां बलं सुग्रीववाधितम् ॥ 2030 ॥

तोयमलमदभिलपितवत् । विकल्पेन शप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1801. अभिलष्यन्ती । श्यन् ।

चम्पूभारते— I. 83.

तीत्रोदयादविनश्यन् दधतां क्रमेण

दुर्योधनाच्चसुहृदां दुरहङ्कृतीनाम् ।

पट्टामिपेकमभिलष्यति फालदेशे

कुट्टाकभावकुतुकं कुरुते स भीमः ॥ 2031 ॥

अभिलष्यति । लप् कान्तौ । श्यनि शत्रादेशः ।

२३२२ । क्रमः परस्मैपदेषु । (७. ३. ७६)

क्रमेर्दीर्घः स्यात् परस्मैपदपरे शिति । क्राम्यति क्रामति ।

२३२३ । स्तुक्रमोरनात्मनेपदनिमित्ते (७. २. ३६)

अत्रैवेद् । अकमीत् । 'वृषिभर्ग' (मू. ३७११) इति आत्मनेपदं नित्यमेव ।
'अनुपसर्गाद्वा' (मू. २७१६) कामति क्रमते ।

अभिदेव ग्रन्थे श्लो० ६३. चिक्रिसयः क्रमिनुमिच्छया । क्रमेस्तन्नात्
'अ पत्ययात्' (मू. ३२७१) इत्यकारग्रन्थे दाप् । अनेन द्वागमो न । वृत्त्यादि-
त्यनिरुक्तार्थेऽपि 'अनुपसर्गाद्वा' (मू. २७१६) इत्यात्मनेपदम् । अनात्मनेपदनिमित्त
इति निषेधात्वेद् ।

२३२४ । दयायाञ्च । (३. १. ३७)

दय अय आस् एभ्य आम् स्याद्विडिति ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 42.

राघवो न दयाञ्चक्रे दधुर्धैयं न केचन ।

मध्रे पतङ्गवैरैर्दा हेति च विचुकुरो ॥ २०३२ ॥

राघवो न दयाञ्चक्रे । आम्प्रत्ययः ।

भट्टिकाव्ये—V. 106.

हन्तुं क्रोधवशादीहाञ्चक्राते तां परस्परम् ।

न वा पलायाञ्चक्रे विर्दयाञ्चक्रे न राक्षसः ॥ २०३३ ॥

न दयाञ्चक्रे नानुचकम्पे । विः पक्षी न पलायाञ्चक्रे न पलायितः ।

२३२६ । उपसर्गस्यायतौ । (८. २. १९)

अयतिपरस्य उपसर्गस्य थो रेफः तस्य लत्वम् । दयतेरयतेश्च लिट्याम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 41.

कृतैरपि दृढक्रोधो वीरवक्त्रैर्न तत्यजे ।

पलायाञ्चक्रिरे शेषा जिह्वियुः शूरमानिनः ॥ २०३४ ॥

पलायाञ्चक्रिरे शेषाः । पूर्ववत् ।

भावे—III. -67.

निरन्तरालेऽपि विमुच्यमाने दूरं पथि प्राणभृतां गणेन ।
तेजोमहद्विस्तमसेव दीपैर्द्विपैरसम्भ्राम्यांश्चभूवे ॥ 2035 ॥

द्विपैरयाम्भूवे गतम् । भावे लिट् । आम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2015. देवगन्धर्वकिन्नरा उपासाञ्चक्रिरे । समीपे
स्थिता इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 852. मृगपक्षिण आसाञ्चक्रिरे आसितवन्तः ।
आम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 613. मैथिली दशाननमुक्त्वा तृष्णीम् आसाञ्चके
जोषमास्त । आम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 273. अमी हेमपीठानि अध्यासामासुः अधि-
तस्थुः । 'अधिशीङ्' (सू. 542) इति कर्मत्वम् । आस उपवेशने इत्यस्मात् लिट् ।
अनेन आम्प्रत्यये 'कृञ् च' (सू. 2239) इत्यस्तेरनुपयोगः । 'आम्प्रत्ययवत्'
(सू. 2240) इति कृञ् एवेति नियमात् अस्तेर्नात्मनेपदम् ।

२३२८ । दीपजनवुधपूरितायिप्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । (३. १. ६१)

एभ्यश्चलेधिष् वा स्यात् ।

भट्टिकाव्ये -- XV. 67.

बायव्याश्रेण ते पाणिं रामोऽच्छैस्तीत्सहायुचम् ।

अर्दापि तस्मिन्सावधावीचरिसंमुखम् ॥ 2036 ॥

असावदीपि दीप्यते सा । कर्तरि चिष् । 'चिणो लुक्' (सू. 2329)
इति लुक् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 88.

अध्यगीप्रार्थशास्त्राणि यमस्याहोष्ट विक्रमम् ।

देवाहवेऽन्वदीपिष्ट नाजनिष्टास्य साध्वसम् ॥ 2037 ॥

यमस्याप्ययं विक्रममद्दोष्ट । अर्दापिष्ट शोभितः । मयं नाजनिष्ट न जानम् ।
निष्यदावपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 32.

कुद्रोऽर्दापि रघुव्याघ्रौ रक्तनेत्रोऽजनि क्षणान् ।

अवोधि दुःस्थं त्रैलोक्यं दीर्घैरापूरि भानुवन् ॥ 2038 ॥

रामोऽर्दापि दिदीपे । रक्तनेत्रोऽजनि जातः । त्रैलोक्यं दुःस्थमवोधि
बुद्धवान् । दीर्घैस्तेजोभिर्हेतुभिरापूरि । सर्वत्र कर्तारि लुङ् चिण् । 'चिणो लुक्'
(सू. 2329) इति लुक् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 100.

विभीषणस्ततोऽवोधि सस्फुरौ रामलक्ष्मणौ ।

अपारीत्स गृहीतोत्को हतशेषान्धवज्रमान् ॥ 2039 ॥

विभीषणो रामलक्ष्मणौ चलन्ताववोधि । चिण् । 'चिणो लुक्' (सू. 2329)
इति तशब्दस्य लुक् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 101.

मा शोचिष्ट रघुव्याघ्रौ नामृपातामिति ब्रुवन् ।

अवाबुद्ध स नीलादीन्निहतान् कपियूथपान् ॥ 2040 ॥

अवाबुद्ध अवबुद्धवान् । चिणभावपक्षे रूपम् ।

माषे—XVI. 36.

यदपूरि पुरा महीपतिर्न मुखेन स्वयमागसां शतम् ।

अथ संप्रति पर्यपूरत्तदसौ द्रुतमुखेन शार्ङ्गिणः ॥ 2041 ॥

नापूरि । पूरयतेः कर्तारि लुङ् । चिणि तशब्दस्य लुक् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 123.

समगतकपिसैन्यं संमदेनातिमात्रं

विटपहरिणनाथस्सिद्धिमौहिष्ट नित्याम् ।

नृपतिमतिररंस्त प्राप्तकामेव हर्षात्

रजनिचरपतीनां सन्ततोऽतायि शोकः ॥ 2042 ॥

शोकः सन्ततोऽतायि वर्धते स्म । कर्त्तरि चिण् ।

२३३१ । सन्लिटोर्जेः । (७. ३. ५७)

इति कुत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 70.

बलान्यभिषिपिक्षन्त तरुभिः कपिवारिद्रम् ।

विजिगीषुः पुनश्चक्रे व्यूढं दुर्जयमिन्द्रजित् ॥ 2043 ॥

कपिवारिद्रं विजिगीषुः । जयतेस्सनि कुत्वम् ।

नैपथे—IV. 1.

अथ नलस्य गुणं गुणमात्मभूः

सुरभि तस्य यशःकुमुभं धनुः ।

श्रुतिपथोपगतं सुमनस्तया

तमिषुमाशु विधाय जिगाय ताम् ॥ 2044 ॥

कामो भैर्मां जिगाय । लिटि कुत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 106.

एवं विजिग्ये तां सेनां प्रहस्तोऽतिददर्पं च ।

शशाम न च संक्रुद्धो निर्जुगोष निशाचरान् ॥ 2045 ॥

प्रहस्तस्तां विजिग्ये जितवान् । ' विपराभ्यां जेः ' (सू. २685) इति तङ् ।

भनेन कुत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 46.

आचिचाय स तैस्तेनामाचिकाय च राघवौ ।

बभाण च न मे मायां जिगायेन्द्रोऽपि किं नृभिः ॥ 2046 ॥

मम मायामिन्द्रोऽपि न जिगाय । कुत्वम् ।

भाषे—XIX. 82.

युद्धमित्थं विधूतान्यमानवानभियो गतः ।

चैद्यः परान्पराजिग्ये मानवानभियोगतः ॥ 2047 ॥

चैद्यः परान् पराजिग्ये जिगाय । 'विपराभ्याम्' (सू. 2085) इति वङ् ।
लिटि कुत्वम् ।

२३३६ । शल इगुपधादनिटः क्सः । (३. १. ४५)

इगुपधो यः शलन्तः तस्मादनिटः च्लेः क्सादेशः स्यात् । अचक्षत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 8.

अतुपत्पीठमासन्ने निरदिक्षच्च काञ्चनम् ।

अस्मेष्ट कुम्भकर्णोऽल्पमुपाविक्षदथान्तिके ॥ 2048 ॥

पीठं निरदिक्षत् आदिष्टवान् । दिशोः क्सः । पीठे उपाविक्षत् उपविष्टः ।
विशतेः क्सः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 412. प्रिये आत्मानं पत्युर्भे । सम्बन्धसामान्ये षष्ठी ।
मा घृक्षः मा संवृणु । गुह्र संवरणे । लुङ् । क्सादेशः ।

२३४० । तीपसहलुभरुपरिपः । (७. २. ४८)

इङ्वा स्यात् ।

भाषे—I. 53.

अशक्नुवन्सोढुमधीरलोचनः सहस्ररश्मेरिव यस्य दर्शनम् ।

प्रविश्य हेमाद्रिगुहागृहान्तरं निनाय विभ्यद्विवसानि कौशिकः ॥2049॥

सोढुं । नेट् ।

किरातार्जुनीये—VI. 37.

विगणय्य कारणमनेकगुणं

निजयाथवा कथितमल्पतया ।

असद्व्यदः सहितुमर्हसि नः

क वनेचराः क विपुणा मतयः ॥ २०५० ॥

सहितुं सोढुम् । अनेनेडागमः ।

२३४१ । उपविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम् । (३. १. ३८)

पृथो लिट्याम्या स्यात् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 1.

ओपांचकार कामासिर्दशवक्त्रमहर्निशम् ।

विदांचकार वैदेहीं रामादन्यनिरुत्सुकाम् ॥ २०५१ ॥

कामासिर्दशवक्त्रमोपाञ्चकार ददाह । रावणः वैदेहीं रामादन्यनिरुत्सुकां
विदांचकार विवेद । उप दाहे परस्मैपदम् । विद जाने परस्मैपदम् । अतः
'आम्प्रत्ययवत्' (सू. २२४०) इत्यनुप्रयोगः ।

भट्टिकाव्ये—VI. १.

प्रजागरांचकारशरीरीहासनिशमादरात् ।

विभयां प्रचकाराभौ काकुत्थादभिशाहितः ॥ २०५२ ॥

प्रजागरांचकार अप्रमत्तः स्थितः ।

अमिलेव ग्रन्थे श्लो० १५७७. जातवेदा विश्वमुवोप ददाह । आम् न ।

भट्टिकाव्ये—XIV. ७२.

त्रिचेत रामस्तत्कृच्छ्रमोपाञ्चक्रे शुचाथ सः ।

मन्युश्चास्य समापिप्ये विरुणव च लक्ष्मणम् ॥ २०५३ ॥

शुचा ओपांचक्रे दग्धः । कर्मणि लिट् । आम्प्रत्ययः । पूर्ववदनुप्रयोगः ।

किरातार्जुनीये—VII. ३६.

अगृह्णासमुददन्नकेमरे

मुखं त्विदेतद्विरुसन्नु पङ्कजम् ।

इति प्रलीनां नस्मिन्निघने सर्वा

विदास्वभृवुस्मुचिरेण योपितः ॥ 2054 ॥

योपितः सर्वा विदास्वभृवुः । आस् । ‘कृञ् च’ (सू. 2230) इति कृम्वात्सोऽनुप्रयुज्यन्ते । ‘आप्प्रत्ययवन्’ (सू. 2240) इति कृञ्नावस्य नियमः । भ्रूवस्त्योर्न नियमः ।

२३४३ । पुषाद्विद्युताद्युदिनः परस्मैपदेषु । (३०. १. ५९)

श्यन्विकरणपुषादेर्द्युतादेर्द्वितश्च परस्य च्छेरच् स्यात्परस्मैपदेषु ।

किराताजुनीये—XI. 20.

मूलं दोषस्य हिंसादेरर्थकामौ स मा पुषः ।

तौ हि तत्त्वावबोधस्य दुरुच्छेदावृषण्वौ ॥ 2055 ॥

त्वमर्थकामौ मा स पुषः । ‘सोतरे लङ् च’ (सू. 2230) इति चकारावृष्टः । ‘न माङ्चोगे’ (सू. 2228) इत्यङ्गमप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1971. तौ सौमित्र्यतिकाथौ नाश्रमताम् न श्रान्तौ । श्रमिः पुषादिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2004. अस्मिन्दन् प्रविलाः । पुषादित्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 26.

स्वपोषमपुष्युष्मान् या पक्षिमृगशाबकाः ।

अद्युतचेन्दुना सार्धं तां प्रवृत्त गता यतः ॥ 2056 ॥

हे पक्षिमृगशाबकाः ! या सीता युष्मान् स्वेन धनेन पुष्टा स्वपोषं ‘स्वे पुषः’ (सू. 3361) इति णमुल् अङ्गुपत् । कषादित्वादानुप्रयोगः । पुषादित्वादङ् । इन्दुना सार्धमद्युतत् । इन्दुसाम्येन व्यधोतिष्टेत्यर्थः । ‘द्युद्भयो लुङि’ (सू. 2345) इति विकल्पात्परस्मैपदम् । द्युतादित्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 66.

अस्यदन्निन्दुमणयो व्यरुचन्कुमुदाकराः ।

अलोटिपत वातेन प्रकीर्णाः स्तवकोचयाः ॥ 2057 ॥

इन्दुमणयः अस्मदन् प्रसुप्तुः । कुमुदाकरा व्यरुचन् विचकसुरित्यर्थः ।
द्युतादित्वादङ् । स्तयकोच्चथा अतोऽपिपत् लुटन्ति स्म । 'द्युद्रचो लुङि' (सू. 2345)
इति परस्मैपदविकल्पात्तङ् । अतोऽङ् न ।

भट्टिकाव्ये— I. 18.

पंथीः पुनर्जन्म जयाय यत्त्वं
रूपादिबोधान्यवृत्तञ्च यत्ते ।
तत्त्वान्यनुद्धाः प्रतन्नि येन
ध्यानं नृपस्तच्छिवमित्यवादीत् ॥ 2058 ॥

यद्ग्यानं रूपादिबोधात् न्यवृत्तन् व्यवर्तिष्ट । 'द्युद्रचो लुङि' (सू. 2345)
इति विकल्पात्परस्मैपदम् । द्युतादित्वादङ् ।

रघुवंशे— VI. 5.

तासु श्रिया राजपरम्परासु प्रभाविशोपादयद्वर्तिनीरीक्ष्यः ।
सदृशधात्मा व्यरुचद्विभक्तः पयोमुचां पंक्तिषु विद्युतेव ॥ 2059 ॥

व्यरुचन् व्यधीतिष्ट । 'द्युद्रचो लुङि' (सू. 2345) इति विकल्पात्परस्मै-
पदम् । द्युतादित्वादङ् ।

असिधेव ग्रन्थे श्लो० 695. उपागमत् । लृदित्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये— XV. 22.

भूर्धा दिनमिवालेखीत् खं व्यापद्रुपुपोरुणा ।
पादाभ्यां क्षमामिवाभैत्सीत् दृष्ट्याघाक्षीदिव द्विपः ॥ 2060 ॥

खं व्यापत् व्याप्तवान् । लृदित्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये— XV. 7.

न्ववसिष्ट ततो द्रष्टुं रावणं प्रावृत्तद् गृहात् ।
राजा यान्ने तमद्राक्षीदुद्रस्थाञ्चेषदासनान् ॥ 2061 ॥

प्रावृत्तन् प्रवृत्तः । 'द्युद्रचो लुङि' (सू. 2345) परस्मैपदम् । द्युतादि-
त्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 16.

राघवस्यामुषः कान्तानामोक्तो न चार्षिः ।

ना नानुभ्रः स्वकान् रोषान् वा मुहो मा स्योऽनुना ॥ 2062 ॥

राघवस्य कान्तानामुषः स्योऽनुनामि । स्योऽनुनायाया इदं यद्भवो विवोऽनुनाम् ।
मुषः कण्ठने । पुषादित्वादङ् । स्वकान् रोषान्मा नानुभ्रः । ना मुहः मोहं मा
रामः । मा रूपः रोषं मा कार्षीः । मुदिसृष्टिभ्यां पुषादित्वादङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ११०. गिष्मिन्वन्नुषन् लक्ष्मीकृत्य गतः । लृदित्वादङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५३५. रामः क्रियां नामुचन् न त्यक्तवान् ।
मुचेत्त्वंदनुवन्मत्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 25.

अनर्सीदूर्ध्वरेणान्य रंहसा शार्त्तिनोऽलुठन् ।

सिंहाः प्रादुर्भुवन्भीताः प्राक्षुभन् कुलपर्वताः ॥ 2063 ॥

शार्त्तिनोऽलुठन् पतिताः । लुठ लुठ प्रविवाते । धृतादित्वादङ् । 'धृत्स्थो
लुडि' (सू. २३५५) इति परस्मैपदधिकल्पः । कुलपर्वताः प्राक्षुभन् सञ्चलिताः ।
धृतादित्वादङ् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 27.

अस्पन्दिष्टाक्षि वामञ्च घोराश्चाराटिपुर्शिशावाः ।

न्यपप्तन्मुसले गृध्रा दीप्तयापाति चोरकया ॥ 2064 ॥

गृध्रा न्यपप्तन् उपविष्टवन्तः । लृदित्वादङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८३६. कथं वा त्वां नाघमन् न भक्षितवन्तः ।
'लुड्सनोर्ध्वस्त' (सू. २४२७) इत्यर्ध्वस्त । लृदित्वादङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८१७. अधुपत्स्वपोषम् । 'स्वे पुषः' (सू. ३३६१)
इति णमुल् । 'अमैवाव्ययेन' (सू. ७८३) इति समासः । यथाविध्यनुप्रयोगः ।
पुषादित्वादङ् ।

२३४५ । धृद्भ्यो लुडि । (१. ३. ९१)

द्युतादिभ्यो लुङः परस्मैपदं वा स्यात् । पुषादिसूत्रेण परस्मैपदेऽङ् । अद्युतत्
अद्योतिष्ट । द्युतादिः— ७. ४१.

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2056. या सीता युष्मान् स्वेन धनेन पुष्ट्वा स्वपोषम्
(णमुल्) अपुषन् । कषादित्वादनुरयोगः । पुषादित्वाद्ङ् । इन्दुना सार्धमद्युतत् ।
विकल्पात्परस्मैपदम् । द्युतादित्वाद्ङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1973. रणे शन्नैर्व्यद्योतिष्ट द्योतितवान् । विकल्पेन
परस्मैपदविधानादात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 71. असौ नरशिखित्रयी सभावेद्यां व्यद्योतिष्ट दीप्यते
स्म । पूर्ववत् ।

माघे—V. 21.

छायाविधायिभिरनुज्झितमृतिशोभ-

रुच्छ्रायिभिर्बहलपाटलधातुरागैः ।

दृष्ट्यैरिव क्षितिभृतां द्विरदरुदार-

तारावलीविरचनेर्व्यरुचन्निवासाः ॥ 2065 ॥

निवासा दृष्ट्यैर्व्यरुचन् रोचन्ते स्म । रुच दीप्तौ । विकल्पात्लुङि परस्मै-
पदम् । अङ् ।

माघे—XV. 7.

कनकाङ्गदधुतिभिरस्य गमितमरुचत्पिशङ्गाम् ।

क्रोधमयशिखिशिखापटलैः परितः परीतमिव बाहुमण्डलम् ॥ 2066 ॥

चैद्यस्य बाहुमण्डलं क्रोधमयशिखिशिखापटलैः परीतमिवारुचत् । विकल्पात्परस्मै-
पदम् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2059. अरुचत् । परस्मैपदम् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2061. गृहात्प्राप्तत् प्रवृत्तः । विकल्पात्परस्मैपदम् ।
अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2058. न्यवृत्तत् निवृत्तम् । वृतेर्धृताविस्वात्
विकल्पात्लुङि परस्मैपदम् । अङ् ।

अमिलेव ग्रन्थे श्लो० २०५७. अस्यद्विन्दुमणयो व्यरुचन् ह्यगुदाकराः ।
धृतादित्वात्परस्मैपदम् । अङ् । स्तवकोशया अन्तोऽतिपत्तुर्नन्ति स्म । तद् ।

अमिलेव ग्रन्थे श्लो० २०५३. वृक्षा अलुठन् परिताः । कुयर्षिताः प्राक्षुमन्
सञ्चलिताः । धृतादित्वाद् । परस्मैपदम् ।

अमिलेव ग्रन्थे श्लो० २०२४. अलोऽतिष्ठ लुठने स्म । धृतादिः । परस्मैपद-
विकल्पेनात्मनेपदम् । नाङ् ।

अमिलेव ग्रन्थे श्लो० १५७. ग्रैवे नाम्नमन् न अस्तमभूत् । धृतादित्वा-
त्परस्मैपदम् । अङ् ।

२३४७ । वृद्धयः स्यमनोः । (१. ३. ९२)

धृतादिभ्यः परस्मैपदं वा स्यात्स्ये सनि च ।

२३४८ । न वृद्धचश्चतुर्भ्यः । (७. १. ५९)

भट्टिकाव्ये— VIII. 67.

सीतान्तिके विवृत्सन्तं वत्स्यन्तिस्त्रिं ह्यवङ्गमम् ।

पतत्तिणः शुभा मन्द्रमानुवानास्वजिह्वदन् ॥ २०६७ ॥

सीतान्तिके विवृत्सन्तं वर्तितुमिच्छन्तम् । वृत्तु वर्तने इति धातोस्सन्नन्ताल्लटः
शत्रादेशः । वत्स्यन्तिस्त्रिं वर्तिष्यमाणसिद्धिम् । 'वृद्धयः स्यमनोः' (सू. २३४७)
इत्युभयत्र विकल्पात्परस्मैपदम् । अनेनेट्प्रतिषेधः ।

भट्टिकाव्ये— VIII. 68.

वर्तिष्यमाणमात्मानं सीतापत्युरिवाप्तिके ।

उदपश्यत्तदा तथ्यैर्निमित्तैरिष्टदर्शनैः ॥ २०६८ ॥

सीता आत्मानं पत्युरन्तिके वर्तिष्यमाणमिव । 'वृद्धयः स्यमनोः' (सू. २३४७)
इति परस्मैपदविकल्पाद्वात्मनेपदम् । इट्प्रतिषेधो न ।

भट्टिकाव्ये— VIII. 69.

निरवत्स्यन्न चेद्वार्ता सीताया वितथैव नः ।

अकल्प्यदुद्यतिस्सर्वा हनूमानित्यचिन्तयत् ॥ २०६९ ॥

सीताया वार्ता न निरवत्स्यञ्चेत् । विकल्पात्परस्मैपदम् । इट्प्रतिषेधः ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 17.

इन्द्रोः स्यन्दिष्यते वद्विस्समुच्छोक्ष्यति सागरः ।

त्रलं वक्ष्यति तिग्मांशोः स्यन्त्स्यन्ति तमसां चयाः ॥ 2070 ॥

इन्द्रोः वद्विः स्यन्दिष्यते । परस्मैपदविकल्पात् । इट्प्रतिषेधो न । तिग्मांशो-
स्तमसां चयाः स्यन्त्स्यन्ति । विकल्पात्परस्मैपदम् । अनेन इट्प्रतिषेधः ।

अमिश्रेण ग्रन्थे श्लो० 1538. वत्स्यन्तो वधिष्यमाणौ । ‘वृद्धयः स्यसतोः’
(सू. 2347) इति विभाषया परस्मैपदम् । अनेन इडभावः ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 6.

रविस्तप्स्यति निदशङ्कं वास्यत्यनियतं मरुत् ।

निवृत्स्यत्यनुसृजानः स्यच्छयेन्दुरुदेष्यति ॥ 2071 ॥

ऋतुसृजानः निवृत्स्यति । परस्मैपदम् । नेट् ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 7.

नीधे स्यन्दिष्यते मेधैरुधं वर्तिष्यते यमः ।

अनिकायस्य मरणे किं भविष्यन्ति नान्यथा ॥ 2072 ॥

मेधैस्तीधे स्यन्दिष्यते । भावे ळट् । आत्मनेपदम् । अत एवानेन इट्प्रति-
षेधो न । तत्र परस्मैपदग्रहणमनुवर्तते । यम उभं वर्तिष्यते । आत्मनेपदे
नेट्प्रतिषेधः ।

२३४० । अनुविपर्यभिनिविभ्यः स्यन्दतेः प्राणिषु । (८. ३. ७२)

भ्यः परमाप्राणिकर्तृकस्य स्यन्दतेः सस्य पो वा स्यात् । अनुस्यन्दते
अनुस्यन्दते वा जलम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 74.

विष्यन्दमानरुविरो रक्तविष्यन्दपाटलान् ।

विष्कन्तृन्परिधेणाटलविष्कन्ता कर्पिर्दिपः ॥ 2073 ॥

विष्यन्दमानरुविरः कपिः । रक्तविष्यन्दपाटलान् । विभाषया पत्वम् ।
रक्तस्याप्राणित्वात् ।

माघे—IV. 58.

सायं शशाङ्ककिरणाहतचन्द्रकान्त-

निष्यन्दिनीरनिकरेण कृताभिषेकाः ।

अर्कोपलोल्लसितवद्विभिरदि तप्ता-

स्तीत्रं महावनमिवात्र चरन्ति वपाः ॥ 2074 ॥

चन्द्रकान्तेभ्यो निष्यन्दिना प्रभ्राविणा । पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 799. तदङ्गनिष्यन्दजलेन ।

२३५० । कृपो रो लः । (७. २. १८)

रेफस्य लः स्यात् । कल्पते चकृपे ।

२३५१ । लुटि च क्लृपः । (१. ३. ८३)

लुटि स्यसनोश्च कृपेः परस्मैपदं वा स्यात् ।

२३५२ । तामि च क्लृपः । (७. २. ३०)

इतीट्प्रतिषेधः । ' कृपि सम्पद्यमाने ' (वा. 1459 सू. 580) इति चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 379. फलाय कल्पते आरोग्याय भवति । रेफस्य
लः । चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 377. कविरुन्नतोऽपि सुभद्राकमनीयतायाः नुत्यै कथं
कल्पेत पर्याप्तो भवेत् । अलमर्थयोगात् ' नमस्वस्ति ' (सू. 588) इति वा चतुर्थी ।

भट्टिकाव्ये—XXII. 20. & 21

नैवं विरहदुःखेन वयं व्याधानितासाहे ।

श्रमोऽनुभविता नैवं भवद्दद्यां च वियोगजः ॥ 2075 ॥

एवं युवां मम प्रीत्यै क्लृप्तास्यः कपिराक्षसौ ।

गन्तुं प्रयतितासाथे प्रातः सह मया यदि ॥ 2076 ॥

मम प्रीत्यै हे कपिराक्षसौ युवां क्लृप्तास्यः सम्पादितास्यः । रेफस्यः लः ।
'लुटि च कृपः' (सू. 2351) इति परस्मैपदम् । अनेन इट्प्रतिषेधः । 'कृपि'
(बा. 1459. सू. 580) इति चतुर्थी ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 11.

आह्रास्यते विशङ्को मां योत्स्यमानः शनकतुः ।

प्रकल्पस्यति च तस्यार्थो निकुम्भे दुर्दणे हते ॥ 2077 ॥

तस्यार्थः प्रकल्पस्यति सम्प्रत्यते । चकारात् स्यस्यनोरपि परस्मैपदविकल्पः ।
अनेनेट्प्रतिषेधः ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 12.

कल्पिष्यते हरेः प्रीतिर्लक्षा चोपद्विष्यते ।

देवान्तक त्वया त्यक्तो रिपोर्यास्यामि वश्यनाम् ॥ 2078 ॥

हरेरिन्द्रस्य प्रीतिः कल्पिष्यते भविष्यति । आत्मनेपदपक्षे नेट्प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2069. नः उद्यतिः उद्यमः समुद्रलङ्घनादिः वितथा
अकल्पस्यत् अभविष्यत् । लृङ् । लृत्वम् । लुटि चेति चकारात् स्यस्यनोरपि वा
परस्मैपदम् । इट्प्रतिषेधः ।

२३५४ । फणां च समानाम् । (६. ४. १२५)

फणां वा एत्वाभ्यामलोपो म्त्तः । राजृ दीर्घा, राजति राजते । रेजतुः रराजतुः ।
रेजे रराजे । अजे वभ्राजे । स्यतु, स्येमतुः सस्यमतुः । स्वन्, स्वनेतुः सखनेतुः ।

माघे—XVII. 51.

उपाङ्गिर्नैश्विषुषि निवानत्रमंगिः

स्फुरन्मणिप्रभुनपर्गाङ्किर्भनिभिः ।

निरन्तरं नरपत्न्यो रणाङ्गि

रराजिरे शरनिष्ठाचिना इव ॥ 2079 ॥

रराजिरे । विरुद्धादेत्वाभ्यासलोपाभावः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 7.

जगज्जिह्वपुः शरा रेजुस्तुष्टुविरे परैः ।

बधन्धुस्तुष्टुविद्याणि सलेदुः परिनिर्भयुः ॥ 2080 ॥

रेजुः शोभन्ते सा । एत्वाभ्यासलोपो ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 296. श्रेजिरे रेजिरे । कर्गि विट् । एत्वाभ्यास-
लोपो ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1730. येषाः श्रेजिरे दीप्यन्ते स्म । एत्वाभ्यास-
लोपो । विभीषणोऽपि बभ्राजे । तदभावः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 77.

ततः प्रजघटे युद्धं शस्त्राण्यासुः परस्परम् ।

ववश्चुराजुर्गुणैश्च स्येमुश्चुर्कुर्दरे तथा ॥ 2081 ॥

स्येमुः शब्दं कृतवन्तः । एत्वाभ्यासलोपो ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 83.

पस्पन्दे तस्य वामाक्षि सस्यमुश्चाशिवाः खगाः ।

तान्ब्रवाजावमत्यासौ बभासे च रणे शरैः ॥ 2082 ॥

खगाः सस्यमुः शब्दं कृतवन्तः । एत्वाभ्यासलोपाभावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1963. पेराः सस्वनुः । एत्वाभ्यासलोपाभावः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 4.

मृदङ्गा वीरभास्वेनुर्हतैः स्वेने च गोमुखैः ।

वण्टाः शिशिञ्जिरे दीर्घं जहादे पट्टैर्भृशम् ॥ 2083 ॥

मृदङ्गा वीरभास्वेनुः गम्भीरं ध्वनिताः । एत्वाभ्यासलोपौ । गोमुखैः स्वेने
ञ्जितम् । भावे लिट् ।

२३५५ । पतः पुम् । (७. ४. १९)

अङि परे । अपसन् ।

२३५६ । वा जृम्भुत्रसाश्च । (६. ४. १२४)

एषामेत्वाभ्यासलोपौ वा स्तः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 112.

तुतुपुर्वानरास्सर्वे नेशुश्चित्रा निशाचराः ।

जेरुशाशा दशास्यस्य सैन्यं नीलं जुनाव च ॥ 2084 ॥

दशास्यस्य आशा मनोरथाः जेरुर्जीर्णाः । एत्वाभ्यासलोपौ ।

अस्मिन्नेत्र ग्रन्थे श्लो० 2010. भ्रेमुः वध्रगुः । एत्वाभ्यासलोपौ ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 9.

शूलानि भ्रमयाच्चकुर्वाणानाददिरे शुभान् ।

भ्रेमुश्चुकुर्दिरे रेसुर्ववल्गुश्च पदातयः ॥ 2085 ॥

पदातयो भ्रेमुः इतस्ततो याताः । पूर्ववत् ।

किरातार्जुनीये—XV. 1.

अथ भूतानि वार्त्रन्नशरेभ्यस्तत्र तत्रसुः ।

भेजे दिशः परित्यक्तमहेष्वासो च सा चमूः ॥ 2086 ॥

भूतान्यर्जुनशरेभ्यस्तत्रसुः विभ्युः । विकल्पादेस्वाभ्यासलोपाभावः ।

२३५८ । मोढः । (८. ३. ११५)

सोडूपस्य सहेम्सस्य पत्वं न स्यात् । परिमोढा ।

भट्टिकाव्ये -- IX. 89.

अप्रतिस्नव्यधिकान्नमनिस्त्वन्धो मढादव्ये ।

विमोढव्यन्तमन्नाणि व्यनस्नभम् दनध्वनिः ॥ 20३7 ॥

अस्याणि विमोढवन्तम् । 'परिनिविभ्यः' (सू. 2275) इत्यादिना पत्वे प्राप्तेऽनेन प्रतिषेधः ।

२३५९ । मिवादीनां वाड्व्यवायेऽपि । (८. ३. ७१)

परिनिविभ्यः परेषां सिवादीनां सस्य पो वा स्याद्वाड्व्यवायेऽपि । पर्यषहत पर्यसहत । 'उपसर्गात्सुनोति' (सू. 2271) इत्येतद्वारभ्य 'परिनिविभ्यः सेवमित्तस्यभिधुसहसुत्सुस्वञ्जाम्' (सू. 2275) इत्यत्र सित्तशब्दात्पाक् ये सुनोत्यादयस्तेषाम्वाड्व्यवायेऽपि पत्वं नित्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1991. यद्दिन्द्रोऽपि न व्यपहत न विमोढवान् तत्कपिः पर्यसाद्विष्ट परिसोढवान् । पर्यषहिष्टेति वा । परिनिविभ्य इत्यनुवृत्तौ अनेनाड्व्यवायेऽपि वा पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1992. हरोऽपि तृतीयया दशा सशरमथुं पुनर्वाक्षितुं न व्यपहत नाशक्नोत् । पूर्ववत् पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1995. युद्धस्य शिरः अग्रभूमिः कुमुमलक्षणा प्रद्युम्नेन पर्यस्कारि परिच्छ्रुतम् । परिपूर्वात्करोतेः कर्मणि लुङ् । 'संपरिभ्यां करोती भूषणे' (सू. 2550) इति सुट् । 'परिनिविभ्यः' (सू. 2275) इत्यादिना पत्वे अनेन विकल्पः ।

२३६० । पात्राध्मास्याभ्रादाण्डश्र्यतिर्तिशदसदां पिबजिघ्रधमतिष्टमन-
यच्छपश्यच्छधौशीयसीदाः । (७. ३. ७८)

पादीनां पिबादयः स्युः इत्सञ्जकशकारादौ प्रत्यये परे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1875. या त्वां पिबति पानं करोति । पिबदेशः ।

भट्टिकाव्ये—III. 44.

वस्त्रान्नपानं शयनञ्च नाना कृत्वावकाशे रुचिसंप्रकृतम् ।

तान्प्रीतिमानाह मुनिस्ततस्मा निवध्वमाध्वं पिबतात्त शेष्वम् ॥2088॥

हे जनाः ! अस्मिन्नाश्रमे पिबत पेषजातं घयत । पूर्ववत्पिबदेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1997. राघवस्सौमित्रिमजिघ्रत् । ब्रा गन्धोपादाने
इत्यस्य जिघ्रादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 511. ध्वनीनां उद्धृतैः ध्वनीन् कुर्वद्भिः । ध्मा
शब्दाग्निसंयोगयोः इत्यस्य ध्मादेशः । पुष्पगन्धानामाजिघ्रैः पुष्पगन्धान् जिघ्रद्भिः ।
पूर्ववत् जिघ्रादेशः । सर्वत्र 'पात्राध्माधेट्टशः शः' (सू. 2899) इति शपत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1032. कम्बूनधमत् । ध्नो ध्मादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 811. नाडीः सिराः घमन्त्यापूरयन्तीति नाडिन्धमान् ।
' नाडीमुष्टयोश्च ' (सू. 2945) इति खश् ।

माघे—I. 12.

पतत्पतङ्गपतिमन्तपोनिधिः पुरोऽस्य यावन्न भुवि व्यलीयत ।

गिरेस्तद्विद्वानिव तावदुच्चकैर्जवेन पीठाद्दुदतिष्टदच्युतः ॥ 2089 ॥

उदतिष्ठत् । ष्टा गतिनिवृत्तौ इत्यस्य तिष्ठादेशः ।

माघे—XIV. 60.

ध्येयमेकमपथे स्थितं धियः स्तुत्यमुत्तममतीतवाङ्मथम् ।

आमनन्ति यमुपास्यमादाराद्दूरवर्तिनमतीव योगिनः ॥ 2090 ॥

योगिनो यं ध्येयमेकमामनन्ति कथयन्ति । ज्ञाघातोर्मनादेशः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 30.

तत्रेन्द्रजितमैक्षेतां कृतधिष्ण्यं समाहितम् ।

सोऽजुहोस्त्वृष्णवर्त्मानमामनन्मन्त्रमुत्तमम् ॥ 2091 ॥

स इन्द्रजित् मन्त्रमुत्तममामनन् आवर्तयन् । सा आवर्तने इत्यस्यात् शतरि
मनादेशः ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 5.

अपश्यमायतौ लोभादामनन्त्यनुजीविनः ।

पियं शृणोति यस्तेभ्यस्तमृच्छन्ति न सम्पदः ॥ 2092 ॥

अनुजीविनः पियमामनन्ति साध्विदमित्युपदिशन्ति । मनादेशः । तं सम्पदो
न ऋच्छन्ति । अर्तेः ऋच्छादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 333. अन्ये पुष्पफलं वन्दीभिः संग्रायच्छन्त ।
वन्दीकृताभ्यः स्त्रीभ्यो ददुरित्यर्थः । दाण् दाने इत्यस्य यच्छादेशः । 'अशिष्ट'
(सू. 568) इति तृतीया । 'दाणश्च' (सू. 2728) इति तड् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 27.

ब्रह्मादघाद्वधं तस्य तस्मिन्कर्मण्यसंस्थिते ।

प्रायच्छदाज्ञां सौमित्रैर्युथपानां च राघवः ॥ 2093 ॥

राघवस्सौमित्रैर्युथपानां च गन्तुमाज्ञां प्रायच्छन् दत्तवान् । दाण् दाने
इत्यस्य यच्छादेशः ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 2.

भूमौ शेते दशग्रीवो महाहृशयनोचितः ।

नेक्षते विह्वलं मां च न मे वाचं प्रयच्छति ॥ 2094 ॥

मे वाचं प्रतिवचनं न प्रयच्छति न ददाति । दाणो यच्छादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 815. सूर्यं न पश्यतीत्यसूर्यम्पश्या । 'असूर्य'
(सू. 2951) इति खश् । दृशोः पश्यादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 206. न सूर्यं पश्यतीत्यसूर्यम्पश्या । पूर्ववत् ।

भट्टिकान्ये—XVIII. 6.

प्राज्ञास्तेजस्विनस्सम्यक् पश्यन्ति च वदन्ति च ।

तेऽवज्ञाता महाराज क्लाम्यन्ति विरमन्ति च ॥ 2095 ॥

पश्यन्ति । द्रोः पश्यादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 475. सृगा वाममार्ष्टान् गताः । अर्तेः ऋच्छादेशः ।
ऋच्छ गतौ इत्यस्य वा रूपम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 366. वृद्धिमानपि शीयते विनश्यति । शद्ल
शातने शप् । शिति शीयादेशः । 'शदेशिशतः' (सू. 2362) इति तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2030. नृमांसादां बलमशीयत । लड् । पूर्ववत्
शीयादेशः । तड् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 36.

आशुश्रुपन् स मैथिल्या वार्ता हर्म्येषु रक्षसाम् ।

शीयमानान्धकारेषु समचारीदशङ्कितः ॥ 2096 ॥

शीयमानान्धकारेषु चन्द्रोदयान्नश्यतिभिरेषु । शद्ल शातने इति धातोः
शिद्धाविनः 'शदेः शितः' (मू. 2362) इति तड् । लटः शानच् । शदेः शीयादेशः ।

भट्टिकान्ये—XVII. 84.

मण्डलान्याटतां चित्रमच्छिन्तां शस्त्रसंहतीः ।

जगद्विस्मापयेतां तौ न च वीरावसीदताम् ॥ 2097 ॥

तौ वीरौ नासीदतां नावसन्नौ । षद्ल धातोस्सीदादेशः ।

भट्टिकान्ये—XVIII. 7.

लेट्टि भेषजवन्नित्यं यः पथ्यानि कटून्यपि ।

तदर्थं सेवते चाप्तान् कदाचिन्न स सीदति ॥ 2098 ॥

स कदाचिन्न सीदति अवसन्नो भवति । पूर्ववत्सीदादेशः ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. ३.

विपाकोऽयं दशग्रीव सन्द्योऽनागनो मया ।

त्वं तेनामिहितः पश्ये किं कोपं न नियच्छसि ॥ २०९० ॥

कोपं न नियच्छसि नापनयसि । निपूर्वोऽयं यमिरपनयने वर्तते । 'इषु-
गमियमां छः' (२४००) इति छः । न दाणो यच्छादेशः ।

२३६१ । सदेः परस्य लिटि । (८. ३. ११८)

सदेरभ्यासात्परस्य पत्वं न स्याद्विटि । निषसाद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९८८. इन्द्रजित् विषसाद् । पद्दत् लिट् । परस्य
पत्वप्रतिषेधः । पूर्वस्य तु 'सदिरपतेः' (सू. २२७१) इति पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९८९. न विषसाद् । पूर्ववत् ।

२३६२ । शदेऽशितः । (१. ३. ६०)

शिद्धाविनोऽस्मादात्मनेपदं स्यात् । शीयते । शशाद् शोदतुः शोदुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०९६. शीयमानान्धकारेषु नश्यतिमिरेषु । शद्लृ
शातन इति घातोः शिद्धाविनः अनेन तद् । लटः शानच् । 'प्राप्ता' (सू. २४६०)
इत्यादिना शदेः शीयादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०३०. नृमांसादां बलमशीयत । शद्लृ शातने
इत्यस्मात् लङ् । पूर्ववत्तद् । शीयादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३६६. वृद्धिमानपि शीयते धिनश्यति । तद् ।
शीयादेशः ।

२३६३ । गमहनजनखनघसां लोपः क्ङित्यनङि । (६. ४. ९८)

एषामुपघाया लोपः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१६. शात्रवान्निघ्नानं निहननशक्तम् । हन्तेरुपधा-
लोपः ।

एनघातुः परस्मैपदम् । ' ताच्छीत्यवयोश्चनशक्तिषु चानश् ' (सू. ३१०९)
इति चानश् । न तु शानच् ।

भट्टिकाव्ये—V. १०२.

न विभाय न जिहाय न चक्राम न विव्यथे ।

आज्ञानो विध्यमानोऽपि रणान्विवृते न च ॥ २१०० ॥

आज्ञानः स्वयमेव परं धनम् । ' आङो यमहनः ' (सू. २६९५) इत्यकर्मका-
दन्तेस्तङ् । अनेनोपधालोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८२७. पतिं हन्तीति पतिघ्नम् । ' लक्षणे ' (सू. २९६९)
इति टक् । उपधालोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८२८. हस्तिनो हन्तुं शक्तो हस्तिघ्नः । ' शक्तौ हस्ति'
(सू. २९७१) इति टक् । उपधालोपः । शत्रुम् धर्नाति शत्रुघ्नान् । ' अमनुष्यकर्तृके '
(सू. २९७०) इति टक् । गिरान् । अश्वधः अश्वध इत्यादि मूलविशुजादित्वा-
त्सिद्धम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. ६५.

सा स्तम्भघ्नपदन्यासान् विघनेन्दुसमृद्धतिः ।

परिधोरुशुभानाह हसन्ती स्वागतं कपीन् ॥ २१०१ ॥

स्तम्भो हन्यते येन पादन्यासेन स स्तम्भघ्नः । ' स्तम्भे क च ' (सू. ३२६०)
इति करणे कः । उपधालोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ९६९. तौ रामलक्ष्मणौ विराधाख्ये तं वसुधायां
निचक्रन्तुः निघ्रातवन्तौ । सनोर्बिद्ध् । उपधालोपः ।

भट्टिकाव्ये - VIII. १५.

तीव्रशुभापानोऽयमशक्यस्सोऽदृमातपः ।

आज्ञान इव मन्दर्भौरत्वात्सर्वधनोमुद्यैः ॥ २१०२ ॥

अज्ञानं राज्ञान् इव । ' आङो यमहनः ' (सू. २६९५) इत्यकर्मकादात्मने-
पदम् । उपधालोपः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 32.

उच्चरन्नाते नलेनाजौ स्फुरत्पनपनाक्षिणी ।

जम्बुमाली जडौ प्राणान् आत्था मान्निता हतः ॥ 2103 ॥

अक्षिणी उच्चरन्नाते । लृट् ।

२३६६ । ऋद्धन्तोः स्ये । (७. २. ७०)

ऋतो हन्तेश्च स्यस्य इट् स्यात् । भरिष्यति ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 1.

ततः परुद्धितो राजा रक्षसां हतवान्धवः ।

किं करिष्यामि राज्येन भीतया किं करिष्यते ॥ 2104 ॥

करिष्यामि । करिष्यते । कृञो लृट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2078. लङ्गा शत्रुभिरुपहनिष्यते विज्योष्यते । कर्मणि

लृट् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 49.

स त्वं हनिष्यन्दुर्वृद्धिं कर्मिं व्रज ममाज्ञया ।

मा नाञ्जी राक्षसीं मायां प्रस्तावीर्मा न विक्रमम् ॥ 2105 ॥

हनिष्यन् । लृट् । शतृ ।

२३७५ । विभाषा धेट्शब्दयोः । (३. १. ४९)

इति चङ् वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2007. जठरमशिशिवयत् शूनम् । चङि रूपम् ।
मांसेनास्याश्वतां कुक्षी । 'जूस्तम्बु' (सू. 2291) इति वा अङ् ।

भट्टिकाव्ये VI. 18.

है वाचं देहि धैर्यं नः तव हेतोरसुस्रुवत् ।

त्वं नो मतिमिवाधासीः नष्टा प्राणानिवादधः ॥ 2106 ॥

त्वं नः सतिमथावीरिव । 'यभरम्' (मृ. 2877) इति सगिटौ । प्राणान्
अदधः पीतवतीव ! चङि रूपम् ।

२३७७ । यभरमनमानां मङ्कु च । (७. २. ७३)

इति सगिटौ ।

भट्टिकाव्ये—XV. 66.

यैरघानि नगे वाली मारीचो दृषणस्तथा ।

अवामंस्त स तान् दर्पान् प्रोदयंसीच्च मुद्गरम् ॥ 2107 ॥

स कुम्भकर्णः मुद्गरं प्रोदयंसीत् उद्यतवान् । यमेस्सगिटौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 753. कृताकृतेभ्यः हेमरूपेभ्यो व्ययंसीत् विरतः ।
रमेर्लुङ् । 'व्याङ्परिभ्यो रमः' (मृ. 2749) इति परस्मैपदम् । अनेन सगिटौ ।
'जुगुप्साविराम' (वा. 1079 सू. 587) इति पञ्चमी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2063. अस्य भरणे भूरनंसीत् नता । णमु प्रहृत्वे
इत्यस्मात् लुङ् । सगिटौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1958. कुम्भकर्णः अस्तासीत् खातवान् । ष्णा शौचे
इत्यस्मात् लुङ् । मांसमप्तासीत् । ष्मा भक्षणे इत्यस्मात् लुङ् । उभयत् आदन्त-
त्वात्सगिटौ ।

भट्टिकाव्ये—XV. 26.

उत्पाताः प्रावृत्तस्तस्य थौरशीकिष्ट शोणितम् ।

वायवोऽवामिपुर्भाः कूराश्चाकुपत द्विजाः ॥ 2108 ॥

वायवोऽवामिपुः वान्ति स्म । वा गतिगन्धनयोः इत्यस्मात् लुङ् । सगिटौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1965. अभासीत् भाति स्म । भा दीप्तौ इत्यस्मात्
सगिटौ ।

भट्टिकान्ये—XV. 108.

प्राणिपुर्नहताः केचित् केचित्तु प्रोचमीद्विषु ।

तमोऽन्येऽहसिपुत्रोश्च द्यजृन्मिषत चापरं ॥ 2109 ॥

अन्ये तमो मोहसहसिपुः त्यक्तवन्तः । ओ हाक् त्यागे इत्यस्मात् आदन्त-
त्वात्सगितौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1041. गोपायुसारङ्गणास्सम्यगनुकूलं नायासिपुः
नागमन् । या प्रापणे इत्यस्मात् लुङ् । सगितौ ।

भट्टिकान्ये—VII. 26.

विद्युत्राशं रवेर्भासो विश्रात्रं शशलाञ्छनम् ।

रामप्रतेषु भोगेषु नाहमज्ञामिषं रतः ॥ 2110 ॥

नाज्ञामिषं न ज्ञातवानस्मि । ज्ञा अवबोधने इत्यस्मात् कृञ् सगितौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 472. भरताप्रजो रामोऽग्लामीत् ग्लानिं गतः ।
ग्लायतेर्लुङ् ।

२३८२ । सर्तिशास्त्वानिभ्यश्च । (३. १. ५६)

एभ्यश्त्लेरङ् स्यान् कर्तरि लुङि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 340. रामः आयोधनं लक्ष्मणायाशिपन् अवोचन् ।
शासु अनुशिष्टौ । लुङ् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1841. स राजा यं नृपं लघुन्यपि कर्मणि अशिपन्
आज्ञापितवान् । पूर्ववदङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1950. सीतां जिघांसू राक्षसावारताम् आगतौ ।
अङ् गतौ । लुङ् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1080. मरुत्युतः कुम्भकर्णमन्वारन् अनुगतः ।
अतैः लुङ्यङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1414. त्वम्युपागते सति ममावीष्टासङ्कल्पा
मनोरथास्सद्गारन्त । सम्पगृनास्तत्या वभृवुरित्यर्थः । सम्पूर्वादित्तेडुडि 'समो गम्'
(सू. 2699) इति तडि अड् ।

२३८५ । स्तुलुभृञ्भ्यः परस्मैपदेषु । (७. २. ७२)

एभ्यः सिच इट् स्यात्परस्मैपदेषु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2105. विक्रमं मा न प्रस्तावीः । प्रस्तुहीत्यर्थः ।
प्रपूर्वात् ष्टुञो लुङ् । इट् । 'न माडयोगे' (सू. 2228) इत्यडागमप्रतिषेधः ।

२३८६ । श्रुवः शृ च । (३. १. ७४)

श्रुवः शृ इत्यादेशः स्यात् श्नुप्रत्ययश्च । शृणोति शृणुतः ।

रघुवंशे— I. 39.

मनोऽभिरामाः शृण्वन्तो रथनेमिस्वनेन्मुखैः ।

पङ्जसंवादिनीः केका द्विधा भिन्नाश्शिखण्डिभिः ॥ 2111 ॥

शृण्वन्तो । श्रु श्रवणे लट् । शतृप्रत्ययः ।

२३९१ । वृतो वा । (७. २. ३८)

वृड् वृञ्भ्यामृदन्ताच्चेटो दीर्घो वा स्यात् ।

माघे—XVI. 37.

यद्गर्गलगोपुराननस्वमितो वक्ष्यसि किञ्चिदप्रियम् ।

विवरिष्यति तच्चिरस्य नः समयोद्वीक्षणरक्षितां क्रुधम् ॥ 2112 ॥

तत् अप्रियम् विवरिष्यति । दीर्घविकल्पः ।

माघे—XVII. 59.

युमंहतैर्दधदपि धाम नीयते तिरस्कृतिं बहुभिरसंशयं परैः ।

यतः क्षितेरवयवसम्पदोऽणवस्त्वेषां निधेरपि वपुरावरीषत् ॥ 2113 ॥

अणवः सूक्ष्माः क्षितेरवयवसम्पद्ः त्विपां निधेरपि वपुरावरीषत् आच्छादि-
तवत्यः । वृञो लुङि तङ् । इटो दीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 641. नवपरिमलगन्धः केनोपायेन वर्गीतुमाच्छा-
दयितुम् । इटो दीर्घः । शक्यः ।

माघे—XIII. 7.

अवलोक एव नृपतेः सा दूरतो

रमसाद्गथादवतरीतुमिच्छतः ।

अवतीर्णवान्प्रथममात्मना हरि-

र्विनयं विशेषयति सम्भ्रमेण सः ॥ 2114 ॥

रथादवतरीतुं । विकल्पादीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 17. शीताल्लः शीतभीरुः अत एव सरस्यवतरि-
तुमनिच्छुः । दीर्घविकल्पः ।

२३९३ । गुप्तिज्जिह्वयस्मन् । (३. १. ५)

गुपेर्निन्दायां, तिजेः क्षमायां, कितेर्व्याधिप्रतीकारेऽर्थे नित्यं सन् स्यात् ।

किरातार्जुनीये—II. 43.

उपकारकमायतेर्भृशं प्रसवः कर्मफलस्य भूरिणः ।

अनपायि निवर्हणं द्विषां न तितिक्षासममस्ति साधनम् ॥ 2115 ॥

तितिक्षा क्षमा । तिज निशान इति घातोरनेन क्षमार्थे सन्प्रत्ययः ।

अनर्धराघवे—IV. 15.

ग—मिथिलां प्रविश्य बलादाकृष्यमाणे कलत्रे कथं तितिक्षेत रघुराजपुत्रः ॥

2116 ॥

२३९४ । मान्बधदान्शान्भ्यो दीर्घश्चाभ्यासस्य । (३. १. ६)

मानैर्जिज्ञासायां, वधेश्चिन्तयिकारे, दानेशर्जके, शानैर्निज्ञानेऽर्थे नित्यं सन्
अभ्यासेकारस्य दीर्घश्च ।

अनर्धरावधे --IV. 15.

ग—लोकोत्तरं हि किमप्युन्मीलयन्तो जगति राज्योपभोगेभ्योऽपि वीभत्सन्ते
महानुभावाः ॥ 2117 ॥

वीभत्सन्ते जुगुप्सन्ते । राज्योपभोगात्त्रिन्दन्तीत्यर्थः । 'जुगुप्साविराम'
(वा. 1079 सू. 587) इत्यादिनापादानना । अनेन सन् दीर्घश्च ।

उत्तररामचरिते—T. 8.

ग—एते हि हृदयमविदः समासभावा येभ्यो वीभत्समानाः सत्यज्य
सर्वान्कामान् अरण्येऽपि विश्राम्यन्ति मनीषिणः ॥ 2118 ॥

येभ्यो वीभत्समानाः जुगुप्समानाः । पूर्ववत् ।

२३९६ । दंशनञ्जस्वञ्जां शपि । (६. ४. २५)

२३९७ । रञ्जेश्च । (६. ४. २६)

एषां शपि नलोपः ।

किरातार्जुनीये—VIII. 16.

सलीलमासक्तलतान्तभूषणं

समासजन्त्या कुमुभावतंसकम् ।

स्तनोपपीडं मुमुदे मितम्भना

घनेन ऋश्चिप्रघनेन कान्तया ॥ 2119 ॥

कुमुभावतंसकं समामजन्त्या शिरसि प्रतिदधत्या । सज्जेर्नलोपः ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 23.

शक्तिं संस्वज्जते शक्रो गोपायति हरिः श्रियम् ।

देवबन्धः प्रमोदन्ते चित्रीयन्ते घनोदयाः ॥ 2120 ॥

शक्रः शक्तिं संस्वजते गृह्णाति । स्वप्नेनलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1997. राधवः सौमित्रि पर्यष्वजत् आश्लिष्टवान् ।
पूर्ववदनुनासिकलोपः । ' प्राक् सितादङ्गववायेऽपि' (मू. 2276) इति वचनात्
' परिनिविभ्यः' (सू. 2276) इत्यादिना पत्वम् ।

२३९८ । वेः स्कन्देशनिप्रायाञ् । (८. ३. ७३)

षत्वं वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2073. विष्कन्तृन् विष्कन्दनशीलान् चञ्चलान् ।
ताच्छील्ये तृच् । शत्रून्विष्कन्तः स्वयमचञ्चलः सन् । पृथिवृच् । उभयत्रापि
पत्वम् ।

२३९९ । परेश्च । (८. ३. ७४)

अस्मात्परस्य स्कन्देशस्य पो वा । केवन्निभायाद्दानप्रायामिति न सम्भव्यते ।
परिष्कन्दति परिस्कन्दति । परिष्कण्णः परिस्कलः । पत्वपक्षे णत्वम् ।

भट्टिकान्ये—IX. 75.

मेघनादः परिष्कन्दन् परिष्कन्दन्तमाश्रिमि ।

अवघादपरिस्कन्दं ब्रह्मपाशेन विस्फुरन् ॥ 2121 ॥

मेघनादः परिष्कन्दन् परितो भ्रमन् । परिष्कन्दन्तं कपिम् । वा पत्वम् ।
अपरिस्कन्दम् । ' परिस्कन्दः प्राच्यमरतेषु' (मू. 3026) इति निपातः ।

२४०० । इष्टुगामियमां छः (७. ३. ७७)

एषां छः स्याच्छिति परे ।

भट्टिकान्ये—XVII. 28.

तां प्रत्येच्छन्मुमम्भीतास्तस्ते सविभीषणाः ।

निकुम्भिलां समभ्यायन्नचरुष्यन्त च राक्षसैः ॥ 2122 ॥

ते तामाज्ञां प्रत्येच्छन् । प्रतीष्टवन्तः । इषु इच्छायां इत्यस्य छः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1292. दशशो मिथिलामगच्छत् । गर्भलङ् । छः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2099. हे दशश्रीव ! कोपे न नियच्छामि नापनयसि ।

यमेवः ।

२४०३ । निमस्तपतावनामेवने । (८. ३. १०२)

पः स्यात् । निष्टपति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 28. आत्मानं निष्टपन्तीमिव सन्तापयन्तीमिव । पत्वम् ।

२४०६ । ऋदशोऽडि गुणः । (७. ४. १६)

ऋवर्णान्तिनां दशोश्च गुणः स्यादडि । अदर्शत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1030. कुम्भाकर्णमन्वारत् अनुगतः । 'सर्ति' (सू. 2382) इत्याडि गुणः ।

२४०९ । वचिस्रपियजार्दीनां किति । (६. १. १५)

सम्प्रसारणं स्यात्किति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1977. देवाः साध्वित्युचुः । सम्प्रसारणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 812. इष्टं इष्टिः यागः । यजेभवि क्तः । सम्प्रसारणम् ।

२४१२ । ग्रहिय्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृजतीनां डिति च ।

(६. १. १६)

एषां किति डिति च सम्प्रसारणं स्यात् ।

अनर्धगाववे— IV. 41.

पुरमथनधनुर्विमर्दनोत्थं प्रदहदहर्दिवमन्ति तीव्रमर्चिः ।

रधुजनककुटुम्भवाप्यपूरैः परमिह शान्तिमुशन्ति शस्त्रभाजः ॥ 2123 ॥

पुरमथनघनुर्विर्मर्दनोत्थं तीव्रमर्चिरर्हर्दिवं प्रदहदन्ति । शस्त्रभाजोऽम्मदाद्यौ
रघुजनककुटुम्बवाणैः परमर्चिषः शान्तिमुशन्ति इच्छन्ति । वश कान्तौ । सम्प्रसारणम् ।

२४१३ । लिटि वयो यः । (६. १. ३८)

वयो यस्य संप्रसारणं न स्याद्विटि । ऊवतुः ऊयुः ।

२४१४ । वश्वास्यान्यतरस्यां किति । (६. १. ३९)

वयो यस्य वो वा स्यात्किति लिटि । ऊवतुः ऊयुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३४७. सायकाः खमूयुः आवृत्तवन्तः, वसुधाञ्च ऊवुः
ऽद्यादितवन्तः । वेच् तन्तुमन्ताने इत्यस्मात् लिटि तस्य वधिरादेशः । यकारस्य
वकारादेशः ।

२४१८ । लिपिमिचिह्नश्च । (३. १. ५३)

एभ्यः च्लेश् स्यात् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 109.

अजिघ्रंपंस्तथैवान्यानोपधीरालिपंस्तथा ।

एवं तेऽचेत्पुम्सर्धे वीर्यं चाधिषनाधिकम् ॥ 2124 ॥

अलिपन् लिप्तवन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1958. व्यलिपन् समालिप्तवान् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2026. शीतैस्तोयैरभ्यपिञ्चन् । ' प्राकृमिनाद्भुञ्च-
चायेऽपि ' (सू. 2276.) इति पत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1967. त्वं कस्मान्मामाहः आहृतवान् । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2004. सखीनाहन् आहृतवन्तः । अङ् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 21.

इह सा व्यलिपद्गन्धैः स्नान्तीहाम्यपिचञ्जलैः ।

इहाहं द्रष्टुमाहं तां स्मरन्नेवं मुमोह सः ॥ 2126 ॥

अलिपत् । अभ्यपिचत् । आह्वम् ।

२४१९ । आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् । (३. १. ५४)

अहत अह्वान्त ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७३७. चेदिराट् मुराग्माह्वत मस्पर्धमाकारयामास ।
‘स्पर्धायामाहः’ (मृ. २०७४) इति तडि लुङ् । अनेनाञ्जिदशः ।

भट्टिकान्ये— II. ५१.

उन्मैग्मो राघवमाह्वतेवे धनुस्सवाणं कुरु मानियासीः ।

पराकमजः प्रियसन्तातस्त्वं नम्रः क्षिणीन्द्रोऽनुनिनीपुरुचे ॥ २१२६ ॥

असौ राघवमाह्वत । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०३९. ते वानराः कुम्भकर्णमाह्वन्त स्पर्धमाना
आह्वतवन्तः । पक्षेऽङ् ।

भट्टिकान्ये—XV. २८.

आदिष्ट तानसंमान्य दर्पात्स प्रघनक्षितिम् ।

ततोऽनर्दादगन्दीध शब्दनाह्वास्त चाहवे ॥ २१२७ ॥

कुम्भकर्णः शब्दनाह्वास्त आह्वतवान् । पूर्ववत् । अङ्भावपक्षे रूपम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२२०. या पृः अमारवतीमाह्वास्त आह्वतवती ।
सिजादेशः ।

भट्टिकान्ये—VI. २२.

तस्यालिपत् शोकाग्निः स्वान्तं काष्ठमिव ज्वलन् ।

अलिप्तैवानिलः शीतो वने तं न त्वजिह्वदत् ॥ २१२८ ॥

अलिपत् । अलिप्त ।

भट्टिकान्ये—VI. २३.

स्नानेऽभ्यपिचताम्भोगी रुदन् दयितया विना ।

तथाभ्यपिक्त वारीणि पितृभ्यः शोकमूर्च्छितः ॥ २१२९ ॥

अभ्यपिचत । अभ्यपिक्त ।

२४२० । विभाषा इवेः । (६. १. ३०)

अथतेः संप्रसारणं वा स्यादिति यदि च । गुणाव गुणवुः । शिश्वाश्च
शिश्नियतुः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 79.

रक्तं प्रलृश्नुतुः शृष्णाः शिश्नियुः श्रुविक्षताः ।

अभ्यतां गुणुवुर्वाणान् भुजाः माङ्गुष्टमुष्टयः ॥ 2130 ॥

केचित् शिश्नियुः । असंप्रसारणपक्षे रूपम् । भुजाः गुणुवुः वनाः । यत्पर्ये
द्रष्टव्यम् । संप्रसारणपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—III. 30.

आवन्दूभीमशुकुटीविमङ्ग-

दशेद्वीयमानास्णरौद्रनेत्रः ।

उच्चैरूपालब्ध सः कंकरी च

शोके मुदुध्याविरते न्यमाङ्क्षीत् ॥ 2131 ॥

स भरतः शोद्वीयमाने अनिरोदनाद्दृशं शते । अथतेयेडनाऽष्टशान्नादेशः ।
विकल्पादसंप्रसारणे रूपम् ।

॥ इति निडन्तभ्वादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथादादिप्रकरणम् ॥

--:०५०:--

२४२३ । अदिप्रभृतिभ्यः जपः । (२. ४. ७२)

लुक् स्यात् । अति अत्तः अदन्ति ।

२४२४ । लिट्यन्यतरस्याम् । (२. ४. ४०)

अदो घम्ल वा स्यादिति । अधास । 'गमहन' (मू. २३६३) इत्युपधा-
स्त्रेपः । जक्षुः । आद आदतुः ।

भट्टिकान्ये—XIV. 40.

विभिन्ना जुषुर्धोरं जक्षुः कव्याशिनो हतान् ।

जुश्च्योत धणिनां रक्तं लिखाश्चन्द्रः क्षमं मुजाः ॥ २१३२ ॥

कव्याशिनः शृगालादयः हतान् जक्षुः भक्षितवन्तः । अदर्धस्त्व । उमघालोष्कः ।

माथे—XVIII. 76.

नैरन्तर्यच्छिन्नदेहान्तरालं दुर्भक्षस्य ज्वालना वाशितेन ।

श्रोतुर्वाणधोतमादीप्य मांयं पाकापूर्वस्वादमादे शिवाभिः ॥ २१३३ ॥

शिवाभिर्मांसमादे जघसे । भक्षितमित्यर्थः । विकल्पादत्तेः घस्लादेशः ।

२४२७ । लुङ्सनोर्धस्त्व । (२. ४. ३७)

अदो घम्ल स्यादिति सति च । लृदित्वादङ् । अघसत् ।

अग्निन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८३६. व्यालाः श्वापदाः त्वां कथं वा नाघसन्
जाभक्षयन् । घस्लादेशो अङ् ।

अग्निन्नेव ग्रन्थे श्लो० २००६. सीतां घस्तुमत्तुं वा इच्छोः जिघत्सोः
विभक्षयिषोः । घसेः अदेर्वा सन्ननादुपत्ययः । अदेरपि लुङ्सनोर्धस्त्व ।

भाषे—VI. 49.

विगतसस्यजिघत्समघट्टयत्
 कलमगोपवधूर्नं मृगव्रजम् ।
 श्रुततदीरितकोमलगीतक-
 अन्निमिषेऽन्निमिषेक्षणमग्रतः ॥ 2134 ॥

जिघत्सा घस्तुमत्तुं वा इच्छा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 169. जिघत्साम् । पूर्ववत् ।

२४३१ । हन्तेर्जः । (६. ४. ३६)

जादेशः ।

नैषधे—IV. 59.

कुरु करे गुरुमेकमयोघनं
 बहिरितो मुकुरञ्च कुरुष्व मे ।
 विशति तत्र यदैव विधुस्तदा
 सखि सुखादहितं जहि तं द्रुतम् ॥ 2135 ॥

विधुं जहि मारय । हन्तेर्लोटि सिपि हिरादेशो जादेशश्च ।

२४३२ । आर्धधातुके । (२. ४. ३५)

इत्यधिकृत्य ।

२४३४ । लुङि च । (२. ४. ४३)

इति वधादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 412. मारीचं न्यवधिषम् अमीमरम् । हन्तेर्वधादेशः ।

२४३६ । चक्षिङः ख्याञ् । (२. ४. ५४)

२४३७ । वा लिटि । (२. ४. ५५)

माघे—XV. 95.

सम्प्रत्युपेयाः कुशली पुनर्युधः

सम्भेडमाशीरिति भर्तुमीरिता ।

सद्यः प्रसद्य द्वितयेन नेत्रयोः

प्रत्याच्चक्षे गलदम्भसा श्रियाः ॥ 2136 ॥

आशीराशीर्वादः । गलदम्भसा नेत्रयोः द्वितयेन प्रत्याच्चक्षे प्रत्याख्यात्वा ।
विकल्पान्न चक्षिडः ख्यात्वादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 880. सा शृपिण्वा रामोपक्रमान्चक्षुर्यौ । ख्यात्वादेशः ।

२४३८ । अस्यतिवक्तिव्यातिभ्योऽङ् । (३. १. ५२)

पभ्यश्लेरङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1594. सर्वेषामिषुसृतां यशसि निरास्यत्त निरस्तवान् ।
अस्यतेरङ् । शुक ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1971. तौ बाणानाम्यताम् क्षिप्रवन्तौ । वृषवत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 284. मुनिः वेदिं परितः राक्षसान् निरास्यत्त
निरस्तवान् ।

भट्टिकाव्ये --- I. 19.

आख्यन्मुनिस्तस्य शिवं समाधे-

विधन्ति रक्षांसि वने क्रतुस्तु ।

तानि द्विपद्वीर्यनिराकरिण्यु-

स्तृणद्दु रामस्सह लक्ष्मणेन ॥ 2137 ॥

मुनिराख्यत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 35.

अनर्दिषुः कपिव्याघ्रासस्यक् चायुत्सताहवे ।

तानमर्दीदम्वादीक्ष निरास्यच्च तन्वाहतान् ॥ 2138 ॥

निरास्यत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. ३९.

अद्राष्टां ते रघुव्याघ्रावाग्न्यञ्चैनं विभीषणः ।

एष व्यजेष्ट देवेन्द्रं नाशङ्किष्ट निवस्वतः ॥ २१३९ ॥

आरुयत् कथितवान् ।

नैषधे—V. २०.

वीक्ष्य तस्य विनये परिपाकं पाकशामनपदं स्पृशतोऽपि ।

नारदः प्रमदगद्गदयोक्त्या विस्मितः स्मितपुरस्मरमाग्न्यत् ॥ २१४० ॥

२४४२ । शीडो रुट् । (७. १. ६)

रूडागमः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७५१. रक्षांसि शेरते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९४९. सुपर्णाकमास्ताम्लेगं नात्यशेरत । लङ् ।
तेऽप्येनमतिशयितुं न शकुरित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९५०. ते कक्षेऽग्निं निक्षिप्य शेरते ।

२४५० । ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । (३. ४. ८४)

ब्रुवो लटः परस्मैपदानामादितः पञ्चानां णलादयः पञ्च वा स्युर्ब्रुवश्चाहादेशः ।

२४५१ । आहस्यः । (८. २. ३५)

इति थादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १४४४. त्वमात्थ ब्रवीषि । ब्रुव इति सिपः थादेशः
ब्रुवश्चाहादेशः । अनेन हकारस्य थकारः ।

२४५५ । इणो यण् । (६. ४. ८१)

इति यत्वम् ।

२४५६ । दीर्घ इणः किति । (७. ४. ६९)

अष्टिकाव्ये—III. 40.

ईयुर्भरद्वाजमुनेर्निकेतं यस्मिन्विशश्राम समेत्य रामः ।

च्युताशनायाः फलवद्विभूत्या व्यास्यन्नुदन्यां शिशिरैः पयोमिः ॥११४॥

निकेतमीयुः जग्मुः । यणादेशः । अभ्यासदीर्घः ।

२४५८ । इणो गा लुङि । (२. ४. ४५)

‘गातिस्था’ (सू. २२२४) इति सिचो लुक् । अगात् अगातां अगुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६६३. मधुपावलिः अगान्निरगात् निर्गता । गादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३३४. आगात् आगतः ।

२४५९ । गाङ् लिटि । (२. ४. ४९)

इङो गाङ् स्याल्लिटि । अधिजगे अधिजगाते अधिजगिरे ।

२४६० । विभाषा लुङ्लृङोः । (२. ४. ५०)

इङो गाङ् वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०१४. अर्थशान्नाप्यध्यगीष्ट अधीतवान् । गाङादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११०. स नृपो वेदानध्यैष्ट अधीतवान् । गाङाभाव-
पक्षे रूपम् ।

२४६४ । विदो लटो वा । (३. ४. ८३)

वेतेल्लटः परस्मैपदानां णलदयो वा स्युः । वेद विदतुः विदुः । पक्षे वेति
वित् इत्यादि ।

२४६५ । विदाङ्कुर्वन्त्विद्यन्यतरस्याम् । (३. १. ४१)

लोटि आम्प्रत्ययादिनिपातः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 4.

विदाङ्कुर्वन्तु रामस्य वृत्तमित्यवदत्सकान् ।

रक्षांसि रक्षितुं सीतामशिपञ्च पयत्रवान् ॥ 2142 ॥

विदाङ्कुर्वन्तु जानन्तु । विध्यर्थे लोट् । आम्प्रत्ययादिनिपातः ।

भाषे—II. 111.

कृत्वा कृत्यविदर्न्तीर्थेष्वन्तः प्रणिधयः पदम् ।

विदाङ्कुर्वन्तु महत्फलं विद्विषदम्भसः ॥ 2143 ॥

२४७२ । उपमर्गप्रादुर्भ्यामिभिनिर्यत्परः । (८. ३. ८७)

उपसर्गोभ्यः प्रादुसश्च परस्यास्तेस्सम्य षः स्यात्कारेऽधि च परे । निष्यात् ।
प्रादुःप्यात् । निषन्ति । प्रादुःपन्ति ।

भाषे—VIII. 12.

आलापैस्तुलितरवाणि माधवीनां

माधुर्यादमलपतत्रिणां कुलानि ।

अन्तर्धामुपययुस्तपलावलीषु

प्रादुःप्यात्क इव जितः पुरः परेण ॥ 2144 ॥

परेण जितः क इव पुरो जेतुरग्रे प्रादुःप्यान् प्रादुर्भवेत् । षत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 81.

प्रादुष्पन्ति न संत्रासा यस्य रक्षस्समागमे ।

तस्य क्षत्रियदुष्पृतेरयं प्रणिधिरागतः ॥ 2145 ॥

यस्य रक्षस्समागमे संत्रासा न प्रादुष्पन्ति प्रादुर्भवन्ति । अस्तेस्सस्य षत्वम् ।

२४७४ । रुदादिभ्यः सार्वधातुके । (७. २. ७६)

रुद्, स्वप्, श्वस् अन्, जक्ष् एभ्यो बलादेस्सार्वधातुकस्येट् स्यात् । रोदिति ।

भट्टिकान्ये—XVIII. 10.

समाश्वसिमि केनाहं कथं प्राणिमि दुर्गतः ।

लोकत्रयपतिर्भ्राता यस्य मे स्वपिति क्षितौ ॥ 2146 ॥

लोकत्रयपतिः क्षितौ स्वपिति । अहं केनोपायेन समाश्वसिमि शोकं त्यजामि ।
प्राणिमि जीवामि । इट् ।

भट्टिकान्ये—XVIII. 19.

हविर्जक्षिति निःशङ्को मग्नेषु मधवानसौ ।

प्रवाति स्वेच्छया वायुरुद्रच्छति च भास्करः ॥ 2147 ॥

मधवान् मग्नेषु हविर्जक्षिति भक्षयति । इट् ।

२४७७ । सुविनिर्दुर्भ्यः सुपिसृतिममाः । (८. ३. ८८)

इति षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2145. तस्य क्षत्रियदुष्पृतेः । सूयत इति सूतः ।
सूयतेः कर्मणि स्त्रियां क्तिन् । षत्वम् ।

भट्टिकान्ये—IX. 82.

दृष्ट्वा सुपुस्रं राजेन्द्रं पापोऽयं विपमाशयः ।

चारकर्मणि निष्णातः प्रविष्टः प्रमदावनम् ॥ 2148 ॥

सुपुस्रम् सुष्टु सुस्रम् ।

२४८२ । इद्दरिद्रस्य । (६. ४. ११४)

दरिद्रांतरिकारः स्यात् ।

भट्टिकान्ये—XVIII. 31.

नेदानीं शक्यक्षेत्रौ विभीतो न दरिद्रितः ।

न गर्भं जहितो हतौ न क्लिञ्चीतो दशानन ॥ 2149 ॥

शक्यक्षेत्रौ न दरिद्रितः दरिद्रौ न भवतः ।

॥ इत्यदादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरुद्र ॥

॥ अथ जुहोत्यादिप्रकरणम् ॥

१००

२४८९ । जुहोत्यादिभ्यः षट् । (२. ४. ७९)

२४९० । ह्रीं । (२. १. ३०)

धातोर्द्रो स्तः । जुहोति जुहुतः ।

२४९१ । भीर्हीमृहृवां ष्युवच् । (२. १. ३९)

एभ्यो लिट्याम् वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०५२. रावगो विभयांप्रचकार अनिमात्रे विभाय ।
प्रोपसर्गव्यवधानं तूक्षांप्रचकुरितिवत् समाधेयम् । प्रविभयाञ्चकारानि पाठे छन्दोभङ्गः
स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६१३. न विहवाञ्चकार नान्द्राय । ऊर्जं न
विभरामास न बभार ।

मट्टिकाव्ये—IV. 5.

पुरो रामस्य जुहवाञ्चकार ज्वलने वपुः ।

शरभङ्गः प्रदिस्यारात्सुतीक्ष्णगुनिकेतनम् ॥ २१५० ॥

शरभङ्गो रामस्य पुरो वपुः ज्वलने जुहवाञ्चकार आजुदाव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३६. शुभमणि तैर्हवीपि जुहवांवभूविरै । जुहोतेः
कर्माणि लिट् ।

२४९२ । भियौऽन्यतरभ्याम् । (६. ४. ११५)

इत्वं वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2149. शक्रयक्षेन्द्रौ न विभीतः न भयं कुस्तः ।
इत्वाभावपक्षे रूपम् ।

माघे—V. 5.

आरक्ष मयमवमत्य सृणिं शिनाग्र-

मेकः पलायत जवेन कृतार्तनादः ।

अन्यः पुनर्मुहुर्मुहुवदस्तभार-

मन्योन्यतः पथि वताविभितामिभोष्टौ ॥ 2151 ॥

इभोष्टावन्योन्यतः अविभितां भीतवन्तौ । वि भी भये । लङ् । इत्वम् ।

२४९८ । जहातेश्च । (६. ४. ११६)

इत् स्याद्वा । पक्षे ईत्वम् । जहितः जहीतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2149. गर्वं जहितः परित्यजतः । इत्वम् ।

२४९९ । आ च हौ । (६. ४. ११७)

जहातेर्ही परे आ स्याच्चादिहीतौ । जहाहि जहिहि जहीहि ।

भट्टिकाव्ये—XX 10.

जहीहि शोकं वैदेहि प्रीतये धेहि मानसम् ।

रावणे जहिहि द्वेषं जहाहि प्रमदावनम् ॥ 2152 ॥

शोकं जहीहि । द्वेषं जहिहि । प्रमदावनं जहाहि । रूपत्रयम् ।

॥ इति जुहोत्यादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीस्तु

॥ अथ दिवादिप्रकरणम् ॥

—: 0 :—

२५०५ । दिवादिभ्यः श्यन् । (३. १. ६९)

दीव्यति ।

२५०९ । विभाषा लीयतेः । (६. १. ५१)

इति पक्षे आत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 44.

अपलापयमानस्य शत्रुंस्तस्याभवन् मतिः ।

मिथ्या कारयते चारैः घोषणां राक्षसेध्वरः ॥ 2153 ॥

अपलापयमानस्य ।

२५१४ । श्लिष आलिङ्गने । (३. १. ४६)

इत्यालिङ्गनार्थे च्लेः कृसादेशः स्यात् नान्यत्र । अश्लिषत्कन्यां देवदत्तः ।

समश्लिषज्जतुकाष्ठम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 412. प्रियं मा न श्लिषः । आलिङ्गत्यर्थः । ' न माङ्गयोगे ' (सू. 2228) इत्यङ्गमपत्तिषेधः । श्लिष्यतेर्दृष्टि कृसादेशः ।

माघे—XV. 6.

क्षणमाश्लिषद्वाटितशैलशिवरऋटिनांसमण्डलः ।

स्तम्भमुपहितविधृतिमसावधिकावधूनितसमस्तसंसदं ॥ 2154 ॥

असौ चैद्यः उपहितविधृतिं अधिकावधूनितसमस्तसंसदं स्मभ्यं क्षणमाश्लिषन्
अंसेनादिल्लवान् । पुषादित्वाच्चलेरडादेशः । आलिङ्गनार्थे कृसादेशः स्यात् ।

माघे.—VIII. 20.

नेच्छन्ती समममुना सरोऽवगाढुं

रोधस्यः प्रतिजलमीरिता सखीभिः ।

आश्लिक्षद्भयचकितेक्षणं नवोढा

वोढारं विपदि न दूषितातिभूमिः ॥ 2155 ॥

२५१७ । मस्जिनशोर्झलि । (७. १. ६०)

नुम् स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1957. अपरेऽम्बुधौ न्यमाङ्क्षुः निममाः । नुम् ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 26.

विनङ्क्षयति पुरी क्षिप्रं तूर्णमेष्यन्ति वानराः ।

असन्धित्सोस्तवेत्येतद्विभीषणमुभाषितम् ॥ 2156 ॥

एषा पुरी विनङ्क्षयति । लृट् । नुम् ।

भट्टिकाव्ये—IV. 33.

पर्यशाप्सीद्विपिष्ठासौ संदर्श्य भयदं वपुः ।

अपिस्फवच बन्धूनां निनङ्क्षुर्विक्रमं मुहुः ॥ 2157 ॥

निनङ्क्षुः नष्टमिच्छुः । नशेस्सनि नुम् ।

२५१९ । शमामष्टानां दीर्घः श्यनि । (७. ३. ७४)

प्रणिशाम्यति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1960. हे दशश्रीव ! प्रणिशाम्य प्रशान्तो भव ।
शाम्यतेर्लोट् । दीर्घः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 39.

व्यजिष्टृक्षत्पुगन्धित्ये प्रामाद्यद्गुणिनां हिते ।

आशङ्कत मुहृद्धन्धूनवृद्धान्वह्वमन्थत ॥ 2158 ॥

प्रामाद्यत् प्रमादं गतः । मदी हर्षे इत्यस्मात् लङ् । दीर्घः ।

॥ इति दिवादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ स्वादिप्रकरणम् ॥

—: 0 :—

२५२३ । स्वादिभ्यः झुः । (३. १. ७३)

सुनोति सुनुतः ।

२५२४ । सुनोतेः स्यसनोः । (८. ३. ११७)

स्ये सनि च परे सुजः षो न स्यात् । विसोप्यति ।

भट्टिकाव्ये—IX. 90.

तेऽभिज्ञाय निसोप्यन्तं रक्तै रक्षांसि सव्यथाः ।

अन्यैरप्यायतैर्भेवुर्वरत्राशृङ्खलादिभिः ॥ 2159 ॥

ते राक्षसा रक्तैर्निसोप्यन्तं प्लावयिष्यतम् । पत्वप्रतिषेधः ।

२५२५ । विभाषा चेः । (७. ३. ५८)

अभ्यासात्परस्य चित्रः कुत्वं वा स्यात्सनि लिटि च । प्रणिचिकाय चिचाय चिक्ये चिच्ये ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2046. स इन्द्रजित् सर्पाश्चैर्वानराणां सेनामाचिचाय छन्नवान् । अकुत्वपक्षे रूपम् । राघवौ चाचिकाय । कुत्वपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 47.

आचिक्याते च भूयोऽपि राघवौ तेन पन्नगैः ।

तौ मुमुहुरद्विग्नौ वसुधायां च पेततुः ॥ 2160 ॥

तेन इन्द्रजिता राघवौ आचिक्याते छन्नौ । कर्मणि लिट् ।

२५३१ । हेरचडि । (७. ३. ५६)

अभ्यासात्परस्य हिनोतेर्दृश्य कुत्वं स्यान्न तु चडि । जिषाय ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 36.

गदा शक्रजिता जिघ्ये तां प्रतीयेष वालिजः ।
रथं ममन्थ सहयं शाखिनास्य ततोऽङ्गदः ॥ 2161 ॥

इन्द्रजिता गदा जिघ्ये प्रहिता । हिनोतेः कर्मणि लिट् । कुत्वम् ।

२५३२ । राधो हिंसायाम् । (६. ४. १२३)

एत्वाभ्यासलोपौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2014. वानरा भूषणान् रेधुः उन्मूलितवन्तः ।
एत्वाभ्यासलोपौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1101. यदुयोधैर्द्विषन्तो रेधिरे जिहिंसिरे । राध्यतेः
कर्मणि लिट् । एत्वाभ्यासलोपौ ।

॥ इति स्वादिप्रकरणम् ॥



॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ तुदादिप्रकरणम् ॥

—:०❀०:—

२५३४ । तुदादिभ्यः शः । (३. १. ७७)

तुदति । तुदते ।

२५३७ । स्फुरतिस्फुलत्योर्निर्निविभ्यः । (८. ३. ७६)

षत्वं वा स्यात् । निष्फुरति निःस्फुरति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2121. विस्फुरन् दीप्यमानः । पत्वाभावपक्षे रूपम् ।

भट्टिकान्ये—IX. 76.

विष्फुलङ्गिर्गृहीतोऽसौ विष्फुलः पुरुषाशनैः ।

विष्कम्भितुं समर्थोऽपि नाचलद्वयगौरवात् ॥ 2162 ॥

विष्फुलङ्गिर्हर्षाच्चलद्विः । विष्फुलति दीप्यतीति विष्फुलः । पचाद्यच् ।

विभाषा षत्वम् ।

२५३८ । त्रियतेर्लुङ्लिडोश्च । (१. ३. ६१)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1418. कृतान्तोऽपि त्रियेत । अनेन तङ् ।

२५३९ । किरतौ लवने । (६. १. १४०)

छेदेऽर्थे सुट् । उपस्किरति ।

वा० । अडभ्यासव्यवायेऽपि सुट् कात्पूर्वं इति वक्तव्यम् । (१699.)

२५४० । हिंसायां प्रनेश्च । (६. १. १४१)

उपात्पतेश्च किरतेः सुट् स्याद्विंसायाम् । उपस्किरति । प्रतिस्किरति ।

अनर्घराघवे—II. 56.

विधानमानुश्रविकं गृहेषु नः
 प्रतिस्किरन्ती किमियं प्रतीक्ष्यते ।
 सुबाहुमुख्यैः सममाततायिभि-
 र्गृहाण चापं निगृहाण ताटकाम् ॥ 2163 ॥

प्रतिस्किरन्ती नाशयन्ती । सुट् ।

माघे—I. 47.

सटाच्छटाभिन्नघनेन विभ्रता
 नृसिंह सैहीमतनुं तनुं त्वया ।
 स मुग्धकान्तास्तनसङ्गभङ्गुरै-
 रुरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः ॥ 2164 ॥

प्रतिचस्करे हतः । किरतेः कर्मणि लिट् ।

॥ इति तुदादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ रुधादिप्रकरणम् ॥

—:०:—

२५४३ । रुधादिभ्यः श्रम् । (३. १. ७८)

२५४५ । तृणह इम् । (७. ३. ९२)

भट्टिकाव्ये—XVIII. ३३.

तृणेहि देहमात्मीयं त्वं वाचं न ददासि चेत् ।

द्राघयन्ति हि मे शोकं सर्यमाणा गुणास्तव ॥ २१६५ ॥

देहं तृणेहि हन्मि ।

२५४६ । अञ्जेः सिचि । (७. २. ७१)

इति इट् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१०५. मार्या मा नाञ्ज्याः ।

॥ इति रुधादिप्रकरणम् ॥

—:०:—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ तनादिप्रकरणम् ॥

—:०:—

२५५० । संपरिभ्यां करोतौ भूषणे । (६. १. १३७)

२५५१ । समवाये च । (६. १. १३८)

संपरिपूर्वस्य करोतेऽसुट् स्यात् भूषणे सङ्घाते चार्थे । संस्करोति । अलङ्करोती-
त्यर्थः । संस्कुर्वन्ति सङ्घीभवन्तीत्यर्थः । संपूर्वस्य कचिदभूषणेऽपि सुट् ' संस्कृतं भक्षाः '
(सू. 1217) इति ज्ञापकात् । ' परिनिविभ्यः ' (सू. 2275) इति षः । परिष्करोति ।
' सिवादीनां वा, (सू. 2359) इति वा पत्वम् । पर्यष्कार्षीत् पर्यस्कार्षीत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1294. शीतरुचेः स्फुरदंशुजालं माघवर्नी ककुभं
समस्कुरुत अभूषयत् । कात्पूर्वस्तुडागमः ' अडभ्यासव्यवायेऽपि ' (सू. 2553)
इति नियमात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1995. युद्धस्य शिरः अग्रभूमिः कुसुमलक्ष्मणा
प्रद्युम्नेन पर्यस्कारि भूपितम् । परिपूर्वात्करोतेः कर्मणि लुङ् । अनेन सुट् ।
' सिवादीनां वा ' (सू. 2359) इति पत्वविकल्पः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1584. द्विजः संस्कृता योग्यत्वमापादिता । संपूर्वस्य
कचिदभूषणेऽपीष्यत इति सुट् ।

रघुवंशे—XV. 31.

सखा दशरथस्यापि जनकस्य च मन्त्रकृत् ।

सञ्चस्कारोभयधीत्या मैथिलेयौ यथाविधि ॥ 2166 ॥

बाल्मीकिः मैथिलेयौ यथाविधि सञ्चस्कार संस्कृतवान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 26. प्रणयनादिसंस्कृते ।

विश्वगुणादर्श—347.

विश्रुताश्रितवात्सल्यं वीरं विजयराघवम् ।

नमस्कुरुत यो गृध्रं समस्कुरुत दाहतः ॥ 2167 ॥

यो रामः गृध्रं दाहतः समस्कुरुत दाहसंस्कारं चक्रे ।

२५५२ । उपात्प्रतियत्नवैकृतवाक्याध्याहारेषु च । (६. १. १३९)

उपात्कृञः सुट् स्यादेप्वर्थेषु । चात्प्रागुक्तयोरर्थयोः । प्रतियत्नो गुणाधानम् । विकृतमेव वैकृतं विकारः । वाक्यस्याध्याहारः आकांक्षितैकदेशपूरणम् । उपस्कृता कन्या । अलङ्कृतैत्यर्थः । उपस्कृता ब्राह्मणाः । समुदिता इत्यर्थः । एधो दकस्योपस्कुरुते । गुणाधानं करोतीत्यर्थः । उपस्कृतं भुंक्ते । विकृतमित्यर्थः । उपस्कृतं व्रूते । वाक्याध्याहारेण व्रूत इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1253. मस्करी रैवतकगिरिमुपस्कुरुते अलं करोति ।
डुकृञ् करणे उभयपदी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 489. कस्यचिन्मोपस्कृथाः । अध्वश्रमार्थं न किञ्चित्वाद्यपेयादिकमुपस्कर्तव्यम् । प्रतियत्ने सुट् । सतो गुणान्तराधानं प्रतियत्नः । करोते-ल्लुङ् । 'नं माङ्गयोगे' (सू. 2228) इत्यङ्गमप्रतिषेधः । 'गन्धन' (सू. 2705) इत्यादिना प्रतियत्ने तङ् । 'कृञः प्रतियत्ने' (सू. 614) इति कर्मणि षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 477. रामलक्ष्मणौ इहागमस्योपास्कृपाताम् आगमन-मुपस्कृतवन्तौ । हठीकृतवन्तावित्यर्थः । लुङ् । पूर्ववत् सुट् । तङ् । षष्ठी ।

विश्वगुणादर्श—472.

उपस्कारैः स्फारैरुपचितरसामोदभरम-

प्यवैत्यन्नं गेहे कृतमनतिभोग्यं बुधजनः ।

अभूयःसंस्कारिष्यपि हविषि देवालयभवे

त्वनर्षं भोग्यत्वं पुनरघहरत्वञ्च मनुते ॥ 2168 ॥

उपस्कारैः व्यञ्जनैः ।

२५५३ । सुट् कात्पूर्वः । (६. १. १३५)

वा० । अडभ्यासव्यवायेऽपि । (३६९८-९.)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१६६. सञ्चस्कार ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२९४. समस्कुरुत ।

॥ इति तनादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ क्रयादिप्रकरणम् ॥

—: ० :—

२५५४ । क्रयादिभ्यः श्रा । (३. १. ८१)

२५५५ । स्तन्भुस्तन्भुस्कन्भुस्कुन्भुस्कुन्भ्यः श्नुश्च । (३. १. ८२)

चात् श्रा । स्कुनोति । स्कुनुते । स्कुनाति । स्कुनीते ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 19.

सौमित्रिराकुलस्तस्मिन् ब्रह्मास्त्रं सर्वरक्षताम् ।

निधनायाजुह्वपत्तं व्यष्टभ्नाद्रघुनन्दनः ॥ 2169 ॥

रघुनन्दनो लक्ष्मणं व्यष्टभ्नात् निवारितवान् । श्नाप्रत्ययः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 45.

तस्मान्निरपतद्भूरि शिलाश्लेष्टिमुद्गरम् ।

माहेश्वरेण सौमित्रिरस्तभ्नात्तत्पुद्गुर्जयम् ॥ 2170 ॥

सौमित्रिस्तन्माहेश्वरेण अस्तभ्नात् स्तम्मितवान् । श्नाप्रत्ययः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 82.

आस्कन्दल्लक्ष्मणं बाणरत्यकामञ्च तं द्रुतम् ।

राममभ्यद्रवजिष्णुरस्कुनाच्चेषुवृष्टिभिः ॥ 2171 ॥

इषुवृष्टिभिरस्कुनात् छादितवान् । स्कुङ् आपवरणे । श्नाप्रत्ययः ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 83.

अपौहद्वाणवर्षं तद्बलै रामो निराकुलः ।

प्रत्यस्कुभ्नोद्दशग्रीवं शरैराशीविषोपमैः ॥ 2172 ॥

दशग्रीवं बाणैः प्रत्यस्कुभ्नोत् प्रतीपं छादितवान् । श्नुप्रत्ययः ।

२५५६ । वेः स्कभ्नातेर्नित्यम् । (८. ३. ७७)

वेः परस्य स्कभ्नातेः सत्य षः स्यात् । विष्कभ्नेति विष्कभ्नाति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2162. विष्कम्भितुं विचलितुम् ।

॥ इति क्रयादिप्रकरणम् ॥

—०३०—

—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ चुरादिप्रकरणम् ॥

—:0:—

२५६३ । सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेनालोभत्वचर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो
णिच् । (३. १. २५)

एभ्यो णिच् स्यात् ।

वा० । अर्थवेदयोरप्यापुञ्जत्वव्यः । (1758.)

सत्यं करोत्याचष्टे वा सत्यापयति । अर्शयति । वेद पश्यति । पाशं विमुञ्चति
विपाशयति । रूपं पश्यति रूपयति । वीणयोपगायति उपवीणयति । तूलेन अनुकुष्णाति
अनुतूलयति । तृणाग्रं तूलेनानुषट्टयतीत्यर्थः । श्लोकैरुपस्तौति उपश्लोकयति । सेनया
अभियाति अभिषेणयति । ‘ उपसर्गात्सुनोति ’ (सू. 2270) इति पः । अभ्यपेणयत् ।
‘ प्राकृसितात् ’ (सू. 2276) इति पः । अभिपिषेणयिषति ‘ स्यादिव्वभ्यासेन च ’
(सू. 2277) इति पः । लोमान्यनुमार्ष्टि अनुलोमयति । स्वचं गृह्णाति त्वचयति ।
चर्मणा संनष्टति संचर्मयति । दणं गृह्णाति वर्णयति । चूर्णारवभंसते अवचूर्णयति ।
चुर स्तेये चोरयति । स्वार्थे णिच् ।

चम्पूभारते—I. 21.

तूर्णं प्रधान्य चुरगं स्वयमन्यतोऽसौ

पाण्डुः कुलं परिववार लुलाययूनाम् ।

अग्रे विशालकरधूननदुर्विघत्वात्

सत्यापितद्विरदभावविपर्ययाणाम् ॥ 2173 ॥

सत्यापयतेः कर्मणि क्तः ।

रघुवंशे—VIII. 33.

अथ रोघसि दक्षिणोदधेः श्रितगोकर्णनिकेतमीश्वरम् ।

उपवीणयितुं ययौ रवेरुदगावृत्तिपथेन नारदः ॥ 2174 ॥

शिवमुपवीणयितुं वीणया उपगतुम् । वीणाशब्दादुपगानार्थे णिच् । ततस्तुमुन् ।

किरातार्जुनीये—X. 38.

श्रुतिसुखमुपवीणितं सहाथै-

रविरललाञ्छनहारिणश्च कालाः ।

अविहितहरिसूनुविक्रियाणि

त्रिदशवधूपु मनोभवं वितेनुः ॥ 2175 ॥

उपवीणितं वीणया उपगानम् । वीणाशब्दाण्णिजन्ताद्भावे क्तः ।

चम्पूभारते—V. 57.

संद्रष्टुं तव पादमूलमधुना सर्वैः समं बन्धुभिः

देव आतरमागतं वनजले लेशेन हेतोर्विना ।

पापः कश्चन गायको द्वित्रिषदां हा हन्त बध्वा दृढं

निःशङ्कैरुपवीणितो निजभटैरभ्रं नयत्युच्चकैः ॥ 2176 ॥

उपवीणितः वीणयोपगीतः । कर्मणि क्तः ।

चम्पूभारते—IV. 94.

ग— तथात्रिष एवासी चिरादाचरितचेतनास्नागताचारश्शनैरुत्थाय पुरतो
षण्ठावणवणात्कारसदृचरणं ऋणार्जितेन कर्मिणोः कल्पितसुधारसमोक्षे महोक्षे निवेदि-
वांसं सुजमूलमसारितगोरिजापाणियुगलनत्तराङ्कुरयोरगीद्विगुणीकृतहारमगिरमणीववक्षसं
पारिपदगणाञ्जठिकमलवननध्यराजसाधनानं मार्दवमरितशार्दूठचर्मनिर्मितपरयनपरिङ्कोर-
रिमागतिर्यगपित्तरगप्रद्वनंवाहनपरेण शिलादकुमारेण च शर्भदुर्लभनिवारणाय मुख-
बन्धनकनकशृङ्गलैर्न निरुख्य मुहुर्मुहुः करपुटास्तालितककुदशृङ्गेण शृङ्गिणा च लक्ष्यमा-
णोभयपक्षमागं गाण्डीवदण्डताडनपरिषाडितचूडाशशिननाश्वासप्रिभुनवतरद्विहडुनिकरैरिव
सुरतरुकुसुभर्वैरवकीर्मायां जटाभस्मकुशवीरधारैर्निस्तैरेव चुतुर्भिरान्नायमुहैः परिपठय-
मानशतरुद्रीयविरुदभन्धमम्बरं सत्रिषनवउन्धमानैरुम्बुरुममृतेभेत्पुरवैगिकैरुपवीणय-
मानभक्तजनरक्षणपादानप्रकरणं कर्मपूरीकृतप्रमालमञ्जरीमधुमिषेण कटाक्षात् साक्षात्कृपा-
मिव वर्षन्ते प्रज्वलाद्भिः परिष्कारपत्रगफगारत्नैर्नूत्रैः शरव्रगैरिवानुरज्यमानावयवं अवतंस-
शशिकलापरिगलितकिरणवारापातशीतासहिष्णुतयेव दन्तमटगर्भवर्तिना स्मितेन सूचित-

हृदयप्रसादं भगवन्तं महादेवमुद्धीक्ष्य पक्षमतद्रुद्विष्टपिसमुत्पाटनपटुभिः प्रमोदाश्रु-
 पूरैर्नदीमातृकायमाणपुलकाङ्कुरः सविनयमुपसृत्य पादारविन्दयोः सहस्रकृत्वः प्राणंसीत्
 ॥ 2177 ॥

उपवीण्यमानम् । उपवीणयतेः कर्मणि लटश्शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1000. भैमीशुपावीणयन् वीणयोपगायति स्म ।
 णिचि लङ् ।

चम्पूभारते—VIII. 29.

ग— तदनु निखिलमहरारम्भकृत्यमवसाय्य बालातपेन बलाहक इव घुसृण-
 मसृणितेन पटीरपङ्केन चर्चितकलेवरः पङ्केरुदशङ्किनीभिरञ्चललिखितराजहंसराजिभिरव-
 कृष्यमाणेनेव पीताम्बरभागेन परिचुम्बितपदपङ्कवः निजोदरान्तरनवकाशतया बहिर्निर्ग-
 तैर्जगदण्डशिशुभिरिव मुक्ताफलैः प्रत्युसमेखलामुखभागो वपाहेमन्तसमययोरप्यविनश्वरं
 लक्ष्मीलीलाकमलमुपश्लोक्रितुमागतेन दिनमगिन्निभ्वेनेव कौस्तुभेन देदीप्यमान-
 भुजान्तरो दनुजपरिषदुत्पातरक्तपरीवेषेणेव पद्मरागकेयूरेण परिमण्डितभुजदण्डो निर्गत्य
 सुयोधनदुर्वासिताया नगरभुवः स्पर्शतं परिहर्तुमिव द्वारि सविनयमुपागतेन
 दारुकेण संयोजितमगिपादुकः किञ्चिदवनमितपूर्वकायेन विदुरेण वितीर्थमाणहस्ताव-
 लम्बो गुरुकृपप्रमुखैर्ब्रह्मसङ्घैः प्रतिपाद्यमानां जयाशिखं शिरसा प्रनिगृह्णानः कुशल-
 प्रश्नकोरकितमोदाभ्यां कुरुराजदेवव्रताभ्यां सदनाभिगमनाय संपार्थ्यमानश्चिरतरावसरं
 प्रतिपालयतामक्षौहिणीपतीनामञ्जलिकमलवनावलिमवलोकनेन सम्भावयमानो मुकुन्दो
 वन्दिवृन्दपरिपठ्यमानकंसादिविजयविरुदावलिप्रवन्धवन्धुरेण मङ्गलकुसुमगन्धसम्पदन्धीकृत-
 पुष्पन्धयसङ्कारसहचरवादित्रघोषेण मेघवर्जमुन्मिपन्तीभिस्सौदाभिनीभिरिव कनकवेत्रलता-
 भिराकुलीकृतेन महता राजपथेन सुयोधनादिभिश्चतुर्भिरध्यासितपूर्वं सभामण्डपं शनैः
 शनैरवजगाहे ॥ 2178 ॥

उपश्लोक्रितुं श्लोकैरुपस्तोतुम् ।

अनर्धराधवे—I. 10.

ग— उपकममाणश्च स कविः स्वनिर्भासशब्दब्रह्माणवाचार्यं प्राचेतसं गिरं च
 देवतामेवमुपश्लोक्रितवान् ॥ 2179 ॥

उपश्लोकयतेः क्वत्तुपस्यथः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1980. अभिषेणयतः सेनयाभियतः । अभिषेणयतेर्लटः शतृप्रत्ययः ।

चम्पूरामायणे—VI. 75.

ग— अनुपदमभिषेणयति विभीषणे तेनाविनीतेन भीषणेन विमुक्तां शक्ति-
मर्धचन्द्रेण दारयन्नपारयन् सोढुमदसीयमविनयममर्षाकुलस्सौमित्रिरमोघं माघवनममुञ्च-
दक्षम् ॥ 2180 ॥

सेनया अभियन् अभिषेणयन् तस्मिन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1981. भुवनान्यभिषिषेणयिषुं अभिषेणयितुं सेनया
अभियातुमिच्छुम् । ' यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषेणनम् ' II. viii. 96. इत्यमरः ।
सेनाशब्दाणि सन्नन्तादुप्रत्ययः । ' स्थादिषु ' (सू. 2277) इति धात्वभ्याससका-
कारयोः पत्वम् ।

माघे—XV. 75.

दधतो भयानकतरत्वमुपगतवतस्समानताम् ।

धूमपटलपिहितस्य गिरेः समवर्मयन् सपदि मेदिनीभृतः ॥ 2181 ॥

समवर्मयन् संवर्मयन्ति स्म । सम्यग्वर्माणामोचयन्नित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 919. संवर्मितं सम्यक्वचितम् । संवर्मयतेः क्तः ।

अनर्धराघवे—V. 15.

पतिते व्यसने दैवाद्धारुणे दारुणात्मनि ।

संवर्मयति वज्रेण धैर्यं हि महतां मनः ॥ 2182 ॥

भट्टिकाव्ये—XIV. 24.

भैश्व चिभिदुस्तीक्ष्णैर्विधुस्तोमरैस्तथा ।

गदाभिश्चूर्णयाञ्चक्रुः शितैश्चकैश्च चिच्छिदुः ॥ 2183 ॥

चूर्णयाञ्चक्रुः चूर्णितवन्तः । अनेन जिच् । चूर्णं प्रेरण इति चौरादिकाद्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६७. हे भैमि ! भवत्या किं वा अर्थाप्यते ।

अनर्घराघवे—III. 59.

पौराणीभिरनेकविक्रमकथागाथाभिरर्थापिता-

स्ते वीरस्य जयन्ति राक्षसपतेः दोःस्तम्भदम्भोलयः ।

यानुत्प्रेक्ष्य विशेषयन्मदमयं भैरेयमैरावणो

भूषास्तभिरभूदमात्यमधुपश्रेणीषु साधारणः ॥ 2184 ॥

अर्थापिताः । णाविष्ठवद्वावात् पृथुं करोति प्रथयति । मृदुं करोति म्रदयति । मृशं कृशं दृढं अशयति कशयति द्रढयति । स्रग्विषं स्रजयति । श्रीमतीं श्रीमन्तं वा श्रययति । पयस्विनीं पयसयति । स्थूलं स्थवयति । दूरं दवयति । युवानं युवयति । कमयति । अन्तिकं नेदयति । वाढं साधयति । वृद्धं ज्यापयति । वर्षयति । प्रियं प्रापयति । स्थिरं स्थापयति । स्फिरं स्फावयति । उरुं वरयति वारयति । बहुलं बहयति । गुरुं गरयति । दीर्घं द्राघयति । वृन्दारकं वृन्दयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1851. **नेदयत् अन्तिकस्थं कुर्वत् । अन्तिकशब्दात् तत्करोतीति** ण्यन्तात् लटः शत्रादेशः । णाविष्ठवद्वावात् ' अन्तिकवाढभेनेदसाधौ ' (सू. 2014) इति नेदादेशः । **दवयत् दूरीकुर्वत् । दूरशब्दात्तत्करोतीति** ण्यन्तात् लटः शत्रादेशः । णाविष्ठवद्वावात् ' स्थूरुदूर ' (सू. 2015) इत्यादिना यगादि-परलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1852. **को मां स्रजयति स्रग्विषं करोति । णाविष्ठवद्वावात्** विनो लुक् । को वा ममासनं **नेदयति अन्तिकं करोति ।**

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1416. **क्षुदा नः क्षोदयन्ति । क्षुदशब्दात् तत्करोतीति** ण्यन्तालट् । णाविष्ठवद्वावात् ' स्तूरुदूर ' (सू. 2015) इत्यादिना यगादि-परलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1455. **संवेहयन्तीं सम्भावहुकी कुर्वन्तीम् । सम्भवा-ह्वहुलशब्दात्तत्करोतीति** ण्यन्तालट् इति लटि । णाविष्ठवद्वावात् ' प्रियस्त्रि ' (सू. 2016) इत्यादिना बहुलशब्दस्य वंदादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1604. भूमयन्ति स्वसामर्थ्यम् । बहोर्भावो भूमा । पृथ्वादित्वादिमनिच् । 'बहोर्लोप' (सू. 2017) इति भूरादेशः । भूमास्यास्तीति भूमवत् । 'तदस्यास्ति' (सू. 1894) इति मतुप् । भूमवत्कुर्वन्ति भूमयन्ति । भूमव-च्छब्दात् तत्करोतीति णिचि लट् । णाविष्टवद्भावात् 'विन्मतोल्लुक्' (सू. 2020) इति मतुपो लुक् । कनयन्ति अल्पां कुर्वन्ति । अल्पशब्दात्तत्करोतीति प्यन्तालट् । णाविष्टवद्भावात् 'युवाल्पयेः' (सू. 2019) इति वा कनादेशः ।

२५६४ । णिचश्च । (१. ३. ७४)

णिजन्तादात्मनेपदं स्यात्कर्तृगामिनि क्रियाफले । चोरयते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 61.

अवाद्वायुः शनैर्यस्यां लतां नर्तयमानवत् ।

नायासयन्त संत्रस्ता ऋतवोऽन्योन्यसम्पदः ॥ 2185 ॥

यस्यामशोकवनिकायां वायुर्लतां नर्तयमानवत् नृत्यं कारयन्निव । नृतिश्चलने वर्तते । ततश्च 'निगरण' (सू. 2753) इति परस्मैपदं प्राप्तं 'न पादमि' (सू. 2755) इत्यादिना प्रतिपिद्धम् । अनेनात्मनेपदम् । ऋतवोऽन्योन्यसम्पदं नायासयन्त नोपपीडयन्ति स्म । अङ्पूर्वाद्यमेः चित्तवत्कर्तृकत्वात् 'अणावकर्मकात्' (सू. 2754) इति परस्मैपदं प्राप्तं 'न पादमि' (सू. 2755) इति प्रतिपिद्धम् । अनेनात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 242. यस्यां शशी वापीज्योत्स्नामृतं अपाययत पायितवान् । 'निगरण' (सू. 2753) इति प्राप्ते निपि 'न पादमि' (सू. 2755) इत्यादिना प्रतिपिद्धे अनेन तद् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 63.

प्रादमयन्त पुष्पेषु यस्यां वन्द्यः समाहृताः ।

परिमोहयमाणाभी राक्षसीभिस्समावृताः ॥ 2186 ॥

यस्यां वन्द्यः पुष्पेषु प्रादमयन्त शमितवत्यः । तन्मतस्याचरणात् परिमोहय-माणाभिः व्यामोहयन्तीभिः । दमिपरिसुयोः 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना प्राप्तस्य परस्मैपदस्य 'न पादमि' (सू. 2755) इत्यादिना प्रतिपेधे अनेनात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 64.

यस्यां वासयते सीतां केवलं स्म रिपुः स्मरात् ।

न त्वरोचयतात्मानं चतुरो वृद्धिमानपि ॥ 2187 ॥

दशाननो यस्यां सीतां वासयते स्म वासितवान् । आत्मानं नारोचयत् । रोचिवास्योः 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना प्राप्तस्यापि परस्मैपदस्य 'न पादमि' (सू. 2755) इति प्रतिषेधे अनेन तद्ध ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. रघूत्तमं मोदयध्वमानन्दयत् । मुद हर्षे । प्यन्ताल्लोटि अनेन तद्ध ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 284. किं विलापयसेऽत्यर्थम् । अनेनात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 833. रामो बालिनं सुग्रीवेणाह्वाययत् । ह्यतेराङ्-पूर्वाण्यन्ताल्लुङ् । अकर्त्रभिप्रायत्वात् अनेन नात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 56.

ततः प्राकारमारोहत् क्षपाटानविवोधयन् ।

नायोधयत्समर्थोऽपि सीतादर्शनलम्पटः ॥ 2188 ॥

स हनूमान् क्षपाटानविवोधयन् । बुधेर्ष्यन्तात् अनेनात्मनेपदे प्राप्ते 'बुधयुध' (सू. 2752) इत्यादिना परस्मैपदम् । लटः शतृ । समर्थोऽपि ताघ्नायोधयत् न योधितवान् । युधेर्ष्यन्तात्पूर्ववत्तद्धि प्राप्ते अणावकर्मकत्वात् चित्त-वन्निशाटककर्तृकत्वाच्च 'अणावकर्म' (सू. 2754) इत्यादिना परस्मैपदम् । बुधादिसूत्रे युधिग्रहणं तु अचित्तवत्कर्तृकार्थं यथा योधयति काष्ठानीति द्रष्टव्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1061. कामः स्वकर्म कारयन् स्वप्रयोजनं रतिकृत्यं कामिजनैः कारयन् यद्वेहमास्ते । स्वार्थं कारयमाणाभिः कारयन्तीभिः । उभयत्वापि करोतेर्ष्यन्तात् अनेन नित्यतया आत्मनेपदे प्राप्ते स्वशब्देन कर्त्रभिप्रायत्वस्य प्रतीयमान-त्वात् 'विभाषोपपदेन प्रतीयमाने' (सू. 2744) इति विकल्पेनात्मनेपदम् ।

२५६५ । भ्राजभासभापदीपजीवमीलपीडामन्यतरस्याम् । (७. ४. ३)

एषामुपघाया ह्रस्वो वा स्याच्चङ्गपरे णौ । अपीपिडत् अपिपीडत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 93.

अविभ्रजत्ततः शस्त्रमैषीकं राक्षसो रणे ।

तदप्यश्वसदासाद्य माहेन्द्रं लक्ष्मणेरितम् ॥ 2189 ॥

अविभ्रजत् दीपितवान् । उपधाया ह्रस्वः ।

भट्टिकाव्ये—XV. 82.

अदिदीपत्ततो वीर्यं नीलं चापीपिडच्छरैः ।

युद्धोन्मत्तस्तु नीलेन गिरिणानायि संक्षयम् ॥ 2190 ॥

युद्धोन्मत्तो वीर्यमदिदीपत् । ह्रस्वाभावपक्षे रूपम् । नीलं चापीपिडत्
पीडितवान् । ह्रस्वपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 83.

अवभ्राजत्ततः शक्तिं त्रिशिराः पवनात्मजे ।

हनूमना क्षतास्तस्य रणेऽमृत वाग्निः ॥ 2191 ॥

त्रिशिरा वीर्यमवभ्राजत् दीपयति स । ह्रस्वाभावपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 110.

अजिह्वरस्य काकुत्स्थौ शेषांश्चाजीजिवत्कृपीन् ।

हनूमानथ ते लङ्कामग्निवादीदिपन् द्रुतम् ॥ 2192 ॥

हनूमान् शेषांश्च कृपीनजीजिवत् जीवयति स । ते जीविता लङ्कामदीदिपन्
दीपितवन्तः । ह्रस्वपक्षे रूपम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 111.

समनात्सीत्ततः सैन्यममा नीद्वल्लतोमरम् ।

अभार्शीच्चासिपत्नानीनवभासत्परश्वथान् ॥ 2193 ॥

सैन्यं परश्वथान् अवभासत् दीपितवत् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 122.

प्रौर्णवीत्तेजसारात्तिमरासीच्च भयङ्करम् ।

श्रीदां चास्य तथाक्राक्षीदजिजीवन्नथा न तम् ॥ 2194 ॥

तं नाजिजीवत् न जीवयति स्म । ह्रस्वाभावपक्षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 666. नलिनी कर्त्री अञ्जनयनं न्यमिमीलन् निमीलयति स्म । विकल्पान्नोपधाह्रस्वः । अत एव नाभ्यासदीर्घः । 'ब्राजभास' (सू. 3157) इति क्विप् ।

२५६६ । अत्स्मृदृत्वरप्रथमदस्तृस्पशाम् । (७. ४. ९५)

अभ्यासस्यात्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 81.

परिवेणावधिष्ठाय रणे देवान्तको बली ।

मुष्टिनाददरत्तस्य मूर्धानं मारुतात्मजः ॥ 2195 ॥

मुष्टिना अददरत् दारितवान् । प्यन्तस्य दृ विशरणे इत्यस्य चङ्परे णौ अभ्यास-
स्यात्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 48.

रक्तेनाचिक्लिदद्भूमिं सैन्यैश्चातस्तरद्भुतैः ।

नाताप्सीद्भक्षयन् क्रूरो नाश्रमत् धन् पश्वङ्गमान् ॥ 2196 ॥

हृतैः सैन्यैर्भूमिमतस्तरत् छादितवान् । स्तृगात्रेर्णौ चडि रुग्म् । अत्वम् ।

२५६९ । चिस्फुरोर्णौ । (६. १. ५४)

आत्वं वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1618. विस्फारयाञ्चकाराक्षम् ।

२५७० । अर्तिह्रीवलीरीकून्यूीक्ष्माग्यातां पुग्णौ । (७. ३. ३६)
इति पुगागमः । अर्पयति । ह्येपयति । ङ्लेपयति । रेपयति । क्रोपयति । क्ष्मापयति ।
स्थापयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2062. न चार्पिपः नार्पितवानसि । अर्तेर्णो
पुगागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1275. कुलीनाः स्वामिनो भर्तृन् ह्येपयन्ति किम् ।
पुगागमः ।

रघुवंशे—VI. 49.

त्रस्तेन ताक्ष्यात्किल कालियेन

मणिं विसृष्टं यमुनौकसा यः ।

वक्षःस्थलव्यापिरुचं दधानः

स कौस्तुभं ह्येपयतीव कृष्णम् ॥ 2197 ॥

सुपेणः कृष्णं ह्येपयतीव व्रीडयतीव । पुगागमः ।

भट्टिकान्ये—XVII. 85.

व्योम प्राचिनुतां वाणैः क्षमामक्षमापयतां गतैः ।

अभिन्तां तूर्णमन्योन्यं शिक्षाश्चातनुतां मुहुः ॥ 2198 ॥

क्षमामक्षमापयतां कम्पितवन्तौ । क्षमायी विघ्नने । पुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 511. स्वयं ग्लयिताः पीडिताः । ग्लायतेर्ष्यन्ता-
त्कर्मणि क्तः । पुगागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 970. स्नपितेव क्षालितेव । स्नातेर्ष्यन्तात्कर्मणि क्तः ।

माघे—V. 51.

दुःखेन भोजयितुमाशयिता शशाक

तुङ्गाप्रकायमनमन्तमनादरेण ।

उत्क्षिप्तहस्ततलदत्तविधानपिण्ड-

स्नेहसृजितस्नपितबाहुरिभाधिराजम् ॥ 2199 ॥

स्नपितबाहुः आप्णुतभुजः । स्नातेर्ष्यन्तात्कर्मणि क्तः । पुक् ।

माघे—XVIII, 15.

रोदोरन्ध्रं व्यश्ववानानि लोलै-

रङ्गस्यान्तर्भाषितैः स्यावराणि ।

केचिद्दुर्धमेत्य संयत्निषदां

क्रीणन्ति स्म प्राणमूल्यैश्शंसि ॥ 2200 ॥

भाषितैः मातेर्माद्यो वा प्यन्तात्कर्मणि क्तः । पुगागमः ।

२५७२ । नाग्लोपिशास्त्रदिताम् । (७. ४. २)

वा० । वृज्जीओनुग्वक्तव्यः । (4519.)

भट्टिकाव्ये—XVII, 64.

ततोऽचित्रीयताम्योर्धर्मनुश्चाधूनयन्मादत् ।

रामः समीहितं तस्य नाचैनस्ये न चापरे ॥ 2201 ॥

रामो धनुश्च महत् अधूनयत् विवृणितवान् ।

२५७३ । ई च गणः । (७. ४. ९७)

गणेरभ्यासस्य ईत्स्यात् चङ्परे णौ । चादत् । अजगणत् अजीगणत् ।

माघे—VI, 15.

अजगणन्गणशः प्रियमभ्रतः

प्रणतमप्यभिमानितया न याः ।

सति मधावभवन्मदनव्यथा-

विधुरिता धुरि ताः कुङ्कुरस्त्वियः ॥ 2202 ॥

याः प्रियं नाजगणन् न गणयन्ति स्म । गणेश्वरौरादिकाण्यो चङ् । अभ्यासस्य
पाक्षिकमीत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 5.

स तान्वाजीगणत्सर्वानिच्छयाबुद्ध च स्वयम् ।

अब्रुवुधत् मां कस्मादप्राक्षीच्च निशाचरान् ॥ 2203 ॥

स कुम्भकर्णः उपद्रुतान्वाजीगणत् न गणयति स्म । गणेः स्वार्थिकण्यन्तस्य
अदन्तस्याभ्यासस्य अनेनेत्वम् ।

॥ इति चुरादिप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ णिच्प्रकरणम् ॥

—:०:—

२५७५ । तत्प्रयोजको हेतुश्च । (१. ४. ५५)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 261. रक्षोभिः प्रयोज्यैः आज्ञां त्वद्वाक्यं कारय । मां
प्रियाण्युपहारय । सीतायाः प्रयोजककर्तृत्वम् । अन्येषां प्रयोज्यकर्तृत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 266. स दुर्योधनः अनुजोविनस्सखीनिव दर्शयते ।

२५७६ । हेतुमति च । (३. १. २६)

प्रयोजकव्यापारे प्रेषणादौ वाच्ये घातोः णिच् स्यात् ।

२५७८ । स्रवतिशृणोतिद्रवतिप्रवतिप्लवतिच्यघृतीनां वा । (७. ४. ८१)

एषामभ्यासोकारस्येत्वं वा स्यत् । असिस्रवत् असुस्रवत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 247. दूता भरतमर्थं नाशिश्रवन् न श्रावयन्ति स्म ।
अभ्यासस्य इत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 108.

तस्य क्षेमे महाराज नामृन्मल्लखिला वयम् ।

पौलस्त्योऽशिश्रवन्तं च जीवन्तं पवनात्मजम् ॥ 220५ ॥

पौलस्त्यो विभीषणः तं जाम्बवन्तं जीवन्तं पवनात्मजमशिश्रवन् श्रावितवान् ।
शृणोतेर्धन्ताच्चडि अभ्यासस्येत्त्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1039. अपिप्लवम् ।

२५८० । स्तम्भुसिवुसहां चडि । (८. ३. ११६)

उपसर्गनिमित्त एषां सस्य षो न स्याच्चङि । अबातस्तम्भत् । पर्यसीषिवत् ।
न्यसीषहत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2087. इन्द्रजित् मारुति व्यतस्तम्भत् स्तम्भयति
स्म । स्तम्भेर्णौ चङि षत्वप्रतिषेधः ।

२५८३ । विभाषा वेष्टिचेष्टचोः । (७. ४. ९६)

अभ्यासस्यात्वं वा स्याच्चङ्परे णौ । अववेष्टत् अविवेष्टत् । अचचेष्टत् अचिचेष्टत् ।

भट्टिकान्ये—XV. 60.

अतत्वरच्च तान्योद्धुमचचेष्टच्च राषवौ ।

कुम्भकर्णो न्यवर्तिष्ट रणेऽयुत्सत वानराः ॥ 2205 ॥

सुप्रीवो राषवौ योद्धुमचचेष्टत् व्यापारयति स्म । अत्वपक्षे रूपम् ।

भट्टिकान्ये—XV. 61.

अविवेष्टन्नुपादेशादारुक्षश्चाशु राक्षसम् ।

तानघावीत्समारुढांस्तेऽप्यसंसिपताकुलाः ॥ 2206 ॥

वानरान् रामः राक्षसमविवेष्टत् वेष्टयति स्म ।

२५८७ । लोपः पिबतेरीच्चाभ्यासस्य । (७. ४. ४)

पिबतेरुपधाया लोपः स्यात् अभ्यासस्य ईदन्तादेशश्च चङ्परे णौ । अपीप्यत् ।
पा पाने । आदन्त्वात् ' अर्ति द्वी ' (सू. 2570) इति पुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 244. युवानो वधूः मद्यमपीप्यन् पाययन्ति स्म ।
पिबतेर्णौ चङि अनेन घात्वकारस्य लोपः ईकारादेशश्चाभ्यासस्य । ' न पादमि '
(सू. 2755) इत्यादिना निगरणार्थत्वनिमित्तपरस्मैपदनिषेधेऽपि ' गिचश्च ' (सू. 2564)
इत्यात्मनेपदविकल्पात्पाक्षिकं परस्मैपदम् । ' गतिबुद्धि ' (सू. 540) इत्यादिना
बधूरित्यणिकर्तुः कर्मत्वम् ।

२५९२ । लियः संमाननशालीनीकरणयोश्च । (१. ३. ७०)

लीङ्लियोर्णन्तयोरात्मनेपद स्यादकर्तृगेऽपि फले पूजाभिभवयोः प्रलम्भने चार्थे ।
जटाभिर्लापयते । पूजामधिगच्छतीत्यर्थः । श्येनो वर्तिकासुष्ठापयते । अभिभवतीत्यर्थः ।
बालमुष्ठापयते । वञ्चयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो १153. शबूनपलापयमानस्य शालीनीकुर्वाणस्य ।
न्यकुर्वाणस्येत्यर्थः । लीङ् श्लेषणे इति घातोः देवादिकाण्यचन्तात् शालीनीकरणे
आत्मनेपदम् ।

२५९४ । भीस्म्योर्हेतुभये । (१. ३. ६८)

प्यन्ताभ्यामाभ्यामात्मनेपदं स्वाद्धेतेश्चेत् भयस्यौ । भयग्रहणमुपलक्षणम् ।
तेन स्मयतेरपि भवति । मुण्डो भापयते ।

२५९५ । भियो हेतुभये पुक् । (७. ३. ४०)

भी ई इति ईकारः प्रलिप्यते । ईकारान्तस्य भियः पुक् स्याणौ हेतुभये ।
भीषयते ।

२५९६ । नित्यं स्मयतेः । (६. १. ५७)

स्मयतेरेचो नित्यमात्वं स्याणौ हेतोः स्मये । जटिलो विस्मापयते ।

भट्टिकाव्ये— VIII. 42.

अभीषयन्त ये शक्रं राक्षसा रणपण्डिताः ।

अविस्मापयमानस्तान् कपिराटीद्रुहाद्रुहम् ॥ 2207 ॥

ये राक्षसाः शकमभीषयन्त भीषितवन्तः । 'भियो हेतुभये पुक्'
(सू. 2595) इति पुक् । कपिस्तान् अविस्मापयमानो विषयमलम्भयन् ।
'भीस्म्योर्हेतुभये' (सू. 2594) इत्यत्र भय इति स्मयस्याप्युपलक्षणत्वान् उभय-
न्नात्मनेपदम् । अनेनात्वे 'अर्तिही' (सू. 2570) इत्यादिना पुक् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 78.

रुरुजुभ्रंजिरे फेणुर्वहुघा हरिराक्षसाः ।

वीरा न विभयाञ्चक्रुर्भीषयाञ्चक्रिरे परान् ॥ 2208 ॥

वीरास्सात्त्विका न विभयाञ्चक्रुः न विभ्यति स्म । विभेतेरणौ परस्मैपदित्वादानु-
प्रयोगे परस्मैपदम् । परान् शत्रून् धैर्यगुणयुक्ताः प्रयोजका भीषयाञ्चक्रिरे भीषयन्ते
स्म । 'भीस्म्योर्हेतुभये' (सू. 2594) इति तड् । 'मियो हेतुभये' (सू. 2595)
इति षुक् । अनुप्रयोगेऽपि तड् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 81.

आलोकयत्स काकुत्स्थमधृष्णोद्धोरमध्वनत् ।

धनुरभ्रमयद्भीममभीषयत विद्विषः ॥ 2209 ॥

स रावणो विद्विषः अभीषयत त्रासितवान् । 'भीस्म्योर्हेतुभये' (सू. 2594)
इति तड् । 'मियो हेतुभये' (सू. 2595) इति षुक् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 36.

प्राचुर्चूर्णञ्च पादाभ्यामविभीषत च द्रुतम् ।

अतर्दीचिव शूलेन कुम्भकर्णः प्लवङ्गमान् ॥ 2210 ॥

अविभीषत भीषयते स्म । षुक् । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2097. रामरावणौ जगद्विस्मापयेताम् विस्मापित-
वन्तौ । 'भीस्म्योर्हेतुभये' (सू. 2594) इति तड् । अनेनात्वम् । 'अर्तिही' (सू. 2570) इत्यादिना षुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1307. आत्मवृत्तौ विस्मितं दिलीपं सिंहो मनुष्यवाचा
करणेन पुनः विस्मापयन् विस्मयं प्रापयन् निजगाद । प्मिड् ईषद्वसने इति
घातोर्गिञ्चि शत्रुप्रत्ययः । विस्मापयन्निनि पाठे पुगागममात्रं वक्तव्यम् । तच्च 'नित्यं
स्मयतेः' (सू. 2596) इति हेतुभयत्रिवक्षायामेवेति 'भीस्म्योर्हेतुभये' (सू. 2594)
इत्यात्मनेपदे विस्मापयमान इति स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 731. असौ रामः यद्भवन्तं भीरुं शैरभाययत्
भायितवान् । पुगात्मनेपदे न भवतः भयहेतोरभावात् । अत्र हि शरेभ्यो भयं न तु
रामात् ।

भेषसन्देशे—I. 61.

तत्रावश्यं वलयकुलिशोद्धृनोद्गीर्णतोयं
नेप्यन्ति त्वां सुरयुवतयो यन्त्रधारगृहत्वम् ।
ताभ्यो मोक्षस्तव यदि सन्ने घर्मलब्धव्य न स्यात्
कीडालोलाः श्रवणपरुर्गैर्जितैर्भाययेस्ताः ॥ 2211 ॥

भाययेस्ताः । अत्र पुगात्मनेपदे न भवतः ।

२५९७ । स्फायो वः । (७. ३. ४१)

णौ । स्फावयति ।

भट्टिकाव्ये—XII. 76.

भ्रूभङ्गमादाय विहाय धैर्यं
विभीषणं भीषणरूक्षचक्षुः ।
गिरं जगादोम्रपदामुदग्रः
स्वं स्फावयन् शकरिपुः प्रभावम् ॥ 2212 ॥

शकरिपुः रावणः स्वं प्रभावं स्फावयन् वर्धयन् । शतृ । वत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 43.

तावस्फावयतां शक्तीर्वाणांश्चाकिस्तां मुहुः ।
वारुणं लक्ष्मणोऽक्षिप्यदक्षिपद्रौद्रमिन्द्रजित् ॥ 2213 ॥

ताविन्द्रजिलक्ष्मणौ शक्तीः सामर्थ्यमस्फावयताम् वर्धितवन्तौ । लङ् । वः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2157. असौ राक्षसी बन्धूनां विक्रमं मुहुः पुनःपुन-
रपिस्फवत् स्कीतीचकार । ' अर्तही ' (सू. 2570) इत्यतः णावित्यनुवृत्तौ
अनेन वत्वम् । स्फायतेश्चङ् ।

२५९९ । रुहः पोऽन्यतरस्याम् । (७. ३. ४३)

णौ वा पादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 436. प्रायेण नीचानपि मेदिनीभृतः जनः समेन पथा अधिरोहति । सेना पुनः पथो मार्गानेव महामहीध्रान् परितोऽध्यरोहयत् । रोहतेर्गत्यर्थत्वात् ' गतिबुद्धि ' (सू 540) इत्यादिना पथामणिकर्तृणां णौ कर्मत्वम् । पादेशाभावपक्षे रूपम् ।

चम्पूभारते—V. 3.

पाणिना परिमृशन्नमुमिन्द्रः पक्षमलीकृतजयन्तमहेर्ष्यः ।

आदरेण धुरि नाकिगणानामासनार्धमधिरोपयति स्म ॥ 2214 ॥

पादेशः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 8.

धनूप्यारोपयाञ्चक्रू रुरुहुस्ते रथादिषु ।

असीनुद्ववृहुर्दीप्तान् गुर्वीरुच्चिक्षिपुर्गदाः ॥ 2215 ॥

धनूप्यारोपयाञ्चक्रुः । णौ पादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 237. अथ विश्वामित्रः त्रिशङ्कुं दिवमारोपयामास ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 170. परिजनैर्यानादवरोप्यमाणाः । रुहेर्ष्यन्तात्कर्मणि लुटश्शानजादेशः । पकारः ।

२६०० । क्रीड्जीनां णौ । (६. १. ४८)

एषामेच आत्वं स्याणौ । क्रापयति । अध्यापयति । जापयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1150. अध्यापयन्तं ब्रह्मविद्यां ब्राह्मयन्तम् । आत्वे पुगागमः ।

२६०१ । णौ च संश्रडोः । (२. ४. ५१)

सन्परे चङ्परे च णौ ह्रडो गाङ् वा स्यात् । अध्यजीगपत् । अध्यापिपत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 241. सुग्रीवः कपिसमाहारं दिशामायाममध्यापिपत्
बोधितवान् । इडो णौ 'क्रीड्' (सू. 2600) इत्यात्वे 'अर्तिही' (सू. 2570)
इत्यादिना पुक् । चङ्परि गाडभावपक्षे रूपम् ।

२६०५ । वा चित्तविरागे । (६. ४. ९१)

वा० । रञ्जैर्णो मृगरमणे नलोपो वक्तव्यः । (4067.)

उपधानकारलोपः ।

माधे—VI. 9.

मधुकरैरपवादकरैरिव स्मृतिभुवः पथिका हरिणा इव ।

कलतया वचसः परिवादिनी स्वरजिता रजिता वशमाययुः ॥ 2216 ॥

अपवादकरैः हरिणा यथा रजितास्तथा मधुकरैः पथिका रजिता रजिताः ।
रञ्जैर्ण्यन्तात्कर्मणि क्तः । नलोपः । इहोपमानमृगासादृश्यात् औपचारिकं मृगत्वमुपमेयेषु
पथिकेष्वप्यस्तीत्यविरोधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1009. सोऽर्जुनो मृगान् रजयाञ्चकार रमयामास ।
नलोपः ।

चम्पूभारते—11. 5.

ग—ततः पातालभुवि तदागमनर्कौतुकिना वासुकिना संमानितस्स धृतिमानि-
तस्ततोऽष्टासु दिशासु तदनुगुणपरिगणनदिनगणमत्ययशक्किभिरितरैरपत्यैस्सह विचित्य
वत्स रिपुभर्त्सन भीम । क्व वा निपीदसीति विपीदन्त्या नवमपि वासरमनवममेव सज्जनयन्
प्रभञ्जनभूरमृताञ्जनैरिव दशौ रञ्जयामास ॥ 2217 ॥

मृगरमण एव नलोपो नान्यत्र ॥

रघुवंशे—IV. 12.

यथा प्रह्लादनाम्बुदः प्रतापात्तनो यथा ।

तथैव सोऽभूदन्वर्थो राजा प्रकृतिरञ्जनात् ॥ 2218 ॥

प्रकृतिरञ्जनं न मृगरजनम् ।

॥ इति पिच्छकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ सन्नन्तप्रकरणम् ॥

—: ० :—

२६१० । सनि ग्रहगुहोश्च । (७. २. १२)

ग्रहेर्गुहेरुगन्ताच्च सन इण्ण स्यात् । 'ग्रहिज्या' (सू. 2412) इति सम्प्रसारणम् । जिघृक्षति ।

माघे—XIV. 7.

सम्भृतोपकरणेन निर्मलां

कर्तुमिष्टिमभिवान्छता मया ।

त्वं समीरण इव प्रतीक्षितः

कर्षकेण बलजान्पुपूषता ॥ 2219 ॥

पुपूषता पवितुं शोधितुम् निर्बुसीकर्तुमिच्छता । पुनातेस्सन्नन्तालटः शत्रादेशः ।
चकारादिट्प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1954. रावणं विजिघृक्षवः ।

२६११ । किरक्ष पञ्चभ्यः । (७. २. ७५)

कृ गृ हृङ् धृङ् प्रच्छ एभ्यस्सन इट् स्यात् । पिपृच्छिषति । चिकरिषति ।
जिगरिषति । जिगलिषति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1954. पिपृच्छिषूणां प्रष्टुमिच्छूनाम् । प्रच्छेस्सनी-
आगमः ।

२६१२ । आप्ज्ञप्युधामीत् । (७. ४. ५५)

एषामच्च ईत्स्यात्सादौ सनि । 'अत्त लोपोऽभ्यासस्य' (सू. 2620)
इत्यभ्यासलोपः ।

किरातार्जुनीये— III. 4.

धर्मात्मजो धर्मनिबन्धिनीनां

प्रसूतिमेनः प्रणुदा श्रुतीनाम् ।

हेतुं तदभ्यागमने परीप्सु-

स्सुखोपविष्टं मुनिमावभाषे ॥ 2220 ॥

तदभ्यागमने तस्य मुनेरागमने हेतुं परीप्सुः जिज्ञासुः । आग्नेतेस्सन्नन्ता-
दुप्रत्ययः । ईकारः । अभ्यासलोपः ।

२६२१ । दम्भ इच्च । (७. ४. ५६)

वा० । तनिपतिदरिद्रातिभ्यः सनो वा इडाच्यः । (5059.)

२६२२ । तनोतेर्विभाषा । (६. ४. १७)

अस्योपधाया दीर्घो वा स्याद्धलादौ सनि । तितांसति तितंसति तितनिषति ।
कूलं पिपतिषति । पित्सति ।

किरातार्जुनीये— VI. 15.

स जगाम विस्सयमुदीक्ष्य पुरः

सहसा समुत्पिपतिषोः फणिनः ।

प्रहितं द्विवि प्रजविभिः श्वसितैः

शरदभ्रविभ्रममर्षां पटलम् ॥ 2221 ॥

समुत्पिपतिषोस्समुत्पितुमिच्छोः । पतेस्सन्नन्तादुप्रत्ययः । विकल्पेनेडागमः ।

माघे—IX. 1.

अभितापसम्पदमथोष्णरुचिर्निजतेजसामसहमान इव ।

पयसि प्रपिप्सुरपराम्बुनिधेरश्रिरेःकुमस्तगिरिमभ्यपतत् ॥ 2222 ॥

पयसि प्रपिप्सुः प्रपित्तुमिच्छुः । पतेस्सन्नन्तादुप्रत्ययः । इडभावपक्षे ' सनि '
(सू. 2623) इतीसादेशः ।

२६२३ । सनि मीमाधुरभलभशकपतपदामच इस् । (७. ४. ५४)

एषामच इस् स्यात् । ड्मिञ् मीञ्, मित्सति मित्सते । मा माने, मित्सति ।
माङ्मेडोः, मित्सते । दोदाणोः, दित्सति । देङ्, दित्सते । दाञ्, दित्सति दित्सते ।
घेट्, घित्सति । घाञ्, घित्सति घित्सते । रम्, रिप्सते । लम्, लिप्सते । शक्, शिक्षति ।
शक मर्षणे, शिक्षति शिक्षते । पत्, पित्सति । पद, पित्सते ।

भट्टिकाव्ये—II. 25.

क्षुद्राच्च जक्षुर्हरिणान्मृगेन्द्रा

विशश्वसे पक्षिगणैस्समन्तात् ।

ननम्यमानाः फलदित्सयेव

चकाशिरे तत्र लता विलोलाः ॥ 2223 ॥

दित्सया दातुमिच्छया । ददातेस्सन् । अभ्यासलोपः । स्त्रियामप्रत्यये टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 340. रामो जनकसम्भवां लिप्सुः लब्धुमिच्छुः ।
कारे अभ्यासलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2222. प्रपित्सुः प्रपतितुमिच्छुः । पतेस्सन्नन्तादुप्रत्ययः ।
' तनिपति ' (वा. 5059 सू. 2621.) इतीडभावपक्षे इसादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 168. पदवीं प्रपित्सुना प्रपत्तुमिच्छुना । प्रपद्यते-
स्सन्नन्तादुप्रत्ययः । इसादेशः । ' अत्र लोपः ' (सू. 2620) इत्यभ्यासलोपः ।

॥ इति सन्नन्तप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ यङन्तप्रकरणम् ॥

—:०❀०:—

२६२९ । धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ् । (३. १. २२)

पौनःपुन्यं भृशार्थश्च क्रियासमभिहारः । तस्मिन् द्योत्ये यङ् स्यात् । 'सना-
घन्ताः' (सू. २३०४) इति धातुत्वाल्लडादयः । डिदन्त्वाद्वात्मनेपदम् । पुनःपुन-
रतिशयेन वा भवति बोभूयते । बोभूयाञ्चक्रे । अबोभूयिष्ठ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७१. जाज्वल्यमाना भृशं ज्वलन्ती । यङि लट्-
शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३३९. रोरुयमानः भृशं रुदन् । रुदेर्यङन्ताल्लट-
शानच् ।

२६३० । गुणो यङ्लुकोः । (७.४.८२)

अभ्यासस्य गुणः स्यात् यङि यङ्लुकि च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६८८ लेलिहानाः पुनः पुनर्लेहनशीलास्सर्पाः ।
लिहेर्यङ्लुगन्तात्ताच्छील्ये चानश् । अभ्यासस्य गुणः ।

वा० । सूचिसूत्रिमूच्यत्यर्थशूर्णोतिभ्यो यङ् वाच्यः । (१७५१.)

सोसूच्यते । सोमूच्यते । मोमूच्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७५. अरण्यानीमटाद्यमानः तस्यां भृशमटन् ।
अटतेर्यङन्ताल्लटशानच् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. ७५.

आटाद्यतावमत्यासौ दुर्निमित्तानि संयुगे ।

अधुनोद्धनुरस्त्रौर्वः प्रौर्णोनूयत विद्विषः ॥ २२२४ ॥

असौ रावणः आटाद्यत अत्यर्थमाटत् । यङ् ।

भट्टिकान्ये—XVII. 78.

ततोऽघावन्महाघोरं रथमास्थाय रावणः ।

अक्षमायत महीगृध्राः तमारार्यन्त भीषणाः ॥ 2225 ॥

गृध्राः तमारार्यन्त अत्यर्थं गतवन्तः । यङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 206. अरार्यसे । अटाद्यसे । ऋ गतौ । यङ् ।

२६३४ । नित्यं कौटिल्ये गतौ । (३. १. २३)

गत्यर्थात्कौटिल्य एव यङ् स्यान्न तु क्रियासमभिहारे । कुटिलं व्रजति वाव्रज्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 609. दन्द्रम्यन्त इति दन्द्रमणान् कुटिलगमनशी-
लान् । द्रमु पादविक्षेपे । यङ् । ' जुचङ्क ' (सू. ३1३0) इति युच् । अतो लोपः ।
यस्य लोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1929. कुटिलं क्रमणं गतिः चङ्क्रमा । यङ् ।
अप्रत्यये टाप् ।

२६३५ । लुपसदचरजपजभदहदशगृभ्यो भावगर्हायाम् । (३. १. २४)

एभ्यो घात्वर्थगर्हायामेव यङ् स्यात् । गर्हितं लुपति लोलुप्यते । सासद्यते ।

भट्टिकान्ये—IV. ३1.

तस्याः सासद्यमानाया लोलयावान् रघूत्तमः ।

असिं कौक्षेयमुद्यम्य चकारापनसं मुखम् ॥ 2226 ॥

सासद्यमानायाः समीपे गर्हितं सीदन्त्याः प्रविशन्त्याः । सदर्येङि लटश्शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1705. चञ्चूर्यमाणा इतस्ततो गर्हितं चरन्ती ।
भावगर्हायां चर्येङि ' चरफलोश्च ' (सू. 26३6) इत्यभ्यासस्य नुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1604. अमराः लङ्कामभितः चञ्चूर्यन्ते गर्हितं
चरन्ति । यङ् । नुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 971. जञ्जपूकः गर्हितजापी । भावगर्हीयां यङ् ।
'जपजम' (सू. 2638) इत्यभ्यासस्य नुक् । 'यजजप' (सू. 3146) इत्यूकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 65. दन्दद्व्यते गर्हितं ददति । अनेन यङ् । 'जप-
जम' (सू. 2638) इति नुक् ।

माघे—XX. 58.

प्रचल्पतगेन्द्रपत्रवातप्रसभोन्मूलितशैलदत्तमार्गैः ।

भयविह्वलमाद्यु दन्दशूकैर्विवशैराविविशे स्वमेव धाम ॥ 2227 ॥

भावगर्हितं दंशन्ति भृशमिति दन्दशूकैः । यङ् । अभ्यासस्य नुक् । 'यज'
(सू. 3146) इत्यूकप्रत्ययः ।

२६३६ । चरफलोश्च । (७. ४. ८७)

अनयोरभ्यासस्यातो नुक् स्याद्यङ्यङ्लुकोः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1661. नञ्चर्यते मृशं चरतीति चञ्चुरः । चरते-
र्यङ्स्तात्पचाद्यच् । अनेन नुक् । 'यडोडावि च' (सू. 2650) इति यडो लुक् ।

२६३८ । जपजमदहदशमञ्जपशां च । (७. ४. ८६)

एषामभ्यासस्य नुक् स्यात् यङ्यङ्लुकोः । गर्हितं जपति जञ्जप्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 971. जञ्जपूकः गर्हितजापी । 'लुपसद्'
(सू. 2635) इति यङ् । अनेन नुगागमः । 'यज' (सू. 3146) इत्यूकप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 65. दन्दद्व्यते गर्हितं ददति । यङ् । नुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2227. भावगर्हितं दंशन्ति भृशमिति दन्दशूकैः ।
यङ् । नुक् । 'यज' (सू. 3146) इत्यूकप्रत्ययः ।

२६४० । सिचो यङि । (८. ३. ११२)

सिचः सस्य षो न स्याद्यङि । निसेसिच्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1923. परिसेसिचाम् परितः पौनःपुन्येन सेचनम् ।
सिञ्चतेर्यङन्तास्त्रियामप्रत्यये टाप् । 'उपसर्गात्सुनोति' (सू. 2270) इत्यादिना
षत्वे प्राप्तेऽनेन प्रतिषेधः ।

॥ इति यङन्तप्रकरणम् ॥

—:०:—

॥ श्रीस्तु ॥

॥ अथ यङ्लुगन्तप्रकरणम् ॥

— :0:—

२६५० । यङोऽचि च । (२. ४. ७४)

इति यङो लुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1661. चञ्चूर्यते भृशं चरतीति चञ्चुरः । चरते-
र्यङन्तात्पचाद्यच् । ' चरफलोश्च ' (सू. 2636) इति नुक् । अनेन यङो लुक् ।

॥ इति यङ्लुगन्तप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ नामधातुप्रकरणम् ॥

—: ० :—

२६५७ । सुप आत्मनः कचच् । (३. १. ८)

इषिकर्मणः षितृसंबन्धिनः सुबन्तादिच्छायामर्थे कचच्प्रत्ययो वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३. वृषं पुरुषमात्मन इच्छतीति वृषस्यन्ती कामुकी । कचच् । 'अश्वक्षीर' (सू. 2662) इत्यसुगागमः । लटः शत्रादेशः । 'उगितश्च' (सू. 455) इति डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1705. पतीयन्ती पतिमात्मन इच्छन्ती । कचच् । शतरि डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1099. वृषस्यन्ती । पूर्ववत् कचच् । असुगागमः । शतरि डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 256. पुत्रमात्मन इच्छता पुत्रीयता पुत्रकामेन । अनेन कचच् । 'कचचि च' (सू. 2658) इतीकारः । शतृ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 611. अश्रीत पिबतेति सातत्येन यस्यां क्रियायां सा अश्रीतपिबता । गृहे सर्वनियामकत्वं स्वाम्यमिति यावत् । मयूरव्यंसकादिषु 'आख्यात-माख्यातेन क्रियासातत्ये' (ग. सू. 20. सू. 754) इति समासः । तामात्मन इच्छन्ती अश्रीतपिबतीयन्ती । कचचि शतरि डीप् ।

अनर्घराघवे—V. 1.

पुत्रीयता दशरथेन मुनिप्रसादात्

प्राप्ताः पुराणपुरुषस्य कलाश्चतस्रः ।

सासामर्थ्यं गुणमयः प्रथमः कुमारो

वीरोद्धतः पुनरसावपरस्तृतीयः ॥ 2228 ॥

पुत्रीयता । पूर्ववत् ।

२६६१ । अशनायोदन्यधनाया वृषुधापिपासागर्धेषु । (७. ४. ३४)

कञ्जन्ता निपात्यन्ते । अशनायति । उदभ्यति । धनायति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2141. ते जनाः च्युनाशनायाः निवृत्तक्षुधः ।
उदन्यां पिपासाम् । कञ्च् । 'अ प्रत्ययात्' (सू. ३279) इत्यकारप्रत्ययः । टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 924. उदकमिच्छन् उदन्यन् पिपासुः । उदन्यते-
शशतृप्तत्ययः ।

किरातार्जुनीये—XIII. 56.

सावलेपमुपलिप्सते परै-

रभ्युपैति विकृतिं रजस्यपि ।

अर्थितस्तु न महान्समीहते

जीवितं किमु धनं धनायितुम् ॥ 2229 ॥

धनमात्मन एषितुं धनायितुम् । कञ्च् । निपातनादाकारः ।

२६६२ । अश्वक्षीरवृषलवणानामात्मप्रीतौ क्यचि । (७. १. ५१)

एषां क्यचि असुगागमः स्यात् ।

वा० । अश्ववृषयोर्मथुनेच्छायाम् । (4309.)

अश्वस्यति बडवा । वृषस्यति गौः ।

वा० । क्षीरलवणयोर्लालसायां । (4315.)

क्षीरस्यति बालः । लवणस्यति उष्ट्रः ।

वा० । सर्वप्रातिपादिकानां क्यचि लालसायां सुगसुकौ । (4616-4617.)

दधिस्यति दध्यस्यति । मधुस्यति मध्वस्यति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 8. वृषं पुरुषमात्मन इच्छतीति वृषस्यन्ती कामुकी ।
सुप आत्मनः क्यच् । अनेनासुगागमः । शतरि ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1099. वृषस्यन्ती । पूर्ववत् ।

चम्पूरामायणे—III. 17.

वृषस्यन्ती वृषस्कन्धं राघवं रावणानुजा ।

भूयः शूर्पणखा भेजे शूर्पकारातिवाधिता ॥ 2230 ॥

वृषस्यन्ती । पूर्ववत् ।

२६६३ । काम्यच्च । (३. २. ४)

उक्तविषये काम्यच् स्यात् । पुलमात्मन इच्छति पुलकाम्यति । यशस्काम्यति । सर्पिष्काम्यति । मान्ताव्ययेभ्योऽप्ययं स्यादेव । किंकाम्यति । स्वःकाम्यति । वयच् तु न । किमिच्छति । इदमिच्छति । स्वरिच्छति ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 24.

विभ्रत्यस्त्राणि सामर्षा रणकाम्यन्ति चामराः ।

चकासति च मांसादां तथा रन्ध्रेषु जाग्रति ॥ 2231 ॥

अमरा रणकाम्यन्ति आत्मनो रणमिच्छन्ति । काम्यच् ।

माघे—XIX. 65.

रयेण रणकाम्यन्तौ दूरादुपगताविभौ ।

गतासुरन्तरा दन्ती वरण्डक इवाभवत् ॥ 2232 ॥

रणकाम्यन्तौ रणमात्मन इच्छन्तौ । रणशब्दात्काम्यच् । सनाद्यन्तधातुत्वात् लटश्शत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 589. पुत्रकाम्या आत्मनः पुत्रेच्छा । पुत्र-शब्दात्काम्यजन्तात् अपत्यये टाप् ।

भट्टिकाव्ये—V. 44.

त्वं तु भीरुस्सुदुर्बुद्धे नित्यं शरणकाम्यसि ।

गुणांश्चापह्वेषेऽस्माकं स्तौषि शत्रूंश्च नस्तथा ॥ 2233 ॥

शरणकाम्यसि शरणमात्मन इच्छसि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1832. यशस्काम्यन् यश आत्मन इच्छन् ।
काम्यचि शतृ । 'पाशकल्पककाम्येषु' । (वा. 5033. सू. 152) इति विसर्जनीयस्य
सत्वम् ।

२६६४ । उपमानादाचारे । (३. १. १०)

उपमानात्कर्मणस्सुवन्तादाचारेऽर्थे क्यच् स्यात् । पुत्रमिवाचरति पुत्रीयति
छात्रम् । विष्ण्व्यति द्विजम् ।

वा० । अधिकरणाच्चेति वक्तव्यम् । (1717.)

प्रासादीयति कुट्यां भिक्षुः । कुटीयति प्रासादे ।

२६६५ । कर्तुः क्यङ् गलोपश्च । (३. १. ११)

उपमानात्कर्तुः सुवन्तादाचारे क्यङ् वा स्यात् । कृष्ण इवाचरति कृष्णायते ।

वा० । ओजसोऽप्सरसो नित्यमितरेषां विभाषया । (1719-1720.)

ओजायते । अप्सरायते । यशायते यशस्यते । विद्वायते विद्वस्यते ।

चम्पूभारते—VI 86.

संख्याय यानेषु समारुरुक्षा-

केलिस्पृशां कीचकवान्धवानाम् ।

अश्वपसङ्गेऽप्यभिधीयमानो

गन्धर्वशब्दो गरलायते स्म ॥ 2234 ॥

गन्धर्वशब्दो गरलायते स्म । क्यङ्गन्तात्कर्तरि लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1206. ध्वानेन । कर्तरि तृतीया । जीमूतनादा-
यितम् । पुण्याहघोषायितम् । माङ्गल्यतूर्यायितम् । सर्वत्र क्यङ्गन्ताद्भावे कः ।

चम्पूरामायणे—IV. 23.

दत्तार्जुनविलासेन धार्तराष्ट्रात्रिरस्यता ।

तेन जीमूतकालेन देवकीनन्दनायितम् ॥ 2235 ॥

जीमूतकालेन देवकीनन्दनायितम् । पूर्ववत् ।

भट्टिकाव्ये—V. 76.

ओजायमाना तस्यार्ध्यं प्रदाय जनकात्मजा ।

उवाच दशमूर्धानं सादरा गद्गदं वचः ॥ 2236 ॥

ओज इवाचरन्ती ओजायमाना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1801. अप्सरा इवाचरन्तीति अप्सरायमाणा
अप्सरःकरुपाः । 'कर्तुः' (सू. 2665) इति वयङन्ताच्छानच् । ओजसो नित्यं
सलोपः ।

चम्पूभारते—II. 97.

ग.—तत्र मुहूर्तगुणेष्विव समन्तादोजायमानेषु दीपेषु मन्त्रविदां वदनेष्विव
शब्दायमानेषु वाद्येषु कुलपालिकाः कमनीयमणिकोरकितैः कनकमूषणैरविकृतसहज-
रामणीयकां कन्यकाममीषां सकाशे निवेशयामासुः ॥ 2237 ॥

वा० । सर्वप्रातिपदिकेभ्यः क्त्वा वक्तव्यः । (1722.)

चम्पूभारते—V. 27.

त्रस्तस्य तद्वपुरुदीक्ष्य सजातिशङ्कि-

मैनाकसंशयकुठारितपक्षलोपम् ।

मोहे यथा नयनयोर्मुकुलीबभूव

बोधे तथैव करयोरपि युग्ममस्य ॥ 2238 ॥

कुठार इवाचरितः कुठारितः । क्त्विन्तात्कर्तरि क्तः ।

विश्वगुणादर्शे—71.

अस्त्रामास तृणं प्रियाद्रुहि तृणामास सरारेर्धनु-

दार्रामास मुनेरिशलापि नृवरामास स्वयं पादुका ।

कुल्यामास महाण्वोऽपि कपयो योधाम्बभूवुस्तथा

पौलस्त्यो मशक्वाम्बभूव बहुना त्वं मानुषामासिथ ॥ 2239 ॥

अत्रामास आयुधवदाचचार । तृणामास । दारामास । नृवरामास । कुल्यामास । योधाम्बभूवुः । मशक्वाम्बभूव । त्वं मानुषामासिथ । अस्त्रादि-
शब्दादाचारार्थे क्विपि लिट्याम्प्रत्ययः । अस्तेर्भवतेर्वाणुपयोगः । 'कचङ्' (सू. 837)
इति पुंवद्भावः ।

२६६७ । भृशादिभ्यो भुव्यच्चेर्लोपश्च हलः । (६. १. १२)

अभूततद्भावविषयेभ्यो भृशादिभ्यो भवत्यर्थे कचङ् स्याद्धल्न्तानामेषां लोपश्च ।
अभृशो भृशो भवति भृशायते । भृशादिः— ३. १.

भट्टिकान्ये—XVII. 93.

राघवस्याभृशायन्त सायकैस्तेरुपद्रुतः ।

ततस्तूर्णं दशग्रीवो रणक्षमां पर्यशेषयत् ॥ 2240 ॥

बाणा अभृशायन्त अभृशा भृशा अभवन् । शीघ्रगतयो जाता इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2008. ते कान्ति विचोदय को नाभिमनायेत
नोत्सुकायेत । कचङ् । सम्भावनायां लिङ् ।

भट्टिकान्ये—V. 74.

दुःखायते जनसर्वस्स एवैकस्सुखायते ।

यस्थोत्सुकायमाना त्वं न प्रतीपायसेऽन्तिके ॥ 2241 ॥

यस्यान्तिके त्वमुत्सुकायमाना उत्सुका भवन्ती न प्रतीपायसे अप्रतिकूला
भवसि । उभयत्रापि भृशादित्वात्कचङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 276. अपण्डितः पण्डितो भवन् पण्डितायमानः ।
भृशादित्वात् कचङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 207. कपिः मन्दायमानगमनः सुप्तजनप्रबोधशङ्कया
मन्दीभवद्गतिः । कचङात्तालटश्शानच् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 690. अशीघ्रैः शीघ्रैर्भवद्भिः शीघ्रायमाणैः । भृशा-
दिकचञ्जन्ताल्लटश्शानच् ।

भट्टिकाव्ये—XI. 27.

पयोधरांश्चन्दनपङ्कदिग्धान्
वासांसि चामृष्टमृजानि दृष्ट्वा ।
स्त्रीणां सपत्न्यो जहृषुः प्रभाते
मन्दायमानानुशयैर्मनोभिः ॥ 2242 ॥

मेघसन्देशे—I. 38.

तां कस्याञ्चिद्भवनत्रलभौ सुप्तपारावतायां
नीत्वा रात्रिं चिरविलसनात्खिन्नविद्युत्कलत्रः ।
दृष्टे सूर्ये पुनरपि भवान्वाहयेदध्वशेषं
मन्दायन्ते न खलु सुहृदामभ्युपेतार्थकृत्याः ॥ 2243 ॥

न मन्दायन्ते खलु न मन्दा भवन्ति हि ।

चम्पूभारते—I. 82.

ग—एवं वत्सभावेऽपि भक्तिमत्सु तेषु निजपितृवत्सलतामसकृत्समीक्ष्य
मत्सरेण दुर्मनायमानो हृदयालवाले सुयोधनो राधेयप्रधानदुर्वोधनमेधोत्सेघसविषघरणी-
रुहमधिरूढामकुतोनिरोधां विरोधविषवीरुधमेघाञ्चके ॥ 2244 ॥

दुर्मनायमानः दुर्मना भवन् । भृशादित्वात्कघङ् । शानच् ।

२६६८ । लोहितादिडाच्चभ्यः कचष् । (३. १. १३)

लोहितादिभ्यो डाजन्ताच्च भवत्यर्थे कचष् स्यात् ।

२६६९ । वा कचषः । (१. ३. ९०)

कचषन्तात्परस्मैपद् वा स्यात् । लोहितायति लोहितायते । पटपटायति
पटपटायते ।

यत्तु—

लोहितश्यामदुःखानि हर्षगर्वसुखानि च ।

मूर्छानिद्राकृपाधूमाः करुणा नित्यचर्मणी ॥

इति पठित्वा श्यामादिभ्योऽपि कद्यपि पदद्वयमुदाहरन्ति । तद्भाष्यवार्तिक-
विरुद्धम् । तस्मात्तेभ्यः कचडेव । श्यामायते । लोहितादिः—३. २.

किरातार्जुनीये—IX. 4.

गम्यतामुपगते नयनानां लोहितायति सहस्रमरीचौ ।

आससाद् विरहय्य धरितीं चक्रवाकहृदयान्यमितापः ॥ 2245 ॥

सहस्रमरीचौ लोहितो भवतीति लोहितायति । कचप् । परस्मैपदम् । शतृ-
प्रत्ययः ।

किरातार्जुनीये—XII. 4.

न पपात सविहितपक्तिमुरभिषु फलेषु मानसम् ।

तस्य शुचिनि शिशिरे च पथस्यमृतायते हि सुतपस्तुर्कर्मणाम् ॥ 2246 ॥

सुतप एवामृतायते अमृतवदाचरति । कचप् । अनेनात्मनेपदम् । लोहि-
तादिराकृतिगणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1204. सितापि तित्कायने तित्का भवति । कचप् ।
आत्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 207. मन्दायमानगमनः मन्दीभवद्वतिः । भृशादि-
कचडन्ताल्लटः शानच् । मन्दशब्दस्य लोहितादित्वात् कद्यपि विकल्पादात्मनेपदम् ।
हरितायन्तः पलाशवर्णा भवन्तः । लोहितादिकचडन्तात् अनेन परस्मैपदम् । शतृ ।
शकशकायद्धिः । ‘अव्यक्तानुकरणे’ (सू. 2128) इति डाच् । द्विर्वचनम् ।
अनेन कचप् । विकल्पात्परस्मैपदम् । शतृ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1380. अश्यामानि श्यामानि भवन्तीति श्यामाय-
मानानि । कचप् । आत्मनेपदम् । शानच् ।

चम्पूभारते—I. 67.

ग—अथ कदाचिदखिलहरिदन्तरनिरन्तरवलमानमलयपवमानकम्पितचम्पक-
सम्पादितसौरभसम्पदनुकम्पितनिल्म्पपथाः मनसिजविजयसहकारचतुरसहकारपल्लवतल्ल-
जपरिचर्वणगर्वायमाणकलकण्ठयुवकण्ठोक्तपथिकजनसन्दोहजीवितसन्देहा वनदेवतावदन-
तिलकायमानतिलकावलिकलिकापलितंभावुकनभोविभागा मदनहुतभुगङ्गारसदृशकमल-
भृङ्गारुमधुरससङ्गारचितमदभृङ्गारवविभवतुङ्गारद्वितमिथुनशृङ्गाररसाः समुन्मिषद्वासन्तिका-
मिषेण सीमन्तिनीरतेरुदन्तं दुरन्तं विचिन्त्य रहसि वसन्तं नृपं तं हसन्त इव वसन्तोदय-
वासरा मन्दंमन्दमरण्याङ्गधरण्यां कमपि विकासमापादयामासुः ॥ 2247 ॥

गर्वायमाणः क्यष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1928. वानराः किलकिलायन्तः किलकिलाशब्दं
कुर्वाणाः । डाचि क्यषि पक्षे परस्मैपदम् ।

अनर्धराघवे—V. 12.

तत्तादृशकण्ठवच्चनरुषा धूमायमानो गिरं
नार्धोक्तप्रविलीनवर्णविधुरामार्थः समाप्नोति मे ।
चापे तातजटायुजीवितकथापर्यन्तधूमायित-
क्रोधोत्पीडनिपीतशोकजडिमा दृष्टिस्तु विश्राम्यति ॥ 2248 ॥

धूमायमानः धूममुद्रमन् । 'फेनाच्च' (वा. 1734. सू. 2672) इति
चकारात्क्यञ् इति व्याख्याने ।

२६७० । कष्टाय क्रमणे । (३. १. १४)

चतुर्थ्यन्तात्कष्टशब्दात् उत्साहेऽर्थे क्यञ् स्यात् । कष्टाय क्रमते कष्टायते ।
पापं कर्तुमुत्सहते इत्यर्थः ।

वा० । सत्कक्षकष्टकृच्छ्रगहनेभ्यः कण्वचिकीर्षायामिति ऋक्तव्यम् । (1761.)

कण्वं पापम् । सत्रादयो वृत्तिविषये पापार्थाः । तेभ्यो द्वितीयान्तेभ्यः चिकी-
र्षायां क्यञ् । पापं चिकीर्षतीत्यस्वपदविग्रहः । सत्रायते कक्षायत इत्यादि ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 96.

ततः प्रोदसहन्सर्वे योद्धुमभ्यद्रवन्परान् ।

अकृच्छ्रायत च प्राप्ते रथेनान्येन रावणः ॥ 2249 ॥

रावणः अकृच्छ्रायत कृच्छ्राय पापाय कर्मणे क्रमितवान् । कचङ् ।

२६७१ । कर्मणो रोमन्थतपोभ्यां वर्तिचरोः । (३. १. १५)

रोमन्थतपोभ्यां कर्मभ्यां क्रमेण वर्तनायां चरणे चार्थे कचङ् स्यात् । रोमन्थं वर्तयति रोमन्थायते ।

वा० । हनुचलन इति वक्तव्यम् । (1762.)

चर्वितस्याकृष्य पुनश्चर्वणमित्यर्थः ।

वा० । तपसः परस्मैपदं च । (1766.)

तपश्चरति तपस्यति ।

भट्टिकाव्ये—VI. 70.

नायास्यसि तपस्यन्ती गुरुन्सम्यगतुषः ।

यमान्नोदविजिष्ठास्त्वे निजाय तपसेऽतुषः ॥ 2250 ॥

तपस्यन्ती तपश्चरन्ती । कचङ् । परस्मैपदम् । शतरि ङीप् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 21.

शाम्यत्यृतुसमाहारस्तपस्यन्ति वनौकसः ।

नो नमस्यन्ति ते बन्धून् वरिवस्यन्ति नामराः ॥ 2251 ॥

वनौकसो मुनयः तपस्यन्ति तपश्चरन्ति ।

नैषधे—I. 82.

विदर्भसुभ्रूस्तनतुङ्गताप्तये

षटानिवापश्यदलं तपस्यतः ।

फलानि धूमस्य घयानघोमुखान्
सदाडिमे दोहदधूपिनि द्रुमे ॥ 2252 ॥

तपस्यतः तपश्चरतः । कचङ् । शतृ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 82. तपस्यतः ।

२६७२ । बाष्पोष्मभ्यामुद्धमने । (३. १. १६)

आभ्यां कर्मभ्यां कचङ् स्यात् । बाष्पमुद्धमति बाष्पायते । ऊष्मायते ।

वा० । फेनाच्चेति वक्तव्यम् । (1764.)

फेनायते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1147. बाष्पायमाणः बाष्पमुद्धमन् ।

चम्पूभारते—V. 100.

ग—तत्र कदाचिदाश्रमद्वारि हा हा महाभागाः ! मम होमसाधनमरणिमपहृत्य
हरिणोऽयमितो घावतीति बाष्पायमाणस्य कस्यचिदग्रजन्मनः शोकनिवारणाय चक्रीकृत्य
चापमनुघावतस्तान् पार्थान् पार्थरताताडनानुपकनवकिसलयजालमुत्प्लवनवेगपवनबहिर्ज्वल-
द्वद्विशिखाकन्दलमिवारणिं विषाणया विभ्राणः कंतिपुचित्पदेषु सुग्रह इव कतिपुचि-
दूरासद इव विचित्रगतिः कोऽपि कृष्णसारो दूरमाकृश्य स्वयमन्तरघात् ॥ 2253 ॥

बाष्पायमाणस्य ।

चम्पूभारते—V. 108.

वत्स द्वेषिनियुद्धजीवनभुज प्रख्यानिधे मारुते

कर्णाकर्णिकया निशम्य भवता प्राप्तामवस्थामिमाम् ।

शोकेनानिशमेकचक्रनगरीभाजां च बाष्पायितुं

स्वस्त्रीयैस्सह सौबलस्य च मुदा कोऽप्येष काले बभूत् ॥2254॥

बाष्पायितुम् । क्यञ्न्तात्तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1464. ऊष्मायमाणः तेज उद्धमन् । क्यङ् ।

माघे—III. 72.

आश्लिष्टभूमि रसितारमुच्चै-

लोलङ्गुजाकारवृहत्तरङ्गम् ।

फेनायमानं पतिमापगाना-

मसावपसारिणमाशशङ्के ॥ 2255 ॥

फेनायमानं फेनमुद्गमन्तम् । अनेन क्यङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1365. फेनायमानः ।

अनर्धराघवे—II. 70.

उन्मीलन्ति मृणालकोमलरुचो राजीवसंवर्तिका-

संवर्तव्रतवृत्तयः कतिपये पीयूषभानोः कराः ।

अप्युत्तैर्धवलीभवत्सु गिरिषु क्षुब्धोऽयमुन्मज्जता

विधेनेव तमोमयो निधिरपामहाय फेनायते ॥ 2256 ॥

फेनायते फेनमुद्गमति ।

२६७३ । शब्दवैरकलहाभ्रकण्वमेघेभ्यः करणे । (३. १. १७)

एभ्यः कर्मभ्यः करोत्यर्थे क्यङ् स्यात् । शब्दं करोति शब्दायते । पक्षे
तरकरोतीति णिजपीष्यत इति न्यासः । शब्दयति ।

वा० । सुदिनदुर्दिननीहारेभ्यश्च । (1736 - 1737.)

सुदिनायते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1914. शब्दायमानानि शब्दं कुर्वाणानि ।
क्यङन्ताल्लटश्शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1214. शब्दायमानं शब्दं कुर्वाणम् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 91.

तामापतन्ती सौमित्रिस्त्रिषाकृन्तच्छिलीमुखैः ।

अशब्दायन्त पश्यन्तस्ततः क्रुद्धो निशाचरः ॥ 2257 ॥

पश्यन्तः अशब्दायन्त शब्दं कृतवन्तः । क्यङन्तालङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२३७. शब्दायमानेषु शब्दं कुर्वाणेषु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७६. वैरायमाणेभ्यः वैरं कुर्वाणेभ्यः । क्यङि शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३६६. वैरायते वैरं करोति । क्यङ् ।

माघे—II. 115.

सविशेषं सुते पाण्डोर्भक्तिं भवति तन्वति ।

वैरायितारस्तरलाः स्वयं मत्सरिणः परे ॥ २२५८ ॥

परे शत्रवः स्वयमेव वैरायितारो वैरं कर्तारः । क्यङन्तात्कर्तरि लुट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९८०. कलहायमानान् युद्धं कुर्वाणान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३६. कलहायन्ते कलहं कुर्वन्ति । क्यङ् ।

अनर्घराघवे—V. २३.

ग—वत्स लक्ष्मण ! दुरात्मना दनुकबन्धेन कलहायमानो वयस्यस्ते गुह इव श्रूयते । बहुच्छलानि रक्षांसि । तत्त्वरितमभ्युपपद्यस्व ॥ २२५९ ॥

कलहायमानो युद्धं कुर्वन् ।

अनर्घराघवे—III. १०.

लुम्पन्नहृष्टजामानृसम्पदां शुचमद्य नः ।

त्वदागमनजन्मायमानन्दस्सुदिनायते ॥ २२६० ॥

आनन्दो नस्सुदिनायते सुदिनं करोति । अनेन क्यङ् ।

२६७४ । सुखादिभ्यः कर्तृवेदनायाम् । (३. १. १८)

सुखादिभ्यः कर्मभ्यो वेदनायामर्थे क्यङ् स्यात् । सुखादिः—३. ३.

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२४१. सर्वो जनो दुःखायते दुःखमनुभवति । स एक एव सुखायते सुखमनुभवति । उभयत्रापि क्यङ् ।

चम्पूरामायणे—IV. 12.

अयमसुखयदेवं देव धीमान् हनूमान्
रिपुरिति भवतोऽपि त्रस्तमस्तौजसं माम् ।

दवहुतवहधूमस्तोम इत्यम्बुवाहा-

चकितमिव मयूरं मारुतो वारिशीतः ॥ 2261 ॥

हनूमान्मामसुखयत् ।

२६७५ । नमोवरिवश्चित्रडः कचच् । (३. १. १९)

करणे इत्यनुवृत्तेः क्रियाविशेषे पूजायां परिचर्यायामाश्चर्ये च । नमस्यति
देवान् । पूजयतीत्यर्थः । वरिवस्यति गुरुन् । शुश्रूषत इत्यर्थः । चित्नीयते । विस्मयत
इत्यर्थः । विस्मापयत इत्यन्ये ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2251. अमरास्ते बन्धून् नो नमस्यन्ति । न
वरिवस्यन्ति न परिचरन्ति । कचच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो 2120. धनोदयाश्चित्रीयन्ते । चित्रड आश्चर्ये । कचच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 217. नमस्यन्तं प्रणमन्तम् । कचचि लटः
शत्रादेशः ।

चम्पूरामायणे—V. 47.

सोऽपि प्लवङ्गमभिवीक्ष्य समीरपुत्रं

चित्नीयमाणहृदयः पिशिताशनेन्द्रः ।

कैलासशैलचलनागसि शापदायी

नन्दीश्वरस्वयमुपागत इत्यमंस्त ॥ 2262 ॥

चित्नीयमाणहृदयः ।

मट्टिकाव्ये—XVII. 51. •

अग्नीनवरिवस्यंश्च तेऽनमस्यंश्च शङ्करम् ।

द्विजानपीणयन्शान्त्यै यातुधाना भवद्वियः ॥ 2263 ॥

ते अग्नीनवरिवस्यन् परिचारितवन्तः । वरिवसः परिचर्यायां क्यच् ।
तदन्ताल्लङ् । शङ्करं अनमस्यन् पूजितवन्तः । नमसः पूजायां क्यच् । तदन्ताल्लङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो 2201. रामः शस्त्रौघैः अचित्रीयत आश्चर्याभूतः ।
चित्रड आश्चर्ये क्यच् । तदन्ताल्लङ् ।

नैषधे—VI. 97.

वर्षेषु यद्भारतमार्यधुर्याः स्तुवन्ति गार्हस्थ्यमिवाश्रमेषु ।

तत्रास्मि पत्युर्वरिवस्ययाहं शर्मोर्मिकिम्मीरितधर्मलिप्सुः ॥ 2264 ॥

वरिवस्यया शुश्रूषया । ' वरिवस्या तु शुश्रूषा ' II. vii. 85. इत्यमरः ।
वरिवस्यतेः क्यजन्तात् ' अ प्रत्ययात् ' (सू. 3279) इत्यकारप्रत्यये टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 367. वरिवस्यत परिचरत । लोट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो 1480. चित्रीयमाणश्चीत्रीभवन् । चित्रड आश्चर्ये ।
कचचि शानच् ।

२६७६ । पुच्छभाण्डचीवराणिङ् । (३. १. २०)

वा० । पुच्छादुदसने व्यसने पर्यसने च । (1746.)

विविधं विरुद्धं वोत्क्षेपं व्यसनम् । उत्पुच्छयते । विपुच्छयते । परिपुच्छयते ।

वा० । भाण्डात्समाचयने । (1744.)

संभाण्डयते भाण्डानि समाचिनोति । राशीकरोतीत्यर्थः ।

वा० । चीवरादार्यने परिधाने च । (1745.)

सञ्जीवरयते भिक्षुः । चीवराण्यर्जयति परिघते वेत्यर्थः ।

अनर्धराघवे—VI. 1.

दग्धाः प्रदीप्तपावकपरिचयपिण्डस्थहेमवेश्मानः ।

क्षणमुत्पुच्छयमाने हनुमति लङ्कापुरोद्देशाः ॥ 2265 ॥

हनुमत्पुच्छयमाने पुच्छमुत्क्षिपति सति । णिङ् ।

अनर्घराघवे—VI. ३९.

दशगुस्तदरपीडितापगानो-

घमपरिपुच्छयमानवानराणि ।

सरमसमभिसान्त्वयन्बलानि

द्विषमभियोधयति प्लवङ्गराजः ॥ २२६६ ॥

परिपुच्छयमानः पुच्छं पर्यस्यन् । इतस्ततो नयन्नित्यर्थः । णिङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३२१. मात्राः कमण्डल्यादिकं सम्भाण्ड्य समा-
चित्य । राशीकृत्येत्यर्थः । अनेन णिङ् ।

अनर्घराघवे—II. ६८.

प्रत्यासन्नतुषारदीधितिकरक्लिश्यत्तमोवल्लरी-

बलयाभिर्भृग्वधूसवट्टिगिरिभी संमीलितव्यङ्गनाः ।

धःसञ्चीवरयिष्यमाणवटुकव्याधृतशुष्यत्त्वचो

निद्राणातिथयस्तपोधनगृहाः कुर्वन्ति नः कौतुकम् ॥ २२६७ ॥

सञ्चीवरयिष्यमाणाः परिधास्यमानाः । परिधानार्थे णिङ् ।

२६७७ । मुण्डमिश्रशृङ्खलवणव्रतवस्त्रकलकृतनूस्तेभ्यो णिच् ।

(३. १. २१)

कृजर्थे । मुण्डं करोति मुण्डयति ।

वा० । व्रताद्भोजनतन्निवृत्त्योः । (५०६०.)

पयः शूद्रान्नं वा व्रतयति ।

वा० । वस्त्रात्समाच्छादने । (५०६१.)

संबन्धयति ।

वा० । हल्यादिभ्यो ग्रहणे । (5062.)

वा० । हलिकलयोरदन्तत्वं च निपात्यते । (1747.)

हलिं कलिं वा गृह्णाति हलयति कलयति । महद्भ्रलं हलिः । कृतं गृह्णाति कृतयति । तूस्तानि विहन्ति वितूस्तयति । तूस्तं केशा इत्येके । जटीभूताः केशा इत्यन्ये । पापमित्यपरे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1921. वल्ले संवस्त्रय समाच्छाद्य । अनेन णिच् । तदन्तात् क्त्वा ल्यप् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 54.

अदिहंश्चन्दनैः शुभ्रैर्विचित्रं समवस्त्रयन् ।

अधारयन्स्रजः कान्ता बर्भ चान्ये दधुर्दुतम् ॥ 2268 ॥

विचित्रं शोभनं समवस्त्रयन् आच्छादितवन्तः । पूर्ववत् णिचि लिङ् ।

॥ इति नामधातुप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ कण्डादिप्रकरणम् ॥

—:०❀०:—

२६७८ । कण्डादिभ्यो यक् । (३. १. २७)

एभ्यो घातुभ्यो नित्यं यक् स्यात्स्वार्थे । कण्डादिः—३. ४.

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २००८. वल्गूयन्तीं मनो हरन्तीम् । न मन्तूयति
न कुप्यति । नेर्ष्यतीत्यर्थः । उभयत्र घातोः कण्डादित्वाद्यक् ।

भट्टिकाव्ये—XVI. ३१.

मन्तूयिष्यति यक्षेन्द्रो वल्गूयिष्यति नो यमः ।

ग्ल्यास्यन्त्यपतिपुत्राश्च वने वानरयोषितः ॥ २२६९ ॥

यक्षेन्द्रो दाशरथिमापन्नं श्रुत्वा मन्तूयिष्यति दुर्मना भविष्यति । यमश्च न
वल्गूयिष्यति हृष्टमना न भविष्यति । मन्तुवल्गुशब्दाभ्यां कण्डादिभ्यो यक् ।
तदन्ताल्लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३९२. पार्थश्चित्राङ्गदया सह सुरद्वयन् सुखमनुभवन् ।
सुरद्वयतेः कण्डादेर्यगन्ताल्लटः शत्रादेशः ।

रघुवंशे—II. ३७.

कण्डूयमानेन कटं कदाचि-

द्वयद्विपेनोन्मथिता त्वगस्य ।

अथैनमद्रेस्तनया शुशोच

सेनान्यमालीढमिवासुरास्रैः ॥ २२७० ॥

कण्डूयमानेन ।

॥ इति कण्डादिप्रकरणम् ॥

—:०❀०:—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथात्मनेपदप्रकरणम् ॥

—; 0 :—

‘ अनुदात्तङित आत्मनेपदम् ’ (सू. 2157) । आस्ते । शेते ।
‘ म्रियतेर्लुङ्लिङोश्च ’ (सू. 2538) । म्रियते । ‘ भीस्म्योर्हेतुभये ’ (सू. 2594) ।
भीषयते । ‘ लियः सम्माननशालीनीकरणयोश्च ’ (सू. 2592) । ल्यापयते । ‘ स्वरितञितः
कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ’ (सू. 2158) । गूहमानः ‘ अभिवादिदृशोः ’ (वा. 1114.
सू. 541) । अभिवादयते । ‘ शदेः शितः ’ (सू. 2362) । शीयते ।

२६७९ । भावकर्मणोः । (१. ३. १३)

इत्यात्मनेपदम् । बभूवे । अनुबभूवे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 933. हनुमताकेणेव अभायत्त अदीप्यत् । तेन
गम्यमानम् । कर्मणि शानच् । भातेर्गमेश्च क्रमात् भावकर्मणोरात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 291. मया किमास्यते किमर्थं स्थायते । आसे-
भवे लिट् ।

माघे—XX. 79.

श्रिया जुष्टे दिव्यैस्सपटहरवैरन्वितं पुष्पवर्षे-

र्वपुष्टश्चैद्यस्य क्षणमृषिगणैः स्तूयमानं निरीय ।

प्रकाशेनाकाशे दिनकरकरान्विक्षिपद्विस्मिताक्षै-

नरेन्द्रैरौपेन्द्रं वपुरथ विशद्वाम वीक्षाम्बभूवे ॥ 2271 ॥

ऋषिगणैः स्तूयमानम् । कर्मणि शानच् । चैद्यस्य घाम तेजः नरेन्द्रै-
र्वीक्षांबभूवे वीक्षिनम् । ईक्षतेः कर्मणि लिट् । अनेनात्मनेपदम् ।

२६८० । कर्तरि कर्मव्यतिहारे । (१. ३. १४)

क्रियाविनिमये द्योत्ये कर्तर्यात्मनेपदं स्यात् । व्यतिल्लीते ।

२६८१ । न गतिर्हिंसार्थेभ्यः । (१. ३. १५)

भट्टिकाव्ये—VIII. ३.

वियति व्यत्यतन्वातां मूर्तीं हरिपयोनिधी ।

व्यत्यैतां चोत्तमं मार्गमर्केन्दुनिषेवितम् ॥ २२७२ ॥

हरिपयोनिधी हनूपस्तागमौ विद्यति मूर्तीं शरीरे व्यत्यतन्वाताम् मिथो मत्सराद्यतिहारेणावर्धयतामित्यर्थः । तनोतेर्लङि अनेन तङ् । परस्परकरणं कर्मव्यतिहारः । मार्गं व्यत्यैतां अन्योन्यमत्यक्रामताम् । हणो गत्यर्थात्कर्मव्यतिहारे लङि तसस्तामादेशः । अनेन निषेधान्न तङ् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. ४.

व्यतिजिग्ये समुद्रोऽपि न धैर्यं तस्य गच्छतः ।

व्यत्यगच्छच्च न गतं प्रचण्डोऽपि प्रमञ्जनः ॥ २२७३ ॥

गच्छतः तद्गतिप्रतिबन्धाय वर्धमानमात्मानं विजित्य लङ्घयतस्तस्य मारुतेर्धैर्यमुत्साहं समुद्रोऽपि न व्यतिजिग्ये । स्वजयिनं तं प्रतिजेतुं न शशाकैत्यर्थः । जयतेर्लिट् । अनेन तङ् । गच्छतः आत्मानमतीत्य धावतस्तस्य गतं गतिं प्रचण्डः प्रमञ्जनोऽपि न व्यत्य गच्छत् न व्यतिचक्राम । अनेन प्रतिषेधात् कर्मव्यतिहारेऽपि न गमेरात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. ५.

व्यतिघ्नतीं व्यतिघ्नन्स राक्षसीं पवनात्मजः ।

जघानाविश्य वदनं निर्धामित्वोदरं द्रुनम् ॥ २२७४ ॥

स पवनात्मजो व्यतिघ्नन्तीं घाते घातं कुर्वतीम् । व्यतिपूर्वात् हन्तेः शतरि ङीप् । व्यतिशब्दः कर्मव्यतिहारद्योतनार्थः । राक्षसीं समुद्रादुत्थितां काञ्चन नक्तञ्चरीं व्यतिघ्नन् स्वयमपि घाते घ्नन्नेव । पूर्ववत् शतृ । अनेन निषेधाद्भयत्र कर्मव्यतिहारेऽपि नात्मनेपदम् ।

अनर्घराघवे—III. 17.

स्मरन्ति लोकार्थममी किल श्रुती-
रिति प्रतिष्ठामधिगन्तुमीशमहे ।
परं यदेषां पुनरस्ति वैभवं
तदेत एव व्यतिविद्वते यदि ॥ 2275 ॥

व्यतिविद्वते अन्योन्यं जानन्ति । विद ज्ञाने इत्यस्मात् व्यतिपूर्वात् 'कर्तरि कर्मव्यतिहारे' (सू. 2680) इति तड् । 'वेत्तेर्विभाषा' (सू. 2701) इति रुट् ।

२६८२ । इतरेतरान्योन्योपपदाच्च । (१. ३. १६)

वा० । परस्परोपपदाच्चेति वक्तव्यम् । (900.)

इतरेतरस्य अन्योन्यस्य परस्परस्य वा व्यतिलुनन्ति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1722. उदन्वान् प्रेषुषी निशाचरी च अन्योन्य-
मन्योन्यस्य शब्दान् शब्दैस्सह व्यतियुतः स मिश्रीकुरुतः स । यु मिश्रण इति
घातोः 'लट् स्मे' (सू. 2778.) इति भूते लट् । अत्रापि कर्मव्यतिहारे आत्मने-
पदस्य अनेन प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1947. इमाः अन्योन्येषां दानोद्धेदान् करदिमदस्थानानि पुष्करैरामृशन्तः प्रायुध्यन्त युद्धं चक्रुः । कर्तरि लट् । अनुदात्तेत्वलक्षणोऽत तड् ।

२६८३ । नेर्विशः । (१. ३. १७)

आत्मनेपदम् । निविशते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 7.

न्यविक्षत महाग्राहसङ्कुलं मकरालयम् ।

सैका बहूनां कुर्वाणा नक्राणां स्वाशितंभवम् ॥ 2276 ॥

सा राक्षसी मकरालयं न्यविक्षत प्राविक्षत् । विशेषलुङि अनेनात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७४. त्वं मे मनः कर्म अभिन्यविक्षथाः । मनसि निविष्टासीत्यर्थः । अभिनिपूर्वाद्धिशेर्लुङ् । अनेन तङ् । 'अग्निविशश्च' (सू. ५४३) इत्याधारस्य मनसः कर्मत्वम् ।

माघे—I. 19.

स काञ्चने यत्र मुनेरनुज्ञया

नवाम्बुदश्यामतनुर्न्यविक्षत ।

जिगाय जम्बूजनितश्रियः श्रियं

सुमेरुशृङ्गस्य तदा तदासनम् ॥ २२७७ ॥

स हरिर्यत्रासने । 'अभिनिविशश्च' (सू. ५४३) इत्यस्य वैकल्पिकत्वात् अतः सप्तमी । पूर्वस्मिन् मकरालयमिति कर्म । न्यविक्षत उपविष्टवान् । अनेनात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३३. सुग्रीवः किष्किन्धार्द्रिं न्यविशत प्राविशत् । तङ् ।

रघुवंशे—XII. ३८.

इत्युक्त्वा मैथिलीं भर्तुरङ्कं निविशतीं भयात् ।

रूपं शूर्पणखा नाम्नस्सदृशं प्रत्यपद्यत ॥ २२७८ ॥

भयाद्भर्तुरङ्कं निविशतीम् आलिङ्गन्तीम् । ^१अत्र परस्मैपदं चिन्त्यम् ।

२६८४ । परिव्यवेभ्यः क्रियः । (१. ३. १८)

अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम् । परिक्रीणीते, विक्रीणीते, अवक्रीणीते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. ८.

कृतेनोपकृतं वायोः परिक्रीणानमुत्थितम् ।

पित्रा संरक्षितं शक्रात् स मैनाकाद्रिमैक्षत ॥ २२७९ ॥

वायोरुपकृतम् । कृतेन प्रत्युपकारेण विश्रमदानरूपेण परिक्रीणानं विनिमिन्वन्तम् । उपकारस्य प्रत्युपकारं कुर्वाणमित्यर्थः । क्रीणातेरात्मनेपदम् ।

२६८५ । विपराभ्यां जेः । (१. ३. १९)

विजयते । पराजयते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 411. खमाकाशम् । द्वितीया । पराजयमानः परिभवन् । आच्छादयन्नित्यर्थः । आत्मनेपदम् । शानच् । वैरिणं रावणम् । द्वितीया । विजेषिष्ठाः विजयस्व । विपूर्वाज्जयतेराशीर्लिङ् । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 410. रावणस्य प्रीतेः पराजयमानां पराङ्मुखी-भवन्तीम् । प्रीतिमसहमानामित्यर्थः । 'पराजेरसोढः' (सू. 589) इति प्रीतेरपादान-त्वम् । अनेनात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 849. स दशरथः षड्र्गं व्यजेष्ट विजितवान् । आत्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये— VI. 69.

वर्धते ते तपो भीरु व्यजेष्ठा विघ्ननायकान् ।

अजैषीः कामसंमोहौ संप्राप्या विनयेन वा ॥ 2280 ॥

विघ्ननायकान् व्यजेष्ठाः जितवत्यसि । लुङ् । तड् । कामसंमोहौ अजैषीः जितवत्यसि कच्चित् । न तड् ।

भट्टिकाव्ये— XVI. 13.

मरिष्यामि विजेष्ये वा हताश्रित्तनया मम ।

हनिष्यामि रिपूंस्तूर्णं न जीविष्यामि दुःखितः ॥ 2281 ॥

शत्रून् विजेष्ये । तड् ।

माघे— XIV. 31.

प्राशुराशु हवनीयमत्र यत्तेन दीर्घममरत्वमध्यगुः ।

उद्धतानधिकमेधितौजसो दानवांश्च विबुधा विजिग्यिरे ॥ 2282 ॥

विबुधा दानवान् विजिग्यिरे जितवन्तः । कतेरि लिट् । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1517. सैनिका विपक्षं व्यजिगीषन्त जेतुमैच्छन् पूर्ववत्सनः' (सू. 2784) इत्यात्मनेपदम् ।

किरातार्जुनीये—XII. ३०.

विजिगीषते यदि जगन्ति युगपदथ सञ्जिहीषति ।

प्राप्तुमभवमभिवाञ्छति वा वयमस्य नो विपहितुं क्षमा रुचः ॥ २२३३ ॥

पुरुषो जगन्ति विजिगीषते विजेतुमिच्छति । विपूर्वाज्यतेस्सञ्जन्तालट् । पूर्वव-
दात्मनेपदम् ।

२६८६ । आडो दोऽनास्यविहरणे । (१. ३. २०)

आङ्पूर्वाद्दातेर्मुखविकसनान्दन्त्यन्तार्थे वर्णभानादात्मनेपदं स्यात् । विद्यामादते ।
अनास्य इति किम् ? मुखं व्याददाति । आस्यग्रहणमविवक्षितम् । विपादिकां व्याद-
दाति । ' पादस्फोटो विपादिका ' II. vi. ५२. इत्यमरः । नदी कूरुं व्याददाति वा ।
पराङ्गकर्मकान्न निषेधः । व्याददते पिपीलिकाः पतङ्गस्य मुखम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. १०.

फलान्यादत्स्व चित्वाणि परिक्रीडस्य सानुषु ।

साध्वनुकीडमानानि पश्यन् वृन्दानि पक्षिणाम् ॥ २२४४ ॥

फलान्यादत्स्व गृहाण । आङ्पूर्वाद्दातेर्लोट् । तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०८५. बाणानाददिरे गृहीतवन्तः । तङ् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. ४०.

रणे चिक्रीड धूम्राक्षस्तं ततर्जानिलात्मजः ।

आददे च शिलां साश्वं पिपेयास्य रथं तथा ॥ २२४५ ॥

अनिलात्मजः शिलामाददे गृहीतवान् । तङ् ।

अनर्घराघवे—II. ५४.

निर्मज्जच्चक्षुरन्तर्भ्रमदतिकपिञ्चकूरतारानरास्थि-

ग्रन्थिं दन्तान्तरालग्रथितमधिरतं जिह्वया घट्टयन्ती ।

ध्वान्तेऽपि व्यात्तवक्त्रवत्तदनलशिलाजर्जरैर्व्यक्तकर्मा

निर्मान्ती गृध्ररौद्रीं दिवश्रुपरि परिक्रीडते ताटकेयम् ॥ २२४६ ॥

व्यात्तं विस्तीर्णं वक्षत्रम् । अनास्यविहरणे इति निषेधात् व्याङ्पूर्वाद्दातेः
परस्मैपदम् । कर्मणि क्तः ।

किरातार्जुनीये—XVI. 16.

उज्झत्सु संहार इवास्तसङ्घय-

महाय तेजस्विषु जीवितानि ।

लोकलयास्वादनञ्जोर्जिह्वं

न व्याददात्याननमत्र मृत्युः ॥ 2287 ॥

मृत्युः आननं न व्याददाति न विवृणोति । निषेधात्परस्मैपदम् ।

माघे—XVIII. 78.

क्रव्यात्पूगैः पुष्कराप्यानकानां

प्रत्याशाभिर्मेदसो दारितानि ।

आभीलानि प्राणिनः प्रत्यवस्यन्

कालो नूनं व्याददावाननानि ॥ 2288 ॥

पुष्कराप्येव आननानि मृत्युर्व्याददौ । परस्मैपदम् ।

२६८७ । क्रीडोऽनुसंपरिभ्यश्च । (१. ३. २१)

चादाडः । अनुक्रीडते । सङ्क्रीडते । परिक्रीडते । आक्रीडते । अनोः
कर्मप्रवचनीयान्न । माणवकमनुक्रीडति । तेन सहेत्यर्थः ।

घा० । समोऽकूजने । (904.)

संक्रीडते । कूजने तु संक्रीडति चक्रम् ।

वा० । शिक्षेर्जिज्ञासायाम् । (906.)

धनुषि शिक्षते ।

वा० । आशिषि नाथः (910.)

सर्पिषो नाथते । 'आशिषि नाथः' (सू. 616) इति तु कर्मणि षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2284. सानुपु अन्तुाक्रीडमाणानां विहरतां पक्षिणां
वृन्दानि पश्यन् परिक्रीडस्व विहर । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2286. परिक्रीडते ताटकेयम् । तड् ।

मेघसन्देशे—II. 4.

मन्दाकिन्याः सलिलशिशिरैस्सेव्यमाना मरुद्धि-

र्मन्दाराणामनुतटरुहां छायाया वारितोष्णाः ।

अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामृष्टिनिक्षेपगृहैः

सङ्क्रीडन्ते मणिभिरमरप्रार्थिता यत्र कन्याः ॥ 2289 ॥

यत्रालकायां कन्याः संक्रीडन्ते । तड् ।

चम्पूभारते—VII. 59.

ग—अथ तथैत्यभ्युपगम्य क्षतजपङ्कारुणितनेमिरेखैर्द्विपदौत्पातिकालातचकैरिव
परिभ्रमद्विध्वकैस्संक्रीडता शताङ्गेन पथि गच्छन् अग्नेसरधोटकरधुरपुटकुट्टनत्रुटित-
धरणीतलोच्चलितरजोभाराक्रमणविनम्रीकृतपक्षमणापि कुरुकुलजैत्रोऽयमिति विस्मयबल-
विस्तारितेन चक्षुषा बृहन्नलामप्यनादृत्य मुहुर्मुहुरापिबद्धिः पौरैरनुगम्यमानोऽयमुत्तरो
नलकूबर इवालकां स्वां नगरीं प्रविश्य परस्परोपमर्दनद्विगुणितवन्दिवादित्रयोपेण महता
राजमार्गेणोपलक्षितः पितुस्सभामभिजगाम ॥ 2290 ॥

संक्रीडता कूजता । अकूजन इति निषेधात्परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1500 संक्रीडद्भिः शताङ्गैः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1076. संक्रीडन्ती सङ्घर्षात्कूजन्ती । अकूजन इति
वचनात् कूजनेऽनेन नात्मनेपदम् ।

नैषधे—III. 50.

विधिं बधूसृष्टिमपृच्छमेव

तद्यानयुग्यो नलकेलियोम्याम् ।

त्वन्नामवर्णा इव कर्णपीता

मयास्य संक्रीडति चक्रचक्रे ॥ 2291 ॥

वक्रचक्रे संक्रीडति सति कूजति सति । कूजने परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 490. हे वैदेहि धृत्या नाथस्व आशास्व । धैर्य-
मवलम्बस्वेत्यर्थः । 'आशिषि नाथः' (सू. 616) इति कर्मणि शेषे षष्ठी । अत्र
'आशिषि नाथः' इत्युपसङ्ख्यानत्तद् ।

२६८८ । अपाच्चतुष्पाच्छकुनिष्वालैखने । (६. १. १४२)

अपास्किरतेस्सुट् स्यात् ।

वा० । सुडपि हर्षादिष्वेव वक्तव्यः । (३706.)

वा० । किरतेर्हर्षजीविकाकुलायकरणेष्विति वाच्यम् । (907.)

अपस्किरते वृषो हृष्टः, कुक्कुटो भक्षार्थी, श्वा आश्रयार्थी च ।

वा० । आङि नुप्रच्छयोः । (909.)

आनुते । आपृच्छते ।

वा० । शप उपालम्भे । (911.)

तद् । 'श्लाघहुङ्' (सू. 572) इति चतुर्थी । कृष्णाय शपते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 251. अपस्किरमाणैः विष्किरैः शकुनिभिः
भक्षार्थिभिः । आलेखने सुट् । तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1095. महोक्षाश्चतुष्पादः सरितां रोषांसि
अपचस्करिरे आलिखितुः । हर्षादित्यर्थः । सुट् । तद् ।

माघे—XII. 74.

तीर्त्वा जवेनैव नितान्तदुस्तरां

नदीं प्रतिज्ञामिव तां गरीयसीम् ।

शृङ्गैरपस्कीर्णमहत्तटीमुवा-

मशोभतोच्चैर्नदितं ककुम्भताम् ॥ 2292 ॥

शृङ्गैरपस्कीर्णा आलेखिताः । 'अपाच्चतुष्पात्' (सू. 2688) इति सुट् ।
आत्मनेपदात् कर्मणि कः ।

अनर्घराघवे—V. 11.

भुजविटपमदेन व्यर्थमन्धम्भविष्णु-

धिगपसरसि चौरंकारमाक्रुश्यमानः ।

त्वदुरसि विदघालु स्वामपस्कारकेलिं

कुटिलकरजकोटिकूरकर्मा जटायुः ॥ 2293 ॥

नवैर्विदारणमपस्कारः । जटायुः शकुनिः हर्षात् । अनायासादिति यावत् ।

सुट् । आत्मनेपदाद्धञ् ।

अनर्घराघवे—V. 17.

भग्नोऽथ कथमस्ति रावणरथस्तातेन वज्राङ्कुर-

क्रूरापस्किरमाणभङ्गुरनखत्रोटिब्रुटहन्धनः ।

हा सीरध्वजराजपुत्रि स तदा दृष्टस्त्वया धन्यया

पक्षीन्द्रो दशकृष्णकुञ्जरगिरिस्सञ्चारिपञ्चाननः ॥ 2294 ॥

तातेन जटायुषा शकुनिना वज्राग्रवत्कूरे अपस्किरमाणे विदारयन्त्यौ नख-
त्रोटी । तड् । सुट् ।

रघुवंशे—II. 10.

मरुत्प्रयुक्ताश्च मरुत्सखाभं

तमर्च्यमाराम्भिवर्तमानम् ।

अवाकिरन् बाललताः प्रसूनै-

राचारलाजैरिव पौरकन्याः ॥ 2295 ॥

बाललताः प्रसूनैः आचारलाजैः पौरकन्या इव अवाकिरन् । अत्र सुट् तड्
च न ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2067. पतत्रिणो हनूमन्तं आनुवाना धन्योऽसीति
स्तुवाना इव । नु स्तुताविति घातोः 'आङि नुपच्छयोः' इत्युपसङ्ख्यानान्दात्मनेपदम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 63.

समीहे मर्तुमानर्चे तेन वाचाखिलं बलम् ।

आपपृच्छे च सुग्रीवं स्वं देशं विसमर्जं च ॥ 2296 ॥

सुग्रीवमापृच्छे । तङ् ।

माधे—XI. 38.

कृतगुरुतरहारच्छेदमालिङ्ग्य पत्यौ
परिशिथिलितगात्रे गन्तुमापृच्छमाने ।
विगलितनवमुक्तास्थूलबाष्पाम्बुबिन्दुः
स्तनयुगमबलायास्तत्क्षणं रोदितिव ॥ 2297 ॥

भर्तरि गन्तुमापृच्छमाने सति । तङ् ।

मेघसन्देशे—I. 12.

आपृच्छस्व प्रियसखमसुं तुङ्गमालिङ्ग्य शैलं
बन्धैः पुंसां रघुपतिपदैरङ्कितं मेखलासु ।
काले काले भवति भवतो यस्य संयोगमेत्य
स्नेहव्यक्तिश्चिरविरहजं मुञ्चतो बाष्पमुष्णम् ॥ 2298 ॥

चित्रकूटाद्रिमालिङ्ग्य आपृच्छस्व । 'आनन्दनसभाजने । आपच्छनम्'
III. ii. 7. इत्यमरः । तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 348. कामिनस्ताभ्यो योषिद्वयः । 'श्लाघ'
(सू. 572) इति चतुर्थी । अशप्सत् न मे त्वदन्या प्रियास्तीति तदीयशरीरस्पर्श-
नेन शपथं चक्रुः । 'शप उपालम्भे' इत्यात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1413. असौ भरतः शपथानशप्यत् । अत्र न तङ् ।
न च चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2157. असौ राक्षसी पर्यशाप्सीत् आक्रुष्टवती ।
'शप उपालम्भे' इति तङ् न भवति । उपालम्भो हि वाचा शरीरस्पर्शनम् । अत
एव 'श्लाघ' (सू. 572) इति चतुर्थ्यपि न ।

२६८९ । समवप्रविभ्यः स्थः । (१. ३. २२)

आत्मनेपदम् । संतिष्ठते, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, बितिष्ठते ।

चम्पूरामायणे— II. 20.

सत्योद्यां गिरमिह निर्वहस्व मा वा
 सन्मानं भुवि न सहेय राममातुः ।
 संस्थास्ये विषमुपभुज्य पश्यतस्ते
 सन्नाहं त्यजसि न चेत्यवर्तमानम् ॥ 2299 ॥

विषमुपभुज्य संस्थास्ये वरिष्यामि । सम्पूर्वातिष्ठतेस्तद् ।

चम्पूरामायणे— IV. 10.

ग—पुरैकदा वालिनमतनुभुजबलमखिलकुलाचलचालनचतुरं चतुरर्णवलङ्घन-
 जङ्घालं दुन्दुभिर्नाम वृन्दारकारिर्दुर्लयाकायः परिभृय समरे समतिष्ठत ॥ 2300 ॥

दुन्दुभिः . समतिष्ठत अप्रियत ।

माघे— II. 34.

विपक्षमखिलीकृत्य प्रतिष्ठा खलु दुर्लभा ।
 अनीत्वा पङ्कतां धूलिसुदकं नावतिष्ठते ॥ 2301 ॥

उदकं नावतिष्ठते । अवपूर्वातिष्ठतेस्तद् ।

मट्टिकान्ये— XVIII. 4.

भजन्ति विपदस्तूर्णमतिक्रामन्ति सम्पदः ।
 तान्मदान्नावतिष्ठन्ते ये मते न्यायवादिनाम् ॥ 2302 ॥

ये मदात् न्यायवादिनां मते नावतिष्ठन्ते । पूर्ववत् ।

मट्टिकान्ये— VIII. 11.

क्षणं भद्रावतिष्ठस्व ततः प्रस्थास्यसे पुनः ।
 न तत्संस्थास्यते कार्यं दक्षेणोरीकृतं त्वया ॥ 2303 ॥

क्षणमवतिष्ठस्व ततः प्रस्थास्यसे यास्यसि । कार्यं न संस्थास्यते । अपि
 तु निष्पत्स्यत एवेत्यर्थः । सर्वत्र तद् ।

भट्टिकाव्ये—III. 12.

प्रस्थास्यमानावुपसेदुषस्तौ

शोशुच्यमानानिदमूचतुस्तान् ।

किं शोचतेहाभ्युदये बतास्मान्

नियोगलाभेन पितुः कृतार्थान् ॥ 2304 ॥

प्रस्थास्यमानौ प्रयास्यन्तौ । शानच् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 44.

तस्यान्यम्बुक्रियां कृत्वा प्रतस्थाते पुनर्वनम् ।

विषादमीषिवांसौ तौ विचिन्वानावितस्ततः ॥ 2305 ॥

रामलक्ष्मणौ वनं प्रति प्रतस्थाते । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1518. रामः प्रतस्थे गन्तुं प्रवृत्तः । तड् ।

माघे—XIX. 30.

धूतधौतासयः प्रष्टा. प्रातिष्ठन्त क्षमाभृताम् ।

शौर्यानुरागनिकषः सा हि वेलानुजीविनाम् ॥ 2306 ॥

प्रष्टाः अमेसराः प्रातिष्ठन्त प्रस्थिताः । तड् ।

माघे—XIII. 47.

अकृतस्वसन्नगमनादरः क्षणं

लिपिकर्मनिर्मित इव व्यतिष्ठत् ।

गतमच्युतेन सह शून्यतां गतः

प्रतिपालयन्मन इवाङ्गनाजनः ॥ 2307 ॥

अङ्गनाजनः क्षणं व्यतिष्ठत् आस्ते । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 993. वितिष्ठमानम् । शानच् ।

वा० । आङ्ः प्रतिज्ञायामुपसङ्ख्यानम् । (912)

शब्दं नित्यमातिष्ठते । नित्यत्वेन प्रतिजानीत इत्यर्थः ।

अनर्घराघवे—V. 38.

ग.—तौ चास्माकं तत्र विहारिषु निशाचरेषु पाटच्चरीं वृत्तिमातिष्ठमानौ
भवद्भिः प्रतिकर्तव्यौ ॥ 2308 ॥

वृत्तिमातिष्ठमानौ स्वीकुर्वाणौ । शानच् ।

२६९० । प्रकाशनस्थेयाख्ययोश्च । (१. ३. २३)

‘श्लाघहुङ्’ (सू. 572) इति चतुर्थी । गोपी कृष्णाय तिष्ठते । आशयं
प्रकाशयतीत्यर्थः । तिष्ठतेऽस्मिन्निति स्थेयो विवादपदनिर्णेत । संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते
यः । कर्णादीन् निर्णेतृत्वेन आश्रयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 349. असौ राक्षसी सौमित्रये । ‘श्लाघहुङ्’
(सू. 572) इति चतुर्थी । तस्थे स्वाभिप्रायं प्रकाशयन्ती स्थिता । तिष्ठतेः कर्म-
कर्तरि लिट् । प्रकाशने तङ् ।

चम्पूरामायणे—IV. 19.

क्षितिपतितनयानां हन्त गर्भेश्वराणां

किमु निरवधि मौग्ध्यं शौर्यवज्जन्मसिद्धम् ।

मम हृदि निरपाये वर्तमाने कधीन्द्रे

रघुवर यदमुष्मै तिष्ठसे चापपाणिः ॥ 2309 ॥

राम त्वममुष्मै तिष्ठसे आत्मानं प्रकाशयन् वसे ।

चम्पूभारते—IV. 34.

एकेन यत्सुबलमूर्धुगपद्ग्रीतुम्

अक्षेण सर्वविषयान् नृपतेरशक्रेत् ।

अस्मात्परं जगति वाच्यतयाभ्युपेय

तिष्ठेत किं नु परमाद्भुतवाचकाय ॥ 2810 ॥

शकुनिः एकाक्षेण युधिष्ठिरस्य सर्वविषयान् युगपद्ग्रीतुमशक्नोदिति यत्
अस्मात्परमन्यत् परमाद्भुतवाचकाय वाच्यतया अर्थत्वेनाभ्युपेत्य तिष्ठेत किं नु ! न
तिष्ठेतेत्यर्थः । तङ् । चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1559. जनकतनया सप्राणा चेन्महं न तिष्ठेत किम् ? तिष्ठेतैवेत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1329. एतस्मै जम्भारये कस्तिष्ठेत क आत्मानं प्रकाशयेत् । अपि तु न कोऽपि । तद् । चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 350. हे प्राज्ञे नः प्रीतिस्त्वयि तिष्ठते सर्वकार्य-संशयेषु स्थेये निर्णेतरि त्वयि तिष्ठते । त्वद्वाक्ये वर्तत इत्यर्थः । इति वयं तुभ्यं तिष्ठामहे स्वामिप्रायं प्रकाशयामः । उभयत्र आत्मनेपदम् ।

किरातार्जुनीये—III. 14.

जहातु नैनं कथमर्थसिद्धिः संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते यः ।

असाधुयोगा हि जयान्तरायाः प्रमाथिनीनां विपदां पदानि ॥ 2311 ॥

धृतराष्ट्रः संशय्य सन्दिह्य कर्णादिषु तिष्ठते । कर्णादीन् दुर्मन्त्रिणः सन्दिग्धार्थेषु निर्णेतृत्वेनावलम्बत इत्यर्थः । स्थेयारूपायामात्मनेपदम् ॥

२६९१ । उदोऽनूर्ध्वकर्मणि । (१. ३. २४)

मुक्तावुत्तिष्ठते । अनूर्ध्वेति किम् ? पीठादुत्तिष्ठति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 350. मित्रार्थे मित्रप्रयोजने उत्तिष्ठमानमुद्युञ्जानम् । तडि शानच् ।

माघे—XIV. 17.

इत्युदीरितगिरं नृपस्त्वयि

श्रेयसि स्थितवति स्थिरा मम ।

सर्वसम्पदिति शौरिमुक्तवान्

उद्धहन्मुदमुदस्थित कर्तौ ॥ 2312 ॥

युधिष्ठिरः कतावुदस्थित कर्तुं कर्तुमुद्युक्तवान् । तिष्ठतेर्लुङ् । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1588. उत्तिष्ठमानः वर्षमानः । शानच् ।

किरातार्जुनीये—XI. 13.

अन्तकः पर्यवस्थाता जन्मिनस्सन्ततापदः ।

इति त्याज्ये भवे भव्यो मुक्तावृत्तिष्ठते जनः ॥ 2313 ॥

जनो मुक्तौ मोक्ष उतिष्ठते उद्युक्तो भवति । तद् ।

माघे—II. 118.

इति विशकलितार्थामौद्धवीं वाचमेना-

मनुगतनयमार्गामर्गलां दुर्नयस्य ।

जनितमुदमुदस्थादुच्चकैरुच्छित्तोरः-

स्थलनियतनिपण्णश्रीश्रुतां शुश्रुवान् सः ॥ 2314 ॥

स हरिः उदस्थात् आसनादुत्थितवान् । ऊर्ध्वकर्मणि परस्मैपदम् ।

माघे—XV. 59.

रभसादुदस्थुरथ युद्धमनुचितभियोऽभिलाषुकाः ।

सान्द्रमकुटकिरणोच्चलितस्फटिकांशवस्सदसि मेदिनीभृतः ॥ 2315 ॥

मेदिनीभृत उदस्थुः उत्थिताः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2089. अच्युतः पीठादुदतिष्ठन् । परस्मैपदम् ।

चम्पूरामायणे—V. 1.

ततो हनूमान् दशकण्ठनीतां

सीतां विचेतुं पथि चारणानाम् ।

महेन्द्रशैलस्य खगेन्द्रवेगः

प्रस्थादुदस्थात्प्रथमानवेगः ॥ 2316 ॥

हनूमान् महेन्द्रशैलस्य प्रस्थादुदस्थात् उत्थितः । परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2061. रावणः आसनादुदस्थात् उत्थितः ।

ऊर्ध्वकर्मकत्वादात्मनेपदं न भवति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2014. वानरा उक्तस्थुः उत्थिताः । न तद् ।

३६९२ । उपान्मन्त्रकरणे । (१. ३. २५)

आग्नेय्या आग्नीध्रमुपतिष्ठते ।

वा० । उपादेवपूजासङ्गतिकरणमित्रकरणपथिष्विति वाच्यम् । (914.)

आदित्यमुपतिष्ठते । कथं तर्हि उपतस्थे सरस्वतीति ? देवतात्वारोपात् । नृपस्य देवतांशत्वाद्वा । गङ्गा यमुनामुपतिष्ठते, उपश्लिष्यतीत्यर्थः । रथिकानुपतिष्ठते, मित्रीकरोतीत्यर्थः । पन्थाः सुभ्रमुपतिष्ठते । प्राप्नोतीत्यर्थः ।

वा० । वा लिप्सायामिति वक्तव्यम् । (919.)

भिक्षुकः प्रभुमुपतिष्ठते उपतिष्ठति वा । लिप्सयोपगच्छतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1695. ये द्विजासन्ध्यालयं मन्त्रैस्सूर्यमुपतिष्ठन्ते ।

रघुवंशे—XV. 76.

स्वरसंस्कारवत्यासौ पुत्राभ्यामथ सीतया ।

ऋचेवोदर्विषं सूर्यं रामं मुनिरुपस्थितः ॥ 2317 ॥

असौ मुनिः स्वरसंस्कारवत्या ऋचा सूर्यमिवोपस्थितः । उपपूर्वात्तिष्ठतेः ' उपान्मन्त्रकरणे ' इत्यात्मनेपदात् क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1539. सरस्वती स्तुतिभिः रघुमुपतस्थे देवताबुध्या पूजितवती ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1594. असौ दशरथः व्यम्बकादन्यं नोपास्थित नासेविष्ट । उपपूर्वात्तिष्ठतेर्लुङि देवपूजायामात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1798. सरस्वतीमुपतिष्ठे यजामि सङ्गतीकरोमि वा । तद् ।

नैषधे—VI. 100.

प्रक्षीण एवायुषि कर्मकृष्टे नरान्न तिष्ठत्युपतिष्ठते यः ।

बुभुक्षते नाकमपथ्यकर्षणं धीरस्रमापातसुखोन्मुखं कः ॥ 2318 ॥

उपतिष्ठते सङ्गच्छति । सङ्गतिकरणे तड् ।

भट्टिकाव्ये—V. 68.

सुकृतं प्रियकारी त्वं कं रहस्युपतिष्ठसे ।

पुण्यकृचाटुकारस्ते किङ्करस्सुरतेषु कः ॥ 2819 ॥

हे सुभगे त्वं कं सुकृतमुपतिष्ठसे सङ्गच्छसि । 'समो गम्युच्छि' (सू. 2699)
इति अकर्मकात् सङ्गतिकरणे तड् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 42.

मा वधिष्ठा जटायुं मां सीतां रामाहमैक्षिषि ।

उपास्थितैवमुक्ते तं सखायं राघवः पितुः ॥ 2820 ॥

राघवो जटायुषमुपास्थित सङ्गतः । सङ्गतिकरणे तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 720. उपास्थिपत उपस्थिताः । तेन सङ्गता इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 871. निखिलान् तिथीन् पूर्णिमातिथिरतिथिरुप-
तस्थे । अतिथीभूय सङ्गतेत्यर्थः । सङ्गतिकरणे तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 955. पुष्पधन्वा शतमखमुपतस्थे सङ्गतवान् ।
सङ्गतिकरणे तड् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 28.

यत्कृतेऽरीन् व्यगृहीम समुद्रमतराम च ।

सा हतेति वदन्राममुपातिष्ठन्मरुत्सुतः ॥ 2821 ॥

मरुत्सुतो राममुपातिष्ठत् । अत्र यमुना गङ्गामुपतिष्ठत इत्येवं सङ्गतिकरणमुप-
श्लेषो नास्तीति तड् न भवति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1021. रक्षांसि गजेन्द्रैरुपास्थुः सेवामकार्षुः ।

अनर्घराघवे—II. 61.

अलमिष्टा मखान्मूर्खाः खङ्गघारेयमस्ति नः ।

अदवीयानयं पन्थाः स्वर्लोकमुपतिष्ठते ॥ 2322 ॥

अयं पन्थाः स्वर्लोकमुपतिष्ठते प्राप्नोतीत्यर्थः । पथि तद् ।

चम्पूरामायणे—I. 53.

ग—इत्थं दाशरथिः कौशिकोत्पत्तिकथानिशमननिरायामयामिनीयामानुबन्धो
वन्धूकस्तवकसुन्दरवन्धुरेण सन्ध्यारागेण प्राचीमुखेन शोणीकृतेन शोणाभिधानं दधानेन
नदेन प्रवर्तितप्रत्यूषकृत्यः कृतनियमेन मुनिना सह गङ्गामुपतिष्ठमानेन पथा
प्रातिष्ठत ॥ 2323 ॥

गङ्गामुपतिष्ठमानेन गङ्गां प्राप्नुवता पथा । शानच् ।

२६९३ । अकर्मकाच्च । (१. ३. २६)

उपात्तिष्ठतेरकर्मकात् आत्मनेपदं स्यात् । भोजनकाल उपतिष्ठते । सन्निहितो
भवतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 973. हे वीर ! अव्यग्रमुपतिष्ठस्व सन्निधत्स्व ।
आत्मनेपदम् ।

२६९४ । उद्विभ्यां तपः । (१. ३. २७)

अकर्मकादित्येव । उत्तपते वितपते । दीप्यत इत्यर्थः ।

वा० । स्वाङ्गकर्मकाच्चेति वक्तव्यम् । (916.)

उत्तपते वितपते पाणिम् । चैत्रो मैत्रस्य पाणिमुत्तपति । सन्तापयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 978. रविरत्यर्थं वितपते । तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2102. तीव्रमुत्तपमानो दीप्यमान आतपस्सोढुम-
शक्यः । शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1101. द्युतीनां पतिरर्कस्सुतरामुत्तपते प्रकाशते । तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1503. अयं त्विषां पतिर्वितपते । तङ् ।

माघे—IX. 67.

कुसुमादपि स्मितदशस्तुरां
सुकुमारमङ्गमिति नापरथा ।
अनिशं निजैरकरुणः करुणं
कुसुमेपुरुत्तपति यद्विशिवैः ॥ 2324 ॥

कुसुमेपुकरुणो निजैर्विशिवैरनिशमुत्तपति । तापयतीत्यर्थः । तर्पितरयं भौवादिक-
स्सकर्मकः । अतस्तङ् न ।

२६९५ । आडो यमहनः । (१. ३. २८)

आयच्छते आहते । अकर्मकात्स्वाङ्गकर्मकादित्येव । नेह । परस्य शिर
आहन्ति । कथं तर्हि ' आजघ्ने विषमविलोचनस्य वक्षः ' इति भारविः, ' आहध्वं मा
रघूत्तमम् ' इति भट्टिश्च । प्रमाद एवायमिति भागवृत्तिः । प्राप्येत्यध्याहारो वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. आहध्वं मा रघूत्तममिति क्वचित्पाठः ।
रघूत्तमं प्राप्य माहध्वम् । लुङि मध्यमपुरुषबहुवचनम् । ' आशंसायां भूतवश्च ' (सू. 2790) इति भविष्यदर्थे भूतवत् । भयं मोषायध्वं मा गन्धयत् । गन्धनं
सूचनम् । आविष्करणमिति यावत् । आङ्पूर्वाद्यमेर्लुङि सकर्मकादात्मनेपदं चिन्त्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2102. अलातैराघ्नानः ताडयन् । आङ्पूर्वाद्धन्ते-
रकर्मकादात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2100. आघ्नानः । शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 831. व्यायच्छमानयोः व्याप्रियमाणयोः ।
यमेराङ्पूर्वकादकर्मकादात्मनेपदम् । बाणमायंसीत् उपसंहृतवान् । यमेराङ्पूर्वात्
अकर्त्रभिप्रायस्त्वात् ' समुदाङ्भ्यः ' (सू. 2742) इति नात्मनेपदम् । सकर्मकत्वात्
अनेनापि न तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३२०. हे राम ! मा वधिष्ठाः । मा बधीरित्यर्थः ।
आङ्पूर्वाद्धन्तेरकर्मकत्वादात्मनेपदम् । ‘आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्’ (सू. २६९६)
इति वधादेशः ।

भट्टिकाव्ये—I. २७.

अथ जगदुरनीचैराशिषस्तस्य विषा-
स्तुमुलकलनिनादं तूर्यमाजघ्नुरन्ये ।
अभिमत्फलशंसी चारु पुस्फोर बाहु-
स्तरुषु चुकुवुरुच्चैः पक्षिणश्चानुकूलाः ॥ २३२५ ॥

तूर्यमाजघ्नुः ताडयामासुः । सकर्मकत्वाच्च तद् ।

माघे—VII. १७.

मुहुरसुसममाघ्नती नितान्तं
प्रणदितकाञ्चि नितम्बमण्डलेन ।
विषमितपृथुहारयष्टि तिर्य-
कुचमितरं तदुरःस्थले निपीड्य ॥ २३२६ ॥

असुसममाघ्नती ताडयन्ती । हन्तेराङ्पूर्वाल्लटश्शस्त्रादेशे ङीप् । सकर्मकत्वाच्च
तद् ।

माघे—XV. १०.

करकुड्मलेन निजमूरुमुरुतरनगाश्मकर्मकशम् ।
त्रस्तचपलचलमानजनश्रुतभीमनादमयमाहतोषकैः ॥ २३२७ ॥

अयं चैद्यः निजमूरुं करकुड्मलेन आहत इतवान् । आङ्पूर्वाद्धन्तेर्लङ् ।
‘स्वाङ्गकर्मकाच्चेति वक्तव्यम्’ (वा. ९१६. सू. २६९४) इत्यात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. ९६.

आजघ्नुस्तूर्यजातानि तुष्टुवुश्चानुजीविनः ।
रजः प्रववृधे घोरं घोषश्च व्यानशे दिशः ॥ २३२८ ॥

तूर्यजातानि आजघ्नुस्ताडितवन्तः । सकर्मकत्वाच्च तद् ।

किरातार्जुनीये—XVII. 63.

उन्मज्जन्मकर इवामरापगाया

वेगेन प्रतिसुखमेत्य बाणनद्याः ।

गाण्डीवी कनकशिलानिभं भुजाभ्या-

माज्ज्ने विषमविलोत्तनस्य वक्षः ॥ 2329 ॥

गाण्डीवी अर्जुनः विषमविलोचनस्य वक्षः भुजाभ्यामाज्ज्ने ताडितवान् ।
व्यम्बकस्य वक्षः प्राप्य इत्यध्याहारं स्वीकृत्या कर्मकत्वाद्वात्मनेपदम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 46.

दिशो द्योतयमानाभिर्दिव्यनारीभिराकुलम् ।

श्रियमायच्छमानाभिरुतमाभिरनुत्तमम् ॥ 2330 ॥

श्रियमायच्छमानाभिः स्थाकुर्वाणामिः । सकर्मकादपि कर्मभिप्रायत्वात्
'समुदाङ्भ्यः' (सू. 2742) इति तङ् । 'इपुगमि' (सू. 2400) इति छः ।

२६९६ । आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् । (२. ४. ४४)

हनो वधादेशो वा लुङि आत्मनेपदेषु परेषु । आवधिष्ट आवधिपाताम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2320. हे राम ! मा वधिष्टाः मा अवधिष्टाः ।
'न माङ्योगे' (सू. 2228) इत्यडागमप्रतिषेधः । आङ्पूर्वात् हन्तेरकर्मकात्
'आङो यमहनः' (सू. 2695) इति तङ् । अनेन वधादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2195. देवान्तको वली परिधेणावधिष्ट हतवान् ।
'आङो यमहनः' (सू. 2695) इति तङ् । अनेन वधादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. 'आहध्वं मा रघूत्तमम्' इति कचित्पाठः ।
आहध्वं मा । माङ्योगादडागमप्रतिषेधः । रघूत्तमम् प्राप्य माहध्वम् । वधादेशाभाव-
पक्षः ।

माघे—XV. 73.

जगदन्तकालसमवेतविपदविषमेरितारवम् ।

धीरनिजरविविलीनगुरुपतिशब्दमस्य रणतूर्यमावधि ॥ 2331 ॥

रणतूर्यं रणदुन्दुभिः आवधि आहतम् । आङ्पूर्वाङ्गन्तेः कर्मणि लुङ् ।
‘भावकर्मणोः (सू. 2679) इति तङ् । अनेन हनो वधादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1027. अकम्पनः कम्पनश्च तौ अङ्गदेन अहसाताम् ।
कर्मणि लुङ् । वधादेशाभावपक्षः । अघानि अहसातामित्यादि ।

भाषे—XV. 23.

असुरस्त्वया न्यवधि कोऽपि मधुरिति कथं प्रतीयते ।
दण्डदलितसरघः प्रथसे मधुसूदनस्त्वमिति सूदयन्मधु ॥ 2332 ॥

मधुरिति कोऽप्यसुरस्त्वया न्यवधि अघानि । हन्तेः कर्मणि लुङ् । अनेन
वधादेशः । ‘आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्’ (सू. 2419) इति त्वङ्विधायकम् ।

२६९८ । यमो गन्धने । (१. २. १५)

गन्धनं सूचनं परदोषाविष्करणम् । सिच् कित् । उदायत । गन्धने किम् ।
उदायस्त पादम् । आकृष्टवानित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. भयं मोपायध्वम् । मा गन्धयतेत्यर्थः । सकर्म-
कादात्मनेपदं चिन्त्यम् । दशाननः सीतां मोपायंस्त न खीकरोतु । ‘उपाद्यमः
स्वकरणे’ (सू. 2729) इति तङ् । ‘विभाषोपयमने’ (सू. 2730) इति सिचः
कित्त्वपक्षे सीतामुपायत ।

२६९९ । समो गम्यच्छिभ्याम् । (१. ३. २९)

अकर्मकाभ्यामित्येव । सङ्गच्छते ।

२७०० । वा गमः । (१. २. १४)

सिच् कित् । समगस्त, समगत । समृच्छिष्यते । अकर्मकाभ्यां किम् । भ्रामं
सङ्गच्छति ।

त्रा० । विदिप्रच्छिस्वरतीनामुपसङ्ख्यानम् । (918.)

धेत्तेरेव ग्रहणम् । संवित्ते संविदाते ।

२७०१ । वेत्तेर्विभाषा । (७. १. ७)

रुडागमो वा स्यात् । संविद्वते । संविद्वते । सम्पृच्छते । संस्वरते ।

वा० । अतिश्रुदृशिव्यश्चेति वक्तव्यम् । (१२६.)

संशृणुते । संपश्यते ।

वा० । उपसर्गादस्यत्यूर्ध्वोर्वेति वाच्यम् । (१२०.)

अकर्मकादिति निवृत्तम् । बन्धं निरस्यति निरस्यते । समूहति समूहते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १४१४. हे कपे संशृणुष्व आकर्णय । शृणोते-
सम्पूर्वादकर्मकादात्मनेपदम् । वनैः मङ्गच्छस्व तानि सङ्गच्छ । सम्पूर्वाद्गमेः
पूर्ववत्तड् । मम अभीष्टा मनोरथास्समारन्त । सम्यगृताः सत्या बभूवुरित्यर्थः ।
सम्पूर्वादतेर्तेर्लुङि पूर्ववत्तडि 'सर्तिशास्ति' (सू. २३८२) इत्यादिना च्लेरङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३९. के न संविद्वते न विदन्ति । सम्पूर्वाद्धिदेः
अकर्मकात्तड् । 'वेत्तेर्विभाषा' इति रुट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२८. यो न संशृणुते न शृणोति । सम्पूर्वाच्चृणोते-
रकर्मकात्तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४२८. सेनाम्भोधी सञ्जगमाते मिलितवन्तौ ।
सम्पूर्वाद्गच्छतेरकर्मकात्तड् । तड् ।

भट्टिकान्ये—IX. 6.

कपिनाम्भोधिधीरेण समगंसत राक्षसाः ।

वर्षासूद्धततोयौषाः समुद्रेणेव सिन्धवः ॥ २३३३ ॥

राक्षसाः कपिना हनूमता वर्षासु सिन्धवस्समुद्रेणेव समगंसत सङ्गताः ।
सम्पूर्वाद्गमेर्लुङ् । 'समो गम्यच्छि' (सू. २६९९) इत्यादिना तड् । 'वा गमः'
(सू. २७००) इति सिचः क्त्विम् ।

दाघि—XIII. 17.

रथवाजिपत्तिकरिणीसमाकुलं

तदनीकयोरसमगतं द्वयं मिथः ।

दधिरे पृथकरिण एव दूरतो

महतां हि सर्वमथ वा जनातिगम् ॥ 2334 ॥

अनीकयोर्द्वयं मिथःसमगतं सङ्गतम् । सम्पूर्वाद्गमेर्लुङ् । 'समो गम्' (सू. 2399) इति तङ् । 'वा गमः' (सू. 2700) इति क्त्वम् ।

किरातार्जुनीये—XVIII. 42.

असंविदानस्य ममेश संविदां

ति तिक्षितुं दुश्चरितं त्वमर्हसि ।

विरोध्य मोहात्पुनरभ्युपेयुषां

गतिर्भवानेव दुरात्मनामपि ॥ 2335 ॥

असंविदानस्याज्ञानस्य मम । सम्पूर्वाद्विदेरकर्मकात्तडि शानच्

मट्टिकाव्ये—IX. 28.

द्रुतं संस्वरिषीष्ठाश्च निर्भयः प्रथनोत्तमे ।

स मायानामगात्सोता कर्पेर्विधवितुं द्युतिम् ॥ 2336 ॥

त्वं निर्भयस्सन् संस्वरिषीष्ठाः सम्यक् शब्दायत्न । स्वरतेराशीर्लिङ् । 'विदिप्रच्छि' (वा. 918. सू. 2700) इत्यादिना तङ् । 'स्वरति' (सू. 2279) इत्यादिना विकल्पेनेट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2042. कपिसैन्यं हर्षेण समगतं सङ्गतम् । तङ् । 'वा गमः' (सू. 2700) इति सिचः क्त्वम् ।

मैषधे—VI. 103.

नित्यं नियत्या परवत्यशेषे

कः संविदानोऽप्यनुयोगयोग्यः ।

अचेतना सा च न वाचमर्हेत्

वक्ता तु वक्तृश्रमकर्म मुङ्क्ते ॥ 2337 ॥

संविदानो विद्वान् । सम्पूर्वाद्विदेरात्मनेपदम् । ततः शानच् ।

सुरस्त्रियो गतैः कलहंसविक्रमं, कञ्जभौरः पुलिनं, मुखैस्सरोजानि निरासिरे
निरस्तवत्यः । अस्यतेः कर्तरि लिट् । 'उपसर्गात्' इति विकल्पेनात्पनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 98.

सोऽध्यष्टीयत रामेण शस्त्रं पाशुपतं ततः ।

निरास्यत दशास्यस्तच्छक्राभ्रैणाजयन्तृपः ॥ 2346 ॥

दशास्यः पाशुपतमखं निरास्यत क्षिप्तवान् । 'उपसर्गात्' इति वा तड् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 103.

राक्षसोऽतर्जयत्सूतं पुनश्चादौक्यद्रथम् ।

निरास्येतामुभौ बाणानुभौ दुर्यानविध्यताम् ॥ 2347 ॥

उभौ रामरावणौ बाणान् निरास्येतां क्षिप्तवन्तौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 546. अन्यो मुग्धवंधू दोर्भ्यामुदास । विकल्पात्परस्मै-
पदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 115. इन्दुः लेखया कल्या निमिरं आद्रिवराहः
दंष्ट्रया भुवो मण्डलमिव उदासे उच्चिक्षिपे ; अस्यतेः कर्तरि लिट् । तड् ।

किरातार्जुनीये—X. 31.

कुसुमनगवनान्युपैतुकामा

किसलयिनीमवलम्ब्य चतुयष्टिम् ।

कणदलिकुलनृपुरा निरासे

नलिनवनेषु पदं वसन्तलक्ष्मीः ॥ 2348 ॥

वसन्तलक्ष्मीः नलिनवनेषु पदं निरासे निदधे । तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2172. तद्भागवर्षं रामो भङ्गैरपौहन् अपनीतवान् ।
पक्षे तिप् ।

२७०३ । निसृष्टपविभ्यो हः । (१. ३. ३०)

निहयते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 17.

के न संविद्रते वायोर्भेनाकाद्रिर्यथा सखा ।

यत्नादुपह्वये प्रीतः संह्वयस्व विवक्षितम् ॥ 2349 ॥

उपह्वये त्वामाह्वयामि । अकर्मकादिति निवृत्तम् । विवक्षितमभिप्रेतं संह्वयस्व ।
कथयेत्यर्थः । हयतेस्तङ् ।

२७०४ । स्पर्धायामाडः । (१. ३. ३१)

कृष्णश्चाणूरमाह्वयते । स्पर्धायां किम् । पुलमाह्वयति ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 44.

सुकोपेन्द्रजिदत्सुग्रं सर्पास्त्रञ्चाजुहाव सः ।

आजुहुवे तिरोभूतः परानीकं जहास च ॥ 2350 ॥

इन्द्रजित्सर्पास्त्रमाजुहाव आहूतवान् । अस्पर्धायां परस्मैपदम् ।
परानीकमाजुहुवे स्पर्धते स । स्पर्धायामात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2077. शतक्रतुः योत्स्यमानो मामाह्वांस्यते । तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 21४7. कुम्भकर्णः आहवे शत्रूनाह्वास्त आहूतवान्
आगच्छत युध्यध्वमिति । अनेन तङ् । 'आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्' (सू. 2419)
इत्यङ्भावपक्षे रूपम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1267. तं सौमित्रिराह्वयत । तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 7३7. चेदिराट् मुरारिमाहूत क यासि मामभ्येहीति
सस्पर्धमाकारयामास । पूर्ववत्तङि 'आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्' (सू. 2419) इत्यङ्पक्षे
रूपम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७२१. स्वगृह्णामि । कर्म । आह्वयते प्रीत्या आह्वानं
कुर्वाणाय । आङ्पूर्वात् ह्यतः परस्मैपदाच्छतरि चतुर्थ्यन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१२६. असौ जामदग्न्यो राघवमाहूत सस्पर्ध-
माहूतवान् । हेओ लुङ् । पूर्ववत् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. १८.

धामिवाह्वयमानं तपधोचतुर्थं कपिः ।

उपकुर्वन्तमत्यर्थं प्रकुर्वीणोऽनुजीविवत् ॥ २३५१ ॥

धामाह्वयमानं सस्पर्धनाकारयन्तमिव । तङ् ।

किरातार्जुनीये—XIII. ३.

घनपोत्रविदीर्णशालमूलो

निविडस्फन्धनिकापरुगणवप्रः ।

अयमेकचरोऽभिवर्तते मां

समस्येव समाजुहूपमाणः ॥ २३५२ ॥

समाजुहूपमाण इव समाहातुमिच्छन्निव । समाह्वयतेः सन्नन्तात् शानच् ।
अनेन तङ् । 'पूर्ववत्सनः' (सू. २७३४) इति सन्नन्तात्तङ् ।

किरातार्जुनीये—VIII. २७.

अथ स्फुरन्मीनविधूतपङ्कजा

विपङ्कतीरस्खलितोर्मिसंहृतिः ।

पयोऽवगाढुं कलहंसनादिनी

समाजुहावेव वधूस्सुरापगा ॥ २३५३ ॥

सुरापगा वधुः समाजुहावेव आकारयामासेव । अस्पर्धायां न तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५९. आजुहाव कुशध्वजम् ।

२७०५ । गन्धनावक्षेपणसंवनसाहसिक्यप्रतियत्नप्रकथनोपयोगेषु कृजः ।

(१. ३. ३२)

गन्धनं हिंसा । उत्कुरुते । सूत्रयतीत्यर्थः । सूत्रनं हि प्राणवियोगानुकूलत्वा-
द्विसैव । अवक्षेपणं भस्मनम् । श्वेषीं पतिङ्गानुदाकुरुते । भस्मयतीत्यर्थः । हरिसुपकुरुते
सेवते । परदाराम्पकुरुते तेषु सहसा प्रवर्तते । एषोद्वक्त्र्योपरकुरुते गुणमाधते ।
'उपात्प्रतियत्ते' (सू. 2552) इति सुट् । 'हृष्यः प्रतियत्ने' (सू. 614) इति
कर्मणि षष्ठी । गाथाः प्रकुरुते प्रकथयति । इत् प्रकुरुते धर्मार्थं विनियुङ्क्ते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2351. उपकुर्वन्तं विश्रमदानेन आद्रियमाणम् ।
अनुजीविवत् भृत्यवत् । प्रकुर्वाणः सेवमानः । कृजः सेवने तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 489. कुलभार्यां प्रकुर्वाणं सहसा सङ्गृह्णानम् ।
साहसिक्ये तड् । कस्यचिन्भोपस्कृथाः । अध्वश्रमार्थं न किञ्चित्वाद्यपेयादिकमुप-
स्कृतव्यमित्यर्थः । प्रतियत्ने तड् । सुट् । कर्मणि षष्ठी । 'न माङ्चोगे' (सू. 2228)
इत्यङ्गामप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 477. राजेन्द्रौ रामलक्ष्मणौ इहागमस्योपास्कृपाताम्
उपस्कृतवन्तौ । दृढीकृतवन्तावित्यर्थः । प्रतियत्ने तड् । सुट् । कर्मणि षष्ठी । 'न
माङ्चोगे' (सू. 2228) इत्यङ्गामप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1253. मस्करी रैवतऋगिरिमुपस्कुरुते अलङ्करोति ।
'सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे' (सू. 2551) 'उपात्प्रतियत्नेकृतवाक्याध्याहारेषु च'
(सू. 2552) इति भूषणार्थे सुट् । कृज उभयपदित्वात् अत्रात्मनेपदम् । कर्मणि
षष्ठी न ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 500. रावणो वनारक्षीतामपचक्रे अवक्षितवान्
भस्मितवान् । अवक्षिप्य जहारेत्यर्थः । अवक्षेपणे तड् ।

अनर्घराघवे—II. 73.

पौलोमीकुचकुम्भकुङ्कुमरजःस्वाजन्यजन्मोद्धताः

शीतांशोर्धृतयः पुरन्दरपुरीसाम्नासुपस्कृर्वते ।

एताभिर्लिहतीभिरन्धतमसान्युद्ग्रथताभिर्दिशः

क्षोणीमास्तृणतीभिरन्तरतमं व्योमेदमोजायते ॥ 2354 ॥

शीतांशोः द्युतयः पुरन्दरपुरीसांज्ञास्तुष्वङ्कुर्वते गुणान्तराधानं विदधति । प्रतियत्ने तद् । षष्ठी ।

२७०६ । अघेः प्रसहने । (१. ३. ३३)

प्रसहनं क्षमामिभवश्च । षट् मर्षणेऽमिभवे च इति पाठात् । शत्रुमधिकुरुते । क्षमत इत्यर्थः । अभिभवतीति वा । प्रसहजमभिभव इति काशिका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५००. ये रावणं हरिरिन्द्रोऽपि नाधिचक्रे न प्रसेहे नाभिवभूव । अभिभवितुं नाशकदित्यर्थः । तद् ।

२७०७ । वेः शब्दकर्मणः । (१. ३. ३४)

स्वरान्विकुरुते । उच्चारयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५००. अद्याहं स्वरान्विकुर्वाणः विविधं शब्दान् कुर्वाणः । क्ष्वेडमान इति यावत् ।

२७०८ । अकर्मकाच्च । (१. ३. ३५)

वेः कृञ् इत्येव । छात्रा विकुर्वते विकारं लभन्ते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 21.

विकुर्वे नगरे तस्य पापत्याघ सधुद्विषः ।

विनेप्ये वा प्रियान्प्राणान् उदानेप्येऽथवा यशः ॥ 2355 ॥

तस्य नगरे विकुर्वे विविधं चेष्टिप्ये । यथेष्टं पराक्रमिष्यामीत्यर्थः । विपूर्वात्करोतेः अनेन तद् ।

२७०९ । संमाननोत्सञ्जनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषु नियः । (१. ३. ३६)

शास्त्रे नयते । शास्त्रस्थं सिद्धान्तं शिष्येभ्यः प्रापयतीत्यर्थः । तेन च शिष्य-संमाननं फलितम् । उत्सञ्जने, दण्डमुञ्जयते । उत्क्षिपतीत्यर्थः । माणवकमुपनयते ।

विधिना आत्मसमीपं प्रापयतीत्यर्थः । उपनयनपूर्वकेणाध्यापनेन हि उपनेतरि आचार्यत्वं क्रियते । ज्ञाने, तत्त्वं नयते । निश्चिनोतीत्यर्थः । कर्मकरानुपनयते । भृतिदानेन स्वसमीपं प्रापयतीत्यर्थः । विगणनं ऋगादेः निर्यातनम् । करं विनयते । राज्ञे देयं भागं परिशोधयतीत्यर्थः । शतं विनयते । धर्मार्थं विनियुङ्क्त इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५५. प्राणान्विनेष्ये स्वाम्यर्थे अपनेष्यामि । व्यये तद् । धर्मादिषु विनियोगो व्ययः । समानयिष्यामि वा विपूर्वात्त्रयतेस्सम्मानने तद् । स्वाम्यर्थं प्राणानां क्लेशनं सम्मानने पर्यवस्यति । यश उदानेष्ये उत्सङ्गयिष्यामि । शत्रुविजयेन कीर्तिमुच्चैः करिष्यामीत्यर्थः । उत्सङ्गने तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८५८. वसिष्ठः सुतान् स्वकाले गर्भिकादशे वर्षे उपानेष्ट उपनीतवान् । नयतेर्लुङ् । आचार्यकरणे आत्मनेपदम् ।

२७१० । कर्तृस्थे चाशरीरे कर्मणि । (१. ३. ३७)

नियः कर्तृस्थे कर्मणि यदात्मनेपदं प्राप्तं तच्छरीरावयवभिन्न एव स्यात् । कोधं विनयते अपगमयति ।

भट्टिकाल्ये—VIII. 22.

विनेष्ये क्रोधमथवा क्रममाणोऽरिसंसदि ।

इत्युक्त्वा खे पराक्रंस्त तूर्णं स्रजुर्नभस्वतः ॥ २३५६ ॥

क्रोधं विनेष्ये नयतेस्तद् । कर्तृस्थस्य क्रोधकर्मणोऽशरीरत्वात् ।

रघुवंशे—IV. 65.

विनयन्ते स तद्योधा मधुभिर्विजयश्रमम् ।

आस्तीर्णाजिनरत्नासु द्राक्षावलयभूमिषु ॥ २३५७ ॥

तस्य रघोर्योधा मधुभिर्विजयश्रमं विनयन्ते स अपनीतवन्तः । तद् ।

रघुवंशे—IV. 67.

विनीताध्वश्रमास्तस्य सिन्धुतीरविचेष्टनैः ।

दुधुवुर्वाजिनः स्कन्धान् लग्नकुङ्कुमकेसरान् ॥ २३५८ ॥

विनीताष्वश्रयाः । विपूर्वात्प्रत्ययेऽस्यनेपथ्यात्कर्मणि च्चः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1951. सम्पदो विनयत् न विनयन्ने न तुम्पन्ति ।
'स्वरित' (सू. 2158) इत्यत्रिधा आत्मनेपथ्यम् । अनेन सूत्रेणेति केचित् ।
तदसत् । सम्पदां कर्मणामनेपथ्यत्वेन कर्मणि विनयन्नेन्द्रियनिष्ठत्वेन चाकर्तृस्थत्वादिति ।

रघुवंशे—XV. 48.

इत्यामवचनाद्वापो विनेष्यन्वर्णविक्रियात् ।

द्विशः पपान पत्रेण वेगानिष्कम्पकेतुना ॥ 2359 ॥

वर्णविक्रियां वर्णाश्चारं विनेष्यन् अपनेष्यन् । अत्र न तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 233. दुष्टान्त्रान्वितेष्यद्विव । न तद् ।

माघे—X. 62.

अम्बरं विनयतः पियपाणे-

र्योपितश्च करयोः कन्धहस्य ।

वारणागिव विश्वानुमभीक्ष्णं

कक्ष्यया च बल्यैश्च शिशिग्जे ॥ 2360 ॥

अम्बरं वक्षं विनयतः अपसारयतः । न तद् ।

माघे—VII. 57.

विनयति सुदृशो दृशः परागं

प्रणयिनि क्षौमुममाननानिलेन ।

तदहितयुवतेरभीक्ष्णमक्ष्णोः

द्वयमपि रोगजोविरागपुत्रे ॥ 2361 ॥

प्रणयिनि सुदृशो दृशः परागं विनयति प्रति ।

२७११ । वृत्तिवर्गनायकेषु क्रयः । (१. ३. ३८)

वृत्तिप्रतिबन्धः । ऋवि क्रयते वृद्धिः । न प्रतिहन्यत इत्यर्थः । सर्ग उरसाहः ।
अध्ययनाय क्रमते उत्सहते । क्रमन्तेऽस्मिन् शास्त्राणि । स्फीतानि भवन्तीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५६, अरिसंसदि क्रममाणः अप्रतिबन्धं विजृम्भ-
माणः । वृत्तौ अप्रतिबन्धे तद् ।

भट्टिकाव्ये—XV. २०.

मोज्जिग्रहस्सुनीतानि मा स्म क्रंस्था न संयुगे ।

मोपालब्धाः कृतैर्दोषैर्मा न वाक्षीर्हितं परम् ॥ २३६२ ॥

संयुगे युद्धे विषयभूते न मा क्रंस्थाः मोत्साहं न कार्षीः । अपि तूत्सहस्व ।
क्रमेस्सर्गे उत्साहे तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०२७, वैष्णवं चक्रं रावणस्याधिकन्धरं कन्धरायां
नाक्रमत अप्रतिहतं न क्रमते स्म न प्रवर्तते स्म । किन्तु प्रतिहतमेवेत्यर्थः ।
वृत्तावात्मनेपदम् । वृत्तिरप्रतिबन्धः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६४८, नैष्ठिकानां मुनीनां मतिर्विषयेषु क्रमते । न
केनापि प्रतिबध्यत इत्यर्थः । वृत्तौ तद् ।

२७१२ । उपपराभ्याम् । (१. ३. ३९)

वृत्त्यादिष्वाभ्यामेव क्रमेर्न तूपसर्गान्तरपूर्वात् । उपक्रमते । पराक्रमते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५६, नभस्वतस्सुनुः खे पराक्रंस्त । अप्रतिबन्धे-
नोत्साहेन वा जगामेत्यर्थः । परापूर्वात्क्रमेर्वृत्तौ सर्गे वा तद् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. २३.

परीक्षितुमुपाक्रंस्त राक्षसी तस्य विक्रमम् ।

दिवमाक्रममाणेव केतुतारा भयप्रदा ॥ २३६३ ॥

राक्षसी तस्य हनुमतो विक्रमं परीक्षितुमुपाक्रंस्त उत्सेहे । उद्युक्तैत्यर्थः ।
उपपूर्वात्क्रमेस्सर्गे तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५९२, त्वां द्रष्टुमुपाक्रंसि अप्रतिबन्धमुपक्रान्तवानस्मि ।
वृत्तौ तद् । सर्गं उत्साहे तडिति जयमङ्गलः ।

किराताजुनीये—XVI. 18.

माया खिदेया मतिविभ्रमो वा

ध्वस्ते नु मे वीर्यमुताह्वमन्यः ।

गण्डीवमुक्ता हि यथा पुरा मे

पराक्रमन्ते न शराः किराते ॥ 2364 ॥

न पराक्रमन्ते अप्रतिबन्धेन न प्रवर्तन्ते । वृत्तावात्मनेपदम् ॥

२७१३ । आङ उद्गमने । (१. ३. ४०)

आक्रमते सूर्यः । उदयत इत्यर्थः ।

वा० । ज्योतिरुद्गमन इति वाच्यम् । (१२१.)

नेह । आक्रामति धूमो हर्म्यतलात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३६३. दिवमाकाशं प्रति आक्रममाणा उद्गच्छन्ती

केतुतारेव ज्योतिरिव । क्रमेणानुपूर्वादात्मनेपदम् ।

रघुवंशे—V. 71.

यावत्प्रतापनिधिराक्रमते न भानु-

रहाय तावदरुणेन तमो निरस्तम् ।

आयोधनाग्रसरतां त्वयि वीर याते

किं वा रिपूस्तव गुरुः स्यमुच्छिनत्ति ॥ 2365 ॥

प्रतापनिधिर्भानुशर्विन्नाक्रमते नोद्गच्छति । तङ् ।

२७१४ । वेः पादविहरणे । (१. ३. ४१)

साधु विक्रमते वाजी ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 24.

जले विक्रममाणाया हनूमान् शतयोजनम् ।

आस्यं प्रविश्य निरगादण्भूयाप्रचेतितः ॥ 2366 ॥

विक्रममाणायाः पादाभ्यां विहरन्त्याः । विपूर्वात्क्रमेः पादविक्षेपार्थात्तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1555. विचक्रामे विचचार । पूर्ववत्तु ।

भाषे—V. 9.

उद्यत्कृशानुशकलेषु खुरामिधातात्
भूमीसमायतशिःफलकाचितेषु ।
पर्यन्तवर्त्मसु विचक्रामिरे महाश्वः
शैलस्य दर्दुरपुटानिध वादयन्तः ॥ 2367 ॥

महाश्वः विचक्रामिरे । जम्मुः । तत् ।

३७१५ । प्रोपाभ्यां समर्थाभ्याम् । (१. ३. ४२)
समर्थौ तुल्यार्थौ । प्रारम्भेऽनयोस्तुल्यार्थता । प्रक्रमते उपक्रमते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 25.

द्रष्टुं प्रक्रममाणोऽसौ सीतामम्भोनिधेस्तटम् ।
उपाक्रंस्ताकुलं घोरैः क्रममाणैर्निशाचरैः ॥ 2368 ॥

सीतां द्रष्टुं प्रक्रममाणः आरभमाणोऽसौ हनूमानम्भोनिधेस्तटं उपाक्रंस्तः
क्रमितुमारब्धवान् । उभयत्राप्यात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 346. रावणस्सीतां हन्तुं प्राक्रमत प्रारब्धवान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1965. कुम्भकर्णः प्राक्रंस्त प्रस्थितः । तत् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 28.

रक्तपङ्के गजास्सेदुर्न प्रचक्रामिरे रथाः ।
निममज्जुस्तुरङ्गाश्च गन्तुं नोत्सेहिरे भटाः ॥ 2369 ॥

रथा न प्रचक्रामिरे न गन्तुमारब्धाः । तत् ।

भाषे—IX. 43.

इति निश्चितप्रियतमागतयः
सितदीधिताबुदयवत्यबलाः ।

प्रतिकर्म कर्तुमुपचक्रमिरे
समये हि सर्वमुपकारिकृतम् ॥ 2370 ॥

अबलाः प्रतिकर्म प्रसाधनं कर्तुमुपचक्रमिरे आरब्धवत्यः । तड् ।
रघुवंशे—II. 15.

सञ्चारपूतानि दिगन्तराणि
कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम् ।
प्रचक्रमे पल्लवरागताभ्रा
प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ॥ 2371 ॥

धेनुः पतङ्गस्य प्रभा च निलयाय गन्तुं प्रचक्रमे आरब्धवती । तड्
अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2179. उपक्रममाणः आरभमाणः । तड् ।

२७१६ । अनुपसर्गाद्वा । (१, ३, ४३)

कामति क्रमते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2368. क्रममाणैरितन्मतः सञ्चरद्भिः । विकल्पे-
मात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—V. 30.

उत्पत्य खं दशग्रीवो मनोयायी शिताल्लभृत् ।
समुद्रसविधावासं मारीचं प्रति चक्रमे ॥ 2372 ॥

दशग्रीवश्चक्रमे जगाम । पूर्ववत्तड् ।

रघुवंशे—XVII. 32.

स पुरं पुरुहूतश्रीः कल्पद्रुमनिभद्रजाम् ।
क्रममाणश्चकार चां नागेनैगवतीजसा ॥ 2373 ॥

सोऽतिथिः रघुवंश्यः कुञ्जरेण क्रममाणः चान् । वैकल्पिकमात्मनेपदम् ।

२७१७ । अपह्ववे ज्ञः । (१, ३, ४४)

तड् वा स्यात् । शतमपजानीते । अपलपतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1687. स हनूमानात्मानं स्वस्वरूपमपजानानः
अपहुवानः । जानातेरपोपसृष्टादपहवेऽर्थे तद् ।

२७१८ । अकर्मकाच्च । (१. ३. ४५)

तद् वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1687. रात्रौ ज्ञास्ये भोत्स्ये अनुसन्धास्यामि ।

माघे—XIX. 40.

नानाजाववजानाना सा जनौघवनौजसा ।

परानिहाऽहानिराप तान्वियाततयान्विता ॥ 2374 ॥

नानाजौ चित्रयुद्धे ओजसा अवजानाना अवज्ञां कुर्वती । तद् ।

कुमारसम्भवे—II. 31.

एवं यदात्थ भगवन्नामृष्टं नः परैः पदम् ।

प्रत्येकं विनियुक्तात्मा कथं न ज्ञास्यसि प्रभो ॥ 2375 ॥

त्वं कथं न ज्ञास्यसि न वेत्सि । वर्तमानेऽपि वचनभङ्ग्या भविष्यनिर्देशः
प्रसिद्धः । आत्मनेपदविकल्पः ।

२७१९ । संग्रतिभ्यामनाध्याने । (१. ३. ४६)

शतं सञ्जानीते । अवेक्षत इत्यर्थः । शतं प्रतिजानीते । अङ्गीकरोतीत्यर्थः ।

‘संज्ञोऽन्यतरस्यां कर्मणि’ (सू. 567) इति कर्मणि तृतीया वा स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 329. अनिलात्मजो हनूमान् मैथिल्या सञ्जानानः
एषेति मैथिलीं जानन् । आत्मनेपदम् । कर्मणि तृतीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 330. अहं मायामियान् सञ्जानानः पश्यन् ।
आत्मनेपदम् । कर्मणि द्वितीया ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 64.

आदिदेश स किष्किन्धां राघवौ नेतुमङ्गदम् ।

प्रतिजज्ञे स्वयं चैव सुग्रीवो रक्षसां वधम् ॥ 2376 ॥

सुग्रीवो रक्षसां वधं प्रतिजज्ञे अहमेव व्यापादयामीति । तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1687. प्रत्यज्ञान्त प्रतिज्ञानवान् । तड् । प्रत्यज्ञा-
सीदिति पाठे आध्यातवानित्यर्थः । ' अनाध्याने ' इति निषेधात् ।

भट्टिकान्ये— VIII. ४7.

सञ्जानानान् परिहरन् रावणार्थचरान्वहन् ।
लङ्कां समाविशद्रात्रौ वदमानोऽरिदुर्गमाम् ॥ 2377 ॥

सञ्जानानान् स्वपरान् परामृशतः । अनाध्याने तड् ।

अनर्धराघवे—IV. 1.

स्तोकौत्रिद्रनिदाघदीधितिमहस्तन्द्रान्युचन्द्रातपा-
स्तायन्ते ककुभो रथाङ्गगृहिणीगार्हस्थ्यगर्हाभिधः ।
अद्यापि स्वकुलायशाग्विशिरसि स्थित्वा स्वन्तो मुहुः
तूर्णां प्रत्यभिजानते बलिभुजो भीताः स्वयूयस्वरान् ॥ 2378 ॥

प्रत्यभिजानते स्म्यग्जानन्ति । अभिना प्रतेर्ध्वघानादनेन न तड् । किन्तु
कर्मव्यतीहारे तड् ।

२७२० । भासन्नोपसम्भाषाज्ञानयत्तविमत्युपमन्त्रणेषु वदः । (१. ३. ४७)

शास्त्रे वदते । भासमानो ब्रवीतीत्यर्थः । उपसम्भाषोपसान्त्वनम् । मृत्यानुप-
षदते । सान्त्वयतीत्यर्थः । ज्ञाने, शास्त्रे वदते । यत्रे, क्षेत्रे वदते । विमती, क्षेत्रे
विवदन्ते । उपमन्त्रणमुपच्छन्दनम् । उपवदते प्रार्थयते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2377. वदमानो वदितुं जानानः । ज्ञाने वदे-
रात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2338. असौ हनुमान् किञ्चिन्नोपावदिष्ट नोप-
सम्भाषितवान् । उपसान्त्वनवादमपि केनचिन्नाकरोदित्यर्थः । उपसम्भाषायामुपसान्त्वना-
पराख्यायामात्मनेपदम् । केनचिन्न उयवदिष्ट विवादञ्च नाकरोत् । विमती तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 395. तां दमयन्ती विदोदुमुपगता भुवः परिवृढा न
विवदन्ते किम् न कलहिष्यन्ते किम् ? सामीप्ये लट् । विमतावात्मनेपदम् ।

अनर्घराघवे—V. 6.

ग.—भो भो लक्ष्मण ! वैशेषिककठन्दीपण्डितो जगद्विजयमानः पर्यट्टामि ।
कासौ रामस्तेन सह विवदिष्ये ॥ २३७९ ॥

विवदिष्ये उद्ग्राहं करिष्ये योऽस्ये च । अनेन तड् ।

अनर्घराघवे—IV. 5.

प्रियवसतेरपयान्त्यो मिथः करम्बितकराम्बुजन्मानः ।

करजत्रणविरलस्तनपुलकममूः किमपि विवदन्ते ॥ २३८० ॥

अमूः स्त्रियः विवदन्ते विवादं कुर्वन्ति । विमतौ तड् ।

२७२१ । व्यक्तवाचां समुच्चारणे । (१. ३. ४८)

मनुष्यादीनां संभूयोच्चारणे वदेरात्मनेपदं स्यात् । संपवदन्ते ब्राह्मणाः । नेह,
संपवदन्ति स्वगाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३३८, रावणस्य गुणान्प्रवदमानान् सम्भूय कथयतः ।
तड् । अभिवदनव्यवहारसमर्था मनुष्यादयो व्यक्तवाचः ।

२७२२ । अनोरकर्मकात् । (१. ३. ४९)

भट्टिकाव्ये—VIII. 29.

जल्पितोत्कृष्टसङ्गीतप्रनृत्तस्मितवल्गितैः ।

घोषस्यान्ववदिष्टेव लङ्का पूतकतोः पुरः ॥ २३८१ ॥

लङ्का स्वर्गस्य घोषस्य । सम्बन्धसामान्ये षष्ठी । अन्ववदिष्टेव अनुचकारेव ।
अकर्मकात्तड् ।

चम्पूरामायणे—I. 40.

आश्रुतः श्रुतवृत्तेन तेन सुन्दप्रियावधः ।

तमेवान्ववदत्तस्य चापः शिञ्जारवच्छलात् ॥ २३८२ ॥

रामेण ताटकावधः आश्रुतः । तस्य चापः शिञ्जारवच्छलात्तमेवान्ववदत् ।
सकर्मकात् तड् ।

२७२३ । विभाषा विप्रलापे । (१. ३. ५०)

विप्रवदन्ते विप्रवदन्ति वा वैद्याः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1035. विप्रवदमानैः युगपत् परस्परविरुद्धं प्रल्पद्भिः ।
तद्ध ।

२७२४ । अवाद्ः । (१. ३. ५१)

अवगिरते । ' गृणातिस्तु अवपूर्वो न प्रयुज्यत एव ' इति भाष्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1035. मांसशोणितमवगिरमाणैः गिलद्भिः ।
गिरतेस्तौदादिकात्तद्ध ।

२७२५ । समः प्रतिज्ञाने । (१. ३. ५२)

शब्दं नित्यं सङ्गिरते । प्रतिजानीत इत्यर्थः । प्रतिज्ञाने किञ्च ? सङ्गिरति
ग्रासम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 31.

यथार्थं सङ्गिरन्ते स्म गोष्ठीषु स्वामिनो गुणान् ।

पानशौण्डाः पथः क्षीवा वृन्दैरुदचरन्त च ॥ 2383 ॥

राक्षसाः पिशाचाश्च गोष्ठीषु स्वामिनो गुणान् सङ्गिरन्ते स्म प्रतिजानते
स्म । तद्ध ।

भट्टिकाव्ये—III. 8.

वसूनि देशांश्च निवर्तयिष्यन्

ग्रामं नृपस्सङ्गिरमाण एव ।

तयावज्ज्ञे भरतामिपेको

विषादशङ्कुश्च मतौ निचरन्ते ॥ 2384 ॥

नृपो रामं वनगमनान्निवर्तयिष्यन् वसूनि देशांश्च सङ्गिरमाण एव देवि
एतानि ते दास्यामीति प्रतिजानान एव । गिरतेस्तौदादिकात् तद्धि लटः शानच् ।

असुरसमरवेलाजातवाधावसाने
 वरयुगमदिशस्त्वं प्रीतिपूर्वं यथा मे ।
 अशिथिलगुणवन्धस्सत्यसन्धा नरेन्द्रा
 जललिपिरिति कामं सङ्गिरन्तां गिरं ताम् ॥ २३८६ ॥

सङ्गिरन्ताम् । लोट् ।

२७२६ । उदश्चरः सकर्मकात् । (१. ३. ५३)

धर्ममुच्चरते । उलङ्घय गच्छतीत्यर्थः । सकर्मकात्किम् ? बाष्पमुच्चरति । उपरिष्ठा-
 द्गच्छतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३८३. राक्षसाः पिशाचाश्च वृन्दैः सङ्घशः पथो
 मार्गान् उदचरन्त उलङ्घय चरन्ति स्म । उत्पथप्रवृत्तास्सञ्चेरुरित्यर्थः । तद् ।

माघे—XVII. ५२.

अथोच्चकैर्जरठरूपोतकन्धरा-
 तनूरुद्रप्रकरविपाण्डुरद्युति ।
 बलैश्चलच्चरणविधूतमुचल-

द्वनावलीरुदचरत क्षमारजः ॥ २३८६ ॥

क्षमारजः कर्तृ । घनावलीः कर्म । उदचरत । तद् ।

अनर्घराघवे—II. ४.

प्राचीविभ्रमकर्णिकाकमलिनीसंवर्तिकासंप्रति
 द्वे तिस्रो रमणीयमम्बरमणोर्धामुच्चरन्ते रुचः ।
 सूक्ष्मोच्छ्वासमपीदमुत्सुकतया संभूय कोषाद्बहिः
 निष्क्रामद्भ्रःशौघसम्भ्रमभरादम्भोजमुज्जृम्भते ॥ २३८७ ॥

अम्बरमणोर्ध्वे तिस्रो रुचो धामुच्चरन्ते ।

नैषधे—V. ४८.

यो मघोनि दिवमुच्चरमाणे
 रम्भया मलिनिमालमलम्भि ।

वर्णं एव स खलुज्ज्वलदस्याः

शान्तमन्तरमभापत भङ्ग्या ॥ 2388 ॥

प्रधोनि दिवमुच्चरमाणे सति उत्पतति क्षति । तद् ॥

माघे—XV. 53.

प्रतिघः कुतोऽपि समुपेत्य नरपतिगणं समाश्रयत् ।

यामि हरणजनितानुशयस्समुदाचचार निज एव रुक्मिणः ॥2389॥

समुदाचचार समुद्दिरीषे । उदः आढा व्यवहितत्वात् अकर्मकत्वाच्च न तद् ।

रघुवंशे—XVI. 87.

तस्याः स्पृष्टे मनुजपतिना साडचर्याय हस्ते

माङ्गल्योर्णावलयिनि पुरः पावकस्योच्छ्रितस्य ।

दिव्यस्तूर्यध्वनिरुदचरद्व्यधुवानो दिगन्तान्

गन्धोदग्रं तदनु ववृषुः पुष्पमाश्वर्यमेधाः ॥ 2390 ॥

तूर्यध्वनिरुदचरत् उत्थितः । अकर्मकात्परस्मैपदम् ।

२७२७ । समस्तृतीयायुक्तान् । (१. ३. ५४)

रथेन सञ्चरते ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 333. अन्ये यानैः वाहनैस्समचरन्त सञ्चरितवन्तः ।
सम्पूर्वाचरेस्तद् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2096. स हनृमान् रक्षसां हर्म्येषु समचारीत्
सञ्चचार । अतृतीयायोगान्न तद् ।

रघुवंशे—XIII. 19.

कचित्पथा सञ्चरते सुराणां

कचिद्धनानां पततां कचिच्च ।

यथाविधो मे मन्सोऽभिलाषः

प्रवर्तते पश्य तथा विमानम् ॥ 2391 ॥

विमानं कचित्सुराणां कचिद्धनानां कचित्पततां पथा सञ्चरते । पथेतितृतीया-
योगाच्चरेस्तड् ।

माघे—X. 7.

स्वादनेन सुतनोरविचारा-

दोष्टतस्समचरिष्ट रसोऽत्र ।

अन्यमन्यदिव यन्मधु यूनः

स्वादुमिष्टमतनिष्ट तदेव ॥ 2392 ॥

सुतनोः कर्त्या स्वादनेन आस्वादनेन । तृतीया । ओष्ठतः ओष्ठात् । रसोऽत्र
मधुनि अविचारादसंशयात्समचरिष्ट सङ्क्रान्तः । सम्पूर्वाच्चरतेर्लुङ् । तड् ।

नैषधे—VI. 57.

पद्भ्यां नृपस्सञ्चरमाण एष

चिरं परिभ्रम्य कथं कथञ्चित् ।

विदर्भराजप्रभवानिवासं

मासादमभ्रङ्गषमाससाद ॥ 2393 ॥

एष नृपः पद्भ्यां सञ्चरमाणो गच्छन् । तड् ।

चम्पूरामायणे—I. 21.

ग.—सोऽयं कदाचित् क्रीडाधराधरमारुह्य सावरोधवधूजनश्वरणाभ्यां सञ्चरेत्
चेत् आगमिष्यत्याग इति अनाविष्कृतातपो भयेन भगवान् सहस्रभानुरपि सङ्कुचित-
भानुरेव तत्सानूनि नूनं संश्रयते ॥ 2394 ॥

रावणश्वरणाभ्यां सञ्चरेत् चेत् । तड् ।

अस्मिन्नेव प्रन्थे ग० 479. सुपथा सञ्चरमाणाः । तड् ।

चम्पूभारते—IV. 70.

ग.—तदानीमेव रजतगिरिशिखराक्षिर्गच्छन्ती विमेतदिति सांशयिकैरपि तदनु-
सरणोचितवेपरचनानुकूलैः प्रमथकुलैः परिवार्यमाणौ ससुचलितलाङ्गलमितस्ततो धावद्भिः
दूरचारश्रमविदारितवदनलम्बवानरभनाग्रनिपातिनीभिः सृष्टिकाकणिकाभिः वनपद्धतिं
शुद्धतरीं कुर्वद्भिः दृढतश्चमितकम्पमानावप्रभैः तेषु तेषु वनशुल्काषु ध्यापदानन्विष्यान्विष्य
हुङ्कारमाचरद्भिः विश्वनियमविश्वकट्टुभिरविमुच्यमानपार्श्वभागौ दीपकमृगायमाणनिजहरिण-
शाबकपार्णिभागानुघाविनी भाविनि पदे पदे वनदेवनाभिरर्प्यमाणसुरतरुसवास्तरणेन
प्रशमिततुहिनजडिमोहगेन हिमवतः कटकपथेन सखिलासं सञ्चरमाणौ कावेतौ
कदाचिदप्यहृष्टपूर्वौ वनमसदीयमाक्रमेते इति रोपकपाथिततया निवारयितुकामैरपि
तेजोविशेषेण प्रतिहतोत्साहैरन्यैः शत्रुयुवभिः केवलमवशेष्यमानौ जटावहरीमूलपल्लव-
मुकुलीभवदङ्गलिभिः तपस्विपुत्रैर्नभसि विमानवेगं निरुध्य हर्षाश्रुभिर्मरुद्धिश्चामिष्यमाण-
जयशब्दौ तौ जगदादिमौ दम्पती सनियममुपासीतस्य शुनासीरसुतस्य तगोवनसीमानं
शनैः शनैः आसीदताम् ॥ 2395 ॥

कटकपथेन सखिलासं सञ्चरमाणौ । तद् ।

चम्पूभारते—XI. 41.

तत्र तत्र युधि सञ्चरमाणः शन्यसारथिमता स रथेन ।
चूपितारिमदवारितयासौ सूर्यसूनुरपि चण्डकरोऽभूत् ॥ 2396 ॥

रथेन सञ्चरमाणः ।

चम्पूभारते—VIII. 71.

कमनीयप्रशोभरे तनृजे कवचोत्कर्षनकर्कशाद्रकेऽपि ।
नलिनान्मृदुलं नरेन्द्रपत्न्या नयने तत्र चिरेण सञ्चचार ॥ 2397 ॥

नरेन्द्रपत्न्या नयने तत्र कर्णे चिरेण सञ्चचार । न तद् ।

२७२८ । दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थे । (१. ३. ५५)

सम्पूर्वाद्वाणस्तृतीयान्तेन युक्तादुक्तं स्यात्, सा च तृतीया चेच्चतुर्थर्थे । दास्या संयच्छते । व्यवहितेऽपि, दास्या संप्रयच्छते । 'अशिष्ट' (वा. 5040 सू. 568.) इति तृतीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 333. अन्ये शुभं पुष्पफलं बन्दीभिः संप्रायच्छन्त । बन्दीकृताभ्यः स्त्रीभ्यो ददुरित्यर्थः । दाण् दाने इति धातोः 'पाप्वा' (सू. 2360) इति यच्छादेशः । अनेनात्मनेपदम् । 'अशिष्ट' (वा. 5040. सू. 568) इति वचनात् चतुर्थर्थे तृतीया ।

२७२९ । उपाद्यमः स्वकरणे । (१. ३. ५६.)

स्वकरणं स्वीकारः । भार्यामुपयच्छते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 348. काश्चिकान्ताः आसवं कोपात् नोपायंसत् न स्वीचक्रुः । अनेन पाणिग्रहणे विधानेऽपि अत्र स्वीकरणमात्रे तद्प्रयोगश्चिन्त्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. दशाननः सीतां मोपायंसत् न स्वीकरोत् । तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो 50. सौमित्रे मामुपायंस्थाः । उपयच्छस्वेत्यर्थः । तद् ।

मट्टिकान्ये—IV. 28.

ततो वावृत्यमानासौ रामशालां न्यविक्षत ।

मामुपायंसत् रामेति वदन्ती सादरं वचः ॥ 2398 ॥

असौ राक्षसी वावृत्यमाना रामं वृण्वाना । वरिष्यन्ती सतीत्यर्थः । वर्तमान-सामीप्ये वर्तमानवत्प्रत्ययः । वावृत्तु वरणे इति धातोः । दैवादिकाहटः कर्तरि शानच् । हे राम मामुपायंसत् परिणयतु भवान् । शेषत्वविवक्षायां प्रथमपुरुषः । अनेन तद् ।

माघे—XV. 27.

जगति श्रिया विरहितोऽपि

यदुदधिसुतामुपायथाः ।

ज्ञातिजनजनितनामपदां

त्वमतश्चित्रयःपतिरिति प्रथामगाः ॥ 2399 ॥

त्वमुदधिमुतामुपायथा विवाहमकरोः । तद् ।

रघुवंशे-- XIV. 87.

सीतां हित्वा दशमुखरिपुर्नोपयेमे यदन्यां

तस्या एव प्रतिष्ठनिसखो यत्कनूनाजहार ।

वृत्तान्तेन शवणविषयप्रापिणा तेन मर्त्युः

सा दुर्वारं कथमपि परित्यागदुःखं विभेहे ॥ 2400 ॥

रामः सीतां हित्वा अन्यां नोपयेमे न परिणीतवान् । तद् ।

२७३०. । विभापोपयमने । (१. २. १६)

यमः सिच् क्तिद्धा स्याद्विवाहे । रामः सीतामुपायत उपायंस्त वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 50. सौमित्रे मामुपायंस्याः । सिच्ः किदभावपक्षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2398. मामुपायंस्त रामः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1959. दशाननः सीतां मोपायंस्त न स्वीकरोतु ।

पूर्ववत् ।

२७३१ । ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः (१. ३. ५७)

सन्नन्तानामेषां प्राग्बन् । धर्मं जिज्ञासते । शुश्रूषते । सुस्मूर्षते । दिदृक्षते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 848. प्रेम जिज्ञासमानाभ्यः ज्ञातुं इच्छन्तीभ्यः ।

ज्ञानातेः सन्नन्तादात्मनेपदम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 34.

प्रादिदृक्षत नो नृत्तं नाशुश्रूषत गायनाम् ।

रामं सुस्मूर्षमाणोऽसौ कपिर्विरहदुःखितम् ॥ 2401 ॥

रामं सुस्मृषमाणः स्मर्तुमिच्छन् । स्मरतेः सन्नन्ताल्लटः शानच् । कपिः
कुत्रापि नृतं नो प्रादिदृक्षत प्रदष्टुं नैच्छन् । गायनान् नाशुश्रूषत श्रोतुं नैच्छत् ।
दृशेः शृणोतेश्च सन्नन्तात्तडि लुङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1072. जनकोऽस्य रामस्य बाहोर्बलं जिज्ञासमानो
ज्ञातुमिच्छन् । जानातेः सन्नन्तात्तडि लटः शानच् ।

चम्पूरामायणे—I. 88.

ग—तां कैतवेन शुश्रूषमाणः शतघारपाणिः पादकलितकचकलापामापन्न-
निद्रां अपवित्रेति निर्वर्ण्यावगाहिततदीयजठरः सप्तधा गर्भं निर्भिद्य निर्जगाम ॥2402॥

शुश्रूषमाणः । शृणोतेः सन्नन्ताल्लटः शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 339. दिदृक्षमाणः द्रष्टुमिच्छन् । दृशेः सन्नन्ता-
दात्मनेपदम् । शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 377. चतुर्थमप्याश्रमं अस्वार्जुनस्य साधनीभूय तां
सुभद्रां दिदृक्षते स्म द्रष्टुमैच्छत् । दृशेः सन्नन्ताल्लट् ।

२७३२ । नानोर्ज्ञः । (१. ३. ५८)

पुत्रमनुजिज्ञासति । पूर्वसूत्रस्यैवायं निषेधः ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 85.

अनुजिज्ञासता तस्मै लङ्कादर्शनमिन्दुना ।

तमोऽपहविमुक्तांशु पूर्वस्यां दिश्युदैयत ॥ 2403 ॥

तस्मै हनूमते लङ्कादर्शनं अनुजिज्ञासता अनुज्ञातुमिच्छतेव । जानातेः
सन्नन्ताल्लटः शत्रादेशः । अनुपूर्वस्य सन्नन्तस्यात्मनेपदप्रतिषेधः ।

२७३३ । प्रत्याङ्भ्यां श्रुवः (१. ३. ५९)

आभ्यां सन्नन्ताच्छ्रुव उक्तं न स्यात् । प्रतिशुश्रूषति । आशुश्रूषति । कर्म-
प्रवचनीयात्स्यादेव । देवइत्तं प्रतिशुश्रूषते ।

अनर्घराघवे—V. 35.

ग—वत्स गुह ! न तावत्प्रकाशमेवं प्रतिशुश्रूषति मे हृदयम् ॥ 2404 ॥

प्रतिशुश्रूषति अङ्गीकारमिच्छति । 'ज्ञाश्रु' (सू. 2731) इति प्राप्तस्य
तद्धः अनेन प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 373. राघवस्तस्मै विभीषणाय । 'प्रत्याङ्भ्यां श्रुवः
पूर्वस्य कर्ता' (सू. 578) इति चतुर्थी । निशाचरैर्भयं प्रतिशुश्रूषति प्रतिज्ञातवान् ।
प्रतिपूर्वाच्छ्रुणोतेर्लिट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2096. स हनूवान् मैथिन्या वार्ता वृत्तानामाशुश्रूषन्
समन्ताच्छ्रोतुमिच्छन् । आङ्पूर्वाच्छ्रुणोतेः सन्नन्तात् लटः शत्रादेशः । अनेनात्मनेपद-
प्रतिषेधः ।

२७३४ । पूर्ववत्सनः । (१. ३. ६२)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1962. क्षपाकरे चन्द्रे विद्यन्मध्यमध्यामिसिपिपमाणे
अध्यासितुमिच्छति । 'अधिशीङ्' (सू. 542) इति कर्मत्वम् । आस उपवेशने
आत्मनेपदम् । सन्नन्तादपि पूर्ववदात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 66. सीतां वयं लिप्तामहे लब्धुमिच्छामः । लभे-
रात्मनेपदात् सति तदन्तालट् । पूर्ववदात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1517. सैनिका व्यजिगीपन्त विजेतुमैच्छन् ।
जि जये परस्मैपदम् । 'विपराभ्यां जेः' (सू. 2685) इति तङ् । विजयते । सनि
पूर्ववदात्मनेपदम् । विजिगीपते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2352. वराहः समराय समाजुहूपमाण इव समाह्वतु-
मिच्छन्निव । समाह्वयतेः सन्नन्ताच्छ्रानच् । 'स्पर्धायामाङ्' (सू. 2704) इति तङ् ।
ततः सन्नन्तादपि पूर्ववत्तङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 228३. विजिगीषते विजेतुमिच्छति । विपूर्वाज्जयते-
रात्मनेपदात्सन्नन्तालट् ।

२७३५ । प्रोपाभ्यां युजेरयज्ञपात्रेषु । (१. ३. ६४)

प्रयुङ्क्ते । उपयुङ्क्ते ।

वा० । स्वराद्यन्तोपसर्गादिति वक्तव्यम् । (989.)

उद्युङ्क्ते । नियुङ्क्ते ।

भट्टिकाव्ये—VIII. ३9.

इन्दुं चषकसंक्रान्तमुपायुङ्क्त यथामृतम् ।

प्रयुञ्जानः प्रिया वाचः समज्यानुरतो जनः ॥ 2405 ॥

जनः कामिजनः प्रिया वाचश्चाट्टक्तीः प्रयुञ्जानो ब्रुवाणः सन् चषके
संक्रान्तमिन्दुममृतं यथामृतमिव उपायुङ्क्त उपयुक्तवान् । पीतवानिवेत्युत्प्रेक्षा ।
उभयत्रापि तङ् ।

भट्टिकाव्ये—III. ६1.

अरण्ययाने सुकरे पिता मां

प्रायुङ्क्त राज्ये बत दुष्करे त्वाम् ।

मा गाः शुचं धीरं भरं बहामु-

माभाषि रामेण वचः कनीयान् ॥ 2406 ॥

पिता मां सुकरे अरण्ययाने त्वां दुष्करे राज्ये प्रायुङ्क्त नियुक्तवान् । तङ् ।

रघुवंशे.—VIII. 21.

षणनन्वसुगवान्प्राणजः

षडुक्तायुङ्क्त समीक्षः तत्फलम् ।

रघुः प्रजशुद्रुपत्रयं

प्रकृतिस्थं समलोष्टकाञ्चनः ॥ 2407 ॥

अजः पशुणाव् उत्कर्षकं समीक्ष्य उषायुङ्क्त । फलिप्यन्तसेव गुणं प्राबुङ्क्तैत्यर्थः ।

तद् ।

अनर्घराघवे—II. 19.

तपःकृतैरैरजैः क्षुमाकारितैरिव ।

सायंप्रातरभी पुण्यमभिदोतं प्रयुञ्जते ॥ 2408 ॥

प्रयुञ्जते कुर्वते । तद् ।

अनर्घराघवे—II. 16.

इत्थमेतन्महानीर्थमध्यासीना द्विजानयः ।

अकुतोभयसंचाराः षट्कर्माणि प्रयुञ्जते ॥ 2409 ॥

२७३६ । समः क्षणुवः । (१. ३. ६५)

संक्षणुते शस्त्रम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 40.

संक्षणुवान इवोत्कण्ठामुपाभुङ्क्त सुरामृतम् ।

ज्योत्स्नया विगलन्मानस्तरुणो रक्षसां गणः ॥ 2410 ॥

रक्षसां गणः उत्कण्ठामन्योन्यरागं संक्षणुवान इव उतेजयन्निव । तद् ।

भट्टिकान्ये—XVII. 55.

समक्षणुवत शस्त्राणि प्रासृजन्त्वज्ञसंहतीः ।

गजादीनि समारोहन् प्रातिष्ठन्ताथ सत्वराः ॥ 2411 ॥

योद्धारः शस्त्राणि समक्षणुवत । क्षणु तेजने इत्यस्मात् संपूर्वात्तद् ।

अनर्घराघवे—IV. 18.

आजन्मब्रह्मचारी पृथुलभुजशिलास्तम्भविभ्रजमान-

ज्याघातश्रेणिसंज्ञान्तरितवसुमतीचक्रत्रैत्वप्रशस्तिः ।

वक्षःपीठे घनास्त्रत्रणक्रिणकठिने संक्षुब्धानः पृषत्कान्

प्राप्तो राजन्यगोष्ठीवनगजमृगयाकौतुकी जामदग्नयः ॥ 2412 ॥

जामदग्नयः घनास्त्रत्रणक्रिणकठिने वक्षःपीठे पृषत्कान् संक्षुब्धानस्तेजयन् ।

तड् ।

२७३७ । भुजोऽनवने । (१. ३. ६६)

ओदनं भुंक्ते । अभ्यवहरतीत्यर्थः । 'बुभुजे पृथिवीपालः पृथिवीमेव केवलाम्' 'वृद्धो जनो दुःखशतानि भुंक्ते' । इहोपभोगो भुजेरर्थः । अनवने किम् । महीं भुनक्ति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2410. रक्षसां गणः सुरामृतध्रुपाभुंक्त उपभुक्तवान् ।
पपावित्यर्थः । अनेन तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1060. स रामः शूल्यमुख्यं च बुभुजे भुक्तवान् ।
पूर्ववत्तड् ।

भट्टिकान्ये -- XVI. 5.

उद्यत्यति हरिर्विज्रं विचरिष्यति निर्भयः ।

भोक्ष्यते यज्ञभागांश्च शूरमानं च वक्ष्यति ॥ 2413 ॥

हरिरिन्द्रः यज्ञभागांध भोक्ष्यते भक्षयिष्यति । तड् ।

रघुवंशे—XII. 18.

स विसृष्टस्तथेत्युक्त्वा आत्रा नैवाविशत्पुरीम् ।

नन्दिग्रामगतस्तस्य राज्यं न्यासमिवाभुनक् ॥ 2414 ॥

स भरतः पुरीं नाविशदेव नन्दिग्रामगतः सन् तस्य रामस्य राज्यं न्यास-
मिवाभुनक् अपालयत् । न तु उपभुक्तवान् । अवनार्थे निषेधान्न तड् ।

रघुवंशे—XV. 1.

कृतसीतापरित्यागः स रत्नाकरमेखलाम् ।

बुभुजे पृथिवीपालः पृथिवीमेव केवलाम् ॥ 2415 ॥

स तत्रः पृथिवीमेव त्रुभुजे सुक्तवान् ।

रघुवंशे—XVIII. 3.

पौत्रः कुशस्यापि कुशेभ्यासः

ससामरां त्वागस्थीरनेनाः ।

एकातपत्रां सुवमेर्कवीरः

पुरागिलादीर्षिभु ो वृशोज ॥ 2416 ॥

कुशस्य पौत्रो निषधोऽपि भुवं वृभोज वाक्यानाम् । अनवन इति निषधा-
दवनार्थे परस्मैपदम् ।

रघुवंशे—III. 4.

दिवं मरुत्वानिव भोक्ष्यते भुवं

दिगन्तविश्रान्तरथो ऽि तस्मुनः ।

अनोऽभिलापे प्रथमं तथाविधे

मनो बबन्धान्यरमान् विलङ्घ्य सा ॥ 2417 ॥

तत्पुनो रघुर्मरुत्वान् दिवमिव भुवं भोक्ष्यते उपभोक्ष्यते । तद् ।

अनर्घराघवे—III. 40.

मघोनस्तद्धोरं कुलिशमलभीकृत्य समरे

भुनक्ति स्वाराज्यं त्रिभुवनमटोऽयं दशमुखः ।

श्रियो नानास्थानश्रमणरमणीयां चरता

मवच्छिद्य स्वामित्रपि भुज्वने पूरयति यः ॥ 2418 ॥

अयं दशमुखः स्वाराज्यं स्वर्गं भुनक्ति अवति । न तद् ।

२७३८ । णेरणौ यत्कर्म णौ चेत्स कर्तानाध्याने । (१. ३. ६७)

ण्यन्तादात्मनेपदं स्यादणौ या क्रिया सैव चेष्ण्यन्तेनोच्यते । अणौ यत्कर्मकारकं
स चेष्णौ कर्ता स्यात्, न त्वाध्याने ।

भाषि—XIII. 5.

उत्क्षिप्तगात्रः स विडम्बयन्नमः

समुत्पत्तिप्यन्तमगेन्द्रमुच्चकैः ।

आकुञ्चितप्रोहिनिरूपितक्रमे

करेणुरारोहयते निर्वादिनम् ॥ 2419 ॥

करेणुर्निषादिनं आरोहयते स । स्वयमेव स्वात्मन्यारोपयत इत्यर्थः । रुहे-
र्गत्यर्थत्वात् 'गतिबुद्धि' (सू. 540) इत्यादिना अणिकर्तुर्निषादिनः कर्मत्वम् ।
अत्र कर्त्रमिप्राये 'णिश्च' (सू. 2564) इत्यात्मनेपदे सिद्धेऽपि अकर्त्रमिप्राये
अनेन तद् । अणिकर्मणः करेणोरेवात्र प्यन्ते कर्तृत्वात् । तस्यैव चार्थात्कर्मत्वात्
इति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 266. स दुर्योधनः अनुजीविनो भृत्यान् सखीनिव
दर्शयते । सुहृदः बन्धुमिः समानमानान् दर्शयते । बन्धुतां कृताधिपत्यामिव
दर्शयते । पश्यन्ति भृत्या राजानम् । दर्शयते भृत्यान्राजा । इह त्वप्यन्तावस्थायां
कर्तृणां भृत्यानां णौ कर्मत्वमिति भक्तयेवात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 264. गृहेऽपि स्वां वनितां हीनिमीलि वदनं कथं
दर्शयिताहे दर्शयिष्यामि । तद् ।

भट्टिकान्ये — VIII. 41.

मध्वपाययत स्वच्छं सोत्पलं दयितान्तिके ।

आत्मानं सुरताभोगविस्रम्भोत्वादनं मुहुः ॥ 2420 ॥

मधु मद्यं कर्तुं, मुहुरात्मानं अपाययत । दयितकर्तृकं स्वकर्मकं पानं मधु
दयितैः स्वयमेव कारयदित्यर्थः । पिबतेऽर्थात् लुङ् । अणिकर्मणः कर्तृत्वकर्मत्वोभय-
विवक्षायां अकर्त्रमिप्राये अनेन तद् ।

२७३९ । गृधिवंचयोः प्रलम्बने । (१. ३. ६९)

प्रतारणेऽर्थे प्यन्ताभ्यामाभ्यां प्राग्वत् । माणवकं गर्धयते वंचयते वा ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 43.

सीतां दिदृक्षुः प्रच्छन्नः सौडगर्यवत राक्षसान् ।
अवञ्चयत् मायाश्च स्वमायाभिर्नरद्विषान् ॥ 2421 ॥

स हनूमान् राक्षसान्शर्ययत् विप्रलब्धवान् । नरद्विषां मायाश्च स्वमायाभिः
अवञ्चयत् वञ्चितवान् । उभयत्रापि तद् ।

भट्टिकाव्ये—XV. 15.

मूर्खास्त्वामाववञ्चन्त थे विप्रलब्धवान् ।
अभाषीन्माल्यवान् युक्तमक्षेप्यास्त्वे न कन्मदान् ॥ 2422 ॥

मूर्खास्त्वामववञ्चन्त विप्रलब्धवन्तः । वञ्चु प्रलम्बने । प्यन्तस्य अनेन तडि
चडि रूपम् ।

२७४० । मिथ्यापपदान्कृजोऽभ्यासे । (१. ३. ७१)

णः इत्येव । पदं मिथ्या कारयते । स्वरादिदुष्टममङ्गुन्नास्यतीत्यर्थः । मिथ्याप-
पदात्किम् । पदं सुष्टु कारयति । अभ्यासे किम् । सकृत्पदं मिथ्या कारयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2153. तस्य हनूमनो राक्षसेध्वगो रावणश्चारैर्नग-
ररक्षिजनैर्वीषणाभस्तः ज्ञात्वा सद्यो मारयत इत्येवरूपां डिण्डिमवाक्षपूर्विकाभाषोपणां
पुनःपुनर्मिथ्या कारयते अर्थशून्यमेव अभ्यासेनावृत्त्या कारयतीत्यर्थः । कृजो प्यन्तात्तद् ।

२७४१ । अपाद्धदः । (१. ३. ७३)

न्यायमपवदते । कर्त्रभिप्राय इत्येव ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 363. नृभ्योऽपवदमानस्य मनुष्येभ्यो द्रुषतः । अनेन
तद् । ' कृषद्रुह ' (सू. 375) इत्यादिना संपदान्ताच्चगुर्थी ।

माघे—XVII. 19.

परानमी यदपघदन्त आत्मनः

स्तुवन्ति च स्थितिरसतामसाविति ।

निनाय नो विवृतिमविस्मितः स्मितं

सुखं शरच्छशधरमुग्धमुद्धवः ॥ 2423 ॥

अमी खलाः परानन्यान् अपवदन्ते निन्दति । अनेनात्मनेपदम् ।

अनर्घराघवे — IV. 53.

नृपानप्रत्यक्षान् किमपवदसे नन्वयमवहं

शिशुक्रीडाभ्रमतिपुरहरधन्वा तव पुरः ।

अहङ्कारकूरजुगशुजवननश्चनकला-

निस्यातीं बाहुः कथय कतरस्ते प्रहरतु ॥ 2424 ॥

अपवदसे निन्दसि । तद् ।

२७४२ । समुदाङ्भ्यो यमोऽग्रन्थे । (१, ३, ७५)

व्रीहीन् संयच्छते । भारमुद्यच्छते । वस्तमायच्छते । अग्रन्थे किम् । उद्यच्छति वेदम् । अधिगन्तुमुद्यमं करोतीत्यर्थः । कर्त्रभिप्राय इत्येव ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2६३०. श्रियमायच्छमानाभिः स्त्रीकुर्वाणामिः । आङ्पूर्वाद्यच्छतेः सकर्मकात् अनेन तद् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 881. व्यायच्छमानये व्य्यापियमाणयोः । यमेराङ्पूर्वा-
दकर्मकात् ' आङो यमहनः ' (सू. 2395) इति तद् । बाणमायंसीत् उपसंहृतवान् ।
यमेराङ्पूर्वादकर्त्रभिप्रायत्वात् अनेन न तद् । सकर्मकत्वात् ' आङो यमहनः ' (सू. 2695) इति न तद् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 47.

नित्यमुद्यच्छमानाभिः स्वरसंभोगकर्मसु ।

जानानाभिरलं लीलाकिल्किंचितविभ्रमान् ॥ 2425 ॥

कामक्रीडासु नित्यमुद्यच्छमानाभिरुद्धुं जानामिः । अस्य सकर्मकाधिकारत्वात्
इह यमेरकर्मकत्वादात्मनेपदं चिन्तयम् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. ०२

उद्यच्छतां महाशक्ति उद्यच्छतपहत्तगाम् ।

गमानुजं तथाविष्यत्स गदीं त्यमुगश्रमम् ॥ २४२६ ॥

महाशक्तिः शुद्धयच्छत् उद्यतवान् । अनेन तद् न भवति अकर्त्रभिप्रायत्वात् ।

रघुवंशे—XVI. २९.

उद्यच्छमाना गमनाय पश्चा-

त्पुरेन्विशे पथि न व्रजन्ती ।

सा यत्र सेना दृश्ये नृपस्य

तत्रैव सामग्र्यमणिं चकार ॥ २४२७ ॥

उद्यच्छमाना उद्योगं कुर्वती । पूर्ववच्चिन्त्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३४८. आसवमुदायंमत^१ । उदाःपूर्वस्य यम आदानार्थत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. ५०.

मा न सावीर्महास्त्राणि मा न धावीगरं रणे ।

वानरं मा न संयंसीजं तूर्णमशङ्कितः ॥ २४२८ ॥

वानरं मा न संयंसीः मा न वर्धाः । तद् ।

२७४३ । अनुपसर्गाच्चः । (१. ३. ७६)

गां जनीते । अनुपसर्गात्किञ्च । वर्धा लोकां न प्रजानाति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४२५. विश्रमान् जानानाभिः । अथभिप्राये तद् ।

1. सु. पु. उपायंसत इति पाठः ।

भट्टिकाव्ये—I. 28.

क्रुध्यन् कुलं घक्ष्यति विपवद्भिः

यास्यन् सुतस्तप्स्यति मां समन्युम् ।

इत्थं नृपः पूर्वमवालुलोचे

ततोऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य ॥ 2429 ॥

सुतस्य गमनमनुजज्ञे अनुज्ञातम् । नृपेणेति विभक्तिविपरिणामेन योज्यम् ।
कर्मणि लिट् । ज्ञा अवबोधन इति परस्मैपदित्वात् । न च अनुपूर्वादस्मादात्मनेपदं
बिहितम् ।

चम्पूरामायणे—III. 26.

ग—एतदाकर्ण्य विदीर्णहृदया हृदयदयितप्रेम्णा कर्तव्याकर्तव्यमजानाना
जानकी जानीहि आतरमिति सौमित्रिमादिदेश ॥ 2480 ॥

कर्तव्याकर्तव्यमजानाना । तडि लिटः शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 960. जानकीजानिरिति जानीहि जनमिमम् । ज्ञा
अवबोधने । परस्मैपदम् । लोट् ।

२७४४ । विभाषोपपदेन प्रतीयमाने । (१. ३. ७७)

वा तड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1061. झषध्वजः कामः स्वं कर्म कारयन् स्वपयोजनं
रतिकृत्यं कामिजनैः कारयन् । मदविमोहितान् यूनः स्वार्थं रतिकर्म कारयमाणाभिः ।
'हृक्कोरन्यतरस्याम्' (सू. 541) इति विकल्पात् अणिकर्तुः कर्मत्वम् । स्वशब्देन
कर्त्रभिप्रायत्वस्य प्रतीयमानत्वात् अनेनोभयत्रापि विकल्पादात्मनेपदम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 49.

कान्तिं स्वां वहमानाभिः यजन्तीभिः स्वविग्रहान् ।

नेत्रैरिव पिबन्तीभिः पश्यतां चित्तसंहतीः ॥ 2431 ॥

स्वां कान्तिं वहमानाभिः । वहन्तीभिः स्वविग्रहान् । यजन्तीभिः
पूजयन्तीभिः । परिष्कुर्वन्तीभिरित्यर्थः । विकल्पात्तड् ।

॥ इति आत्मनेपदप्रकरणम् ॥

—:०❖०:—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ परस्मैपदप्रकरणम् ॥

— : 0 : —

शेषात्कर्तरि परस्मैपदम् । (सू. 2159)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2431. पश्यतां चित्तसंहतीः पिवन्तीभिरिव
गृह्णन्तीभिरिव । शेषात्कर्तरि परस्मैपदम् ।

२७४५ । अनुपराभ्यां कृजः । (१. ३. ७९)

करोतेः परस्मैपदम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 50.

तद्गन्तुमान् पराकुर्वन् अगमत्युष्पकं प्रति ।

विमानं मन्दरस्याद्रेरनुकुर्वदिव श्रियम् ॥ 2432 ॥

हन्तुमान् तद्रावणगृहं पराकुर्वन् परिहरन् मन्दराद्रेः श्रियमनुकुर्वत् विडम्बयदिव
स्थितं पुष्पकम् । उभयत्रापि करोतेः परस्मैपदम् ।

माघे—VI. 48.

मुखसरोजरुचं मदपाटलां

अनुचकार चकोरदशां यतः ।

धृतनवातपमुत्सुकतामते

न कमलं कमलम्भयदम्भसि ॥ 2433 ॥

धृतनवातपं अम्भसि कमलं मदपाटलां चकोरदशां मुखसरोजरुचं अनुचकार ।
अनेन परस्मैपदम् ।

२७४६ । अभिप्रत्यतिभ्यः क्षिपः । (१. ३. ८०)

अभिक्षिपति ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 51.

तस्मिन्कैलाससंकाशे शिरःशृङ्गं भुजद्रुमम् ।

अभिक्षिपन्तमैक्षिष्ट रावर्णं पर्वतश्रियम् ॥ 2434 ॥

विमाने पर्वतश्रियमभिक्षिपन्तमभिवन्तम् । पर्वतकल्पमित्यर्थः । परस्मैपदम् ।

२७४७ । प्राद्वहः । (१. ३. ८१)

प्रवहति ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 52.

प्रवहन्तं मदामोदं सुप्तं परिजनान्वितम् ।

मघोने परिमृष्यन्तमारमन्तं परं सरे ॥ 2435 ॥

मदामोदं कस्तूरीपरिमलं प्रवहन्तम् । प्रकिरन्तमित्यर्थः ।

२७४८ । परैर्मृषः । (१. ३. ८२)

परिमृष्यति । भौवादिकस्य तु परिमर्षति । इह परेरिति विभज्य वहैरपीति केचित् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2435. मघोने इन्द्राय परिमृष्यन्तमसूयन्तम् । अनेन परस्मैपदम् ।

२७४९ । व्याङ्परिभ्यो रमः । (१. ३. ८३)

विरमति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2435. सरे कामे आरमन्तमासजन्तम् । अनेन परस्मैपदम् ।

भट्टिकाव्ये—VIII. 53.

व्यरमत्प्रथनाद्यस्मात्परित्रस्तः सहस्रदृक् ।

क्षणं पर्यरमत्तस्य दर्शने मारुतात्मजः ॥ 2436 ॥

सहस्राक्षः प्रथनाङ्गरसत् । व्यरंसीत् । 'जुगुप्साविराम' (वा. 1079. सू. 587)
इत्यादिना अपादानत्वम् । रादणदग्ने मारुतात्मजः क्षणे पर्यरसन् अभिरतोऽभूत् ।
उभयत्रापि परस्मैपदम् । 'यमरम्' (सू. 2377.) इति सगिटी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1037. ते जना आरेमुः आक्रीडन् । परस्मैपदम् ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 653. माधवो हरिः विरराम तूष्णीमास । परस्मैपदम् ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 405. देवि ! आमहाद्विरम् । पञ्चमी । परस्मैपदम् ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1563. आपदः विरभन्ति । परस्मैपदम् ।

कुमारसंभवे—III. 58.

भविष्यतः पत्युरुमा च शम्भोः
समाससाद् प्रतिहारभूमिम् ।
योगात्स चान्तः परमात्मसंज्ञं
दृष्ट्वा परं ज्योतिरूपाराम ॥ 2437 ॥

उपारराम उपरतः । परस्मैपदम् ।

२७५० । उपाच्च । (१. ३. ८४)

यज्ञदत्तमुपरमति । उपरमयतीत्यर्थः । अन्तर्भावित्पयर्थोऽयम् ।

२७५१ । विभापाकर्मकात् । (१. ३. ८५)

उपाद्भेदकर्मकात्परस्मैपदं वा ।

मट्टिकाव्ये—VIII. 54.

उपारंसीच्च संपश्यन् वानरस्तं चिकीर्षितात् ।
रम्यं मेरुमिवाधूतकानने श्वसनोर्मिमिः ॥ 2438 ॥

हनूमान् रावणं संपश्यन् चिकीर्षितात् सीतान्वेषणात् । 'जुगुप्साविराम'
(वा. 1079. सू. 587) इति पंचमी । उपारंसीत् । व्यरंसीत् । 'उपाच्च' (सू. 2750)
इत्यनुवृत्तौ अनेन विकल्पात्परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1916. वायुसंभवः हनूमान् उपारंस्त । ततो
गृहान्नित्त इत्यर्थः । उपपूर्वाद्रमेळुङ् । पक्षे तङ् ।

किरातार्जुनीये—IV. 17.

स मन्थरावलिगतपीवरस्तनीः

परिश्रमक्लान्तविलोचनोत्पलाः ।

निरीक्षितुं नोपरराम वलवी-

रमिप्रनुत्ता इव वारयोषितः ॥ 2439 ॥

सोऽर्जुनो वलवीर्गोपीर्वारयोषित इव निरीक्षितुं नोपरराम न विरमति स्म ।
परस्मैपदम् ।

किरातार्जुनीये—IX. 44.

साचि लोचनयुगं नमयन्ती

रुन्धती दयितवक्षसि पातम् ।

सुभ्रुवो जनयति स्म विभूषां

संगतावुपरराम च लज्जा ॥ 2440 ॥

उपरराम । परस्मैपदम् ।

२७५२ । बुधयुधनशजनेडुप्रुद्रुसुभ्यो णोः (१. ३. ८६)

एभ्यो ष्यन्तेभ्यः परस्मैपदं स्यात् । ' णिचश्च ' (सू. 2564) इत्यस्यापवादः ।
बोधयति पक्षम् । योधयति काष्ठानि । नाशयति दुःखम् । जनयति सुखम् ।
अध्यापयति । प्रावयति । प्रापयतीत्यर्थः । द्रावयति । विलापयतीत्यर्थः । सावयति ।
स्यन्दयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2188. स हनूमान् क्षपाटान् निशाचरान् अवि-
बोधयन् अज्ञापयन् । बुधेः ष्यन्तात् ' णिचश्च ' (सू. 2564) इत्यात्मनेपदे प्राप्ते
अनेन परस्मैपदम् । लटः शतृ । तान्नायोधयत् न योषितवान् । युधेः ष्यन्तात्
पूर्ववत् तङि प्राप्ते तस्याणावकर्मकत्वात् चित्तवन्निशाटकृतृकत्वाच्च ' अणावकर्मकात् '
(सू. 2754) इत्यादिनैव परस्मैपदम् । अत्र सूत्रे युधिग्रहणं त्वचित्तवत्कर्तृकार्थम् ।
यथा योधयति काष्ठानि ।

भट्टिकान्ये—VIII. 57.

अध्यासीद्राववत्याहं नाशयेयं कथं शुचम् ।

वैदेह्या जनयेयं वा कथमानन्दमुत्तमम् ॥ 2441 ॥

अहं राघवस्य शुचं कथं वा नाशयेयम् । वैदेह्याः कथं वीत्तमानन्दं जनयेयम् । अत्र नशिजन्योः णिनि लिङि पूर्ववत्तङि प्राप्ते 'अणावकर्मकात्' (सू. 2754) इत्यादिनैव परस्मैपदम् । अत्र सूत्रे तद्रूपाणं च तद्वदेवाचित्तवत्कर्तृकार्थम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 58.

दृष्ट्वा राघवकान्तां तां द्रावयिष्यामि राक्षसान् ।

तस्या हि दर्शनात्पूर्वं विक्रमः कार्यनाशकृत् ॥ 2442 ॥

राक्षसान् द्रावयिष्यामि पलाययिष्यामि । अत्रापि द्रुचतेर्धन्तादणावित्यादि-
नैव परस्मैपदम् ।

भट्टिकान्ये—VIII. 59.

चिन्तयन्नित्यमुत्तुङ्गैः प्रावयन्तीं दिवं वनैः ।

अशोकवनिकामारादपश्यस्तवकाचिताम् ॥ 2443 ॥

वृक्षसमूहैर्दिवमाकाशं प्रावयन्तीं व्यामुवन्तीम् । भु गताविति घातोर्धन्तात् पूर्ववत्तङि प्राप्ते अनेन परस्मैपदम् ।

२७५३ । निगरणचलनार्थेभ्यश्च । (१. ३. ८७)

निगारयति । आशयति । भोजयति । चलयति । कम्पयति वा ।

वा० । अदेः प्रतिषेधः । (959.)

आदयते देवदत्तेन । 'गतिबुद्धि' (सू. 540) इत्यादिना अणिकर्तुः कर्मत्वे 'आदित्वाद्योर्न' (वा. 1109. सू. 540) इति तस्य प्रतिषेधः । 'शेषात्' (सू. 2159) इत्यकर्त्रभिप्राये परस्मैपदं स्यादेव । आदयत्यत्रं वदुना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३४. अहं प्रीतः सन् भवतीं भुवनत्रये भोजयिष्यामि । निगरणार्थत्वात्परस्मैपदम् । प्रत्यवसानार्थत्वात् ' गतिबुद्धि ' (सू. ५४०) इत्यादिना अणिकर्तुः कर्मत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५७. एतैः राक्षसैः खाद्यिष्यामि भोजयिष्यामि । निगरणार्थत्वात्परस्मैपदम् । ' गतिबुद्धि ' (सू. ५४०) इत्यादिना प्रत्यवसानार्थे कर्म-संज्ञायां प्राप्तायां ' आदिस्वाद्योर्न ' (वा. ११०९. सू. ५४०) इति प्रतिषेधात्कर्तृ-संज्ञैव भवति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४२. शशी दशमुखाज्ञया संपूर्णः सन् वापीः ज्योत्स्नामृतम्पाययत् पाथितवान् । पिबतेः प्रत्यवसानार्थत्वात् ' गतिबुद्धि ' (सू. ५४०) इत्यादिना अणिकर्तुः कर्मत्वम् । निगरणार्थत्वात्प्राप्तस्य परस्मैपदस्य ' न पादमि ' (सू. २७५५) इत्यादिना प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १११७. कपिव्याघ्रस्तरूनचलयन्नकम्पयन् । चलनार्थे परस्मैपदम् ।

२७५४ । अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात् (१. ३. ८८)

प्यन्तात्परस्मैपदं स्यात् । शेते कृष्णस्तं गोपी शाययति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१८८. हनूमान्नाक्षसान्नायोधयत् न योधितवान् । अणावकर्मकत्वाच्चित्तवन्निशाटकर्तृकत्वाच्चानेन परस्मैपदम् । बुधादिसूत्रे युधिग्रहण-मच्चित्तवत्कर्तृकार्थम् । यथा योधयति काष्ठानीति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४४१. अहं राघवस्य शुचं कथं वा नाशयेयम् । वैदेह्याः कथं वोत्तममानन्दं जनयेयम् । नशिजन्योः अणावकर्मकत्वादचित्तवत्कर्तृकत्वाच्च ' बुधयुष ' (सू. २७५२) इत्यादिना परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४४२. राक्षसान् द्रावयिष्यामि पलाययिष्यामि । द्रवतेर्प्यन्ताच्चित्तवत्कर्तृकात् अनेन परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १११७. पक्षिणोऽत्रासयन् । परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३४. रावणं पार्श्वे शायय । परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1152. पुरुषाशिनां राजानं मां योधयिष्यति ।
चित्तवत्कर्तृकत्वाद्नेनेव परस्मैपदम् ।

किरातार्जुनीये—II. 18.

मदसिक्तमुखैर्मृगाधिपः

करिभिर्वर्तयते स्वयंहतैः ।

लघयन्खलु तेजसा जग-

न्न महानिच्छति मूर्तिमन्यतः ॥ 2444 ॥

मृगाधिपो मदसिक्तमुखैः स्वेनैव हतैः करिभिर्वर्तयते वृत्तिं करोति । तेनैव
जीवतीत्यर्थः । चौरादिकात् वृत्तेल्लङ् । भावादिक्म्य तु अनेन परस्मैपदं स्यात् ।

किरातार्जुनीये—XV. 36.

परिमोहयमाणेन शिक्षालाघवलीलया ।

जैष्णवी विशिख्रेणी परिजह्ने पिनाकिना ॥ 2445 ॥

परिमोहयमाणेन व्यामोहयता । अनेन परस्मैपदे प्राप्ते 'न पादमि'
(सू. 2755) इत्यादिना तत्प्रतिषेधादात्मनेपदम् । शानच् ।

२७५५ । न पादम्याड्यमाड्यमपरिमुहुरुचिन्नृतिवद्वमः । (१. ३. ८९)

एभ्यो ष्यन्तेभ्यः परस्मैपदम् । न । पिबतिर्निगणार्थः । इतरे चित्तवत्कर्तृका-
कर्मकाः । नृतिश्चलनार्थोऽपि । तेन सूत्रद्वयेन प्राप्तिः पाययते । दमयते । आयामयते ।
आयासयते । परिमोहयते । रोचयते । नर्तयते । वादयते । वासयते ।

वा० । घेट उपसंख्यानम् । (962.)

घापयेते शिञ्जुमेकं समीची । अकर्त्रभिप्राये 'शेषात्' (सू. 2159) इति
परस्मैपदं स्यादेव । वत्सान्पाययति पयः । दमयन्ती कमनीयतामदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2185. रतां नर्तयमानवत् । नृतिश्चलने वर्तते ।
ततश्च 'निगण' (सू. 2753) इत्यादिना परस्मैपदं प्राप्तम् अनेन प्रतिषिद्धम् ।
ऋतवोऽन्योन्यसंपदः नायास्यन्त नोपपीडयन्ति स्म । आङ्पूर्वाद्यसेः चित्त-
वत्कर्तृकत्वात् 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना परस्मैपदं प्राप्तमनेन प्रतिषिद्धम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 242. शशी संपूर्णः सन् ज्योत्स्नामूर्तं वापीरपाययत्त पायितवान् । निगरणार्थत्वात्पि प्राप्तेऽनेन प्रतिषिद्धे 'णिचश्च' (सू. 2564) इति तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2186. यस्यां वचः कामं प्रादमयन्त शमितवत्यः तन्मतस्याचरणात् परिमोहयमाणभिः व्यामोहयन्तीभिः । दमिपरिमुहोः 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना प्राप्तस्य परस्मैपदस्य अनेन प्रतिषेधे 'णिचश्च' (सू. 2564) इत्यात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2187. दशान्नो यस्यां सीतां वासयते स्म वासितवान् । न त्वरोच्यतात्मानम् । रोचिवास्योः 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना प्राप्तस्य परस्मैपदस्यानेन प्रतिषेधे 'णिचश्च' (सू. 2564) इति तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 244. युवानः अनुतर्षपदेन प्रेम स्वा वधूरपीप्यन् पाययन्ति स्म । पिबतेर्णौ चङि लोपः । अनेन परस्मैपदनिषेधेऽपि 'णिचश्च' (सू. 2564) इत्यात्मनेपदविकल्पात्पाक्षिकं परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 245. पाययते । अनेन निषेधात्तद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2445. परिमोहयमाणेन व्यामोहयता 'अणाव-कर्मकात्' (सू. 2754) इति परस्मैपदे प्राप्तेऽनेन प्रतिषेधादात्मनेपदम् । शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 246. पायय । परस्मैपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 243. अपाययत् । पिबतेर्निगरणार्थत्वेऽपि अनेन प्रतिषेधात्तद् ।

॥ इति परस्मैपदप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ भावकर्मप्रकरणम् ॥

—:०:—

२७५८ । चिण्भावकर्मणोः । (३. १. ६६)

च्लेश्चिण् स्यात् भावकर्मवाचिनि तशब्दे परे । अभावि ।

भट्टिकाव्ये—VI. 84,

अदोहीव विषादोऽस्य समरुद्धेव विक्रमः ।

समभावि च कोपेन न्यध्रसीच्चायतं मुहुः ॥ 2446 ॥

कोपेन समभावि सम्भूतम् । भावे चिण् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1968. राज्ञा स कुम्भकर्णः प्रत्यवादि प्रत्युक्तः ।
कर्मणि लुङ् । चिण् ।

२७६१ । आतो युक् चिण्कृतोः । (७. ३. ३३)

आदन्तानां युगागमः स्यात् चिणि जिति णिति कृति च ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1292. आख्यायकेभ्य आख्यातृभ्यः ।
ख्यातेर्षुलि युक् ।

२७६३ । नोदात्तोपदेशस्य मान्तस्यानाचमेः । (७. ३. ३४)

उपधाया वृद्धिर्न स्याच्चिणि जिति णिति कृति च । अशमि । अदमि ।

भट्टिकाव्ये—XVII. 101.

ताभ्यामन्योन्यमासाद्य समवाप्यत संशमः ।

लक्षणे पत्रिणां वक्षः क्रुद्धो रामस्य राक्षसः ॥ 2447 ॥

संशयः संशयनम् । घञि अनेन वृद्धिप्रतिषेधः ।

२७६५ । विभाषा चिण्णमुलोः । (७. १. ६९)

लभेर्नुमागमो वा स्यात् । अलम्भि अलाभि । प्रादेर्नित्यं नुम् । प्रालम्भि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९६. दिग्गजैः याथार्थ्यमलाम्भि लब्धम् । लभे-
र्प्यन्तात् कर्मणि लुङ् । विकल्पान्नुमागमः ।

भाषे—XX. 54.

उपमानमलाभि लोलपक्ष-

क्षणविक्षिप्तमहाम्बुवाहमस्त्यैः ।

गगनार्णवमन्तरा सुमेरोः

कुलजानां गरुडैरिलाधराणाम् ॥ 2448 ॥

गरुडैरिलाधराणामुपमानमलाभि । लभेः कर्मणि लुङ् । विकल्पान्नुमभावः ।

॥ इति भावकर्मप्रकरणम् ॥

नैषधे— III. 120.

अहो तपःकल्पतरुर्नलीय-

स्वत्पाणिजाग्रस्फुरदङ्कुरश्रीः ।

त्वद्भ्रूयुगं यस्य खलु द्विपत्नी

तवाधरो रज्यति यत्कलम्बः ॥ 2452 ॥

तवाधरो यत्कलम्बः रज्यति स्वयमेव रक्तो भवति ।

॥ इति कर्मकर्तृप्रकरणम् ॥

—:0:—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ लकारार्थप्रकरणम् ॥

२७७३ । अभिज्ञावचने लट् । (३. २. ११२)

स्मृतिबोधिन्पपदे भूतानद्यतने घातोर्लृट् स्यात् । लङोऽपवादः । स्मरसि कृष्ण गोकुले वत्स्यामः । एवं बुध्यसे चेतयसे इत्यादियोगोऽपि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 288. हे कृष्ण भवान् दाशरथिर्भवन् वनान्ताद्वनिताप-
हारिणं अमुं रावणं पयोधिं विलङ्घ्य लङ्कां निकषा हनिष्यति अवधीत् । अनेन भूते
लट् । अदो हननं स्मरसीति काकुः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 141.

त्रियमाणः स सुग्रीवमूचे सद्भावमागतः ।

सम्भविष्याव एकस्यामभिजानासि मातरि ॥ 2453 ॥

हे वत्स एकस्यां मातरि सम्भविष्यावः सम्भूतावित्यर्थः । अभिजानासि
स्मरसि । अनेन अभिज्ञावचने उपपदे भूतानद्यतने लट् । अभिजानासीत्येतत् अभिज्ञा-
वचनम् । अभिज्ञा स्मृतिः ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 36.

नाभिज्ञा ते महाराज जेष्यावः शक्रपालितम् ।

दृष्टदेवगणाकीर्णमावां सह सुरालयम् ॥ 2454 ॥

हे महाराज ते नाभिज्ञा सुरालयमावां जेष्यावः जितवन्तौ । अनेन लट् ।
तत्र सूतानद्यतन इति वर्तते ।

२७७४ । न यदि । (३. २. ११३)

यद्योगे उक्तं न । अभिजानासि कृष्ण यद्गने अमुञ्जमहि ।

भट्टिकाव्ये—VI, 142.

अवसात्र नगेन्द्रेषु यत्पास्यावो मधूनि च ।

अभिजानीहि तत्सर्वं बन्धूनां समयो ह्ययम् ॥ 2455 ॥

अभिजानाहि सर यन्नगेन्द्रेषु अवसात्र उषितवन्तौ । अताभिज्ञावचनस्य यच्छब्दस्य सन्निहितत्वात् अनेन लट् प्रतिषिद्धे लडेव भवति । अत्र वासमान्न-प्रत्यभिज्ञावचनमुपपदम् ।

२७७५ । विभाषा साकाङ्क्षे । (३. २. ११४)

उक्तविषये लडा स्यात् लक्ष्यलक्षणभावेन साकाङ्क्षेद्वात्वर्थः । सरसि कृष्ण वने वत्स्यामस्तत्र गाश्चारयिष्यामः । वासो लक्षणम् । चारणं लक्ष्यम् । पक्षे लङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2455. वत्स अभिजानासि यन्नगेन्द्रेषु अवसात्र उषितवन्तौ मधूनि च यत्पास्यावः । तथा च नगेन्द्रेषु यद्वत्स्यावः तत्र मधूनि च पास्यावः तत्सर्वमभिजानासीति योज्यम् । अनेन पक्षे यच्छब्दसहिते साकाङ्क्षे प्रत्यभिज्ञावचने उपपदे विकल्पात् भूते लट् । एवं यदवसात्र अपिभाव चेति लङि च द्रष्टव्यम् ।

भट्टिकाव्ये—XVI, 37.

नाभिज्ञाते सयक्षेन्द्रं भङ्क्ष्याद्यो ययमं बलात् ।

रत्नानि चाहरिष्यावः प्राप्स्यात्रश्च पुरीमिमाम् ॥ 2456 ॥

सयक्षेन्द्रं यमं आवां भङ्क्ष्यावः भग्नवन्तौ । रत्नानि चाहरिष्यावः । इमां च पुरीं लक्षां प्राप्स्यावः । अनेन लट् । लक्ष्यलक्षणयोः संबन्धे प्रयोक्तुराकाङ्क्षा । तत्र भञ्जनं लक्षणम् । रत्नाद्याहरणं लक्ष्यम् ।

२७७६ । हशश्चतोलङ् च । (३. २. ११६)

अनयोरुपपदयोर्लिङ्गिष्ये लङ् स्यात् । चालिट् । इति हाकरोच्चकार वा ।
शब्दकरोच्चकार वा ।

भट्टिकाव्ये—VI. 143.

दैवं न विदधे नूनं युगपत्सुखमावयोः ।

शश्वद्भूव तद्दुःस्थं यतो नाविति हाकरोत् ॥ 2457 ॥

तद्वैवं शश्वत् सदा दुःस्थं प्रतिकूलं बभूव अभवत् । लङ् च इति चकारात् शश्वच्छब्दे उपपदे भूतानद्यतनपरोक्षे लिट् । यतो यस्माच्चौ आत्रामिति हाकरोत् एवं विप्रयुक्तौ चकार ह । तेनैव हाशब्दोपदे तस्मिन्नेवार्थे लङ् ।

२७७८ । लट् स्मे । (३. २. ११८)

लिटोऽपवादः । यजति स्म युधिष्ठिरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 626. जानद्वान्यः पथि एति स्म इतवान् । प्राप्त इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 17. शीतालुः सरस्यवतरितुमनिच्छुस्तट्मुव्यासीना रम्भोरुः सस्मितेन भर्त्रा सिच्यते स्म सिक्ता ।

कुमारसम्भवे—VII. 28.

अखण्डितं प्रेम लभस्व पत्यु-

रित्युच्यते तामिरुमा स्म नम्रा ।

तया तु तस्यार्धशरीरभाजा

पश्चात्कृताः स्निग्धजनाशिषोऽपि ॥ 2458 ॥

नम्रा प्रणतोमा तामिः सखीभिः पत्युः प्रेम लभस्व इत्युच्यते स्म अभिहिता । अनेन भूतार्थे लट् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 1.

व्यङ्मुते स्म ततः शोको नाभिसंबन्धसंभवः ।

विभीषणमसावुच्चै रोदिति स्म दशाननम् ॥ 2459 ॥

शोको विभीषणं व्यङ्मुते स्म व्याप्तवान् । विभीषणः रोदिति स्म । अनेन भूतानद्यतनपरोक्षे लट् ।

२७७९ । अपरोक्षे च । (३. २. ११९)

भूतानघतने लट् स्यात् सम्योगे । एवं सः पिता ब्रवीति ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 13.

येन पूतक्रतोर्मूर्ध्नि स्थीयते सः महाहवे ।

तस्यापीन्द्रजितो देवाद् ध्वाक्षैः शिरसि लीयते ॥ 2460 ॥

येन इन्द्रजिता पूतक्रतोर्निद्रस्य महाहवे महासमरे मूर्ध्नि अग्रतः स्थीयते सः स्थितम् । अनेन लट् । विभीषणस्य भूतानघतनपरोक्षार्थत्वात्तस्यापि शिरसि ध्वाक्षैर्लीयते । वर्तमाने भावे लट् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 484. हे राजन् त्वमिदमजानन् स्वविक्रममीडिषे सः स्तुतवानसि । त्वं सीतां नेच्छसि सः नेष्टवानसि । विषयाणां शब्दादीनां नेशिषे सः विषयान्न जितवानसि । 'अधीगर्थ' (सू. 613) इति कर्मणि षष्ठी । सर्वज्ञानेन लट् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 18.

त्वं सः वेत्थ महाराज यत्स्माह न विभीषणः ।

पुरा त्यजसि यत्क्रुद्धो मां निराकृत्य संसदि ॥ 2461 ॥

हे महाराज विभीषणो यदाह सः उक्तवान् तत्त्वं न वेत्थ सः न विदितवानसि । उभयत्रानेन लट् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 36.

ऊर्ध्वं प्रिये मुहूर्ताद्धि विह्वलः क्षतवान्धवः ।

मन्त्रे सः हितमाख्यामि न करोमि तवाप्रियम् ॥ 2462 ॥

मन्त्रे हितमाख्यामि सः आख्यातवानहम् । अनेन लट् ।

२७८० । ननौ पृष्टप्रतिवचने । (३. २. १२०)

अनघतने परोक्ष इति निवृत्तम् । भूते लट् स्यात् । अकार्षीः किम् ? ननु करोमि भोः ।

२७८१ । नन्वोर्विभाषा । (३. २. १२१)

अकार्षीः किम् । न करोमि, नाकार्षम् । अहं नु करोमि, अहं न्वकार्षम् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 17.

अपृष्टो नु ब्रवीति त्वां मन्त्रे मातामहो हितम् ।

न करोमीति पौलस्त्य तदा मोहात्त्वमुक्तवान् ॥ 2463 ॥

मन्त्रे मातामहो माल्यवान् अपृष्टः सन् हितं नु ब्रवीति । हे पौलस्त्य त्वं पुनर्हितमकार्षीरिति माल्यवत्ता पृष्टम् । तदा तस्मिन्काले न करोमीति मोहादुक्तवान् । अत्र नुशब्दे नशब्दे चोपपदे पृष्टप्रतिवचने भूते धात्वर्थे विभाषानेन लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2462. ममाप्रियं मा कार्षीरिति पृष्टः सन् अहं न करोमि तवाप्रियमिति न कृतवानसि । अनेन पृष्टप्रतिवचने लट् ।

२७८२ । पुरि लुङ् चास्मे । (३. २. १२२)

पुराशब्दयोगे भूतानद्यतने विभाषा लुङ् । चालट् । न तु सयोगे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2461. संक्रुद्धः सन् मां संसदि निराकृत्य पुरा पूर्वं त्यजसि त्यक्तवानसि । अत्र सूत्रे चकारालट् ।

किरातार्जुनीये—I. 38.

पुराधिरूढः शयनं महाघनं

विबोध्यसे यः स्तुतिगीतिमङ्गलैः ।

अदभ्रदर्भामधिशय्य स स्थलीं

नहासि निद्रामशिवैः शिवारुतैः ॥ 2464 ॥

शयनमधिरूढः सन् स्तुतिगीतिमङ्गलैः करणभूतैः पुरा विबोध्यसे । वैतालिकैरिति शेषः । पूर्वं विबोधित इत्यर्थः । अनेन भूतार्थे लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2343. रक्षांसीति पुरापि संशृणुमहे पूर्वमेवास्माभिः श्रुतम् । अत्र चकाराद्भूते लट् ।

२७८३ । यावत्पुरानिपातयोर्लट् । (३. ३. ४)

यावद्भुङ्क्ते । पुरा भुङ्क्ते ।

भाषे—XII. 43.

व्यासेद्धुमस्मानवधानतः पुरा
चलत्यसावित्युपकर्णयन्नसौ ।
गीतानि गोप्याः कलमं सृगन्नजो
न नूनमतीति हरिर्व्यलोकयत् ॥ 2465 ॥

असौ कोऽपि अस्मान् व्यासेद्धुं निवारयितुमवधानतो गीतैकाप्रघात् पुरा चलति
चलिष्यति । भविष्यदर्थे लट् ।

रघुवंशो—XII. 30.

तं विनिष्पिष्य काकुत्स्थौ पुरा दूषयति स्थलीम् ।
गन्धेनाशुचिना चेति दसुघायां निचरन्तुः ॥ 2466 ॥

विराधः अशुचिना गन्धेन स्थलीमाश्रमभुवं पुरा दूषयति दूषयिष्यति ।
पूर्ववत् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 35.

न गच्छामि पुरा लङ्कामायुर्यावद्दधाम्यहम् ।
कदा भवति मे प्रीतिस्त्वां पश्यामि न चेदहम् ॥ 2467 ॥

यावद्दहमायुर्दधामि धारयिष्यामि । भविष्यति लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 312. एषोऽतिथिः यस्यान्नस्य पुरा तृप्यति येनान्नेन
तृप्तो भविष्यति । भविष्यति लट् । 'पूरणगुण' (सू. 705) इति षष्ठीसमासनिषेधे
सुहितार्थे करणे षष्ठ्यनुमीयते ।

२७८४ । विभाषा कदाकर्होः । (३. ३. ५)

भविष्यति लट् वा स्यात् । कदा कर्हि वा भुङ्क्ते भोक्ष्यते भोक्ता वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1566. कर्हि कदा को मे प्रियं वदति वदिष्यति ।
भविष्यति लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2467. कदा कस्मिन् काले मे प्रीतिर्भवति
भविष्यति । भविष्यति लट् ।

२७८९ । वर्तमानसामीप्ये वर्तमानवद्वा । (३. ३. १३१)

समीपयेव सामीप्यम् । स्वार्थे ष्यञ् । वर्तमानप्रत्ययाः वर्तमानसमीपे भूते भविष्यति च वा स्युः । कदा आगतोऽसि । अयमागच्छामि । अयमागमम् । कदा गमिष्यसि । एष गच्छामि गमिष्यामि वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३७४. असौ राक्षसी वावृत्त्यमाना रामं वृष्वाना । वरिष्यन्ती सतीत्यर्थः । वर्तमानसामीप्ये वर्तमानवत्प्रत्ययः । वावृतु वरणे दैवादिकालटः शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४७३. स्वपुण्यजितां गतिं यामो यात्यामः । वर्तमान-सामीप्ये लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३०५. प्रियामहे न गच्छामः । सामीप्ये लट् ।

भट्टिकाव्ये—XVI. ३४.

एष पेक्ष्याम्यरीन् भूयो न शोचिष्यसि रावण ।

जगद्रक्ष्यसि नीराममवगाहिष्यसे दिशः ॥ २४६४ ॥

अग्निपेक्ष्यामि चूर्णयिष्यामि । वर्तमानवत्प्रत्ययस्य विकल्पेन विधानात् लृडेव भवति ।

२७९० । आशंसायां भूतवच्च । (३. ३. १३२)

भविष्यति काले भूतवद्वर्तमानवच्च प्रत्यया वा स्युराशंसायाम् । देवश्चेदवर्षी-द्वर्षति वर्षिष्यति वा धान्यमवाप्सम वपामो वप्स्यामो वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९५९. शत्रोः पुरः समगध्वम् संगस्यध्वे संगताः । स्थास्यध्व इत्याशास्मह इत्यर्थः । 'समो गन्धृच्छिभ्यः' (सू. २६९९) इति । अकर्मकादात्मनेपदम् । लृड् । अनेन भविष्यदर्थे भूतवत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५०. मामुपायंस्थाः परिणय । 'उपाद्यमः स्वकरणे' (सू. २७२९) इति तड् । अनेन भूतवत्प्रत्ययः । लृड् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३१४. मामुपायंस्त परिणयतु भवान् । शेषत्व-
विवक्षायां प्रथमपुरुषः । अनेन भविष्यदर्थे भूतवत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२०४. वयं नामृष्महि । भविष्यदर्थे लृट् ।

२७९१ । क्षिप्रप्रवचने लृट् । (३. ३. १३३)

क्षिप्रपर्याये उपपदे पूर्वविषये लृट् स्यात् । वृष्टिश्चेत्क्षिप्रमाशु त्वरितं वायास्यति
शीघ्रं वप्स्यामः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१५६. क्षिप्रमेवा पुरी विनङ्क्ष्यति । तूर्णं वा
नरास्तां समेष्यन्ति । उभयत्रापि क्षिप्रवचने लृट् ।

२७९९ । गर्हायां लडपिजात्वोः । (३. ३. १४२)

आभ्यां योगे लृट् स्यात् कालत्रये गर्हायाम् । अपि जायां त्यजसि, जातु
गणिकामाघत्से, गर्हितमेतत् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. 16.

मन्त्रे जातु वदन्त्यज्ञास्त्वं तानप्यनुमन्यसे ।

कथं नाम भवांस्तत्र नावैति हितमात्मनः ॥ २४६९ ॥

मन्त्रे अज्ञा जातु वदन्ति । तानपि त्वमनुमन्यसे अनुमतवान् । अपिजात्वो-
रुपपदयोः कालसामान्ये लृट् ।

भट्टिकाव्ये—XVIII. ३२.

त्वयापि नाम रहिताः कार्याणि तनुमो वयम् ।

कुर्मश्च जीविते बुद्धिं धिक् तृष्णां कृतनाशिनीम् ॥ २४७० ॥

यद्वयं त्वयापि विना कार्याणि राज्याङ्गानि तनुमः प्रसारयिष्यामः । भविष्यति लृट् ।

२८०० । विभाषा कथमि लिङ् च । (३. ३. १४३)

गर्हायामित्येव । कालत्रये लिङ् । चाल्लङ् । कथं धर्मं त्यजेः त्यजसि वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2469. तत्र भवान् आत्मनो हितं कथं नावैति न विदितवान् । कथंशब्दे उपपदे चकाराद्गर्हायां लट् ।

भट्टिकाव्ये—XIX. 6.

प्रकुर्याम वयं देशे गर्हां तत्र कथं रतिम् ।

यत्र विंशतिहस्तस्य न सोदर्यस्य सम्भवः ॥ 2471 ॥

कथं वयं गर्हां रतिं प्रकुर्याम करिष्यामः । नैवेत्यर्थः । गर्हायामित्यधिकृत्य अनेन कथमित्युपपदे भविष्यति लिङ् ।

२८०१ । किंवृत्ते लिङ्लटौ । (३. ३. १४४)

गर्हायामित्येव । विभाषा तु नानुवर्तते । कः कतरः कतमो वा हरिं निन्देत् निन्दिष्यति वा । लट् प्राग्वत् ।

भट्टिकाव्ये—XIX. 16.

अज्ञवन्नोत्सहेथाः किं धेया धीरत्वमच्युतम् ।

स्थेयाः कार्येषु बन्धूनां हेयाः शोकोद्भवं तमः ॥ 2472 ॥

२८०२ । अनवकृप्त्यमर्षयोरकिंवृत्तेऽपि । (३. ३. १४५)

गर्हायामिति निवृत्तम् । अनवकृप्तिरसंभावना । अमर्षोऽक्षमा । न संभावयामि न मर्षये वा भवान् हरिं निन्देत् निन्दिष्यति वा । कः कतरः कतमो वा हरिं निन्देत् निन्दिष्यति वा । लट् प्राग्वत् ।

भट्टिकाव्ये—XVI. 21.

अमर्षो मे परः सीतां राघवः कामयिष्यते ।

च्युतराज्यात्सुखं तस्मात्किं किलासाववाप्स्यति ॥ 2473 ॥

अमर्षः क्रोधः पर उत्कृष्टो मम यद्राघवः सीतां कामयिष्यते । अमर्षे लट् । च्युतराज्यात्समादसौ सीता किं किल नाम सुखमवाप्स्यति तन्न संभावयामि । 'किं किलास्त्यर्थेषु लट्' (सू. 2803) इति अनवकृप्तावसंभावनायां लट् ।

भट्टिकाव्ये—XIX, 17.

नावकरूप्यमिदं ग्लायैद्यकृच्छ्रेषु भवानपि ।
न पृथग्जनवज्जातु प्रमुहयेत्पण्डितो जनः ॥ 2474 ॥

नावकरूप्यमिदं न संभाव्यमेतत् येन कृच्छ्रेषु भवानपि ग्लायैत् ग्लानिं याति ।
अनवकृप्तावसंभावनायां लिङ् । यस्मात्पण्डितो जनः पृथग्जनवत् जातु कदाचिदपि न
प्रमुहयेत् न मोहं यातीति संभावयामः । 'जातुयदोर्लिङ्' (सू. 2804) इत्यनवकृतौ
लिङ् ।

२८०३ । किंकिलास्त्यर्थेषु लट् । (३. ३. १४६)

अनवकृप्स्यमर्षयोरित्येतद्गर्हायां चेति यावदनुवर्तते । किंकिलेति समुदायः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2473. च्युतराज्याद्रामात् असौ सीता किंकिल नाम
सुखमवाप्स्यति तत्र संभावयामि । अनवकृप्तावसंभावनायां लट् ।

२८०४ । जातुयदोर्लिङ् । (३. ३. १४७)

वा० । यदायोरुपसंख्यानम् । (2275.)

लटोऽपवादः । जातु यद्यदा यदि वा त्वादृशो हरिं निन्देत् नावकरूपयामि न
मर्षयामि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2474. यस्मात्पण्डितो जनः पृथग्जनवत् जातु
कदाचिदपि न प्रमुहयेत् न मोहं यातीति संभावयामः । अनवकृतौ लिङ् ।

२८०५ । यच्चयत्रयोः । (३. ३. १४८)

यच्च यत्र वा त्वमेवं कुर्यां न श्रद्धे न मर्षयामि ।

भट्टिकाव्ये—XIX, 18.

यच्च यत्र भवांस्तिष्ठेत्तत्रान्यो रावणस्य न ।

यच्च यत्र भवान्सीदेन्महद्भिस्तद्विगर्हितम् ॥ 2475 ॥

यत्र देशे काले वा यत् भवान्स्तिष्ठेत् तत्रान्यो रावणस्य न । त्वयि तिष्ठति
ग्रन्थार्थमवस्थानं कः करिष्यति । नैतत्संभावयामः । तस्य तत्र न्यूनत्वात् अन्यस्मिन्
अनवकृतिः । यच्छब्देनोपपदेन योगात् यच्चयत्रयोरनवकृतौ भविष्यति लिङ् । यच्चेति
निपातसमुदायो यच्छब्दस्यार्थं वर्तते ।

२८०६ । गर्हायां च । (३. ३. १४९)

अनवकृत्स्यमर्षयोरिति निवृत्तम् । यच्चयत्रयोयोगे गर्हायां लिङेव स्यात् । यच्च
यत् वा त्वं शूद्रं याजयेः अन्याय्यं तत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० । २४७५. यत्र देशे काले वा यच्च भवान्सीदेत् सत्र
स्यात् महद्भिर्विगर्हितम् । अनेन सर्वलकाराणामपवादो लिङ् ।

२८०७ । चित्नीकरणे च । (३. ३. १५०)

यच्च यत्र वा त्वं शूद्रं याजयेः । आश्चर्यमेतत् ।

भट्टिकाव्ये—XIX. 19.

आश्चर्यं यच्च यत्र त्वां प्रब्रूयाम वयं हितम् ।

अपि साक्षात्प्रशिष्यास्त्वं कृच्छ्रेष्विन्द्रपुरोहितम् ॥ २४७६ ॥

यत्र देशे काले वा यद्वयमपि त्वां हितं प्रब्रूयामैतदाश्चर्यम् । विचित्रमेतत् ।
अनेन लिङ् । यच्चयत्रयोरिति वर्तते । त्वामित्यकथितं कर्म ।

२८०९ । उताप्योः समर्थयोर्लिङ् । (३. ३. १५२)

बाढमित्यर्थे अनयोस्तुल्यार्थता । उत अपि वा हन्यादघं हरिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० । २४७६. त्वं कृच्छ्रेषु व्यसनेषु साक्षादिन्द्रपुरोहितमपि
प्रशिष्याः बाढं शिक्षयसि । अनेन लिङ् अपिशब्दस्योपपदत्वात् ।

भट्टिकाव्ये—XIX. 20.

कामो जनस्य जह्यास्त्वं प्रमादं नैर्ऋताधिप ।

उत द्विपोऽनुशोचेयुर्विप्लवे किमु बान्धवाः ॥ २४७७ ॥

विष्टवे विनाशे द्विषः शत्रवोऽपि उत अनुशोचैयुः अनुशोचन्ति किमु
बान्धवाः । अनेन लिङ् ।

२८१० । कामप्रवेदनेऽकञ्चिति । (३. ३. १५३)

स्वामिप्रायाविष्करणे गम्यमाने लिङ् स्यात् न तु कञ्चिति । कामो मे भुङ्गीत
भवान् । अकञ्चितीति किम् । कञ्चिज्जीवति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2477. हे नैर्ऋताधिप त्वं प्रमादं जह्याः त्यज । अस्य
जनस्य पौरस्य कामः इच्छा । अनेन लिङ् । कामप्रवेदनं च जनाभिप्रायप्रकाशनम् ।

भट्टिकाव्ये—V. 59.

यायास्त्वमिति कामो मे गन्तुमुत्सहसे न च ।

इच्छुः कामयितुं त्वं मामित्यसौ जगदेतया ॥ 2478 ॥

त्वं याया रामान्वेषणाय गच्छेरिति मे कामोऽभिप्रायः । कामप्रवेदने
स्वामिप्रायाविष्करणापराख्ये लिङ् ।

२८१३ । हेतुहेतुमतोर्लिङ् । (३. ३. १५६)

वा स्यात् । कृष्णं नभेचेत् सुखं यायात् । कृष्णं नमस्यति चेत् सुखं यास्यति ।
भविष्यत्येवेप्यते । नेह । हस्तीति पलायते ।

भट्टिकाव्ये—XIX. 21.

स भवान् भ्रातृवद्रक्षेद्यथावदखिलं जनम् ।

न भवान् संप्रमुह्येच्चेदाश्वस्युश्च निशाचराः ॥ 2479 ॥

चेद्यदि भवान्न संप्रमुह्येत् मोहं न गच्छेत् तदा स भवान् भ्रातृवत् रावणवद-
खिलं जनं यथावत्सम्यक् रक्षेत् । एते च निशाचरा आश्वस्युः आश्वसं गच्छेयुः ।
अनेन लिङ् । अत्र प्रमोहो हेतुः । जनरक्षणं निशाचराश्वसनं च हेतुमत ।

२८१४ । इच्छार्थेषु लिङ्लोटौ । (३. ३. १५७)

वा० । कामप्रवेदन इति वक्तव्यम् । (2276.)

इच्छामि भुञ्जीत भुङ्क्तां वा भवान् । एवं कामये प्रार्थय इत्यादियोगे बोध्यम् ।

मट्टिकान्ये—XIX. 25.

इच्छा मे परमानन्देः कथं त्वं वृत्रशत्रुवत् ।

इच्छेद्वि सुहृदं सर्वो वृद्धिसंस्थं यतः सुहृत् ॥ 2480 ॥

इयं च मे इच्छा महती यत् त्वं वृत्रशत्रुवत् इन्द्र इव कथमानन्देः मुदितो भविष्यसि । अनेन लिङ् ।

२८१६ । इच्छार्थेभ्यो विभाषा वर्तमाने । (३. ३. १६०)

लिङ् स्यात् । पक्षे लट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2480. सर्व एव सुहृत् सुहृदं वृद्धिसंस्थं उदयस्थं इच्छेत् इच्छति ।

२८१७ । प्रैषातिसर्गप्राप्तकालेषु कृत्याश्च । (३. ३. १६३)

लोट् च । प्रैषो विधिः । अतिसर्गः कामचारानुज्ञा । भवता यष्टव्यम् । भवान्यजताम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2088. मुनिर्भरतादीनाह स निवर्ध्वं परिषत् ब्रह्माणि । वस आच्छादने विधौ लोट् । आर्ध्वं उपविशत । आसेः पूर्ववत् । आत्त खादत अन्नादिकम् । अद् मक्षणे लोट् । पानादिकं पिबत । पा पाने लोट् । शोध्वम् स्वपित शयने । सर्वत्र विधौ लोट्, इति जयमङ्गलः । अतिसर्गे लोट्, अतिसर्गः कामचाराभ्यनुज्ञा इति मल्लिनाथः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3311. एनं धृतराष्ट्रमर्थात्तद्विः कथं न जहातु । अहात्वेत्यर्थः । प्राप्तकाले लोट् । तस्य हानिकालः प्राप्त इत्यर्थः ।

२८१८ । लिङ् बोध्वर्ध्वौहर्तिके । (३. ३. १६४)

प्रैषादयोऽनुवर्तन्ते । मुहूर्तादूर्ध्वं यजेत । यजताम् । यष्टव्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2462. मुहूर्तादूर्ध्वमुपरि अहं म्रिये मरिष्यामि
क्षतबान्धवत्वात् विह्वलः सन् । अनेन मरणस्य निमित्तभूतं प्राप्तकालं लोडर्थं दर्शयति ।
तेनानेन लोडर्थलक्षणे भविष्यति लट् । लोडर्थश्च प्रैषादिकः ।

२८२२ । अर्हे कृत्यतृचश्च । (३. ३. १६९)

चालिङ् । त्वं कन्यां वहेः ।

भट्टिकाव्ये—XX. 18.

उत्तिष्ठस्व मते पत्युर्यतस्वालङ्कृतौ तथा ।

प्रतिष्ठस्व च तं द्रष्टुं द्रष्टव्यं त्वं महीपतिम् ॥ 2481 ॥

द्रष्टव्यं दर्शनार्हम् । अनेनार्हे तव्यपत्ययः । अवश्यद्रष्टव्यं वा । 'कृत्याश्च'
(सू. ३४१२.) इत्यावश्यके तव्यपत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 256. मान्यो मानार्हः । अनेन प्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1036. अर्चया अर्चनार्हाः । अर्चनीयमर्चनार्हम् ।

२८२३ । शकि लिङ् च । (३. ३. १७२)

शक्तौ लिङ् स्यात् । चात्कृत्याः । भारं त्वं वहेः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 824. कुद्धो भवान् सङ्गन्दनस्यापि श्रियो लक्ष्म्या
अत्यन्तगो विनाशयिता स्यात् । प्रत्यर्थीभवितुं शक्नुयादित्यर्थः । शक्यार्थे लिङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 816. यो वाली संग्रामे रविमपि शमयेत् अव-
सादयेत् । शमयितुं शक्नोतीत्यर्थः । पूर्ववत् ।

रघुवंशे—III. 21.

श्रुतस्य यायादयमन्तमर्भक-

स्तथा परेषां युधि चेति पार्थिवः ।

अवेक्ष्य धातोर्गमनार्थमर्थवि-

चकार नाम्ना रघुमात्मसंभवम् ॥ 2482 ॥

अयमर्भकः श्रुतस्यान्तं यायात् । युधि परेषामन्तं यायात् । यातुं शक्नुया-
दित्यर्थः । शक्यार्थे लिङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1956. वक्ष्यः हन्तुं शक्यः ।

नैषधे.—III 15.

धार्यः कथंकारमहं भवत्या
वियद्विहारी वसुधैकगत्या ।
अहो शिशुत्वं तव खण्डितं न
सरस्य सख्या वयसाप्यनेन ॥ 2483 ॥

धार्यः । धर्तुं गृहीतुं शक्य इत्यर्थः । शक्यार्थे कृत्यप्रत्ययः ।

२८२५ । क्रियासमभिहारे लोट् लोटो हिस्वौ वा च तध्वमोः । (३. ४. २)

पौनःपुन्ये भृशार्थे च द्योत्ये घातोर्लोट् स्यात् । तस्य च हिस्वौ स्तः । 'यथा-
विध्यनुप्रयोगः पूर्वस्मिन्' (सू. 2827) इत्यनुप्रयोगः । ' क्रियासमभिहारे द्वे वाच्ये '
(वा. 4695 सू. 2828) इति वा ' क्रियासमभिहारे च ' (वा. 4695 सू. 2147)
इति वा द्विर्वचनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1946. हे वायो पुनीहि पुनीहीति जगत्त्र्यं
पुनः पुनः पुनामि भृशं वा पुनामीत्यभिप्रायः त्वं जगत्त्रयं पुनन् । अनेन लोट् ।
तस्मै परस्मैपदसंबन्धी हिरादेशः । क्रियासमभिहारे द्विर्वचनम् । पुनन्निति ' यथाविध्यनु-
प्रयोगः ' (सू. 2827) इति पुनातेरनुप्रयोगः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1087. वसुधरे त्वं धत्स्व धत्स्वेति अहं पुनः पुनः
दधे भृशं वा दध इति एवमभिप्राया जगन्ति दधती । क्रियासमभिहारे लोट् । तस्य
चात्मनेपदसंबन्धिनः स्वादेशः । द्विर्वचनम् । ' यथाविध्यनुप्रयोगः ' (सू. 2827) इति
दधातेरनुप्रयोगः ।

२८२६ । समुच्चयेऽन्यतरस्याम् । (३. ४. ३)

अनेकक्रियासमुच्चये द्योत्ये प्रागुक्तं वा स्यात् । ' समुच्चये सामान्यवचनस्य '
(सू. 2828) इत्यनुप्रयोगः ।

भट्टिकान्ये—XX. ३२.

रसान्संहर दीप्यस्व ध्वान्तं जहि नभो भ्रम ।

इतीहमानस्तिग्मांशो वृत्तं ज्ञातुं घटस्व मे ॥ २४८४ ॥

हे तिग्मांशो त्वमपि अहं रसान् संहर संहरामि दीप्यस्व दीप्ये ध्वान्तं जहि हन्मि नभो भ्रम भ्रमामीत्येवमभिप्रायः ईहमानश्चेष्टमानः । अनेन लोट् । तस्य च यथायोगं हिस्वादेशौ । ईहमान इति सामान्यवचनस्यानुप्रयोगः ।

भट्टिकान्ये—XX. ३३.

स्वर्गे विद्यस्व भुव्यास्व भुजङ्गनिलये भव ।

एवं वसन्ममाकाश संबुध्यस्व कृताकृतम् ॥ २४८५ ॥

आकाश त्वं स्वर्गे विद्यस्व अहं विद्ये भुवि आस्व आसे भुजङ्गनिलये भव भवामीत्येवमभिप्रायो वसन् । पूर्ववल्लोट् । हिस्वादेशः । वसन् इति सामान्यवचनस्यानुप्रयोगः ।

भट्टिकान्ये—XX. ३०.

खमट घामटाटोर्वीमित्यटन्त्योऽतिपावनाः ।

यूयमापो विजानीत मनोवृत्तिं शुभां मम ॥ २४८६ ॥

यूयमापः खमट घामट उर्वीमट इति । वयमन्तरिक्षमटाम देवलोकमटाम भूलोकमटाम इत्येवमभिप्रायाः सर्वत्राटन्त्यः । आकाशादिकारकभेदात् अनेकाटनक्रियासमुच्चयः । ततश्चानेन लोट् । अटन्त्य इति सामान्यवचनस्यानुप्रयोगः । आकाशाद्युपगामिनीनामटनक्रियायां पुनरटनक्रियायाः सामान्याया अनुप्रयोगः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०९०. बलीयो रावणः नमुचिद्विषा विगृह्य विरुध्य पुरीममरावतीमवस्कन्दावस्कन्दामि अवरुणधिम, नन्दनं लुनीहि लुनामि, रत्नानि मृषाण मुष्णामि । अमराङ्गना हर हरामि, इत्यभिप्रायः अहर्दिवं दिवोऽस्वास्थ्यं चक्रे । अनेन लोट् । चक्रे इति सामान्यवचनस्यानुप्रयोगः ।

॥ इति लकारार्थप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ कृत्यप्रकरणम् ॥

—:०:—

२८३१ । कृत्याः । (३. १. ९५)

अधिकारोऽयं ष्वुलः प्राक् ।

२८३२ । कर्तरि कृत् । (३. ४. ६७)

कृत्प्रत्ययः कर्तरि स्यादिति प्राप्ते,

२८३३ । तंयोरेव कृत्यक्तरवलर्थाः । (३. ४. ७०)

एते भावकर्मणोरेव स्युः ।

रघुवंशे—VIII. 94.

तीर्थे तोयव्यतिकरभवे जहुकन्यासरध्वो-

देहायागादमरगणनालेख्यमासाद्य सद्यः ।

पूर्वाकाराधिकचतुरया संगतः कान्तयासौ

लीलागारेष्वरमत पुनर्नन्दनाभ्यन्तरेषु ॥ 2487 ॥

अमरगणनायां लेख्यं लेखनम् । भावार्थे ष्यत् ।

२८३४ । तव्यत्तव्यानीयरः । (३. १. ९६)

घातोरेते प्रत्ययाः स्युः ।

वा० । वसेस्तव्यत्कर्तरि णिच्च । (1920.)

वसतीति वास्तव्यः ।

वा० । कैलिमर उपसंख्यानम् । (1919.)

पचेलिमा माषाः पक्तव्याः । मिदेलिमाः सरला भेत्तव्याः ।

अट्टिकाव्ये—IV. 47.

अष्टुर्ल्यं पृच्छतस्तस्य कथनीयमवीवचत् ।

आत्मानं वनबासं च जेयं चारिं रघूत्तमः ॥ 2488 ॥

अष्टुर्व्यम् पृच्छतस्तस्य कथनीयं वक्तव्यम् । क्रमात्तव्यानीयरौ ।

भाषे—I. 66.

तपेन वर्षाः शरदा हिमागमो

वसन्तलक्ष्म्या शिशिरः समेत्य च ।

प्रसूनकृप्तिं दधतः सदत्तवः

पुरेऽस्य वास्तव्यकुटुम्बितां ययुः ॥ 2489 ॥

वसन्तीति वास्तव्याः । तव्यत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 214. पचेलिमं स्वतः पकम् । 'केलिमर उपसंख्यानम्' इति पचेः केलिमर्प्रत्ययः । कर्मकर्तरि चायमिष्यत इत्याह वृत्तिकारः ।

२८३५ । कृत्यचः । (८. ४. २९)

उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्याच उत्तरस्य कृत्यस्य नस्य णत्वं स्यात् । प्रयाणीयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1046. परिमोहिणं तच्छीलम् । नस्य णत्वम् ।

२८३६ । षोडशभाषा । (८. ४. ३०)

उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य ष्यन्ताद्धिहितो यः कृत् तत्स्थस्य नस्य णो वा स्यात् । प्रयापणीयम् प्रयापनीयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2186. परिमोहयमाणाभिः व्यामोहयन्तीभिः । मुह्यतेर्ष्यन्तात् लटः स्नानच् । अनेन कृत्कारस्य विभाषा णत्वम् । 'अणौ' (सू. 2754) इत्यादिना प्राप्तस्य परस्मैपदस्य 'न पादमि' (सू. 2755) इत्यादिना प्रतिषेधे 'णिचश्च' (सू. 2564) इत्यात्मनेपदम् ।

२८४० । न भाभूपूकमिगमिप्यायीवेपाम् । (८. ४. ३४)

एभ्यः कृत्रस्य णो न । प्रभानीयम् । प्रभवनीयम् ।

वा० । पूज एवेह ग्रहणमिष्यते । (5011.)

पूङ्स्तु प्रपवणीयः सोमः ।

वा० । ण्यन्तभादीनामुपसंख्यानम् । (5012.)

प्रभापनीयम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 107.

हरेः प्रगमनं नास्ति न प्रभानं हिमद्रुहः ।

नाति प्रवेपनं वायोर्मया गोपायिते वने ॥ 2490 ॥

हरेः प्रगमनं संचारो नास्ति । हिमद्रुहः न प्रभानम् न प्रकर्षेण दीप्तिः । वायोर्नातिप्रवेपनम् मन्दगमनम् । 'कृत्यचः' (सू. 2835) इति प्रातस्य णत्वस्य अनेन प्रतिषेधः ।

२८४१ । कृत्यल्युटो बहुलम् । (३. ३. ११३)

स्नान्त्यनेन स्नानीयं चूर्णम् । दीयतेऽस्मै दानीयो विप्रः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 80.

अक्लेश्यमसिनाम्यन्तं कवन्धवधमभ्यधुः ।

धिङ्ः प्रपतनं घोरं क्लेदान्तत्वमनाथवत् ॥ 2491 ॥

असिना । कृतमिति शेषः । अत एवाक्लेश्यम् अक्लेशकरम् । आशुभावादिति भावः । अनेन कर्तरि कृत्यः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1005. माद्यन्त्यनेनेति मद्यं मदिरा । अनेन करणार्थे यत्प्रत्ययः ।

रघुवंशे—XVI. 21.

बलिक्रियावर्जितसैकतानि

स्नानीयसंसर्गमनामुवत्ति ।

उपान्तवानीरगृहाणि दृष्ट्वा

शून्यानि दृष्ट्ये सरयूजलानि ॥ 2492 ॥

स्नानीयानि स्नानसाधनानि चूर्णादीनि । करणे अनीयर्प्रत्ययः ।

रघुवंशे—VIII. 65,

धृतिरस्तमिता रतिश्च्युता

विरतं गेयमृतुर्निरुत्सवः ।

गतमाभरणप्रयोजनं

परिशून्यं शयनीयमद्य मे ॥ 2493 ॥

शेतेऽस्मिन्निति शयनीयम् तल्पम् । अधिकरणार्थेऽनीयर्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 861. नाकसदां संतर्पयतीति सन्तर्पणः सन्तर्पयिता ।
कर्तरि लृट् ।

भट्टिकान्धे—VII. 81.

ततो मन्दगतः पक्षी तेषां प्रायोपवेशनम् ।

पयःपानमिवाशंसुः महानायादशोभनः ॥ 2494 ॥

न शोभत इत्यशोभनः । कर्तरि ल्युट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 41. प्रियवियुक्तवधूजनचेतसाम् । कर्मणि षष्ठी ।
अनवनी अरक्षणी । अवतेः कर्तरि ल्युट् । टित्वात् ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 76. पङ्क्तेः पावनं पावयितारम् । पावयतेः कर्तरि ल्युट् ।

२८४२ । अचो यत् । (३. १. १७)

अजन्ताद्भातोर्थित्यात् । चेयम् । जेयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2486. जेयं जेतव्यम् । यत्प्रत्ययः ।

किरातार्जुनीये—XV. ६.

स सासिः सासुसूः सासो

येयायेयाययाययः ।

ललौ लीलां ललोऽलोलः

शशीशशिशुशीः शशन् ॥ 2495 ॥

येया यातव्याः । यत्प्रत्ययः ।

२८४३ । ईद्यति । (६. ४. ६५)

यति परे आत ईत्स्यात् । गुणः । देयं ग्लेयम् ।

वा० । तकिशसिचतियतिजनिभ्यो यद्वाच्यः । (1922.)

तक्यं शस्यं चत्यं यत्यं जन्यम् ।

वा० । हनो वा यद्बधश्च वक्तव्यः । (1923.)

बध्यः । पक्षे वक्ष्यमाणो ण्यत् । घात्यः ।

भट्टिकाव्ये—III. 27.

स प्रोषिवानेत्य पुरं प्रवेक्ष्यन्

शुश्राव घोषं न जनौघजन्यम् ।

आकर्णयामास न वेदनादा-

न्न चोपलेभे वणिजां पणायान् ॥ 2496 ॥

जनौघजन्यं जनसमूहेन जन्यमुत्पाद्यम् । 'तकिशसि' इति यत् । अथवा
जनौघजन्यं जनसङ्घजातम् । 'भव्यगोय' (सू. 2894) इति कर्तरि निपातः ।

२८४४ । पोरदुपधात् । (३. १. ९८)

पवर्गान्ताद्दुपधाद्यत्स्थात् । शप्यम् । लभ्यम् ।

चम्पूरामायणे—I. 35.

योगेन लभ्यो यः पुंसां संसारापेतचेतसाम् ।

नियोगेन पितुः सोऽयं शमः कौशिकमन्वगात् ॥ 2497 ॥

लभ्यः प्राप्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 572. वैदेही कथं नु लभ्या प्राप्या । यत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1305. उपलम्भ्यां प्रशस्ताम् । अनेन यत् ।
‘उपात्प्रशंसायाम्’ (सू. 2846) इति यत्प्रत्यये नुम् इति जयमङ्गलः । उपलम्भ्यां
प्रशस्ततया सर्वथा द्रष्टव्यामित्यर्थः । ‘उपात्प्रशंसायाम्’ (सू. 2846) इति
लभेर्यकारादिप्रत्ययविषये नुमागमः । अत एव प्रत्ययात्पूर्वं नुमि सत्यदुपघत्वाभावा-
द्यतोऽप्राप्तौ ‘ऋह्लोर्घत्’ (सू. 2872) इति ष्यत् । यण्यतोः स्वरे विशेष
इति मल्लिनाथः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 26.

संवुर्षुः स्वमाकूतमाज्ञां विवरिषुर्द्रुतम् ।

अवरिष्टाक्षमक्ष्म्यं कपिं हन्तुं दशाननः ॥ 2498 ॥

कपिं हन्तुमक्ष्म्यं क्षन्तुमशत्रयमक्षम् । यत् ।

किरातार्जुनीये—IX. 35.

न स्रजो रुरुचिरे रमणीभ्य-

ध्वन्दनानि विरहे मदिरा वा ।

साधनेषु हि रतेरुपघते

रम्यतां प्रियसमागम एव ॥ 2499 ॥

रम्यन्ते ष्विति रम्याणि । यत्प्रत्ययः । ‘कृत्यस्युटो बहुलम्’ (सू. 2841)
इत्यधिकरणार्थः ।

२८४५ । आडो यि । (७. १. ६५)

आङः परस्य लभेर्नुम् स्याद्यादौ प्रत्यये विवक्षिते । नुमि कृते अदुपधत्वाभावात्
प्यदेव । आलम्भ्यो गौः ।

२८४६ । उपात्प्रशंसायाम् । (७. १. ६६)

उपलम्भ्यः साधुः । स्तुतौ किम् । उपलब्धुं शक्य उपलम्भ्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1305. उपलम्भ्यां प्रशस्ततया सर्वथा द्रष्टव्याम् ।
अनेन लभेर्कारादिप्रत्ययविषये नुमागमः । नुमि कृते अदुपधत्वाभावात् प्यदेव ।

२८४७ । शकिसहोश्च । (३. १. ९९)

शक्यम् । सह्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 572. हरिः सुग्रीवः कथं द्रष्टुं शक्यः । वियोगश्च
कथं सह्यः । यत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 77. अरिभिरसह्यं दुःसहं धनुः । यत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 98. अस्य गुरोर्मन्युः क्रोधः कोटिशो गाः स्पर्शयता
प्रतिपादयता भवता विनेतुमपनेतुं शक्यः । विनेतुमित्यत्र विपूर्वाच्चयतेः परस्मैपदा-
त्तुमुन् । मन्योरकर्तृस्थत्वात् ।

२८४८ । गदमदचरयमश्चानुपसर्गे । (३. १. १००)

गद्यम् । मद्यम् । चर्यम् ।

वा० । चरेराङि चागुरौ । (1925.)

आचार्यो देशः । गन्तव्य इत्यर्थः । अगुरौ किम् । आचार्यो गुरुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 572. एतत्सर्वं त्वया मम गद्यं वाच्यम् । यत्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1005. माद्यन्त्यनेनेति मद्यं मदिरा । 'कृत्यस्युटो
बहुलम्' (सू. 2841) इति करणार्थत्वम् । अनेम यत् । पापं चर्यं चरणीयम् यस्य
स पापचर्यः । पूर्वबद्यत् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 50.

प्रयातस्तव यश्च्यत्वं शस्त्रपूतो ब्रवीमि ते ।

रावणेन हता सीता लङ्कां नीता सुरारिणा ॥ 2500 ॥

तव यश्च्यत्वं वश्यत्वं प्रयातः । यमेः पूर्ववच्चत् ।

रघुवंशे—III. 45.

त्रिलोकनाथेन सदा मखद्विष-

स्त्वया नियम्या ननु दिव्यचक्षुषा ।

स चेत्स्वयं कर्मसु धर्मचारिणां

त्वमन्तरायो भवसि च्युतो विधिः ॥ 2501 ॥

त्रिलोकनाथेन त्वया मखद्विषः क्रतुविघातका नियम्या ननु शिक्ष्याः खलु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 310. निगाद्यं निगदितव्यम् । 'ऋहलोर्ण्यत्' (सू. 2872) 'गदमद' (सू. 2848) इत्यादिना सोपसर्गाद्यतेरनिषेधात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1287. आचार्यत्वम् । अगुराविति निषेधान्न यत् ।

२८४९ । अवद्यपण्यवर्या गह्वंपणितव्यानिरोधेषु । (३. १. १०१)

अवद्यं पापम् । पण्या गौः । व्यवहर्तव्येत्यर्थः । शतेन वर्या कन्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 573. वदितुमनर्हमवद्यं गह्वम् । पापमिति यावत् । षदेर्नञ्पूर्वात् षयवपवादी गह्वार्थे यत्प्रत्ययान्तो निपातः । अनवद्योऽगह्वः । पण्यः पणितव्यः । त्वया प्रत्युपकारेण विनिमेतव्यः । पण व्यवहारे । पणितव्यार्थे ष्यदपवादी पूर्ववद्यत्प्रत्ययान्तो निपातः । असौ सुग्रीवो भवता वर्याः । मित्रत्वेनाप्रतिबन्धं वरणीय इत्यर्थः । अनिरोधेऽर्थे वृजः पूर्ववत् ष्यदपवाद्येव यत्प्रत्ययान्तो निपातः । स्त्रियामस्य निपातनात् पुंसि प्रयोगः कवेः स्वातन्त्र्यात् । यद्वा वार्य इति ष्यदन्तपाठः प्रत्युदाहरणार्थः ।

माधे—XVI. 35.

स्वयि भक्तिमता न सस्कृतः

कुरुराजा कुरुरेव चेदिपः ।

प्रियमांसमृगाधिपोञ्जितः

किञ्चिद्वद्यः करिकुम्भजो मणिः ॥ 2502 ॥

अवद्यः किम् । अनवद्य एवेत्यर्थः ।

रघुवंशे—VI. 69.

तं प्राप्य सर्वावयवानवद्यं

व्यावर्ततान्योपगमात्कुमारी ।

न हि प्रफुल्लं सहकारमेत्य

वृक्षान्तरं कांक्षति षट्पदाली ॥ 2503 ॥

सर्वेष्ववयवेषु अनवद्यमदोषम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे इत्ये० 1507. पण्यैः क्रयैः पण्यद्रव्यैः ।

२८५० । वह्यं करणम् । (३. १. २०२)

बहन्त्यनेनेति वह्यं शकटम् । करणं किम् । वाह्यं वोढव्यम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 52.

तेन वह्येन हन्तासि त्वमर्थं पुरुषाशिनाम् ।

राक्षसं क्रूरकर्माणं शकारिं दूरवासिनम् ॥ 2504 ॥

हे राम त्वं वहन्त्यनेनेति वह्यं शकटम् । अनेन प्यदपवादेन यत्प्रत्ययान्तो निपातः । इह वह्येन करणेन सहायभूतेन तेन सुग्रीवेण ।

रघुवंशे—VI. 10.

मनुष्यवाह्यं चतुरस्रयान-

मध्यास्य कन्या परिवारशोभि ।

विवेश मञ्चान्तरराजमार्गं

पतिवरा कृतविवाहवेषा ॥ 2505 ॥

मनुष्यैर्वाह्यम् । प्यत् ।

२८५१ । अर्यः स्वामिवैश्ययोः । (३. १. १०३)

ऋ गतौ । अस्माद्यत् । ष्यतोऽपवादः । अर्यः स्वामी वैश्यो वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २५०४. पुरुषाशिनामर्यं स्वामिनम् । यत्प्रत्ययान्तो
निपातः ।

भाषे—XVIII. ५३.

शोचित्वाग्ने भृत्ययोर्मृत्युभाजो-

र्यः प्रेम्णा नो तथा बल्लभस्य ।

पूर्वं कृत्वा नेतरस्य प्रसादं

पश्चात्तापादाप दाहं यथान्तः ॥ २५०६ ॥

ऋच्छतीत्यर्यः स्वामी ।

भट्टिकाव्ये—VI. ५४.

तेन संगतमार्येण रामाजर्यं कुरु द्रुतम् ।

लङ्कां प्राप्य ततः पाप दशग्रीवं हनिष्यसि ॥ २५०७ ॥

आर्येण अर्तुमर्हेण । ऋ गतौ । ष्यत् । प्रत्युदाहरणम् ।

२८५२ । उपसर्या काल्या प्रजने । (३. १. १०४)

गर्गग्रहणे प्राप्तकाला चेदित्यर्थः । उपसर्या गौः । गर्भाधानार्थं वृषभेणोपगन्तुं
योग्येत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४७१. उपसर्या उपसंक्रमणीया । प्राप्तगर्भग्रहण-
कालेत्यर्थः । ' काल्योपसर्या प्रजन ' II. ix. ७०. इत्यमरः । सत्त्वरूपपूर्वाद्यत्प्रत्ययान्तो
निपातः ।

२८५३ । अजर्यं संगतम् । (३. १. १०५)

नञ्पूर्वाज्जीर्यतेः कर्तरि यत् संगतं चेद्विशेष्यम् । न जीर्यतीत्यजर्यम् । ' तेन
संगतमार्येण रामाजर्यं कुरु द्रुतम् ' इति भट्टिः । " मृगैरजर्यं जरसोपदिष्टमदेहबन्धाय
पुनर्बन्ध " इत्यत्र तु संगतमिति विशेष्यमध्याहार्यम् ।

अस्मिन्नेद ग्रन्थे श्लो० २५०७. हे राम आर्येण तेन सुग्रीवेण । न जीर्यती-
त्यर्ज्यश्नपायि । अनेन संगतविषये जीर्यतेर्नञ्पूर्वात्कर्तरि यत्प्रत्ययान्तो निपातः ।
संगतं संगतिम् । सख्यमित्यर्थः । भावे क्तः । द्रुतं कुरु ।

रघुवंशे—XVIII. 6.

तस्मै विसृज्योत्तरकोसलानां
धर्मोत्तरस्तस्यभावे प्रभुत्वम् ।
मृगैरर्ज्यं जरसोपदिष्ट-
मदेहबन्धाय पुनर्बन्ध ॥ २५०८ ॥

नलस्तस्मै नभसे पुत्रायोत्तरकोसलानां प्रभुत्वं विसृज्य दत्त्वा मृगैरर्ज्यम् ।
संगतमिति शेषः । बन्ध । मोक्षार्थं वनं गत इत्यर्थः ।

२८५४ । वदः सुपि क्यप्च । (३. १. १०६)

उत्तरसूत्रादिह भाव इत्यपकृष्यते । वदेर्भावे क्यप् स्यात् चाद्यत् अनुपसर्गे
सुप्युपपदे । ब्रह्मोद्यं ब्रह्मवद्यम् । ब्रह्म वेदः । तस्य वदनमित्यर्थः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 55.

अनृतोद्यं न तत्रास्ति सत्यवद्यं ब्रवीम्यहम् ।
मित्तभूयं गतस्तस्य रिपुहत्यां करिष्यसि ॥ २५०९ ॥

तत्र सुग्रीवे अनृतोद्यमनृतवचनं नास्ति । भावे क्यप् । अहं सत्यवद्यं सत्यवचनं
ब्रवीमि । अत्रैव सूत्रे चकाराद्यत् ।

भट्टिकाव्ये—V. 60.

मृषोद्यं प्रवदन्तीं तां सत्यवद्यो रघूत्तमः ।
निरगाच्छत्रुहस्तं त्वं यास्यसीति शपन्वशी ॥ २५१० ॥

सत्यवद्यं सत्यवादः । चकाराद्यत् । तद्वान् सत्यवद्यः । अशीआदिभ्योऽच् । अथवा
सत्यं वदतीति 'कृत्यल्युटो बहुलम्' (सू. २८४१) इति कर्तरि कृत् । अनेन यत् । मृषोद्यं
मृषावादम् । 'राजसूय' (सू. २८६५) इत्यादिना भावे क्यवन्तो निपातः ।

भट्टिकाव्ये— VI. 58.

स राजसूययाजीव तेजसा सूर्यसन्निभः ।

अमृषोद्यं वदन् रुच्यो जगाहे द्यां निशाचरः ॥ 2511 ॥

मृषोद्यं मृषावदनम् । मृषापूर्वाद्देः अनेन पक्षे यति प्राप्ते नित्यं क्यवेव निपातितः 'राजसूय' (सू. 2865) इत्यादिना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 573. वदितुमनर्हसन्नद्यं गर्ह्यम् । वदेर्नञ्पूर्वात् क्यवपवादी गह्वार्थं यत्प्रत्ययान्तो निपातः 'अवद्यपण्य' (सू. 2849) इत्यादिना ।

२८५५ । भुवो भावे । (३. १. १०७)

क्यप् स्यात् । ब्रह्मणो भावो ब्रह्मभूयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2509. मित्रभूयं मित्रभावं । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 753 द्युनिवासभूयं देवभूयम् । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 679. ब्रह्मभूयम् ।

नैषधे— V. 61.

वीक्ष्य तस्य वरुणस्तरुणत्वं ॐ

यद्वभार निविडं जडभूयम् ।

नौचिती जडपतेः किमु सास्य

प्राज्यविस्मयश्सस्तिमितस्य ॥ 2512 ॥

जडभूयं जडत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 479. देवभूयम् ।

२८५६ । हनस्त च । (३. १. १०८)

अनुपसर्गे सुप्युपपदे हन्तेर्भावे क्यप् स्यात् तकारश्चान्तादेशः । ब्रह्मणो हननम् ब्रह्महत्या । स्त्रीत्वं लोकात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2509. रिपुहत्यां शत्रुवधम् । हन्तेः क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 5. ब्रह्महत्या ।

२८५७ । एतिस्तुशास्वृहजुपः क्यप् । (३. १. १०९)

एभ्यः क्यप् स्यात् ।

२८५८ । ह्रस्वस्य पिति कृति तुक् । (६. १. ७१)

इत्यः । स्तुत्यः । 'शास इड्डह्रोः' (सू. 2486) इतीत् । शिष्यः । वृ
वृत् । वृत्यः । वृडस्तु वार्या ऋत्विजः । आहत्यः । जुष्यः ।

वा० । शंसिदुहिगुहिभ्यो वा । (1835.)

इति काशिका । शस्यं शस्यम् । दुह्यं दोह्यम् । गुह्यं गोह्यम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 56.

आहत्यस्तेन वृत्येन स्तुत्यो जुष्येण संगतः ।

इत्यः शिष्येण गुरुवद्गृध्यमर्थप्रवाप्स्यसि ॥ 2513 ॥

वृत्येन त्वया मित्रत्वेन वरणीयेन जुष्येण हनुमदादीनां सेव्येन । त्वमाहत्यः
सुग्रीवादीनामादरणीयः । स्तुत्यः स्तोतव्यः । शिष्येण शासनीयेनान्तेवासिना । 'शास'
(सू. 2486) इतीकारः । इत्य एतव्यः । सर्वत्र 'एतिस्तु' (सू. 2857) इति क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1049. स्तुत्यं स्तोतव्यम् ।

२८५९ । ऋदुपधाच्चाकृपिचृतेः । (३. १. ११०)

वृत् वृत्यम् । वृध् वृध्यम् । कृपिचृत्योस्तु कल्प्यम् चर्त्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2513. गृध्यममिकांक्ष्यम् । क्यप् ।

२८६० । ई च खनः । (३. १. १११)

चात्वयप् । खयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 575. तस्य सुग्रीवस्य । 'कृत्यानां कर्तरि वा'
(सू. 629) इति षष्ठी । अन्यो त्रितीयोऽपि सागरः नाखेयः । खनितुमशक्यो न ।
क्यप् । ईकारश्चान्तादेशः ।

२८६१ । भृजोऽसंज्ञायाम् । (३. १. ११२)

भृत्याः कर्मकराः । भर्तव्या इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५७५. भृत्या भर्तव्याः कर्मकराः ।

२८६२ । मृजेर्विभाषा । (३. १. ११३)

मृजेः क्यप् वा स्यात् । पक्षे ष्यत् । मृज्यः मार्ग्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५७५. तस्य मनुयुः शोकस्त्वया मार्ग्यो मार्जनीयः ।
तेन च ते शोको मृज्यो मार्ष्टव्यः । क्यपि मृज्यः । ष्यति मार्ग्यः ।

२८६५ । राजसूयसूर्यमृषोद्यरुच्यकुप्यकृष्टपच्याव्यध्यः । (३. १. ११४)

एते सप्त क्यबन्ता निपात्यन्ते । लतात्मकः सोमो राजा । स सूयतेऽत्रेति
अधिकरणे क्यबिन्पातनाद्दीर्घः । राजसूयः राजसूयम् । अर्धर्चादिः । सरत्याकाशे
सूर्यः । कर्तरि क्यबिन्पातनादुत्त्वम् । यद्वा षू प्रेरणे तुदादिः । सुवति कर्मणि लोकं
प्रेरयति । क्यपो रुट् । मृषोपपदाद्वदेः कर्मणि नित्यं क्यप् मृषोद्यम् । विशेष्यनिष्प्रोऽयम् ।
'उच्छ्रायसौन्दर्यगुणा मृषोद्याः' । रोचते रुच्यः । गुपेरादेः कुत्वं च संज्ञायाम् ।
सुवर्णरजतमिदं धनं कुप्यम् । गोप्यमन्यत् कृष्टे पच्यन्त इति कृष्टपच्याः । कर्मकर्तरि
क्यप् । न व्यथते अव्यध्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५१०. मृषोद्यं प्रवदन्तीम् । भावे क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५११. राज्ञा सूयत इति राजसूयः क्षत्रियाधिकारः
ऋतुविशेषः । सुनोतेः क्यबन्तो निपातः । सरति सुवतीति वा सूर्यः । पूर्ववन्निपातः ।
मृषोद्यं मृषावादं न भवतीति अमृषोद्यं सत्यवादम् । मृषापूर्वाद्वदेः 'वदः सुपि
क्यप् च' (सू. २८५४) इति पक्षे यति प्राप्ते नित्यं क्यबेव निपातितः । रोचत इति
रुच्यो रोचमानः । कर्तरि निपातः ।

भट्टिकाव्ये—VI. ५९.

अकृष्टपच्याः पश्यन्तौ ततो दाशरथी लताः ।

रत्नान्नपानकुप्यानामाटुर्नष्टसंस्मृती ॥२५१४॥

कृष्टे पच्यन्त इति कृष्टपच्याः । कर्मकर्तरि निपातनात्क्यपि ततो नञ्समासः
अकृष्टपच्या लताः । कुप्यत इति कुप्यं हेमरूप्यातिरिक्तं धनम् । गुपेर्निपातनात्क्यपि
गुपेरादेः कुत्वं च संज्ञायामिति गस्य कः ।

षट्ठिकान्ये—VI. 60.

समुत्तरन्तावच्यथ्यौ नदान्मिद्योद्धयसन्निभान् ।

सिध्यतारामिव ख्यातां शबरीमापतुर्वने ॥ 2515 ॥

अव्यथ्यौ अव्यथमानौ अश्रान्तावित्यर्थः । नञ्पूर्वाद्धयथेस्तत एव निपात-
नात्कर्तरि क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2510. मृषोद्यं मृषावादम् । 'राजसूय' (सू. 2865)
इत्यादिना क्यबन्तो निपातः । सत्यं वदतीति सत्यवधः । 'कृत्यल्युटो बहुलम्'
(सू. 2841) इति कर्तरि कृत्यः । 'वदः सुपि क्यप् च' (सू. 2854) इति चकाराद्यत् ।
अर्शादिभ्योऽच् ।

माघे—IV. 10.

मुदे मुरारेरमरैः सुमेरो-

रानीय यस्योपचितस्य शृङ्गैः ।

भवन्ति नोद्दामगिरां कवीना-

मुच्छ्रायसौन्दर्यगुणा मृषोद्याः ॥ 2516 ॥

उच्छ्रायसौन्दर्यगुणाः कवीनां मृषा उद्यन्त इति मृषोद्या मिथ्यावाच्याः ।
क्यबन्तो निपातः ।

माघे—XIX. 89.

विद्विषोऽद्विषुरुद्धीक्ष्य तथाप्यासन्निरेनसः ।

अरुच्यमपि रोगघ्नं निसर्गादेव मेषजम् ॥ 2517 ॥

रोचत इति रुच्यम् । न रुच्यम् अरुच्यमरोचमानम् । क्यबन्तो निपातः ।

२८६६ । मिद्योद्धयौ नदे । (३. १. ११५)

भिदैरुञ्जेश्च क्यप् । उञ्जैर्धत्वं च । भिनत्ति कूलं भिद्यः । उञ्जत्युदकमुद्धयः ।
नदे किम् । भेत्ता । उञ्जिता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2515. भिद्योद्धयौ नदौ । क्यबन्तो निपातः ।

रघुवंशे—XI. 8.

वीचिलोलभुजयोस्तयोर्गतं

शैशवाच्चपलमप्यशोभत ।

तोयदागम इवोद्धयभिद्ययो-

र्नामधेयसदृशं विचेष्टितम् ॥ 2518 ॥

उद्धयभिद्ययोर्नदविशेषयोः ।

२८६७ । पुष्यसिधौ नक्षत्रे । (३. १. ११६)

अधिकरणे क्यबिन्पात्यते । पुष्यन्त्यस्मिन्नर्थाः पुष्यः । सिध्यन्त्यस्मिन्
सिध्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2515. सिध्यन्त्यस्मिन्नर्थाः इति सिध्यः पुष्यः ।
अधिकरणे निपातनात् क्यप् ।

२८६८ । विपूयविनीयजित्या मुञ्चकल्कहलिषु । (३. १. ११७)

पुञ्नीञ्जिभ्यः क्यप् । विपूयो मुञ्चः । रज्जादिकरणाय शोधयितव्य इत्यर्थः ।
विनीयः कल्कः । पिष्टौषधिविशेष इत्यर्थः । पापमिति वा । जित्यो हलिः । बलेन
क्रष्टव्य इत्यर्थः । कृष्टसमीकरणार्थं स्थूलकाष्ठम् हलिः । विपथं विनेयम् जेयम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 61.

वसानां कल्कले शुद्धे विपूयैः कृतमेखलाम् ।

क्षामामञ्जनखण्डाभां दण्डिनीमजिनास्तराम् ॥ 2519 ॥

विपूयन्त इति विपूया मुञ्चाः । विपूर्वात्पवन्तेर्मुञ्जार्थे कर्मणि क्यबन्तो निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 893. अविनीयसंभ्रमविकासिभक्तिभिः अविनीयो-
ऽकल्कः । अकण्ठ इति यावत् । संभ्रम आदरः । क्यबन्तो निपातः ।

२८६९ । प्रत्यपिभ्यां ग्रहेः । (३. १. ११८)

वा० । छन्दसीति वक्तव्यम् । (1944.)

प्रतिगृह्यम् । अपिगृह्यम् । लोके तु प्रतिग्राह्यम् । अपिग्राह्यम् ।

२८७० । पदास्वैरिवाहापक्ष्येषु च । (३. १. ११९)

अवगृह्यम् प्रगृह्यम् पदम् । अस्वैरी परतन्त्रः । गृह्यकाः शुकाः । पञ्जरादि-
बन्धनेन परतन्त्रीकृताः इत्यर्थः । बह्यायां ग्रामगृह्या सेना । ग्रामबहिर्भूतेत्यर्थः ।
स्त्रीलिङ्गनिर्देशात्पुंनपुंसकयोर्न । पक्षे भवः पक्ष्यः । दिगादित्वाद्यत् । आर्यैर्गृह्यत आर्य-
गृह्यः । तत्पक्षाश्रित इत्यर्थः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 62.

प्रगृह्यपदवत्साध्वीं स्पष्टरूपामविक्रिणाम् ।

अगृह्यां वीतकामत्वद्देवगृह्यामनिन्दिताम् ॥ 2520 ॥

प्रगृह्यपदवत् । यस्य पदस्य प्रगृह्यमज्ञा तत्पदं प्रगृह्यम् । 'प्रत्यपिभ्यां ग्रहेः'
(सू. १४६९) इत्यनुवृत्तौ अनेन प्रपूर्वाद्ग्रहेः पदेऽभिधेये क्यप् । अगृह्यां स्वतन्त्राम् ।
ग्रहेरस्वैरिषये क्यप् । गृह्या अस्वैरिणी । अस्वतन्त्रा न भवतीत्यगृह्या । वीतकामत्वात् ।
वीतरागा हि स्वतन्त्रा भवन्ति । देवगृह्यां देवपक्ष्यां क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1807. आर्यगृह्यम् आर्याणां सतां गृह्यं पक्ष्यम् ।
क्यप् ।

२८७१ । विभाषा कृवृषोः । (३. १. १२०)

क्यप् स्यात् । कृत्यम् । वृष्यम् । पक्षे—

२८७२ । ऋहलोर्ष्यत् । (३. १. १२४)

ऋवर्णान्ताद्धलन्ताच्च घातोर्ष्यत् स्यात् । कार्यम् । वर्ष्यम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 63.

धर्मकृत्यरतां नित्यमवृष्यफलभोजनाम् ।

दृष्ट्वा ताममुचद्रामो युगयायात इव श्रमम् ॥ 2521 ॥

नित्यं धर्मकृत्यरतां धर्मकार्यासक्ताम् । अदृश्याणि अनिन्द्रियवर्धनानि ।
'विभाषा' (सू. 2871) इत्युभयत्र क्यप् । ह्रस्वस्य तुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 705. कृत्यं कर्म ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2507. आर्येण अर्तुमर्हेण । ऋ गतौ । अनेन प्यत् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 64.

स तामूचेऽथ कञ्चित्त्वममावस्यासमन्वये ।

पितृणां कुरुषे कार्यमपाक्यैः स्वादुभिः फलैः ॥ 2522 ॥

अपाक्यैरपचनीयैः अनग्निपकैरित्यर्थः । अनेन प्यत् । पितृणां कार्यम् ।
पूर्ववत् प्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1036. अचर्या अर्चनार्हाः । 'अर्हे कृत्य' (सू. 2822)
इति कृत्यः । अनेन प्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 692. ओष्ठाभ्यामेवावलोत्तुमत्तुमर्हाणि ओष्ठावलोप्यानि ।
अतिमृदुनीत्यर्थः । अनेन प्यत् । 'कृत्यैरधिकार्थवचने' (सू. 695) इति करणे
तृतीयासमासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1305. उपलम्भ्यां प्रशस्ततया सर्वथा द्रष्टव्यामित्यर्थः ।
'उपात्प्रशंसायां' (सू. 2846) इति लभ्येकारादिप्रत्ययविषये नुमागमः । अत एव
प्रत्ययात्पूर्वं नुमि सति अदुपधत्वाभावाद्यतोऽप्राप्तौ अनेन प्यत् । यण्यतोः स्वरे विशेषः ।

रघुवंशे—I. 3.

मन्दः कवियशः प्रार्थी गमिष्याम्यपहास्यताम् ।

प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्धाहुरिव वामनः ॥ 2523 ॥

अपहास्यताम् । प्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1787. अनुच्यत इति अनुवाक्या । सा च प्रशास्तृ-
पाठ्या, तदभावे होतृपाठ्या देवज्ञाह्वानी ऋक् । प्यत् । कुत्वम् । शब्दसंज्ञात्वात्,
'क्वोऽशब्दसंज्ञायाम्' (सू. 2883) इति न प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 310. इदं न निगाद्यं न निगदितव्यम् । अनेन प्यत् ।
'गदमद' (सू. 2848) इत्यादिना सोपसर्गाद्यतो निषेधात् ।

२८७३ । युग्यं च पत्ने । (३. १. १२१)

पत्रं वाहनम् । युग्यो गौः । शकटादिना योक्तव्य इत्यर्थः । अत्र वयप् कुत्वं च
निपात्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2521. रामः युग्यं पत्रं वाहनम् । वयवन्तो निपातः ।
तेनायात इव श्रमममुचत् । 'तद्ब्रह्मति रथयुगप्रसंगम्' (सू. 1627) इति तद्धिते तु
युगं ब्रह्मति युग्यः ।

२८७४ । अमावस्यदन्यतरस्याम् । (३. १. १२२)

अमोपपदाद्ब्रह्मसर्घिकरणे प्यत् वृद्धौ सत्यां पाक्षिको ह्रस्वश्च निपात्यते । अमा
सह वसतोऽस्यां चन्द्रार्कवमावास्या अमावस्या वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2522. अमावस्या । अमावास्यायेति वा पाठः ।

२८८१ । प्य आवश्यके । (७. ३. ६५)

कुत्वं न । अवश्यपाच्यम् ।

२८८२ । यज्याचरुचप्रवचर्चश्च । (७. ३. ६६)

प्ये कुत्वं न । याज्यम् । याच्यम् । रोच्यम् । प्रवाच्यं ग्रन्थविशेषः । अर्च्यम् ।
त्यजेश्च । त्याज्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1787. इज्यतेऽनयेति याज्या होतृपाठ्या यागसाधनं
ऋक् । 'ऋङ्लोर्णित्' (सू. 2872) इति प्यः । 'कृत्यस्युटो बहुलम्' (सू. 2841)
इति करणार्थता । अनेन कुत्वप्रतिषेधः ।

रघुवंशे— I. 28.

द्वेष्योऽपि संमतः शिष्टस्तस्यार्तस्य यथौषधम् ।

त्याज्यो दुष्टः प्रियोऽप्यासीदङ्गुलीवोरगक्षता ॥ 2524 ॥

त्याज्यः । 'त्यजेश्च' इति कुत्वप्रतिषेधः ।

२८८३ । वचोऽशब्दसंज्ञायाम् । (७. ३. ६७)

ण्ये कुत्वप्रतिषेधः । वाच्यः । शब्दाख्यायां तु वाक्यम् ।

चम्पूभारते—I. 12.

उपेत्य तां पाण्डुरुदारविक्रमः

प्रजामनः पल्लवयन्प्रशासनात् ।

यज्ञःप्रकाशैर्यमुनासखीसखै-

र्निनाय लोकं निजनामवाच्यताम् ॥ 2525 ॥

ण्ये कुत्वप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1787. अनूच्यत इति अनुवाक्या ऋक् । 'वचोः' (सू. 2863) इति कुत्वम् । शब्दसंज्ञास्वरत्तुत्वप्रतिषेधो न । वाक्यलक्षणविदः । पूर्ववत् ।

२८८५ । भोज्यं भक्ष्ये । (७. ३. ६९)

भोग्यमन्यत् ।

२८८६ । ओरावश्यके । (३. १. १२५)

उवर्णान्ताद्धातोर्ण्यत्स्यात् अवश्यभावे द्योत्ये । लाव्यम् । पाव्यम् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 65.

अवश्यपाव्यं पवसे कच्चित्त्वं देवभागवतिः ।

आसाव्यमध्वरे सोमं द्विजैः कच्चिन्नमस्यसि ॥ 2526 ॥

अवश्यपाव्यं अवश्यभावेन पावयितव्यम् । अनेन ण्यत् ।

२८८७ । आसुयुवपिरपित्पिचमश्च । (३. १. १२६)

षुञ् आसाव्यम् । यु मिश्रणे याव्यम् । वाप्यम् । राप्यम् । लाप्यम् । त्राप्यम् । आचाम्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2526. द्विजैरासाध्यम् अभिषोतव्यम् । आङ्-
पूर्वात्सुनोतेर्ष्यत् ।

भट्टिकाव्ये— VI. 66.

आचाम्यं सन्ध्ययोः कच्चित्संयक्ते न प्रहीयते ।
कच्चिदग्निमिवाचाम्यं काले समन्यसेऽतिथिम् ॥ 2527 ॥

ते तवाचाम्यभाचमनकर्म । प्यत् ।

२८८८ । आनाय्योऽनित्ये । (३. १. १२७)

आङ्पूर्वान्नयतेर्ष्यदायादेशश्च निपात्यते । गार्हपत्यान्नित्यादानीय प्रणीतो-
ऽग्निरनित्यः आनाय्यः दक्षिणाम्निः । 'यो गार्हपत्यादानीय दक्षिणाम्नौ प्रणीयते ।
तस्मिन्नानाय्य' II. vii. 21. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2527. आनाय्यम् । आङ्पूर्वान्नयतेर्ष्यदायादेश-
निपातः ।

२८८९ । प्रणाय्योऽसंसतौ । (३. १. १२८)

संसतिः प्रीतिविषयीभवनं कर्मव्यापारः । तथा भोगेष्वदादरोऽपि संसतिः ।
प्रणाय्यश्चोरः । प्रीत्यर्ह इत्यर्थः । प्रणाय्योऽन्तेवासी । विरक्त इत्यर्थः । प्रणयोऽन्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 359. धर्मद्रोही धर्मविघातकः प्रणाय्यो जनः
सतामसंसतश्चोरजनः ।

२८९० । पाय्यसान्नाय्यनिकाय्यधाय्या मानहविर्निवाससामिधेनीषु ।

(३. १. १२९)

मीयतेऽनेन पाय्यं मानम् । प्यत् घात्वादेः पत्वं च । आतो युक् । सम्यक्
नीयते होमार्थमग्निं प्रति इति सान्नाय्यं हविर्विशेषः । प्यदायादेशः समो दीर्घश्च
निपात्यते । निचीयतेऽस्मिन् धान्यादिकमिति निकाय्यो निवासः । अधिकरणे प्यत्
आय् घात्वादेः कुत्वं च निपात्यते । धीयतेऽनया समिदिति धाय्या ऋक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1004. सत्रीयत इति साक्षाद्य्यं हविर्विशेषः ।
हविर्विशेषे संपूर्वाजयतेर्षदायादेशोपसर्गादीर्वाणां निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३59- निष्कार्यं निवासम् । ण्यत् । 'निकाय्य-
निलयालयाः' II. ii. 5. इत्यमरः ।

नैषधे—II. 56.

अमितं मधु तत्कथा मया श्रवणप्राहुणिकीकृता जनैः ।

मदनानलवोधने भवेत्कम धाय्या धिमधैर्धधारिणः ॥ 2528 ॥

मदनानलवोधने कामाग्निप्रज्वलने धाय्या सामिधेनी भवेत् । 'ऋक्
सामिधेनी धाय्या च या स्यादग्निसमिन्वनी' II. vii. 22. इत्यमरः ।

२८९१ । ऋतौ कुण्डपाय्यसंचायौ । (३. १. १३०)

कुण्डेन पीयतेऽस्मिन् सोमः कुण्डपाय्यः ऋतुः । संचायतेऽसौ संचाय्यः ।

अट्टिकाव्ये—VI. 68.

कुण्डपाय्यवतां कच्चिदग्निचित्यावतां तथा ।

कथाभी रमसे नित्यमुपचाय्यवतां शुभे ॥ 2529 ॥

कुण्डैः पीयते सोमोऽस्मिन् कुण्डपाय्यः ऋतुविशेषः । स्वरार्थं यत्प्रत्ययान्तो
निपातः ।

२८९२ । अग्नौ परिचाय्योपचाय्यसमूहाः । (३. १. १३१)

अग्निधारणार्थं स्थलविशेषे एते साधवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2529. उपचाय्यः चित्याग्निविशेषः । चिनोतेर्ष्यत् ।

२८९३ । चित्याग्निचित्ये च । (३. १. १३२)

चीयतेऽसौ चित्योऽग्निः । अग्नेश्चयनमग्निचित्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2529. अग्निचित्या अग्निचयनम् । चिनोतेः स्वरार्थं
भावे यकारः तुक् च निपातितः ।

२८९४ । भव्यगेयप्रवचनीयोपस्थानीयजन्याप्राव्यापात्या वा ।

(३. ४. ६८)

एते कृत्यान्ताः कर्तरि वा निपात्यन्ते । भवतीति भव्यः । भव्यमनेन वा ।
गायतीति गेयः साम्नामयम् । गेयं सामानेन वा इत्यादि ।

नैषधे—I. 120.

अवश्यभ्रव्येष्वनवग्रहग्रहा

यया दिशा घावति वेधसः स्पृहा ।

तृणेन वात्येव तयानुगम्यते

जनस्य चित्तेन भृशवशात्मना ॥ 2530 ॥

अवश्यभ्रव्येषु अवश्यंभाव्यर्थेषु । अनेन कर्तरि यत्प्रत्ययान्तो निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४९६. जनौघजन्यं जनसंघजातम् । अनेन कर्तरि
निपातः । ' अचो यत् ' (सू. २४४२) इत्यत्र ।

वा० शसिचतियतिजनीनामुपसंख्यानम् ।

इति केचित् ।

माघे—V. 15.

अग्रे गतेन वसतिं परिगृह्य रम्या-

मापात्यसैनिकनिराकरणाकुलेन ।

यान्तोऽन्यतः प्लुतकृतस्वरमाशु दूरा-

दुद्वाहुना जुहुविरे मुहुरात्मवर्गाः ॥ 2531 ॥

आपतन्तीत्यापात्याः स्वयमाक्रमितुमागच्छन्तः । अनेन कर्तरि ष्यदन्तो
निपातः ।

॥ इति कृत्यप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ कृदन्तप्रकरणम् ॥

—:0:—

२८९५ । ष्वुलृत्चौ । (३. १. १३३)

घातोरेतौ स्तः । ' युधोरनाकौ (सू. 1247) इत्यकादेशः । कारकः । कर्ता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 507. सुधीवस्तव सख्यस्य सखित्वस्य । 'कर्तृकर्मणो कृति' (सू. 623) इति कृद्योगे कर्मणि षष्ठी । कारकः कर्ता । मैथिल्याः सीतायाः । पूर्ववत् षष्ठी । द्रष्टा असि । कृदृशिभ्यां क्रमात् ष्वुलृत्चौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 564. एतानि सहजकवचकुण्डलानि याचकं याचिष्यमाणम् । 'अकेनोर्भविष्यदाधमर्ष्यथोः' (सू. 628) इति कृद्योगे षष्ठीप्रतिषेधात् द्वितीया । याचकमित्यत्र 'तुमुन्ष्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम्' (सू. 3175) इति भविष्यत्यर्थे ष्वुलृत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 716. धरस्य पर्वतस्य । कृद्योगे कर्मणि षष्ठी । उद्धर्ता । कर्तारि तृच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 542. वनाकम्पं कर्ता साधुकारी । 'तृन्' (सू. 3115) इति साध्वर्थे तृन् । 'न लोक' (सू. 627) इत्यादिना षष्ठी-प्रतिषेधात् द्वितीया । नभः पूरयितारः । पूर्ववत् तृन् द्वितीया च ।

अनर्घराघवे—III. 37.

विपदां प्रतिकर्तारो यस्योपायैरथर्वभिः ।

त्वाद्दशाः सन्ति किं तस्य कल्याणमनुयुज्यते ॥ 2532 ॥

त्वाद्दशा विपदां प्रतिकर्तारः । तृच् । कर्मणि षष्ठी । तृनि विपदाशब्दो मिदादिरादन्तः । अत्र सख्यस्य कारकः, मैथिल्या द्रष्टा, धरस्योद्धर्ता, विपदां प्रतिकर्तारः इत्यादौ 'तृजकाभ्यां कर्तारि' (सू. 709) इति न समासः ।

२८९६ । नन्दिग्रहिपचादिभ्यो ल्युणिन्यच् । (३. १. १३४)

नन्धादेर्ल्युः ग्रहादेर्णिनिः पचादेश्च् स्यात् । नन्दयतीति नन्दनः । ग्राही । पचतीति पचः । पचादिराकृतिगणः । नन्दिग्रहिपचादयः क्रमेण ३. ५, ३. ६, ३. ७ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६०७ नन्दयतीति नन्दनः । कपीनां नन्दनः कपि-
नन्दनः । निरुपपदाधिकारात् कर्तरि ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३७६. मुनीन्द्राणां नन्दनानि नन्दकानि । वनौकसां
रमणानि मनोरमाणि । उभयत्रापि नन्धादित्वाल्ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२१५. वाश्यन्त इति वाशनैः कूजद्भिः । रोचन्त
इति रोचनैः रोचमानैः । उभयत्रापि नन्धादित्वाल्ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ११२३. ताराणां नक्षत्राणां परिभावीनि तिरस्कारीणि ।
चेनसां विरहिचितावां मध्वन्तीति मन्थीनि प्रमाथीनि । उद्भासीनि विकासीनि ।
सर्वत्र ग्रहादित्वाणिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०४५. वदतीति वदः । पचाद्यच् । कुत्सितस्य वदः
कद्वदः । ' रथवदयोश्च ' (सू. १०२८) इति कोः कदादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७०४. वर्धयत इति वर्धनौ । भूमेर्वर्धनौ भूमिवर्धनौ ।
नन्धादित्वात् ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७०५- क्षितिवर्धनम् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७०१. सहत इति सहः । पचाद्यच् । गमागमयोः
सहः गमागमसहः । भीषणं भयङ्करम् । नन्धादित्वात् ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८३६. पालयतीति पालः । पचाद्यच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७२२. भीषणानतिभयङ्करान् । नन्धादित्वात् ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०६. स्त्रीपुंसभीषणे । ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६१८. भीषणाभ्यः भयङ्कराभ्यः । नन्धादित्वात्
कर्तरि ल्युप्रत्यये स्त्रियां टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४०. जमदमिसूनुपिवृतपर्णीः तेषां तृप्तिकरीः । अपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 41. अवतीत्यवनी न अवनी अनवनी नवनीपवना-
वलिः । 'कृत्यल्युटो बहुलं' (सू. 2841) इति कर्तरि ल्युट् । टित्त्वात् 'टिड्ढाणञ्'
(सू. 470) इत्यादिना स्त्रियां ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 28. भीषयतीति भीषणञ् । ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 702. ग्राहिणी आग्रहिणी मा स भूः । गन्तुमुत्सहत
इत्युत्साहिनी भव । उद्भासत इति उद्भासिनी भूत्वा नोऽस्माकं वक्षःसंमर्दिनी
वक्षःसंपीडयित्रीति षष्ठीसमासः । अनुपपदाधिकारात् । भव । सर्वत्र ग्रह्यादित्वाणिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 931. चरतीति चरः । पचाद्यच् । स एव चारः ।
प्रज्ञादित्वादण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 50. चरतीति चरी । सह चरी सहचरीति सुप्सुपेति
समासः । पचादिषु चरडिति टित्कणात् 'टिड्ढाणञ्' (सू. 470) इति ङीप् ।
केचित् सह चरतीति सहचरी । 'विभाषा सेना' (सू. 828) इत्यादिना चकारात्
टप्रत्ययः । टित्त्वात् ङीञित्याहुः ।

रघुवंशे—II. 29.

स पाटलायां गवि तस्थिवांसं

धनुर्धरः केसरिणं ददर्श ।

अधित्यकायामिव घातुमथ्यां

लोध्रद्रुमं सानुमतः प्रफुल्लम् ॥ 2533 ॥

घरतीति घरः पचाद्यच् । धनुषो घरः धनुर्धरः । प्रफुल्लो विकसितः ।
फुल्ल विकसन इति घातोः पचाद्यच् । प्रफुल्लमिति पाठे जि फला विशरण इति घातोः
कर्तरि क्तः ।

माघे—I. 23.

युगान्तकालप्रतिसंहतात्मनो

जगन्ति यस्यां सविकासमासत ।

तनौ ममुस्तल न कैटभद्विष-

स्तपोधनाभ्यागमसंभवा मुदः ॥ 2584 ॥

सम्भवन्तीति संभवाः । पचाद्यच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1908. चरतीति चरः । पचाद्यच् । स एव चारः ।
प्रज्ञाद्यण् ।

माघे—II. 93.

षाङ्गुष्यमुपयुञ्जीत शक्त्यपेक्षो रसायनम् ।

भवन्त्यस्यैवमङ्गानि स्थास्नुनि बलवन्ति च ॥ 2585 ॥

अपेक्षत इत्यपेक्षः । पचाद्यच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 542. धरन्तीति धराः । पचाद्यच् । पयसां धराः
पयोधराः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 824. संक्रन्दनस्येन्द्रस्य । ल्युः ।

रघुवंशे—XV. 5.

ते रामाय वधोपायमाचख्युर्विबुधद्विषः ।

दुर्जयो लवणः शूली विशूलः प्रार्थयतामिति ॥ 2586 ॥

लुनातीति लवणः । नन्दादित्वात् ल्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 568. कालयवनादयः एनं चैद्यमनुयायिनः
अनुयास्यन्तः । ' भविष्यति गम्यादयः ' (सू. 3171) इति णिनिः । अतः ' अक्रेनोः ' (सू. 628) इति कर्मणि षष्ठ्याः प्रतिषेधात् द्वितीया । ग्रह्यादिणिनेस्तु ताराणां परिभावीनि । चेतसां मन्थीनि इति [वत्] कर्मणि षष्ठी [स्यात्] ।

२८९७ । इगुपधज्ञाप्रीकिरः कः । (३. १. १३५)

एभ्यः कः स्यात् । क्षिपः । लिखः । बुधः । कृशः । ज्ञः । प्रीणातीति प्रियः ।
किरतीति किरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 512. न जानातीत्यज्ञः । प्रीणयतीति प्रियः
प्रीतिकरः । यूनां कर्मणि षष्ठी । वितुन्दन्तीति वितुदाः हिंसकाः । उत्किरन्ति
विक्षिपन्तीति उत्किराः । कुसुमानामुत्किराः कुसुोत्किराः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 695. विशेषेण बुध्यन्त इति विबुधाः । कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1704. गिरिषु ज्ञान् गिरिज्ञान् । कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 87. शोभत इति शुभा । कः ।

रघुवंशे—X. 20.

सर्वज्ञस्त्वमविज्ञातः सर्वयोनस्त्वमात्मभूः ।

सर्वप्रभुरनीशस्त्वमेकस्त्वं सर्वरूपभाक् ॥ 2537 ॥

सर्वेषां ज्ञः सर्वज्ञः । कः ।

२८९८ । आतश्चोपसर्गे । (३. १. १३६)

कः स्यात् । सुश्लः । प्रज्ञः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 512. प्रकर्षेण ग्लायतीति प्रग्लः प्रग्लानः ।
कप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1229. प्रतिष्ठत इति प्रष्टोऽप्रगामी । तिष्ठतेः प्रोप-
सृष्टात्कर्तरि कः । 'प्रष्टोऽप्रगामिनि' (सू. 2917) इति षत्वनिपातः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 54.

परिभावं मृगेन्द्राणां कुर्वन्तो नगमूर्धसु ।

विन्ध्ये तिग्मांशुमार्गस्य चेरुः परिभयोपमे ॥ 2538 ॥

उपमातीत्युपमे सदृशे । कः । 'आतश्चोपसर्गे' (सू. 3283) इत्यङि तु
उपमा सादृश्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 846. दुष्टु तिष्ठतीति दुस्थः । कर्तरि कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 952. प्रष्टम् । पूर्ववत्कः । षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2295. आभातीत्याभः । कः । अङि तु आभा ।

रघुवंशे—XI. 16.

तीव्रवेगधुतमार्गवृक्षया प्रेतचीवरवसास्वनोप्रया ।

अभ्यभावि भरताग्रजस्तया वात्ययेव पितृकाननोत्थया ॥ 2539 ॥

उत्थया उत्पन्नया । उत्पूर्वात्तिष्ठतेः कर्तरि कः ।

नैषधे—V. 51.

मेनका मनसि तापमुदीतं यद्विधित्सुरकरोदवहिस्थाम् ।

तत्सफुटं निजहृदः पुटपाके पङ्कलिसिमसृजहृद्विरूथाम् ॥ 2540 ॥

उत्थाम् । पूर्ववत् ।

२८९९ । पात्राध्माधेट्टशः शः । (३. १. १३७)

पिबतीति पिबः । जिघ्रः । घमः । घयः । घया कन्या । घेट्टित्त्वात् स्तनन्धयी इति खशीव ङीप् प्राप्तः । पश्यः । 'पात्रा' (सू. 2360) पादीनां पिबादयः स्युरित्संज्ञकशकारादौ प्रत्यये परे इति पश्यादेशः । केचिदुपसर्ग इति नानुवर्तयन्ति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 511. ध्वनीनाम् । कर्मणि षष्ठी । उद्धमन्ती-
त्युद्धमाः । मधूनाम् । पूर्ववत् षष्ठी । उद्धयन्तीत्युद्धयाः पातारः । पुष्पगन्धानाम् ।
पूर्ववत् षष्ठी । आजिघ्रन्तीत्याजिघ्राः आज्रातारः तैः । सर्वत्र शप्रत्ययः । 'पात्रा'
(सू. 2360) इत्यादिना घ्राध्मोर्जिघ्रघमादेशौ । घेटो घयादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2252. धूमस्य दोहदधूमस्य । कर्मणि षष्ठी ।
घयन्तीति घयान् पातून् । अनुपसृष्टाया अपि घेट्टशप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1138. पुष्पन्धयैः भुङ्क्तैः । अनेन शप्रत्यये
पृषोदरादित्वान्मुमि पुष्पन्धय इति साधुः । असूँषइयः । उग्रम्पइयः । पाणिन्धमः ।
एते खशप्रत्ययान्ताः । शित्त्वात् 'पात्रा' (सू. 2360) इत्यादिना पश्यघमादेशौ ।

२९०० । अनुपसर्गाच्छिम्पविन्दधारिपारिवेद्युदेजिचेतिसातिसाहिभ्यश्च ।

(३. १. १३८)

शः स्यात् । लिप्पः । विन्दः । धारयः । पारयः । वेदयः । उदेजयः ।
चेतयः । सातयः । साहयः ।

वा० । नौ लिप्पेर्वाच्यः । (1968.)

निलिम्पा देवाः ।

वा० । गवादिषु विन्देस्संज्ञायाम् । (1969.)

गोविन्दः । अरविन्दः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 509. कुसुमोर्मिणाम् । कर्मणि षष्ठी । धारयन्तीति
धारयैः धारकैः । पारयन्तीति पारयैः शक्तैः । हृदयानामुदेजयन्तीत्युदेजयैः
उत्कम्पनैः । सर्वत्र शप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 513. तनोर्देहस्य लिप्पन्तीति लिप्पैरिव । शप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1858. विन्दन्तीति विन्दान् लब्धुन् । परमार्थस्य
विन्दान् परमार्थविन्दान् । विदेर्लाभार्थादनुपसर्गादिति शः । उदेजयन्ति उत्कम्पयन्ती-
त्युदेजयान् भीकरान् । शः ।

भट्टिकान्ये—V. 21.

न तं पश्यामि यस्यासौ भवेन्नोदेजया मतेः ।

त्रैलोक्येनापि विन्दस्त्वं तां क्रीत्वा सुकृती भव ॥ 2541 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1002. माह्वानां धारयो धारयिता माह्व-
धारयः । शः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 971. धारयो मृदलाबुनः । पूर्ववत् ।

२९०१ । ददातिदधात्योर्विभाषा । (३. १. १३९)

शः स्यात् । अनुपसर्गादित्येव । ददः । दधः । पक्षे वक्ष्यमाणो णः । प्रदः

प्रधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५१३. मादृग्भ्यो वियोगिभ्यो दुःखस्य ददतीति ददैर्दायकैः । विकल्पात्कर्तरि शः । आमोदं सौरभं दधतीति धायैः दधानैः । शाभावपक्षे आकारान्तत्वात् ' श्याद्यघ ' (सू. २९०३) इत्यादिना णप्रत्यये युगागमः । ' कर्तृ-कर्मणोः कृति ' (सू. ६२३) इत्यत्र शेषत्वविवक्षायामेव षष्ठीविधानात्, इह तदविवक्षायामामोदमिति कर्मणि द्वितीया ।

२९०२ । ज्वलितिकसन्तेभ्यो णः । (३. १. १४०)

ज्वलादिभ्यः कसन्तेभ्यो णः स्याद्वा । पक्षे अच् । ज्वालः ज्वलः । चालः चलः । अनुपसर्गादित्येव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५१३. ज्वलयतीति ज्वलः प्रज्वलनात्मकः । णविकल्पात्पचाद्यच् ।

रघुवंशे—XIX. ३३.

सङ्गमाय निशि गूढचारिणं

चारदूतिकथितं पुरोगताः ।

वञ्चयिष्यसि कुतस्तमोवृतः

कामुकेति चक्रुषुस्तमङ्गनाः ॥ २५४२ ॥

चरन्तीति चाराः गूढचारिण्यः । णप्रत्ययः । चाराश्च ता दूतयश्च चारदूतयः ।

२९०३ । श्याद्यघास्रसंस्त्रतीणवसावहलिहश्लिषश्चसश्च । (३. १. १४१)

श्यैङ्प्रभृतिभ्यो नित्यं णः स्यात् । अवश्यायः । प्रतिश्यायः । आत्, धायः दायः । व्याधः । सु गतौ आङ्पूर्वस्सम्पूर्वश्च । आस्रावः । संस्रावः । अत्यायः । अवसायः । अवहारः । लेहः । श्लेषः । श्वासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५१३. आमोदं दधतीति धायैः दधानैः । ' ददाति-दधात्योः ' (सू. २९०१) इति शाभावपक्षे आकारान्तत्वाद्नेन णप्रत्ययः ।

भट्टिकान्ये—VI. ८१.

अवश्यायकणास्रावाश्चारुमुक्ताफलत्विषः ।

कुर्वन्ति चित्तसंस्त्रावं चरुत्पर्णाग्रसम्भृताः ॥ २५४३ ॥

अवश्यायत इत्यवश्यायः हिमं तस्य कणास्त एवासवन्तीत्यास्रावा
निष्यन्दाः । निष्यन्दमानहिमबिन्दव इत्यर्थः । चित्तं संस्रवतीति संस्रावं द्रवं कुर्वन्ति ।
द्रावयन्तीत्यर्थः । सर्वत्र कर्तरि णः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 82.

अवसायो भविष्यामि दुःखस्यास्य कदा न्वहम् ।

न जीवस्यापहारौ मां करोति सुखिनं यमः ॥ 2544 ॥

अहं कदा नु अस्य दुःखस्य अवस्यतीत्यवसायः अवसायकः समापको
भविष्यामि । यमोऽन्तकोऽपि जीवस्यापहरतीत्यपहारौ हर्ता सन् मां सुखिनं करोति ।
अवापपूर्वास्स्यतेर्द्धरतेश्च णप्रत्ययः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 83.

दहोऽहं मधुनो लेहैर्दावैस्मैर्यथा गिरिः ।

नायः को नु स येन स्यां वताहं विगतज्वरः ॥ 2545 ॥

मधुनो मकरन्दस्य लिहन्तीति लेहैर्मधुलिङ्भिः । लिहेर्णः ।

२९०४ । दुन्यौरनुपसर्गे । (३. १. १४२)

णः स्यात् । दुनोतीति दावः । दवतेस्तु पचाद्यच् । दवः । नयतीति नायः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2545. दुन्वन्तीति दावैः दवानलैः । नयतीति
नायः उपायः । णः ।

२९०५ । विभाषा ग्रहः । (३. १. १४३)

णो वा । पक्षेऽच् । जलचरे ग्राहः । ज्योतिषु ग्रहः । भवतेश्चेति काशिका ।
भषो देवः संसारश्च । भावाः पदार्थाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1719 ग्रहेणाङ्गारकादिना । ग्राहेण नक्षत्रेण ।
ध्यवस्थितविभाषया जलचरे कर्तरि णः । ज्योतिषि पचाद्यच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2276. गृह्णन्तीति ग्राहाः जलचराः । ग्रहेर्जलचरे
कर्तरि णप्रत्ययः ।

२९०६ । गेहे कः । (३. १. १४४)

गेहे कर्तरि ग्रहेः कः स्यात् । गृह्णाति धान्यादिकमिति गृहम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1719. वनान्तान्वनप्रदेशान् स्मरस्य गृह्णन्तीति गृहान् ।
अर्धर्चादिपाठात्पुंलिङ्गता ।

२९०७ । शिल्पिनि ष्वुन् । (३. १. १४५)

क्रियाकौशलं शिल्पम् । तद्वत्कर्तरि ष्वुन् स्यात् ।

वा० । नृतिखनिरञ्जिभ्य एव । (4197.)

नर्तकः नर्तकी । खनकः खनकी ।

वा० । असि अके अने च रञ्जेर्नलोपो वाच्यः । (4067.)

रजकः रजकी । भाष्यमते ष्वुन् । टाप् । रजिका । पुंयोगे रजकी ।

भट्टिकाव्ये—VI. 85.

वाताहतचलच्छाखा नर्तका इव शाखिनः ।

दुस्सहा हा परिक्षिताः कणद्धिरलिगाथकैः ॥ 2546 ॥

मृत्यन्तीति नर्तका लासका इव । ष्वुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 122. सोऽग्निवर्णः अमिनयातिलद्धिनीर्नर्तकीः । ष्वुन् ।
'षिद्धौरादिभ्यः' (सू. 498) इति ङीष् । 'नर्तकीलासिके समे' I. vi. 9. इत्यमरः ।

२९०८ । गस्थकन् । (३. १. १४६)

गायतेस्थकन् स्यात् शिल्पिनि कर्तरि । गाथकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2546. अलिभिरेव गाथकैः गायकैः । गायते-
दिशिल्पिनि थकन् ।

२९०९ । ण्युट् च । (३. १. १४७)

गायनः । टित्त्वाद्गायनी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४०१. गायनान् गायकान् । गायतेऽिश्लिपिनि
स्युट् ।

२९१० । हश्च व्रीहिकालयोः । (३. १. १४८)

हाको हाडश्च ष्युट् स्यात् व्रीहौ काले च कर्तरि । जहात्युद्कमिति हायनो
व्रीहिः । जहाति भावानिति हायनो वर्षः । जिहीते प्राप्नोतीति वा ।

भट्टिकान्ये—VI. 86.

एकहायनसारङ्गगती रघुकुलोत्तमौ ।

लवकौ शत्रुशक्तीनामृश्यमूकमगच्छताम् ॥ २५४७ ॥

जिहीते भावानिति हायनः संवत्सरः । जहातेर्जिहीतेश्च तन्त्रेणोपादानात्
यथासंख्यं व्रीहिकालयोर्ष्युट् ।

२९११ । प्रसुत्वः समभिहारे वुन् । (३. १. १४९)

समभिहारग्रहणेन साधुकारित्वं लक्ष्यते । प्रवकः । सरकः । लवकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५४७. शत्रुशक्तीनां लवकौ साधुच्छेदनौ । लुनातेः
समभिहारे लक्षणया साधुकारित्वे वुन् ।

२९१२ । आशिषि च । (३. १. १५०)

आशीर्विषयार्थवृत्तेर्घातोर्वुन् स्यात् कर्तरि । जीवतात् जीवकः । नन्दतात् नन्दकः ।

भट्टिकान्ये—VI. 87.

तौ वाल्मिणिधी मत्वा सुग्रीवोऽचिन्तयत्कपिः ।

बन्धुना विगृहीतोऽहं भूयासं जीवकः कथम् ॥ २५४८ ॥

सुग्रीवः तौ राघवौ वाल्मिणिधी मत्वा अहं कथं जीवको जीव्यस्मीत्यर्थः ।
आशीरर्थे वुन् । भूयासमिति तस्यैव स्फुटार्थमनुवादः ।

२९१३ । कर्मण्यण् । (३. २. १)

कर्मण्युपपदे घातोरण्प्रत्ययः स्यात् । उपपदसमासः । कुम्भे करोतीति
कुम्भकारः ।

वा० । शीलिकामिभक्ष्याचरिभ्यो णः । (1980)

मांसशीला । मांसकामा । मांसभक्षा । कल्याणाचारा ।

वा० । ईक्षिमिभ्याश्च । (1981.)

सुखप्रतीक्षा । बहुक्षामा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 805. शत्रून् लुनीत इति शत्रुलावौ शत्रुघातिनौ ।
कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1669. सुताननुबध्नाति सन्तनोतीति सुतानुबन्धं
कर्म । पूर्ववद्ण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1355. बन्धुता भरतं प्रतीक्षत इति भरतप्रतीक्षा ।
णप्रत्ययः । अतस्त्रियां टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 61. शालीन् गोपायन्ति रक्षन्तीति शालिगोप्यः
सस्यपालिकाः स्त्रियः । कर्मण्यण् । 'टिड्ढाणञ्' (सू. 470) इति डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2465. गोप्या शालिगोप्या । गौरादित्वान्डीष् ।
अनुपपदत्वान्नाण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 63. कपोतान्पक्षिणः पालयन्तीति कपोतपाल्यः ।
कर्मण्यणि डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 114. हव्यं वहतीति हव्यवाहः । कर्मण्यण् ।

माघे—XX, 70.

ज्वलतः शमनाय चित्रभानोः

प्रलयाप्लावमिवाभिदर्शयन्तः ।

वृषुर्वृषनादिनो नदीनां

प्रतटारोपितवारि वारिवाहाः ॥ 2549 ॥

वारि वहन्तीति वारिवाहा मेघाः । कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 92. प्रतिहारं रक्षतीति प्रतिहाररक्षी द्वारपालिका ।
कर्मण्यणि डीप् ।

माघे—VI. 21.

अरुणिताखिलशैलवना मुहु-

र्विदधती पथिकान् परितापिनः ।

विकचकिशुकसंहतिरुचकै-

रुदक्कहृद्वहव्यवहश्रियम् ॥ 2550 ॥

हव्यवहः । पचाद्यच् । षष्ठीसमासः ।

२९१४ । ह्यावामश्च । (३. २. २)

एभ्योऽण् स्यात् । कापवादः । स्वर्गहायः । तन्तुवायः । धान्यमायः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 805. व्योम मिमीत इति व्योममायः । माङ्कर्मोपपदादण् ।

२९१५ । आतोऽनुपसर्गे कः । (३. २. ३)

आदन्ताद्धातोऽनुपसर्गात्कर्मण्युपपदे कः स्यान्नाण् । गोदः । पार्ष्णिक्त्तम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 806. शर्म सुखं कर्म ददातीति शर्मदं हितकारिणम् । अनेन कः । द्वाभ्यां पिबतीति द्विपः । पिबतेरादन्तत्वेऽपि अनुपसर्गोपपदत्वेऽपि कर्मोपपदत्वाभावात् 'सुपि स्थः' (सू. 2916) इत्यत्र सुपीति योगविभागात् कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1092. मधु पिबतीति मधुपः । अमृतं पिबतीत्यमृतपः । आदन्तात्पिबतेरनुपसर्गकर्मोपपदात्कः । स्त्रियां मधुपा अमृतपेति टाप् ।

किरातार्जुनीये—IV. 13.

गतान् पशूनां सहजन्मबन्धुतां

गृहाश्रयं प्रेम वनेषु विभ्रतः ।

ददर्श गोपानुपधेनु पाण्डवः

कृतानुकारानिव गोभिरार्जवे ॥ 2551 ॥

गाः पान्तीति गोपाः गोपालकाः । अनेन कः । स्त्रियां टाप् । पुंयोगे तु गोप्य इति ङीष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 695. नृन्पातीति नृषः । पूर्ववत्कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 169. गाः पान्तीति गोपाः, तेषां भार्या गोप्यः ।
अनेन कः । 'पुयोगादाख्यायाम्' (सू. 504) इति ङीष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 77. अङ्गुलीस्त्रायत इत्यङ्गुलित्रम् । अनेन कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 832. किं किं दधातीति किङ्किन्धा गुहा । अनेन
कः । स्त्रीत्वाद्वाप् । पारस्करादित्वात्सुडादिनिपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1214. भयदम् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1433. अब्दो मेघः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2495. येया यातव्याः । अयेया अयातव्याः । येयाश्चा-
येयाश्च येयायेयास्तेषामाये लामे याति प्राप्नोतीति येयायेयाययः । अयः शुभावहदैवं
यातीत्यययः । येयायेयाययश्चासावययश्चेति येयायेयाययाययः । याधातोरुभयत्वाप्यनेन
कः ।

किरातार्जुनीये—XI. 45.

क्षत्रियस्तनयः पाण्डोरहं पार्थो धनञ्जयः ।

स्थितः प्रास्तस्य दायादैर्भ्रातुर्ज्येष्ठस्य शासने ॥ 2552 ॥

दायं पैतृकं धनमाददत इति दायादा ज्ञातयः । 'स्वामीश्वर' (सू. 686)
इत्यादिसूत्रेण सोपसर्गादपि दायादेति कप्रत्ययान्तो निपातनात् साधुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1875. त्वां विटं पिबति पाति इति वा विटपा सा ।

२९१६ । सुपि स्थः । (३. २. ४)

सुपीति योगो विभज्यते । सुप्युपपदे आदन्तात्कः स्यात् । द्वाभ्यां पिबतीति
द्विपः । समस्यः । विषमस्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 806. विषमे तिष्ठतीति विषमस्यः आपन्नः । अनेन
कप्रत्ययः । द्विपः । द्वाभ्यां पिबतीत्यर्थे सुपीति योगविभागात्कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1052. जनकाश्रमे तिष्ठतीति जनकाश्रमस्यम् ।
अनेन कः ।

रघुवंशे—VI. 12.

तां प्रत्यभिव्यक्तमनोरथानां
 महीपतीनां प्रणयाग्रदूत्यः ।
 प्रवालशोभा इव पादपानां
 शृङ्गारचेष्टा विविधा बभूवुः ॥ 2553. ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1704. नद्यां खान्तीति नदीष्यान् नदीतरणे
 कुशलान् । अत्र सुपीति योगविभागात्कः । ' निनदीभ्यां खान्तेः कौशले ' (सू. 3082)
 इति षत्वम् ।

भट्टिकान्ये—II. 14.

वियोगदुःखानुभवानभिज्ञैः
 काले नृपांशं विहितं ददद्भिः ।
 आहार्यशोभारहितैरमायै-
 रैक्षिष्ट पुंभिः प्रचितान्स गोष्ठान् ॥ 2554 ॥

गावस्तिष्ठन्त्यत्रेति गोष्ठाः गोनिवासत्रजाः । अनेन कः । 'अम्बाम्ब'
 (सू. 2918) इति षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 892. भूमौ तिष्ठतीति भूमिष्ठः । अनेन कः ।
 अम्बाम्बेति षत्वम् ।

किरातार्जुनीये—XI. 17.

भयङ्करः प्राणभृतां मृत्योर्भुज इवापरः ।
 असिस्तव तपःस्थस्य न समर्थयते शमम् ॥ 2555 ॥

तपसि तिष्ठतीति तपःस्थः तपश्चरन्नित्यर्थः । अनेन कः ।

चम्पूभारते—V. 24.

इत्युक्त एष परिधे घरणौ निधाय
 षट्कं दृढञ्च परिधाय भुजारीलाभ्याम् ।

ते कष्टमेव न शशाक स तु ह्वन्नो
बालस्थया वनतयास्य मनश्चरुषं ॥ 2556 ॥

बाले तिष्ठतीति बालस्थया । अनेन कः ।

२९१७ । प्रष्टोऽग्रगामिनि । (८. ३. ९२)

प्रतिष्ठत इति प्रष्टो गौः । अप्रतो गच्छतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 952. प्रतिष्ठतेऽग्र इति प्रष्टुमग्रगामिनम् ।
'आतश्चोपसर्गे' (सू. 2898) इति कर्तरि कः । अनेन निपातनात्पठवम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1229. मारुतिप्रष्टाः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1119 सर्वनारीगुणैः प्रष्टाम् ।

रघुवंशो—XV. 10.

आदिष्टवर्मा मुनिमिस्स गच्छंस्तपतां वरः ।

विरराज रथप्रष्टैर्वालखिल्यैरिवांशुमान् ॥ 2557 ॥

रथैः प्रष्टैः रथप्रष्टैः । पूर्ववत् ।

२९१८ । अम्बाम्बगोभूमिसन्धेऽपद्वित्तिकुशेशङ्कुमञ्जिपुञ्जिपरमेवर्हि-
र्दिन्यग्रिभ्यः स्थः । (८. ३. ९७)

पृथ्यः स्थस्य सस्य षः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2554. गावस्तिष्ठन्त्यत्रेति गोष्ठा गोनिवासत्रजाः ।
'सुपि स्थः' (सू. 2916) इति कप्रत्ययः । अनेन षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1382. गावस्तिष्ठन्त्येष्विति गोष्ठानि गोस्थानानि ।
कप्रत्ययः । षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 892. भूमौ तिष्ठतीति भूमिष्ठः । कप्रत्ययः ।
अनेन षत्वम् ।

भट्टिकान्ये—XVII. 97.

भूमिष्ठस्यासमं युद्धं रथस्थेनेति मातलि ।

आहरद्रथमत्युग्रं सशस्त्रं मघवाज्ञया ॥ 2558 ॥

भूमिष्ठस्य । पूर्ववत् ।

माघे—XV. 17.

तव धर्मराज इति नाम कथमिदमपष्टु पठ्यते ।

भौमदिनमभिदधत्यथ वा भृशमप्रशस्तमपि मङ्गलं जनाः ॥ 2559 ॥

अपष्टु असत्यम् । 'अपटुः' (उ. सू. 25) इत्यौणादिकः कुपत्ययः ।
अनेन षत्वम् *

चम्पूरामायणे—V. 20.

ग.—अयि सकलसमाचारप्रतिष्ठानिष्ठः परमेष्ठी ननु कुलगुरुर्भवतः परकल-
त्ररतिरपत्रपां जनयति हि गोत्रजातानाम् ॥ 2560 ॥

परमे स्थाने तिष्ठतीति परमेष्ठी पितामहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1119. दिवि तिष्ठतीति दिविष्ठाम् । 'सुपि स्थः'
(सू. 2916) इति कः । अनेन षत्वम् । दिवीति निर्देशादलुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2157. दिविष्ठा पूर्ववत् ।

२९१९ । तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः । (३. २. ५)

तुन्दशोकयोः कर्मणोरुपपदयोरभ्यां कः स्यात् ।

वा० । आलस्यसुखाहरणयोरिति वक्तव्यम् । (1988.)

तुन्दं परिमार्ष्टीति तुन्दपरिमृजोऽलसः । शोकापनुदः सुखस्याहर्ता । अलसा-
दभ्यत्र तुन्दपरिमार्ज एव । यश्च संसारासारत्वोपदेशेन शोकमपनुदति स शोकापनुदः ।

* इदं चिन्त्यम् । कपत्ययान्तस्य तिष्ठतेरेवानेन षत्वविधानात् । अपष्टु इत्यत्र
तु तिष्ठतेः कुपत्ययान्तत्वात् 'सुषामादिषु च' (सू. 1022) इति षत्वम् ।

वा० । कप्रकरणे मूलविभुजादिभ्य उपरङ्गानम् । (1989.)

मूलानि विभुजति मूलविभुजो रथः । मूलविभुजादिः— २. ८. आकृति-
गणोऽयम् ।

अनर्घराघवे—VII. 110.

इह युवतिवदनकान्तिभिराप्यायिततुन्दपरिमृजश्शेते ।

भुक्तापभुक्तहिमरुचिमरीचिरन्तःपुरचक्रोरः ॥ 2561 ॥

तुन्दपरिमृजोऽलसः । कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 806. शोकमपनुदतीति शोकापनुदम् । कः ।

भट्टिकाव्ये—III. 15.

पौरा निवर्तध्वमिति न्यगादी-

चातस्य शोकापनुदा भवेत् ।

मा दर्शितान्यं भरतं च मत्तो

निवर्तयेत्याह रथं स दूतम् ॥ 2562 ॥

शोकापनुदाः । पूर्ववत्कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 696. शोकमपनुदतीति शोकापनुदेन । कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 236. महीं धरन्तीति महीधराः । मूलविभुजादित्वात्कः ।

२९२० । प्रे दाज्ञः । (३. २. ६)

दारुपाज्जानातेश्च प्रोपसृष्टात्कर्मण्युपपदे कः स्यात् । अणोऽपवादः । सर्वपदः ।
पथिप्रज्ञः ।

भट्टिकाव्ये—VI. 90.

विश्वासप्रद्वेषोऽसौ पथिप्रज्ञस्समाहितः ।

चित्तसंख्यो जिगीषूणामुत्पपात नमःस्थलम् ॥ 2563 ॥

विश्वासं प्रददातीति विश्वासप्रदो वेषो यस्य सः । पन्थानं प्रजानातीति
पथिप्रज्ञः । पथि कुशल इत्यर्थः । ददातेर्जानातेश्च प्रोपसृष्टात्कर्मोपपदात्कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३६३. भयप्रदा भीषणा । कः ।

२९२१ । समि ख्यः । (३. २. ७)

गोसङ्ख्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५६३. चित्तानि सञ्चष्टे, सङ्ख्यातीति वा चित्तसंख्यः
चित्तज्ञः । संपूर्वात्ख्यातेः चक्षिडादेशाच्च कर्मोपपदात् कः ।

२९२२ । नापोष्टक् । (३. २. ८)

वा० । पिबतेस्सुराशीध्वोरिति वाच्यम् । (१९९०.)

अनुपसृष्टाभ्यामाभ्यां टक् स्यात् कर्मण्युपपदे । सामगः सामगी । उपसर्गे तु
सामसङ्गायः । सुरापी । शीघुपी । अन्यत्र क्षीरपा ब्राह्मणी । सुरां पाति रक्षतीति
सुरापा । ' आतोऽनुपसर्गे कः ' (सू. २९१५) इति कः । टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८०७. सुरां पिबन्तीति सुरापा मद्यपाः । सामानि
गायन्तीति सामगौः । टक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२४६. सुरापिणः सुरापैर्युक्ताः । सुरां पिबन्तीति
सुरापाः । टक् । ते येषां सन्तीति मत्वर्थीयः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८८७. सामगम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८७५. वयममुष्य विटपस्य दानयोम्या न खलु ।
किन्तु या रहस्त्वां विटं पिबति च पाति च । तस्यै । विटं पिबतीति विटपा । विटं
पातीति विटपा । उभयत्रापि ' आतोऽनुपसर्गे कः ' (सू. २९१५) इति कः । अत एव
टाप् । सुरापी शीघुपीत्यत्र तु टक्प्रत्ययः । ' टिड्ढाणञ् ' (सू. ४७०) इत्यादिना डीप् ।
अमुं विटान् पातीति विटपं पल्लवं ददस्व ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०९२. मधु पिबतीति मधुपः । अमृतं पिबती-
त्यमृतपः । उभयत्रापि आतोऽनुपसर्गे कः (सू. २९१५) इति कः ।

२९२३ । हरतेरनुद्यमनेऽच् । (३. २. ९)

अंशहरः । अनुद्यमने किम् ? भारदारः ।

वा० । शक्तिलाङ्गशङ्कुशतोमरयष्टिषट्पटीधनुःषु ग्रहेरुषसंख्यानाम् । (1992.)

शक्तिग्रहः । लाङ्गलग्रहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 808. मनो हरतीति मनोहरम् । अनेनाच् ।

माघे—VII. 52.

अधिरजनि जगाम धाम तस्याः

प्रियतमयेति रुषा सजावनद्धः ।

पदमपि चलिंतुं युवा न सेहे

किमिव न शक्तिहरं ससाध्वसानाम् ॥ 2564 ॥

शक्ति हरतीति शक्तिहरम् । पूर्ववदच् ।

माघे—VI. 65.

शिशिरमासमपास्य गुणोऽस्य नः

क इव शीतहरस्य कुचोष्मणः ।

इति धियास्तरुषः परिरेभिरे

घनमतो नमतोऽनुमतान्प्रियाः ॥ 2565 ॥

शीतं हरतीति शीतहरः । अच् ।

माघे—XVI. 38.

निशमय्य तदूर्जितं शिनेर्वचनं नसुरनासुरेनसाम् ।

पुनरुज्झितसाध्वसं द्विषामभिघते स्म वचो वचोहरः ॥ 2566 ॥

वचो हरतीति वचोहरः दूतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 197. दुष्प्रवृत्तिर्वाता तां हरति प्रापयतीति
दुष्प्रवृत्तिहरा । अच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 594. पश्यतोहरः । पश्यतः पश्यन्तमनाहत्य
'षष्ठी चानादरे' (सू. 635) इति षष्ठी । हरतीति हरः पचाद्यच् । समासे
'वाग्दिवपश्यद्ब्रह्मो युक्तिदण्डधरेषु' (वा. 8897. सू. 979) इत्यल्लक् ।

२९२४ । वयसि च । (३. २. १०)

कवचहरः कुमारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८०८. वर्म हरत इति वर्महरौ कवचधारणवयस्कौ ।
अनेनाच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७०४. योधान् हरन्तीति योधहरैः । योधवधोभ्य-
वयस्कैरित्यर्थः । अच् ।

रघुवंशे—VIII. ९३.

सम्यक्त्रिनीतमथ वर्महरं कुमार-

मादिश्य रक्षणविधौ विधिवत्प्रजानाम् ।

रोगोपसृष्टतनुदुर्वसतिं सुमुक्षुः

प्रायोपवेशनमतिर्नृपतिर्बभूव ॥ २५६७ ॥

वर्म हरतीति वर्महरः कवचधारणार्हवयस्कः । अनेनाच् ।

२९२५ । आङ्ङि ताच्छील्ये । (३. २. ११)

पुष्पाण्याहरति तच्छीलः पुष्पाहरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८०८. सुखमाहर्तुं शीलमस्यास्तीति सुखाहरः
आनन्दकरः । अच् ।

रघुवंशे—I. ४९.

वनान्तरादुपावृत्तैस्समित्कुशफलाहरैः ।

पूर्यमाणमदृश्याग्निप्रत्युद्यत्तैस्तपस्विभिः ॥ २५६८ ॥

समिधश्च कुशाश्च फलानि च आहर्तुं शीलमेषामिति समित्कुशफलाहरैः ।
हरतेराङ्पूर्वाद्दच् ।

२९२६ । अर्हः । (३. २. १२)

अर्हतेरच् स्यात्कर्मप्युपपदे । पूजार्हा ब्राह्मणी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 808. भिक्षामर्हतीति भिक्षार्हः । अर्हतेः कर्मोप-
पदादच् ।

२९२७ । स्तम्बकर्णयो रमिजपोः । (३. २. १३)

वा० । हस्तिसूचकयोरिति वक्तव्यम् । (1994.)

स्तम्बे रमते स्तम्बेरमो हस्ती । 'तत्पुरुषे कृति' (सू. 972) इति 'हलदन्तात्' ।
(सू. 966) इति वा अलुक् । कर्णेजपः सूचकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 809. स्तम्बे रमते स्तम्बेरमौ हस्तिनौ । हस्तिन्यच् ।

माघे—V. 34.

पन्थानमाशु विजहीहि पुरः स्तनौ ते
पश्यन्प्रतिद्विरदकुम्भविशङ्किचेताः ।
स्तम्बेरमः परिणिंसुरसावुपैति
षिञ्जैरगद्यत ससम्प्रममेव काचिद् ॥ 2569 ॥

स्तम्बे तृणे रमत इति स्तम्बेरमः । अनेनाच् । अलुक् ।

रघुवंशे—V. 72.

शय्यां जहस्युभयपक्षविनीतनिद्राः
स्तम्बेरमा मुखरशृङ्खलकर्षिणस्ते ।
येषां विभान्ति तरुणारुणारागयोगा-
द्विनाद्विगैरिकतटा इव दन्तकोशाः ॥ 2570 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1261. कर्णे जपन्त्युपांशु सूचयन्तीति कर्णेजपाः
पिशुनाः । अच् ।

अनर्घराघवे—VI. 66.

द्विषपालद्विपर्पदानलहरीसौरभ्यगर्भानिलैः
पक्षैरेव समस्तराक्षसकथाकल्पान्तकर्णेजपाः ।

दीयन्ते रघुपुङ्गवेन कतिचित्पौलस्त्यमौलिष्वमी

पौलोमीनयनाम्बुसीकरकणावग्राहिणो मार्गणाः ॥ 2571 ॥

कर्णजपाः ।

२९२८ । शमिधातोस्संज्ञायाम् । (३. २. १४)

शंभवः । शंवदः । शङ्करा नाम परित्राजिका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 809. शङ्करेणेश्वरेण । अच् ।

२९२९ । अधिकरणे शेतेः । (३. २. १५)

खे शेते स्वशयः ।

वा० । पार्श्वादिषूपसंख्यानम् । (1996.)

पार्श्वाभ्यां शेते पार्श्वशयः । पृष्ठशयः । उदरेण शेते उदरशयः । पार्श्वादिः—

३. ९.

वा० । उत्तानादिषु कर्तृषु । (1998.)

उत्तानश्शेते उत्तानशयः । अवमूर्धशयः । अवनतो मूर्धा यस्य सः । अधोमुखः
शेत इत्यर्थः ।

वा० । गिरौ दश्छन्दसि । (1999.)

गिरौ शेते गिरिशः । कथं तर्हि ' गिरिशमुपचचार प्रत्यहं सा सुकेशी ' इति ।
गिरिरस्यास्तीति विग्रहे लोमादित्वाच्छः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 810. गुहासु शेरत इति गुहाशयैः । अच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 154. मनसि शेत इति मनसिशयः कामः ।
अनेनाच् । ' हलदन्तात् ' (सू. 966) इत्यलुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1116. वृक्षे शेरत इति वृक्षेशयाः । अच् ।
' शयवास ' (सू. 976) इत्यलुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1743. गिरिशः । लोभादित्वाच्छः ।

२९३० । चरेष्टः । (३. २. १६)

अधिकरण उपपदे । कुरुचरः कुरुचरी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 810. निशासु चरन्तीति निशाचराः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 706. खे चरन्तीति खेचराः खगाः तेषूत्तमम् । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 852. रात्रौ चरन्तीति रात्रिञ्चराः राक्षसाः ।
चरेष्टः । ' रात्रेः कृति विभाषा ' (सू. 1008) इति पक्षे मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 51. रात्रिचरी राक्षसी । चरेष्टः । मुमागमो न ।
दित्वान्डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 862. निशाचराः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1125. निशिचराः । अलुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1777. चमृचराः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 74. निशाचर ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. वने चरन्तीति वनेचराः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1797. नक्तञ्चरी राक्षसी ।

२९३१ । भिक्षासेनादायेषु च । (३. २. १७)

भिक्षां चरतीति भिक्षाचरः । सेनाचरः । आदायेति ल्यबन्तम् । आदायचरः ।
कथं 'प्रेक्ष्य स्थितां सहचरीम्' इति । पचादिषु चरदिति टित्करणान्डीप् ।
चकारात्सहोपपदात् चरेष्ट इति केचित् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. वनेचराग्रयणाम् । कर्मणि षष्ठी । आदाय
गृहीत्वा चरति भक्षयतीत्यादायचरः । अनेन टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 50. चरतीति चरी । पचाद्यच् । चरडिति टित्करणान्डीप् । तेन सहशब्दस्य सुप्सुपेति समासः । सह चरतीति सहचरी । अत्र चकाराद्प्रत्यय इति केचित् । तत्रापि टित्वान्डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 396. सुभिताया अपत्यं पुमान्सौमित्रिः लक्ष्मणः । 'बाह्यादिभ्यश्च' (सू. 1096.) इतीञ् । स च सीता च सौमित्रिसीतम् । सर्वो द्वन्द्वो विभाषयैकवद्भवतीति वचनात् एकवद्भावः । अन्यथा अनुचरशब्दात् पचादिषु चरडिति टित्करणात् स्त्रियां डीपि 'नद्यृतश्च' (सू. 833) इति कप्प्रसङ्गात् । समासान्तानित्यत्वेऽपि पुंवद्भावानुपपत्तेरिति । तदनुचरं यस्य तस्य रामस्य ।

२९३२ । पुरोऽग्रतोऽग्रेषु सर्तेः । (३. २. १८)

पुरस्सरः । अग्रतस्सरः । अग्रमग्रेण अग्रे वा सरतीत्यग्रसरः । सूत्रे अग्र इत्येदन्तत्वमपि निपात्यते । कथं तर्हि 'यूथं तदग्रसरगर्वितकृष्णसारम्' इति । बाहुलकादिति हरदत्तः ।

कुमारसंभवे—VI. 49.

गगनादवतीर्णा सा यथावृद्धपुरस्सरा ।

तोयान्तर्भास्करालीव रेजे मुनिपरम्परा ॥ 2572 ॥

यथावृद्धं वृद्धानुक्रमेण स्थिताः । पुरस्सरा अग्रेसराः यस्यास्सा तथोक्ता । अनुपसर्जनाधिकारान्न डीप् ।

भाषे—XVII. 43.

यथा यथा पटहरवस्समीपता-

मुपागमत्स हरिवराग्रतस्सरः ।

तथा तथा हृषितवपुर्मुदाकुला

द्विषां चमूरजनि जनीव चेतसा ॥ 2573 ॥

अग्रतस्सरतीति अग्रतस्सरः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. अग्रे सरतीत्यग्रेसरः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1779. अग्रसरः । पूर्ववत् ।

रघुवंशे—VI. 33.

अस्य प्रयाणेषु समग्रशक्ते-

अग्रसरैर्वाजिभिरुत्थितानि ।

कुर्वन्ति सामन्तशिखामणीनां

प्रभाप्ररोहास्तमयं रजांसि ॥ 2574 ॥

अग्रसरैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2365. अग्रसरः ।

२९३३ । पूर्वे कर्तरि । (३. २. १९)

कर्तृवाचिनि पूर्वशब्द उपपदे सेतेष्टः स्यात् । पूर्वसरतीति पूर्वसरः । कर्तरि
किम् । पूर्वं देशं सरतीति पूर्वसारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. पूर्वसरतीति पूर्वसरः अप्रयायी । टप्रत्ययः ।

किरातार्जुनीये—XVI. 33.

त्विषां ततिः पाटलितांबुवाहा

सा सर्वतः पूर्वसरीव सन्ध्या ।

निनाय तेषां द्रुतमुल्लसन्ती

विनिद्रतां लोचनपङ्कजानि ॥ 2575 ॥

पूर्वा सरतीति पूर्वसरी । टप्रत्यये डीप् । ' सर्वनाम्नो वृत्तिमात्रे पुंवद्भावः '
(वा. 1376, सू. 728) इति पूर्वशब्दस्य पुंवद्भावः ।

२९३४ । कृत्रो हेतुताच्छीलियानुलोम्येषु । (३. २. २०)

एषु द्योत्येषु करोतेष्टः स्यात् । यशस्करी विद्या । यशोहेतुरित्यर्थः । श्राद्धकरः ।
श्राद्धं करोति ताच्छीलयेनेति श्राद्धकरः । वचनकरः आज्ञाकरः । अनुकूलवर्तित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 279. यशः करोतीति यशस्करः यशोहेतुः । दयां करोति ताच्छील्येनेति दयाकरम् । पितुर्वाक्यकरमाज्ञाकरम् अनुकूलवर्तिनम् । क्रमाद्धैत्वाद्यर्थेषु टः ।

भट्टिकाव्ये—V. 50.

योगिक्षेपकरं कृत्वा सीताया लक्ष्मणं ततः ।

मृगस्यानुपदी रामो जगाम गजविक्रमः ॥ 2576 ॥

योगक्षेमौ करोतीति योगक्षेमकरम् । हेतौ टः । ग्रहणवता तदन्तविधेर-
भावात् 'क्षेमप्रियमद्रेऽण् च' (सू. 2961) इत्यण्खचौ न भवतः । सीतायाः स्थिति-
पालनहेतुभूतं लक्ष्मणं कृत्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 53. निश्रेयसं कुर्वन्तीति निश्रेयसकरीः ।
निःश्रेयसहेतूनित्यर्थः । हेत्वर्थे टः । टित्त्वान्डीप् । शमिघातोः संज्ञायां (सू. 2928)
इत्यचि शङ्करा । शङ्करा नाम परिव्राजिका । न डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 106. कामार्थयशांसि कुर्वन्ति ताच्छील्येनेति कामार्थ-
यशस्करेषु । ताच्छील्ये टः । डीप् ।

भट्टिकाव्ये—V. 29.

अतुल्यमहसा सार्धं रामेण मम विग्रहः ।

त्रपाकरस्तथाप्येष यतिष्ये तद्विनिग्रहे ॥ 2577 ॥

त्रपां कर्तुं शीलमस्य त्रपाकरः । ताच्छीलिकष्टः ।

भट्टिकाव्ये—V. 78.

निहन्ता वैरकाराणां सतां बहुकरस्सदा ।

पारश्वथिकरामस्य शक्तेरन्तकरो रणे ॥ 2578 ॥

सतां बहुकरो बहूपकर्ता । ताच्छील्ये टः ।

माघे—XVI. 22.

उपकारपरः स्वभावतस्सततं सर्वजनस्य सज्जनः ।

असतामनिशं तथाप्यहो गुरुहृद्रोगकरी तदुन्नतिः ॥ 2579 ॥

गुरुहृद्रोगकरी । ताच्छील्ये टः । डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2319. किमपि करोत्यानुकूल्येनेति किङ्करः दासः ।
आनुलोम्ये ट इति केचित् । ' दिवाविभा ' (सू. 2935) इति ट इति केचित् ।

भट्टिकाव्ये—XXII. 35.

काव्यमिदं विहितं मया बलभ्यां
श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायाम् ।
कीर्तिरतो भवतान्नुपस्य तस्य

प्रेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानाम् ॥ 2580 ॥

प्रजानां प्रेमकरः प्रेमानुकूलः । आनुलोम्ये टः ।

भट्टिकाव्ये—XX. 6.

न हि प्रेष्यवधं घोरं करवाण्यस्तु ते मतिः ।

एधि कार्यकरस्त्वं मे गत्वा प्रवद राघवम् ॥ 2581 ॥

कार्यकरः कार्यकरणे अनुकूलः । आनुलोम्ये टः ।

२९३५ । दिवाविभानिशाप्रभाभास्कारान्तानन्तादिबहुनान्दीकिलिपिलिबि-
बलिभक्तिकर्तृचित्तक्षेत्रसंख्याजङ्घावाह्वह्यत्तद्वनुररुषु । (३. २. २१)

एषु कृञष्टः स्यादहेत्वादावपि । दिवाकरः । विभाकरः । निशाकरः । भास्करः ।
बहुकरः । बहुशब्दस्य वैपुल्यार्थं सङ्ख्यापेक्षया पृथग्रहणम् । लिपिलिबिशब्दौ
पर्यायौ । संख्या, एककरः । द्विकरः । कस्कादित्वादहस्करः । ' नित्ये समासेऽनुत्तर-
पदस्थस्य ' (सू. 159) इति षत्वम् । घनुष्करः । अरुष्करः ।

वा० । कियत्तद्बहुषु कृञोऽन्विधानम् । (2002.)

किङ्करा । यत्करा । तत्करा । हेत्वादौ टं बाधित्वा परत्वाद्च् । पुंयोगे ङीष् ।
किङ्करी ।

भट्टिकाव्ये—V. 99.

अहमन्तकरो नूनं ध्वान्तस्येव दिवाकरः ।

तव राक्षस रामस्य नेयः कर्मकरोपमः ॥ 2582 ॥

अन्तं करोतीत्यन्तकारः विनाशयिता । दिवाकरःसूर्यः । अन्तकरदिवाकर-
शब्दौ अनेन टप्रत्ययान्तौ ।

भट्टिकाव्ये—V. 100.

सतामरुष्करं पक्षी वैरकारं नशशिनम् ।

हन्तुं कलहकारोऽसौ शब्दकारः पपात खम् ॥ 2583 ॥

सतामरुष्करं धर्मं स्थितानां पीडाकारम् । अरुशब्दः पीडोपलक्षणपरः ।
अनेन टः ।

कुमारसंभवे—IV. 13.

अवगम्य कथीकृतं वपुः प्रियवन्धोस्तव निष्फलेद्वयः ।

बहुलेऽपि गते निशाकरस्ननुनां दुःखमनङ्गं मोक्षयति ॥ 2584 ॥

निशाकरः । टः ।

रघुवंशे—X. 74.

कृशानुरपधूमत्वात्प्रसवत्वात्प्रभाकरः ।

रक्षोविप्रकृणावास्तामपविद्धशुचाविव ॥ 2585 ॥

प्रभाकरः सूर्यः ।

माघे—XX. 33.

सलिलाद्रिवराहदेहनीलो विदधद्भास्करमर्थशून्यसंज्ञम् ।

प्रचलायतलोचनारविन्दं विदधे तद्वलमन्धमन्धकारः ॥ 2586 ॥

भासं प्रकाशं करोतीति भास्करः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1431. भास्करः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1160. अहः करोतीत्यहस्करः सूर्यः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1253. अहस्करः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2578. सतां बहुकार्यं करोतीति बहुकरः । अनेन टः । स्त्रीविवक्षायान्तु ' कियत्तद्बहुषु ' इति करोतेरच् । अन्तकरो विनाशयिता । अन्तं करोतीत्यन्तकरः । टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1319. किमपि करोतीति किङ्करो दासः । अनेन टः । स्त्रीविवक्षायां पूर्ववदच् । बहुकरः ? ताच्छीर्ये टः । किङ्करः । आनुलोम्ये टः इति मल्लिनाथः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1611. लिपिकरी । टः । टिवान्डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 163. अविद्यावैदेहीशतलिपिकरीणां मम धियाम् । टः । डीप् ।

२९३६ । कर्मणि भृतौ । (३. २. २२)

कर्मशब्द उपपदे करोतेष्टः स्याद्भृतौ । कर्मकरो भृतकः । कर्मकारोऽन्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2582. कर्म करोतीति कर्मकरो भृत्यः ।

२९३७ । न शब्दश्लोककलहगाथावैरचाटुसूत्रमन्त्रपदेषु । (३. २. २३)

टप्रतिषेधात्कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2583. वैरकारं सीताहरणेन वैरायमाणम् । शब्दकारं सिंहनादकरम् । कलहकारः युद्धकरः । सर्वत्राण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2578. वैरकाराणां वैरयितृणाम् । टप्रतिषेधात्कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2319. सुरतेषु ते तव चाटुकारः प्रियवादी । अण् ।

नैषधे—VI. 82.

पदं शतेनाप मरुैर्धदिन्द्रस्तस्मै स ते याचनचाटुकारः ।

कुरु प्रसादं तदलङ्कुरुष्व स्वीकारकृद्भ्रून्टनक्रमेण ॥ 2587 ॥

ते तव याचनेन प्रार्थनया चाटुकारः प्रियंवदः । टप्रतिषेधात्कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 69. चाटुकाराः कराः ।

कुमारसंभवे—VIII. 25.

तस्य जातु मलयस्थलीरतेर्धूतचन्दनलतः प्रियाङ्गमम् ।

आचचाम सलवङ्गकेसरश्चाटुक्कार इव दक्षिणानिलः ॥ 2588 ॥

दक्षिणानिलश्चाटुक्कारश्चाटुप्रयोगः । प्रियवाद इति यावत् । भावे घञ् ।
पार्थिवीश्रममाचचाम जहार । यथा लोके महानपि श्रम एकेन प्रियवादेनापनीयते
तद्वद्दक्षिणमास्तेनापि तस्यास्सकलोऽपि सुरतश्रमो हत इत्यर्थः ।

रघुवंशे—VI. 27.

जगाद चैनामयमङ्गनाथः

सुराङ्गनाप्रार्थितयौवनश्रीः ।

विनीतनागः किल स्रुतकारै-

रैन्द्रं पदं भूमिगतोऽपि मुङ्क्ते ॥ 2589 ॥

स्रुतकारैः । कर्मण्यण् ।

२९३८ । स्तम्बशकृतोरिन् । (३. २. २४)

वा० । त्रीहिवत्सयोरिति वक्तव्यम् । (2003.)

स्तम्बकरिर्वीहिः । शकृत्करिर्वत्सः । त्रीहिवत्सयोः किम् । स्तम्बकारः ।
शकृत्कारः ।

२९३९ । हरतेर्दृतिनाथयोः पशौ । (३. २. २५)

दृतिनाथयोरुपपदयोर्दृञ् इन्स्यात् पशौ कर्तरि । दृतिं हरतीति दृतिहरिः । नाथं
नासारज्जुं हरतीति नाथहरिः । पशौ किम् । दृतिहारः । नाथहारः । 'हरतेरनु-
द्यमनेऽच्' (सू. 2923) शक्तिहरः । शीतहरः । मनोहरः ।

२९४० । फलेग्रहिरात्मम्भरिश्च । (३. २. २६)

फलानि गृह्णातीति फलेग्रहिः । उपपदस्य एदन्तत्वं ग्रहेरिन्प्रत्ययश्च निपात्यते ।
आत्मानं विभर्तीत्यात्मम्भरिः । आत्मनो मुमागमः । भृञ् इन् । चात्कुक्षिम्भरिः ।
चान्द्रास्तु आत्मोदरकुक्षिष्विति पेटुः । 'ज्योत्स्नाकरम्भमुदरम्भरयश्चकोराः' इति मुरारिः ।

‘स्युरवन्ध्यः फलेग्रहिः’ II. iv. 6. इति, ‘ उभावात्मम्भरिः कुक्षिम्भरिः खोदरपूरके ’
III. i. 21. इति चामरः ।

चम्पूभारते—I. 52.

पुष्पात्प्रागेव सुषुवे पुत्रमेषेति वीरुधः ।

फलेग्रहय एवासन् प्रसूनात्पाक् पृथावने ॥ 2590 ॥

वीरुधः फलेग्रहयः फलधारिण्यः ।

चम्पूभारते—X. 32.

महारथ त्वं मम वाच्छित्तद्रुम्

फलेग्रहिं न प्रतनोषि यस्मात् ।

कृपेतिशब्दोऽपि बभूव नूनं

ह्रस्वस्त्वयि स्याल इव त्वदीये ॥ 2591 ॥

फलेग्रहिम् सफलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 478. वनस्पतीनां वृक्षाणां फलानि गृह्णन्तीति
फलेग्रहीन् फलग्राहिणः । यद्यपि फलेग्रहिर्वृक्ष इति काशिकायाम् । अत्र प्रौढ्या
रुढ्यनादरेण योगमात्राश्रयणेन मुनिविशेषणत्वमुक्तम् । नराणां पिशितैरात्मम्भरिः ।
इतिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1102. अन्धतमसपाम्भारकुक्षिम्भरिः ।

अनर्घराघवे—II. 44.

यातोऽस्तमेष चरमाचलचूडचुम्बी

पङ्केरुहप्रकरजागरणप्रदीपः ।

आस्सर्वतः स्फुरतु कैरवमाः पिबन्तु

ज्योत्स्नाकरम्भमुदरम्भरयश्चकोराः ॥ 2592 ॥

अनर्घराघवे—II. 83.

स्मेरा दिशः कुमुदमुद्भिदुरं पिबन्ति

ज्योत्स्नाकरम्भमुदरम्भरयश्चकोराः ।

आः कीदृग्निमुनिलोचनदृषिकायां
पीयूषदीधितिरिति प्रथितोऽनुरागः ॥ 2593 ॥

चम्पूरामायणे—VI. 11.

सरसपटीरकुञ्जवनसञ्जवनाभिपत-
न्मृगप्रदगन्धगन्धवहमेदुरितेऽम्बुनिधेः ।
तटनिकटे लुठत्पनसतालरसालफलै-
रुदितमदा विचेरुरुदरम्भरयो हरयः ॥ 2594 ॥

२९४१ । एजेः खश् । (३. २. २८)

प्यन्तादेजेः खश् स्यात् ।

२९४२ । अरुद्विषदजन्तस्य मुम् । (६. ३. ६७)

अरुषो द्विषतोऽजन्तस्य च मुमागमः स्यात् खिदन्त उत्तरपदे न त्वव्ययस्य ।
जनमेजयतीति जनमेजयः ।

वा० । वातशुनीतिलशर्धेष्वजघेत्तुदजहातिभ्यः खश् उपसंख्यानम् । (2005.)

वातमजा मृगाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 811. सत्वान्प्राणिन एजयन्ति कम्पयन्तीति सत्व-
मेजयाः सर्वप्राणिभीषणाः । एजेः खश् । अजन्तान्मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 695. परान् तापयतीति परन्तपः शत्रुघाती ।
पूर्ववन्मुमागमः ।

भट्टिकाव्ये—II. 17.

विचित्रमुच्चैः प्लवमानमारात्
कुतूहलं त्रस्तु ततान तस्य ।

मेघात्ययोपात्तवनोपशोभं

कदम्बकं वातमजं मृगाणाम् ॥ 2595 ॥

वातमजतीति वातमजं मृगाणां कदम्बकम् । 'वातप्रमांवातमृगः' II. v. 7.
इत्यमरः । वातोपपदादजेः खशि सुमागमः ।

२९४३ । खित्यनव्ययस्य । (६. ३. ६६)

खिदन्ते परे पूर्वपदस्य ह्रस्वः स्यात् । ततो मुम् । शुनिन्धयः । तिल्लुत्तुदः ।
शर्वञ्जहा माषाः । शर्वोऽपानशब्दस्तं जहातीति विग्रहः । जहातिरन्तर्भावितपर्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 811. नाडीस्सिरा घमन्त्युपलोत्पीडनादापूरयन्तीति
नाडिन्धमान् । 'नाडी तु घमनिस्सिरा' II. vi. 65. इत्यमरः । खश् । मुम् ।
ह्रस्वः । मार्गान् ।

भट्टिकाव्ये —VII. 13.

निन्दको रजनिम्न्यं दिवसं क्लेशको निशाम् ।

प्रावृष्यनेषीत्काकुत्स्थः कथञ्चित्परिदैवकः ॥ 2596 ॥

दिवसं रजनिम्न्यं रजनीमात्मानं मन्यमानं मेघान्धकारात् । 'आत्ममाने
खश्च' (सू. 2993) इति ह्रस्वः ।

माघे—IV. 62.

प्रीत्यै यूनां व्यवहिततपनाः

प्रौढध्वान्तं दिनमिह जलदाः ।

दोषामन्यं विदधति सुरत-

क्रीडायासश्रमशमपटवः ॥ 2597 ॥

दिनं दोषा रात्रिमात्मानं मन्यत इति दोषामन्यं रात्रिमानिनम् । दोषेत्यव्ययम् ।
तदुपपदान्मन्यतेर्घातोः पूर्ववत् खश् । अनव्ययस्येत्यव्ययनिषेधात् न दोषाशब्दस्य ह्रस्व-
सुमागमौ ।

२९४४ । नासिकास्तनयोर्ध्माघेटोः । (३. २. २९)

वा० । स्तने घेटो नासिकायां धमश्चेति वाच्यम् । (2006—7.)

स्तनं घयतीति स्तनन्धयः । घेटष्टित्वात् स्तनन्धयी । नासिकंघमः
नासिकन्धयः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 811. स्तनं धयतीति स्तनन्धयो बालः । घेटः
खश् । मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 226. स्तनन्धयान्वत्सान् । खश् । मुम् ।

रघुवंशे—XIV. 78.

पयोधरैराश्रमबालवृक्षान्

संबर्धयन्ती स्वबलानुरूपैः ।

असंशयं प्राक्तनयोपपत्तेः

स्तनन्धयप्रीतिमवाप्स्यसि त्वम् ॥ 2598 ॥

स्तनन्धयति पिबतीति स्तनन्धयः शिशुः । खश् । मुम् ।

चम्पूभारते—I. 69.

ग.—अथास्मिन्नमुना तपोवनपरिसरे पटीरगिरिवन्धुना गन्धवहस्तनन्धयेन
सन्निधिं नीयमानः मद्रजःपरिग्रहः तपस्यन्तमपि मनस्यन्तः कं परितापसम्पदा न लिम्पे-
दित्यर्थान्तरमपि अलिगिरा बोधयन्त्यामिव वनवासन्त्यां समुन्मिषन्त्यामयं क्षणादेव
क्षितिपतिरिक्षुघन्वनो लक्ष्यतामध्यरुक्षत् ॥ 2599 ॥

स्तनन्धयेन । पूर्ववत् ।

चम्पूरामायणे—VI. 86.

ग.—तदनु वारुणेन वैश्वानरं वैननेयेन वातन्धयं वायव्येन वारिदं प्राभाकरेण
तामिस्रं माहेन्द्रेण दानवं माहेश्वरेण वैष्णवं च परस्परमेवत्रस्त्रमल्लेण भिन्दानयोरनयो
रनिशमाहवाग्रहादविदितान्यहानि अस्त व्यतीयुः ॥ 2600 ॥

वातन्धयं नागास्त्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1138. पुष्पन्धयाः । उभयत्रापि पात्रादिना शप्रत्यये
पृषोदरादित्वान्मुम् ।

२९४५ । नाडीमुष्टयोश्च । (३. २. ३०)

एतयोरुपपदयोः कर्मणोर्ध्माघेटोः खश् स्यात् । यथासङ्ख्यं नेष्यते । नाडिन्धमः
नाडिन्धयः । मुष्टिन्धमः मुष्टिन्धयः ।

वा० । घटीखारीखरीषूपसंख्यानम् । (2008.)

घटिन्धमः घटिघय इत्यादि । खारी परिमाणविशेषः । खरी गर्दमी ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 811. नाडीर्धमन्तीति नाडिन्धमान् । खश् ।

अनर्घराघवे—IV. १.

प्राचीं वासकसज्जिकामुपगते भानौ दिशां बलभे
पश्यैता रुचयः पतङ्गदृषदामाग्नेयनाडिन्धमाः ।
लोकस्य क्षणदानिरङ्कुशरसौ सम्भोगनिद्रागमौ
कोकस्तोमकुमुद्रतीविपिनयोर्निक्षेपमात्नन्वते ॥ 2601 ॥

आग्नेयनाडीं घमन्तीति आग्नेयनाडिन्धमाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 30. चतुस्समुद्रमुष्टिन्धयेन कलशयोनिना ।

२९४६ । उदि कूले रुजिवहोः । (३. २. ३१)

उत्पूर्वाभ्यां रुजिवहिभ्यां कूले कर्मण्युपपदे खश् स्यात् । कूलमुद्रुजतीति कूल-
मुद्रुजः । कूलमुद्रहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 812. कूलान्युद्रहन्युत्कम्य वहन्तीति कूलमुद्रहाः ।
कूलान्युद्रुजन्तीति कूलमुद्रुजाः । उभयत्रापि खशि मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1097. कूलान्युद्रुजन्तीति कूलमुद्रुजाः । खश्प्रत्ययः ।
'अरुद्विष' (सू. 2942) इति मुमागमः ।

अनर्घराघवे—V. 53.

प्राणैस्समं कनकपुष्करकण्ठमाला-
सूत्रेण दाशरथये विहितातियेयः ।
दिकूलमुद्रहयशस्सरिदादिशैल-
इशेते स वीरशयने कपिचक्रवर्ती ॥ 2602 ॥

२९४७ । बहाध्रे लिहः । (३. २. ३२)

वहः स्कन्धस्तं लेढीति वहंलिहो गौः । अंभ्रंलिहो वायुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 297. अंभ्रंलिहाग्रं अग्रस्पृक्शिखरम् । खश् ।
'अरुद्विष' (सू. 2942) इत्यादिना मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 813. अंभ्रं लेढीत्यंभ्रंलिहम् । खश् । मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 701. अंभ्रं लिहन्तीत्यंभ्रंलिहान् अंभ्रकषान् ।
खशि मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1840. अंभ्रंलिहानि । खशि मुम् ।

रघुवंशे—XIV. 29.

तस्यै प्रतिश्रुत्य रघुप्रवीर-
स्तदीप्सितं पार्श्वचरानुयातः ।
आलोकयिष्यन्मुदितामयोध्यां
प्रासादमंभ्रंलिहमारुरोह ॥ 2603 ॥

अंभ्रंलिहम् । खश् । मुम् ।

२९४८ । परिमाणे पचः । (३. २. ३३)

प्रस्थंपचा स्थाली । खारिम्पचः कटाहः ।

२९४९ । मितनखे च । (३. २. ३४)

मितम्पचा ब्राह्मणी । नखम्पचा यवागूः । पचिरत्न तापवाची ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 813. अल्पं पचन्तीति अल्पंपचान् । अत्र
मितेत्यर्थग्रहणात् खश् । चकारस्यानुक्तसमुच्चथार्थत्वाद्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 814. मितं पचतीति मितंपचः । खश् । नञ्समासेऽ
मितम्पचः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 173. नखान्पचन्तीति नखम्पचाः । खशि मुमागमः ।

चम्पूरामायणे—II. 41.

घर्मे निदाघकिरणस्य करैः कठोरैः

कान्तारमध्यपदवीषु नखम्पचासु ।

त्वां वीक्ष्य संस्थुलपदां वनदेवताभि-

निन्दिष्यते नियतमेव निमेषहानिः ॥ 2604 ॥

नखम्पचासु । खश् । मुम् ।

२९५० । विध्वरुषोस्तुदः । (३. २. ३५)

विधुन्तुदः । अरुन्तुदः ।

नैषधे—IV. 43.

अथ मुहुर्वहुनिन्दितचन्द्रया

स्तुतविधुन्तुदया च तथा बहु ।

पतितया सरतापमये गदे

निजगदेऽश्रुविमिश्रमुखी सखी ॥ 2605 ॥

विधुं तुदतीति विधुन्तुदो राहुः । खश् । मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1770. विधुन्तुदो राहुः ।

रघुवंशे—I. 71.

असद्यपीडं भगवन्नृणमन्त्यमवेहि मे ।

अरुन्तुदमिवालानमनिर्वाणस्य दन्तिनः ॥ 2606 ॥

अरुर्मर्मं तुदतीत्यरुन्तुदम् मर्मस्पृक् । खश् । मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 815. अरुं तुदतीत्यरुन्तुदेन मर्ममेदिना । खश् ।

मुमागमः ।

२९५१ । असूर्यललाटयोद्दिशितपोः । (३. २. ३६)

असूर्यमित्यसमर्थसमासः दृशिना नञस्सम्बन्धात् । सूर्यं न पश्यन्ती-
त्यसूर्यम्पक्ष्या राजदाराः । ललाटन्तपस्सूर्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 815. सूर्यं न पश्यन्तीत्यसूर्यम्पश्ययाः । खशि
मुमागमः । ' पात्रा ' (सू. ४३६०) इति दृशोः पश्यादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 816. ललाटं तपतीति ललाटन्तपः । खशि मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 206. असूर्यम्पश्यः । खश् ।

२९५२ । उग्रम्पश्यैरम्पदपाणिन्धमाश्च । (३. २. ३७)

एते निपात्यन्ते । उग्रमिति क्रियाविशेषणम् । तस्मिन्नुपपदे दृशोः खश् ।
उग्रं पश्यतीत्युग्रम्पश्यः । इरा उदकं तेन माद्यति दीप्यतेऽविन्धनत्वादिति इरंमदो
मेघज्योतिः । इह निपातनाच्छयत्र । पाणयो ध्मायन्तेऽस्मिन्निति पाणिन्धमोऽच्वा ।
अन्धकाराद्यावृत् इत्यर्थः । तत्र हि सर्पाद्यपनोदनाय पाणयः शब्दयन्ते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 104. उग्रं पश्यन्तीत्युग्रम्पश्याः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 817. उग्रं पश्यतीत्युग्रम्पश्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 916. पाणिन्धमाः ।

२९५३ । प्रियंवशो वदः खच् । (३. २. ३८)

प्रियंवदः । वशंवदः ।

वा० । गमेः सुपि वाच्यः । (2009.)

असंज्ञार्थमिदम् । मितङ्गमो हस्ती ।

वा० । विहायसो विह इति वाच्यम् । (2010.)

वा० । खच्च ङिद्वा वाच्यः । (2011.)

विहङ्गः विहङ्गमः । मुजङ्गः मुजङ्गमः । संज्ञायां तु ' गमश्च ' (सू. 2964)
इति खच् । सुतङ्गमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 499. प्रियंवदः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1705. प्रियं वदतीति प्रियंवदा । खच् । मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५०. वशंवदां वशवर्तिनीम् । खच् । मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८१७. वशं वदतीति वशंवदोऽनुकूलचारी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १४८८. पुवङ्गमानाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२६२. पुवङ्गम् ।

चम्पूरामायणे—V. ३२.

अथ तमुवाच सा जनकराजसुता मुदिता

किमु तव दुष्करं चरणलंघितवारिनिधेः ।

अपि तु मया सह पुत्रगपुत्रव यास्यसि चे-

न्नियतमपायिनी परिणमेद्भवतः पदवी ॥ २६०७ ॥

‘अन्यत्रापि दृश्यत इति वक्तव्यम्’ (वा. २०१८. सू. २९६५) इति उपत्ययः ।

चम्पूभारते—II. ४.

मर्मदत्तदशना भुजङ्गमा

मारुतेर्वपुषि सुप्तिभूरुहः ।

मुष्टिमेयतनवो विरेजिरे

मूलिका इव बहिर्विनिर्गताः ॥ २६०८ ॥

चम्पूरामायणे—IV. ३५.

तत्रासनं द्रुतमपास्य पतिः कपीनां

तत्रास नम्रवदनो घनचापघोषात् ।

सन्तोषमोक्षमिव मूरि भजन्भुजङ्ग-

स्सन्तापनाशपिशुनात्तरुणाभ्रघोषात् ॥ २६०९ ॥

भुजङ्गः । ‘सर्पः पृदाकुर्भुजगो भुजङ्गोऽहिर्भुजङ्गमः’ I. vii. ६.

इत्यमरः । भुजगः । उपत्ययः । भुजङ्गः । खचि डित्पक्षः । भुजङ्गमः । खचि
डिदभावपक्षः ।

माघे—VI. 45.

तनुरुहाणि पुरो विजितध्वने-
 धवलपक्षिहङ्गमकूजितैः ।
 जगलुरक्षमयेव शिखण्डिनः
 परिभवोऽरिभवो हि सुदुस्सहः ॥ 2610 ॥

विहङ्गमाः पक्षिणः । खचि डिदभावपक्षः ।

माघे—I. 7.

विहङ्गराजाङ्गरुहैरिवायतै-
 हिरण्मयोर्वीरुहवल्लितन्तुभिः ।
 कृतोपवीतं हिमशुभ्रमुच्चकै-
 धनं घनान्ते तद्वितां गणैरिव ॥ 2611 ॥

विहङ्गाः । खश् । डित्पक्षः ।

माघे—IV. 36.

विहगाः कदम्बसुरभाविह गाः
 कलयन्त्यनुक्षणमनेकलयम् ।
 भ्रमयन्नुपैति मुहुरभ्रमयं
 पवनश्च धूतनवनीपवनः ॥ 2612 ॥

विहगाः । 'अन्यत्तापि दृश्यते' (वा. 2018. सू. 2965) इति डः ।
 'डे च विहायसो विहादेशो वक्तव्यः' (वा. 2012. सू. 2965) इति विहादेशः ।

२९५४ । द्विषत्परयोस्तापेः । (३. २. ३९)

खच् स्यात् ।

२९५५ । खचि ह्रस्वः । (६. ४. ९४)

खचि परे णातुपधाया ह्रस्वः स्यात् । द्विषन्तं परं वा तापयतीति द्विषन्तपः ।
 परन्तपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 499. परन्तप । द्विषन्तपम् । खच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 695. परान् तापयतीति परन्तपः शत्रुघाती । खच् ।
ह्रस्वः । मुम् ।

चम्पूभारते—I. 26.

ग. तदनन्तरमसौ परन्तपस्समन्ततः शकुन्तरवनिरन्तरदिगन्तरादखिलमृगशरण्या-
दरण्यादुत्प्लवमानस्य कस्यचिदनुप्लवनमन्दीभूतजवच्चमूरोश्चमूरोस्सरणिमनुसरमाणत्तदीय-
तनूरुइचित्रविन्दुनिकरैरिव गगनमुत्पतद्भिः खुररजोभिरनुमीयमानतुरगगतिः सुदूरनुपपाल
॥ 2613 ॥

परन्तपः । पूर्ववत् ।

२९५६ । वाचि यमो व्रते । (३, २, ४०)

वाक्शब्द उपपदे यमेः खच् स्याद्भूते गन्थे ।

२९५७ । वाचंयमपुरन्दरौ च । (६, ३, ६९)

वाक्पुरोरमन्तत्वं निपात्यते । वाचंयमो मौनव्रती । व्रते किम् । अशक्त्यादिना
वाचं यच्छतीति वाग्यामः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 818. वाचं यच्छतीति वाचंयमः । खच् ।
निपातनान्मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1150. वाचंयमान् । पूर्ववत् ।

चम्पूभारते—IV. 38.

तादृशे समुपस्थिते परिभवे सभ्येषु वाचंयमे-

ष्वाध्यायत्सु विधेर्वलं स्वदयितेष्वन्येष्वशक्तेष्वपि ।

निश्चित्यार्तिमतां गतिं यदुपतिं नीव्यां करौ कुर्वती

सा चक्रन्द तदोच्चकैरिह हरे त्रायस्व हा मामिति ॥ 2614 ॥

वाचंयमेषु ।

२९५८ । पूस्सर्वयोदारिसहोः । (३. २. ४१)

पुरं दाश्यतीति पुरन्दरः । 'वाच्यम्' (सू. 2957) इति निपातनान्मुम् । सर्वसहः । 'अरुद्विष' (सू. 2942) इति मुम् । सहिग्रहणमत्रासंज्ञार्थम् । संज्ञायां तु 'संज्ञायां' (सू. 2963) इति खचि शत्रुसह इति । 'भगे च दारेः' (वा. 2013) इति काशिका । बाहुलकेन लघ्वमिदमित्याहुः । भगं दाश्यतीति भगन्दरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 818. सर्वं सहत इति सर्वसहं सर्वकार्यक्षमम् । खचि मुम् । सुग्रीवम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 267. सर्वसहायाः सीतायाः । खचि मुम् ।

२९५९ । सर्वकूलाभ्रकरीषेषु कषः । (३. २. ४२)

सर्वङ्कषः खलः । कूलङ्कषा नदी । अभ्रङ्कषो वायुः । करीषङ्कषा वात्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 819. सर्वं कषन्तीति सर्वङ्कषाणि सर्वव्यापीनि । अभ्रं कषतीत्यभ्रंकषम् । उभयत्रापि खचि मुम् ।

माघव्याख्या—६.

मल्लिनाथः सुधीस्सोऽयं महोपाध्यायशब्दभाक् ।

विधत्ते माघकाव्यस्य व्याख्यां सर्वङ्कषामिधाम् ॥ 2615 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1974. गर्वसर्वङ्कषः ।

अनर्घराघवे—VI. ३.

दोस्सन्दोहवशंवदत्रिभुवनश्रीगर्वसर्वङ्कषः

कैलासोद्धरणप्रचण्डचरितो वीरः कुबेरानुजः ।

यत्रायं स्वयमस्ति सेयममरावत्यापि वन्द्या पुरी

नीता मर्कटकेन कामपि दशां धिदैवमावश्कम् ॥ 2616 ॥

सर्वङ्कषः ।

माघे—XII. 60.

रुग्णोरुरोधःपरिपूरिताम्भसः

समस्थलीकृत्य पुरातनीर्नदीः ।

कूलङ्कषौघास्सरितस्तथापराः

प्रवर्तयामासुरिभा मदाम्बुभिः ॥ 2617 ॥

कूलं कषन्तीति कूलङ्कषाः । खच् ।

चम्पूभारते—IX. 38.

नवास्सुतेन जनितैर्नवदेववर्गै-

स्सान्द्रे खषाम्नि सति सङ्कुचितस्थितीनाम् ।

खर्गीकसामजनि सा स्वयमेव काम्या

कूलङ्कषा कुशिकनन्दनकोपमुद्रा ॥ 2618 ॥

कूलङ्कषा ।

चम्पूभारते—II. 17.

तस्याशयं हृदि विदन्नपि धर्मसूनु-

स्तातस्य वाचमविलम्ब्य तथेत्यगृह्णात् ।

तत्तादृशेषु गुरुशासनपालनेषु

कूलङ्कषं गुणगणेन कुलं हि पूरोः ॥ 2619 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2393. अभ्रङ्कषतीत्यभ्रङ्कषम् अत्युन्नतम् । खचि
मुम् ।

२९६० । मेघर्तिभयेषु कृजः । (३. २. ४३)

मेघङ्करः । ऋतिङ्करः । भयङ्करः । भयशब्देन तदन्तविधिः । अभयङ्करः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 820. मेघान्करोतीति मेघङ्करम् । भयङ्करम् ।

खच् । मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 487. मेघान् करोतीति मेघङ्करं मेघजनकं । खच् ।

मुम् ।

माघे—XV. 58.

इति तत्तदा विकृतरूपमभजदविभिन्नचेतसम् ।

मारबलमिव भयङ्करतां हरिवोधिसन्त्वमभि राजमण्डलम् ॥ 2620 ॥

भयङ्करताम् । खच् । मुम् ।

माघे—XVII. 45.

क्षणेन च प्रतिमुखतिग्मदीधिति-

प्रतिप्रभास्फुरदसिदुःखदर्शना ।

भयङ्करा भृशमपि दर्शनीयतां

ययावसानसुरचमूश्च भूभृताम् ॥ 2621 ॥

भयं करोतीति भयङ्करा ।

नैषधे—IV. 55.

शशकलङ्क भयङ्कर मादृशां

ज्वलसि यन्निशि भूतपतिं श्रितः ।

तदमृतस्य तवेदृशभूतता-

द्भुतकरी परमूर्धविधूननी ॥ 2622 ॥

भयङ्कर ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1138. मेघङ्करम् । खच् । मुम् । पुष्पन्धया भृङ्गाः 'पात्रा' (सू. 2899) इत्यादिना शपत्यये पृषोदरादित्वाङ्मुमि पुष्पन्धय इति साधुः ।

चम्पूरामायणे—V. 37.

ग—तदनु सरमसमारक्षिकरक्षोगणनिवेदितप्रमदवनकदनकुपितदशवदनमेषितान् पितृपतिकिङ्करभयङ्करान् किङ्करान् प्रहस्तपुत्रेण जम्बुमालिना सह निहत्यचैत्यतोरण-मुपगतवति हनूमति ॥ 2623 ॥

भयङ्करान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2555. भयङ्करः ।

२९६१ । क्षेमप्रियमद्रेऽण् च । (३. २. ४४)

एषु कृजोऽण् स्यात् । चात्खच् । क्षेमङ्करः क्षेमकारः । प्रियङ्करः प्रियकारः । मद्रङ्करः मद्रकारः । कथं तर्हि 'अल्पारम्भाः क्षेमकरा' इति । कर्मणश्शेषत्वविवक्षायां पचाद्यच् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 625. अन्योन्यस्य प्रियं कुरुत इति प्रियङ्करौ । क्षेमं कुर्वन्तीति क्षेमङ्कराणि । चकारादुभयत्रापि खच् । मुम् ।

भट्टिकान्ये—IX. 131.

यत्स्वधर्ममधर्मं त्वं दुर्वलं प्रत्यपद्यथाः ।

रिपौ रामे च निश्शङ्को नैतत्क्षेमङ्करं चिरम् ॥ 2624 ॥

क्षेमङ्करम् । खच् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1265. पितुः प्रियङ्करः प्रियकारी । तपस्विनां क्षेमकारः क्षेमङ्करः । यथाक्रमं खजणौ ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2319. प्रियं करोतीति प्रियकारी । अणि डीप् ।

रघुवंशे—XIV. 48.

सा नीयमाना रुचिरान्प्रदेशान्

प्रियङ्करो मे प्रिय इत्यनन्दत् ।

नाबुद्ध कल्पद्रुमतां विहाय

जातं तमात्मन्यसिपत्नवृक्षम् ॥ 2625 ॥

प्रियङ्करः । खच् । मुम् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2576. योगक्षेमौ शरीरस्थितिपालने करोतीति योग-क्षेमकरम् । 'कृजो हेतु' (सू. 2934) इत्यादिना हेतौ टः । ग्रहणवता तदन्तविधे-रभावात् अण्खचौ न भवतः ।

२९६२ । आशिते भुवः करणभावयोः । (३. २. ४५)

आशितशब्द उपपदे भवतेः खच् । आशितो भवत्यनेन आशितम्भवः ओदनः । आशितस्य भवनं आशितम्भवः । आशितः कर्ता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 821. आशित इति आङ्पूर्वादश्नातेरविवक्षिते कर्मणि कर्तरि क्तः । आशितस्य भाव आशितम्भवः । भावे खच् । मुमागमः । अशनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2276. आशिता भुक्तवन्तः । कर्तरि क्तः । आशितानां भवनमाशितम्भवमाशितत्वम् । भावे खच् । मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1888. आशितानामाशितवतां भवनमाशितम्भवं मृष्टाशितत्वम् । भावे खच् । मुम् ।

२९६३ । संज्ञायां भृतृवृजिधारिसहितपिदमः । (३. २. ४६)

विश्वं विभर्तीति विश्वम्भरः विश्वम्भरा । रथन्तरं साम । इह रथेन तरतीति व्युत्पत्तिमात्रम् । न त्ववयवार्थानुगमः । पतिवरा कन्या । शत्रुञ्जयो हस्ती । युगन्धरः पर्वतः । शत्रुन्तपः । शत्रुंसहः । अरिन्दमः । दमिः शमनायाम् । ' रसा विश्वम्भरा । स्थिरा ' । II. i. 2. ' सर्वसहा वसुमती वसुधोर्वा वसुन्धरा ' II. i. 3. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 822. बलिं दमयतीति बलिन्दमो बलिम्बंसी विष्णुः । विश्वं विभर्तीति विश्वम्भरा भूः । उभयत्रापि खच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 823. वसूनि धारयतीति वसुन्धरा भूः । खच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1773. विश्वं विभर्तीति विश्वम्भरो विश्वत्राता । खच् । मुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 93. विश्वम्भरा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2505. पतिं वृणोतीति पतिवरा । ' अथ स्वयंवरा । पतिवरा च वर्था ' II. vi. 7. इत्यमरः । खच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 82. धनञ्जयामिधाम् । खच् ।

चम्पूभारते—VII. 57.

ग.—तदनु हरिदङ्गणविशृङ्खलविश्रमितजयशङ्करवो निजायुधनिक्षेपरक्षिषु भूत-कुण्डुषेषु नवरुधिराञ्जलिपानतृप्तिकिलिकिलितमनुभवितुकाम इव पुनरपि पितृवनमेत्य तरुनिहितशस्त्रसम्भारः पुरासहायातेषु गुणेष्वावामेव तव रणाद्भुतदर्शनं प्रतिवञ्चिते

इत्युपालब्धुं कृतसान्निध्याभ्यां क्लेश्यसास्थ्याभ्यां भूयः कृतानुषङ्गनः कुरुकुञ्जरो
भूमिञ्जयमेवं जगाद ॥ 2626 ॥

भूमिञ्जय इत्युत्तरस्यैव नामान्तरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1544. परंतप इति संज्ञा ।

२९६४ । गमश्च । (३. २. ४७)

सुतङ्गमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 823. वाल्मिना समोऽन्यो वृली नास्तीति
हृदयङ्गमम् । मम स्वानुभवं हि वस्तु हृदयङ्गममित्युच्यते । तेन 'संज्ञायां'
(सू. 2963) इत्यधिकृत्य अनेन खच् ।

मट्टिकाव्ये—V. 67.

हृदयङ्गममूर्तिस्त्वं सुभगम्भावुकं वनम् ।

कुर्वाणा भीममप्येतद्द्रदाभ्यैः केन हेतुना ॥ 2627 ॥

हृदयं गच्छतीति हृदयङ्गमा हृद्या । अनेन खच् मुम् । असंज्ञायाम्
'गमेस्सुपि वाच्यः' (वा. 2009. सू. 2953) इति खच् । मितङ्गमो हस्ती ।
प्लवङ्गमः कपिः । भुजङ्गमस्सर्पः । विहङ्गमः पक्षी । 'खच्च डिद्धा वाच्यः'
(वा. 2011. सू. 2953). प्लवङ्गः । भुजङ्गः । 'विहायसो विह इति वाच्यम्' ।
(वा. 2010. सू. 2953) विहङ्गः । प्लवगः । भुजगः । विहगः । 'अन्यत्रापि
दृश्यत इति वाच्यम्' (वा. 2018. सू. 2965) इति डः । 'डे च विहायसो
विहादेशो वक्तव्यः' (वा. 2012. सू. 2965) इति विहादेशः ।

२९६५ । अन्तात्यन्ताच्चदूरपारसर्वानन्तेषु डः । (३. २. ४८)

संज्ञायामिति निवृत्तम् । एषु गमेर्डः स्यात् । अन्तं गच्छतीत्यन्तगः इत्यादि ।

वा० । सर्वत्रपन्नयोरुपसङ्ख्यानम् । (2014.)

सर्वत्रगः । पन्नं पतितं गच्छतीति पन्नगः । पन्नमिति पद्यतेः कान्तं क्रिया-
विशेषणम् ।

वा० । उरसो लोपश्च । (2015.)

उरसा गच्छतीत्युरगः ।

वा० । सुदुरोरधिकरणे । (2016.)

सुखेन गच्छत्यत्र सुगः । दुर्गः ।

वा० । अन्यत्रापि दृश्यत इति वक्तव्यम् । (2018.)

ग्रामगः ।

वा० । डे च विहायसो विहादेशो वक्तव्यः । (2012.)

विहगः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1024. अन्तगान् पारगान् । डः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 67. अध्वानं गच्छन्तीत्यध्वगाः पथिकाः । डः ।

रघुवंशे—X. 5.

तसिन्नवसरे देवाः पौलस्त्योपप्लुता हरिम् ।

अभिजग्मुर्निदाघार्ताश्छायावृक्षमिवाध्वगाः ॥ 2628 ॥

अध्वगाः । डः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 824. दूरगैर्दूरगामिभिः । ¹अत्यन्तगाः अतिभूमि
गताः । सर्वत्र गमेर्डः ।

नैषधे—II. 9

मृगया न विगीयते नृपैरपि घर्मागममर्मपारगैः ।

सरसुन्दर मां यदत्यजस्तव धर्मस्त दयोदयोज्ज्वलः ॥ 2629 ॥

धर्मागममर्मपारगैर्धर्मशास्त्रतत्त्वपारदर्शिभिः । डः ।

किरातार्जुनीमे—IX. 68.

रागकान्तनयनेषु नितान्तं विद्रुमारुणरूपोलतलेषु ।
सर्वगापि ददृशे वनितानां दर्शणेऽप्यिव मुखेषु मदश्रीः ॥ 2680 ॥

सर्वगा सर्वाङ्गता । डः ।

माघे—IV. 15.

यत्नोऽङ्गिताभिर्मुहुरम्बुवाहैः
समुन्नमद्भिर्न समुन्नमद्भिः ।
वनं ववाघे विषपावकोत्था
विपन्नगानामविपन्नगानाम् ॥ 2691 ॥

पन्नगाः सर्पाः । डः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2160. पन्नगैः । डः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 670. उरगाः । डः ।

किरातार्जुनीये—XIV. 82.

सुगेषु दुर्गेषु च तुल्यविक्रमै-
र्जवादहंपूर्विकया यियासुभिः ।
गणैरविच्छेदनिरुद्धमावभौ
वनं निरुच्छवासमिवाकुलाकुलम् ॥ 2682 ॥

सुखेन दुःखेन च गच्छन्त्येष्विति सुगेषु सुगमेषु । दुर्गेषु दुर्गमेषु च ।
समविषमदेशेष्वित्यर्थः । अधिकरणार्थे डः । टिलोपः ।

माघे—VI. 83.

शमिततापमपोढमहीरजः
प्रथमबिन्दुभिरम्बुमुचोऽम्भसाम् ।

प्रविरलैरचलाङ्गनमङ्गना-

जनसुगं न सुगन्धि न चकिरे ॥ 2633 ॥

सुखेन गच्छत्यसिविति सुगम् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2607. प्लवगः । 'अन्यत्रापि दृश्यत इति वक्तव्यम्' इति डः ।

चम्पूरामायणे—V. 89.

अनिमिषभुवने वा व्योम्नि वा भूतले वा

समरसुपगतं त्वां वीक्षितुं कस्समर्थः ।

इति नुतिवचनेन श्लाघयन्मेघनादं

प्लवगमिह नयेति प्राहिणोद्राक्षसेन्द्रः ॥ 2634 ॥

प्लवगम् । पूर्ववत् ।

चम्पूरामायणे—I. 14.

क्षीराम्बोधेर्जठरमितौ देहभासां प्ररोहैः

कालोन्मील्लुकुवलयदलाद्वैतमापादयन्तम् ।

आत्तन्वानं भुजगशयने कामपि क्षौमगौरै

निद्रामुद्रां निखिलजगतीरक्षणे जागरूकाम् ॥ 2635 ॥

भुजगः । पूर्ववत् ।

चम्पूभारते—III. 22.

नालीकालुकुवलयसङ्क्रमे स्वल्त्वा

ममाधः पयसि रमेव तत्र काचित् ।

तं दृष्ट्वा भुजगसुता मिथो रिरंसु-

स्सन्तुष्टा हृदयमिवानयत्स्वगेहम् ॥ 2636 ॥

भुजगः । पूर्ववत् ।

भाषे—VI, 50.

कृतमदं निगदन्त इवाकुली-

कृतजगत्यमूर्जमतङ्गजम् ।

ष्वुरयुक्छदगुच्छसुगन्धय-

स्सततगारततगानगिरोऽलिभिः ॥ 2637 ॥

सततं गच्छन्तीति सततगाः सदागतयः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1037. अपां समूहः आपम् । तेन गच्छन्तीत्यापगा नयः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1150. पादाभ्यां गच्छन्तीति षट्पाः पादचारिणः । पूर्ववद्भुः । 'पादस्य पदा' (सू. 990) इति पादशब्दस्य पदादेशः इति मल्लिनाथः । तदा पदग इति स्यात् । पूर्ववद्भुः । 'हिमकापि' (सू. 992) इति चकारस्यानुक्त-समुच्चयार्थत्वात् गमोत्तरपदे पदादेशः । 'पद्यत्य' (सू. 991) इत्यत्र पदिति योग-विभागाद्वा पदादेशः । तदा पद् इति स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2612. त्रिहगाः । पूर्ववद्भुः । विहायसो विहादेशः ।

२९६६ । आशिषि हनः । (३. २. ४९)

शत्रुं वध्याच्छत्रुहः । आशिषि किम् । शत्रुघातः ।

वा० । दारावाहनोऽणन्तस्य च टः संज्ञायाम् । (2019.)

दारुशब्द उपपदे आङ्पूर्वाद्धन्तेरण् टकारस्यान्तादेशो वक्तव्य इत्यर्थः । दार्वाघाटः ।

वा० । चारौ वा । (2020.)

चार्वाघाटः चार्वाघातः ।

वा० । कर्मणि समि च । (2021.)

कर्मण्युपपदे सम्पूर्वाद्धन्तेरुक्ते वेत्यर्थः । वर्णान्संहन्तीति वर्णसङ्घाटः । पद-सङ्घाटः । वर्णसङ्घातः । पदसङ्घातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 825. दस्यून् शत्रून्वध्यात् दस्युहः । आशीरर्थे हन्तेर्ङप्रत्ययः ।

२९६७ । अपे क्लेशतमसोः । (३. २. ५०)

अपपूर्वाद्धन्तेर्ङः स्यात् । अनाशीरर्थमिदम् । क्लेशापहः पुत्रः । तमोऽपहः सूर्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 825. तमांस्यपहन्तीति तमोऽपहः सूर्यः । हन्तेरप-पूर्वाडुप्रत्ययः ।

मट्टिकान्वये—VI. 112.

अतिप्रियत्वान्न हि मे कातरं प्रतिपद्यते ।

चेतो वालिवधं रामक्लेशापहमुपस्थितम् ॥ 2638 ॥

क्लेशानपहन्तीति क्लेशापहम् सर्वदुःखोच्छेदकम् । पूर्ववडुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2403. तमोऽपघ्नन्तीति तमोऽपहाः । डः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 634. तमांस्यपहन्तीति तमोऽपहं अहर्षतिम् । डः ।

रघुवंशे—X. 2.

न चोपलेभे पूर्वेषामृणनिर्मोक्षसाधनम् ।

सुताभिधानं स ज्योतिः सद्यः शोकतमोऽपहम् ॥ 2639 ॥

शोक एव तमस्तदपहन्तीति शोकतमोऽपहम् । अत्राभयङ्कर इतिवत् उपपदेऽपि तदन्तविधिमाश्रित्य डप्रत्ययः ।

रघुवंशे—X. 66.

अथाग्रयमहिषी राज्ञः प्रसृतिसमये सती ।

पुत्रं तमोऽपहं लेभे नक्तं ज्योतिरिवौषधिः ॥ 2640 ॥

तमोऽपहम् । डः ।

२९६८ । कुमारशीर्षयोर्णिनिः । (३. २. ५१)

कुमारघाती । शिरसः शीर्षभावो निपात्यते । शीर्षघाती ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 827. शीर्षाणि हन्तीति शीर्षातिनम् शिरश्छेदिनम् ।
हन्तेर्णिनिः ।

२९६९ । लक्षणे जायापत्योष्टक् । (३. २. ५२)

हन्तेष्टक् स्यालक्षणवति कर्तरि । जायाप्तो ना । पतिव्री स्त्री । टित्वान्डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 827. पतिं हन्तीति पतिघ्नम् । टक् । ' गमहन ' (स. 2363) इत्यादिनोपघालेपः ।

२९७० । अमनुष्यकर्तृके च । (३. २. ५३)

जायाम्स्तिलकालकः । पतिघ्नी पाणिरेखा । पितृघ्नं घृतम् । अमनुष्य इति
किम् । आखुघातः शूद्रः । अथ कथं ' बलभद्रः प्रलम्बघ्नः शत्रुघ्नः कृतघ्न ' इत्यादि ।
मूलविभुजादित्वात्सिद्धम् । चोरघातो नगरघातो हस्तीति तु बाहुलकादणि बोध्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 828. शत्रुं हन्तीति शत्रुघ्नाङ्गिरीन् ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 33.

मित्रघ्नस्य प्रशुक्षोद गदयाङ्गं विभीषणः ।

सुग्रीवः प्रघसं नेहे बहून्रामस्तर्द च ॥ 2641 ॥

मित्रघ्नस्य राक्षसस्य ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 215. शत्रून् हन्तीति शत्रुघ्नः । अमानुषत्वविवक्षया
टक् । चकारात्कचिन्मनुष्यकर्तृकेऽपि टक्प्रत्यय इति कौमारः ।

रघुवंशे—VII. 54.

स दक्षिणं तूणमुखेन वामं व्यापारयन्हस्तमलक्ष्यताजौ ।

आकर्णकृष्टा सकृदस्य योद्धुर्मौर्वीव बाणान्सुषुवे रिपुघ्नान् ॥2642॥

रिपून् हन्तीति रिपुघ्नान् बाणान् । टक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2517. रोगान् हन्तीति रोगघ्नम् आरोग्यकारि
भेषजम् । टक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1074. सन्तापघ्नं कालमेघम् । टक् ।

रघुवंशे—XV. 6.

आदिदेशाथ शत्रुघ्नं तेषां क्षेमाय राघवः ।

करिष्यन्निव नामास्य यथार्थमरिनिग्रहात् ॥ 2643 ॥

शत्रून् हन्तीति शत्रुघ्नः । चकारात्कृतज्ञशत्रुघ्नादयस्सिद्धा इति दुर्गसिंहः ।
पाणिनीयेऽपि 'कृत्यल्युटो बहुलम्' (सू. 2841) इति बहुलग्रहणाद्यथेष्टसिद्धिः ।

रघुवंशे—XI. 21.

नैर्ऋतघ्नमथ मन्त्रवन्मुनेः

प्रापदस्त्रमवदानतोषितात् ।

ज्योतिरिन्धननिषाति भास्करा-

त्सूर्यकान्त इव ताटकान्तकः ॥ 2644 ॥

नैर्ऋतघ्नं अस्त्रम् । टक् ।

२९७१ । शक्तौ हस्तिकवाटयोः । (३. २. ५४)

हन्तेष्टक् स्याच्छक्तौ घोत्यायाम् । मनुष्यकर्तृकार्थमिदम् । हस्तिघ्नो ना ।
कवाटघ्नश्चोरः । कपाटेति पाठान्तरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 828. हस्तिनो हन्तुं शक्तो हस्तिघ्नः । कुत्वोपघा-
लोपौ । हस्तिघ्न इव हस्तिघ्नः । अस्य सूत्रस्य मनुष्यकर्तृकार्थारम्भकत्वात् । वाली
चामनुष्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1388. कपाटघ्नीं किरणलहरीम् । पूर्ववत् ।

२९७२ । पाणिघताडघौ शिल्पिनि । (३. २. ५५)

हन्तेष्टक् टिल्लोपो घत्वञ्च निपात्यते पाणिताडयोरुपपदयोः । पाणिघः । ताडकः ।
शिल्पिनि किम् । पाणिघातः । ताडघातः ।

वा० । राजघ उपसंख्यानम् । (2022.)

राजानं हन्ति राजघः ।

असिन्नैव ग्रन्थे श्लो० 828. पाणीन् म्रन्तीति पाणिघैः पाणिवादकैः शिल्पिभिः
तद्विदैः । निपातनाट्टकि टिलोपकुर्वे ।

नैषधे—I. 10.

अनल्पदग्धारिपुरानलोज्ज्वलै-

र्निजप्रतापैर्धलयं ज्वलद्भुवः ।

प्रदक्षिणीकृत्य जयाय सृष्टया

रराज नीराजनया स राजघः ॥ 2945 ॥

राज्ञो हन्तीति राजघः ।

२९७३ । आढ्यसुभगस्थूलपलितनग्नान्धप्रियेषु च्यर्थेष्वच्चौ कृजः करणे
ख्युन् । (३. २. ५६)

एषु च्यर्थेषु अच्यन्तेषु कर्मसूपपदेषु कृजः ख्युन् स्यात् । अनाढ्यमाढ्यं
कुर्वन्त्यनेन आढ्यङ्करणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 541. अनाढ्य आढ्यः क्रियतेऽनेनेति आढ्यङ्करणम् ।
अप्रियं प्रियं क्रियतेऽनेनेति प्रियङ्करणम् । उभयत्र ख्युन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 88. नग्नङ्कणी । ख्युन् । ' नञ्स्तञ् ' (वा. 2425.
सू. 470) इति डीप् ।

चम्पूभारते—X. 95.

ग.—तदनु कोककुटुम्बिनीनां नश्रंकरणे महसि समारूढविहायसि क्रोधनिद्रारोघ-
साधारणीभवदरुणिमदुष्कृतिफलनैरायोघनघरणीरुधिरधुनीषु पङ्केरुहाण्यङ्करयन्तो घटोत्कच-
विराटपाञ्चालपञ्चताप्रपञ्चितवैरभारतया गुरोरायुर्हेतुमलीकाक्षरं परिमार्ष्टुमलीकवचनमेकं
प्रयुज्यतां भवतेति धर्मजातमनुकूलयन्तो वसुदेववासवकुमारादयः प्रथमसन्निवृष्टस्य
धृष्टद्युम्नस्य वरूथिनीविमाथिनीं वारणधोरणीं प्रचेतसमिव पयोधरपरम्परां पुरोधाय शृशं
खस्य गुणं शङ्खस्य परिपूरणेन दुर्वहं कुर्वन्तं कौरवसेनापतिमभिजग्मुः ॥ 2646 ॥

नग्नङ्करणे । ख्युन् ।

चम्पूभारते—IV. 42.

चेलानि कर्षश्चिरमन्धसूनु-

स्तस्यास्तु नम्रङ्करणरुस नाभूत् ।

श्रमात्स्खलित्वा घरणौ पतन्सन्

दन्तावलेरेव जनव्रजानाम् ॥ 2647 ॥

नम्रंकरणः । ख्युन् ।

चम्पूभारते—V. 17.

ग—एकदा तत् स्तुषावत्सलतयेव मारुतेन पुरतोनीतमसासहिमटवीपर्यटनखेद-
सम्पदामन्धङ्करणमलिकुलचेतसामासेचनकमक्षणां कमपि कल्हारमुकुलमादाय क लभ्येत
पुनरेतादृशमिति कुतुकहर्षाभ्यां सूचिततर्षया पार्षद्या रहसि याचितः पार्षदधिः क्षणं
धिचिन्त्यं तद्विचिचीषया दिशमुदीचीं प्रतस्थे ॥ 2648 ॥

अन्धङ्करणमलिकुलचेतसाम् । ख्युन् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 89. पलितङ्करणी जरेयम् । ख्युन् । ' नञ्स्त्री-
कक् (वा. 2425. सू. 470) इति ङीप् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 90. प्रियङ्करणीरपः । पूर्ववत् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1115. सुभगङ्करणैः । ख्युन् ।

अनर्धराघवे—VII. 100.

अस्मिन्माख्यवतस्तटीपरिसरे कादम्बिनीडम्बरः

स स्थूलङ्करणो मद्रश्रुपयसामासीदवर्षन्नपि ।

यद्धारारवलितैर्न शाखिमिरपि त्वत्पालितैर्मा तथा

दृष्ट्वा कन्दलितं न केकिमिरपि प्रारम्भि सङ्गीतकम् ॥ 2649 ॥

स्थूलङ्करणः । ख्युन् ।

२९७४ । कर्तरि भ्रुवः खिण्णुच्युकर्जौ । (३ २ ५७)

आढ्यादिषु च्यर्थेष्वच्यन्तेषु भवतेरेतौ स्तः । अनाढ्य आढ्यो भवतीत्याढ्य-
म्भविष्णुः । आढ्यम्भावुकः । 'स्पृशोऽनुदके किन्' (सू. 432) घृतस्पृक् । कर्म-
णीति निवृत्तम् । मन्त्रेण स्पृशतीति मन्त्रस्पृक् । 'ऋत्विक्' (सू. 373) व्याख्यातम् ।
'त्यादादिषु' (सू. 429.) व्याख्यातम् ।

वा० । समानान्ययोश्चेति वाच्यम् । (2029.)

सदृक् सदृशः । अन्यादृक् अन्यादृशः ।

वा० । क्सोऽपि वाच्यः । (2030.)

तादृक्षः । सदृक्षः । अन्यादृक्षः । 'दृढशवतुषु' (सू. 1017) इति
समानस्य सभावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 540. अप्रियः प्रियो भवन् प्रियम्भावुकः । प्रिय-
म्भविष्णुः । 'आढ्यसुभग' (सू. 2973.) इत्यनुवृत्तौ अनेन भवतेः कर्त्रर्थे यथा-
योगसुभौ प्रत्ययौ ।

चम्पूभारते—VII. 70.

ग—अन्येद्युरात्मजमुखादमीषां याथार्थ्यमवगम्य चकितचकितः कुटुम्बेन सह
सचिवान्पुरस्कृत्य सभामागतो विराटो नामान्तरसन्निधानादिव हायनमेकमनुपसर्पद्भिः स्वैः
स्वैर्वेषैः प्रकृतिमापन्नेन सोदर्यजनेन समुपास्यमानस्य युधिष्ठिरस्य चरणनलिनयोः पलित-
म्भावुकेन मौलिना मरालयुगकेलिमुल्लयाञ्चकार ॥ 2650 ॥

पलितम्भावुकेन धवलीभूतशिरोरुहेण । खुकञ् ।

चम्पूभारते—XI. 25.

ग—इति तस्य मद्राध्यक्षस्य तादृक्षमृक्ष्णः कुमारपक्षपातं समीक्ष्य कर्मसाक्षि-
नन्दनोऽपि रौक्ष्यवर्जितं पदविभागचमत्कृतिसुभगम्भावुकं वचनमेवमवादीत् ॥ 2651 ॥

सुभगम्भावुकम् । खुकञ् । तादृक्षं तादृशम् । 'क्सोऽपि वाच्यः' इति
वसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2247. पलितम्भावुकाः । खुकञ् ।

भट्टिकाव्ये—IV. 13.

परेद्यव्यद्यपूर्वेद्युरन्येद्युश्चापि चिन्तयन् ।

वृद्धिक्षयौ मुनीन्द्राणां प्रियम्भावुकतामगात् ॥ 2652 ॥

प्रियम्भावुकः । खुकञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2627. सुभगम्भावुकम् । खुकञ् ।

भट्टिकाव्ये—III. 1.

वधेन संख्ये पिशिताशनानां

क्षतान्तकस्याभिभवेन चैव ।

आढ्यभविष्णुर्यशसा कुमारः

प्रियम्भविष्णुर्न स यस्य नासीत् ॥ 2653 ॥

अनाड्य आढ्यो भवतीत्याढ्यम्भविष्णुः । अप्रियः प्रियो भवतीति
प्रियम्भविष्णुः । खिष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1087. सुभगम्भावुको मनोहरीभूतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1069. प्रियम्भावुकैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2293. अनन्धः एवान्धो भवतीत्यन्धम्भविष्णुः ।
खिष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 578. समाना दृश्यत इति सदृक् सदृशी । 'समा-
नान्ययोश्च' इत्युपसंख्यानात् समानोपपदात्दृशेः किन् । 'दृग्दृशवतुषु' (सू. 1017)
इति समानस्य सभावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 830. ऋतौ ऋतुं वा ऋतुपयुक्तो वा यजतीति
ऋत्विक् । दृष्ट्क् धृष्ट्क् । किन् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 119.

गुहाया निरगाद्वाली सिंहो मृगमिव द्युवन् ।

आतरं युङ् भियस्संख्ये घोषेणापूरयन् दिशः ॥ 2654 ॥

युङ् योक्ता । दिक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 832. सहक् । किन् ।

२९७५. । सत्सद्विषद्रुहदुहयुजविदभिदच्छिदजिनीराजामुपसर्गेऽपि क्विप् ।
(३.२.६१)

एभ्यः क्विप्सादुपसर्गे सत्यसति च सुप्यपपदे । द्युसत् उपनिषत् ।
अण्डसुः प्रसुः । मित्रद्विट् प्रद्विट् । मित्रघ्रुक् प्रघ्रुक् । गोधुक् प्रधुक् ।
अश्वयुक् प्रयुक् । वेदवित् निविदित्यादि ।

वा० । अग्रग्रामाभ्यां नयतेर्गो वाच्यः । (5064.)

अग्रणीः । ग्रामणीः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 832. किष्किन्वाद्रौ सीदतीति किष्किन्वाद्विसत् ।
क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 833. वालिने द्रुहतीति वालिद्रुहम् । क्विप् ।
अङ्गदं सूत इत्यङ्गदसुः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 798. नभसि सीदन्तीति नभस्सदः । क्विप् ।

चम्पूभारते—II. 47.

तमिमं प्रसुवा रहस्युदन्तं

गदितो वायुसुतो बलावलेपात् ।

मनसा न बर्कं लिलेह रात्र्या-

मनसा धारितमन्नराशिमेव ॥ 2655 ॥

प्रसुवा जनन्या । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1924. द्विषः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1016. यजद्रुहात् । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 226. गा दुहन्तीति गोदुहः गोदोहकान् । क्विप् । '

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. पिशङ्गमौञ्ज्या युञ्जत इति पिशङ्गमौञ्ज्युक् ।

क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 227. वाचो विदन्ति वाग्विदः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1787. वाक्वत्तश्मज्जिदः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 110. योत्वभित् । क्विप्

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 834. वानरसेनानयोः । नयतेः क्विप् । तनुच्छिदः ।

क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1034. लोक्च्छिदः । भ्राजादिभूत्रादनुपपदे
क्विव्यनुवृत्ते ' अन्येभ्योऽपि दृश्यते ' (सू. 2153) इति साचछेल्पे क्विष् ।

भाषे—IX. 30.

उदमजि कैटभजितश्शयना-

दपनिद्रपाण्डुरसरोजरुचा ।

प्रथमप्रबुद्धनदराजसुता-

वदनेन्दुनेव तुहिनद्यतिवा ॥ 2656 ॥

कैटभजित् । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2216. परिवदिनी स्वरजित् । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 55. तिथीः प्रणयतीति तिथिप्रणीः चन्द्रः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2503. कुरुराट् । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 371. भूतानामनभिद्रुहः अहिंसकस्य । क्विप् ।

' क्रुषद्रुहोरुपसृष्टयोः कर्म ' (सू. 576) इति कर्मसंज्ञायां ' कर्तृकर्मणोः कृति ' (सू. 623) इति कर्मणि षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2495. असून् सुवन्ति प्रेरयन्तीत्यसुसुवो वाणाः ।
क्विप् ।

रघुवंशे—V. 4.

अप्यग्रणीर्नक्रकृतापृथीणां कुशाप्रबुद्धे कुशली गुरुस्ते ।

यतस्त्वया ज्ञानमशेषमातं लोकेन चैतन्यमिवोष्णरश्मेः ॥ 2657 ॥

अग्रणीः । क्विप् ।

चम्पूरामायणे—II. 29.

ग.—बहवः खलु पितृनिदेशगौवात् गोहत्यामपि मातृवधमपि तारुण्य-
विनिमयमपि कण्डुरैणुकेप्रपूरुप्रभृतयः कुर्वाणाः निर्विचारं तेनाचारवतामग्रण्य इति
गप्यन्ते ॥ 2658 ॥

अग्रणीः । क्विप् ।

२९७६ । भजो ण्विः । (३. २. ६२)

सुप्युपसर्गे चोपपदे भजेण्विः स्यात् । अंशभाक् प्रभाक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 834. दूरभाक् दूरगतः । ण्विः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 753. क्षितिपालभाग्यः राजार्हभ्यः । ण्विः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 25. अर्धांशभाक् । ण्विः ।

२९७७ । अदोऽनन्ने । (३. २. ६८)

विट् स्यात् । आमनति आमात् । सस्यात् । अनन्ने किम् । अन्नादः ।
'विड्वनो' (सू. 2982) इत्यात्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 834. प्राणानतीति प्राणादं प्राणहारिणम् । विट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2030. नृमांसमदन्तीति नृमांसादः । विट् ।

२९७८ । क्रव्ये च । (३. २. ६९)

अदेर्विट् । पूर्वेण सिद्धे वचनमन्वाधनार्थम् । क्रव्यात् आममांसभक्षकः । कथं तर्हि ' क्रव्यादोऽस्य आस्त्ररः ' इति । पक्वमांसशब्द उपपदेऽण् । उपपदस्य क्रव्यादेशः पृषोदरादित्वात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८३५. क्रव्यमदन्तीति क्रव्यादो मांसभक्षकाः गृध्रगोमायुप्रभृतयः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८१०. क्रव्यमदन्तीति क्रव्याद्भिः आममांसभक्षकैः सिंहव्याम्रादिभिः । विट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२८८. क्रव्यमदन्तीति क्रव्यादो मांसभक्षकाः कङ्क-
गृध्रादयः । विट् ।

षम्पूरामायणे—I. ६८.

क्रव्यादवपुषा सोऽयमहारि हरिणा हयः ।

ततस्तं नष्टमन्वेष्टुं सौमतेयाः प्रतस्थिरे ॥ २६५९ ॥

पक्वमांसमतीति क्रव्यादः । अत्र कर्मण्यण् । क्रव्यादेशः ।

२९७९ । दुहः कव्यश्च । (३. २. ७०)

कामदुघा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८३५. कामान् दोग्धीति कामदुघः । कप् । घकार-
ध्वान्तादेशः ।

रघुवंशे—I. ८१.

सुतां तदीयां सुरभेः कृत्वा प्रतिनिधिं शुचिः ।

आराधय सपत्नीकः प्रीता कामदुघा हि सा ॥ २६६० ॥

कामदुघा । कप्प्रत्ययः घादेशश्च ।

२९८० । अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते । (३. २. ७५)

मनिन् कनिप् वनिप् विच् एते प्रत्ययाः स्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४३६. अग्रे गच्छतीत्यग्रेगावा अग्रगामी ।
गमेर्वनिप् । 'विड्वनोः' (सू. २९८२) इत्यात्वम् । 'वनो र च' (सू. ४५६) इति
स्त्रियां ङीपि अग्रेगावरीति स्यात् ।

२९८२ । विड्वनोरनुनासिकस्यात् । (६. ४. ४१)

अनुनासिकस्य आत्स्यात् । विजायत इति विजावा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४३४. प्राणानतीति प्राणादम् । विट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४३६. अग्रे गच्छतीत्यग्रेगावा । वनिप् ।

२९८३ । विवृण्व । (३. २. ७६)

उखासत वाहभ्रट् इत्यादयः । 'ब्रह्मभ्रूण' (सू. २९९८) इत्यादिना भूते
क्विप् । 'भ्राजभास' (सू. ३१५७) इति निरुपपदताच्छील्यादौ क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४३६. अभिभवतीत्यभिभूरभिभविता । क्विप् ।

भट्टिकाव्ये—VI. ४०.

न्यवर्तयत्सुमित्वाभूस्तं चिकीर्षु जगत्क्षयम् ।

क्षात्रं तेजो विवृण्वन्तं दिघक्षन्तमिवानलम् ॥ २६६१ ॥

सुमित्रायां भवतीति सुमित्वाभूः सौमित्रिः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३५. पवनाद्भवतीति पवनभूः । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५. नरभुजाम् । क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३. हिमानीभृत् । क्विप् ।

अनर्घराधवे—III. ६१.

समन्तादुत्तालैस्सुरसहचरीचामरमरु-

त्तरङ्गैरुन्मीलद्भुजपरिघसौरभ्यशुचिना ।

स्वयं पौलस्त्येन त्रिभुवनभुजा चेतसि कृता-

मरे राम त्वं मा जनकपतिपुत्रीमुपपथाः ॥ २६६२ ॥

त्रिभुवनं भुनक्तीति त्रिभुवनभुक् । क्विप् ।

२९८७ । स्थः क्व च । (३. २. १७५)

चात्किप् । संस्थः संस्थाः । शशिं सुखे तिष्ठतीति संस्थः सुखैकवृत्तिः ।
तिष्ठतेः कप्रत्ययः ।

२९८८ । सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये । (३. २. ७८)

अजात्यर्थे सुपि घातोर्णिनिः स्यात्ताच्छील्ये दोष्ये । उष्णभोजी । शीतभोजी ।
अजातौ किम् । ब्राह्मणानामन्त्रयिता । ताच्छील्ये किम् । उष्णं भुङ्क्ते कदाचित् ।
प्रसिद्धश्चोपसर्गेऽपि णिनिः ' स बभूवोपजीविनाम् ' । ' अनुयायिद्वर्गः ' ' पतस्यधो
घाम्र विसारि ' ' न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविनिः ' इत्यादौ ।

वा० । साधुकारिण्युपसंख्यानम् । (२०३८.)

वा० । ब्रह्मणि वदः । (२०३९.)

अताच्छील्यार्थं वार्तिकद्वयम् । साधुदायी । ब्रह्मवादी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८३७. रिपून् हन्तुं शीलमस्येति रिपुघातिनम् ।
णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३२८. द्विरदैर्गच्छतीति द्विरदगामिना । अनेन
णिनिः । द्विरदवद्गच्छतीति द्विरदगामिना इति तु ' कर्तर्युपमाने ' (सू. २९८९) इति
णिनौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२९२. अध्वन्यतुरङ्गैः यातीति अध्वन्यतुरङ्गयायी ।
णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७५२. पादौ कषन्तीति पत्काषिणः । ताच्छील्ये
णिनिः । ' हिमकाषि ' (सू. ९९२) इति पादशब्दस्य पदादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ११५२. पत्काषी पादाभ्यां गमनशीलः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२१२. मधु लेढुं शीलमेषामिति मधुलेहिनः ।
ताच्छील्ये णिनिः । मधुलेहगीताविति पाठान्तरम् । तत्र लिहन्तीति लेहाः । पचायच् ।
मधुनो लेहा इति षष्ठीसमासः । मधु लिहन्तीति वा कर्मण्यण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1986. पिपासावधं कांक्षितुं शीलं येषामिति
पिपासावधकांक्षिणः । ताच्छील्ये णिनिः । साधुकारिणि वा ।

चम्पूभारते—V. 52.

खसमाननाम्न्यत्रयवे षट्दुणा-

द्वनुषश्च्युतैस्स युधि देवगायिनाम् ।

अतिरक्ततां गलतलैकवर्तिनी-

गलितै हपुष्यपि चकार सायकैः ॥ 2663 ॥

देवगायिनाम् । साधुकारिणि णिनिः । गलतलैकवर्तिनीम् । ताच्छील्ये
णिनिः । ' ऋषेण्य ' (लृ. 303) इति ङीप् ।

चम्पूभारते—V. 53.

गगने शिरश्चलयतः श्रवोऽञ्जला-

द्वलितपि दूरमवतंभमञ्जरी ।

पुनरुदमद्विरिषुषक्षवायुभिः

पुरतोऽभवत्कलहभोजिनो मुनेः ॥ 2664 ॥

कलहभोजिनो नारदस्य । ताच्छील्ये णिनिः ।

रघुवंशे—I. 16.

भीमकान्तेर्नृपगुणैस्स बभूवोपजीविनाम् ।

अधृष्यश्वाभिगम्यश्च यादोरलैरिवार्णवः ॥ 2665 ॥

उपजीविनामाश्रितानाम् । उपपूर्वाज्जीवतेर्णिनिः ।

रघुवंशे—II. 4.

ब्रताय तेनानुचरेण धेनो-

र्धषेधि शेषोऽप्यनुयायिर्वाः ।

न चान्यतस्तस्य शरीररक्षा

खवीर्यगुता हि मनोः प्रसूतिः ॥ 2666 ॥

अनुयायिनः । अनुपूर्वाघातेर्णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५६८. काल्यवनादयः एनं चैद्यमनुयायिनः अनु-
यास्यन्तः । अत्र तु 'भविष्यति गम्यादयः' (सू. ३१७१) इति णिनिः । 'अकेनो-
र्भविष्यत्' (सू. ६२८) इति षष्ठीप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८९०. विसारि । विपूर्वात्सु गतौ इति धातोर्णिनिः ।

२९८९ । कर्तर्युपमाने । (३. २. ७९)

णिनिः स्यात् । उष्ट्र इव कोशति उष्ट्रकोशी । ध्वाङ्क्षरावी । अताच्छील्यार्थं
जात्यर्थञ्च सूत्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८३७. बान्धवा इव कोशन्तीति बान्धवक्रोशिनः
तद्वद्विलपन्तः । णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३७२. मनोवद्यातीति मनोयायी मनोवेगीत्यर्थः ।
यातेर्णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८. सिंहवन्नर्दतीति सिंहनर्दा । णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ११२७. प्रावृषिजाम्भोद् इव नदतीति प्रावृषि-
जाम्भोदनादी । णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३७. हंसवद्गच्छतीति हंसगामिनी । णिनिः ।
'ऋन्नेभ्यो ङीप्' (सू. ३०६) इति ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३३९. खरवन्नदन्तीति खरनादिनः । णिनिः ।
अशुभशंसिनः अनिष्टसूचनशीलान् । अत्र तु 'सुप्यजातौ' (सू. २९८८) इति
ताच्छील्ये णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३२८. द्विरद्गामिना । णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५४९. वृषवद्दृषभवन्नदन्ति गर्जन्तीति वृषनादिनः ।
णिनिः ।

किरातार्जुनीये—XVI. ५५.

ततो घरित्रीघरतुल्यरोषस-

स्तदिल्लतालिङ्गितनीलमूर्तयः ।

अधोमुखाकाशसरिन्निपातिनी-

रपः प्रसक्तं मुमुचुः पयोमुचः ॥ 2667 ॥

अधोमुखाकाशसरिन्निपातिनीः । गिनिः । डीप् ।

किरातार्जुनीये—XVI. 57.

महानले भिन्नसिताभ्रपातिभि-

स्समेत्य सद्यः कथनेन फेनताम् ।

ब्रजद्विरार्द्रन्धनवत्परिक्षयं

जलैर्वितेने दिवि धूमसन्ततिः ॥ 2668 ॥

भिन्नसिताभ्राणीव पतन्तीति भिन्नसिताभ्रपातिभिः । गिनिः ।

किरातार्जुनीये—XII. 42.

वृहदुद्ब्रह्जजलदनादि धनुरुपहितैकमार्गणम् ।

मेघनिचय इव संवृते रुचिरः किरातपृतनापतिश्शिवः ॥ 2669 ॥

जलद इव नदतीति जलदनादि । गिनिः ।

२९९० । व्रते । (३. २. ८०)

गिनिः स्यात् । स्थण्डिलशायी । ‘यः स्थण्डिले व्रतवशाच्छेते स्थण्डिल-
शाय्यसौ । स्थण्डिलश्चाथ’ II. vii. 44. इत्यमरः ।

अस्मिन्तेव ग्रन्थे श्लो० 838. वने वर्तन्ते शाखतो नियमादिति वनवर्तिनः ।
अनेन गिनिः ।

२९९१ । बहुलमाभीक्ष्ये । (३. २. ८१)

पौनःपुन्ये द्योत्ये सुप्युपपदे गिनिः । क्षीरपायिण उशीनराः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 838. मधु पिबन्त्यभीक्षणमिति मधुपायिन्यो
नित्यभोगिन्यः । आभीक्ष्ये गिनिः ।

किरातार्जुनीये—XII. ३४.

द्विषतः परासिसिषुरेष सकलभुवनाभितापिनः ।

क्रान्तकुलिशकरवीर्यबलान्मदुपालनं विहितवान्महत्तपः ॥ २६७० ॥

सकलभुवनान्यभितापयन्त्यभीक्षणमिति सकलभुवनाभितापिनः । गिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०१३. आचर्तिभिरभीक्षणं अमद्विः । गिनिः ।

२९९२ । मनः । (३.२.८२)

सुपि मन्यतेर्गिनिः स्यात् । दर्शनीयमानी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०३४. शूरमानिनः । गिनिः ।

२९९३ । आत्ममाने खश्च । (३.२.८३)

स्वकर्मके मनने वर्तमानान्मन्यतेःसुपि खश्च स्यात् । चाण्डिनिः । पण्डित-
मात्मानं मन्यते पण्डितश्चन्यः । पण्डितमानी । ' खित्यनव्ययस्य ' (सू. २९४३)
इति पूर्वपदस्य ह्रस्वः । कालीमन्या । दिवामन्या । ह्रस्वो न । ' वयञ्जानिनोश्च ' (सू. ८३७.) इति पुंवद्भावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८३९. शूरमात्मानं मन्यत इति शूरमानी । चका-
रान्मन्यतेर्गिनिः । साधुमात्मानं मन्यत इति साधुमन्यश्च । खश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८. शूरमात्मानं मन्यत इति शूरमन्यः । खश्च ।

भट्टिकान्ये—XVI. ४०.

भेष्यते मुनिभिस्त्वत्स्वमधिष्ठास्यसि द्विषः ।

ज्ञास्येऽहमद्य सडग्रामे समस्तैश्शूरमानिभिः ॥ २६७१ ॥

चकारान्मन्यतेर्गिनिः ।

भट्टिकान्ये—XVI. ४१.

ज्ञापिष्यन्ते मया चाद्य वीरम्मन्या द्विषद्गणाः ।

गूहिष्यामि क्षितिं कृतैरद्य गात्रैर्वनौकसाम् ॥ २६७२ ॥

वीरम्मन्याः । खश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 790. त्रियमात्मानं मन्यत इति त्रियम्न्या ।
श्रीमन्तमात्मानं मन्यत इति श्रीमन्मन्यः । उभयत्र खश् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2596. रजनिमात्मानं मन्यत इति रजनिम्न्यम् ।
खशि मुमागमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2597. दोषा रात्रिमात्मानं मन्यत इति दोषाम-
न्यम् । दोषेत्यव्ययम् । तदुपपदान्मत्यतेर्घातोः खश्प्रत्ययः । 'खित्यनव्ययस्य'
(सू. 2943.) इत्यव्ययनिषेधाच्च दोषाशब्दस्य ह्रस्वमुमागमौ ।

भट्टिकाव्ये—XII. 83.

करोति वैरं स्फुटमुच्यमानः
प्रतुष्यति श्रोत्रसुखैरपथ्यैः ।
विवेकशून्यः प्रभुरात्ममानी
महाननर्थस्सुहृदां वतायम् ॥ 2673 ॥

आत्ममानी ।

२९९५ । भूते । (३.२.८४)

अधिकारोऽयम् ।

२९९६ । करणे यजः । (३.२.८५)

करण उपपदे भूतार्थाद्यजेर्णिनिः स्यात्कर्तरि । सोमेनेष्टवान् सोमयाजी । अग्नि-
ष्टोमयाजी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 840. हविषा इष्टवान् हविर्याजी । भूते णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2511. राज्ञा सूयत इति राजसूयः क्षत्रियाधिकारः
ऋतुविशेषः । तेनेष्टवान् राजसूययाजी । भूतार्थे णिनिः ।

माघे—XIV. 10.

पूर्वमङ्ग जुहुधि त्वमेव वा
स्नातवत्यवभृथे ततस्त्वयि ।

सोमपायिनि भविष्यते मया
वाञ्छितोत्तमवितानयाजिना ॥ 2674 ॥

वाञ्छितोत्तमवितानेन राजसूयाख्येन यजतीति वाञ्छितोत्तमवितानयाजिना ।

२९९७ । कर्मणि हनः । (३.२.८६)

कुत्सितग्रहणं कर्तव्यमित्युक्तम् । कर्मणीत्येतत् 'सहे च' (सू. ३००६)
इति यावदधिक्रियते । पितृव्यघाती ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४०. ब्रह्म हतवतां ब्रह्मघ्नाम् । भूते क्विप् ।
अन्यव्यासक्तघाती । अन्येन व्यासक्तं हतवान् अन्यव्यासक्तघाती । भूते णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८७०. सीतां हतवन्तं सीताघातिनम् । हन्तेः
कुत्सितार्थे भूते णिनिः ।

२९९८ । ब्रह्मभ्रूणवृत्तेषु क्विप् । (३. २. ८७)

पृषु कर्मसूपपदेषु हन्तेर्भूते विवप्स्यात् । ब्रह्महा । भ्रूणहा । वृत्तहा ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४०. ब्रह्माणं हतवतां ब्रह्मघ्नाम् । भूते विवप् ।

रघुवंशे—III. 62.

तथापि शस्त्रव्यवहारनिष्ठुरे
विपक्षभावे चिरमस्य तस्थुषः ।
तुतोष वीर्यातिशयेन वृत्तहा
पदं हि सर्वत्र गुणैर्निधीयते ॥ 2675 ॥

वृत्तं हतवानिति वृत्तहा । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०८६. वृत्तहा इन्द्रः ।

कुमारसंभवे—VII. 46.

कम्पेन मूर्ध्निशतपत्रयोनिं वाचा हरिं वृत्तहणं स्मितेन ।
आलोकमात्रेण सुरानशेषान्सम्भावयामास यथाप्रधानम् ॥ 2676 ॥

वृत्तं हतवन्तं वृत्तहणम् इन्द्रम् । भूते विवप् ।

रघुवंशे—IX. 23.

पियतमाभिरसौ तिसृभिर्बभौ

तिसृभिरेव भुवं सहशक्तिभिः ।

उपगतो विनिनीषुरिव प्रजा

हरिहयोऽरिहयोगविचक्षणः ॥ 2677 ॥

अरीन्घ्नन्तीति अरिहणः रिपुनाः । हन्तेः क्विप् । 'ब्रह्मभ्रूणवृत्रेषु क्विप्' (सू. 2998) इति नियमस्य प्रायिकत्वात्कचिदन्यस्मिन्नप्युपपदे दृश्यते । मधुहा ।

२९९९ । सुकर्मपापमन्त्रपुण्येषु कृजः । (३. २. ८९)

सुकर्मादिषु कृजः क्विप् स्यात् । सुकृत् । कर्मकृत् । पापकृत् । मन्त्रकृत् । पुण्यकृत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 841. पुण्यकृतः पुण्यं कृतवतः । पापकृतं पापं कृतवान् । सुकृतां साधुकारिणाम् । सर्वत्र भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2319. शोभनं कृतवान् सुकृत् । पुण्यकृत् । उभयत्र भूते क्विप् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 83.

जटायुः पुण्यकृत्पक्षी दण्डकारण्यसञ्चरः ।

कृत्वा राघवकार्यं यः स्वरारूढोऽग्निसंस्कृतः ॥ 2678 ॥

पुण्यं कृतवान्पुण्यकृत् । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2166. मन्त्रकृत् मन्त्रद्रष्टा । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2657. मन्त्रकृतां मन्त्रद्रष्टृणाम् । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1505. पुण्यकृतः । भूते क्विप् ।

रघुवंशे—I. 61.

तव मन्त्रकृतो मन्त्रैर्दूरात्पशमितारिभिः ।

प्रत्यादिश्यन्त इव मे दृष्टलक्ष्यमिदंशराः ॥ 2679 ॥

मन्त्रान्कृतवान्मन्त्रकृत् । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 984. अपुण्यकृतां पुण्यमकृतवताम् । भूते क्विप् ।

३००० । सोमे सुजः । (३. २. ९०)

सोमसुत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४२. सोमं सुतवान् सोमसुत् । सोमयाजीत्यर्थः ।

क्विप् ।

रघुवंशे—XVIII, 26.

कौसल्य इत्युत्तरकोसलानां

पत्युः पतङ्गान्वयभूषणस्य ।

तस्यौरसस्सोमसुतस्तुतोऽभू-

न्नेतोत्सवस्सोम इव द्वितीयः ॥ 2680 ॥

सोमसुतः सोमं सुतवतः ।

३००१ । अग्रौ चैः । (३. २. ९१)

अग्निचित् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४२. अग्निं चितवानग्निचित् । अग्न्यर्थमिष्टकाचयनं कृतवानित्यर्थः । भूते क्विप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३२६. अग्निं चितवन्तोऽग्निचितः । क्विप् ।

रघुवंशे—VIII, 25.

श्रुतदेहविसर्जनः पितृश्विरमश्रूणि विमुच्य राघवः ।

विदधे विधिमस्य नैष्ठिकं यतिभिस्सार्धमनग्निमग्निचित् ॥ 2681 ॥

अग्निं चितवानग्निचित् । क्विप् ।

३००२ । कर्मण्यग्न्याख्यायाम् । (३. २. ९२)

कर्मण्युपपदे कर्मण्येव कारके चिनोतेः क्विप् यात् अग्न्याधारस्थलविशेषस्याख्यायाम् । श्येन इव चितः श्येनचित् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 842. रथचक्रवचीयत इति रथचक्रचित् । क्विप् ।
रथचक्रविघः अग्न्यर्थो हि तदाकारेष्टकाचय इत्युच्यते । तद्दारेणामिरपि ।

३००३ । कर्मणीनि विक्रियः । (३. २. ९३)

कर्मण्युपपदे विपूर्वात्क्रीणातेरिनिः स्यात् ।

वा० । कुत्सितग्रहणं कर्तव्यम् । (2047.)

सोमविक्रयी । घृतविक्रयी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 843. मासं विक्रीतवान्मांसविक्रयी । निकृष्ट-
कर्मकारीत्यर्थः । क्रीणातेः कुत्सायामिनिः ।

३००४ । दृशेः क्वनिप् । (३. २. ९४)

कर्मणि भूत इत्येव । पारं दृष्टवान्पारदृश्वा । 'वनो र च' (सू. 456) इति
स्त्रियां डीप् । रेफश्चान्तादेशः । पारदृश्वरी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 843. पापं दृष्टवान् तेन पापदृश्वना निरन्तरपाप-
चिन्तकेन । दृशेः क्वनिप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 271. विवेकदृश्वा विवेकदर्शी । क्वनिप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 18. यमास्यं दृष्टवती यमास्यदृश्वरी । भूतार्थे
कर्मापपदाद्दृशेः क्वनिप् । 'वनो र च' (सू. 456) इति डीप् ।

चम्पूभारते—I. 26.

ग—एवमश्रान्तमृगयापरिश्रान्तमपरिमितस्वेदशीकरनिकरकोरकितफालमूलमाते-
निरे तमाश्यानं तुहिनगिरिदेश्याः नन्दनीयमन्दिमानः मानससरोऽरविन्दमकरन्दसौरभ-
पारदृश्वानो मातारिश्वानः ॥ 2682 ॥

पारं दृष्टवन्तः पारदृश्वानः । क्वनिप् ।

३००५ । राजनि युधिकृजः (३. २. ९५)

कनिष्प्यात् । युधिरन्तर्भावित्पर्थः । राजानं योधितवान्राजयुध्वा । राजकृत्वा ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 844. राजानं कृतवान् राजकृत्वा । कृजः कनिप् ।

३००६ । सहै च । (३. २. ९६)

कर्मणीति निवृत्तम् । सहयुध्वा । सहकृत्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 844. सह युद्धवन्तं सहयुध्वानम् । युधेः कनिप् ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2340. सहयुध्वानौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 19. सहकृत्वरी सहकारिणी । कनिप् । 'वनो र च'
(सू. 456.) इति डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1729. सहकृत्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1564. सहयुध्वा ।

३००७ । सप्तम्यां जनेर्डः (३. २. ९७)

सरसिजम् । मन्दुरायां जातो मन्दुरजः । 'ड्यापोः' (सू. 1001)
इति ह्रस्वः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 845. कृते कृतयुगे जातैः कृतजैः । अनेन जनेर्डः ।
द्विजैः द्विजातैः । 'अन्येष्वपि दृश्यते' (सू. 3011) इति डः । सप्तम्यामित्युपल-
क्षणम् । असप्तम्यामपि दृश्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1123. जले जातानि जलेजानि । अनेन डः ।
'तत्पुरुषे कृति बहुलम्' (सू. 972) इत्यलुक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1120. शिरसि जाताश्शिरसिजाः । सप्तम्यां जनेर्डः ।
'अमूर्धमस्तकात्स्वाङ्गात्' (सू. 970) इत्यलुक् । 'उपपदमतिङ्' (सू. 782)
इति समासः । एतेन मनसिजो व्याख्यातः ।

३००८ । पञ्चम्यामजातौ । (३. २. ९८)

जातिशब्दवर्जिते पञ्चम्यन्त उपपदे जनेर्ऌः स्यात् । संस्कारजः । अहष्टजः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 845. कौसल्याया जातः कौसल्याजः । अनेन ङः । कौसल्याशब्दस्यासंज्ञात्वात् 'ङघापोः' (सू. 1001) इति ह्रस्वो न ।

३००९ । उपसर्गे च संज्ञायाम् । (३. २. ९९)

'प्रजा स्यात्सन्ततौ जने' III. iii. 32 इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 846. प्रजाताः प्रजाः । अनेन ङः ।

३०१० । अनौ कर्मणि । (३. २. १००)

अनुपूर्वाज्जनेः कर्मण्युपपदे ङः स्यात् । पुमांसमनुरुध्य जाता पुमनुजा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 846. आत्मानमनु जात आत्मानुजः । अनेन ङः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2426. राममनु जातवान्रामानुजः । अनेन ङः ।

३०११ । अन्येष्वपि दृश्यते । (३. २. १०१)

अन्येष्वप्युपपदेषु जनेर्ऌः स्यात् । अजः । द्विजः । ब्राह्मणजः । घात्वन्तरादपि कारकान्तरेष्वपि क्वचित् । परितः खाता परिखा ।

भट्टिकाव्ये—VI. 136.

मन्ये किंजमहं घ्नन्तं त्वामक्षत्रियजे रणे ।

लक्ष्मणाधिज दुर्वृत्तं प्रयुक्तमनुजेन नः ॥ 2683 ॥

अधिजातोऽधिजो । प्रज इत्यर्थः 'उपसर्गे च संज्ञायाम्' (सू. 3009) इत्युक्तम् । असंज्ञायामपि दृश्यते । अनुजातेनानुजेन । 'अनौ कर्मणि' (सू. 3010) इत्युक्तम् । अकर्मण्यपि दृश्यते । क्षत्रियाज्जातं क्षत्रियजम् । 'पञ्चम्यामजातौ' (सू. 3008) इत्युक्तम् । जातावपि दृश्यते । किंजं कुतोऽपि जातम् । 'सप्तम्यां जनेर्ऌः' (सू. 3007) इत्युक्तम् । असप्तम्यामपि दृश्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1150. पादाभ्यां गच्छन्तीति पद्दाः पादचारिणः । 'अन्यत्रापि दृश्यते' (वा. 2018. सू. 2965) इत्यभूते गमेर्ऌः । 'हिमकाषिहतिषु

च' (सू. 992) इति चकारात् 'पञ्चति' (सू. 991) इत्यत्र पदिति योगविभागाद्वा पादशब्दस्य पत् इत्यादेशः । 'कर्मण्यण्' (सू. 2913) इत्यत्र आरभ्य 'अन्येष्वपि दृश्यते' (सू. 3011) इत्येतत्पर्यन्तं 'उपपदमतिङ्' (सू. 782) इति उपपद-समासः ।

३०१२ । क्तक्तवत् निष्ठा । (१. १. २६)

एतौ निष्ठासंज्ञौ स्तः ।

३०१३ । निष्ठा । (३. २. १०२)

भूतार्थवृत्तेर्घातोर्निष्ठा स्यात् । तत्र 'तयोरेव' (सू. 2833) इति भावकर्मणोः क्तः । 'कर्तरि कृत्' (सू. 2832) इति कर्तरि क्तवतुः । स्मार्तं मया । स्तुतस्त्वया विष्णुः । विष्णुर्विश्वं कृतवान् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 137.

प्रत्यूचे वालिनं रामो नाकृतं कृतवानहम् ।

यज्वमिस्तुत्वभिः पूर्वैर्जरद्विश्च कपीधर ॥ 2684 ॥

नाकृतं कृतवानहम् । अपि तु कृतमेव कृतवानहम् । अनेन भूते क्तक्तवत् । अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 9. व्याप्तवत्या । विपूर्वादाप्ठु व्याप्ताविति धातोः भूते क्तवतुप्रत्ययः । 'उगितश्च' (सू. 455) इति ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 622. आरूढवता । अनेन रुहेः क्तवतुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2114. अवतीर्णवान् रथादवरूढः । अनेन तरतेः क्तवतुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 586. त्वया कर्त्रा ग्रहृतं तु प्रहारस्तु । भावे क्तः । 'नपुंसके भावे क्तः' (सू. 3090) इति नपुंसकत्वविशिष्टे भावे कालसामान्ये क्तः ।

३०१६ । रदाभ्यां निष्ठातो नः पूर्वस्य च दः । (८. २. ४२)

रेफदकाराभ्यां परस्य निष्ठातस्य नः स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1023. अभ्यर्णं विदूरमासत्रमित्यर्थः । अभिपूर्वा-
दर्देः कर्तरि क्तः । 'अभेश्चाविदूर्ये' (सू. 3065) इतीट्प्रतिषेधाद् अनेन नत्वम् ।

३०१७ । संयोगादेरातो धातोर्यण्वतः । (८. २. ४३)

निष्ठातस्य नः स्यात् । द्राणः । स्यानः । ग्लानः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1270. आप्यानं स्थूलम् । 'प्यैङ् वृद्धौ' इति
धातोरात्वे अनेन निष्ठातो नः । ओ प्यायी वृद्धावित्यस्य तु 'ओदितश्च'
(सू. 3019) इति निष्ठानत्वम् । यलोपः । 'आङ्पूर्वस्यान्धू' (वा. 3461.
सू. 3072) इति नियमत् 'प्यायः पी' (सू. 3072) इति पीभावो न ।

रघुवंशे—IV. 24.

सरितः कुर्वती गाधाः पञ्चश्याश्यानकर्दमान् ।

यात्रायै चोदयामास तं शक्तेः प्रथमं शरत् ॥ 2685 ॥

आश्यानकर्दमान् शुष्कपङ्कान् । श्यैङ् गतावित्यस्मान्निष्ठानत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2682. आश्यानम् । पूर्ववत् ।

३०१८ । त्वादिभ्यः । (८. २. ४४)

एकविंशतेर्लूजादिभ्यः प्राग्वत् । लृतः । ज्या, 'ग्रहिज्या' (सू. 2412)
इति संप्रसारणे जीनः ।

वा० । दुग्दोर्दीर्घश्च । (4832.)

दु गतौ, दूनः । 'डु दु उपतापे' इत्यथं तु न गृह्यते सानुबन्धकत्वात् ।
'मृदुतया दुतया' इति माघः । गूनः ।

वा० । पूजो विनाशे । (4833.)

पूना यवाः । विनष्टा इत्यर्थः । पूतमन्यत् ।

वा० । सिनेतेर्भासकर्मकर्तृकस्य । (4834.)

सिनो ग्रासः । ग्रास इति किम् । सिता पार्शेन सूकरी । कर्मकर्तृक इति
किम् । सितो ग्रासो देवदत्तेन ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 691. नखैर्लूनं क्षतम् । निष्ठानत्वम् ।

माघे—IV. 30.

धूमाकारं दधति पुनस्सौवर्णे
वर्णेनाग्नेस्सदृशि तटे पश्यामी ।
श्यामीभूताः कुसुमसमूहेऽलीनां
लीनामालीमिह तरवो विभ्राणाः ॥ 2686 ॥

लीनां स्थिताम् । निष्ठानत्वम् ।

माघे—VI. 59.

व्रणभृता सुतनोः कलसीत्कृत-
स्फुरितदन्तमरीचिमयं दधे ।
स्फुटमिवावरणं हिममारुतै-
र्मृदुतया दुतया सरलेखया ॥ 2687 ॥

दु दु उपतापे इति घातोर्सीवादिकात्कर्मणि क्तः ।

३०१९ । ओदितश्च । (८. २. ४५)

भुजो, भुमः । दु ओ ध्वि, उच्छूनः । ओ हाक्, प्रहीणः ।

किरातार्जुनीये—XVI. 36.

महाल्लदुर्गे शिथिलप्रयत्नं
दिम्बारणेनेव परेण रुग्णे ।
भुजङ्गपाशान्भुजवीर्यशाली
प्रबन्धनाय प्रजिघाय जिष्णुः ॥ 2688 ॥

रुग्णे भग्ने । रुजो भङ्गे । कर्मणि क्तः । निष्ठातकारस्य नत्वम् ।

भट्टिकाव्ये —IX. 1.

द्रुभङ्गध्वनिसंविद्या रुदस्पक्षिकुलाकुलाः ।

अकार्पुः क्षणदाचर्यो रावणस्य निवेदनम् ॥ 2689 ॥

संविद्याः सन्त्रस्ताः । ओ विजि भये । कर्तरि क्तः । नत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 2.

यदताप्सीच्छनैर्भानुर्यत्रावासीन्मितं मरुत् ।

तदाप्यानं हिमोऽक्षेण मनक्त्युपवनं कपिः ॥ 2690 ॥

आप्यानं वर्षितम् । ओ प्यायी वृद्धौ । कर्मणि क्तः । निष्ठानत्वम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 16.

मांसोपभोगसंशूनानुद्विग्रांस्तानवेत्य सः ।

उद्वृत्तनयनो मित्रान्मन्त्रिणः स्वान्वयसर्जयत् ॥ 2691 ॥

उद्विग्रांस्तान् । ओ विजि भये । कर्तरि क्तः । शूनान् स्थूलान् । उ ओ
धि. गतिवृद्धयोः । कर्तरि क्तः । निष्ठानत्वम् ।

३०२६ । परिस्कन्दः प्राच्यभरतेषु । (८. ३. ७५)

मूर्धन्याभावो निपात्यते । परिस्कन्दः । प्राच्य इति किम् । परिष्कन्दः
परिस्कन्दः । 'परेश्च' (सू. 2399) इति षत्वविकल्पः । 'परेश्च' (सू. 2399)
इत्यत्र अनिष्ठायामिति न सम्बध्यते । परिस्कन्नः परिष्कणः । षत्वपक्षे णत्वम् । 'वेः
स्कन्देरनिष्ठायाम्' (सू. 2398) षत्वं वा स्यात् । विष्कन्ता विस्कन्ता । निष्ठायां तु
विस्कन्नः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2121. मेघनादः परिस्कन्दन् परिष्कन्दन्तं अरिम् ।
'परेश्च' (सू. 2399) इति वा षत्वम् । अपरिस्कन्दम् । अनेन षत्वाभावनिपातः ।
अवधत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2073. विष्कन्तून् विविधं स्कन्तुं शीलमेषामिति
क्षन् । अविस्कन्ता कपिः । विभाषा षत्वम् ।

३०२७ । प्रतिस्तब्धनिस्तब्धौ च । (८. ३. ११४)

अत्र षत्वं न स्यात् । 'स्तम्भेः' (सू. 2272) इति षत्वस्यायं प्रतिषेध-
निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2087. अनिस्तब्धोऽनभिभूतः । अप्रतिस्तब्धः
अनभिभूतः । उभयत्र षत्वप्रतिषेधनिपातनम् ।

३०२८ । द्विचोऽविजिगीषायाम् । (८. ३. ४९)

इति निष्ठानत्वम् । घूनः । विजिगीषायां तु घृतम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1235. आघूनः औदरिकः । 'आघूनास्यादौदरिकौ
विजिगीषाविवर्जिते' III. i. 21. इत्यमरः । आङ्पूर्वादीव्यतेः क्तः । निष्ठानत्वम् ।

३०२९ । निर्वाणोऽवाते । (८. २. ५०)

निःपूर्वाद्वातेर्निष्ठातस्य नत्वं स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1241. उद्यानं निर्वाणं वृक्षरहितम् । अवाते किम् ।
निर्वातः प्रदेशः ।

३०३० । शुषः कः । (८. २. ५१)

निष्ठात इत्येव । शुष्कः ।

भट्टिकान्धे—III. 14.

विद्युत्प्रणाशं स वरं प्रनष्टो

यद्वोर्ध्वशोषं-तृणवद्विशुष्कः ।

अर्थे दुरापे किमुत प्रवासे

न शासनेऽवास्थित यो गुरूणाम् ॥ 2092 ॥

विशुष्कः । निष्ठातकारस्य कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1819. शुष्कं नीरसम् । निष्ठातकारस्य ककारः ।

३०३१ । पचो वः (८. २. ५२)

पकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 190. पक्कम् ।

३०३२ । क्षायो मः । (८. २. ५३)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 190. मध्ये क्षामा कृशा ।

किरातार्जुनीये—XIV. ३५.

ततस्सदर्पं प्रतनुं तपस्यया

मदस्रुतिक्षाममिवैकवारणम् ।

परिज्वलन्तं निधनाय भूसृतां

दहन्तमाशा इव जातवेदसम् ॥ 269३ ॥

क्षामं कृशम् । निष्ठातकारस्य मकारः ।

३०३५ । अनुपसर्गात्फुल्लक्षीवकृशोल्लाघाः । (८. २. ५५)

ञि फला । फुल्लः । निष्ठातस्य लृत्वं निपात्यते । फुल्लवान्, क्ववतुः । क्षीवादिषु तु कप्रत्ययस्यैव तलोपः । क्षीवो मत्तः । कृशस्तनुः । उल्लाघो नीरोगः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2५३३. प्रफुल्लो विकसितः । 'फुल्ल विकसने, इति घातोः पचाद्यच् सोपसर्गात्वात् । प्रफुल्लमिति तकारपाठे 'ञि फला विशरणे' इति घातोः कर्तरि कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2३३३. क्षीवा मत्ता । 'मत्ते शौण्डोक्तक्षीवा' III. i. ३३. इत्यमरः । 'क्षीवृ मदे' इति घातोः कर्तरि कः । निपातनात्तलोपः ।

किरातार्जुनीये—IX. ३.

अंशुपाणिभिरतीव पिपासुः

पद्मजं मधु भृशं रसयित्वा ।

क्षीवतामिव गतः क्षितिमेप्य-

लोहितं वपुस्वाह पतङ्गः ॥ 2694 ॥

क्षीवः ।

किरातार्जुनीये—IX. 67.

रुग्धती नयनवाक्यविकासं
सादितोभयकरा परिरम्भे ।
व्रीडितस्य ललितं युवतीनां
क्षीबता बहुगुणैरनुजहे ॥ 2695 ॥

क्षीबः ।

३०३६ । आदितश्च । (७. २. १६)

आकारेतो निष्ठाया इण् न स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1259. विश्वस्तः विस्रब्धः । 'समौ विस्रम्भविश्वासौ'
II. viii. 24. इत्यमरः । विश्वस्ता विधवा । 'विश्वस्ताविधवे समे, II. vi ii.
इत्यमरः । अत्र चकारादनुक्तसमुच्चयार्थाच्छवसेर्निष्ठायामिट्प्रतिषेधः ।

३०३८ । नुदविदोन्दीनाग्राहीभ्योऽन्यतरस्याम् । (८. २. ५६)

एभ्यो निष्ठातस्य नो वा । नुन्नः नुतः । विद विचारणे रौघादिक एव गृह्यते
उन्दिना परेण साहचर्यात् । विन्नः वित्तः । वेत्तेस्तु विदितः । विद्यतेर्विन्नः ।

३०३९ । श्वीदितो निष्ठायाम् । (७. २. १४)

श्वयतेरीदितश्च निष्ठायामिण् न । उन्दी, उन्नः उत्तः । त्राणः त्रातः । घ्राणः
घ्रातः । ह्रीणः ह्रीतः ।

चम्पूरामायणे—IV. 11.

तत्र वालिकरनुन्ननिष्पत-
दूदुन्दुमिपभवरक्तविन्दुमिः ।
पाटलं तदभवन्मुनेर्वनं
तस्य वक्तमपि रोषरूपितम् ॥ 2696 ॥

नुन्नः प्रेरितः । 'नुद प्रेरणे' इति धातोः कर्मणि क्तः । निष्ठातस्य नः ।

माघे—I. 27.

जगत्यपर्याससहस्रभानुना

नयन्नियन्तुं समभावि भानुना ।

प्रसद्य तेजोभिरसङ्ख्यतां गतै-

रतस्त्वया नुत्तमनुत्तमं तपः ॥ 2697 ॥

नुत्तं नुत्तम् । विकल्पान्निष्ठानत्वाभावः ।

नैषधे—III. 67.

इतीरिता पत्ररथेन तेन हीणा च हृष्टा च बभाण भैमी ।

चेतो नलं कामयते मदीयं नान्यत्र कुत्रापि च सामिश्रणम् ॥2698॥

हीणा लज्जिता । विकल्पान्निष्ठानत्वम् ।

चम्पूरामायणे—IV. 10.

ग.—अथ विदितवृत्तान्तरमात्यैरभिषेचिते मयि वाली मायाविनं निहत्य
स्वरतरभुजपरिघविषद्वितविलवदनपिषानस्तरसा रसातलात्पुरं प्रविष्टोऽनीव रुष्टः प्रभ्रष्टा-
शयं बहुशः प्रणिपतन्तं प्रतिपादितयाथातथ्यमधुं जनं निरागसमपि नगरान्नि-
कासयत् ॥ 2699 ॥

विदितः ज्ञातः । 'विद ज्ञाने' इति वेत्तेः कर्मणि क्तः ।

३०४६ । वसतिक्षुधोरिट् । (७, २, ५२)

आभ्यां क्त्वानिष्ठयोर्नित्यमिट् स्यात् । उषितः । क्षुधितः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 39.

पवितो नु गुणैर्वातैश्शीतैः पूत्वा पयोनिधौ ।

बभञ्जाप्युषितं भूयः क्षुधित्वा पत्रिभिर्वनम् ॥ 2700 ॥

पत्रिमिरध्युषितं क्षुधित्वा बुभुक्षित्वा । नित्यमिट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1433.उषितेन । कर्तरि क्तः । इट् ।

रघुवंशे—IV. 46.

बलैरभ्युषितास्तस्य विजिगीषोर्गताध्वनः ।

शारीचोद्भ्रान्तहारीता मलयद्वैरुपत्यकाः ॥ 2701 ॥

अभ्युषिताः । 'उपान्वध्याड्वसः' (सू. 544) इति कर्मत्वम् । अतः कर्मणि क्तः ।

रघुवंशे—II. 19.

वसिष्ठधेनोरनुयायिनं त-

मावर्तमानं वनिता वनान्तात् ।

पपौ निमेषालसपक्ष्मपङ्क्ति-

रुपोषिताभ्यामिव लोचनाभ्याम् ॥ 2702 ॥

उपपूर्वो वसधातुर्भोजननिवृत्तावकर्मकः । अतः कर्तरि क्तः ।

रघुवंशे—II. 39.

तस्यालमेषा क्षुधितस्य तृप्त्यै

प्रदिष्टकाला परमेश्वरेण ।

उपस्थिता शोणितपारणा मे

सुरद्विषश्चान्द्रमसी सुधेव ॥ 2703 ॥

क्षुधितस्य बुभुक्षितस्य ।

३०४७ । अञ्चेः पूजायाम् । (७. २. ५३)

पूजार्थादञ्चेः क्वानिष्ठयोरिट् स्यात् । अञ्चितः । गतौ तु अक्तः ।

भट्टिकान्ये—XII. 21.

अथाञ्चितोरस्कमुदीर्णदृष्टिः

कृत्वा विवक्षाप्रवर्णे शरीरम् ।

निवृत्तपाणिर्विभृतोत्तरार्ध

विभीषणोऽभाषत यातुघानान् ॥ 2704 ॥

अश्रितं पूजितम् । इट् । ' नाञ्चेः पूजायाम् ' (सू. 424) इत्यनुनासिकलो-
पप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 891. उदञ्चिते उत्क्षिप्ते अक्षिणी येन स उदञ्चिताक्षः
आकाशस्थापितदृष्टिः । अश्रितः सङ्कोचितः दक्षिणोर्येन सोऽञ्चितदक्षिणोरः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 40.

उच्चैरञ्चितलाङ्गुलः शिरोऽञ्चित्वैव संवहन् ।

दधद्विलुमितं वातैः केसरं वह्निपिङ्गलम् ॥ 2705 ॥

अञ्चितलाङ्गुलः उदञ्चितवालिः । शिरोऽञ्चित्वैव उदञ्चयैव । पूजार्थे
इट् । इयमेवानयोः पूजा यदुन्नमनम् ।

३०४८ । लुभो विमोहने । (७. २. ५४)

लुभः क्तवानिष्ठयोर्नित्यमिट् स्यान्न तु गार्ध्वे । लुमितः । गार्ध्वे, लुब्धः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1214. विलुमितप्लवं व्याकुलितगमनम् । इट् ।
विमोहनं व्याकुलीकरणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2705. वातैर्विलुमितम् । अनेन विमोहने
क्तवानिष्ठयोर्नित्यमिट् । विमोहनं व्याकुलीकरणमिति काशिका ।

३०४९ । विलशः क्तवानिष्ठयोः । (७. २. ५०)

इडा स्यात् । क्लिशितः क्लिष्टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1214. विलशित्वा क्लिष्टा । क्लिश्यतेर्विकल्पादि-
हागमः ।

भट्टिकाव्ये—XXII. 7.

त्वया सन्दर्शितारौ ते माख्यवह्ण्डकावने ।

उपद्रुतश्चिरं द्वन्द्वैर्ययोः विलशितवानहम् ॥ 2706 ॥

अहं विलशितवान्पीडामनुभूतवान् । निष्ठायामिट् ।

भट्टिकान्ये—IX. ३८.

मायामिस्सुचिरं किलष्ट्वा राक्षसोऽकिलशितक्रियम् ।
संप्राप्य जानरं धूमौ पपात परिघाहतः ॥ २७०७ ॥

किलष्ट्वा क्लिशित्वा । अकिलशितक्रियम् । इडिकल्पः ।

अनर्घराघवे—II. ५७.

अलं किलशित्वा गुरुमल्पकोऽयं
विधिस्त्वदाज्ञैव गरीयसी नः ।
न कौशिकस्य त्वयि धर्मपुत्रे
पुत्रे मधुच्छन्दासि वा विशेषः ॥ २७०८ ॥

किलशित्वा । इडा ।

३०५० । पूडश्च । (७. २. ५१)

पूडः क्त्वानिष्ठयोरिडा स्यात् ।

३०५१ । पूडः क्त्वा च । (१. २. २२)

पूडः क्त्वा निष्ठा च सेट् किल स्यात् । पवितः पूतः । क्त्वाग्रहणमुत्तरार्थम् ।
'नोपधात्' (सू. ३३२४) इत्यत्र हि क्त्वैव सम्बध्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७००. पयोनिधौ पूत्वा खानेन पवित्वा । ऋतैः
पवितः पूतस्सन् । क्त्वानिष्ठयोरिडिकल्पः ।

माघे—XIV. २६.

तत्र मन्त्रपवितं हविः क्रतावशतो न वपुरेषु कैवलम् ।
वर्णसम्पदमतिस्फुटां दधन्नाम चोज्ज्वलमभूद्धविर्भुजः ॥ २७०९ ॥

पवितं पूतम् । विकल्पादिडागमः ।

३०५३ । आदिकर्मणि क्तः कर्तरि च । (३. ४. ७१)

आदिकर्मणि यः क्तस्य कर्तरि स्यात् । चाद्भावकर्मणोः ।

३०५४ । विभाषा भावादिकर्मणोः । (७. २. १७)

भार्व आदिकर्मणि च आदितो निष्ठाया इडा स्यात् । प्रस्वेदितश्चैत्रः ।
प्रस्वेदितं तेन ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१०४. प्ररुदितः क्रन्दितुसारब्धः । आदिकर्मणि क्तः ।

३०५५ । मृषस्तितिक्षायाम् । (१. २. २०)

सेट् निष्ठा किञ्च स्यात् । मर्षितः मर्षितवान् । क्षमायां किम् । अपमृषितं
वाक्यम् । अविस्पष्टमित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५२६. अपमृषितमतितिक्षितम् । तितिक्षायामेव
किञ्चप्रतिषेधः । अतितिक्षायां किञ्चान्न गुणः ।

३०५६ । उदुपधाद्भावादिकर्मणोरन्यतरस्याम् । (१. २. २१)

उदुपधात्परा भावादिकर्मणोस्सेट् निष्ठा वा किञ्च स्यात् । द्युतितम् द्योतितम् ।
मुदितं मोदितम् ।

३०५८ । क्षुब्धस्वान्तध्वान्तलग्निल्लिष्टविरिब्धफाण्टबाढानि मन्थमनस्तमः-

सक्ताविस्पष्टस्वरानायासभृशेषु । (७. २. १८)

क्षुब्धादीन्यष्टावनिट्कानि निपात्यन्ते समुदायेन मन्थादिषु वाच्येषु । द्रवद्रव्य-
संपृक्तासक्तवो मन्थः, मन्थनदण्डश्च । क्षुब्धो मन्थश्चेत् । स्वान्तं मनः । ध्वान्तं तमः ।
लग्नं सक्तम् । निष्ठानत्वमपि निपात्यते । ल्लिष्टमविस्पष्टम् । विरिब्धः स्वरः । ' म्लेच्छ
रेभु, इत्यनयोरुपधाया इत्वमपि निपात्यते । फाण्टमनायाससाध्यः कषायविशेषः ।
माघवस्तु नवनीतभावात्प्रागवस्थापत्रं द्रव्यं फाण्टमिति वेदभाष्ये आह । बाढं भृशम् ।
अन्यत्र तु क्षुभितम् । क्षुब्धो राजा इति त्वागमशास्त्रस्यानित्यत्वात् । स्वनितं ध्वनितं
लगितं म्लेच्छितं विरेभितं फणितं बाहितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२५६. क्षुब्धो मन्थे निपातितः ।

अनर्धराषवे—I. ३५.

निर्मुक्तशेषधवलैरचलेन्द्रमन्थ-

संक्षुब्धदुग्धमयसागरगर्भगौरैः ।

राजन्निदं बहुलपक्षदलन्मृगाङ्क-

च्छेदोज्ज्वलैस्तव यशोभिरशोभि विश्वम् ॥ 2710 ॥

संक्षुब्धो मथितः । पूर्ववत् । ततस्समस्समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1082. आस्वान्ताः आस्वनिताः । 'रुष्यम्'
(सू. 3069) इतीट्प्रतिषेधविकल्पादुभयरूपता । अनेन निपातनात् मनसि नित्यमनिट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1004. विरिब्धाः स्वराः । अनेन 'रेभृ शब्दे'
इति धातोः स्वरे विरिब्धशब्दो निष्ठान्तोऽनिट्त्वेन निपातितः ।

३०५९ । धृषिंशसी वैयात्ये । (७. २. १९)

धृष्टः विशस्तः । अन्यत्र धर्षितः विशसितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 447. ¹धृष्टम् ।

मट्टिकाव्ये—IX. 18.

तान्दृष्ट्वातिद्वान् धृष्टान्प्रासान्परिवृढाज्ञया ।

कष्टं विनर्दतः कूरान् शस्त्रघुष्टकरान्कपिः ॥ 2711 ॥

धृष्टौ वियातः । धृषेर्निष्ठायामिट्प्रतिषेधः ।

३०६० । दृढः स्थूलबलयोः । (७. २. २०)

स्थूले बलवति च निपात्यते । दृह दृहि वृद्धौ । क्तस्येडभावः । तस्य ढत्वम् ।
इस्य लोपः । इदितो नलोपश्च । दृहितः । दृंहितोऽन्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2711. अतिदृढान्बलवतः ।

३०६१ । प्रभौ परिवृढः । (७. २. २१)

धृह धृहि वृद्धौ । निपातनं प्राग्बत् । परिवृहितः । परिवृंहितोऽन्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७११. परिवृढस्य प्रभोः । निपातनादिति । क्त्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१५. सुवः परिवृढाः प्रभवो भूपतयः ।

३०६२ । कृच्छ्रगहनयोः कषः । (७. २. २२)

कषो निष्ठाया इट् न स्यात् एतयोरर्थयोः । कष्टं दुःखं तत्कारणञ्च । 'स्यात्कष्टं कृच्छ्रमाभीलम्' I. ix. ३. इत्यमरः । कष्टो मोहः । कष्टं शास्त्रम् । दुरवगाह-
मित्यर्थः । कषितमन्यत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७११. कष्टं कृच्छ्रम् । कषेर्निष्ठायामिडभावः ।

३०६३ । घुषिरविशब्दने । (७. २. २३)

घुषिर्निष्ठायामिति स्यात् । घुष्टा रज्जुः । अविशब्दने किम् । घुषितं वाक्यम् ।
शब्देन प्रकटीकृतामिप्रायमित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७११. शस्त्रैः शस्त्रघर्षणैः घुष्टकरान् शब्दायमान-
पाणीन् । घुषेऽविशब्दनात् स्वामिप्रायाविष्करणत् अन्यत्र शब्दनेमात्रेऽनेन निष्ठाया-
मिट्प्रतिषेधः ।

३०६४ । अर्देस्संनिविभ्यः । (७. २. २४)

एतत्पूर्वादर्देर्निष्ठाया इट् न स्यात् । समर्णः न्यर्णः व्यर्णः । अर्दितोऽन्यः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 19.

अन्यर्णो गिरिकूटाभानभ्यर्णानार्दिदद् द्रुतम् ।

वृत्तशास्त्रान्महारम्भानदान्तांस्त्रिदशैरपि ॥ २७१२ ॥

नितरामर्दितो न्यर्णः । स न भवतीत्यन्यर्णः । स्वयं परैरर्दिसितः । अर्द
हिंसायामिति घातोर्निष्ठा । अनेनेट्प्रतिषेधः ।

३०६५ । अभेश्चाविदूर्ये । (७. २. २५)

अभ्यर्णम् । नातिदूरमासन्नं वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७१२. अभ्यर्णानविद्वरान् । निष्ठायामाविद्वर्यार्थे
इट्प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०२४. अभ्यर्णामविद्वरम् आसन्नमित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९९०. अभ्यर्णम् ।

३०६६ । षोरध्ययने वृत्तम् । (७. २. २६)

प्यन्ताद्वृतेः क्तस्येडभावो णिलुक् चाधीयमानेऽर्थे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७१२. वृत्तशस्त्रोऽधीतास्त्रवेदः । अनेन निपातः ।

३०६७ । श्रुतं पाके । (६. १. २७)

श्रातिश्रपयत्योः क्ते श्रुभावो निपात्यते क्षीरहविषोः पाके । श्रुतं क्षीरम् ।
स्वयमेव विक्रिन्नं पकं वेत्यर्थः । क्षीरहविर्भ्यामन्यतु श्राणं श्रपितं वा ।

३०६८ । वा दान्तशान्तपुर्णदस्तस्पष्टच्छन्नज्ञप्ताः । (७. २. २७)

एते णिचि निष्ठान्ता वा निपात्यन्ते । पक्षे, दमितः शमितः पूरितः
दासितः स्पाशितः छादितः ज्ञापितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७१२. त्रिदशैरप्यदान्तान् अदमितान् । दमेर्ण्यन्तात्
निष्ठायामिडभावणिलोपनिपातः ।

भट्टिकाव्ये—IX. २०.

दमितारिः प्रशान्तौजा नादापूरितदिङ्मुखः ।

जघान रुषितो रुष्टांस्त्वरितस्तूर्णमागतान् ॥ २७१३ ॥

दमिता अरयो येन स दमितारिः । प्रशान्तं शत्रूणामोजो येन स
प्रशान्तौजाः । नादापूरितानि दिङ्मुखानि येन सः नादापूरितदिङ्मुखः । दमिशमि-
पुरीणां प्यन्तानां निष्ठायां विरूपेनेट्प्रतिषेधनिपातनादुभयरूपता ।

किरातार्जुनीये—XII. 54.

कच्छान्ते सुरसरितो निघाय सेना-
मन्वीतः स कतिपयैः किरातवर्यैः ।
प्रच्छन्नतरुगहनैस्स गुल्मजालै-
र्लक्ष्मीवाननुपद्रमस्य सम्प्रतस्थे ॥ 2714 ॥

तरुगहनैः प्रच्छन्नः छादितः ।

माघे—IV. 19.

आच्छादितायतदिगम्बरसुच्चकैर्गा-
माक्रम्य संस्थितमुदग्रविशालशृङ्गम् ।
मूर्ध्नि स्फुरत्तुहिनर्दाधितिकोटिमेन-
मुद्रीक्ष्य को भुवि न विस्मयते नगेशम् ॥ 2715 ॥

आच्छादितानि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2633. शमितत्रापं शान्ततापम् । उभयरूपता ।

३०६९ । रुष्यमत्वरसंघुषास्वनाम् । (७. २. २८)

एभ्यो निघाया इडा । रुषितः रुष्टः । आन्तः अमितः । तूर्णः त्वरितः ।
सङ्घुष्टः संघुषितः । आस्वान्तः आस्वनितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2713. रुषितः कुद्रः । रुष्टान् कुद्रान् । तूर्ण-
मागतान् । त्वरितः त्वरावान् । विकल्पादुभयरूपता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1082. सङ्घुष्टैः सङ्घुषितैः । आक्रन्दनैरित्यर्थः ।
अभ्यमितत्रासे प्राप्तभयम् । अम गत्यादिषु । आस्वान्ता आस्वनिताः । सङ्घुष्टाभ्य-
मितास्वान्ताः विकल्पितेः । 'शुब्धस्वान्त' (सू. 3058) इति निपातनात्मनसि
नित्यमनिट् । मा माने, माङ् माने च । निष्ठा । मितमल्पम् । अमितमनल्पम् ।
'यति' (सू. 3074) इति इकारोऽन्तादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 659. निमित्तानि निक्षिप्तानि । 'ङ्मिञ् प्रक्षेपणे'
इति घातोः कर्मणि क्तः ।

३०७० । हृषेलोमसु । (७. २. २९)

हृषेर्निष्ठाश्च इडा स्यात् लोमसु विषये । हृष्टं हृषितं लोम ।

षा० । विस्मितप्रतिघातयोश्च । (4417.)

हृष्टो हृषितो मैत्रः । विस्मितः प्रतिहतो वेत्यर्थः । अन्यत्र तु, हृषु अलीके ।
उदित्वान्निष्ठाषां नेट् । हृष तुष्टौ । इट् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 22.

भयसंहृष्टरोमाणस्ततस्तेऽपचितत्विषः ।

क्षणेन क्षीणविक्रान्ताः कपिनानेषत क्षयम् ॥ 2716 ॥

संहृष्टरोमाणः भयोद्गतरोमाञ्चाः । विकल्पादनिट्त्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1986. हृषित्तनुरुहा । इडागमः ।

३०७१ । अपचितश्च । (७. २. ३०)

चायेर्निपातोऽयं वा । अपचितः अपचायितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2716. अपचितत्विषोऽपचायितत्विषः । नष्टचेतस्र
इत्यर्थः । पाठान्तरं अपचितद्विषः । अपचितानां पूजितानामृषीणां शत्रवः । निपातना-
चायतेर्निष्ठायां विकल्पादनिट्त्वम् ।

माघे—VII. 61.

अपचितकुसुमा विहाय वल्ली-

युवतिषु कोमलमार्यमालिनीषु ।

पदमुपपदधिरे कुलान्यलीनां

न परिचयो मलिनात्मनां प्रधानम् ॥ 2717 ॥

अपचितानि युवतिभिरुपात्तानि कुसुमानि । पूर्ववत् ।

३०७२ । प्यायः पी । (६. १. २८)

पी वा स्थान्निष्ठायाम् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन स्वाङ्गे नित्यम् । पीनं मुखम् ।
अन्यत्र प्यानः । पीनः स्वेदः ।

वा० । सोपसर्गस्य न । (5065.)

प्रप्यानः ।

वा० । आङ्पूर्वस्यान्धूधसोस्यादेव । (3461.)

आपीनोऽन्धुः । आपीनमूधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1270. आप्यानं स्थूलं स्कन्धकण्ठांसम् । ' प्यैङ्
वृद्धौ ' इत्यस्मादाङ्पूर्वात् ' संयोगादेः ' (सू. 3017) इति निष्ठातो नः । ओ प्ययी
वृद्धावित्यस्य वा रूपम् । ' ओदितश्च ' (सू. 3019) इति निष्ठानत्वम् । पीभावस्तु
आङ्पूर्वस्यान्धूधसोर्नित्यमिति नियमान्न भवति । सोपसर्गस्य न पीभावः ।

रघुवंशे—II. 18.

आपीनभारोद्धहनप्रयत्नात्

गृष्टिर्गुरुत्वाद्वपुषो नरेन्द्रः ।

उभावलञ्चक्रतुरञ्चिताभ्यां

तपोवनावृत्तिपथं गताभ्याम् ॥ 2718 ॥

आपीनमूधः । अत्र पीभावः ।

शतकत्रये—III. 11.

न ध्यातं पदमीश्वरस्य विधिवत्संसारविच्छित्तये

स्वर्गद्वारकपाटपाटनमृदुर्धर्मोऽपि नोपार्णितः ।

नारीपीनपयोधरोर्युगलं स्वप्नेऽपि नालिङ्गितं

मातुः केवलमेव यौवनवनच्छेदे कुठारा वयम् ॥ 2719 ॥

पीनौ पयोधरौ । स्वाङ्गे नित्यं पीभावः ।

३०७४ । द्यतिस्यतिमास्थामिति किति । (७, ४, ४०)

एषामिकारोऽन्तादेशः स्यात्तादौ किति । दो अवलण्डने, दितः । वोऽन्त-
कर्मणि, सितः । मा, माङ्, मेङ्, मितः । ष्टा, स्थितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग. २६८२. अपरिमितस्वेदशीकरनिकरैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०. स्थितः । स्थिताम् ।

३०७५ । शाच्छौरन्यतरस्याम् । (७. ४. ४१)

शितः शातः । छितः छातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१५१. शिताग्रं तीक्ष्णमुखं सृणिम् । शो तनूकरणे ।
विकरपादिकारोऽन्तादेशः ।

माघे—I. ४५.

पुराणि दुर्गाणि निशात्तमायुधं

बलानि शूराणि घनाश्च कञ्चुकाः ।

स्वरूपशोभैकफलानि नाकिनां

गणैर्यमाशङ्क्य तदादि चकिरे ॥ २७२० ॥

आयुधं च निशातं निशितम् । ' शो तनूकरणे ' इति धातोः क्तः । विकरपा-
त्पक्षे आत्वम् ।

माघे—XVIII. ७१.

सन्दानान्तादस्त्रिभिः शिक्षितास्त्रै-

राविश्याधशशात्तशस्त्रावल्लनाः ।

कूर्मौपम्यं व्यक्तमन्तर्नदीना-

मैमाः प्रापन्नङ्घ्रयोऽसृञ्चयीनाम् ॥ २७२१ ॥

शातं निशितम् । विकरपादित्वाभावः ।

माघे—XIX. ५.

रामे रिपुशरानाजिमहेष्वास विचक्षणौ ।

कोपादथैर्न शितया महेष्वा स विचक्षणे ॥ २७२२ ॥

शितया शातया । विकरपादित्वम् ।

३०७६ । दधातेर्हिः । (७. ४. ४२)

तादौ किति । अभिहितं निहितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1293. निहितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1024. पुरो धीयत इति पुरोहितः । निष्ठा ।
हिरादेशः ।

३०७७ । दौ दद्धोः । (७. ४. ४६)

धुसंज्ञकस्य दा इत्यस्य दद् स्यात्तादौ किति । दत्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1293. गुरुणा दत्तम् ।

३०७८ । अच्च उपसर्गात्तः । (७. ४. ४७)

अजन्ताटुपसर्गात्परस्य दा इत्यस्य घोरचस्तः स्यात्तादौ किति । प्रत्तः । अवत्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 648. प्रत्तं दत्तम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 348. प्रियैः प्रत्तं दत्तम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 334. श्रियं प्रत्तवान् प्रकर्षेण दत्तवान् ।
प्रपूर्वाद्दिदातेः क्तवतुप्रत्यः ।

अवदत्तं विदत्तं च प्रदत्तं चादिकर्मणि ।

सुदत्तमनुदत्तञ्च निदत्तमिति चेष्यते ॥ [इति भाष्यम्]

चशब्दाद्यथाप्राप्तम् ।

३०८१ । वाक्रोश्दैन्ययोः । (६. ४. ६१)

क्षियो निष्ठायां दीर्घो वा स्यादाक्रोशे दैन्ये च । क्षीणायुर्भव । क्षितायुर्वा ।
क्षीणोऽयं तपस्वी । क्षितो वा । ' निष्ठायामण्यदर्थे ' (सू. ३०१४) इति दीर्घः । ' क्षियो
दीर्घात् ' (सू. ३०१५) इति निष्ठातस्य नः । क्षीणवान् । भावकर्मणोस्तु क्षितः
कामो मया ।

३०८२ । निनदीभ्यां स्नातेः कौशले । (८. ३. ८९)

आभ्यां स्नातेस्सस्य षः स्यात् कौशले गम्ये । निष्णातः शास्त्रेषु । नद्यां स्नातीति नदीष्णः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2148. चारकर्मणि निष्णातः कुशलः । षत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1186. आतिथ्ये निष्णान्तीति आतिथ्यनिष्णाः आतिथ्यकुशलाः । षत्वम् । 'आतश्चोपसर्गे' (सू. 2898) इति कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1704. नद्यां स्नान्तीति नदीष्णान् । षत्वम् । 'सुपि स्थः' (सू. 2916) इत्यत्र सुपीति योगविभागात्कः ।

रघुवंशे—XVI. 75.

ततस्समाज्ञापयदाशु सर्वा-

नानायिनस्तद्विचये नदीष्णान् ।

बन्ध्यश्रमास्ते सरयूं विगाह्य

तमूचुरम्भानमुत्ससादाः ॥ 2723 ॥

नद्यां स्नान्ति कौशलेनेति नदीष्णान् । षत्वं कः । पूर्ववत् ।

३०८३ । सूत्रं प्रतिष्णातम् । (८. ३. ९०)

प्रतिष्णातं सूत्रम् । शुद्धमित्यर्थः । अन्यत्र प्रतिज्ञातम् ।

भट्टिकाव्ये—IX. 83.

सुप्रतिष्णातसूत्राणां कपिष्ठलसमत्विषाम् ।

स्थितां वृत्ते द्विजातीनां रात्रावैक्षत मैथिलीम् ॥ 2724 ॥

सुष्ठु प्रतिष्णातं शुद्धं सूत्रं येषां तेषां सुप्रतिष्णातसूत्राणाम् ।

३०८४ । कपिष्ठलो गोत्रे । (८. ३. ९१)

कपिष्ठलेनामकस्य पुत्रः कापिष्ठलिः । गोत्रे किम् । कपीनां स्थलम् कपिस्थलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2724. कपिष्ठलः । कपिष्ठलो नाम गोत्रप्रवर्तकः कश्चिद्विधिः । निपातनात्षत्वम् ।

३०८५ । विकुशमिपरिभ्यः स्थलम् । (८. ३. ९६)

एभ्यः स्थलस्य सस्य षः स्यात् । विष्टलं कुष्टलं शमिष्टलं परिष्टलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1119. कुष्ठले भूतले । षत्वम् ।

३०८६ । गत्यर्थार्कर्मकरिलषशीङ्स्थासवसजनरुहजीर्यतिभ्यश्च ।

(३. ४. ७२)

एभ्यः कर्तरि क्तः स्यात् भावकर्मणोश्च । गङ्गां गतः । गङ्गां प्राप्तः । म्लानस्सः । लक्ष्मीमाश्लिष्टो हरिः । शोषमधिशयितः । वैकुण्ठमधिष्ठितः । शिवमुपासितः । हरिदिन-मुपोषितः । राममनुजातः । गरुडमारूढः । विश्वमनुजीर्णः । पक्षे प्राप्ता गङ्गा तेनेत्यादि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1805. दिलीपेऽपि दिवं याते । कर्तरि क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2255. आश्लिष्टा भूमिर्येन स आश्लिष्टभूमिः । कर्मणि क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 527. मणिरत्नाधिशयितं मणिरत्नैरधिशयितम् । कर्मणि क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1494. अधिरूढेन । कर्तरि क्तः । महीरूढा । सुराधिपेनाधिष्ठिता । कर्मणि क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1432. उपितेन वसता । वसेः कर्तरि क्तः । ' मति-बुद्धि ' (सू. ३089) इत्यादिना सूत्रेण चकाराद्वर्तमानार्थता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2701. मलयाद्वैरुपत्यकाः बलैरध्युषिताः । ' उपा-न्वध्याङ्वसः ' (सू. 544) इति कर्मत्वम् । अतः कर्मणि क्तः ।

रघुवंशे—VI. 78.

असौ कुमारस्तमजोऽनुजात-

स्त्रिविष्टपस्येव पतिं जयन्तः ।

गुर्वी धुरं यो भुवनस्य पित्रा
धुर्येण दभ्यस्सदृशं विभर्ति ॥ 2725 ॥

अजः तं रघुमनुजातः । तस्माज्जात इत्यर्थः । कर्तरि क्तः । सोपसृष्टत्वात्सकर्म-
कत्वम् । आह चाल सूत्रे वृत्तिकारः शिल्षादयस्सोपसृष्टास्सकर्मका भवन्तीति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1822. दिनकरे उदयगिरिशिखरप्रधिरूढे ।
कर्तरि क्तः ।

३०८७ । क्तोऽधिकरणे च ध्रौव्यगतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः । (३. ४. ७६)

एभ्योऽधिकरणे क्तः स्यात् । चाद्यथाप्राप्तम् । ध्रौव्यं स्थैर्यम् ।

मुकुन्दस्यासितमिदमिदं यातं रमापतेः ।

भुक्तमेतदनन्तस्येत्यूचुर्गोप्यो दिदृक्षवः ॥

‘अधिकरणवाचिनश्च’ (सू. 626) इति षष्ठी । ‘अधिकरणवाचिना च’
(सू. 707) इति न समस्यते ।

पक्षे आसेरकर्मकत्वात्कर्तरि भावे च । आसितो मुकुन्दः । आसितं तेन ।
गत्यर्थेभ्यः कर्तरि कर्मणि च । रमापतिरिदं यातः । तेनेदं यातम् । भुजेः कर्मणि ।
अनन्तेनेदं भुक्तम् । कथं भुक्त्वा ब्राह्मणा इति । भुक्तं भावे क्तः । तदस्ति एषामिति
मत्वर्थीयोऽच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 528. रामस्य षष्ठी । शेतेऽस्मिन्निति शयितं शयन-
स्थानम् । ध्रौव्ये अधिकरणे क्तः । भुक्तेऽस्मिन्निति भुक्तं भोजनस्थानम् । प्रत्यवसानार्थे
अधिकरणे क्तः । तिष्ठत्यस्मिन्निति स्थितं निवासस्थानम् । ध्रौव्यार्थेऽधिकरणे क्तः ।
प्रकामति गच्छत्यस्मिन्निति प्रक्रान्तं चङ्गमणस्थानम् । गत्यर्थेऽधिकरणे क्तः । सर्वत्र
‘अधिकरणवाचिना’ (सू. 707) इति निषेधान्न समासः । जल्पितं । हसितम् ।
भावे क्तः । ‘न लोके’ (सू. 627) इति निषेधेऽपि नपुंसके भाव उपसंख्यानमिति
शेषे षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 527. मणिरत्नानामधिशयितमधिष्ठानमिति ध्रौव्ये-
ऽधिकरणे क्त इति व्याख्यायां वर्तते । तदा न समासः स्यात् । अतः कर्मणि क्तः ।
मणिरत्नैरधिशयितं मणिरत्नाधिशयितमिति तृतीयासमासः मृगाध्यासितशाद्वलानीतिवत् ।

३०८९ । मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यश्च । (३. २. १८८)

वर्तमाने क्तः । मतिरिहेच्छा बुद्धेः पृथगुपादानात् । राज्ञां मत इष्टः । तैरिष्यमाण इत्यर्थः । 'क्तस्य च वर्तमाने' (सू. 625) इति षष्ठी । बुद्धः । विदितः । पूजितः । अर्चितः । चक रोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । 'शीलितो रक्षितः क्षान्त आकृष्टो जुष्ट इत्यपि' इत्यादि । 'क्तेन च' (सू. 706) इति न समस्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 714. अहमेव महीपतेः मत्तः महीपतिना मन्यमानः । वर्तमाने क्तः । षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 514. रामस्य संमतं रामेण संमन्यमानम् । वर्तमाने क्तः । 'क्तस्य च वर्तमाने' (सू. 625) इति 'न लोक' (सू. 627) इति प्रतिषेधवाधेन षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 196. जनमता जनेनावबुद्धा । 'मनु अवबोधने' इत्यस्य भूते निष्ठायां रूपम् । 'न लोक' (सू. 627.) इति षष्ठीप्रतिषेधात्कर्त्तरि तृतीया । तस्याश्च 'कर्त्तृकरणे' (सू. 694) इति समासः । अनेन वर्तमाने क्तप्रत्यये तु 'क्तस्य च वर्तमाने' (सू. 625) इति षष्ठ्यां 'क्तेन च पूजायां' (सू. 706) इति समासप्रतिषेधः स्यात् ।

कुमारसंभवे—IV. 36.

तदनुज्वलनं मदपितं त्वरयेदक्षिणवातवीजनैः ।

विदितं खलु ते यथा सरः क्षणमप्युत्सहते न मां विना ॥2726 ॥

ते तव विदितं खलु । वर्तमाने क्तः । षष्ठी ।

कुमारसंभवे—VI. 26.

विदितं वो यथा स्वार्था न मे काश्चित्प्रवृत्तयः ।

ननु मूर्तिभिरष्टाभिरिस्थम्भूतोऽस्मि सूचितः ॥ 2727 ॥

वः युष्माकं विदितम् । बुद्धयर्थत्वात् वर्तमाने क्तः । तद्योगात् षष्ठी । समासश्च न ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 524. तव न विदितम् । त्वया न ज्ञायमान-
मित्यर्थः । वर्तमाने क्तः । षष्ठी । समासो न ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 715. भुवनेषु विदिते प्रसिद्धे भुवनविदिते । 'निष्ठा'
(सू. 3013) इति भूतार्थे क्तः । ' मतिबुद्धि ' (सू. 3089) इत्यादिना क्ते
' क्तस्य च वर्तमाने ' (सू. 625) इति षष्ठ्यां ' केन च पूजायाम् ' (सू. 706) इति
निषेधात्समासो न स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 521. सतामपूजितम् । सद्भिरपूज्यमानमित्यर्थः ।
वर्तमाने क्तः । षष्ठी । समासप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 522. महीभृतां महितं पूजितम् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 523. ते तव न ज्ञातम् । त्वया न ज्ञायत इत्यर्थः ।
पूर्ववत् ।

माघे—IV. 33.

कुशेश्यैरत्र जलाशयोषिता

मुदा रमन्ते कलभा विकस्वरैः ।

प्रगीयते सिद्धगणैश्च योषिता-

मुदारमन्ते कलभाविकस्वरैः ॥ 2728 ॥

जलाशयोषिता हृदेषु वसन्तः । ' गत्यर्थाकर्मक ' (सू. 3086) इत्यादिना
वसेः कर्तरि क्तः । अत्र सूत्रे चकारात् वर्तमानार्थत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1432. मनस्सु चित्तेषु उषितेन वसता । पूर्ववत्कर्तरि
क्तः । ' वसतिक्षुभोः ' (सू. 3046) इतीडागमः । पूर्ववद्वर्तमानार्थता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2439. अभिप्रनृत्ता नृत्यन्तीः । ' गत्यर्थ ' (सू. 3086) इत्यादिना कर्तरि क्तः । अत्र सूत्रे चकाराद्वर्तमानार्थत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 526. अच्युतार्चने यस्यापमृषितं अतितिक्षितम् ।
असोढमित्यर्थः । ' मृष तितिक्षायां ' इति घातोः कर्मणि क्तः । उपसर्गवशाद्भिपरीतार्थता ।
अत एव ' मृषस्तितिक्षायाम् ' (सू. 3055) इति तितिक्षायामेव किञ्चप्रतिषेधादतिति-

क्षायां किञ्चान्न गुणः । अत्र सूत्रे चकाराद्वर्तमानार्थता । ' कस्य च वर्तमाने ' (सू. 625) इति षष्ठी ।

किरातार्जुनीये—X. 5.

अवचयपरिभोगवन्ति हिंस्रैः

सहचरितान्यमृगाणि काननानि ।

अभिदधुरभितो मुनिं बधूम्य-

स्समुदितसाध्वसविक्रमं च चेतः ॥ 2729 ॥

सहचरितास्सह चरन्तः । कर्तरि क्तः ।

३०९० । नपुंसके भावे क्तः । (३. ३. ११४)

क्लीबत्वविशिष्टे भावे कालसामान्ये क्तः स्यात् । जल्पितम् । शयितम् । हसितम् । ' न लोक ' (सू. 627) इति षष्ठीप्रतिषेधात्तृतीया । ' नपुंसके भाव उप-संख्यानं ' इति षष्ठी तु शेषत्वविवक्षायाम् ।

नैषधे—I. 48.

उरोभुवा कुम्भयुगेन जृम्भितं

नवोपहारेण वयःकृतेन किम् ।

त्रपासरिदुर्गमपि प्रतीर्य सा

नरस्य तन्वी हृदयं विवेश यत् ॥ 2730 ॥

कुम्भयुगेन । कर्तरि तृतीया । जृम्भितं जृम्भणम् । भावे क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1890. अनूरुत्तरथेः सूर्यस्य गतम् । शेषत्व-विवक्षायां षष्ठी । गच्छ गतौ । भावे क्तः । जनैरीक्षितम् कर्तरि तृतीया । भावे क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 613. पराक्रान्तं पराक्रमः । भावे क्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 821. आशित इत्याङ्पूर्वादश्नातेरविवक्षिते कर्मणि कर्तरि क्तः । उत्क्रुष्टं किलकिलायितम् । वल्लिगतं धावनम् । शयितं स्थितञ्च । सर्वत्र भावे निष्ठा । कपीनामिति शेषत्वविवक्षायां षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 528. जल्पितम् । हसितम् । भावे क्तः । रामस्येति पूर्ववत् षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2494. मन्दगतौ मन्दशयनः । भावे क्तः ।

३०९१ । सुयजोर्द्वनिप् । (३. २. १०३)

सुनोर्तेर्यजेश्च द्वनिप्स्याद्भूते । सुत्वा सुत्वानौ । यज्वा यज्वानौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2684. यज्वभिर्विधिवदिष्टवद्भिः । सुत्वभिः सोमं सुत्वद्भिः । भूते द्वनिप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 860. सुत्वन्ः सुत्वतः । द्वनिप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 630. यज्वभिर्विधिवदिष्टवद्भिः । ' यज्वा तु विधि-
नेष्टवान् ' II. vii. 8. इत्यमरः । द्वनिप् ।

३०९२ । जीर्यतेरत्त्त् । (३. २. १०४)

भूत इत्येव । जरन् जरन्तौ जरन्तः । वासरूपन्यायेन निष्ठापि । जीर्णः
जीर्णवान् । शत्, जीर्थन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2684. जरद्भिर्वृद्धैः । अत्तन्प्रत्ययः ।

३०९३ । छन्दसि लिट् । (३. २. १०५)

३०९४ । लिटः कानज्वा । (३. २. १०६)

३०९५ । कसुश्च । (३. २. १०७)

इह भूतसामान्ये छन्दसि लिट् । तस्य विधीयमानौ कसुकानच्चावपि छान्दसा-
विति त्रिमुनिमतम् । कवयस्तु ' तं तस्थिवांसंनगरोपकण्ठे ' ' श्रेयांसि सर्वाण्यधि-
जग्मुषस्ते ' इत्यादि बहुलं प्रयुञ्जते ।

रघुवंशे—XI. 19.

बाणमिच्छद्दया निपेतुषी

सा स्वकाननभुवं न केवलाम् ।

विष्टपत्न्यपराजयस्थिरां

रावणश्रियमपि व्यकम्पयत् ॥ 2731 ॥

निषेतुषी निपतिता । अनेन कसुप्रत्ययः । 'उगितश्च' (सू. 455) इति डीप् ।

३०९६ । वस्वेकाजाद्वसाम् । (७. २. ६७)

इद् । एकान्, आरिवान् । आत्, ददिवान् । जक्षिवान् ।

३०९७ । भाषायां सदवसश्रुवः । (३. २. १०८)

सदादिभ्यो भूतसामान्ये भाषायां लिङ्गा स्यात्, तस्य च नित्यं कसुः ।
'निषेतुषीभासनबन्धवीरः' । 'अध्युषुषस्तामभवज्जनस्य' । शुश्रुवान् ।

भट्टिकान्ये—VI. 138.

ते हि जालैर्गले पाशैस्तिरश्चामुपसेदुषाम् ।

ऊपुषां परदारैश्च सार्धं निघनमैषिषुः ॥ 2732 ॥

उपसेदुषामुपसन्नानाम् । ऊपुषाम् । उभयत्रापि कसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 533. अहं शुश्रुवानश्रौषम् । कसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 10. निषेतुषीम् । कसुः । 'उगितश्च' (सू. 455)
इति डीप् । 'सदिरप्रतेः' (सू. 2271) इति सस्य षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2304. उपसेदुषः उपसन्नान् । सदेर्लिटः कसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1041. आसेदुषः प्राप्तान् । क्वसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2496. प्रोषिवान् प्रोषितः । कसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1708. निषेदिवान् उपविष्टः । कसुः । षत्वम् ।

पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 534. स शुश्रुवान् श्रुतवान् । लिटः कसुः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 22.

रावणश्शुश्रुवान्छत्रन् राक्षसानभ्युपेयुषः ।

स्वयं युयुत्सयाञ्चक्रे प्राकाराग्रे निषेदिवान् ॥ 2733 ॥

रावणः शुश्रुवान्प्राकाराग्रे निषेदिवान् निषण्णः । कसुः ।

रघुवंशे—XIV. 46.

स शुश्रुवान्मातरि भार्गवेण

पितुर्नियोगात्प्रहृतं द्विषद्वत् ।

प्रत्यग्रहीदग्रजशासनं त-

दाज्ञा गुरुणां ह्यविचारणीया ॥ 2734 ॥

शुश्रुवान् श्रुतवान् ।

३०९८ । उपेयिवाननाश्वाननूचानश्च । (३. २. १०९)

एते निपात्यन्ते । उपपूर्वादिणो भाषायामपि भूतमात्रे लिङ्गा । तस्य नित्यं कसुः । उपेयिवान् । ' उपेयुषः स्वामपि मूर्तिमग्रग्राम् ' । उपेयुषी । उपेत्यविवक्षितम् । ईयिवान् । समीयिवान् । नवपूर्वादश्नातेः कसुरिडभावश्च । ' धृतजयधृतेरनाशुषः ' इति अनुपूर्वाद्वचेः कर्तरि कानच् । वेदस्यानुवचनं कृतवाननूचानः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३७७. मातामहावासमुपेयिवांसम् उपगतम् । कस्वन्तो निपातः ।

भट्टिकाव्ये—IV. 1.

निवृत्ते भरते धीमानत्रे रामस्तपोवनम् ।

प्रपेदे पूजितस्तस्मिन् दण्डकारण्यमीयिवान् ॥ 2735 ॥

ईयिवान् प्राप्तः । उपेयिवानिति कस्वन्तनिपातने उपोपसर्गाभ्यासस्यातन्त्रत्वात् अन्योपसृष्टोऽनुपसृष्टो वा साधुरेव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७४३. अभ्युपेयुषः अमिमुखमुपगतंवतः । कसुः ।

किरातार्जुनीये—IV. ३२.

जगत्प्रसूतिर्जगदेकपावनी

त्रजोपकण्ठं तनयैरुपेयुषी ।

द्युतिं समग्रां समितिर्गवामसा-

वुपैति मन्त्रैरिव संहिताहुतिः ॥ २७३६ ॥

तनयैर्वत्सैरुपेयुषी सङ्गता । कसुः । ' उगितश्च ' (सू. ४५६) इति ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७१. उपेयुषी मिलिता । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७२२. 'प्रेयुषी प्रेता मृता । कलन्तनिपातने ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६६२. विकासमुपेयुषी उपगते विलोचने । कसुः ।

भट्टिकाव्ये—III. १९.

प्रतीयुषा पूर्वदशे जनेन द्यौर्मानुशीतांशुविनाकृतेव ।

राजन्यनक्षत्रसमन्वितापि शोकान्धकारक्षतसर्वचेष्टा ॥ २७३७ ॥

प्रतीयुषा । कसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७०१. अनाशुषः । नन्पूर्वादश्नातेः कसन्तनिपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३३. आत्रा भुक्तां सियमुपेयिवान् सङ्गमिवान् ।
त्वमनूचानैः वेदविद्धिः । इण्वची कसुकानजन्तौ निपातितौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६७२. अनूचानाः साङ्गवेदप्रवक्तारः ।
अनुपूर्वाद्धचेः कानजन्तो निपातः ।

३०९९ । विभाषा गमहनविदविशाम् । (७. २. ६८)

एभ्यो वसोरिड्वा । जग्मिवान् जगन्वान् । जग्मिवान् जघन्वान् । विविदिवान्
विविद्वान् । विविशिवान् विविश्वान् । विशिना साहचर्याद्विन्दूतेर्ग्रहणम् । वेत्तेस्तु
विविद्वान् ।

1. इदं 'प्रेयुषी च निशाचरी' इति पाठाभिप्रायेण ।

वा० । दृशेश्च । (4452.)

दृशिवान् दृश्वान् ।

३१०० । लटः शतृशानचावप्रथमासमानाधिकरणे । (३. २. १२४)

शब्दादि । पचन्तं चैत्रं पश्य ।

३१०१ । आने मुक् । (७. २. ८२)

सुमागमः स्यादाने परे । पचमानं चैत्रं पश्य । लडित्यनुवर्तमाने पुनर्लङ्ग्रहण-
मधिकविधानार्थम् । तेन प्रथमासमानाधिकरण्येऽपि क्वचित् । सन् ब्राह्मणः ।

वा० । माड्याकोश इति वाच्यम् । (2109.)

‘ मा जीवन्त्यः परावज्ञादुःखदग्धोऽपि जीवति ’ । ‘ माडि लुङ् ’ (सू. 2216)
इति प्राप्ते एतद्वचनसामर्थ्याल्लट् ।

३१०२ सम्बोधने च । (३. २. १२५)

हे पचन् । हे पचमान ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३. वृषं पुरुषमात्मार्थमिच्छतीति वृषस्यन्ती कामुकी ।
‘ वृषस्यन्ती तु कामुकी ’ II. vi. 9. इत्यमरः । ‘ सुप आत्मनः क्यच् ’ (सू. 2657)
इति क्यच् । ‘ अश्वक्षीर ’ (सू. 2662) इत्यसुगागमः । लटः शतृ । ‘ उगितश्च ’
(सू. 455) इति ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 531. बहुशैवलक्ष्मतां दधतः । परस्मैपदात् शतृ ।
‘ न लोक ’ (सू. 627) इति निषेधात्कर्मणि द्वितीया ।

माधे—I. 5.

दधानमम्भोरुहकेसरद्युती-

र्जटाश्शरच्चन्द्रमरीचिरोचिषम् ।

विपाकपिङ्गास्तुहिनस्थलीरुहो

घराधरेन्द्रं व्रततीततीरिव ॥ 2738 ॥

नटाः । द्वितीया । दधानं दधतम् । आत्मनेपदाल्लटश्शानच् ।

माघे—IV. 6.

छायां निजस्त्रीचटुलालसानां

मदेन किञ्चिच्चटुलालसानाम् ।

कुर्वाणमुत्पिञ्जलजातपत्नै-

र्विहङ्गमानां जलजातपत्नैः ॥ 2739 ॥

छायां कुर्वाणम् । छायामिति द्वितीया । कुर्वाणमित्यात्मनेपदालटशानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 452. कूलस्थस्य कुरुसुतसदसः । अत्र शेषे षष्ठी ।
अनुकुर्वन् । परस्मैपदालटः शतृ ।

माघे—II. 45.

माजीवन्यः परावज्ञादुःखदात्रोऽपि जीवति ।

तस्याजननिरेवासु जन्मीह्येनाकारिणः ॥ 2740 ॥

माजीवन् परिहितजीवी । 'साङ्घ्याकोशे' (च. 2109. सू. 3101.) इति
लटः शतृ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. हे द्विषन् ।

३१०३ । लक्षणहेत्वोः क्रियायाः । (३. २. १२६)

शतृशानचौ । शयाना भुञ्जते यचनाः । अर्जश्वसति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1733. वानरेन्द्रः सुग्रीवः समन्तात्कपिभिः नामग्राहं
स्तूयमानः । सौतेः कर्मणि लटः लक्षणे ज्ञानच् । विराजन् दीप्यमानः । लक्षणे
शतृ । क्तिष्कन्धाद्रि न्यविशत ।

माघे—VII. 26.

असकलकलिकाकुलीकृनालिः

स्खलनविकीर्णविक्रसिकेसरणाम् ।

मरुदवनिरुहां रजो ध्रुव्य-

स्समुपहरन्विचकार कोरकाणि ॥ 2741 ॥

मरुत् वनानिलः अवनिरुहां रजो वधूभ्यस्समुपहरन् प्रयच्छन् । धनमर्जयन्
वसतीतिवत् हेत्वर्थे शतृप्रत्ययः । कोरकाणि विचकार । विकासयामासेत्यर्थः ।

भाषे—XIV. 28.

उन्नमन् सपदि धूम्रयन्दिशः

सान्द्रतां दधदधःकृताम्बुदः ।

द्यामियाय दहनस्य केतनः

कीर्तियन्निव दिवौकसां प्रियम् ॥ 2742 ॥

• उन्नमन् दिशो धूम्रयन् दहनस्य केतनः धूमो दिवौकसां प्रियं कीर्तियन्
कथयन्निव कीर्तनहेतोरिव । कीर्तनार्थमिवेत्यर्थः । कीर्तयन्निति हेत्वर्थे शतृ । द्यामियाय
प्राप ।

३१०४ । ईदासः । (७. २. ८३)

आसः परस्यानस्य ईत् स्यात् । आसीनः ।

०० अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 17. तट्मुवि आसीना उपविष्टा । आसेः कर्तरि
शानच् । ईकारः ।

३१०५ । विदेः शतुर्वसुः । (७. १. ३६)

वेतेः परस्य शतुर्वसुरादेशो वा स्यात् । विदन् विद्वान् । लिंयां, विदन्ती
विदुषी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 18. वेतीति विदुषी विशेषज्ञा । शतुर्वसुः । 'उगितश्च'
(सू. 455) इति डीप् ।

३१०६ । तौ सत् । (३. २. १२७)

तौ शतृशानचौ सत्संज्ञौ स्तः ।

३१०७ । लटः सद्वा । (३. ३. १४)

करिष्यन्तं करिष्यमाणं पश्य । हे करिष्यन् । अर्जयिष्यन्वसति । करिष्यतीति
करिष्यन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११. पुण्यवनाय प्रयास्यतः तपोवनं गमिष्यतः ।
लटः शतृ । ' गत्यर्थकर्मणि ' (सू. ५८५) इत्यादिना कर्मणि चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३०४. प्रस्थास्यमानौ प्रवास्यन्तौ । ' समव ' (सू. २६८९) इत्यात्मनेपदम् । लटः शानच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३२. यातुधानान् घातयिष्यन् । हन्तेर्ण्यन्तात्
लटः शतृ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५३८. वर्त्स्यन्तौ वर्धिष्यमाणौ । लटः शतृ ।
' वृद्धयः स्यसनोः ' (सू. २३४७) इति विभाषा परस्मैपदम् । ' न वृद्धयः ' (सू. २३४८) इतीडभावः ।

३१०८ । पूङ्ख्यजोः शानन् । (३. २. १२८)

वर्तमाने । पवमानः । यजमानः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८५३. पवत इति पवमानो वायुः । शानन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २६. यजमानो यष्टा । यजेः शानन्प्रत्ययः ।

३१०९ । ताच्छील्यवयोवचनशक्तिषु चानश् । (३. २. १२९)

एषु द्योत्येषु कर्तारि चानश् । भोगं भुञ्जानः । कवचं विभ्राणः । शत्रुं
निघ्नानः ।

माघे—VI, 75.

स्तनयोस्समयेन याङ्गनाना-

मभिनद्धारसमा न सा रसेन ।

परिरम्भरुचिं ततिर्जिलाना-

मभिनद्धा रसमानसारसेन ॥ २७४३ ॥

रसमानाः कूजनशीलाः । ताच्छील्ये चानश् । रसतेः परस्मैपदित्वात् शानच् ।

माघे— X. ३९.

आमृशद्विरसितो परिवीची-

लोलमानपित्तलङ्गु विहस्तैः ।

सुशुभानुभवसतिमेरे

सुष्टिमेवसिति मध्यमभौष्टैः ॥ २७४४ ॥

लोलमानाश्रयशीलाः ; ताच्छीरथे चान्श, न तु शानच् । लोलैः परस्मै-
पदित्वात् । अत्र एव ' लोलमानाश्चान्शसि ' (काव्याल० सू. V. ii. ८) इति
वाचनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८०२. लोलमानं लुठमानम् । लोलतेरनात्मने-
पदित्वात्ताच्छीरथे चान्श ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६८८. लोलिहानाः पुनः पुनर्लेहनशीलाः सर्पाः ।
लिहेर्यङ्लुगन्भत्ताच्छीरथे चान्श । ' गुणो यङ्लुगोः ' (सू. २६३०) इत्यभ्यासस्य
गुणः । लिहेर्लिटः कानजिति बलभः । तदानीमभ्यासगुणानुपपत्तिः भूतार्थासङ्गतिश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ११९७. अनुस्वरभाणैरनुस्वरणशीलैः । ताच्छीरथे
चान्श ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३९७. सोढुमशब्दनुवाना । ' शङ्धुष ' (सू. ३१७७)
इत्यादिना तुमुन् । शक्नोतेः परस्मैपदित्वाच्च शानच् । ताच्छीरथे चान्श ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१६. शितान् वाणान् । दीव्यमानं देवनशीलम् ।
महागदा अस्यमानं क्षेपमाणम् । तद्योग्यवयस्कमित्यर्थः । शालवान् निघ्नानं निहन-
नशक्तम् । क्रमात् त्रिषु ताच्छीरथादिषु चान्श ।

३११० । इड्धार्योः शतकृच्छ्रिणि । (३. २. १३०)

आभ्यां शतृ स्यादकृच्छ्रिणि कर्तरि । अधीयन् । धारयन् । अकृच्छ्रिणि
किम् । कृच्छ्रेणाधीते धारयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२५२. आत्मज्ञानं विद्यामुपनिषदमधीयन् अकृ-
च्छ्रेणाधीयानः । मस्करिव्रतं धारयन् अकृच्छ्रेण दधानः । उभयत्र शतृप्रत्ययः ।

३१११ । द्विषोऽभिते । (३. २. १३१)

शतृ । ' द्विषः शतुर्वा ' (वा. 1522. सू. 627.) इति द्वितीयाषष्ठ्यौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 562 सुरं द्विषन् युगारिः । अनेन शतृप्रत्यये ' न लोक ' (सू. 627) इत्यत्र द्विषः शतुर्वा इति वचनाद्वैकलिपकः षष्ठीप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1124. हे द्विषन् अमित्र । शतृप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 224. द्विषन् । शतृ ।

३११३ । अर्हः प्रशंसायाम् । (३. २. १३३)

अर्हन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 313. अर्हन्तः पूज्यस्य प्रशस्तस्य । शतृ ।

३११४ । आ क्सेस्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु । (३. २. १३४)

' भ्राजभास ' (सू. 3157) इति क्रियमभिव्याध्य वक्ष्यमाणाः प्रत्यया-
स्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु कर्तृषु बोध्याः ।

३११५ । तृन् । (३. २. १३५)

कर्ता कटम् । ' न लोक ' (सू. 627) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधात् द्वितीया ।
तृचि तु कृद्योगे कर्मणि षष्ठी स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 542. वनाकम्पं कर्ता तत्साधुकारी । तृन्प्रत्ययः ।
वनाकम्पमिति द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 543. श्रियं अत्यन्तीनत्वं नेता प्रापणशीलः ।
ताच्छीलये तृन् । षष्ठीप्रतिषेधः । नयतिर्द्विकर्मकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 530. यश्च उपादाता साधु सम्पादयिता । साधु-
कारिणि तृन् । षष्ठीप्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 544. पितृन् तर्पयिता । तृन् । द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६५८. कमलान्याप्यायितारं साधु वर्धयन्तम् ।
'न य' (सू. ३१३२) इति यकारान्ताद्युच्यतिषेधे साधुकारिणि वृत् । द्वितीया ।

किरातार्जुनीये—XII. ३३.

बदरीतपोवननिवासनिरतमवगात मान्यथा ।

धातुरुदयनिधने जगतां नरमंशमादिपुरुषस्य गां गतम् ॥ २७४५ ॥

जगतामुदयनिधने सृष्टिसंहारौ । द्वितीया । धातुः कर्तुः । वृत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५३२. विपदान् । टावन्तात् द्वितीया । प्रतिकर्तारः ।
वृत् । विपदां विपत्तीनां प्रतिकर्तारः । वृत् । षष्ठी ।

३११६ । अलंकृञ्निराकृञ्प्रजनोत्पचोत्पतोन्मदरुच्यपत्रपवृत्तुवृधुसहचर
इष्णुच् । (३. २. १३६)

अलङ्कारिष्णुः । निराकरिष्णुः । प्रजनिष्णुः । उत्पचिष्णुः । उत्पतिष्णुः ।
उन्मदिष्णुः । रोचिष्णुः । अपत्रपिष्णुः । वर्तिष्णुः । वर्धिष्णुः । सहिष्णुः । चरिष्णुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५९५. रोचिष्णवः साधु दीप्यमानाः । प्रजनिष्णूनां
साधु प्रादुर्भवताम् । साधुकारिणीष्णुच् ।

भट्टिकाव्ये—VII. ३.

निराकरिष्णवो भानुं दिवं वर्तिष्णवोऽमितः ।

अलङ्कारिष्णुवद्भ्रान्तस्तदित्वन्तश्चरिष्णवः ॥ २७४६ ॥

भानुं निराकरिष्णवो निराकरणशीलाः । 'न लोक' (सू. ६२७) इत्या-
दिना षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया । दिवममितो वर्तिष्णवः वर्तनस्वभावाः । अलङ्कारिष्णवः
अलङ्करणशीला इव चरिष्णवो गमनशीलाः । इष्णुच् ।

भट्टिकाव्ये —VII. ४.

तान्विलोक्यसाहिष्णुस्सन् विललापोन्मदिष्णुवत् ।

वसन्माल्यवति ग्लासन् रामो जिष्णुरधृष्णुवत् ॥ २७४७ ॥

असहिष्णुरसहनशीलः । उन्मदिष्णुः उन्मदनशीलः तद्वत् । इष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2137. द्विषतां वीर्यं निराकरिष्णुः निराकरणशीलः ।
ताच्छील्ये इष्णुच् ' न लोक ' (सू. 627) इति निषेधाद् द्वितीया । ' द्वितीया '
(सू. 686) इति योगविभागात्समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 534. सुतविपयोगमसहिष्णुः असहनशीलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 399. रोचिष्णु रोचनशीलम् । ताच्छील्ये इष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 286. निराकरिष्णू प्रतिपक्षनिराकरणशीलौ ।
वर्धिष्णू वर्धनशीलौ । वर्तिष्णू वर्तनशीलौ ; उत्पतिष्णू उत्पतनशीलौ । सहिष्णू
सहनशीलौ । सर्वत्र ताच्छील्ये इष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 616. भुवनान्तरेषु सञ्चरिष्णुः सञ्चरणशीलः ।
ताच्छील्ये इष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2027. अप्रसहिष्णु अप्रसहनशीलम् । प्रसहनमभिभव
इति वृत्तिकारः । ताच्छील्ये इष्णुच् ।

माघे—V. 20.

रोचिष्णुकाञ्चनचयांशुपिशङ्गिताशा

वंशध्वजैर्जलदसंहतिरुल्लिखन्त्यः ।

भूमर्तुरायतनिरन्तरसन्निविष्टाः

पादा इवाभिवभुरावलयो रथानाम् ॥ 2748 ॥

रोचिष्णवो रोचनशीलाः । ताच्छील्ये इष्णुच् ।

माघे—VIII. 46.

पर्यच्छे सरसि हर्तैऽशुके पयोभि-

र्लोलाक्षे सुरतपुरावपत्नपिष्णोः ।

सुश्रोण्या दलवसनेन वीचिहस्त-

न्यस्तेन द्रुतमकृताब्जिनी सखित्वम् ॥ 2749 ॥

अपत्नपिष्णोः लज्जाशीलायाः । ताच्छील्ये इष्णुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४६९. उन्मदिष्णावः अत्यन्तमदशीलाः । ताच्छील्ये
इष्णुञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२६. वर्धिष्णुः वर्धनशीलः । ताच्छील्ये इष्णुञ् ।

नैषधे—VI. ७५.

हुताशकीनाशजलेशदृती-

निराकरिष्णोः कृतकाकुयाच्चाः ।

भैष्या वचोभिरुप निजां तदाशां

न्यवर्तयद् दूरमपि प्रयाताम् ॥ २७५० ॥

निराकरिष्णोः । इष्णुञ्

३११८ । भुवश्च । (३. २. १३८)

छन्दसीत्येव । भविष्णुः । कथं तर्हि 'जगत्प्रभोरप्रभविष्णु वैष्णवं' इति ।
निरङ्कुशाः कवयः । चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । आजिष्णुरिति वृत्तिः । एवं क्षयिष्णुः ।
नैतद्भाष्ये दृष्टम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०२७. अप्रभविष्णु । अपसहिष्णु इति पाठान्तरम् ।

अनर्घराघवे—III. १५.

ग—भगवन् यदन्यत् किञ्चिदभिदधाति तत्र प्रभविष्णुर्भवान् ॥ २७५१ ॥

प्रभविष्णुः प्रभावशीलः ।

नैषधे—III. १२६.

कामः कौसुमचापदुर्जयमसुं जेतुं नृपं त्वां धनु-

र्वेष्टीमव्रणवंशजामधिगुणामासाद्य माद्यत्यसौ ।

ग्रीवालंकृतिपट्टसूत्रलतया पृष्ठे कियलम्बया

आजिष्णुं कघरेलयेव निवसत्सिन्दूरसौन्दर्यया ॥ २७५२ ॥

आजिष्णुं ताच्छील्येन आजमानाम् । भुवश्चेति चकारादिष्णुञ् ।

रघुवंशे—XVI. 69.

ततो नृपेणानुगताः स्त्रियस्ता

भ्राजिष्णुना सातिशयं विरेजुः ।

प्रागेव मुक्ता नयनाभिरामाः

प्राप्येद्वनीलं किमुतोन्मयूखम् ॥ 2753 ॥

भ्राजिष्णुना । पूर्ववत् ।

३११९ । ग्लाजिस्थश्च क्स्नुः । (३. २. १३९)

छन्दसीति निवृत्तम् । गिदयं न तु कित् । तेन स्थ ईत्वं न । ग्लास्नुः ।
गित्वाच्च गुणः । जिष्णुः । स्यास्नुः । चाद्भुवः । भूष्णुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2747. जिष्णुर्जयशीलोऽपि । ग्लास्नुः ग्लसनशीलः ।
अनेन ताच्छील्ये क्स्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 43. स्यास्नुः स्थिरा । क्स्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1274. स्यास्नुं स्थितिशीलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1880. नरकस्य जिष्णावः । शेषे षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 640. स्यास्नुतां स्थायित्वम् । क्स्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 510. भूष्णुः भविता भवनशीलः । 'भूष्णु-
र्भविष्णुर्भविता' III. i. 29 इत्यमरः । चकाराद्भवतेः क्स्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2535. स्यास्नुनि स्थिराणि । क्स्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 134. सुन्दरी दमयन्ती ऊरुयुगेन रम्भां तरुं परं
जिष्णुः किमु । किं तु रम्भां तरुणीमपि जिष्णुरेव । क्स्नुः । 'न लोक' (सू. 627)
इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्वितीया ।

अनर्घराघवे—V. 5.

ऐक्ष्वाकेण पुरापि कौशिकमखादारभ्य लङ्केश्वरो

धत्ते शाश्वतिकं विरोधमधुना त्वेते हता बान्धवाः ।

उत्साहप्रभुमन्त्रशक्तिभिरलंभूष्णुच्छरुज्ञो बली

द्वसश्रूर्पणखानिकारमपरं दृष्ट्वा कथं मृष्यते ॥ 2754 ॥

अलंभूष्णुरतिसमर्थः । चकारात् क्सुः ।

३१२० । तसिगृधिष्टिषिषिपेः क्नुः । (३. २. १४०)

त्सुः । गृध्नुः । धृष्णुः । क्षिप्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2595. तस्नु चकितं त्रसनशीलम् । ताच्छील्ये क्नुः ।

भट्टिकान्ये—V. 31.

संपत्य तत्सनीडेऽसौ तं वृत्तान्मशिश्नवत् ।

तस्नुनाथ श्रुतार्थेन तेनागादि दशाननः ॥ 2755 ॥

तस्नुना । पूर्ववत् ।

रघुवंशे—XIV. 47.

अथानुकूलश्रवणप्रतीता-

मत्सनुभिर्मुक्तधुरं तुरङ्गैः ।

रथं सुमन्त्रप्रतिपन्नरश्मि-

मारोप्य वैदेहसुतां प्रतस्थे ॥ 2756 ॥

अत्सनुभिः । पूर्ववत् ।

रघुवंशे—I. 21.

जुगोपात्मान्मत्सु मेजे धर्ममनांतुरः ।

अगृध्नुराददे सोऽर्थमसक्तस्सुखमन्वभूत् ॥ 2757 ॥

अगृध्नुरगर्धनशीलः । ताच्छील्ये क्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 399. धृष्णुः धृतिशीलः । क्नुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2747. अधृष्णुवदधीरवन् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 532. रक्षोगणं क्षिप्नुम् । क्नुः । 'न लोक'
(सू. 627) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया ।

अनर्घराघवे—VI. 20.

मा भैष्टं कमठेन्द्रपन्नगपती कश्चिन्न वैशेषिको
 भूमेरघ भरः पतिः पलभुजामाज्ञापयत्येष वाम् ।
 दोशशैलौ हरता पृथक्पृथग्गतो मूर्धानसुतिक्ष्णनुना
 रामेणापि लघूकृतं पतति यत्तत्कौम्भकर्णं वपुः ॥ 2758 ॥

मूर्धानसुतिक्ष्णनुना । पूर्ववत् वनुः । द्वितीया ।

३१२१ । शमित्यष्टाभ्यो धिनुण् । (३. २. १४१)

उकार उच्चारणार्थं इति काशिका । अनुबन्ध इति भाष्यम् । तेन शमिनितरा
 शमिनीतरा इत्यत्र 'उगितश्च' (सू. 987) इति ह्रस्वविकल्पः । शमी तमी दमी
 अमी अमी क्षमी क्लमी प्रमादी । उत्पूर्वांमदेः अलंकृजादिसूत्रेण्युक्तः । वासरूप-
 विधिना धिनुणपि । उन्मादी । ताच्छीलिकेषु वासरूपविधिर्नास्तीति तु प्रायिकम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 5.

अमी कदम्बसम्भिन्नः पवनः शमिनामपि ।
 क्लमित्वं कुरुतेऽत्यर्थं मेघशीकरशीतलः ॥ 2759 ॥

अमी अमणशीलः । शमिनां शान्तिशीलानाम् क्लमित्वं क्लमशीलत्वम् । अमि-
 क्षमिक्लमिभ्यः ताच्छील्ये धिनुण् ।

माघे—II. 43.

मनागनभ्यावृत्त्या वा कामं क्षाम्यतु यः क्षमी ।
 क्रियासमभिहारेण विराध्यन्तं क्षमेत कः ॥ 2760 ॥

क्षमी सहनशीलः । धिनुण् ।

माघे—XVI. 54.

परिपाति न केवलं शिशूनिति तन्नामनि मा स्र विश्वसीः ।
 तरुणानपि रक्षति क्षमी स शरण्यः शरणागतान् द्विषः ॥ 2761 ॥

क्षमी । पूर्ववत् ।

३१२२ । सम्पृचानुरुत्राडयमाडयसपरिसुसंमुजपरिदेविसंज्वरपरिक्षिप-
परिरटपरिवदपरिदहपरिद्रुहहुपद्विपद्रुहहुदुहयुजाक्रीडविविचत्यज-
रजभजातिचराषचराष्टुवाभ्याहनश्च । (३. २. १४२)

घिनुण् स्यात् । सम्पर्का । अनुरोधी । आयामी । आयासी । परिसारी ।
संसर्गी । परिदेवी । संज्वारी । परिक्षेपी । परिराटी । परिवादी । परिदाही । परिमोही ।
दोषी । द्वेषी । द्रोही । दोही । योगी । आक्रीडी । विवेकी । त्यागी । रागी ।
भागी । अतिचारी । अपचारी । आमोषी । अभ्याघाती ।

भट्टिकाव्ये—VII. 6.

संज्वारिणोव मनसा ध्वान्तमायासिना मया ।
द्रोहि स्वद्योतसम्पर्कि नयनामोषि दुस्सहम् ॥ 2762 ॥

संज्वारिणोव संज्वरशीलेनेव । आयासिना आयासशीलेन । द्रोहि द्रोह-
शीलम् । स्वद्योतसम्पर्कि ज्योतिरिङ्गणसम्पर्कशीलम् । नयनयोः । कृद्योगे कर्मणि षष्ठी ।
आमोषि मोषणशीलं नयनामोषि । सर्वे घिनुणन्ताः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 7.

कुर्वन्ति परिसारिण्यो विद्युतः परिदेविनम् ।
अभ्याघातिभिरामिश्राश्चातकैः परिराटिभिः ॥ 2763 ॥

परिदेविनं परिदेवनशीलम् । परिसारिण्यः परिसरणशीलाः । परिराटिभिः
पाररटनशीलैः । अभ्याघातिभिः अभिहननशीलैः । पूर्ववत् घिनुण् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 8.

संसर्गी परिदाहीव शीतोऽप्याभाति शीकरः ।
सोढुमाक्रीडिनोऽश्वयाः शिखिनः परिवादिनः ॥ 2764 ॥

संसर्गी संसर्जनशीलः । परिदाहीव परिदहनशील इव । आक्रीडिनो नर्तन-
शीलाः । परिवादिनः परिवदनशीला इव । पूर्ववत् घिनुण् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 9.

एता दैवानुरोधिन्यो द्वेषियण इव रागिणम् ।
पीडयन्ति जनं धाराः पतन्त्योऽनपचारिणम् ॥ 2765 ॥

द्वेषियण इव द्वेषणशीला इव । रागिणं रागशीलम् । घिनुणि च 'रञ्जेः'
(वा. 4067. सू. 2605.) इत्यनुनासिकलोपः । अत्र सूत्रे रजेति निपातनाद्वा ।
अनपचारिणमनपराधशीलम् । दैवस्यानुरोधिन्यः अनुवर्तनशीलाः दैवानुरोधिन्यः ।
पूर्ववद्धिनुण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1046. अम्भसाम् । कृद्योगे कर्मणि षष्ठी । परिक्षेपी
परित्यजनशीलः । योगिनमपि योगशीलमपि । सुखदुःखस्य । पूर्ववत् षष्ठी । त्यागिनं
त्यागशीलम् । परिमोहिणं परिमोहनशीलम् । पूर्ववत् घिनुण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 681. परिदेविनी परिदेवनशीला । घिनुण् ।

रघुवंशे—XVII. 7.

तयोर्दिवस्पतेरासीदेकः सिंहासनार्धभाक् ।
द्वितीयापि सखी शच्याः पारिजातांशभागिनी ॥ 2766 ॥

पारिजातांशभागिनी पारिजातांशस्य ग्राहिणी । भजेर्धिनुण् ।

कुमारसंभवे—VI. 77.

योगिनो यं विचिन्वन्ति क्षेत्राभ्यन्तरवर्तिनम् ।
अनावृत्तिभयं यस्य पदमाहुर्मनीषिणः ॥ 2767 ॥

योगिनः । घिनुण् ।

३१२३ । वौ कषलसकत्थस्रम्भः । (३. २. १४३)

विकाषी । विलासी । विकत्थी । विस्रम्भी ।

भट्टिकाव्ये—VII. 11.

विकत्थी याचते प्रत्तमविस्रम्भी मुहुर्जलम् ।
पर्जन्यं चातकः पर्णे निकृन्तन्निव मानसम् ॥ 2768 ॥

विक्रथी विक्रथनशीलः । पर्जन्यादन्यं न याचे इत्यात्मश्लाघाशील इत्यर्थः ।
अविस्मभी अविश्वासशीलः । उभयत्रापि घिनुण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1425. विलासी विलसनशीलः । घिनुण् ।

माघे—VI. 23.

दलितकोमलपाटलकुड्मले
निजवधूश्रसितानुविधायिनि ।
भरति वाति विलासिभिरुन्मद-
भ्रमदलौ मदलौल्यमुपाददे ॥ 2769 ॥

विलासिभिर्विलसनशीलैः । घिनुण् ।

रघुवंशे—VI. 14.

विस्रस्तमंसादपरो विलासी
रत्नानुविद्धाङ्गदकोटिलम् ।
प्रालम्बमुत्कृष्य यथावकाशं
निनाय साचीकृतचारुवक्त्रः ॥ 2770 ॥

विलासी विलसनशीलः । घिनुण् ।

३१२४ । अपे च लषः । (३. २. १४४)

चाद्वौ । अपलाषी । विलाषी ।

भट्टिकाव्ये—VII. 12.

प्रलापिनो भविष्यन्ति कदा न्वेतेऽपलाषिणः ।
प्रमाथिनो वियुक्तानां हिंसकाः पापदुर्दराः ॥ 2771 ॥

अपलाषिणोऽपरुषणशीलाः । घिनुण् ।

३१२५ । प्रे लपसुद्रुमथवदवसः । (३. २. १४५)

प्रलापी । प्रसारी । प्रद्रावी । प्रमाथी । प्रवादी । प्रवासी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2771. प्रलापिनः प्रलपनशीलाः । अनर्थावापिण
इत्यर्थः । प्रमाथिनः प्रमथनशीलाः । उभयत्र धिनुण् ।

किरातार्जुनीये—XVII. 34.

अल्लैस्समानामतिरेकिणीं वा
पश्यन्निषूणामपि तस्य शक्तिम् ।
विषादवक्तव्यबलः प्रमाथी
स्वमाललम्बे बलमिन्दुमौलिः ॥ 2772 ॥

प्रमाथी शत्रुमर्दनः । धिनुण् ।

३१२६ । निन्दहिंसकिलशस्त्राद्विनाशपरिक्षिपपरिष्टपरिवादिव्याभाषासूयो
वुञ् । (३. २. १४६)

पञ्चम्यर्थे प्रथमा । पृथ्यो वुञ् स्यात् । निन्दकः हिंसक इत्यादि । प्लुला सिद्धे
वुञ्चचनं ज्ञापकं तच्छीलादिषु वासरूपन्यायेन वृजादयो नेति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2771. विद्युक्तानां हिंसका हिंसनशीलाः ।
ताच्छील्ये वुञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2596. निन्दकः निन्दनशीलः । क्लेशकः क्लेशन-
शीलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 566. प्राणिनामहिंसकः अहिंसनशीलः । ताच्छील्ये
वुञ् ।

३१२७ । देविकुशोश्चोपसर्गे । (३. २. १४७)

आदेवकः । आक्रोशकः । उपसर्गे किम् । देवयिता क्रोष्टा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2596. परिदेवकः परिदेवनशीलः । वुञ् ।

३१२८ । चलनशब्दार्थादिकर्मकाद्युच् । (३. २. १४८)

चलनार्थाच्छब्दार्थाच्च युच् स्यात् । चलनः । कम्पनः । शब्दनः । रवणः ।
अकर्मकात्किम् । पठिता विद्याम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 649. चेष्टनैश्चलनैः । रवणैश्शब्दनैः । क्रमाद्युच् ।

माघे—XII. 9.

उत्थातुमिच्छन्विधृतः पुरोवला-

न्विधीयमाने भरभाजि यन्त्रके ।

अर्घोऽङ्घ्रितोद्गारविजर्जरस्वरः

स्वनाम निन्ये रवणः स्फुटार्थताम् ॥ 2773 ॥

रौतीति रवण उष्ट्रः । 'रु शब्दे' इति घातोस्ताच्छील्ये युच् ।

३१२९ । अनुदात्तेतश्च हलादेः । (३. २. १४९)

अकर्मकाद्युच् स्यात् । वर्तनः वर्धनः । अनुदात्तेतः किम् । भविता । हलादेः
किम् । एधिता । अकर्मकात्किम् । वसिता वल्लम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 649. उत्कण्ठया औत्सुक्यस्य वर्धनैः । ताच्छील्ये
कर्तारि युच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 609. द्योतनं साधु द्योतमानम् । युच् ।

३१३० । जुचङ्क्रम्यदन्द्रम्यसृगाधिज्वलशुचलषपतपदः । (३. २. १५०)

जवनः । चङ्क्रमणः । दन्द्रमणः । सरणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 609. शोचनः शोकशीलः । दन्द्रम्यन्त इति
दन्द्रमगान् कुटिलगमनशीलान् । 'द्रमु पादविक्षेपे' इत्यस्मात् 'नित्यं कौटिल्ये
गतौ' (सू. 2634) इति यङि युच् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 16.

कपिश्चङ्क्रमणोऽद्यापि नासौ भवति गर्धनः ।

कुर्वन्ति क्रोधनं तारा मण्डना गगनस्य माम् ॥ 2774 ॥

गर्धनो विषयगृध्नुः । चङ्क्रमणः शनैर्गमनशीलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 694. जवना वैगवतीः । युच् ।

माघे—XV. 70.

विशिखान्तराण्यतिपपात सपदि जवनेस्स वाजिमिः ।

द्रष्टुमलघु रभसापतिता वनिताश्चकार न सकामचेतसः ॥ 2775 ॥

जवनैर्जवनशीलैः । युच् ।

रघुवंशे—IX. 56.

तत्प्रार्थितं जवनवाजिगतेन राज्ञा

तूणीमुखोद्धृतशरेण विशीर्णपङ्क्ति ।

श्यामीचकार वनमाकुलदृष्टिपातै-

र्वतिरितोत्पलदलमकरैरिवाद्भिः ॥ 2776 ॥

जवनो जवनशीलः । युच् ।

३१३१ । क्रुधमण्डार्थेभ्यश्च । (३. २. १५१)

क्रोधनः । रोषणः । मण्डनः । भूषणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2774. गगनस्य मण्डयन्तीति मण्डना भूषणाः ।
क्रुध्यतीति क्रोधनम् । उमयत्र ताच्छीर्ये कर्तरि युच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1502. दिव्यमण्डलीमकुटस्य मण्डनः । युच् ।

३१३२ । न यः । (३. २. १५२)

यकारान्ताद्युच् न स्यात् । क्लृयी, क्लृयिता । क्ष्मायी, क्ष्मायिता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 558. कमलानि । 'न लोक' (सू. 627) इत्यादिना
षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया । आप्यायितारं साध्वाप्यायन्तम् । 'ओ प्यायी वृद्धौ'
इत्यस्मात् अनेन यकारान्ताद्युच्प्रतिषेधे साधुकारिणि वृत् ।

३१३३ । सुददीपदीक्षश्च । (३. २. १५३)

युज्ज स्यात् । सूदिता । दीपिता । दीक्षिता । यदि सूदेयुज्ज न, कथं मधुसूदनः ।
नन्यादिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 558. दीपितारं दीपम् । युच्चतिषेधातृन् ।

३१३४ । लषपतपदस्थाभ्रुवृपहनकमगमशृभ्य उक्ञ् । (३. २. १५४)

लाषुकः पातुक इत्यादि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 615. पातुका । उक्ञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 548. प्रकृतिं प्रतिषादुकैः । उक्ञ् । ' न लोक ' (सू. 627) इति निषेधात् द्वितीया ।

भट्टिकान्ये—II. 22.

आयोधने स्थायुकमल्लजात-
ममोघमभ्यर्णमहाहवाय ।

ददौ वधाय क्षणदाचराणां

तस्मै मुनिः श्रेयसि जागरूकः ॥ 2777 ॥

आयोधने स्थायुकं स्थितिकरणशीलम् । उक्ञ् । आतो युक् ।

नैषधे—VI. 63.

दलोदरे काञ्चनकैतकस्य क्षणान्मपीभावुकवर्णरेखम् ।

तस्यैव यत् स्वमनङ्गलेखं लिलेख भैमी नखलेखिनीभिः ॥ 2778 ॥

मपीभावुकाः श्यामीभवत्यः । मपीशब्दात् च्विप्रत्ययन्ताद्धवतेः अनेन
उक्ञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 549. सवितुर्मरीचीः । ' न लोक ' (सू. 627)
इति निषेधाद् द्वितीया । परिभावुकैः तिरस्कारकैः । उक्ञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 539. द्यौः पुष्पचयम् । द्वितीया । वर्षुका वर्षण-
शीला । उक्ञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 547. अपो जलानि वर्षुकस्य वर्षणलीशस्य ।
पूर्ववत् ।

चम्पूभारते—II. 50.

एवं को बापराध्नोत्यमुमविगणयन्बाहुमत्रेति घुष्यन्

व्यक्तोरोरक्तरेखाकृतविरुदजगद्धातुकत्वप्रशस्तिः ।

क्रोशन्मर्त्याङ्गस्वादत्वरणपरिचलत्सकलमास्थिदण्ड-

स्थुले दंष्ट्रे दधानः पवनभुवमभि प्राद्रवद्यानुधानः ॥ 2779 ॥

जगत् । ' न लोक ' (सू. 627) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया । घातुकः
हननशीलः । उक्ञ् । जगद्धातुकः । ' द्वितीया श्रित ' (सू. 686) इत्यत्र द्वितीयेति
योगविभागात्समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 561. अभ्रमुकामुकः । अभ्रश्वाः ' न लोक ' (सू. 627) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधेऽपि ' कमेरनिषेधः ' (वा. 1519. सू. 627) इति वचनात् षष्ठ्येव । कामुकः उक्ञ् । ' कृद्योगा च ' (वा. 1317. सू. 703) इति षष्ठीसमासः ।

नैषधे—V. 137.

इत्याकर्ण्य क्षितीशस्त्रिदशपरिषदस्ता गिरश्चाद्गुगर्भा

वैदर्भीकामुकोऽपि प्रसभविनिहितं दूत्यभारं बभार ।

अङ्गीकारं गतेऽस्मिन्नमरपरिवृढस्सम्भृतानन्दमूचे

भूयादन्तर्धिसिद्धेरनुविहितभवच्चित्ता यत् तत् ॥ 2780 ॥

वैदर्भीकामुकः । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 104. कामुकः । उक्ञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 34. कन्यकात्वेऽपि मयि विषये एषा कामुकी
कामशीला । अनेन ताच्छीर्ये उक्ञ् । ' जानपद ' (सू. 500) इत्यादिना मैथुने-
च्छार्थे ङीष् । ' इच्छावती कामुका स्याद्रूपस्यन्ती तु कामुकी ' II. vi. 9.
इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६५७. अगुक्ते वर्षणशीले । गृह एव स्यायुक्तः
स्थितिशीलः । अध्वानं द्वितीया । गासुक्तो गमनशीलः । उक्त् ।

अनर्घराघवे—VII. 119.

देवस्याम्बुजसम्भवस्य भवनात्सोधिमाशासुक्ता
सेयं मौलिनिभूषणं भगवतो अर्गस्य आगीरथी ।
उद्यातानपहाय विग्रहमिह स्रोतःप्रतीपानपि
स्रोतस्तीव्रतरत्वरं गमयति द्वाग् ब्रह्मलोकं जनान् ॥ 2781 ॥

आगासुक्ता आगमनशीला । उक्त् ।

अद्विकाव्ये—XXII. 15.

आख्यातासि हतं शत्रुमभिषिक्तं विभीषणम् ।
सुग्रीवं चार्जितं मित्रं सर्वाश्वाभासुकान्द्रुतम् ॥ 2782 ॥

द्रुतमाभासुकानागमनशीलान् । उक्त् ।

३१३५ । जरपाभिक्षकुड्डलुण्टवृडः षाकन् । (३. २. १५५)

जरपाकः । भिक्षाकः । कुड्डाकः । लुण्टाकः । वराकः । वराकी । षित्वात्
डीष् । जरपाकी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 120. जरपाकीभिर्जरपनशीलाभिः । षाकन् ।
षित्वाण्डीष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2081. कुड्डाकमावकुतुकम् । कुड्डाकः पाणिकुड्डन-
शीलः । षाकन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 121. त्रिभुवनतमोलुण्टाकीनां त्रिभुवनतमसां
लुण्टनकर्त्रीणाम् । लुटि स्तेये । षाकन् । डीष् ।

३१३६ । प्रजोरिनिः । (३. २. १५६)

प्रजवी प्रजविनौ प्रजविनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 121. प्रजविना प्रकृष्टगमनशीलेन । इनिः ।

३१३७ । जिदक्षिविश्रीण्वभान्यथाभ्यमपरिभूप्रसूभ्यश्च । (३. २. १५७)

जयी । दरी । क्षयी । विश्रयी । अत्ययी । वमी । अव्यथी । अभ्यमी ।
परिभवी । प्रसवी ।

किरातार्जुनीये—XVI. 64.

वीतप्रभावतनुरप्यतनुप्रभावः

प्रत्याचकाङ्क्ष जयिनीं भुजवीर्यलक्ष्मीम् ।

अस्त्रेषु भूतपतिनापहतेषु जिष्णु-

वर्षिष्यता दिनकृतेव जलेषु लोकः ॥ 2783 ॥

जयिनीं जयशीलाम् । इनिः । ' ऋचेभ्यः ' (सू. ३०६) इति ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1541. अनादरिणमनादरशीलम् । आङ्पूर्वो ङङ् ।
अव्यथिनं निर्भयशीलम् । नञ्पूर्वो व्यथिः । शैले विश्रयिणं तत्र स्थितिशीलम् ।
विपूर्वः श्रयतिः । अभ्यमी अभिमुखगमनशीलः । अभिपूर्वोऽमिः । परिभवी साधु
परिभवं जनयन् । अभिपूर्वो भवतिः ।

रघुवंशे—XVII. 71.

प्रवृद्धौ हीयते चन्द्रस्समुद्रोऽपि तथाविधः ।

स तु तत्समवृद्धिश्च न चाभूत्ताविव क्षयी ॥ 2784 ॥

क्षयी क्षयशीलः । इनिः ।

रघुवंशे—XVI. 41.

सा मन्दुरासंश्रयिभिस्तुरङ्गै-

शालाविधित्तम्भगतैश्च नागैः ।

पूरावभासे विपणिस्थपण्या

सर्वाङ्गनद्धामरणेव नारी ॥ 2785 ॥

मन्दुरासंश्रयिभिः मन्दुरायां स्थितिशीलैः । इनिः ।

भाषे—XV. 12.

प्रथमं शरीरजविकारकृतमुकुलबन्धमव्यथी

भाविकलहफलयोगमसौ वचनेन कोपकुसुमं व्यचीकसत् ॥ 2786 ॥

न व्यथते न विभेति अव्यथी निर्भीकः । इनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1779. परिभ्रवि साधु परिभवं जनयत् । इनिः ।

मेघसंदेशे—I. 32.

हेमाम्भोजप्रसवि सलिलं मानसस्याददानः

कुर्वन्कामं क्षणमुखपटप्रीतिभैरावतस्य ।

धुन्वन्कल्पद्रुमकिसलयान्यंशुकानीव वातै-

र्नानाचेष्टैर्जलद् ललितैर्निर्विशेस्तं नगेन्द्रम् ॥ 2787 ॥

हेमाम्भोजानाम् । कृद्योगे कर्मणि षष्ठी । प्रसूत इति प्रसवि । इनिः ।

‘कृद्योगा च’ (वा. 1317. सू. 703.) इति समासः ।

३१३८ । स्पृहिसृष्टिपतिदयिनिद्रातन्द्राश्रद्धाभ्य आलुच् । (३. २. १५८)

स्पृहयालुः । गृहयालुः । पतयालुः । दयालुः । निद्रालुः । तन्द्रालुः ।

श्रद्धालुः ।

वा० । शीङो वाच्यः । (2140.)

शयालुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 352. स्त्रीभ्यः स्पृहयालुं स्त्रीकामुकम् । ‘स्पृहे-
रीप्सितः’ (सू. 574.) इति सम्प्रदानत्वम् । अदयालुवत् अदयनशील इव ।
निद्रालुं निद्राशीलम् । श्रद्धालुं साध्वमिलषन्तम् । सर्वत्रालुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 555. सरोरुहां श्रियः । ‘न लोक’ (सू. 672)
इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्वितीया । करलीलया गृहयालुः ग्रहीता । ग्रह् ग्रहणे । आलुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 587. ह्यपथं गृहयालोः । पूर्ववत् ।

चम्पूभारते—II. 80.

वीरेण तेन विशिखेन विल्लसमूलं

चक्रभ्रमेण पतयालु तदा शरव्यम् ।

अस्मिन् समाजवलयेत्ययमेव दोष्मा-

नित्याहिताभिनयलीलमिवावभासे ॥ 2788 ॥

पतयालु । आलुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 56. दयालुः । आलुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 901. दृष्टिनिमेषेण विषये तन्द्रालुः प्रमादशीलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2378. तन्द्रालवो निद्रालसाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 355. एकस्मै स्पृहयालूनाम् । आलुच् ।

सम्प्रदानत्वम् ।

अनर्घराववे—VII. 143.

वत्स लक्ष्मण सोत्कण्ठं चिरात्परिभस्व माम् ।

श्रद्धालुर्भ्रातुरज्ञानि चन्दनेष्वप्यरोचकी ॥ 2789 ॥

श्रद्धालुः । आलुच् ।

माघे—II. 80.

उपायमास्थितस्यापि नश्यन्त्यर्थाः प्रमाद्यतः ।

हन्ति नोपशयस्थोऽपि शयालुर्मृगयुर्मृगान् ॥ 2790 ॥

शयालुर्निद्रालुः । शीङो वाच्य इत्यालुच् ।

माघे—XII. 63.

प्रासादशोभातिशयालुभिः पथि

प्रभोर्निवासाः पटवेऽममिर्वभुः ।

नूनं सहानेन वियोगविक्लवा

पुरः पुरश्रीरपि निर्ययौ तदा ॥ 2791 ॥

प्रासादशोभया अतिशयालुभिः अनिशायकैः । शीङो वाच्य इत्यालुच् ।

वम्भूभारते—VI. 57.

ग—इत्याश्वासितवतः पत्युरनुमत्या पुनरागत्य नैपथ्यभवनमधिशाथालोस्तस्या-
श्वेतसः पलायमानस्य भयभरस्य सापि विभावरी सहचरी बभूव ॥ 2792 ॥

नैपथ्यभवनमधिशाथालोः । शीङ् स्वप्ने । अकर्मकः । भवने शेते । ' अधिशीङ्-
स्थासां कर्म ' (सू. 542.) इत्यधिकरणस्य कर्मत्वम् । भवनमधिरोते । ' कर्तृकर्मणोः
कृति ' (सू. 628) इति कृद्योगे कर्मणि षष्ठ्यां भवनस्याधिशयिता । धरस्योद्धर्तृतिवत् ।
तृच् । आलुच् उकारान्तत्वात् ' न लोक ' (सू. 627) इति षष्ठीप्रतिषेधात् नैपथ्य-
भवनमिति द्वितीया । अधिपूर्वाच्छीङः शीङो वाच्य इत्यालुच् ।

३१३९ । दाघेट्सिशदसदो रुः । (३. २. १५९)

दारुः । धारुः । सेरुः । शद्रुः । सद्रुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 352. भ्रामरं क्षौद्रम् । ' न लोक ' (सू. 627)
इति षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया । धयतीति धारुं साधु पिवन्तम् । सद्रुं साधु सीदन्तम् ।
षद्लृ गतौ । रूपत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1795. फलिनानम्ररोचिष्णुद्रुमेषु सद्रवः सदन-
शीलाः । रुः ।

३१४० । सुवस्यदः क्मरच् । (३. २. १६०)

सुमरः । घस्मरः । अन्नरः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 22.

सुमरोऽभङ्गरप्रज्ञो गृहीत्वा भासुरं घनुः ।

विदुरो जित्वरः प्राप लक्ष्मणो गत्वरान्कपीन् ॥ 2793 ॥

सुमरः साधु गन्ता । क्मरच् ।

भट्टिकाव्ये—II. 38.

महीयमाना भवतातिमात्रं

सुराध्वरे घस्मरजित्वरेण ।

दिवोऽपि वज्रायुधभूषणाय

द्विणीयते वीरवती न भूमिः ॥ 2794 ॥

घसारा भदनशीलाः । वमरच् ।

३१४१ । भञ्जभासमिदो घुरच् । (३. २. ६१)

भङ्गुरः । भासुरः । मेदुरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो०. 2798. अभङ्गुरप्रज्ञः स्थिरधीः । घुरच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1839. अतिभारेण भङ्गुरां स्वयं भज्यमानाम् ।
घुरच् । ' भिदुरादयः कर्मकर्तरि कर्तरि च ' (काव्यालं. सू. V. ii. 38) इति
वामनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 51. भासुरं भासनशीलम् । घुरच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1360. गिरा मेदुरः मुखरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1605. सूर्यः प्रमोदेन परिमेदुरः पूर्णः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1731. केरलीचिकुरभङ्गिभङ्गुरं स्वतः कुटिलम् ।
घुरच् ।

३१४२ । विदिभिदिच्छिदेः कुरच् । (३. २. ६२)

विदुरः । भिदुरम् । छिदुरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2793. विदुरो ज्ञाता । कुरच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 129. नीलाश्मद्युतिभिदुराम्भसः । कुरच् ।

माघे—XIX. 58.

अयशोभिदुरालोके कोपघामरणादृते ।

अयशोभिदुरा लोके कोपघा मरणादृते ॥ 2795 ॥

अयशोभिदुरा अपकीर्तिनिवर्तिका । कुरच् ।

नैषधे—III. 113.

भवद्वियोगाभिदुरार्तिघारा-

यमस्वसुर्मज्जति निशरण्यः ।

मूर्छामयद्वीपमहान्ध्यपङ्के

हा हा महीभृद्भटकुञ्जरोऽयम् ॥ 2796 ॥

अभिदुरा । कुरच् ।

माघे—VI. 8.

प्रियसखीसदृशं प्रतिबोधिताः

किमपि काम्यगिरा परपुष्टया ।

प्रियतमाय वपुर्गुरुमत्सर-

च्छिदुरयादुरयाचितमङ्गनाः ॥ 2797 ॥

गुरुमत्सरस्य छिदुरया भेऽत्र्या । कुरच् ।

रघुवंशे—XVI. 62.

आसां जलास्फालनतत्पराणां

मुक्ताफलस्पर्षिषु शीकरेषु ।

पयोधरोत्सर्षिषु शीर्यमाणः

संलक्ष्यते नु छिदुरोऽपि हारः ॥ 2798 ॥

छिदुरः स्वयं छिन्नः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2593. उद्भिदुरम् । कुरच् । 'भिदुरादयः कर्मकर्तारि च' (काव्यालं. सू. V. ii. 38) इति वामनः ।

३१४३ । इण्णशिसर्तिभ्यः क्कृप् । (३. २. १६३)

इत्वरः । नध्वरः । जित्वरः । सृत्वरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1825. उदेतीत्युदित्वरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2793. जित्वरो जयशीलः ।

भट्टिकाव्ये—I. 16.

वेदोऽङ्गवांस्तैरखिलोऽध्यगायि
 शस्त्राप्युपर्यसत जित्वराणि ।
 ते भिन्नवृत्तीन्यपि मानसानि
 समं जनानां गुणिनोऽध्यवात्सुः ॥ 2799 ॥

जित्वराणि जयशीलानि । करप् ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 510. जित्वरैः ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1163. विसृत्वरैः । करप् ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 83. विसृत्वरीम् । करप् । 'टिड्ढाणञ्' (सू. 470)
 इत्यादिना डीप् ।

अनर्घराघवे—III. 8.

हस्ते करिष्यति जगत्त्रयजित्वरौऽपि
 कस्तादृशो दुहितरं जनकेश्वरस्य ।
 प्राणाधिकं विपुलबाहुभृतामपीदं
 त्रैद्यम्बकं किमपि कार्मुकमन्तरायः ॥ 2800 ॥

जित्वरः । करप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 84. अभिसृत्वरीणामभिसरणशीलानाम् । करप् । डीप् ।

३१४४ । गत्वरश्च । (३. २. १६४)

गमेरनुनासिकलोपोऽपि निपात्यते । गत्वरः गत्वरी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 279३. गत्वरान्गमनशीलान् । करप् । निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1134. गत्वरताम् । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 85. गत्वर्यः । करवन्तो निपातः । डीप् ।

३१४५ । जागुरूकः । (३. २. १६५)

जागर्तेरूकः स्यात् ।

- अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५. कार्येषु जागरूकः अपमत्तः । ऊरुप्रत्ययः ।
 • अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७२३. अपरराते जागरूकः प्रबुद्धः ।

३१४६ । यजजपदशां यङः । (३. २. १६६)

एभ्यो यङन्तेभ्य ऊरुः स्यात् । दशमिति भाविना नलोपेन निर्देशः ।
 यायजूकः । 'जपजमदहदश' (सू. २६३८) इति अभ्यासस्य नुक् । जञ्जजूकः ।
 दन्दशूकः । 'इज्याशीलो यायजूकः' II. vi. ८. इति, 'दन्दशूको विलेशयः'
 I. vii. ८. इति चामरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०३६. यायजूका इज्याशीलाः । यजेर्यङन्ता-
 दृकप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ९७१. जञ्जजूकः मायावित्वाद्गर्हितजापी । 'लुपसद-
 चर' (सू. २६३५) इत्यादिना यङ् । 'जपजम' (सू. २६३८) इत्यादिनाभ्यासस्य
 नुक् । अनेन ऊरुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७७. दन्दशूकान् हिंसान् । पूर्ववत् यङ् । नुक् ।
 तदन्तादृकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५. दन्दशूकाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८८८. दन्दशूकानां हिंसाणाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२२७. भावगर्हितं दंशन्ति भृशमिति दन्दशूकैः ।
 पूर्ववत् यङ् । नुक् । ऊरुः ।

३१४७ । नमिकम्पिस्म्यजसकमहिंसदीपो रः । (३. २. १६७)

नम्रः । कम्पः । स्मेरः । जसिर्नन्पूर्वः क्रियासात्त्ये वर्तते । अजस्रम् ।
 सन्ततमित्यर्थः । कम्पः । हिंसः । दीपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३५. अकम्पमकम्पनशीलम् । दीपं साधु दीप्य-
 मानम् । नम्रः साधु प्रहीभूतः । सर्वत्र रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 538. कम्प्राभिः कमन्शीलाभिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 952. नम्रः । हिंसाः हिंसनशीलाः । दीप्रम् । रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 50. कम्प्रां कामयित्रीम् । रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1795. नम्राः । रः ।

नैषधे—I. 142.

सुताः कमाह्वय चिराय चुङ्कृतै-

र्विधाय कम्प्राणि मुखानि कं प्रति ।

कथासु शिष्यध्वमिति प्रमील्य सः

सुतस्य सेकात् बुबुधे नृपाश्रुणः ॥ 2801 ॥

कम्प्राणि । रः ।

अनर्घराघवे—I. 32.

त्रासोत्कम्पत्रिदशपरिषन्मौलिमाणिक्यमाला-

बालादित्यप्रकरकिरणस्मेरपादारविन्दे ।

प्राचीमेतां भुवनरचनामन्धथा निर्दिमाणे

कार्पण्योक्तीस्त्वयि रचितवानन्तरायं महेन्द्रः ॥ 2802 ॥

स्मेरम् । रः ।

३१४८ । सनाशंसभिक्ष उः । (३. २. १६८)

चिकीर्षुः । आशंसुः । भिक्षुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 646. हन्तुमिच्छुः रिरंसुः । रमेस्सन्नन्तादुप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1212. हरिणम् । 'न लोक' (सू. 627) इति षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया । जिघांसुः हन्तुमिच्छुः । हन्तेस्सन्नन्तादुप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1052. सोमरसं पिपासू पातुमिच्छू । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 77. दन्दशूकान् जिघांसौ हन्तुमिच्छौ । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३८. आत्मनः क्षेममाशंसुरिच्छुः । आङ्पूर्वाच्छंसेरु-
प्रत्ययः । द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०१०. शत्रोर्लवमुच्छेदमाशंसवः । पूर्ववत् ।

भट्टिकान्ये—XII. 72.

मांसं हतानामिव राक्षसाना-

माशंसवः क्रूरगिरो रुवन्तः ।

क्रव्याशिनो दीप्तकृशानुवक्त्रा

ब्राम्ह्यन्त्यभीताः परितः पुरं नः ॥ २८०३ ॥

मांसमाशंसवः आशंसनशीलाः । उः । द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०३६. भिक्षवः भिक्षणशीलाः । उः ।

३१४९ । विन्दुरिच्छुः । (३. २. १६९)

वेत्तेर्नुम् इषेच्छत्वं च निपात्यते । वेत्ति तच्छीलो विन्दुः । इच्छति इच्छुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५०. मामिच्छुः अभिलाषुकः । उपत्ययः । द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४७८. मां कामयितुं कलत्रीकर्तुमिच्छुरभिलाषुकः ।
समानकर्तृकेषु तुमुन् । उपत्ययान्तो निपातः । द्वितीया ।

माधे—VI. 40.

अरमयन्भवनादचिरद्युतेः

किल भयादपयातुमनिच्छवः ।

यदुनरेन्द्रगणं तरुणीगणा-

स्तमथ मन्मथमन्थरभाषिणः ॥ २८०४ ॥

अपयातुमनिच्छवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७. सरस्यवतरितुमनिच्छुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 212. विजयमिच्छुभिरमिलावुकैः । उपत्ययान्तो
निपातः । 'न लोक' (सू. 627) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया ।

३१५० । क्याच्छन्दसि । (३. २. १७०)

३१५१ । आद्यगमहनजनः किकिनौ लिट् च । (३. २. १७१)

वा० । भाषायां घञ्कृतगमिजनिनभिभ्यः । (2144.)

दधिः । चक्रिः । सखिः । जग्मिः । जज्ञिः । नेमिः ।

वा० । सासहिवावहिचाचलिपापतीनामुपसंख्यानम् । (2144.)

यङन्तेभ्यस्सहत्यादिभ्यः किकिनौ पतेर्नीगभावश्च निपात्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2648. अटवीपर्यटनखेदसम्पदाम् । कृद्योगे कर्मणि
षष्ठी । असासहिं भृशमसहनशीलम् । किप्रत्ययः ।

चम्पूभारते—IX. 12.

बलारिसूनुं वसुदेवसूनुर्वचोभिराश्वास्य चिरेण तैस्तैः ।

असासहिं पावकजाठराभेरग्राहयत्तत्र पुनश्शरासम् ॥ 2805 ॥

पावकजाठराभेरसासहिम् । पूर्ववत् ।

३१५२ । स्वपितृषोर्नजिङ् । (३. २. १७२)

खमक् । तृष्णक् । तृष्णजौ । तृष्णजः । 'धृषेधेति वाच्य' मिति काशिकादौ ।

धृष्णक् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 25.

अहं स्वमक् प्रभावेन तव वन्दारुमिस्सह ।

अभीरुरवसं स्त्रीभिर्माखराभिरिहेश्वर ॥ 2806 ॥

स्त्रीभिस्सह स्वमक् । ङि ष्वप् शये । नजिङ् ।

३१५३ । श्रुवन्द्योरारुः । (३. २. १७३)

शरारुः । वन्दारुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 280६. वन्दारुभिस्सह वन्दनशीलाभिस्सह ।
आरुप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 647. वन्दारुभिः ।

३१५४ । भियः कृक्लुकनौ । (३. २. १७४)

भीरुः । भीलुकः ।

वा० । कृक्त्रपि वाच्यः । (2145.)

भीरुकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2806. अभीरुर्निभीकः । कृप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 206. भयशीला भीरुः । कृप्रत्ययः । अभीरुः
शूर्पणखा । अमनुष्यत्वात् 'ऊङुतः' (सू. 521) इत्यूङ् न ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 20६. हे भीरु भयशीले सीते । 'ऊङुतः'
(सू. 521) इत्यूङ् ।

३१५५ । स्थेशभासपिसकसो वरच् । (३. २. १७५)

स्थावरः । ईश्वरः । भास्वरः । पेस्वरः । कस्वरः ।

कुमारसंभवे—I. 2३.

प्रसन्नदिवपांसुविविक्तवातं

शङ्खस्वनानन्तरपुष्पवृष्टि ।

शरीरिणां स्थावरजङ्गमानां

सुखाय तज्जन्मदिनं बभूव ॥ 2807 ॥

स्थावराः वृक्षादयः । वरच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2806. भास्वराभिर्भासनशीलामिः । ईश्वरः ईशन-
शीलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 576. मायानामीश्वराः प्रभवः ।

किरातार्जुनीये—V. ३३.

अस्मिन्नगृह्यत दिनाकभृता सलील-

मावद्भवेपथुरधीरविलोचनायाः ।

विन्यस्तमङ्गलमहौषधिरीश्वरायाः

सस्तोरगप्रतिसरेण करेण पाणिः ॥ 2808 ॥

ईश्वराया गौर्याः । वरच् । पुंयोगविवक्षाभावात् ङीष् ।

अनर्घराघवे—II. 12.

विकसितसङ्कुचितपुनर्विकस्वरेष्वम्बुजेषु दुर्लक्ष्याः ।

कलिकाः कथयति नूतनविक्रासिनीर्मधुलिहामर्घः ॥ 2809 ॥

विकस्वराणि विक्रासशीलानि । वरच् ।

३१५६ । यश्च यङः । (३. २. १७६)

यातेर्यङन्ताद्गरच् स्यात् । यायावरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1036. यायावराः ।

३१५७ । आजभासधुर्विद्युतोर्जिपूजुग्रावस्तुवः क्विप् । (३. २. १७७)

विभ्राट् । भाः भासौ । धूः धुरौ । विद्युत् । ऊर्क् । पूः पुरौ । जूः जुवौ
जुवः । ग्रावशब्दस्य घातुना समासः सूत्रे निपात्यते । ततः क्विप् । ग्रावस्तुत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2110. विद्युताम् द्योतनशीलानाम् । रवेर्भासः
प्रकाशान् । विभ्राजं साधु दीप्यमानम् । सर्वत्र क्विप् ।

भट्टिकान्ये—XII. 10.

प्रीत्यापि दत्ते क्षणसन्निपातं

भयं भुजङ्गाधिपवद्धानम् ।

तमस्समूहाकृतिमप्यशेषा-

नूर्जा जयन्तं प्रथितप्रकाशान् ॥ 2810 ॥

ऊर्जा बलेन । क्विप् । ' आजभास ' (सू. 2565) इति ह्रस्वविधायकम् ।

३१५८ । अन्येभ्योऽपि दृश्यते । (३. २. १७८)

किप् । छित् । भित् । दृशिग्रहणं विध्यन्तरोपसङ्ग्रहार्थम् । कचिदीर्घः ।
कचिदसम्प्रसारणम् । कचिद् द्वे । कचिद्भ्रस्वः । तथा च वार्तिकम् :—

वा० । किञ्चिप्रच्छयायतस्तुकटप्रजुश्रीणां दीर्घोऽसम्प्रसारणञ्च । (2147. 48.)

वक्तीति वाक् । प्रच्छतीति प्राट् । आयतं स्तौतीति आयतस्तूः । कटं प्रवते
कटप्रूः । जुरुक्तः । श्रयति हरिं श्रीः ।

वा० । द्युतिगमिजुहोतीनां द्वे च । (2149.)

दृशिग्रहणादभ्याससंज्ञा । दिद्युत् । जगत् ।

वा० । जुहोतेर्दीर्घश्च । (2149.)

जुहः ।

वा० । ध्यायतेस्सम्प्रसारणञ्च । (2151.)

धीः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1023. शोकस्य छिद्ः शोकापनोदनशीलान् ।
भ्राजादिसूत्रादनुपपदे किप्यनुवृत्ते अनेन ताच्छील्ये किप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 204. वाक् । किञ्चितीति किप् ।

माघे—I. 1.

श्रियःपतिः श्रीमति शक्तिं जग-

ज्जगन्निवासो वसुदेवसद्मनि ।

वसन् ददर्शावतरन्तमंबरा-

द्विरण्यगर्भाङ्गभुवं मुनि हरिः ॥ 2811 ॥

श्रीः । किञ्चितीति किप् । जगत् । द्युतिगमीति किप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 355. शोभना धीर्येषां ते सुधियः । ध्यायतेस्सम्प्र-
सारणं चेति किप् । सम्प्रसारणम् ।

३१५९ । भुवः संज्ञान्तरयोः । (३. २. १७९)

मित्रभूर्नाम कश्चित् । धनिकाधमर्णयोरन्तरे यस्तिष्ठति विश्वासार्थं स प्रतिभूः ।

कुमारसंभवे—VIII. 52.

निर्मितेषु पितृषु स्वयम्भुवा
या तनुस्सुतनु पूर्वमुञ्जिता ।
सेयमस्तमुदयं च सेव्यते
तेन मानिनि ममात्र गौरवम् ॥ 2812 ॥

स्वयं भवतीति स्वयम्भूः चतुराननः । किप् ।

३१६० । विप्रसम्भ्यो ङ्संज्ञायाम् । (३. २. १८०)

एभ्यो भुवो ङुः स्यात् । न तु संज्ञायाम् । विभुर्व्यापकः । प्रभुः स्वामी ।
सम्भुर्जनिता ।

वा० । मितद्र्वादिभ्य उपसंख्यानम् । (2152.)

मितं द्रवतीति मितद्रुः । शतद्रुः । शम्भुः । अन्तर्भावित्पण्यर्थोऽत्र भवतिः ।

माघे—I. 3.

चयस्त्विषामित्यवधारितं पुरा
ततश्शरीरीति विभाविताकृतिम् ।
विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति
क्रमादमुं नारद इत्यत्रोधि सः ॥ 2813 ॥

विभुः तत्त्वावधारणसमर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 390. भुवनत्रयस्य प्रभुः स्वामी ।

३१६१ । धः कर्मणि ष्टृन् । (३. २. १८१)

धैरौ धात्रश्च कर्मण्यर्थे ष्टृन् स्यात् । 'धात्री जनन्यामलकी वसुमत्युपमातृषु' ।

३१६२ । दाम्नीशस्युजस्तुदसिसिचमिहमतदशनहः
करणे । (३, २, १८२)

दावादेः घृन् स्यात्करणेऽर्थे । दान्त्यनेन दात्वम् । क्षेत्रम् ।

३१६३ । तितुलतथसिसुसरकसेषु च । (७, २, ९)

एषां दशानां कृत्प्रत्ययानामिष्ण स्यात् ।

षा० । तितुत्रेष्वग्रहादीनामिति वाच्यम् । (4993.)

शस्त्रम् । योत्रम् । योक्तम् । स्तोत्रम् । तोत्रम् । सेत्रम् । सेक्तम् । मेदम् ।
पत्रम् । दंष्ट्रा । नद्धी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 576. शस्त्रहस्ताः शस्त्रयणत्रः । शस्त्रम् । शसेः
घृन् । अनेन इट्प्रतिषेधः । 'हसिमृ' (उ. सू. 366) इत्यादिना हसेरौणादिके
तन्प्रत्यये हस्तः । अनेन इट्प्रतिषेधः । 'हनिक्वषि' (उ. सू. 159) इति न्यन् ।
रथः । अनेन इट्प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 396. सुमन्दनेत्त्रेण रथेन । नेत्रो नेता सारथिः ।
नयतेः बाहुलकात्कर्तर्यर्थे घृन् । अनेन इट्प्रतिषेधः । 'नेत्रो नेतरि भेद्यवत्' इति
विश्वः । रथः । पूर्ववत् । 'हनिक्वषि' (उ. सू. 159) इति वथन् । अनेन
इट्प्रतिषेधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 867. अवरोधवधूजनानुरोधगुणदाक्षे गणरात्रे । दात्रम् ।
इट्प्रतिषेधः ।

चम्पूरामायणे—I. 16.

प्रह्लादस्य व्यसनममितं दैत्यवर्गस्य दम्भं

स्तम्भं वक्षस्थलमपि रिपोर्यौगपद्येन भेत्तुम् ।

बद्धश्रद्धं पुरुषवपुषा मिश्रिते विश्वदृष्टे

दंष्ट्रारोचिर्विशदभुवने रंहसा सिंहवेषे ॥ 2814 ॥

दंष्ट्रा ।

रघुवंशे—VI. 7.

नेत्रत्रजाः पौरजनस्य तस्मिन्
विहाय सर्वान् नृपतीन्निपेतुः ।
मदोत्कटे रेचितपुष्पवृक्षा
गन्धद्विषे वन्य इव द्विरेफाः ॥ 2815 ॥

नेत्रत्रजाः । ‘नेत्रं मथि गुणे वक्ते तरुमूले विलोचने’ इति विश्वः ।
‘पदिप्रधिभ्यां नित्’ (उ. सू. 622) प्रथितिः । ‘तितुत्रेष्वग्रहादीनाम्’ इतीट् ।

३१६४ । हलसूकरयोः पुवः । (३. २. १८३)

पूङ्पूजोः करणे घृन् स्यात् । तच्चेत्करणं हलसूकरयोरवयवः । हलस्य सूकरस्य
वा पोत्वम् । मुखमित्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 536. वनपोत्रवताम् ।

किरातार्जुनीये—XII. 53.

स तमाससाद् घननीलमभिमुखमुपस्थितं मुनेः ।
पोत्रनिकषणविभिन्नभुवं दनुजं दधानमथ सौकरं वपुः ॥ 2816 ॥

पोत्रस्य मुखाग्रस्य । ‘मुखाग्रे क्रोडहलयोः पोत्रम्’ III, iii, 180.
इत्यमरः । घृन्प्रत्ययः ।

३१६५ । अर्तित्त्वधूसूखनसहचर इत्तः । (३. २. १८४)

अरित्तम् । लवित्तम् । घवित्तम् । सवित्तम् । खनित्तम् । सहित्तम् । चरित्तम् ।

चम्पूरामायणे—II. 36.

ग—अथ दशरथेन रामस्सपरिच्छद् एव गच्छेति निर्दिष्टः केवलं खनित्त-
पिटकौ वरुकलयुगलञ्च प्रार्थयत् ॥ 2817 ॥

खनित्तम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 89.

शङ्का धवित्त्वचनं प्रत्युचूर्वनराः खगम् ।

वयं शत्रुलवित्त्वोर्दूता रामस्य भूपतेः ॥ 2818 ॥

धूयतेऽनेनेति धवित्त्वम् । करणे धुनातेरित्रः । ल्यन्ते एभिरिति लवित्त्वाः ।
पूर्ववद्वित्रः ।

चम्पूभारते—I. 13.

चित्रं चरित्रं जगतीतलेऽस्य

न श्लाघयामास नरेषु को वा ।

स यत्स्वयं पाण्डुरपि स्वकेन

गुणेन रक्तानकरोत्समस्तान् ॥ 2819 ॥

चरित्रम् । इत्रप्रत्ययः ।

३१६६ । पुवस्संज्ञायाम् । (३. २. १८५)

पवित्त्वम् । येनाज्यमुत्पूयते यच्चानामिकावेष्टनम् ।

॥ इति पूर्वकृदन्तप्रकरणम् ॥

—: ० :—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथोणादिप्रकरणम् ॥

॥ प्रथमः पादः ॥

—:0:—

१ । कृवापाजिमिस्वदिसाध्यशूभ्य उण् ।

करोतीति कारुः शिल्पी कारकश्च । वातीति वायुः । 'आतो युक्' (सू. 2761) इति युक् । पायुर्गुदम् । जयत्यभिभवति रोगान् जायुः औषधम् । मिनोति प्रक्षिपति देहे ऊष्माणमिति मायुः पित्तम् । स्वादुः । साध्नोति परकार्यं साधुः । अश्नुते आशु शीघ्रम् । विलम्बाभावपरऽवे क्लीबम् । तद्विशिष्टद्रव्यपरत्वे पुंलिङ्गः । 'आशुर्वीहिः पाटलः स्यात्' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 745. राघवस्य कार्यम् । 'न लोक' (सू. 627) इति षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया । करोतीति कारुः कर्ता । सर्ववानरसैन्यानां आशु आगमनमादिशत् । कारुवदाशुशब्दः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 752. आशु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2185. वायुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 850. स्वादुंकारं स्वादुं कृत्वा । स्वादुशब्दः उण्प्रत्ययान्तः ।

३ । दूसनिजनिचरिचटिभ्यो जुण् ।

दीयित इति दारु । 'स्तुः प्रस्थस्तानुरखियाम्' II. iii. 4. इत्यमरः । जानु जानुनी । इह 'जनिवध्योश्च' (सू. 2512) इति उपघाट्टद्धिनिषेधो न अनुबन्ध-द्वयसामर्थ्यात् । चारु रम्यम् । चाट्टु प्रियं वाक्यम् । मृगध्वादित्वात्कुप्रत्यये चट्टु इत्यपि ।

चम्पूभारते—I. 73.

चाट्टुप्रयोगे चतुरस्स पाण्डुः

प्रसूनतरूपे प्रतिवेशितायाः ।

क्षौमं विभेद स्मरराजधानी-

क्षौमं कराम्भोजदलेन तस्याः ॥ 2820 ॥

४ । किञ्जरयोः श्रीणः ।

किं शृणातीति किंशरुः सस्यशूकं वाणश्च । जरामेति जरायुर्गर्भाशयः ।
'गर्भाशयो जरायुः स्यात्' II. vii. 38. इत्यमरः ।

५ । तो रश्च लः ।

तरन्त्यनेन वर्णा इति तालु ।

६ । कृके वचः कश्च ।

कृकेन गलेन वक्तीति कृकवाकुः । 'कृकवाकुर्मयूरे च सरटे चरणायुधे'
इति विश्वः ।

माघे—XI. 9.

अनुजग्रमगृहीत्वा व्याजसुप्ता पराची

रुतमथ कृकवाकोस्तारमाकर्ण्य कल्पे ।

कथमपि परिवृत्ता निद्रयान्धा किल ह्यी

मुकुलितनयनैव शिष्यति प्राणनाथम् ॥ 2821 ॥

कृकवाकोः कुकुटस्य ।

७ । भृमृशीतृचरित्सरितनिधनिमिमस्त्रिभ्य उः ।

भरति विभर्ति वा भरुः स्वामी हरश्च । प्रियन्तेऽस्मिन्भूतानि मरुर्निर्जलदेशः ।
शेते शयुः अजगरः । तरुर्वृक्षः । चरन्ति भक्षयन्ति देवता इममिति चरुः । त्सरुः
खन्नादिमुष्टिः । तनु स्वरूपम् , तन्यते कर्मपाशोऽनयेति तनुः शरीरश्च । 'स्त्रियां मूर्ति-
स्तनुस्तनुः' II. vi. 71. इत्यमरः । धनुः शस्त्रविशेषः । 'धनुना च धनुर्विदुः' इति
विश्वप्रकाशः । 'धनुरिवाजनि वक्रः' इति श्रीहर्षः । मयुः किञ्चरः । 'मद्गुः पानीय-
काकिका' इति रभसः । न्यङ्कादित्वात्कुत्वम् ।

किरातार्जुनीये—XVII. 58.

शिवप्रणुजेन शिलीमुखेन

त्सरूपदेशादपवर्जिताङ्गः ।

ज्वलन्नसिस्तस्य पपात पाणे-

र्धनस्य वप्रादिव वैद्यतोऽग्निः ॥ 2822 ॥

त्सरूपदेशात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 560. धनुर्वक्रोऽजनि ।

चम्पूरामायणे—II. 56.

ग.—पुरा खलु सरयूरोधसि विविधत्तरुनिवहपिहितदिवस्पतौ मृगयास्पृहया
कमपि समयमगमम् ॥ 2823 ॥

तरुः । उः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 67. अतनुनापकृतं महासन्नापकारिणीम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. क्षितिवाससस्तनुम् ।

८ । अणश्च ।

‘लवलेशकणाणवः’ III. i. 61. इत्यमरः । चात्कटिवटिभ्याम् । कटति
रसनां कटुः । वटति वदतीति वटुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 564. अणुमात्रम् ।

१० । शृष्ट्वस्निहित्रप्यसिवासिङ्गिनिक्लिदिवन्धिमनिभ्यश्च ।

शृणातीति शरुः । ‘शरुरायुषकोपयोः’ । स्नेहुर्व्याधिः । चन्द्र इत्यन्ये । त्रपु
सीसम् । ‘पुंसि भृञ्जयसवः प्राणाः’ II. viii. 121. इत्यमरः । ‘वसुर्हृदेऽमौ
योर्क्तेऽशौ वसुतोये धने मणौ’ । हनुर्वक्त्रैरुदेशः । क्लेदुश्चन्द्रः । बन्धुः । मनुः । चाद्
विदि अवयवे बिन्दुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2826. असुमिस्समः असुसमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 159३. बह्वृत्ति घनानि । उः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 837. बन्धन एव ब्रान्धवाः । प्रज्ञादित्वात्स्वार्थेऽण् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1160. उदकविन्दुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 7२4. वसुः ।

११ । स्यन्देः सम्प्रसारणं धश्च ।

‘देशे नदविशेषेऽर्था सिन्धुर्ना सरिति स्त्रियाम्’ III. iii. 101.

इत्यमरः ।

चम्पूभारते—V. 75.

दिशि दिशि मृगयायै तेषु यातेषु जातु

स्वयमुदजमवाप्तस्रोमकेन्द्रात्मजायाः ।

लपन्शशिमहिम्ना लङ्घयामास वेलं

तरलितमकाराङ्कतक्षयं सिन्धुराजः ॥ 2824 ॥

सिन्धुनां देशविशेषाणां राजा सिन्धुराजः ।

चम्पूभारते—II. 7.

सिन्धुजातकलशीभुवोस्तयोः

स्निग्धभावप्रबलैक्ये लादृशम् ।

तत्र पौरनिकरस्समाचर-

च्चित्रपूजठरे निमज्जनम् ॥ 2825 ॥

सिन्धुजातो गङ्गापुत्रः । सिन्धुजाते समुद्रनिवहः ।

१२ । उन्देः सिन्धादेः ।

उनत्ति इन्दुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2070. इन्दोः स्यन्दिष्यते वहिः ।

१३ । ईषेः किञ्च ।

ईषेरुः स्यात् स च कित् आदेरिकारादेशश्च । ईषते हिनतीति ह्युः शरः ।
'इषुर्द्वयोः' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 77. इषुमति रघुसिंहे ।

भाषे—XX. 21.

ध्वनतो नितरां रयेण गुर्व्य-

स्तडिदाकारचलद्रुणादसंख्याः ।

इषवो घनुषस्सशब्दमाशु

न्यपतन्म्वुधरादिवाम्बुधाराः ॥ 2826 ॥

१४ । स्कन्देः सलोपश्च ।

कन्दुः ।

१७ । नावञ्चैः ।

न्यङ्कृदित्वात्कुत्वम् । नियतमञ्चति न्यङ्कर्मृगः ।

चम्पूरामायणे—III. 24.

विपिनमथ जगाहे राक्षसानां करोटी-

रसकृदसकृदाविर्वाप्पमालोब्य शौचन् ।

कृतरुचिरिव बर्त्मन्यङ्कृशानां कुशानां

पथिकचरणलाविन्यङ्कुरे न्यङ्कुरेषः ॥ 2827 ॥

न्यङ्कः ।

१८ । फलिपाटिनमिमनिजनां शुक्पटिनाकिधतश्च ।

फलेर्गुक् । फल्गुः । पाटेः पटिः । पाटयतीति पटुः । नम्यतेऽनेन नाकुः
धरमीकम् । मन्यत इति मधु । जायत इति जतु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1392. अफल्गु साश्वत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 903. षट्तरटङ्कृतिकम्पिताटवीकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 309. जतुगृहैस्सुहितेन ।

च पूभारते— III. ३३.

कुरुकेदिनेषु मातृभक्तकुशुभेषु अरावर्षिर्बर्षी ।

वसुना अधुगन्धुसये जतुनाभे निहितेव मुद्रिका ॥ २८२८ ॥

जतु ।

१९ । वलैर्गुक् च ।

बल संवरणे वल्गुः ।

२० । शः कित्सन्वच ।

श्यतेरुः स्यात् स च कित्सन्वच । शिशुर्बालः ।

२१ । यो द्वे च ।

ययुरश्वोऽश्वमेधीयः ।

२२ । कुर्भश्च ।

‘दधुर्मुन्धन्तरे विष्णौ बभ्रु नकुलपिङ्गलौ’ । चादन्यतोऽपि । चक्रुः कर्ता
जधुर्हन्ता । पधुः पालकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३६०. बभ्रुकैश्यं विभ्राणः ।

२३ । पृभिदिव्यधिगृधिघृषिभ्यः ।

कुः स्यात् । पुरुः । भिनत्ति भिदुर्वज्रम् । विरहिणं विध्यति विधुः । ‘विधु
शशाङ्के कर्पूरे हृषीकेशे च राक्षसे’ । गृधुः कामः । धृषुर्दक्षः ।

नैषधे— IV. २०.

विधुरमानि तथा यदि भानुमान्

कथमहो स तु तद्दृश्यं तथा ।

अपि वियोगभरास्फुटनस्फुटी-

कृतदृषत्त्वमजिज्वलदंशुभिः ॥ २८२९ ॥

विधुश्चन्द्रः । कुः ।

२४ । कुग्रोरुच ।

करोतीति कुरुः । गृणातीति गुरुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1271. गुरुः ।

२५ । अपदुःसुषु स्यः ।

‘सुषामादिषु च’ (सू. 1012) इति षत्वम् । अपदुः प्रतिकूलम् । दुष्टु ।

सुष्टु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2559. धर्मराज इति नाम कथमपदुः पठ्यते
असत्यमेव पठ्यते ।

२६ । रपेरिञ्चोपधायाः ।

अनिष्टं रपतीति रिपुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2217 रिपुभर्त्सन ।

२७ । अर्जिदृशिकम्यमिपशिभाधामृजिपशितुग्धुग्दीर्घहकारश्च ।

अर्जयति गुणानृजुः । सर्वानविशेषेण पश्यतीति पशुः । कन्तुः कन्दर्पः ।
अन्धुः कूपः । ‘पांसुर्ना न द्वयो रजः’ । ‘तालव्या अपि दन्त्याश्च सम्बसूकरपांसवः’ ।
बाघत इति बाहुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 13. पशुनापि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1410. बाहुः ।

२८ । प्रथिम्रदिभ्रस्जां सम्प्रसारणं सलोपश्च ।

लयाणां कुः । सम्प्रसारणं अस्जेः, सलोपश्च । पृथुः । मृदुः । न्यङ्कादित्वा-
त्कुत्वम् । भृज्जति तपसा भृगुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 546. प्रथितपृथुपयोधरां प्रशस्तपीवरकुचाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2687, मृदुतया मार्दवेन ।

२९ । लङ्घिवङ्घोर्नलोपश्च ।

लघुः ।

वा० । बालमूललघ्वलमङ्गुलीनां वा लो रत्वमापद्यते । (4798.)

रघुः नृपभेदः । बहुः ।

माघे—VII. ६.

अतिशयपरिणाह्वान्वितेने

बहुतरमर्पिनरत्नकिङ्किणीकः ।

अलघुनि जघनस्थले परस्याः

ध्वनिमधिकं कलमेखलाकलापः ॥ 2830 ॥

लघु । बहु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2482. धातोर्लघिघातोर्गमनार्थमवेक्ष्य आत्मसम्भवं
नाम्ना रघुं चकार । अनेन उपत्यये 'बालमूल' इति वैकल्पिको रेफादेशः ।

३० । ऊर्णोर्तेर्नुलोपश्च ।

ऊरु सन्धि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1667. अलघुपीवरौ ऊरु यस्य तत् अलघुपीवरोरु ।

३१ । महति ह्रस्वश्च ।

ऊरु महत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1667. ऊरु निवरीसम् ।

३३ । आङ्परयोः खनिशृभ्यां ङिच्च ।

आ खनतीत्याखुः । परं शृणातीति परशुः । पृषोदरादित्वादकारलोपात्पर्शुरपि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2578. परशुः । कुः । तत्पर्याय एवाव्युत्पन्नः
परश्वथशब्दः । स प्रहरणं यस्य ¹पारश्वथिकः ।

३४ । हरिमितयोर्द्रुवः ।

द्रु गतौ । अस्माद्धरिमितयोरुपपदयोः कुः स च डित् । हरिभिर्द्रूयते हरिद्रुः
वृक्षः । मितं द्रवति मितद्रुः समुद्रः ।

३५ । शते च ।

शतघा द्रवति शतद्रुः । बाहुलकात्केवलादपि । द्रवत्यूर्ध्वमिति द्रुवृक्षः शाखा
च । तद्वान् द्रुमः । 'द्युद्रुभ्यां मः' (सू. 1915) इति मस्वर्थायमप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 580. पार्श्वद्रुमाः ।

चम्पूभारते—II. 1.

रहसि नलिनतल्पे रत्नपर्यङ्ककल्पे

दिनविरतिसमीरैस्सेव्यमानस्स भीमः ।

तटभुवि कुसुमानां तादृशैर्गन्धपूरै-

रधिकमलसताया हानिदद्रौ निदद्रौ ॥ 2831 ॥

हानिदाः द्रवः वृक्षा यस्यां तस्यां तटभुवि ।

३६ । खरुशङ्कुपीयुनीलंगुलिगु ।

पञ्चैते कुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । खनते रेफश्चान्तादेशः । खरुः कामः क्रूरो
मूर्खोऽश्वश्च । 'शङ्कुर्ना कीलशलययोः' । पिबतेरोत्वं युगागमश्च । पीयुर्वायसः कालः
सुवर्णञ्च । निपूर्वाल्लिगि गतावित्यस्मात्कुर्नेर्दीर्घश्च । नीलङ्कुः कुमिविशेषः सृगालश्च ।
नीलाङ्कुरिति पाठान्तरम् । तत्र धातोरपि दीर्घः । लग सङ्गे । अस्य अत इत्वञ्च ।
लगतीति लिगु चित्तम् । लिगुर्मूर्खः ।

३७ । मृगय्वाद्यश्च ।

एते कुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । मृगं यातीति मृगयुर्व्याघ्रः । देवयुर्धार्मिकः ।
मित्रयुर्लोकयात्राभिज्ञः । आकृतिगणोऽयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 480. मृगयुः ।

३८ । मन्दवाशिमथिचतिचङ्कयङ्किभ्य उरच् ।

मन्दुरा वाजिशाला । वाशुरा रात्रिः । मथुरा । चतुरः । चङ्कुरो रथः ।
अङ्कुरः । खञ्जुरादित्वादङ्कुरोऽपि ।

चम्पूभारते—VI. 16.

कशां करे स विभ्राणं शशाङ्ककुलभूषणम् ।

मन्दुरापतिमातेने तं दुरापपराक्रमम् ॥ 2832 ॥

मन्दुरा । उरच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2820. चाटुपयोगे चतुरः ।

कुमारसंभवे—III. 32.

चूताङ्कुरास्वादकषायकण्ठः

पुंस्कोकिलो यन्मधुरं चुकूज ।

मनस्विनीमानविघातदक्षं

-तदेव जातं वचनं सरस्य ॥ 2833 ॥

अङ्कुराः । मधुरम् । 'फलिपाटि' (उ. सू. 18) मधु । 'ऊष' (सू. 1914) इति मत्वर्थीयरप्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1446. वाताङ्कुरः मन्दमारुतः ।

४० । मुकुरदर्दुरौ ।

मुकुरो दर्पणः । बाहुलकान्मकुरोऽपि । इ विदारणे । घातोर्द्विर्वचनमभ्यासस्य रुक् टिलोपश्च । 'दर्दुरस्तोयदे भेके वाद्यभाण्डाद्रिभेदयोः' । 'दर्दुरा चण्डिकायां स्याद्द्रामजाले च दर्दुरम्' इति विश्वः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 689. मुकुरः दर्पणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2867. महाश्वः दर्दुराणां वाद्यविशेषाणां पुटान्, मुस्वानि वादयन्त इव ।

४१ । मद्गुरादयश्च ।

उरजन्ता निपात्यन्ते । माघतेर्गुक् । मद्गुरो मत्स्यमेदः । कट्ट वणे ।
रुगागमः । ' कर्बुरं श्वेतरक्षसोः ' । बघ्रातेः खर्जूरादिस्वाङ्गुरोऽपि । ' वन्धूरवन्धुरौ
स्वातां नम्रसुन्दरयोस्त्रिषु ' इति रन्तिदेवः । कोकोर्तेर्बा कुक् । कुङ्कुरः कुङ्कुरः ।

माघे—V. 68.

उन्नम्रताम्रपटमण्डपमण्डितं त-

दानीलनागकुलसंकुलमावभासे ।

सन्ध्यांशुभिन्नघनकर्बुरितान्तरिक्ष-

लक्ष्मीविडम्बि शिविरं शिवकीर्तनस्य ॥ 2834 ॥

कर्बुरितं चित्रीकृतम् ।

४२ । असेरुरन् ।

असुरः । प्रज्ञाघण् । आसुरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2885. असुरः ।

४३ । मसेश्च ।

मसुरा । ' मसेरुरन् ' (उ. सू. 681) इति ऊरनि तु मसूरा । ' मसूरा मसुरा
त्रीहिप्रभेदे षण्ययोषिति ' ।

४४ । शावशेराप्तौ ।

शु इत्याश्वर्थे । श्वशुरः । ' पतिपत्न्योः प्रमृः श्वश्रूः श्वशुरस्तु पिता तयोः '
II. vii. 31. इत्यमरः ।

स्तुषाविज्ञये—51.

श्वश्रूजनः काङ्क्षति दुष्टचित्तो

गर्भं स्तुषायास्तुरतं विनैव ।

आहारसम्पत्तिमहो विनैव

शरीरपुष्टिं गृहकृत्ययोग्याम् ॥ 2835 ॥

४५ । अविमह्योष्टिषच् ।

अविषः । महिषः ।

मट्टिकाव्ये—III. 22.

विद्युक्शुभूमिपतेर्महिष्यः

केशान् लल्लञ्चुः स्ववपुंषि जघ्नुः ।

विभूषणान्युन्मुमुञ्चुः क्षमायां

पेतुर्वभञ्जुर्वह्यानि चैव ॥ 2836 ॥

महिष्यः पल्म्व् । टिषच् । टित्त्वान्डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1245. महिषौषे ।

४६ । अमेर्दीर्घश्च ।

‘ आमिषं त्वस्त्रियां मांसे तथा स्याद्भोग्यवस्तुनि ’ ।

चम्पूरामायणे—V. 17.

मर्लीं चूतवनादिव स्तुहिवने म्लेच्छेन संस्थापितां

मालां देवकुलादिवामिषधिया क्षिप्तां श्मशाने शुना ।

देवीमाश्रमतस्तथा स्वभवने नक्तञ्चरेण लला-

दानीतामपनीतवेषरचनामालोकयन्मारुतिः ॥ 2837 ॥

आमिषम् ।

४७ । रुहेर्वृद्धिश्च ।

‘ रङ्गुशम्बररौहिषाः ’ । ‘ रौहिषो मृगभेदे स्याद्रौहिषं च तृणं मतम् ’ इति
संसारवर्तः ।

४९ । नञि व्यथेः ।

५० । किलेर्बुक् च ।

किल्बिषम् ।

५१ । इषिमदिद्युदिविदिछिदिमिदिमन्दिचन्दितिमिमिहिमुहिमुचिरुचिरुधि-
बन्धिशुषिभ्यः किरच् ।

इषिरोऽमिः । मदिरा सुरा । 'मुदिरः कामुकाभ्रयोः' इति विश्वमेदिन्यौ ।
खिदिरश्चन्द्रः । 'छिदिरोऽसिकुठारयोः' । मिदिरं वज्रम् । मन्दिरं गृहम् । स्त्रियामपि ।
'मन्दिरं मन्दिरापि स्यात्' इति विश्वः । चन्दिरौ चन्द्रहस्तिनौ । तिमिरं तमोऽक्षि-
रोगश्च । मिहिरः सूर्यः । 'मुहिरः काम्यसभ्ययोः' । मुचिरो दाता । रुचिरम् ।
रुधिरम् । बधिरः । शुष शोषणे । शुषिरं छिद्रम् । शुष्कमित्यन्ये ।

माघे—II. 16.

घूर्णयन्मदिरास्वादमदपाटलितघ्नी ।

रेवतीवदनोच्छिष्टपरिपूतपुटे दशौ ॥ 2838 ॥

मदिरास्वादेन मद्यपानेन ।

रघुवंशे—VIII. 68.

मदिराक्षि मदाननार्पितं मधु पीत्वा रसक्कथं नु मे ।

अनुपास्यसि बाष्पदूषितं परलोकोपनतं जलाञ्जलिम् ॥ 2839 ॥

माद्यत्यनयेति मदिरा लोकप्रसिद्धा । तथापि 'नार्यो मदिरलोचना' इत्यादि-
प्रयोगदर्शनात् माद्यत्याभ्यामिति मदिरे अक्षिणी यस्यास्तत्सम्बुद्धिः हे मदिराक्षि ।

चम्पूरामायणे—I. 21.

ग—तेन पुलस्त्यनन्दनेन सङ्गन्दननन्दनात् स्वमन्दिरोद्यानमानीतस्य मन्दार-
प्रमुखस्य वृन्दारकतरुवृन्दस्य बन्दीकृतसुरसुन्दरीनयनेन्दीवरद्वन्द्वाच्च करारविन्दकलित-
कनककलशाच्च मन्दोष्णं स्यन्दमानैरम्बुभिर्जम्बालितालवालस्य पचेलिमानामपि कुसुमानां
पतनभयमाशङ्कमानाः पवमानाः परिस्पन्दितुमपि प्रभवो न भवन्ति ॥ 2840 ॥

मन्दिरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 115. तिमिरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1256. रुधिरम् ।

किराताजुनीये—XVII. 49.

संस्मभवेगोल्झिज्ञसवेदनेऽ

मनिष्ठु वाधियेष्टुगमतेऽ ।

मुनेवेमूदागणितेपुराणे-

लौह्णित्यस्कार इवात्ममन्युः ॥ 2841 ॥

वाधिर्यं स्तैमित्यम् ।

५३ । अविगच्छिशिरशिथिलस्त्रिशस्त्रिस्थविस्त्रिद्विगः ।

अजिरमङ्गणम् । शशैरुपधाया इत्वम् । 'शिशिरं स्यादतोर्भेदे तुषारे शीतले-
ऽन्यवत्' । अथ मोचने ; उपधाया इत्वं, रेफलोपः । प्रत्ययरेफस्य लत्वम् । शिथिलम् ।
स्यास्काऽप्योष्टिलोपः । स्त्रिं निश्चलम् । स्त्रिं प्रभूतम् । तिष्ठतेर्वुक् ह्रस्वत्वञ्च । स्थविरः ।
खनिरः । बाहुलकाच्छीडो बुक् ह्रस्वत्वे च । शिविरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 974. समराजिरं रणाङ्गणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2565. शिशिरकालं शिशिरऋतुम् ।

चम्पूभारते—I. 3.

यस्यामुदग्रनृपमन्दिरचन्द्रशाला-

वातायने गतिवशाद्बुधि प्रसक्ताम् ।

दीपाग्रधूममषिकां शिशिरांशुभिम्बे

मोहात्कुरङ्ग इति मुग्धजना वदन्ति ॥ 2842 ॥

शिशिरांशुः हिमांशुः शीतांशुर्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2834. शिविरं कटकम् ।

५४ । सलिकल्पनिमहिभ्रुडिभण्डिशण्डिपिण्डितुण्डिकुकिभूम्य इलच् ।

सलति गच्छति निम्नमिति सलिलम् । कलिलः । अनिलः । महिला ।
पृषोदरादित्वान्महेलापि । शण्डिलो मुनिः । बाहुलकात्कुटिलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2586. सलिलम् ।

चम्पूभारते—II, 49.

कङ्कालोच्चयकल्पितान्तकचमूशाटीकुटीविभ्रमे
 तत्र क्रुद्धतदौपदाद्यमहिषधातोम्रचक्रानिले ।
 गृध्रध्वाङ्क्षसृगालघोषविकसद्रदोपदानस्तवे
 भुञ्जानश्शकटस्य एव स तदा चक्रे महत्क्ष्वेलितम् ॥ 2843 ॥

चम्पूभारते—I, 10.

चित्रं दिदर्शयिषुगा जनितस्य यस्यां
 मध्यं विनैव विधिना महिलाजनस्य ।
 अङ्गं नितम्बजघनादि यतो यतोऽध-
 स्तुङ्गं कुचाद्युपरि याति ततोऽनुकूश्म् ॥ 2844 ॥

चम्पूरामायणे—II, 9.

यामेवाहुर्निशिचरकुलोन्मूलने मूलहेतुं
 यस्याश्वितं प्रकृतिकुटिलं गात्रमित्रं बभूव ।
 अम्भोजिन्याश्शिशिरसरसं कासरीवाच्छमम्भः
 कैकेय्यास्सा हृदयमदयं मन्थरा निर्ममन्थ ॥ 2845 ॥

कुटिलम् । इलच् ।

५५ । कमेः पश्च ।

कपिलः ।

५७ । मिथिलादयश्च ।

मध्यन्तेऽत्र रिपवो मिथिला नगरी । पथिलः पथिकः ।

चम्पूरामायणे—I, 53.

ग—अथ मिथिलां प्रति प्रस्थितः कौशिकः काकुत्स्थमित्थमकथयत् ॥2846॥

५८ । कुम्बेर्नलोपश्च ।

कुबेरः ।

६२ । क्वेरोतः पथ ।

कपोतः पक्षी ।

चम्पूरामायणे—II. 17.

किं नागतस्ते श्रवसोस्सकाश-
मरिन्दमस्सत्यगिरां पुरोगः ।
श्येनामिषीभूतक्पोत्तपोत-
जीवातवे शल्लनिकृत्तगात्रः ॥ 2847 ॥

६३ । भातेर्डवतुः ।

भातीति भवान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 288. भवान् रावणं हनिष्यति अवधीत् ।
'अभिज्ञावचने' (सू. 2773) इति मूते लट् । 'शेषे प्रथमः' (सू. 2165) इति
प्रथमपुरुषः ।

६४ । कठिचकिभ्यामोरन् ।

कठोरः । चकोरः ।

चम्पूरामायणे—III. 41.

इत्थं विलुप्य दयितां विपिने विचिन्वन्
रामो न तत्र धृतिमान् च लक्ष्मणोऽपि ।
तादृग्विधामपि कथां कथयन्स्ववाचा
बल्मीकजन्ममुनिरेव कठोरचेताः ॥ 2848 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1153. चकोरः ।

६५ । किशोरादयश्च ।

किंपूर्वस्य शृणोतेष्टिलोपः । किमोऽन्त्यलोपः । किशोरोऽश्वशावः । सहोरस्ताधुः ।

६६ । कपिगाडिगण्डिकटिपटिभ्य ओलच् ।

कपीति निर्देशान्नलोपः । कपोलः । गडोलगण्डोलौ गुडकपर्यायौ । कटोलः
कटुः । पटोलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५६७. कपोलः ।

६७ । मीनातेरुरन् ।

मयूरः ।

चम्पूरामायणे — IV. २७.

महासमरसूचकः प्रतिदिशं मनोजन्मनो
मयूरगलकाहलीकलकलसमुज्जृम्भते ।
पयोदमलिने दिने परुषविप्रयोगव्यथां
नरेषु वनितासु वा दधति हन्त के का इति ॥ २८४९ ॥

६८ । स्यन्देः सम्प्रसारणञ्च ।

सिन्दूरम् ।

६९ । सितनिगमिमसिसच्यविधाञ्क्रुशिभ्यस्तुन् ।

सिनोतीति सेतुः । 'तितुन्न' (सू. ३१६३) इति नेट् । तन्तुः । गन्तुः ।
मस्तु दधिमण्डम् । सच्यत् इति सक्तुः । बाहुलकात् । ओतुर्विडालः । घातुः ।
क्रोष्टा ।

चम्पूरामायणे—V. २.

कृत्वा मारुतिलङ्घनोत्थितरयात्तत्तानुयात्रां ततः
पर्यायात्पतिता महेन्द्रगहनक्षोणीरूहाणां ततिः ।
मध्येवारिनिधि प्रकाशितशिखासेतोः कृते भाविनः
सूत्रन्यासनिखातशङ्कुनिवहभ्रान्ति पयोधौ दधौ ॥ २८५० ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६४५. सक्तु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६२५. ओतोः ।

७१ । अर्तेश्च तुः ।

अर्तेश्चुः स्यात्स च कित् । ' ऋतुः स्त्रीपुष्पकालयोः ' ।

रघुवंशे—IV. 17.

पुण्डरीकातपलस्तं विकसत्काशचामरः ।

ऋतुर्विडम्बयामास न पुनः प्राप तच्छ्रयम् ॥ 2851 ॥

७२ । कमिमनिजनिगाभायाहिभ्यश्च ।

एभ्यश्चुः स्यात् । ' कन्तुः कन्दर्पचित्तयोः ' । मन्तुरपराधः । जन्तुः प्राणी ।
' गातुः पुंस्कोकिले भृङ्गे गन्धर्वे गायनेऽपि च ' । भातुरादित्यः । यातुरध्वगकालयोः ।
रक्षसि स्त्रीवम् । हेतुः कारणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2269. यक्षेन्द्रो धनदो दाशरथिमापन्नं श्रुत्वा मन्तू-
यिष्यति दुर्मना भविष्यति । मन्तुशब्दात्कण्ठ्वादियगन्तात् लृट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2008. इन्तूयति पूर्ववत् ।

चम्पूरामायणे—III. 4.

या तु नः पदवी सैषा यातुनश्चास्य लक्ष्मण ।

यातुकामं तथैवेदं यातु कामं न हन्यताम् ॥ 2852 ॥

७३ । चायः कि ।

' केतुर्ग्रहपताकयोः ' ।

चम्पूभारते—X. 20.

तस्याथ द्वेषिसेनाजलधिकबलनात्कुम्भयोनिस्वकीर्तिं

स्पर्ष्टीकर्तुं स्वकीयामिव कुतुकवतः पार्श्वमभ्येत्य वेगात् ।

भीमो रथ्यानमश्नाद्दुपद्गतनुभवस्सूदयामास सूतं

कोदण्डं केतुदण्डं द्वयमपि शकलीचक्रतुर्दक्षपुत्रौ ॥ 2853 ॥

७५ । वसेस्तुन् ।

वस्तु ।

७६ । अगारे णिञ्च ।

‘वेहमभूर्वास्तुरस्त्रियाम्’ ।

७७ । कृजः कृतुः ।

कतुर्यञ्चः ।

चम्पूरामायणे— I. 33.

ग.—राजन्! भवतस्तनयेन विनयाभिशमेण रामेण शशसनमित्तेण सौमित्रिमात्र-
परिजनेन क्रियमाणकृतुरक्षो रक्षोदुरितमुतीर्थ कृतावभृथो भवितुमभिलषामीति ॥2854॥

७९ । जीवेरातुः ।

‘ जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीवनौषधे ’ ।

चम्पूरामायणे— I. 27.

न्यग्रोधपत्तसमतां कमशः प्रयाता-

मङ्गीचकार पुनरप्युदरं कृशाङ्गचाः ।

जीवातवे दशमुखोरगपीडितानां

गर्भच्छलेन वसता पथमेन पुंसा ॥ 2855 ॥

८० । आतृकन्वृद्धिश्च ।

जीवेरित्येव । ‘ जैवातृकस्त्विन्दुमिषगायुष्मत्सु कृषीवले ’ ।

८१ । कृषिचमितनिधनिसर्जिखर्जिभ्य ऊः ।

‘ कर्षूः पुंसि करीषाम्नौ कर्षूर्नद्यां स्त्रियां मता ’ । चमूः । तनूः । घनूः
शस्त्रम् । सर्जं सर्जने । सर्जूर्वणिक् । खर्जं व्यथने । खर्जूः पामा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2843. अन्तकचमूः ।

माघे—VII. 12.

द्रुतपदमिति मा वयस्य यासी-

र्ननु सुतनूं परिपालयानुयान्तीम् ।

न हि न विदितस्वेदमेतदीय-
स्तनजघनोद्ग्रहने तवापि चेतः ॥ 2856 ॥

शोभना तनूर्यस्याः सुतजूः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2086. चमूः ।

८३ । जहो धश्च ।

‘वधूर्जायाःशुषालीषु’ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2741. वधूर्भ्यस्तमुपहरन् ।

८४ । कपैश्छश्च ।

कच्छूः पामा ।

८५ । णित्कसिपद्यर्तेः ।

कामूः शक्तिः । पादृश्चःणघारिणी । आरूः पिङ्गलः ।

८७ । नलि लम्नेर्नलोपश्च ।

‘तुम्ब्यलावूरुभे समे’ II. iv. 156. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 971. मृदलावुनः अलाब्धाः विकारः फलमलावु ।
ओरञ् । फले लुक् । नपुंसकह्रस्वत्वम् । मृत् द्वारकामृत्तिका । सा चालावु च मृदलावु ।
‘बातिरप्राणिनाम्’ (सू. 910) इति द्वन्द्वैकवद्भावः । तस्य ।

८८ । के श्र एरङ् चास्य ।

कशब्द उपपदे शृणातेरुः स्यादेरडादेशश्च । ‘कशेरुस्तृणकन्दे स्त्री’ ।
बाहुलकादुपत्यये कशेरुः । क्लीबे पुंसि च ।

९३ । अन्दूदम्भूजम्बूकफेल्ककन्यूदिधिषूः ।

एते कूपत्ययान्ता निपात्यन्ते । अन्दूर्ध्वन्म् । 'हमी ग्रन्थे' निपातनाश्रुम् ।
 हम्भूः । अनुस्वाराभावोऽपि निपातनादित्येके । इन्भूः । जनेर्बुक् । जम्भूः । 'जसु अदने'
 इत्यस्येत्येके । बाहुलकाद्भ्रस्वोऽपि । जम्बुः । कर्कं छति कफेल् ; श्लेषमातकः ।
 निपातनादेत्वम् । कर्कं दधाति कर्कन्भूः बदरी । निपातनाश्रुम् । द्विषिं धैर्यं स्यति
 त्यजतीति द्विषिषूः पुनर्भूः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2277. जम्बूनीलफलो वृक्षविशेषः ।

९४ । मृगोरुतिः ।

मरुत् । गरुत् पक्षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1030. मरुत्सुतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1720. गरुत्मान् ।

नैषधे—II. 4.

स गरुद्वनदुर्गदुर्ग्रहान् कटु कीटान् दशतस्सतः क्वचित् ।

नुनुदे तनुकण्डु पण्डितः पटुचञ्चूपुटकोटिकुट्टनैः ॥ 2857 ॥

गरुतः पक्षाः ।

९६ । हृषेरुलच् ।

'हृषुलो मृगकामिनोः' । बाहुलकाच्चटतेः । चटुलं शोभनम् ।

९७ । हसुरुहियुषिभ्य इतिः ।

'हरिक्कुमि वणे च तृणवाजिविशेषयोः' । सरिन्नदी । रोहित् मृगविशेषस्य
 स्त्री । युष इति सौत्रो घातुः । 'ऋश्यस्य रोहित्, पुरुषस्य योषित्' इति भाष्यम् ।
 'हंसस्य योषिद्वरटा' II. ७. 26. इत्यमरः ।

चम्पूरामायणे—IV. १8.

ककुमि कुलिशपाणेर्मेथिलीं तां विचेतुं
 विनतमथ दिशायां मारुतिं प्रेतमर्तुः ।

वरुणविशि सुषेणं यश्चराजाद्धितायां
हरिति शतवलिं च प्राहिणीद्वानरेन्द्रः ॥ 2858 ॥

हरिति विशि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2855. सरितः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2016. योषितः ।

९८ । ताडेर्णिलुक् च ।

ताडयतीति तडित् ।

चम्पूरामायणे—IV. 33.

तापोपशान्तिनटनास्त्रतलोकहर्षा
वर्षानटी गगनरङ्गतलात्प्रयाता ।
अम्भोद्वाद्यमचिरेण शशाम सर्वं
निर्वापिताश्च सहसैव तडित्प्रदीपाः ॥ 2859 ॥

१०० । कमेरठः ।

कमठः । ‘कमठः कच्छपे पुंसि भाण्डभेदे नपुंसकम्’ इति मेदिनी ।
बाहुलकाज्जरठः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 94. जरठाः ।

१०१ । रमेर्वृद्धिश्च ।

रामठं हिङ्गु ।

१०२ । शमेः खः ।

चम्पूरामायणे—I. 78.

अथ वीचीचयच्छन्नदिगन्तगगनान्तरा ।
शशाङ्कशङ्खसम्भिन्नतारा मौक्तिकदन्तुरा ॥ 2860 ॥

१०३ । कण्ठः ।

कण्ठः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो०. 887. कण्ठच्छाया ।

चम्पूभारते—V. 58.

तदद्य नः कण्ठभुवि स्तुषाणां
तवैव पादं शरणं गतानाम् ।
वास्तव्यतां मङ्गलसूत्रिकायाः
प्रसीद् दातुं प्रथमानकीर्ते ॥ 2861 ॥

१०४ । कलस्तृपश्च ।

तृपतेः कलप्रत्ययः स्यात् । चात्तृपतेः । तृपला लता 'तृफला तु फलत्रिके'
II. 10. 111. इत्यमरः ।

१०५ । शपेर्वश्च ।

शबलः ।

माघे—VI. 27.

अनुययौ विविधोपलकुण्डल-
द्युतिवितानकसंबलितांशुकम् ।
धृतधनुर्वलयस्य पयोमुच-
श्शबलिमा बलिमानसुषो वपुः ॥ 2862 ॥

शबलभावः शबलिमा ।

१०६ । वृषादिभ्यश्चित् ।

वृषलः । परलम् । बाहुलकाद्गुणः । सरलः । तरलः ।

1. 'तृफला तु फलत्रिकम्' इत्येव मुद्रितकोशे दृश्यते ।

(ग. सू.) । कमेर्बुक् । 196.

कम्बलः । मुस खण्डने मुसलम् ।

(ग. सू.) । लङ्गेर्बृद्धिश्च । 197.

लाङ्गलम् ।

(ग. सू.) । कुटिकशिकौतिभ्यः प्रत्ययस्य मुट् । 198.

कुट्मलः । कुडेरपि कुड्मलः । कश्मलम् । बाहुलकाद्गुणः । कोमलम् ।

भट्टिकान्ये—XIV. 11.

गजानां प्रददुशशारीन् कम्बलान्परितस्तरुः ।

तेनुः कक्षां ध्वजांश्चैव समुच्छिन्नियुरुच्छिखान् ॥ 2863 ॥

कम्बलान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2064. मुसले ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2769. कोमलपाटलकुड्मले ।

१०७ । मृजेष्टिलोपश्च ।

मलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1095. मलम् ।

१०८ । चुपेरञ्चोपधायाः ।

चपलम् ।

१०९ । शकिशम्योर्नित् ।

शकलम् । शमलम् ।

१११ । जमन्ताडः ।

दण्डः । रण्डा । स्वण्डः । मण्डः । वण्डश्छिन्नहस्तः । अण्डः । बाहुलकारस-
खाभावः । षण्डः सङ्घातः । तालव्यादिरित्यपरे । शण्डः । गण्डः । चण्डः । पण्डः
क्रीबः । पण्डा बुद्धिः ।

नैषधे—II. 32.

कलशे निजहेतुदण्डजः किमु चक्रभ्रमकारितागुणः ।
स तदुच्चकुचौ भवन्ममाङ्गरचक्रभ्रममातनोति यत् ॥ 2864 ॥

दण्डः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1885. अण्डः ।

११२ । क्वादिभ्यः कित् ।

कवर्गादिभ्यो ङः कित्स्यात् । कुण्डम् । काण्डम् । गुड् गुडः । घुण भ्रमणे,
घुण्डो भ्रमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1203. कुण्डम् । 'जानपद' (सू. 500)
इत्यादिना अमत्रार्थे कुण्डीति डीष् स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 468. इक्षुकाण्डम् ।

११३ । स्याच्चतिमृजेरालज्वालज्वालीयचः ।

सिष्टतेरालच् । स्यालं, स्याली । चतेर्वाल्च् । चात्वालः । मृजेरालीयच् ।
मार्जालीयो विडालः ।

११४ । पतिचण्डिभ्यामालच् ।

पातालम् । चण्डालः । प्रज्ञादिस्वादणि चण्डालोऽपीत्येके ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 272. पातालम् ।

चम्पूरामायणे—I. 95.

ग.—अथ सावित्रः क्षत्रियन्निशङ्कुस्सशरीरस्वर्गसिद्धिमभ्यर्थयमानो वसिष्ठेन प्रत्या-
ख्यातस्तस्य पुत्रैर्महोदयादिभिर्निर्वन्धकुपितैर्दत्तचण्डालभावस्तमेन शरणमभजत ॥2865॥

चण्डालः ।

११५ । तसि विशिविडिमृणिकुलिकपिपलिपञ्चिभ्यः कालन् ।

तमालः । विशालः । त्रिडालः । मृणालम् । कुलालः । कपालम् । पलालम् ।
पञ्चालाः ।

माघे—III. 8.

उभौ यदि व्योम्नि पृथक् प्रवाहा-
वाकाशगङ्गापयसः पतेताम् ।
तेनोपनीयेत तमालनील-
मात्रुक्तमुक्तालतमस्य वक्षः ॥ 2866 ॥

तमालः ।

चम्पूरामायणे—I. 89.

अरुम्बुसायामिक्ष्वाकोर्जातः कश्चिन्महीपतिः ।
विशालेति स्वनाम्नात्र विशालां विदधे पुरीम् ॥ 2867 ॥

विशालो राजा । विशाला पुरी । विशेः कालन् । विशालां विपुलाम् ।
'वेशालच्छङ्कटचौ' (सू. 1829) इति शालच् । एतयोर्भेदश्चिन्त्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 618. त्रिडालः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 615. मृणालम् ।

चम्पुभारते—II. 69.

कुमारिकाया द्रुपदस्य भूपतेः
कुचोपमाद्रव्यमिवाभिवीक्षितुम् ।
कुरुद्रहास्तत्र पुरे कुतूहल-
त्कुलालगेहं प्रथमं समाविशन् ॥ 2868 ॥

कुलालः ।

नेषधे—IV. 7.

तरुणतातरणिद्युतिनिर्मितद्रुमि तत्कुचकुम्भयुगं तथा ।

अनलसङ्गतितापमुपैतु नो कुसुमचापकुलालविलासजम् ॥ 2869 ॥

कुलालः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1781. चलकपालकुण्डला ।

चम्पूभारते—II. 82.

पाञ्चालपुत्रीप्रहिताः कटाक्षाः

पाण्डोस्तनूजं परितो बवन्गुः ।

माङ्गल्यमालावतरेदिहेति

माध्वीलिहः पूर्वमिवोपयाताः ॥ 2870 ॥

पाञ्चालानां राजा पाञ्चालः ।

चम्पूरामायणे—V. 47.

ग.—अयमहमहर्षतिकुलतिलकस्य सत्यसन्धस्य पितृनियोगसमुपगतवनवासनिरतस्य शूर्पकारातिवाधितशूर्पणखाप्राप्तवैरूप्यकुप्यत्वरप्रमुखनिशिचरबलपलालजालकल्पान्तानल - करपशिलीमुखस्य क्रपटहरिणहननसमयपरिमुषितदारान्वेषणसञ्जातसुग्रीवसख्यस्य समु- रखातवालिकण्टकस्य दुर्वृत्तक्षत्रवंशवनपवनसारथेस्तपोनिधेर्जामदग्न्यस्य भुजबलावलेपलोप- हेतोः श्रीमतो दाशरथेर्दूतः सीतामार्गमार्गणाय दिशि दिशि तपनतनयप्रेषितानां वानराणा- मेकतमः समुद्रलङ्घनजङ्घालः तव नगरप्रमदवनसीमनि रघुवरधर्मदारान्प्रगम्य प्रतिष्ठासु- र्मदीयमागमनं प्रकाशयितुं प्रमथिताशोकवनिकानोकहनिवहस्त्वद्दर्शनकुतूहलेन केवल- मनुभूतनैर्ऋतल्लतातन्तुसंनहनस्तव परिसरमुपासरम् ॥ 2871 ॥

पलालजालम् ।

११६ । पतेरङ्गच् पक्षिणि ।

पतङ्गः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2089. पतत्पतङ्गः ।

११७ । तरङ्गादिभ्यश्च ।

तरङ्गः । लवङ्गम् ।

माघे—VIII. 22.

आनाभेस्सरसि नतश्रुवावगाढे

चापस्यादथ पयसस्तरङ्गहस्तैः ।

उच्छ्रायि स्तनयुगमध्यरोहि लब्ध-

स्पर्शानां भवति कुतोऽथवा व्यवस्था ॥ 2872 ॥

तरङ्गैरेव हस्तैः । -

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1078. लवङ्गमाला ।

११८ । विडादिभ्यः कित् ।

विडङ्गः । मृदङ्गः । कुरङ्गः ।

माघे—III. 55.

स्तान्तरे यत्र गृहान्तरेषु वितर्दिनिर्यह¹विडङ्गनीडः ।

स्तानि शृण्वन्वयसां गणोऽन्तेवासित्वमाप स्फुटमङ्गनानाम् ॥ 2873 ॥

विडङ्गः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2083. मृदङ्गाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1180. कुरङ्गयूनाम् ।

११९ । सृष्टोर्वृद्धिश्च ।

सारङ्गः । वारङ्गः खङ्गादिमुष्टिः ।

१२० । गन्नाम्यद्योः ।

गङ्गा । अद्गः पुरोडाशः ।

1. मु. पु. विटङ्ग इत्येव दृश्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1821. गङ्गा ।

भट्टिकाव्ये—III. ३७.

सम्प्राप्य तीरं तवसापगाया
गङ्गाम्बुसम्पर्कविशुद्धिभाजः ।
विगाहितुं यामुनमम्बु पुण्यं
ययुर्निरुद्धश्रमवृत्तयस्ते ॥ 2874 ॥

गच्छतीति गङ्गा । गमेर्गन् ।

१२१ । छापूखडिभ्यः कित् ।

छागः । पूगः । खङ्गः । बाहुलकात् 'षिड अनादरे' इत्यस्मात् गन्, सत्वाभावश्च । षिङ्गस्तरलः । 'षिङ्गैरगद्यत ससम्भ्रममेव काचित्' इति माघः ।

माघे—III. ३८.

वणिकपथे पूगकृतानि यत्न
भ्रमागतैरम्बुभिरम्बुराशिः ।
लोलैरलोलद्युतिभाञ्जि मुष्णन्
रत्नानि रत्नाकरतामवाप ॥ 2875 ॥

अपूगाः पूगाः सम्पद्यमानानि कृतानि पूगकृतानि पुञ्जीकृतानि । 'श्रेण्यादयः कृतादिभिः' (सू. 7३८) इति समासः । श्रेण्यादिषु च्यर्थवचनमिति च्यर्थता च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 262. खङ्गम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2569. षिङ्गैर्विटैः ।

१२२ । भृजः किन्नुट् च ।

भृजो गन् कित्स्यात्तस्य नुट् च । 'भृजाः षिङ्गालिधूम्यादाः' ।

भट्टिकाव्ये—XI. ३६.

अक्षुण्डोः पतन्नीलसरोजलोभा-

ङ्गङ्गः करेणारुपधिया निरस्तः ।

ददंश ताम्रान्चुरुहामिसन्धि-

स्तृष्णातुरः पाणितलेऽपि धृष्णुः ॥ 2876 ॥

शृङ्गः ।

१२३ । शृणातेर्ह्रस्वश्च ।

शृङ्गम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1095. शृङ्गैर्विषाणैः ।

१२४ । गणशकुनौ ।

नुट् चेत्यनुवर्तते । शार्ङ्गः ।

१२५ । मुदिग्रोर्गर्गौ ।

मुद्गः । गर्गः ।

१२६ । अण्डन्कस्तृषृजः ।

करण्डः । सरण्डः पक्षी । भरण्डः स्वामी । वरण्डो मुखरोगः ।

१२७ । शृद्भसोऽदिः ।

शरत् । दरद्भृदयकूलयोः । भसज्जघनम् ।

भाषे—VI, 42.

सविकचोत्पलचक्षुषमैक्षत

क्षितिभृतोऽङ्गगतां दयिसामिध ।

शरदमच्छगलद्वसनोपमा-

क्षमघनामघनाशनकीर्तनः ॥ 2877 ॥

शरदमैक्षते ।

१२८ । दृणातेः पुग्प्रस्वश्च ।

दृषत् ।

१२९ । त्यजितनियजिभ्यो ङित् ।

त्यत् । तद् । यद् । सर्वादयः ।

चम्पूरामायणे—I. 20.

यद्वाहुराहुरसनायितशस्त्रधारा

दिक्पालकीर्तिमयचन्द्रमसं असन्ति ।

यद्वैरिणां रणमुखे शरणप्रदायी

नैवास्ति कश्चिदमुमन्तकमन्तरेण ॥ 2878 ॥

१३० । एतेस्तुद् च ।

एतद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2430. एतदाकर्ण्य ।

१३४ । प्रथः कित्सम्प्रसारणञ्च ।

पृथक् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 437. पृथङ् नभस्वतश्चण्डात् । 'पृथग्विना'

(सू. 603) इत्यादिना विकल्पात्पञ्चमी । स्वरादिपाठादव्ययत्वम् ।

१३५ । भियः षुक् ह्रस्वश्च ।

भिषक् ।

भट्टिकान्ये—XII. 82.

उवाच चैनं क्षणदाचरेन्द्रं

सुखं महाराज विना मयास्व ।

मूर्खातुरः पथ्यकहूननशन्

यस्सामयोऽसौ भिषजां न दोषः ॥ 2879 ॥

भिषजां वैद्यानाम् ।

१३६ । युष्यसिभ्यां मदिक् ।

युष् सौत्रौ धातुः । युष्मद् । अस्मद् । त्वं अहम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1946. त्वं पुनीहि वै ।

१३७ । अतिस्तुसुहुसृष्टिक्षुभायावापदियक्षिनीभ्यो मन् ।

एभ्यश्चतुर्दशभ्यो मन् । अर्धश्चक्षूरोगः । स्तोमस्सङ्घातः । सोमः । होमः ।
सर्पो गमनम् । धर्मः । क्षेमं कुशलम् । क्षोमम् । प्रज्ञाद्यणि क्षौमश्च । भाम आदित्यः ।
यामः । वामः शोभनदुष्टयोः । पद्मम् । यक्ष पूजायाम् । यक्ष्मो रोगराजः । नेमः ।

चम्पूरामायणे—IV. 6.

तपनपवनयोर्धः प्राप्तवान्पुत्रभावं

शतमखकृतपालिर्विद्यया जन्मना च ।

स तु दशमुखकीर्तिस्तोमसोमस्य पक्ष-

धरम इव तनुमान्प्राप रामं हनूमान् ॥ 2880 ॥

कीर्तिस्तोमसोमस्य ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 233. मुनिहोमधेनोः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2757. भेजे धर्ममनातुरः ।

चम्पूरामायणे—I. 33.

एते ववृधिरे वीरा ब्रह्मक्षेमाय दीक्षिताः ।

लोकानन्दमुकुन्दस्य चत्वार इव बाहवः ॥ 2881 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 210. वामौ सुन्दरौ ऊरु यत्यास्सा वामोरुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2064. वासमक्षि ।

चम्पूभारते—III. 92.

मुरारिनारीमुखपद्मपङ्क्ति-

र्जवेन योद्धुं जलदुर्गापद्मैः ।

तीरेऽवतस्थे तिलकापदेशात्

कृत्वा पुरः केटकमण्डलानि ॥ 2882 ॥

पद्म ।

१३८ । जहातेस्सन्वदालोपश्च ।

जिह्वः कुटिलमन्दयोः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 985. अजिह्वगामिभिः ।

१३९ । अवतेष्टिलोपश्च ।

अवतीति ओम् । स्वरादिपाठादव्ययत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1315. ओमित्युक्तवतः तथास्त्वित्यङ्गीकृतवतः ।

‘ ओं प्रश्नेऽङ्गीकृतौ रोषे ’ इति विश्वः ।

१४० । असेरा च ।

ग्रामः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1895. ग्रामेष्व्वात्मविस्तृष्टेषु ।

१४२ । इषियुञ्चीन्धिदसि श्याधूमभ्यो मक् ।

इष्मः कामवसन्तयोः । ईषीति पाठे दीर्घादिः । युष्मः शरो योद्धा च ।

इष्मस्समित् । दस्मो यजमानः । श्यामः । धूमः । सूमोऽन्तरिक्षम् । बाहुलकादीर्म व्रणः ।

चम्पूरामायणे—II. 77.

अथावासं शान्तेरकृतसुकृतानामसुलभं

नवाम्भोदश्यामं नलिननयनं वरकलधरम् ।

जटाजूटापीडं भुजगपतिभोगोपमभुजं

ददर्श श्रीमन्तं विपिनभुवि सीतासहचरम् ॥ 2883 ॥

श्यामम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1227. धूमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 924. दक्षिणे ईर्मं व्रणोऽस्यास्तीति दक्षिणेर्मा ।

व्याधेन व्रणितदक्षिणाङ्ग इत्यर्थः । ‘ दक्षिणारुः लुब्धयोगाद्दक्षिणेर्मा कुरङ्गकः ’

II. x. 24. इति, ‘ व्रणोऽस्त्रियामीर्ममरुः क्लीबे ’ II. vi. 54. इति चामरः ।

‘ दक्षिणेर्मा लुब्धयोगे ’ (सू. 865) इत्यनिच्प्रत्ययान्तो निपातः ।

१४३ । युजिरुचितिजां कुश्च ।

युग्मम् । रुक्मम् । तिग्मम् ।

चम्पूभारते—I. 27.

तिग्मेन वाणेन जघान तस्मिन्-

न्युग्मे नराणामधिपः पुमांसम् ।

वातायुराकारमसौ महर्षे-

र्जातायुरन्तस्सहसा ललम्बे ॥ 2884 ॥

तिग्मेन तीक्ष्णेन । युग्मे मिथुने ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1296. रुक्ममयकोशम् ।

१४४ । हन्तेर्हि च ।

हिमम् ।

माघे—VI. 58.

भृशमदृयत याघरपल्लव-

क्षतिरनावरणा हिममारुतैः ।

दशनरश्मिपटेन च सीत्कृतै-

र्निवसितेव सितेन सुनिर्व्ववौ ॥ 2885 ॥

१४५ । भियः पुग्वा ।

भीमः । भीष्मः । ' भीमादयोऽपादाने ' (सू. 3173) इत्यपादानार्थता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2108. वायवोऽत्रासिपुर्भीमाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 626. विभ्यत्यस्मादिति भीष्मः ।

१४६ । घर्मः ।

घृघातोर्मगुणश्च निपात्यते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1160. अघर्मा अनुष्णाः । घर्मोदकविन्दवः
स्वेदविन्दवः ।

१४७ । ग्रीष्मः ।

प्रसतेर्निपातोऽयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1440. ग्रीष्मेषु ।

१४८ । प्रथेः पिवन् संप्रसारणञ्च ।

पृथिवी । षवन्नित्येके । 'पृथवी पृथिवी पृथ्वी' इति शब्दार्णवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 119. पृथिवी भूः । पिवन् । 'षिद्वौरादिभ्यश्च' (सू. 498) इति ङीष् । पृथ्वी पृथुः । 'वोतो गुणवचनात्' (सू. 502) इति विकल्पान्ङीष् ।

१४९ । अशूप्रुषिलटिकणिरवटिविशिभ्यः क्वन् ।

अश्वः । 'पुष स्नेहनादौ' । पुष्वः स्याहतुमूर्ययोः । पुष्वा जलकणिका । लट्वा पक्षिभेदः फलञ्च । कण्वे पापन् । बाहुलकादित्त्वे किव्वमपि । खट्वा । विश्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2285. साश्वं रथम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 543. खट्वामारूढः खट्ट रूढः परतल्पगतः । 'खट्वा क्षेपे' (सू. 688) इति क्षेपे कान्तेन द्वितीयासमासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 822. विश्वं विभर्तीति विश्वम्भरा भूमिः । संज्ञायां खच् ।

१५१ । सर्वनिघृष्वरिष्वलष्वशिपद्वप्रह्वेष्व अस्वतन्त्रे ।

अकर्तर्येते निपात्यन्ते । सृजमनेन विश्वमिति सर्वम् । निपूर्वाद् घृषेर्गुणाभावोऽपि । निघृष्यतेऽनेनेति निघृष्वः खुरः । रिष्वो हिंस्रः । लष्वो नर्तकः । लिष्व इत्यन्ये । तत्रोपघाया इत्वमपि । शेतेऽस्मिन्सर्वमिति शिवः शम्भुः । शीङो हलत्वम् । पद्वो रथो भूलोकश्च । प्रहूयत इति प्रह्वः । ह्वेज आकारवकारलोपः । जहातेरालोपो वा । ईषेर्वन् । ईष्व आचार्यः । इष्व इत्यन्ये । बाहुलकाद् प्रसतेः । हलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1845. सर्वराजकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2822. शिवप्रणुन्नेन ।

चम्पूरामायणे— I. 113.

तावुमौ च भृगुवंशसम्भवौ चापदण्डजमदग्निसम्भवौ ।
 ग्रहभावमवलम्ब्य केवलं राववार्पितगुणौ बभूवतुः ॥ 2886 ॥

ग्रहभावम् हस्तभावम् ।

१५२ । शैवयंहजिह्वाग्रीवाप्वमीवाः ।

शैवः । यान्त्यनेन यहः । ह्रस्वो हुगागमः । लिहन्त्यनया जिह्वा । लकारस्य जः
 गुणाभावश्च । गिरन्त्यनया ग्रीवा । ईडागमश्च । आप्रोतीत्याप्वो वायुः । मीवा उदर-
 कृमिः । वायुरित्यन्ये ।

चम्पूरामायणे—IV. 13.

ग—तमेनमृश्यमूके मूकवत्तपया निषण्णं विषण्णहृदयं दयालुरालोक्य त्रैलोक्यैक-
 धन्वी रामस्तद्धेदमवगन्तुकामः क्रामप्यभिज्ञानमालां सुग्रीवग्रीवायां चाणनिवारणनिगुणां
 सिद्धौषधिमिव बध्वा भूयोऽपि वालिनमाहवायाह्वयेति तमादिदेश ॥ 2887 ॥

१५३ । कृगृशृदृभ्यो वः ।

कर्षः काम आखुश्च । गर्षः । शर्वः । दर्शो राक्षसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1761. गर्वम् ।

१५४ । कनन् युवृषितक्षिराजिधन्विद्युप्रतिदिवः ।

यौतीति युवा । वृषा इन्द्रः । तक्षा । राजा । धन्वा मरुः । धन्व शरासनम् ।
 युवा सूर्यः । प्रतिदीव्यन्त्यस्मिन्निति प्रतिदिवः दिवसः ।

१५५ । सप्यशृभ्यां तुट् च ।

सप्त । अष्ट ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1850. यूनो भावो यौवनम् । युवन्शब्दा-
 द्वावार्थेऽण् ।

चम्पूरामायणे—III. 1.

ग.—कौ युवां युवानौ कुतस्त्यौ वामाचारवत् प्रतिभाति वामाचारः चीरं
वपुषि जटाः शिरसि करे च चण्डकोदण्डः कायमाकरूपः कचन करपलताकरपेय-
मनल्पाभरणा तरुणीति ॥ 2888 ॥

युवानौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1900. वृषा ।

भट्टिकाव्ये—XII. ३7.

एकेन वाली निहतशशरेण सुहृत्तमस्ते रचितश्च राजा ।
यदैव सुग्रीवकपिः परेण तदैव कार्यं भवतो विनष्टम् ॥ 2889 ॥

राजा ।

चम्पूरामायणे—I. 85.

गङ्गा सप्तस्रकृतिर्जाता न्यपतद्धरमूर्धनि ।
तेन स्तुत्या प्रसन्नेन क्षिप्ता विन्दुसरस्यपि ॥ 2890 ॥

सप्त आकृतिर्यस्यास्या सप्तस्रकृतिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2426. अष्टौ घण्टा यस्यां सा अष्टघण्टा ।

१५६ । नमि जहातेः ।

अहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2074. अहि ।

१५७ । श्वन्नुक्षन्पूषन्प्रीहन्क्लेदन्स्नेहन्मूर्धन्मज्जन्चर्यमन्विश्वप्सन्परिज्मन्मात-
रिश्चन्मघवन्निति ।

एते लयोदश कनिन्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । श्वयतीति श्वा । उक्षा । पूषा ।
सिंह गतौ । इकारस्य दीर्घत्वम् । प्रेहतीति प्रीहा कुक्षिव्याधिः । किङ् आर्दीभावे ।
क्लिद्यतीति क्लेदा चन्द्रः । स्निद्यतेर्गुणः । स्निद्यतीति स्नेहा सुहृत्तमश्च । मुद्यन्त्यस्मि-
न्नाहते मूर्धा । मुद्देरुभ्रया । दीर्घा धोऽन्तादेशो रसायमश्च । मज्जत्यस्थिषु मज्जा

अस्थिसारः । अर्धपूर्वो माङ् अर्थमा । विश्वं प्साति विश्वप्सा अग्निः । परिजायते
परिज्मा चन्द्रोऽग्निश्च । जनेरुगवालोपो मश्वान्तादेशः । मातर्यन्तरिक्षे श्वयतीति मातरिश्वा ।
घातोरिकारलोपः । मह पूजायाम् । हस्य घो तुगागमश्च । मघवा इन्द्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2837. शुना ।

भट्टिकान्ये—XII. 38.

शक्नोति यो न द्विषतो निहन्तुं
विहन्यते नाप्यबलैर्द्विषद्भिः ।
स श्वावराहं कलहं विदध्या-
दासीत दुर्गादि विवर्धयंश्च ॥ 2891 ॥

श्वावराहं । 'तस्येदम्' (सू. 1500) इत्यण् । कलहम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1774. उक्षणा वृषभेण ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1051. पूषाचन्द्रौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2060. मूर्ध्नि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2715. मूर्ध्नि ।

माघे—IV. 23.

कृत्वा पुंवत्पातमुच्चैर्भृगुभ्यो
मूर्ध्नि प्राव्यां जर्जरा निर्झरौघाः ।
कुर्वन्ति धामुत्पतन्तः सरार्त-
स्वर्लोकस्त्रीगात्रनिर्वाणमत्र ॥ 2892 ॥

मूर्ध्नि ।

चम्पूभारते—VI. 85.

संक्षोभे नगरस्य मत्स्यनृपतेर्योद्धु स्वयं निर्गतान्
दृष्ट्वा तानवकीर्णिनो वित्तनुमो गच्छाधुना त्वं पुरः ।

इत्युक्तं कुरुभूभुजा सदसि गा हर्तुं त्रिगोेश्वर-
स्तस्यैवःप पुरीं दिनावधिरिवायैरुग्णः प्रतीचीं दिशम् ॥ 2893 ॥

अर्यम्भः सूर्यस्य ।

किरातार्जुनीये—XVI. 6.

अभ्यायतस्सन्ततधूमधूर्ध्रं
व्यापि प्रभाजालमिवान्तकस्य ।
रजः प्रतूर्णार्थरथाङ्गनुर्ध्रं
तनोति न व्योमनि मातरिश्वा ॥ 2894 ॥

मातरिश्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2558. सद्यवाज्ञया ।

॥ इत्युणादिषु प्रथमः पादः ॥



॥ अथ द्वितीयःपादः ॥

—:0:—

१५८ । कृहभ्यामेणुः ।

करेणुः । हरेणुः गन्धद्रव्यम् ।

माघे—V. 7.

वस्तस्समस्तजनहासकः करेणौ-

स्तावत्स्वरः प्रस्वरमुल्लयाञ्चकार ।

यावच्चलासनविलोलनितम्बविम्ब-

विस्तस्तवल्लभवरोधवधूः पपात ॥ 2895 ॥

करेणोः ।

माघे—V. 48.

स्तम्भं महान्तमुचितं सहसा मुमोच

दानं ददावतितरां सरसाग्रहस्तः ।

बद्धापराणि परितो निगलान्यलावी-

त्वातन्व्यमुज्ज्वलमवाप करेणुराजः ॥ 2896 ॥

करेणुराजः ।

१५९ । हनिकुषिनीरमिकाशिभ्यः कथन् ।

हथो विषण्णः । कुष्ठः । नीथो नेता । रथः काष्ठम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 576. रथैः । ' तितुत्र ' (सू. 3168) इत्यादिना
इट्प्रतिषेधः ।

१६० । अवे भृजः ।

अवेभृजः ।

चम्पूरामायणे—I. 24.

अवभृथेऽवसिते सरयूतटा-

दथ यथायथमुच्चलिते जने ।

दशरथः परिपूर्णमनोरथः

पुरमगात्पुरुहूतपुरोपमास ॥ 2897 ॥

अवभृथे ।

१६१ । उविकुषिगतिभ्यस्थन् ।

ओष्ठः । कोष्ठम् । गाथा । अर्थः ।

माघे—IV. 38.

विम्बोष्ठं बहुमनुते तुङ्गवक्त्र-

श्चुम्बन्तं मुखमिह किन्नरं प्रियायाः ।

श्लिष्यन्तं मुहुरितरोऽपि तं निजस्त्री-

मुत्तुङ्गस्तनभरभङ्गभीरुमध्याम् ॥ 2898 ॥

विम्बोष्ठम् ।

चम्पूरामायणे—I. 97.

ग.—अथ भगवान्निजतनयविनिमयेन रक्षितुमेनमुन्मुखः पराङ्मुखेभ्यस्तेभ्यो हविष्यन्दादिभ्यश्शापेन वसिष्ठपुत्रदशां दत्त्वा गाथाद्वयप्रीताभ्यामिन्द्रोपेन्द्राभ्यामम्बरीषं शुनश्शेषं च परिपूर्णमनोरथौ कारयामास ॥ 2899 ॥

गाथा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 911. त्वदर्थं साधयितुम् ।

१६२ । सतेर्णित् ।

सार्थस्समूहः ।

नैषधे—II. 16.

स जयत्यरिसार्थसार्थकीकृतनामा किल भीमभूपतिः ।

यमवाप्य विदर्भम्ः प्रभुं हसति वामपि शक्रभर्तृकाम् ॥ 2900 ॥

अरिसार्थेषु शत्रुसङ्घेषु ।

१६३ । जृष्टुञ्ज्यामूथन् ।

जरुथं मांसम् । बरुथो रथगुप्तौ ना ।

१६४ । पातृतुदिवचिरिचिसिचिभ्यस्थक् ।

पीथो रविः । घृतं पीथम् ।

“ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाध्यायमन्त्रिषु ।

अवतारर्षिजुष्टाम्भःस्त्रीरजस्तु च विश्रुतम् ॥ ”

इति विश्वः । तुन्थोऽग्निः । उक्थं सामभेदः । रिक्थम् । बाहुलकादृचेरपि ।

‘ रिक्थमृक्थं घनं वसु ’ । सिक्थम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 7. अशेषतीर्थोपहृता अपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1394. तीर्थे सत्पात्रे ।

‘ योनौ जलावतारे च मन्त्राद्यष्टादशस्वपि ।

पुण्यक्षेत्रे तथा पात्रे तीर्थं स्याद्दर्शनेष्वपि ’ ॥

इति हलायुधः ।

१६६ । निशीथिगोपीथावगथाः ।

निशीथोऽर्धरात्रो रात्रिमात्रञ्च । गोपीथं तीर्थम् । अवगथः पातःस्नातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1400. निशीथे ।

१६८ । समीणः ।

समीथो वह्निः सङ्ग्रामश्च ।

१६९ । तिथपृष्ठगृथयूथप्रोथाः ।

तिजेर्जलोपः । तिथोऽनलः कामश्च । पृष्ठम् । गूर्यं विष्ठा । यूथं समूहः ।
' प्रोथमस्त्री तुरङ्गास्ये प्रोथः प्रस्थित उच्यते ' !

चम्पूभारते—III. 47.

गोपृष्ठलमं कुलशैलकन्या-
सहायमन्तस्सततं दवानः ।
आश्वर्यमैक्षिष्ट तमेव देवं
गोकर्णवासं कुरुराजसूनुः ॥ 2901 ॥

चम्पूभारते—I. 16.

भूभुजोऽस्य सविधे विचरन्त्यो-
भोजमद्रसुतयोर्दृशि शोभाम् ।
जेतुकाममिव सर्वसमष्ट्या
प्रादुरास पुरतो मृगयूथम् ॥ 2902 ॥

नैषधे—I. 60.

चलाचलप्रोथतया महीभृते
स्ववेगदर्पानिव वक्तुमुत्सुकम् ।
अलं गिरा वेद किलायमाशयं
स्वयं हयस्येव च मौनमास्थितम् ॥ 2903 ॥

चलाचलप्रोथतया स्वभावतः स्फुरमाणघोणतया । ' घोणा तु प्रोथमस्त्रियाम् '
II. viii. 50. इत्यमरः ।

१७० । स्फायितञ्चिचञ्चिश्चिक्क्षिपिक्षुदिसृपितृपिटृपिवन्द्युन्दिश्विति-
वृत्यजिनीपदिमदिमुदिस्विदिल्लिदिभिदिमन्दिचन्दिदहिदसि-
दम्भिवसिवाशिशीङ्हसिसिधिश्चुभिभ्यो रक् ।

द्वात्रिंशद्भ्यो रक् स्यात् । स्फारम् । न्यङ्कादित्वात्कुत्वम् । तकम् । वकम् ।
शकः । क्षिपम् । क्षुद्रः । सप्तश्वन्द्रः । तृपः पुरोडाशः । टृपो बलवान् । वन्द्रः पूजकः ।
उन्दी, उन्द्रो जलचरः । श्वितं कुष्ठम् । ' वृत्रो रिपौ ध्वनौ ध्वान्ते शैले चक्रे च

दानवे' । अजेवीं वीरः । नीरम् । पद्रो ग्रामः । मद्रो हर्षो देशभेदश्च । 'मुद्रा प्रत्ययकारिणी' । 'खिद्रो रोगो दरिद्रश्च' । छिद्रम् । भिद्रं इज्रम् । मन्द्रः । चन्द्रः । पचाद्यचि चन्दोऽपि । दहोऽग्निः । दक्षः स्ववैद्यः । 'दभ्रस्समुद्रः स्वरूपञ्च' वसेत्सम्प्रसारणे ।

३१६८ । न रपरसृपिसृजिसृष्टिशिष्टहिसवनादीनाम् । (८. ३. ११०)

इति रेफपरस्य सत्य मूर्धन्यो न स्यात् । उक्तो रश्मिः । उक्ता गौः । वाश्रो दिवसः । वाश्रं मन्दिरम् । शीरोऽजगरः । हस्तो मूर्ध्वः । सिध्रस्त्राधुः । शुभ्रम् । बाहुलकात् मुसे रक् । मुस्रम् उद्भ्रु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६६०. धनुर्वक्रोऽजनि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८८३. शक्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२९२. क्षिप्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२२३. क्षुद्रान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०८६. वृत्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२०६. वीरश्री ।

चम्पूभारते—II. ५.

तेषां तदानीं धृतराष्ट्रजानां

तीरे च नीरे दिविषत्तटिन्नाः ।

मरुत्सुतं मारयितुं प्रवीरं

सारा गुणाः साधनतामवापुः ॥ २९०४ ॥

प्रवीरम् । नीरम् ।

चम्पूभारते—XI. १९.

अथ मद्रनायकनिबद्धसैन्धवं

रथमारुरोह रविभूः पराक्रमी ।

प्रमदश्च कौरवचमूचरान्क्षणा-

दतिलाध्वसञ्च परयोधमण्डलम् ॥ 2905 ॥

मद्राणां नायको मद्रनायकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2635. निद्रामुद्राम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2828. मुद्रिका । स्वार्थे कपि कात्पूर्वादित्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2218. चन्दयत्याहादयतीति चन्द्रः ।

१७१ । चक्रिरभ्योरुच्चोपधायाः ।

लुकमम्लद्रव्यम् । रुम्रोऽरुणः ।

१७३ । अमितभ्योर्दीर्घश्च ।

आर्द्रं ताम्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1242. आम्रवणम् ।

१७४ । निन्देर्नलोपश्च ।

निद्रा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2635. निद्रामुद्राम् ।

१७५ । अर्देर्दीर्घश्च ।

आर्द्रम् ।

रघुवंशो—II. 11.

धनुर्भृतोऽप्यस्य दयार्द्रभाव-

माख्यातमन्तःकरणैर्विशङ्कैः ।

विलोकयन्त्यो वपुरापुरुक्षणां

प्रकामविस्तारफलं हरिष्यः ॥ 2906 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 6. आर्द्रकेसर ।

१७६ । शुचेर्दश्च ।

शूद्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६. शूद्रा तज्जातिरङ्गना । टाप् ।

१७७ । दुरीणो लोपश्च ।

दुःखेनेयते प्राप्यत इति दूरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 444. न दूरात् विन्ध्यपर्वतात् ।

१७८ । कृतेश्छः कृ च ।

कृच्छ्रं क्रूरः ।

१७९ । रोदेर्णिलुक् च ।

रोदयतीति रुद्रः ।

माघे—IV. 7.

स्कन्धाधिरुढोज्ज्वलनीलकण्ठा-

नुर्वीरुहः श्लिष्टतनूनहीन्द्रैः ।

प्रणर्तितानेकलताभुजाभ्रान्

रुद्राननेकानिव धारयन्तम् ॥ 2907 ॥

१८२ । सुसूधागृधिभ्यः ऋन् ।

सुरः । सूरः । धीरः । गृध्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 246, सुरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 974. धीरैः धृष्टैः प्राज्ञैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2049. अधीरलोचनः अस्थिरदृष्टिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1459. धियं रातीति धीरो मनोहरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2006. गृध्रः ।

१८३ । शुसिधिमिनां दीर्घश्च ।

शूरः । सीरम् । चीरम् । मीरः सप्तमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४४९. शूरमात्मानं मन्यत इति शूरमानी । ' आत्म-
माने स्वश्च ' (सू. २९९३) इति चकारात् णिनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०५७. सीरपाणिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २४४४. चीरम् ।

१८५ । वृधिवपिभ्यां रन् ।

वर्धं चर्म । वप्रः प्राकारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३६२. वर्धन्त इति वर्ध्राणि । वर्धं त्रपुवरत्रयोरिति
विधः । रन्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०७४. वप्राः सानवः । वप्रोऽस्त्री सानुमानयोरिति
कोशः ।

माघे—IV. २७.

इतस्ततोऽस्मिन्विलसन्ति मेरो-

स्समानवप्रे मणिसानुरागाः ।

स्त्रियश्च पत्यौ सुरसुन्दरीभि-

स्समा नवप्रेमणि सानुरागाः ॥ २९०८ ॥

वप्रम् ।

१८५ । ऋज्जेन्द्राग्रवज्रविप्रकुब्रचुब्रक्षुरखुरभद्रोग्रभेरभेलशुकशुक्कगौर-

वन्नेरामालाः ।

रन्नन्ता एकोनविंशतिः । निपातनाद्गुणाभावः । ऋज्जो नायकः । इदि इन्द्रः ।
अङ्गेर्नलोपः । अग्रम् । ' वज्रोऽस्त्री हीरके पवौ ' । डुवप्, उपधाया इत्वम् । विप्रः ।
कुंभित्कुंभ्योर्नलोपः । कुब्रमरण्यम् । चुब्रं मुखम् । क्षुर विलेखने । रेफलोपः ।
न गुणः । क्षुरः । खुर छेदने । रलोपो गुणाभावश्च । खुरः । भन्देर्नलोपः । भद्रम् ।

उच समवाये । चस्य गः उग्रः । जिभी भेरी । पक्षे लः । भेलो जलतरणद्रव्यम् ।
शुचेक्ष्वस्य कः । शुकः । पक्षे लः, शुकः । गुड् । वृद्धिः । 'गौरोऽरुणे सिते पीते' ।
वन सम्भक्तौ । वत्रो विभागी । ह्यो गुणाभावः । इरा मद्ये च वारिणि । मा माने,
माला ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1723. इन्द्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2842. दीपाग्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2020. वज्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1848. विप्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1688. खुराच्चलैः ।

चम्पूभारते—VI. 22.

इदमेव हि सन्न भद्रभद्रं

यदिदानीं तव मार्दवज्ञमङ्गैः ।

अयमप्यहमस्मि घन्यघन्यो

हरिणाक्षि त्वदपाङ्गोचरो यः ॥ 2909 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 104. उग्रं पश्यन्तीत्युग्रम्पश्याः । निपातः ।

चम्पूभारते—II. 107.

शङ्खान्दधुस्ताडयन्ति स्म भेरी-

श्वक्रुः क्ष्वेलांश्चापनादान्विवत्रुः ।

सिद्धादीनां घोसदां लालनीये

युद्धारम्भे ते द्वयेऽपि प्रवीराः ॥ 2910 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 897. शुक्लैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2837. मालाम् ।

१८७ । सभि कस उकन् ।

कस गतौ । सम्यकसन्ति पलायन्ते जना असादिति सङ्गपुको दुर्जनोऽस्थिरश्च ।

१८९ । भियः कुकन् ।

भीरुकः ।

१९० । क्वुन्शिल्पिसंज्ञयोरपूर्वस्यापि ।

रजकः । इक्षुकुट्टकः । चष भक्षणे । चषकः । शुनकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1390. चषकम् ।

१९५ । बहुलमन्यत्रापि ।

कुहकः । कृतकम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 800. कृतकृतकरुषा ।

१९७ । उदकश्च ।

१९८ । वृश्चिकृषोः किकन् ।

वृश्चिकः । कृषिकः ।

१९९ । प्राडि पणिकषः ।

प्रापणिकः पण्यविक्रयी । प्राकषिकः परदारोपजीवी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1593. प्रापणिकात् । प्रपणो व्यवहारः प्रयोजनमस्य प्रापणिको वणिक् । 'प्रयोजनम्' (सू. 1772) इति ठक्प्रत्यय इकिति माध-
व्याख्यायाम् । 'पण्याजीवो ह्यापणिकः' II. ix. 78. इत्यमरः ।

२०० । मुषेर्दीर्घश्च ।

मूषिकः आखुः ।

रामायणे अयोध्या—XXXIII. 19.

रजसाभ्यवकीर्णानि परित्यक्तानि दैवतैः ।

मूषिकैः परिघावद्धिरुद्धिलैरावृत्तानि च ॥ 2911 ॥

२०२ । क्रिय इकन् ।

क्रयिकः क्रेता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1507. पर्याप्तक्रयिकलोकं । ' वस्तुक्रयविक्रयाङ्कन् ' सू. 1563) इति ठन् । क्रयविक्रयिकः । क्रयिकः । विक्रयिकः ।

२०४ । श्यास्त्याहुजविभ्य इनच् ।

श्येनः । स्त्येनः । हरिणः । अविनोऽध्वर्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1763. श्येनपक्षः ।

चम्पूरामायणे—III. 38.

यद्यस्ति कौतुकमपूर्वमृगे मृगाक्षि

चान्द्रं हरामि हरिणं मम सन्निधेहि ।

यावन्न मुञ्चसि मया हृतमेणमेनं

तावद्घातु तव वक्तृतुलां मृगाङ्कः ॥ 2912 ॥

२०५ । वृजेः क्विच् ।

वृजिनम् ।

२०६ । अजेरज च ।

वीभाववाघनार्थम् । अजिनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. एणाजिनम् ।

२०७ । बहुलमन्यलापि ।

कठिनं नलिनम् । ' ज्योत्स्नातमिस्र ' (सू. 1921) इत्यादिना मलिनमिति निपातः । कुण्डिनम् । अतेः, ' यत्परुषि दिनम् ' । दिवसोऽपि दिनम् ।

माघे—VII. 19.

लघु ललितपदं तदंसपीठद्वयनिहितोभयपाणिपल्लवान्या ।

सकठिनकुचचूचुकमणोदं प्रियमबला सविलासमन्वियाय ॥ 2913 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1768. नलिनम् । मलिनम् ।

नैषधे—II. 64.

अथ भीमसुतावलोकनैस्सफलं कर्तुमहस्तदेव सः ।
क्षितिमण्डलमण्डनायितं नगरं कुण्डिनमण्डजो ययौ ॥ 2914 ॥

रघुवंशे—II. 25.

इत्थं व्रतं धारयतः प्रजार्थं
समं महिष्या महनीयकीर्तेः ।
सप्त व्यतीयुस्त्रिगुणानि तस्य
दिनानि दीनोद्धरणोचितस्य ॥ 2915 ॥

२०८ । द्रुदक्षिभ्यामिनन् ।

द्रविणम् । दक्षिणः । दक्षिणा ।

२०९ । अर्तेः किदिच्च ।

हरिणम् शून्यम् ।

२१० । वेपितुह्योर्हस्वश्च ।

विपिनम् तुहिनम् ।

चम्पूरामायणे—III. 1.

प्रविश्य विपिनं महत्तदनु मैथिलीवल्लभो
महाबलसमन्वितश्चलितनीलशैलच्छविः ।
निशाचरदवानलप्रशमनं विघातुं शरै-
श्चचार सशरासनः सुरपथे तटित्वानिव ॥ 2916 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 42. तुहिनकिरणवंशः ।

२११ । तलिपुलिभ्यां च ।

‘ तलिनं विरले स्तोके स्वच्छेऽपि तलिनं त्रिषु ’ । पुलिनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1559. गोदावर्यां पुलिनविह्वतिम् ।

२१२ । गर्वेरत उच्च ।

गौरादित्वन्डीष् । गुर्विणी गर्भिणी ।

२१३ । रुहेश्च ।

रोहिणः ।

२१५ । क्विञ्चिप्रच्छिश्चिद्बुभुज्जां दीर्घोऽसम्प्रसारणश्च ।

वाक् । प्राट् । श्रीः । सश्वत्तो वृतादिकमिति सूः यज्ञोपकरणम् । द्रुः
हिरण्यम् । कटपूः कामरूपी कीटश्च । 'जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवने
ल्लियाम्' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 204. वागर्थ्याविव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2811. श्रियः पतिः ।

२१६ । आप्नोतेर्हस्वश्च ।

आपः । अपः । अद्भिः । अद्भ्यः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1073. तुन्दिलापया । 'ऋक्पूः' (सू. 940)
इत्यादिना अः ।

२१७ । परौ व्रजेः षः पदान्ते ।

व्रजेः किन्दीर्घो स्तः । पदान्ते तु षश्च । परित्राट् । परित्राजौ ।

२१८ । हुवः श्लुवश्च ।

जुहः ।

२१९ । सुवः कः ।

सुवः ।

२२० । चिक् च ।

सुक् ।

२२१ । तनोतेरनश्च वः ।

तनोतेः चिक्रप्रत्ययः, अलो दशब्दादेश्च । त्वक् ।

चम्पूरामायणे— II. 22.

वासस्त्वचां भवतु किञ्चन तारवीणां

छायाद्रुमाश्च भवनानि भवन्तु धन्याः ।

कैकेयि तस्य शयनानि कथं भवेयु-

स्त्वचेतसोऽपि कठिनानि शिलातलानि ॥ 2917 ॥

२२२ । ग्लानुदिभ्यां डौः ।

ग्लौः । नौः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1532. नाव्याः नौभिस्तार्याः । ‘नाव्यं त्रिलिङ्गं नौतार्ये’ I. ix. 16. इत्यमरः । ‘नौवयो’ (सू. 1643) इति यत्प्रत्ययः ।

२२४ । शतेर्डेः ।

राः रायौ रायः ।

२२५ । गमेर्डोः ।

‘गौर्नादित्ये बलीवर्दे किर्णक्रतुभेदयोः ।

स्त्री तु स्याद्विशि भारत्यां भूमौ च सुरभावपि ।

नृत्तियोः स्वर्गवज्राम्बुरश्मिद्वग्नाणलोलसु’ ॥

बाहुलकाद् द्युतेरपि डोः । ‘द्यौः स्त्री स्वर्गान्तरिक्षयोः’ इति कोशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 98. गाः कोटिशः स्पर्शयता घटोष्ठीः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2351. द्याम् ।

२२६ । अमेश्च डूः ।

भूः । चाद्रमेः । अग्नेगूः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2212. भ्रूः ।

२२७ । दमेडोसिः ।

दोः दोषौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2788. दोष्मान् ।

२२८ । पणोरिजादेश्च वः ।

वणिक् । स्वार्थेऽण् । 'नैगमो वणिजो वणिक्' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1718. वणिक् प्रमाहवान् ।

२३२ । सुयुरुवृजो युच् ।

सवनश्चन्द्रमाः । यवनः । रवणः कोकिलः । वरणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 200. यवनानां स्त्रियो यवन्यः ।

२३३ । अशे रश च ।

अश्नातेर्युच् स्याद्रशादेशश्च । रशना काञ्ची । जिह्वावाची तु दन्त्यसकारवान् ।

रसना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 853. रसनाग्रनर्तकी ।

२३४ । उन्देर्नलोपश्च ।

ओदनः ।

२३५ । गमेर्गश्च ।

गमेर्युच् स्याद्गश्चादेशः । गगनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2859. गगनम् ।

२४० । धृषेर्धिष् च संज्ञायाम् ।

धिषणो गुरुः । धिषणा धीः ।

चम्पूरामायणे—I. 17.

अपि कुशलममर्त्याः स्वागतं साम्प्रतं द-

शमितदनुजदम्भा किन्तु दम्भोलिकेलिः ।

अपि धिषणमनीषान्निर्मिता नीतिमार्गा-

स्त्रिदशनगरयोगक्षेमकृत्ये क्षमन्ते ॥ 2918 ॥

२४१ । वर्तमाने पृषद्वृहन्महज्जगच्छतृवत् ।

अतिप्रत्ययान्ताः । पृषु सेचने । गुणाभावः । पृषन्ति । वृहत् । महान् ।
गमेर्जगादेशः । जगत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1663. बृहत्यस्तुला येषु तैः वृहत्तुलैः । वृहच्छब्दस्य
गौरादित्वान्डीष् । एवं महती ।

चम्पूभारते—II. 30.

अद्य ते सविधमापतेदसौ हृद्यमेतदुचितं वचः शृणु ।

मारणं रिपुषु तन्वतामुना मा रणं कुरु महान्वलेन सः ॥ 2919 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2811. जगत् ।

२४२ । संश्वत्पृषद्वेहत् ।

एते निपात्यन्ते । पृथक्करणं शतृवद्भावनिवृत्त्यर्थम् । संचिनोतेस्सुट् । इकारलोपः ।
संश्वत् कुहकः । तृपत् छत्रम् । विपूर्वाद्धन्तेष्टिलोपः । इत ए च । वेहद्दर्भोपघातिनी ।

२५० । तृन्तृचौ शंसिक्षदादिभ्यः संज्ञायां चानिटौ ।

शंसेः क्षदादिभ्यश्च क्रमात्तृन्तृचौ स्तः । तौ चानिटौ । शंस्ता स्तोता । शंस्तरौ ।
शंस्तरः । क्षदिः सौत्रो घातुः शकलीकरणे भक्षणे च । अनुदात्तेत् । 'क्षता स्यात्सारथौ
द्वास्थे वेश्यायामपि शूद्रजे' ।

२५१ । बहुलमन्यत्तापि ।

मन् मन्ता । हन् हन्ता इत्यादि ।

२५२ । नात्नैष्टृत्वष्टृडोत्पोत्प्रात्तजाभात्तमात्पितृदुहित् ।

न पतन्यनेन पितरो नरके इति वसा पौत्रो दौहित्रश्च । नयतेषुगुणश्च । नेष्टा ।
 त्विपरितोऽस्वम् । त्वष्टा । होता । पोता ऋत्विग्भेदः । आजतेर्जलोपः । आता ।
 पातेराकारस्येत्वं पिता । दुहेत्तृच् इद् गुणाभावश्च । दुहिता ।

माघे—III. ३५.

तद्दृष्टसदाभ्यासगृहीतशिल्प-

विज्ञानसम्पत्प्रसरस्य सीमा ।

अदृश्यतादर्शितलामलेषु

छायेव या स्वर्जलधेर्जलेषु ॥ 2920 ॥

रघुवंशे—I. 62.

हविशर्वर्जितं हीतस्त्वया विधिवदग्निषु ।

वृष्टिर्भवति सस्यानानवग्रहविशोषिणाम् ॥ 2921 ॥

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 974. आत्तमातुलम् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 220. आता ।

महिकान्ये—VI. 11.

आः कष्टं बत ही चित्रं हुं मातर्देवतानि धिक् ।

हा पितः कासि हे सुभ्रु बहेदं विललाप सः ॥ 2922 ॥

मातः । पितः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 204. माता च पिता च पितरौ । ‘पिता मात्रा’
 (सू. 926) इत्येकशेषः ।

रघुवंशे—XI. 49.

माहिणोच्च महितं महाद्युतिः

कोसलाधिपतये पुरोधसम् ।

भृत्यभाविदुहितुः परिग्रहा-
दिश्यतां कुलमिदं निमेरिति ॥ 2923 ॥

२५३ । सुज्यसेर्हन् ।

स्वसा ।

चम्पूभारते—II. 41.

अयि किं ब्रवीमि परिपाकमंहसा-
मतिभीषणो बक इति क्षमाचरः ।
स्वसुरादरास्त्रयमिवागतो यमो
यमुनावनान्तमवलम्ब्य वर्तते ॥ 2924 ॥

२५४ । यतेवृद्धिश्च ।

याता । 'भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः परस्परस्' II. vii. 30.
इत्यमरः ।

नैषधे—VI. 83.

मन्दाकिनीनन्दनयोर्विहारे
देवे भवेद्देवरि माघवे च ।
श्रेयः श्रियां यातरि यच्च सख्यां
तच्चेतसा भाविनि भावय त्वम् ॥ 2925 ॥

श्रियां श्रीदेव्यां यतत इति यातरि देवृभार्यायां सत्याम् ।

२५५ । नञि च नन्देः ।

न नन्दति मनान्दा । इह वृद्धिर्नानुवर्तत इत्येके । 'ननान्दा तु स्वसा पत्युर्ननन्दा
नन्दिनी च सा' इति शब्दार्णवः ।

२५६ । दिवेर्ऋः ।

देवा देवरः । स्वामिनो देवृदेवरौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१२६. देवरि ।

२५७ । नयतेर्दिञ्च ।

ना नरौ नरः ।

२५९ । अर्तिसृष्टृधर्म्यम्पश्यवितृभ्योऽनिः ।

अष्टभ्योऽनिप्रत्ययः स्यात् । अरगिरग्नेर्योनिः । सरणिः । धरणिः । घमनिः ।
अमनिर्गतिः । अशनिः । अवनिः । तरणिः । बाहुलकाद्रजनिः ।

चम्पूभारते—V. 115.

तत्तादृशो भगवतो वचसा निकाम-

मासाद्य मोदभरमाश्रममागतानाम् ।

प्राप्तारणोर्द्विजवरस्य शुचैव साक-

मन्तं जगाम समयोऽपि महानमीषाम् ॥ २१२६ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २६१३. सरणिम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १५८. धर्षण्याम् ।

चम्पूरामायणे—II. २६.

ग. —तत्क्षणमशनिहत इव पर्वतस्सर्वतः परीतदवदहन इव वनस्पतिर्दिवस्पति-
पदभ्रंशविधुर इव नहुषः पपात निस्संज्ञः पंक्तिरथः ॥ २१२७ ॥

नैषधे—I. 143.

इत्थममुं विलपन्तममुञ्चद्दीनदयालुतयावनिपालः ।

रूपमदर्शि धृतोऽसि यदर्थं गच्छ यथेच्छमथेत्यमिधाय ॥ २१२८ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८६९. तरणिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६५. रजनिचरमभागे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३. रजनीम् । 'कृदिकारादक्तिनः' (ग. सू. ५०.
सू. ५०३) इति ङीष् ।

२६० । आङि शुषेस्सनश्छन्दसि ।

आशुशुक्षगिरभिर्वातश्च ।

चम्पूभारते—II. 21.

ग.—जातुचिदपत्यैस्सह पञ्चभिः भृत्यभावमिषादमीषामामिषफलेषु विषं निनी-
षन्त्या निषादयोषित इव तस्य पुरोचनस्य निद्रायामपि द्राघिमाणं दातुकामेन तत्र सन्ननि
क्षणदायामाशुशुक्ष्णिं क्षगान्निक्षिप्य जननीसोदरजननीचेतरसंवेशसुखमणिमञ्चयमान-
भुजशिखरसीमेन भीमेन तस्माद्गृहात् विदुरकिङ्करकृतलिङ्गया सुरङ्गया निर्जग्मे ॥2929॥

२६३ । वृत्तेश्च ।

वर्तनिः ।

चम्पूभारते—I. 19.

प्रजवं हयं गमयते ततस्ततः

पतिता नृपाय शललीशलाकिकाः ।

गहने वनेऽपि पिशुनत्वमाचरन्

ग्रहणे वराहकुलवर्तनी भुवाम् ॥ 2930 ॥

वराहकुलवर्तनी । ‘कृदिकारादक्तिनः’ (ग. सू. 50. सू. 503) इति

डीष् ।

२६४ । क्षिपेः किञ्च ।

क्षिपणिरायुधम् ।

२६५ । अर्चिशुचिहुसृपिछादिछर्दिभ्य इसिः ।

अर्चिज्वाला । इदन्तोऽप्ययम् । ‘अग्नेर्भाजन्तेऽर्चयः’ । शोचिर्दीतिः ।
हविस्सर्पिः । ‘इस्सन्’ (सू. 2935) इति ह्रस्वः । छदिः पठलम् । छर्दिर्वमनव्याधिः ।
इदन्तोऽपि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2921. हविः । इसुसन्तः । अर्चिः स्त्रियां च ।
छदिः स्त्रियामेवेति लिङ्गानुशासनप्रकरणे ।

२६७ । द्युतेरिसिन्नादेश्च जः ।

ज्योतिः ।

२७२ । जनेरुसिः ।

जनुर्जननम् ।

चम्पूरामायणे—VI. 17.

पौलस्त्यमग्रजनुषं परुषं वदन्तं

सन्त्यज्य बान्धवजनञ्च विभीषणोऽहम् ।

रामं विराममिह विद्विषतामवाप-

मापन्नदैत्यहरणं शरणं ममेति ॥ 2931 ॥

२७३ । मनेर्धश्छन्दसि ।

मधुः ।

२७४ । अर्तिपृवपियजितनिधनितपिभ्यो नित् ।

अरुः । परुर्ग्रन्थिः । वपुः । यजुः । तनुः । धनुरस्त्रियाम् । 'धनुर्वश-
विशुद्धोऽपि निर्गुणः किं करिष्यति' । सान्तस्योदन्तस्य वा रूपम् । 'तपुः
सूर्यामिशत्रुषु' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 766. महारुषा महात्रणेन ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2718. वपुषः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1926. धनुः ।

२७५ । एतेर्णिञ्च ।

आयुः । आयुषी ।

चम्पूभारते—I. 74.

आयुषस्सन्तति दीर्घामावहन्नपि पौरवः ।

आयुषस्सन्ततेरन्तमाजगाम रतेरिव ॥ 2932 ॥

२७६ । चक्षेः शिञ्च ।

चक्षुः ।

२७७ । मुहेः किञ्च ।

मुहुरव्ययम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३२६. मुहुरसुसमम् ।

२७९ । कृगृशृवृश्चतिभ्यः ष्वरच् ।

कर्वरो व्याघ्ररक्षसोः । गर्वरोऽहङ्कारी । शर्वरी रात्रिः । पित्वाण्डीष् । वर्वरः
प्राकृतो जनः । चत्वरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३६. शर्वरी ।

चम्पूरामायणे—V. ३३.

रक्षस्सङ्घट्टचूर्णीकृतकनकमहाभित्तिचैत्योत्थधूल्या

नक्षत्राणामकाले सरणिमरुणयन्वीरलक्ष्म्या समेतः ।

रक्षशूराख्यशारान् क्षितितलफलके क्षेपणीयां हनूमा-

नक्षक्रीडां विधातुं दशमुखनगरीचत्वरे तत्त्वरेऽसौ ॥ २९३३ ॥

२८० । नौ सदेः ।

‘ निषद्वरस्तु जम्बालः ’ I. ix. 9. इत्यमरः । निषद्वरी रात्रिः ।

॥ इत्युणादिषु द्वितीयः पादः ॥

॥ अथ तृतीयः पादः ॥

२८१ । छित्त्वरछत्त्वरधीवरपीवरमीवरचीवरतीवरनीवरगह्वरकट्टरसंयद्वराः ।

एकादश प्वरचप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । छित्त्वरो धूर्तः । छत्त्वरो गृहकुञ्जयोः ।
धीवरः कैवर्तः । पीवरः स्थूलः । मीवरो हिंसकः । चिनोतेर्दीर्घश्च । चीवरं भिक्षुक-
प्रावरणम् । तीवरो जातिविशेषः । नीवरः परिव्राट् । गाहतेर्ह्रस्वत्वम् । गह्वरम् । कटे
वर्षादौ । कट्टरं व्यञ्जनम् । यमेर्दकारः । संयद्वरो नृपः । पदेस्सम्पद्वर इत्येके ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1667. पीवरौ ।

२८२ । इणिसञ्जिदीडुष्यविभ्यो नक् ।

‘ इनस्सूर्ये नृपे पत्यौ ’ । सिनः काणः । जिनः अर्हन् । दीनः । उष्णः ।
ऊनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2915. दीनाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 427. कवोष्णमीषदुष्णम् । ‘ कवं चोष्णे ’
(सू. 1033) इति कवादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो०. 439. ऊनम् ।

२८३ । फेनमीनौ ।

एतौ निपात्येते । स्फायतेः फेनः । मीनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2255. फेनायमानं फेनमुद्रमन्तम् । ‘ फेनाच्चेति
वक्तव्यम् ’ (वा. 1764. सू. 2672) इति कचष् ।

नैषधे— I. 105

करेण मीनं निजकेतनं दधद्-
द्रुमालवालाम्बुनिवेशशङ्कया ।

व्यतिक्रिं सर्वर्तुघने वने मधुं

समित्रमलानुसरन्निव स्मरः ॥ 2934 ॥

२८४ । कृषेर्वर्णे ।

कृष्णः ।

२८५ । वन्येर्त्रधिवुधी च ।

व्रध्नः । बुध्नः ।

२८६ । धापृवस्यज्यतिभ्यो नः ।

‘ धाना भृष्टयवे स्त्रियः ’ । पर्णं पत्रम् । पर्णः किंशुकः । वरुनो मूल्ये बेतने च । अजेर्वा । वेनः । अलः आदित्यः । बाहुलकाच्छृणोतेः । श्रोणः पङ्गुः ।

२८७ । लक्षेरट् च ।

लक्षेश्वरादिष्यन्तान्नः स्यात्तस्याडागमश्च । चान्मुडित्येके । ‘ लक्षणं लक्षमणं नाम्नि चिहे च ’ । लक्षणः । लक्षमणश्च रामभ्राता । ‘ लक्षणा हंसयोषायां सारसस्य च लक्षमणा ’ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1745. लक्ष्मणानुगतकान्तवपुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 135. अरहितरामलक्ष्मणानाम् गिराम् । अविद्युक्त-
रमणसारसयोषितः सरस्यः ।

२९० । कृवृजूसिद्रुपन्यनिस्वपिभ्यो नित् ।

कर्णः । वर्णः । ‘ जर्णश्चन्द्रे च वृक्षे च ’ । सेना । द्रोणः । पन्नो नीचैर्गतिः ।
अन्नमोदनः । स्वप्नो निद्रा ।

रघुवंशे—IV. 13.

कामं कर्णान्तविश्रान्ते विशाले तस्य लोचने ।

चक्षुष्मत्ता तु शालेण, सूक्ष्मकार्यार्थदर्शिना ॥ 2935 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 88. सेना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2160. पत्रं पतितं गच्छन्तीति पत्रागाः । पत्रमिति पद्यतेः कान्तं क्रियाविशेषणम् । ' सर्वत्र पत्रयोरुपसंख्यानम्' (वा. 2014. सू. 2965) इति डः ।

चम्पूभारते—II. 58.

भोक्तुमन्नमपि सूपसमग्रं दोग्धुमप्यभिनवपसवा गाः ।
लप्स्यते द्विजगणोऽपि च तस्माद्द्रवसलाद्दहितुरुत्सवकाले ॥ 2936 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 585. स्वप्नः ।

२९२ । तृषिशुषिरसिभ्यः कित् ।

तृष्णा । शुष्णसूर्यो वह्निश्च । रस्नं द्रव्यम् ।

२९४ रमेस्त च ।

रमयतीति रत्नम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2875. रत्नानि ।

२९५ । रास्त्रासास्त्रास्थूणावीणाः ।

रास्त्रा गन्धद्रव्यम् । सास्त्रा गोगलकम्बलः । स्थूणा गृहस्तम्भः । वीणा वल्लकी ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1839. रोमन्थमन्थरचलदुरुसास्त्रम् ।

चम्पूभारते—V. 63.

वीणास्समस्ता विजयेन कृता

गन्धर्वसैन्याद्गलिता निपेतुः ।

आयुष्मती केवलमाल्लोके

हस्ताम्रवीणा दिवि नारदस्य ॥ 2937 ॥

२९७ । कृत्यशूर्भ्यां क्तः ।

कृत्कम् । अक्षणमस्वण्डम् ।

२९८ । तिजेर्दीर्घश्च ।

तीक्ष्णम् ।

चम्पूरामायणे—III. 5.

ग.—ततः तीक्ष्णतरप्रहरणगवाक्षितवक्षसा रक्षसा नपरित्यक्तेषु प्राणेषु पराक्रमाविषयपराक्रमायां प्राकमेतामेतौ तदङ्गगलितरुधिरधारासेकेन खननक्षमायां काननक्षमायां राक्षसशोचितमवटमतिविशङ्कटमुत्पादयितुम् ॥ 2988 ॥

२९९ । श्लिषेरञ्चोपधायाः ।

श्लक्ष्णम् ।

३०० । यजिमनिशुन्धिदसिजनिभ्यो युच् ।

यञ्ज्युरध्वर्युः । मन्युर्देन्ये क्रतौ कुधि । शुन्ध्युरग्निः । दस्युस्तस्करः ।
अ.पुश्शरीरी ।

चम्पूभारते—III. 18.

दृष्ट्वा तं मधुरस्मितोऽथ विजयः कृत्वासनादुत्थिति
नत्वांघ्रौ समवेक्ष्य भृत्यमिह मां ब्रह्मन् सहस्व क्षणम् ।

गावस्ते स्वयमाव्रजेयुरधुनेत्याश्वास्य दस्यून्पुरः

प्राविक्षन्मनसा ततस्तु नृपतेऽशस्त्राय गेहं स्वयम् ॥ 2989 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1990. बाहुप्रतिष्ठम्भविद्वमन्युः ।

३०१ । भुजिमृड्भ्यां युक्त्युक्तौ ।

भुज्युर्भाजनम् । मृत्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 68. मृत्युः ।

३०२ । सतेर्युः ।

सरयुर्नदी । अयूरिति पाठान्तरम् । सरयूः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2897. सरयूतटात् ।

३०३ । पानीविषिभ्यः पः ।

पाति रक्षत्यस्मादात्मानमिति पापम् । तद्योगात्पापः । नेपः पुरोहितः । बाहुलका-
द्गुणाभावे नीपो वृक्षविशेषः । वेष्पः पानीयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 440. पायापनुत्यै ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2176. पापमस्यास्तीति पापः । अर्शआदिभ्योऽच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 41. नवनीषवनावलिः ।

३०६ । सुश्रुभ्यां निच्च ।

चात्कित् । सूपः । बाहुलकादृत्वं शूर्पम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2936. भोक्तुमन्नमपि सूपसमग्रम् ।

३०७ । कुपुभ्यां च ।

कुवन्ति मण्डूकः अस्मिन् कूपः । युवन्ति बध्नन्त्यस्मिन्पशुमिति यूपो यज्ञस्तम्भः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 192. कूपस्य तीरे ।

चम्पूभारते—IV. 11.

भेदस्विनं विपुलखाण्डवभक्षणेन

देहं निजं चलयितुं शिखिनोऽक्षमस्य ।

उद्गम्य संज्वलितुमुत्तरवेदिकायां

आलम्बनाय किल यूपवरोऽन्तिकेऽभूत् ॥ 2940 ॥

३०८ । स्वष्पशिल्पशष्पबाष्परूपपर्यतल्पाः ।

सप्तैते पप्रत्यायान्ता निपात्यन्ते । खनतेर्नकारस्य षत्वम् । ‘स्वष्पौ क्रोधबला-
त्कारौ’ । शीलतेर्ह्रस्वश्च । शिल्पं कौशलम् । ‘शसु हिंसायां’ निपातनात्षत्वम् । शष्पं
बालतृणं प्रतिभाक्षयश्च । बाधतेः षः । ‘बाष्पो नेत्रजलोष्मणोः’ । बाष्पश्च । रौते-
र्दीर्घः । ‘रूपं स्वभावे सौन्दर्ये’ । पू । पर्यं गृहं बालतृणं पङ्गुपीठञ्च । ‘तल प्रतिष्ठाकरणे ।
चुरादिणिचो लुक् । तल्पम् । ‘तल्पं शय्याद्वदारेषु’ III. iii. 131. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१२०. त्वष्टुस्सदाभ्यासगृहीतशिल्पविज्ञानसम्प-
त्पसरस्य ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७३३. वाष्पनिपातः ।

चम्पूरामायणे—III. २३.

ग—मारीचोऽप्याकर्णितरावणमतः प्रयत्नशतैरप्यनिवार्यमाणे तस्मिन् सुबाहुमेव
बहुमन्यमानो गत्यन्तराभावात्तदभ्यर्थनामङ्गीकृत्य जातरूपमयमृगरूपं गृहीत्वा सीतां
वञ्चयितुं पञ्चवटीमगाहत ॥ २१४१ ॥

माघे—III. ३१.

अम्भश्चद्युतः कोमलरत्नराशी-

नपांनिधिः फेनपिनद्धभासः ।

यत्रातपे घातुमिवाधितल्पं

विस्तारयामास तरङ्गहस्तैः ॥ २१४२ ॥

अधितल्पं अध्यट्टम् । विभक्त्यर्थेऽन्ययीभावः ।

३०९ । स्तनिहृषिपुषिगदिमदिभ्यो णोरित्नुच् ।

स्तनयित्नुः । हर्षयित्नुः । पोषयित्नुः । गदयित्नुर्वावडूकः । मदयित्नुर्मदिरा ।

३१२ । दाभाभ्यां नुः ।

दानुर्दाता । भानुः ।

माघे—IX. १२.

अविभाव्य तारकमदृष्टहिमद्युतिविम्बमस्तमितभानु नभः ।

अवसन्नतापमतमिस्त्रमभादपदोषतैव विगुणस्य गुणः ॥ २१४३ ॥

भट्टिकाव्ये—XVI. १६.

पतिष्यति क्षितौ भानुः पृथिवी तोलयिष्यते ।

नभस्वान्भङ्क्ष्यते व्योम मुष्टिमित्ताडयिष्यते ॥ २१४४ ॥

३१४ । घेट इच्च ।

घयति तामिति घेनुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १४. अथैकधेनोः ।

३१५ । सुवः कित् ।

‘सूनुः पुत्रेऽनुजे रवौ’ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०२३. वालिसूनुना ।

३१६ । जहातेद्वेऽन्तलोपश्च ।

जहुः ।

चम्पूरामायणे—I, ४७.

सैषा भागीरथी जह्वास्सत्रक्षेत्रं समावृणोत् ।

तां स पीत्वा ततः शान्तो जहौ श्रोत्रेण वर्त्मना ॥ २१४५ ॥

३१७ । स्थो णुः ।

‘स्थाणुः कीले स्थिरे हरे’ ।

३१८ । अजिवृरीरिभ्यो निच्च ।

अजेर्वा वेणुः । वर्णुर्नददेशभेदयोः । रेणुः । ‘रेणुर्द्रयोः स्त्रियां धूलिः’

II, iii, १००. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६२. वेणुना ।

३१९ । विषेः किच्च ।

विष्णुः ।

३२० । कृदाधारार्चिकलिभ्यः कः ।

कर्को धवलघोटकः । दाको दाता । घाकोऽनड्वान् आधारश्च । राका पौर्णमासी ।
अर्कः । ‘करकः पापाशये पापे दम्भे विट्किट्टयोरपि’ ।

चम्पूरामायणे— II. 23.

एवं भर्त्रा भर्त्सिताप्यार्द्रचित्ता
मा भूदेषा मन्थराकान्तवृत्तिः ।
शक्काचन्द्रे राजमानेऽप्यबाधं
वीरुच्छन्ना चन्द्रकान्तस्यलीव ॥ 2946 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2074. अर्कोपलोलसितवह्निभिः ।

३२१ । सुवृभूशुपिमुषिभ्यः कक् ।

सुक उत्पलवातयोः । वृकः श्वापदकाकयोः । भूकं छिद्रम् । शुष्कः । मुष्को-
ऽण्डम् ।

चम्पूरामायणे— II. 32.

प्रिये जनकनन्दिनि प्रकृतिपेशलामीदृशीं
कथं ग्लपयितुं सहे तव शिरीषमृद्धीं तनुम् ।
गृहीतहरिणीगणत्रिकविसारिनासिरा-
क्षतक्षरितशोणितारुणवृकानने कानने ॥ 2947 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1819. शुष्कं नीरसम् । 'शुषः कः' (सू. 3030)
इति निष्ठातकारस्य कः ।

३२२ । शुक्वलकौल्काः ।

शुभेरन्त्यलोपः । शुक्ः । वल्कम् । 'वल्कं वल्कलमस्त्रियाम्' II. iv. 14.
इत्यमरः । उष दाहे । षस्य लः । उल्का ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1492. शुकाङ्गनीलोपलनिर्मितानाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2064. उल्का ।

३२३ । इण्भीकापाश्लयतिमर्चिभ्यः कन् ।

'एके मुख्यान्यकेवलाः' । 'भेको मण्डूकमेषयोः' इति विश्वमेदिन्यौ ।
काकः । पाकः शिशुः । शकं शकलम् । अत्कः पथिकः शरीरावयवश्च । मर्कः
शरीरवायुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1112. एकः ।

चम्पूरामायणे—V. 34.

ग.—सा तु दीर्घं निधस्य निश्चित्य पुरा खलु चित्रकूटतटवने तरुणतरु-
रमणीयतया मन्दीभवन्नन्दनवैभवे रघुनन्दनेनोपधानीकृतांकाया मम पयोधरपरिसरे
खरतरनखराग्रविरचितविदारणं धाराधरनामानं क्राकं रघुपतिर्व्यलोकयत् ॥ 2948 ॥

३२५ । नौ सदेडिच्च ।

‘ निष्कोऽस्त्री हेमि तत्फले ’ ।

३२८ । हियो रश्च लो वा ।

‘ हीका ह्रीका त्रपा मता ’ ।

३२९ । शकेरुनोन्तोन्त्युनयः ।

उन उन्त उन्ति उनि एते चत्वारः स्युः । शकुनः शकुन्तः शकुन्तिः शकुनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2613. शकुन्ताः ।

३३० । भुवो झिच् ।

भवन्तिर्वर्तमानकालः । बाहुलकादवेश्च । अवन्तिः । वदेर्वदन्तिः । ‘ किंवदन्ती
जनश्रुतिः ’ I. v. 7. इत्यमरः ।

रघुवंशे—VI. 32.

अवन्तिनाथोऽयमुदग्रबाहुर्विशालवक्षास्तनुवृत्तमध्यः ।

आरोप्य चक्रमममुष्णतेजास्त्वष्ट्रेव यल्लोलिखितो विभाति ॥ 2949 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1278. किंवदन्ती । ‘ कृदिकारादक्तिनः ’ (ग. सू. 50.)
सू. 503) इति डीष् ।

३३३ । कृष्टदारिभ्य उनन् ।

‘ करुणो वृक्षभेदः स्यात्करुणा च कृपा मता ’ । वरुणः । दारुणम् ।

चम्पूभारते—V. ३९.

वनं यियासोः कठिने सभान्ते
जटासु रोघो न वभूव यस्व ।
वने विजृम्भत्करुणे तु तस्य
जटासुरोऽघोऽजनि धर्मसूनोः ॥ २९५० ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४५१. वरुणस्य दिशा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६६६. दारुणा ।

३३४ । तौरश्च लो वा ।

तरुणस्तल्लनो युवा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८६९. तरुणता ।

३३५ । क्षुधिपिशिमिथिभ्यः कित् ।

क्षुधुनो म्लेच्छजातिः । पिशुनः । मिथुनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६६६. पिशुना ।

चम्पूरामायणे—I. ५.

ग—तत्र कञ्चन क्रौञ्चमिथुनादेकं पञ्चशरविद्धमपि व्याधेनानुविद्धं निध्यायतो
बद्धानुकम्पस्य भगवतो वारुमीकेर्वदनारविन्दाच्छन्दोमयी काचिदेवं निस्ससार सरस्वती
॥ २९५१ ॥

३३६ । फलेर्गुक् च ।

फल्गुनः पार्थः । प्रज्ञाद्यण् । फाल्गुनः ।

चम्पूभारते—V. २.

नाकमेत्य घनुरङ्कितदोष्णा
नायको दिविषदामतिहृष्टः ।
नाम फाल्गुन इति ब्रुवता स्वं
नन्दनेन जगृहे पक्ष्युग्मे ॥ २९५२ ॥

३३७ । अशैर्लशश्च ।

लशुनम् ।

३३८ । अर्जेर्णिलुक् च ।

अर्जुनः ।

३३९ । तृणाख्यायां चित् ।

अर्जुनं तृणम् ।

३४० । अर्तेश्च ।

अरुणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2451. नवकुङ्कुमारुणपयोधरया ।

३४१ । अजियमिशीङ्भ्यश्च ।

वयुनं देवमन्दिरम् । यमुना । शयुनोऽजगरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2924. यमुना ।

३४२ । वृतृवदिह्निकमिकषिभ्यस्सः ।

वसँ । तसँ । 'तसँः प्लवसमुद्रयोः' । वत्सः । वत्सं वक्षः । हंसः ।
 'कंसोऽस्त्री पानभाजनम्' II, ix, 32. इत्यमरः । कक्षं अरण्यम् ।

३४३ । प्लुषेरञ्चोपधायाः ।

प्लुक्षः ।

३४४ । मनेर्दीर्घश्च ।

मांसम् ।

३४५ । अशेर्देवने ।

अक्षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2933. अक्षकीडा ।

३४६ । स्नुत्रश्चिकृत्यृषिभ्यः कित् ।

स्नुषा । वृक्षः । कृतसमुदकम् । ऋक्षं नक्षत्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2648. स्नुषावत्सलतया ।

चम्पूभारते—II. 34.

वृक्षेण वृक्षं गिरिणा गिरीन्द्रं

हस्तेन हस्तं वचसा वचश्च ।

परस्परेण प्रतिरुध्य घोरं

समीकमेतौ सममादघाते ॥ 2953 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1745. ऋक्षगणैः ।

३४७ । ऋषेर्जातौ ।

‘ ऋक्षोऽद्विभेदे भल्लूके शोणके कृतवेधने । ऋक्षमुक्तं च नक्षत्रे ’ इति विश्वः ।

३५० । अशेस्सरः ।

अक्षरम् ।

चम्पूभारते—I. 37.

ग.—इत्यसङ्कोचं शोचतः पत्युरग्रभुवि समग्रमन्दाक्षरमणीयमन्दाक्षरमणियन्त्रि-
तमिदं वचनं पृथापि कथयामास ॥ 2954 ॥

३५१ । वसेश्च ।

वत्सरः ।

३५२ । सपूर्वाच्चित् ।

संवत्सरः ।

३५३ । कृधूमदिभ्यः कित् ।

बाहुलकान्न षत्वम् । ‘ कृसरः स्यातिलौडनम् ’ । धूसरः । मत्सरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३६. मत्सरिणाम् ।

३५९ । वृतेवृद्धिश्च ।

वार्ताकुः । बाहुलकादुकारस्यात्वं वार्ताकम् ।

३६१ । सृयुवचिभ्योऽन्युजागूजक्नुचः ।

क्रमात्स्युः । 'सरण्युर्मेघवातयोः' । यवागूः । 'वचवनुर्विप्रवाग्मिनोः' ।

३६२ । आनकः शीङ्भियः ।

शयानकोऽजगरः । भयानकः ।

चम्पूरामायणे—I. ३३.

ग—अथ कदाचिदपरिमेयमायाभयानकयुद्धसमुद्धतदैत्यबलावस्कन्दकान्दिशीक-
वृन्दारकानीकपरिवार्यमाणरथः पङ्क्तिरथः तपश्चर्याजातानामाश्चर्याणामायतनं त्रिशङ्कुयाजिनं
भगवन्तं पद्यप्रबन्धमिव दर्शितसर्गभेदं प्राकृतव्याकरणमिव प्रकटितवर्णव्यत्यासं बुधमिव
सोमसुतं कुशिकसुतमद्राक्षीत् ॥ २९५५ ॥

३६४ । उल्मुकदर्विहोमिनः ।

उष दाहे । षस्य लः मुकप्रत्ययश्च । उल्मुकं ज्वलदङ्गारम् । हणातेर्विः ।
दर्विः । जुहोतेर्मिनिः । होमी ।

चम्पूभारते—VI. ८.

दुर्वीरगर्वासहनोऽथ भीमो

दर्वीकरादर्शितसूदभावः ।

शोणाधरालोलुपसूतसूनोः

प्राणानिलान्पारयितुं किलासीत् ॥ २९५६ ॥

३६५ । हियः कुक् रथ लो वा ।

हीकुः । हीकुः । लज्जावान् ।

३६६ । हसिमृग्रिण्वादिदमित्कूमुर्विभ्यस्तन् ।

दशभ्यस्तन् स्यात् । 'तित्त्र' (सू. ३16३) इति नेट् । हस्तः । वर्तः । गर्तः ।
एतः कर्तुरः । वातः । अन्तः । दन्तः । 'लोटः स्यादश्रुचिहयोः' । 'पोतो बालबहित्रयोः' ।
धूर्तः । बाहुलकात्तुसेर्दीर्घश्च । तूस्तं पापं धूर्जिटा च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९५३. हस्तेन हस्तम् ।

चम्पूभारते—II. ३.

सुप्तस्य तस्य तु सुयोधनभृत्यमुक्ता

वाताशनाश्च सकला वनदेवताश्च ।

आशीर्द्धियं वपुषि चःयुषि च प्रतेजुः

पूर्वा न तत्र चरमैव पुपोष वीर्यम् ॥ २९५७ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८८४. वातायुः । अन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १७६५. दन्तकुन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८४७. कपोतपोतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५७६. हस्तः ।

३६७ । नञ्याप इट् च ।

नापितः ।

३६८ । तनिमृड्भ्यां किञ्च ।

ततम् । मृतम् ।

३६९ । अञ्जिघृसिभ्यः क्तः ।

अक्तम् । घृतम् । सितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५३. घृतम् ।

माघे—I. २५.

सितं सितिन्ना सुतरां मुनेषु-

र्विसारिभिस्सौघमिवाथ लम्भयन् ।

द्विजाबलिभ्याजनिशाकरांशुभि-

श्शुचिसितां वाचमवोचदच्युतः ॥ 2958 ॥

३७० । दूतनिभ्यां दीर्घश्च ।

दूतः । तातः ।

चम्पूरामायणे—I. 105.

ग. — तत्र दशरथस्तीतापरिणयकृतनिश्चयजनकप्रहितदूताहूतः पुरोहिताभ्युपग-
मान्मिथिलामुपागमत् ॥ 2959 ॥

चम्पूरामायणे—V. 60.

हा तात हा जननि हा सुत हा सहाय

हा पौत हा प्रियसखि क नु हा हतोऽस्मि ।

इत्यादिपौरपरिदेवनभारवाग्भि-

रापूरि रावणपुरी शिखिना परीता ॥ 2960 ॥

३७१ । जेमुट् चोदात्तः ।

जीमूतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1206. जीमूतनादायितम् ।

३७२ । लोष्टपलितौ ।

लुनातेः क्तः । तस्य सुट् । धातोर्गुणः । लोष्टम् । पलितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2247. पलितंभावुक्ताः ।

३७३ । हृश्याभ्यामितन् ।

हरितश्येतौ वर्णभेदौ ।

३७४ । रुहे रश्च लो वा ।

‘ रोहितो मृगमत्स्ययोः ’ । लोहितं रक्तम् ।

३७५ । पिशेः किञ्च ।

पिशितं मांसम् ।

भाषे—VI. 5.

स्फुटमिवोज्ज्वलकाञ्चनकान्तिभि-

र्युतमशोकमशोभत चम्पकैः ।

विरहिणां हृदयस्य भिदाभृतः

कपिशितं पिशितं मदनाग्निना ॥ 2961 ॥

३७८ । वृज एण्यः ।

वरेण्यः ।

३८० । राजैरन्यः ।

राजन्यो बहिः । 'राजधशुराद्यत्' (सू. 1153) इति यति निष्पन्नस्तु
राजन्यशब्दः क्षत्रियजातिवाचकः ।

३८१ । शूरम्योश्च ।

शरण्यम् । रमण्यम् ।

३८२ । अर्तेर्निच्च ।

अरण्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2406. अरण्ययाने ।

३८३ । पर्जन्यः ।

पृषु सेचने । षस्य जः 'पर्जन्यः शक्रमेघयोः' ।

३८४ । वदेरान्यः ।

'वदान्यस्त्यागिवाग्मिनोः' ।

चम्पूभारते—V. १३.

यद्गोष्ठीपतिहारभूतलशिला चिन्तामणिः कल्पका
 यत्पारमवृतिर्दुमाश्च सुरभिस्ता होमधेनुः पुनः ।
 ताहभ्याचति चेदुपेत्य मघवा सम्पूर्य तत्कामनां
 त्रैलोक्यस्य द्वादहन्यसंसुदुपरि स्वामेष मे निश्चयः ॥ 2962 ॥

३८५ । अभिनक्षियजिवधिपतिभ्योऽतन् ।

अमलं भाजनम् । नक्षत्रम् । यजत्रम् । वधलमायुधम् । पतलं तनुरुहम् ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 802. अतीतनक्षत्रपथानि ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 751. पतति ।

३८६ । गडैरादेश्च कः ।

कडलम् । डलयोरेकत्वस्पर्णात्कललम् ।

माघे—IV. ३4.

आसादितस्य तमसा नियतेर्नियोगा-
 दाकांक्षतः पुनरपक्रमणेन कालम् ।
 पत्युस्त्विषामिह महौषधयः कलल-
 स्थानं परैरनभिभूतममूर्ध्वहन्ति ॥ 2963 ॥

३८७ । वृजश्चित् ।

धरत्वा चर्ममयी रज्जुः ।

३९० । भृमृदृशियजिपर्विपच्यमितमिनिमिहर्षेभ्योऽतच् ।

दशभ्योऽतच् स्यात् । भरतः । मरतो मृत्युः । 'दर्शितस्सोमसूर्ययोः' । यजतः
 ऋत्विक् । पर्वतः । पचतोऽग्निः । अमतो रोगः । तमतस्तृष्णापरः । नमतः प्रह्वः ।
 हर्षतोऽध्वः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1119. पर्वतः नारदसखो मुनिः शैलश्च ।

३९१ । पृषिरञ्जिभ्यां कित् ।

पृषतो मृगो विन्दुश्च । रजतम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २३९५. इजत्गिरिः ।

३९३ । शीङ्शपिरुगामिवञ्चिजीविप्राणिभ्योऽथः ।

सप्तभ्योऽथः स्यात् । शययोऽजगरः । शपथः । रवथः कौकिलः । गमथः पथिकः पन्थाश्च । वञ्चथो धूर्तः । वन्दीति पाठे कर्त्तरि कर्त्तृणि वा प्रत्ययः । वन्दते वन्द्यते वा वन्दथः स्तोता स्तुत्यश्च । जीवथः आयुष्मान् । प्राणथो बलवान् । बाहुलकाच्छमिद-
मिभ्याम् । ' शमथस्तु शमशान्तिर्दान्तिस्तु दमथो दमः ' III, ii, ३. इत्यमरः ।

चम्पूरामायणे—II. 71.

ग.—तत्र सामात्यः समुपेत्य पत्युश्चिताधिरोहणमभिलषन्तीं कौसल्यां भरत-
श्शपथश्चैर्निवार्य वसिष्ठादिष्टेन पथा दशरथाय सदा यागशीलाय यायजूकामिप्रेतं
प्रेतकृत्यमकरोत् ॥ २९६४ ॥

३९६ । उपसर्गे वसेः ।

आवसथो गृहम् । सबसथो ग्रामः ।

३९७ । अत्यविचमितमिनमिरभिलभिनभितपिपतिपनिपणिमहिभ्योऽसच् ।

तयोदशभ्योऽसच् स्यात् । अवतीत्यतसो वायुरात्मा च । अवतीत्यवसो राजा
भानुश्च । चमन्त्यस्मिन्ध्वमसस्तोमपानपात्रम् । ताम्यत्यस्मिन्निति तमसोऽन्धकारः । नमसो-
ऽनुकूलः । रभसो वेगहर्षयोः । लभसो धनं याचकश्च । नभते नभ्यति वा नभस
आकाशः । तपसः पक्षी चन्द्रश्च । पतसः पक्षी । ' पनसः कण्डकिफलः ' II, iv, 61.
इत्यमरः । पणसः पण्यद्रव्यम् । महसं ज्ञानम् ।

माथे—VII. 7.

तव सपदि समीपमाथे ता-

महमिति तस्य मयाप्रतेऽभ्यगाथि ।

अतिरभस कृताल्लुर्माजा-

मनृतागरे गुग्गारे मः कृथ मास् ॥ २९६५ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८७४. तमसा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2594. पनसः ।

३९८ । वेजस्तुट् च ।

बाहुलकादात्वामावः । वेतसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1312. वैतसीं वृत्तिं वेतससम्बन्धिनीं वृत्तिम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1378. वेतस्यतीभिरद्धिः । 'कुमुद' (सू. 1306)
इति ड्मत्तुप् ।

३९९ । वहियुभ्यां णित् ।

वाहसोऽजगरः । यावसस्तृणसङ्घातः ।

४०० । वयश्च ।

वय गतौ । वायसः काकः ।

४०१ । दिवः कित् ।

दिवसं दिवसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 291. दिवसोऽनुमित्रम् ।

४०२ । कृशूलिकलिगर्दिभ्योऽभच् ।

करभः । शरभः । शलभः । कलभः । गर्दिभः ।

माघे—V. ३.

भास्वत्करव्यतिकरोल्लसिताम्बरान्ताः

सापत्रपा इव महाजनदर्शनेन ।

संविद्युरम्बरविकासिचमूसमुत्थं

पृथ्वीरजः करभकण्ठकडारमाशाः ॥ 2966 ॥

करभः उद्धृपोतः ।

चम्पूरामायणे—I. 38.

अस्मिन्पुरा पुरमिदः परमेश्वरस्य

फालान्तरालनयनज्वलने मनोभूः ।

सद्यः प्रपद्य शूलभत्वममुञ्चदङ्गं

तस्मादसुं जनपदं विदुरङ्गसंज्ञम् ॥ 2967 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2728. कलभाः त्रिशद्वर्षाः करिणः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. 5.

हया जिहेषिरे हर्षाद्गम्भीरं जगर्जुर्गजाः ।

सन्त्रस्ताः करभा रेडः चुकुवुः पत्तिपङ्क्तयः ॥ 2968 ॥

४०३ । ऋषिवृषिभ्यां कित् ।

ऋषभः । वृषभः ।

किरातार्जुनीये—XIV. 40.

महर्षभस्कन्धमनूनकन्धरं

बृहच्छिलावप्रघनेन यक्षसा ।

समुज्जिहीर्षुं जगतीं महाभरां

महावराहं महतोऽर्णवादिव ॥ 2969 ॥

भट्टिकाव्ये—XIV. 6.

तुरङ्गाः पुस्फुटुर्भीताः पुस्फुर्लृषभाः परम् ।

नार्यश्चुभिरि मन्डुर्मुसुहुः शुशुचुः पतीन् ॥ 2970 ॥

४०५ । रासिवह्निभ्याञ्च ।

रासभः । बल्लभः ।

किरातार्जुनीये—XVI. 7.

भूरेणुना रासभधूसरेण तिरोहिते वर्त्मनि लोचनानाम् ।

नास्त्यत्र तेजस्विभिस्सुकानामहि प्रदोषस्सुरसुन्दरीणाम् ॥ 2971 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1305. कौसत्यायनिवल्लभाम् ।

४०६ । जृविशिभ्यां झच् ।

जरन्तो महिषः । वेशन्तः पल्वलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३६. वेशन्तपङ्कविहतेः ।

४०८ । तृभूवहिवसिभासिसाधिगडिमण्डिजिनन्दिभ्यश्च ।

दशभ्यो झच् स्यात् । स च षित् । तरन्तस्समुद्रः । तरन्ती नौका । भवन्तः
कालः । वहन्तो वायुः । वसन्त ऋतुः । भासन्तः सूर्यः । साधन्तो भिक्षुः । गण्डयन्तो
जलदः । मण्डयन्तो भूषणम् । जयन्तः शक्रपुत्रः । नन्दयन्तो नन्दकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६०३. वसन्तः ।

चम्पूभारते—V. ८.

पुनः पुनस्तत्र पुलोमपुत्र्याः

जयन्तशङ्कां दधतः स्वकान्त्या ।

नरस्य मौर्वीकिण एव दोष्णो-

र्नामग्रहेषु स्वलनं न्यरौत्सीत् ॥ २९७२ ॥

४०९ । हन्तेर्मुट् हि च ।

हेमन्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६७. हेमन्ते भवो हैमनः । 'सर्वत्र' (सू. १८९०)
इति हेमन्तशब्दाच्छैषिकोऽण् ।

४११ । ऋच्छेररः ।

ऋच्छरा वेश्या । बाहुलकात् जर्जरझर्झरादयः ।

४१२ । अर्तिकमिभ्रमिचमिदेविवासिभ्यश्चित् ।

षड्भ्योऽश्चित्स्यात् । अररं कपःटम् । कपरः कामुकः । भ्रमरः । चमरः ।
देवरः । वासरः ।

चम्पूभारते—II. 43.

तादृशः प्रलयकालकठोरो

द्यासरस्स तु ममालयभूमैः ।

द्वारि तिष्ठति बकात्परितुष्टा-

त्पारितोषिकमिवाद्य जिघृक्षुः ॥ 2973 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2828. भ्रमरावलिः ।

माघे—IV. 43.

सङ्कीर्णकीचकवनस्खलितैकवाल-

विच्छेदकातरघियश्चरितुं चमर्यः ।

अस्मिन्मृदुश्वसनगर्भतदीयरुप्र-

निर्यत्स्वनश्रुतिसुखादिव नोत्सहन्ते ॥ 2974 ॥

चमर्यः चमरखियः ।

४१४ । अङ्गिमदिमन्दिभ्य आरन् ।

अङ्गारः । मदारो वराहः । मन्दारः पारिजातकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2247. मदनहुतमुगङ्गारसदृश ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 277. मन्दारमाल्यम् ।

४१५ । गडेः कड च ।

कडारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2966. करभकण्ठकडारम् ।

४१६ । शृङ्गारभृङ्गारौ ।

शृभृञ्भ्यामारलुम् गुग्गुस्वश्च । शृङ्गारो रसः । भृङ्गारः कनकालुका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2247. कमलभृङ्गार ।

४१७ । कञ्जिमृजिभ्यां चित् ।

कञ्जिः सौत्रः । कञ्जारो मयूरः । मार्जारः ।

४१८ । कमेः किदुचोपधायाः ।

चिदित्यनुवृत्तेरन्तोदात्तः । कुमारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1688. कुमारभृत्या बालचिकित्सा ।

४१९ । तुषारादयश्च ।

तुषारः । कासारः । सहार आम्रभेदः ।

भाषे—VI. 60.

धृततुषारगणस्य नभस्वत-

स्तरुल्लाङ्गलितर्जनविभ्रमाः ।

पृथुनिरन्तरमिष्टभुजान्तरं

वनितया नितया न विषेहिरे ॥ 2975 ॥

चम्पूभारते—II. 24.

ग.—तावत्सोऽपि गन्धवहसूनुरन्धतमसबन्धुरं सक्थिजवसमुत्थितमरुदुत्पाटित-
तरुविटपवसतिविघटनसमुद्भ्रान्तशकुन्तकुलनिबद्धनिध्वानमध्वानं विलङ्घ्य कस्यचित्कानन-
कासारतीरतरोरधिपरिसरमेतानवतार्य तदीयपरिरक्षणविचक्षणः क्षणमऽवतस्थे ॥2976॥

४२० । दीडो नुट् च ।

दीनारः सुवर्णाभरणम् ।

४२१ । सत्तेरपः षुक् च ।

सर्षपः ।

४२३ । कणेस्संप्रसारणञ्च ।

कुणपम् ।

चम्पूभारते—II. 53.

तं विकृष्य पुरसीन्नि निशीथे
 तत्क्षणात्कुणपमर्शनदौषम् ।
 मार्ष्टुकाम इव मारुतसूनु-
 म्मर्तुरङ्घ्रमुपसेवितुमागात् ॥ 2977 ॥

४२५ । विटपपिष्टपविशिषोलपाः ।

चत्वारोऽमी कपनप्रत्ययान्ताः । विट शब्दे । विटपः । विशतेरादेः पः ।
 प्रत्ययस्य तुट् । षत्वम् । पिष्टपं भुवनम् । विशतेः प्रत्ययादेरित्त्वम् । विशिषं मन्दिरम् ।
 बलतेस्संपसारणम् । उलपं कोमलं तृणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1876. विटपं पलवम् । 'विटपः पलवे पिष्टे'
 इति विश्वः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 132. नवोलपालङ्कृतसैकताभाः ।

किरातार्जुनीये—X. 3.

निहितसरसयावकैर्बभासे
 चरणतलैः कृतपद्धतिर्वधूनाम् ।
 अविरलविततेव शक्रगोपै-
 ररुणितनीलतृणोलपा धरित्री ॥ 2978 ॥

चम्पूभारते—XII. 1.

शल्यं ततः परमरातिकुलस्य चित्ते
 शल्यं दिशन्तमनिशं रमणः कुरुणाम् ।
 कल्यं रणेषु पृत्तनाधिपतिं विधाय
 तुल्यं ¹ त्रिविष्टपपतेः स्वममन्यतासौ ॥ 2979 ॥

विष्टपम् ।

1. सूत्रे विटपविष्टप इति पाठपक्ष इदमुदाहरणम् ।

४२६ । वृतेस्तिकन् ।

वर्तिका ।

४२७ । कृतिभिदिलतिभ्यः कित् ।

कृत्तिका । भित्तिका भित्तिः । लत्तिका गोग ।

चम्पूरामायणे—I. 62.

तत्राभूत्कृत्तिकाप्रित्यै षोढारूढमुखाभ्वुजम् ।

तारकध्वान्तनिध्वंसि सद्यः प्राप्पमातुरं महः ॥ 2980 ॥

४२८ । इण्यश्लिभ्यां तकन् ।

इष्टका । अष्टका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1171. नवहाटकेष्टकचित् । 'इष्टकेषीका'
(सू. 1006) इति ह्रस्वः ।

४२९ । वीपतिभ्यां तनन् ।

वी गत्यादी । वेतनम् । पतनम् ।

४३१ । ददलिभ्यां भः ।

दर्भः । 'दरुमः स्याद्विचक्रयोः' ।

खुवंशे—XI. 31.

तौ प्रणामचलकाकपक्षकौ

आतराववभृथाच्छ्रुतो मुनिः ।

आशिषामनुपदं समस्पृश-

द्वर्भपादिततलेन पाणिना ॥ 2981 ॥

४३२ । अर्तिगृभ्यां भन् ।

अर्भः । गर्भः ।

४३३ । इणः कित् ।

इभः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 188. इभकुम्भ ।

४३४ । असिसञ्जिभ्यां विथन् ।

अस्थि । सविथ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2779. अस्थि । ' बहुव्रीहौ ' (सू. 852)
इति षच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2976. सविथ ।

४३५ । प्लुषिकृपिशुषिभ्यः विसः ।

प्लुक्षिर्वहिः । कुक्षिः । शुक्षिर्वातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1102. कुक्षिन्भरिः । ' फलेग्रहिः ' (सू. 2940)
इति सूत्रे चात् कुक्षिभरिः इति निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2007. कुक्षी उदरपार्थी ।

४३६ । अशेर्नित् ।

अक्षि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 75. चकोराक्षि । ' बहुव्रीहौ ' (सू. 852) इति
षचि ङीष् ।

४३७ । इषेः कसुः ।

इसुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 61. इक्षुच्छायनिषादिन्यः ।

४३८ । अवितृस्तृतन्त्रिभ्य ईः ।

अवीर्नारी रजखल । तरीर्नीः । स्तरीर्धूमः । तन्त्रीर्नीजादेर्गुणः ।

४३९ । यापोः किद् द्वे च ।

ययीरश्वः । 'पपीः स्यात्सोमसूर्ययोः' ।

४४० । लक्षेष्टुट् च ।

लक्ष्मीः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 620, लक्ष्मीभृतः ।

॥ इत्युणादिषु तृतीयः पादः ॥

॥ अथ चतुर्थः पादः ॥

—:0:—

४४१ । वातप्रमीः ।

वातशब्द उपपदे माघातोरीप्रत्ययः स च कित् । वातप्रमीः । अयं स्त्रीपुंसयोः ।

४४२ । ऋतन्यञ्जिवन्यञ्ज्यर्षिमद्यत्यङ्गिकुयुकुशिभ्यः

ऋत्तिन्यतुजलिजिष्ठुजिष्ठजिसन्स्यनिथिनुह्यसासानुकः ।

द्वादशभ्यः कलिजादयः क्रमात्स्युः । अर्तेः कलिच् । यण् । 'बद्धसुष्टिः करो रलिः सोऽरलिः प्रस्ताङ्गलिः' । तनोतेर्यतुच् । तभ्यतुर्वायू रात्रिश्च । अञ्जेरलिच् । अङ्गलिः । वनेरिष्टुच् । वनिष्टुः स्थविरान्त्रम् । अङ्गेरिष्टुच् । अञ्जिष्ठो भानुः । अर्षयते-रिसन् । अर्षिसोऽप्रमांसम् । मदेः स्यन् । मांस्यः । अतेरिथिन् । अतिथिः । अङ्गेरुलिः । अङ्गुलिः । कौतेरसः । कवसः । अच इत्येके । कवच् । यौतेरासः । यवासो दुरालभा । कृशेरानुक् । कृशानुः ।

चम्पूभारते—VII. 19.

जले मत्स्यान्दधानोऽपि स्थले मत्स्यान्विलोक्तिम् ।

आगतोऽब्धिरिवानीकः कुरूणां ददृशे ततः ॥ 2982 ॥

चम्पूभारते—V. 87.

सततं सदर्थिसदसे बहु दातुं

सकुतूहलस्य पुरुषस्य जगत्याम् ।

उदकोर्मिकाकरधृता हि विभूषा

कनकोर्मिका तु परमङ्गलिभारः ॥ 2983 ॥

अङ्गुलिः । स्त्री । 'कृदिकारात्' (ग. सू. 50. सू. 503) इति ईकारः ।

अङ्गुल्यः कर्शाखाः स्युः' II. vi. 82. इत्यमरः ।

चम्पूभारते—XI. 18.

अप्राप्तनूतनशरक्षतिभिः स्वसैन्यै-

रस्पन्ददृष्टिभिरनुक्षणमीक्ष्यमाणः ।

दुर्योधनाग्रकरसंबलितान्ङुगुलीकः

प्राविक्षदात्मकटकं स तु भानुसूनुः ॥ 2984 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० ३३४. अङ्गुलीयकम् ।

चम्पूभारते—V. 83.

मुखसन्धानविश्लेषमुक्ते क्वचचकुण्डले ।

तवैते भूषणे शोभां तन्वाते परदुर्लभाम् ॥ 2985 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2585. कुशानुः ।

४४३ । श्रः करन् ।

उत्तरसूत्रे किङ्कहणादिह ककारस्य नेत्वम् । शर्करा ।

४४४ । पुषः कित् ।

पुष्करम् ।

४४५ । कलंश्च ।

पुष्कलम् ।

४४६ । गमेरिनिः ।

गमिष्यतीति गमी ।

४४७ । आङि णित् ।

आगामी ।

४४८ । भुवश्च ।

भावी । ' भविष्यति गम्यादयः ' (सू. ३171) इति निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1354. आगामिनीम् ।

चम्पूभारते—II. 95.

आतङ्कपीडामददां पुराह-

मस्या द्रुतं भाविषु बल्लभेषु ।

एवं विचिन्त्येव भयेन पादे

लाक्षाकृतं धाम पयात तन्व्याः ॥ 2986 ॥

४४९ । प्रेः स्थः ।

प्रस्थायी ।

४५० । परमे कित् ।

परमेष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2560. परमे तिष्ठतीति परमेष्ठी पितामहः । अनेन इनिः । 'अम्बाम्ब' (सू. 2918) इति षत्वम् ।

४५१ । मन्थः ।

मन्थतेरिनिः कित्स्यात् । मन्थाः मन्थानौ मन्थानः ।

४५२ । पथस्थ च ।

पन्थाः पन्थानौ पन्थानः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1079. दृशोः पन्थानं हक्पथम् । 'ऋक्पूः' (सू. 940) इत्यादिना समासान्तः ।

४५४ । बलाकादयश्च ।

बलाका । शलाका । पताका ।

४५५ । पिनाकादयश्च ।

पातेरित्त्वं नुम् च । 'पिनाकोऽस्त्री शूलशङ्करधन्वोः' III. iii. 14. इत्यमरः ।

४५६ । कषिद्भिभ्यामीकन् ।

कषीका पक्षिजातिः । 'दूषीका नेत्रयोर्मलम्' II. vi. 67. इत्यमरः ।

४५७ । अनिहृषिभ्यां क्चि ।

अनीकम् हृषीकम् ।

४५८ । कङ्कणः कङ्कणश्च ।

कण शब्दे । अस्माद्यङ्लुगन्तादीकन् घातोः कङ्कणादेशश्च । 'घण्टिकायां कङ्कणीका सैव प्रतिसरापि च' ।

४६० । पर्फरीकादयश्च ।

स्फुर स्फुरणे । अस्मादीकन्, घातोः पर्फरादेशश्च । पर्फरीकं किसलयम् । दर्दरीकं वादितम् । झर्झरीकं शरीरम् । तित्तिडीको वृक्षभेदः ।

(ग—सू.) 'चरेर्नुम् च । 199.

चञ्चरीको भ्रमरः । मर्मरीको हीनजनः । कर्करीका गलन्तिका । पुणतेः, पुण्डरीकं वादित्रम् । पुण्डरीको व्याघ्रोऽभिर्दिग्माजश्च ।

चम्पूभारते—I. 28.

तत्र चित्रमवनीपतेस्ततश्चन्द्रहासपतले चकार यत् ।

पोषितेषु वनमध्यचर्यया पुण्डरीकनिवहेषु मीलनम् ॥ 2987 ॥

'व्याघ्रेऽपि पुण्डरीको ना' III. iii. 11. इत्यमरः ।

४६१ । ईषेः किद्स्वश्च ।

ईषीका । शलाका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1172. ईषीकाम् । 'इष्टकेषीका' (सू. 1006) इति तूलयोगे ह्रस्वः स्यात् ।

४६३ । सतेर्नुम् च ।

सृणीका लाला ।

४६५ । अलीकाद्यश्च ।

कीकन्नन्ता निपात्यन्ते ! अल भूषणादौ । अलीकं मिथ्या । विपूर्वाद्यलीकं
विप्रियं खेदश्च । व्यलीकं पटलप्रान्ते इत्यादि ।

माघे—V. 1.

इत्थं गिरः प्रियतमा इव सोऽव्यलीकाः

शुश्राव सूततनयस्य तदा व्यलीकाः ।

रन्तुं निरन्तरमिषेष्ट ततोऽवसाने

तासां गिरौ च बनराजिपटं वसाने ॥ 2988 ॥

अव्यलीका अप्रियरहिताः । व्यलीकाः विगताः नृताः । सत्या इत्यर्थः ।

माघे—III. 58.

रम्या इति प्राप्तवतीः पताका

रागं विविक्ता इति वर्धयन्तीः ।

यस्यामसेवन्त नमद्वलीकाः

समं वधूर्भिर्वलभीर्युवानः ॥ 2989 ॥

नमद्वलीकाः नम्रनीघ्राः । ' वलीकनीघ्रे पटलप्रान्ते ' II. ii. 15. इत्यमरः ।

४६६ । कृतृभ्यामीषन् ।

' तत्तु शुष्कं करीषोऽस्त्री ' II. ix. 51. इत्यमरः । तरीषः तरिता ।

४६७ । शृपृभ्यां किञ्च ।

शिरीषः । पुरीषम् ।

माघे—VI. 22.

रवितुरङ्गतनूरुहदुह्यतां दधति यत्र शिरीषरजो रुचः ।

उपययौ विदधन्नवमल्लिकारुचिरसौ चिरसौरभसम्पदः ॥ 2990 ॥

४६८ । अर्जेर्ऋज च ।

ऋजीषं पिष्टपचनम् ।

४६९ । अम्बरीषः ।

अयं निपात्यते । अवि शब्दे । 'अम्बरीषः पुमान् ब्राह्मणः' । 'क्लीवे-
ऽम्बरीषम् ब्राह्मो ना' II. ix. 30. इत्यमरः ।

४७० । कृशपृकटिपटिशौटिभ्य ईरन् ।

करीरो वंशाङ्कुरः । शरीरम् । परीरं फलम् । कटीरः कन्दरो जघनप्रदेशश्च ।
पटीरश्चन्दनः कण्टकः कामश्च । 'शौटीरस्त्यागिवीरयोः' । ब्राह्मणादिस्वात् ष्यञ् ।
शौटीर्यम् ।

माघे—IV. 14.

विभिन्नवर्णा गरुडाग्रजेन

सूर्यस्य रथ्याः परितः स्फुरन्त्या ।

रलैः पुनर्यत्र रुचा रुचं स्वा-

मानिन्यिरे वंशकरीरनीलैः ॥ 2991 ॥

वंशकरीरनीलैः वंशाङ्कुरश्यामलैः । 'वंशाङ्कुरे करीरोऽस्त्री III. iii. 173.
इत्यमरः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 36. शरीरम् ।

चम्पूरामायणे—VI. 8.

अमी तटसमीपनिर्झरतरङ्गरिङ्गत्पयो-

जडीकृतपटीरभूरुहकुटीरसंसारिणः ।

मनो विधुरयन्ति मे मलयमेखलामेदुरा

दुरासदवनप्रियप्रियतमारुता मारुताः ॥ 2992 ॥

४७१ । वशेः कित् ।

उशीरम् ।

४७२ । कशेर्षुट् च ।

कश्मीरो देशः ।

४७३ । कुत्र उच्च ।

कुरीरं मैथुनम् ।

४७४ । वसेः क्विच्च ।

क्षीरम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2635. क्षीराम्बोधेः ।

४७५ । गभीरगम्भीरौ ।

गमेर्भः । पक्षे नुच्च ।

४७६ । विषा विहा ।

स्यतिजहातिभ्यां विपूर्वाभ्यामाप्रत्ययः । विषा बुद्धिः । विहा स्वर्गः । अव्यये इमे ।

४७७ । पच एलिमच् ।

पचेलिमो वह्निरव्योः । 'केलिमर उपसंख्यानम्' (वा. 1919. सू. 2834) इति तु भावकर्मणोरेव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 214. पचेलिमं स्वतः पक्वम् । 'कर्मकर्तारि चायमिष्यत' इत्याह वृत्तिकारः ।

४७८ । शीडो धुकुकलज्वालनः ।

चत्वारः प्रत्ययाः स्युः । शीडु मघम् । शीलं स्वभावः । शैवलः । शेवालम् । बाहुलकादस्य पोऽपि । 'शेवालं शैवले न स्त्री शेपालो जलनीलिका'

माघ—X. 11.

पीतशीधुमधुरैर्मिथुनानामाननैः परिहृतं चषकान्तः ।

त्रीलयारुददिवालिविरावैर्नीलनीरजमगच्छदघस्तात् ॥ 2993 ॥

चम्पूरामायणे—I. 81.

आवर्तगर्तसम्भ्रान्तविमानप्लवविप्लवा ।

नीलजीमूतशेवालकृतनीलहरितटा ॥ 2994 ॥

४७९ । मृकणिभ्यामूकणौ ।

मल्लको मृगः । काणूकः काकः ।

४८० । बलेरूकः ।

बलकः पक्षी उत्पलमूलञ्च ।

४८१ । उलूकादयश्च ।

बलेस्सम्प्रसारणमूकश्च । उलूकाविन्द्रपेचकौ । वावूको वक्ता । मल्लकः ।
शमेर्लुक् च । शम्बूको जलशुक्तिः ।

४८२ । शलिमण्डिभ्यामूकण् ।

शालकं कन्दविशेषः । मण्डूकः ।

४८३ । नियो मिः ।

नेमिः ।

रघुवंशे—I. 17.

रेखामात्रमपि क्षुण्णादामनोवर्त्मनः परम् ।

न व्यतीयुः प्रजास्तस्य नियन्तुर्नेमिवृतयः ॥ 2995 ॥

४८४ । अर्तेरूच्च ।

ऊर्मिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1151 ऊर्मिहस्तैः ।

४८५ । भ्रुवः कित् ।

भूमिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2094. भूमौ शेते ।

४८६ । अश्नोते रश्च ।

रश्मिः किरणो रज्जुश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1982. रथरश्मिसंयतम् ।

४८८ । वीज्याज्वरिभ्यो निः ।

‘ वेणिः स्यात्केशविन्यासः प्रवेणी च स्त्रियामुभे ’ । उदानिः । जूर्णिः ।

चम्पूभारते—XII. 20.

ग—ततस्संवर्तसमयसच्छात्रे तादृशि कुरूणामुभयेषामपि संप्रहारे कृष्णा-
वेणिबन्धायुषा सह परिसमाप्ते ॥ 2996 ॥

वेणिः । ‘ कृदिकारात् ’ (ग. सू. 50. सू. 50३) इति ङीषि वेणी ।

४८९ । सृष्टृषिभ्यां कित् ।

सृणिरङ्कुशः । ‘ वृष्णिः क्षत्रियमेषयोः ’ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2151. सृणिं शिताग्रम् ।

४९० । अङ्कनेलीपथ ।

अग्निः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 842. अग्निचित् ।

४९१ । वहिश्चिभ्युद्रुग्लाहात्वरिभ्यो नित् ।

वहिः । श्रेणिः । श्रोणिः । योनिः । द्रोणिः । ग्लानिः । हानिः । तूर्णिः ।
बाहुलकान्त्वानिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1985. वह्निः ।

रघुवंशे—I. 43.

श्रेणीबन्धाद्धितन्वद्धिरस्तम्भां तोरणस्रजम् ।

सारसैः कलनिर्हादैः कचिदुन्नमिताननौ ॥ 2997 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 28३1. हानिदद्रौ निदद्रौ ।

४९२ । घृणिपृश्निपार्ष्णिचूर्णिभूर्णि ।

एते षञ्च निपात्यन्ते । घृणिः किरणः । स्पृशतेस्सलोपः । पृश्निरल्पशरीरः ।
 पृषेवृद्धिश्च । पाष्णिः पादतलम् । चरेरुपघाया ऊत्वम् । चूर्णिः कपर्दकशतम् ।
 विभर्तेरुत्वम् । भूर्णिः धरणी ।

४९३ । वृद्व्यां विन् ।

वर्विः घस्सरः । दर्विः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९५६. दर्वी । 'उस्मुकदर्विहोमिनः' (उ. सू. ३६४)
 इति तु वृणातेर्विः । दर्विः दर्वी ।

४९६ । कृविघृष्विच्छविस्थविकिकीदिवि ।

कृविस्तन्तुवायद्रव्यम् । घृष्विर्वराहः । छास्योर्ह्रस्वत्वञ्च । छविर्दीप्तिः । स्थवि-
 स्तन्तुवायः । दीव्यतेः किकीपूर्वात् । किकीदिविश्चाषः । बाहुलकाद्भ्रूखदीर्घयोर्विनमयः ।
 चाषेण किकिदीविना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७६१. छविः ।

४८७ । पातेडतिः ।

पतिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८११. पतिः ।

४९८ । शकेर्ऋतिन् ।

शक्त्वात् ।

५०० । वहिवस्यतिभ्यश्चित् ।

वहतिः पवनः । 'वसतिर्गृह्यामिन्योः' । अरतिः क्रोधः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५३१. अग्रेगतेन वसतिम् ।

५०१ । अञ्चेः को वा ।

अङ्कतिरञ्चतिर्वातः ।

५०२ । हन्तेरंह च ।

हन्तेरतिः स्यादंहादेशश्च घातोः । हन्ति दुरितमनया अंहतिः दानम् ।
‘ प्रादेशनं निर्वपणमपवर्जनमंहतिः ’ II. vii. ३० इत्यमरः ।

५०४ । सूडः क्रिः ।

सूरिः ।

५०५ । अदिशदिभूशुभिभ्यः क्रिन् ।

अद्रिः । शद्रिः शर्करा । भूरि प्रचुरम् । शुभ्रिर्ब्रह्मा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९४३. अद्रेः शृङ्गम् ।

५०६ । वड्कचादयश्च ।

क्रिन्नन्ता निपात्यन्ते । वड्किर्वाद्यभेदो गृहदारु पार्श्वस्थि च । वपिः क्षेत्रम् ।
‘ अंहिरङ्घ्रिश्च चरणः ’ । तन्द्रिर्मोहः । बाहुलकाद्गुणः । भेरिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६८. अस्ता तन्द्रिरालस्यं यस्य तेन अस्ततन्द्रिणा ।

५०७ । राशदिभ्यां त्रिप् ।

रालिः । शक्तिः कुञ्जरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६१. रालिः ।

५०८ । अदेस्त्रिनिश्च ।

चात्त्रिप् । अत्त्री अत्त्रिणौ अत्त्रिणः । अत्त्रिः ।

चम्पूरामायणे—II. ८५.

विस्तीर्णाक्षैर्विपिनहरिणैर्वीतभीतिप्ररोहै-

र्दभग्रासेऽप्य कृतरुचिभिस्सस्पृहं वीक्ष्यमाणः ।

रामः प्राप्य प्रकृतिमहितं स्थानमत्रैर्महर्षे-

र्जम्राहास्य प्रमुदितधियः प्रेमवर्था सपर्याम् ॥ २९९८ ॥

५०९ । पतेरत्रिच् ।

पतत्रिः पक्षी ।

५१० । मृकणिभ्यामीचिः ।

मरीचिः । कणीचिः पल्लवो निनादश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७३३. शरच्चन्द्रमरीचिरोचिषम् ।

५११ । वेजो ङिञ्च ।

वीचिस्तरङ्गः । नञ्समासेऽवीचिर्नरकभेदः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५१८. वीचिलोल ।

५१४ । पुरः कृषन् ।

पुर अग्रगमने । पुरुषः । 'अन्येषामपि' (सू. ३५३९) इति दीर्घः । पूरुषः ।

चम्पूभारते—II. ६९.

ग—सोऽपि तदिदं निश्चय्य बलिपुरुषविशेषमन्दितशकटागमेन प्रथममेव कृतोन्मेषं रोषं द्विगुणयन् गिरिकन्दरमन्दिरमुखात्सरभसं निर्गत्य ॥ २९९९ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ९८४. अदिपूरुषः ।

५१५ । पूनहिकलिभ्य उषच् ।

परुषम् । नहुषः । कलुषम् ।

५१६ । पीयोरुषन् ।

पीय इति सौत्रो घातुः । पीयूषम् ।

५१७ । मस्जेर्नुम् च ।

मञ्जूषा ।

५१८ । गडेश्च ।

गण्डूषः गण्डूषा ।

५१९ । अर्त्तरुः ।

अरुः शत्रुः । अरु अरयः ।

५२१ । शकटिभ्योऽटन् ।

शकटोऽल्लियाम् । कर्किर्गत्यर्थः । कङ्कटः सन्नाहः । देवटः शिल्पी । कर्ट इत्यादि ।

चम्पूभारते—II. 48.

स शकटमधिरुद्ध भीमसेनो

दधिकलशीकुलशीमराजराशिम् ।

वकमवनवनं विवेश शाखा-

नगरमिवान्तकवीरराजधान्याः ॥ ३००० ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1446. कर्टः ।

५२२ । कृकटिकटिकटिभ्योऽम्बच् ।

करम्बं व्यामिश्रम् । कदम्बो वृक्षभेदः । कडम्बोऽग्रभागः । कटम्बो वादित्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 191. करम्बिताङ्गी व्यामिश्रितरूपा । करम्ब-
शब्दात्तकरोतीति प्यन्तात् क्तः ।

चम्पूरामायणे—V. 15.

ग—ततस्तस्यां नागपुत्रागतालङ्घिभ्तालतमालकृतमालसरल्वकुलवज्जुलतिलका-
मलककुटजलिकुचकतककक्रोलाङ्गोललवज्जविज्जतकेतकीकदम्बोदुम्बरकपित्थाश्वत्थकुरव-
कमरुवकमाकन्दकुन्दतिन्दुकचन्दनस्यन्दनचम्पकचाम्पेयपनसवेतसपलाशपाटलारसालपि -
यालुप्रायैरनेकैरनोकहनिवहैः परिवृतायां परिभ्रमन्नभ्रङ्गषविकटवितपनिविडितगगनप्रपञ्चां
काञ्चन काञ्चनमयीं शिंशपामारुरोह ॥ ३००१ ॥

५२३ । कदेर्णित्पक्षिणि ।

कादम्बः कलहंसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 93. कादम्बकादम्बिनी ।

५२४ । कलिकर्षोरमः ।

कलमः । कर्दमः ।

रघुवंशे—IV. ३७.

आपादपद्मप्रणताः कलमा इव ते रघुम् ।

फलैस्संवर्धयामासुरुखातप्रतिरोपिताः ॥ ३००२ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २६८५. आश्वानकर्दमान् ।

५२५ । कुणिपुल्योः किन्दच् ।

कुण शब्दोपकरणयोः । कुणिन्दः शब्दः । पुलिन्दो जातिविशेषः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०३. पुलिन्दः ।

५२६ । कुपेर्वा वश्च ।

कुपिन्दकुविन्दौ तन्तुवाये ।

५२९ । सतेर्णिच्च ।

इति घथिन् । सारथिः ।

रघुवंशे—I. ७८.

स शापो न त्वया राजन्न च सारथिना श्रुतः ।

नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्सुहामदिग्गजे ॥ ३००३ ॥

५३० । खर्जिपिञ्जादिभ्य उरोलचौ ।

खर्जरः । कर्पूरः । बहूरं शुष्कमांसम् । पिञ्जूलं कुशवर्तिः ।

(ग. सू.) लंगेर्वृद्धिश्च । २०१.

लाङ्गूलम् । कुसूलः ।

(ग. सू.) तमेर्वृद्धिश्च । २०२.

ताम्बूलम् ।

(ग. सू.) शृणातेर्दुमृद्धिश्च । २०३.

शार्दूलः ।

(ग. सू.) दुकोः कुक् च । २०४.

दुकूलम् । कुकूलम् ।

रघुवंशे—IV. ५७.

स्वर्जरीस्कन्धनद्धानां मदोद्धारमुगन्धिषु ।

कटेषु करिणां पेतुः पुंनागेभ्यः शिलीमुखाः ॥ ३००४ ॥

चम्पूभारते—V. २२.

इत्थं गिरा किञ्चिदुदीक्ष्य तस्य

लाङ्गूलमात्रे तरलः कपीन्द्रः ।

कोपारुणाक्षं कुरुसिंहमेनं

स्वापारुणाक्षः स्वयमेवमूचे ॥ ३००५ ॥

चम्पूरामायणे—III. ३४.

काकुत्स्थोऽप्यथ रक्षसामधिपतेर्वाग्वागुरावेष्टिते

कृत्वा हाटकजाटकेयहरिणे शार्दूलविक्रीडितम् ।

आगच्छन्ननुजेन तल गदितःमाकर्ण्य वार्ता तत-

स्सीतासङ्गमलालसस्तदुत्तं रामः प्रतस्थे द्रुतम् ॥ ३००६ ॥

५३१ । कुवश्चट् दीर्घश्च ।

कूची चित्रलेखनिका ।

५३३ । सिवेष्टेरू च ।

सूचो दर्भाङ्कुरः । सूची ।

नैषधे—I. ८०.

त्वदग्रसूचीसचिवस्स कामिनो-

र्मनोभवस्सीव्यति दुर्यशःपटौ ।

स्फुटं च प्लैः करपत्नमूर्तिभि-
र्वियोगिह्वदारुणि दारणायते ॥ ३००७ ॥

५३४ । शम्बोर्वन् ।

शम्बो मुसलम् ।

५३५ । उल्वादयश्च ।

वन्नन्ता निपात्यन्ते । उच समवाये । चस्य लत्वम् गुणाभावश्च । उल्बो
गर्भाशयः । शुल्बं ताम्रम् । निम्बः । विम्बम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८९८. विम्बोष्ठम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८४२. शिशिरांशुविम्बे ।

५३६ । स्थः स्तोऽम्बजवकौ ।

तिष्ठतेरम्बच् अवक एतौ स्तः स्तादेशश्च । 'स्तम्बो गुच्छस्तृणादिकः' ।
स्तवकः पुष्पगुच्छः ।

माघे—VI. 11.

इदमपास्य विरागिपरगिणी-

रलिकदम्बकमम्बुरुहां ततीः ।

स्तनभरेण जितस्तवकानम-

न्नवलते वलतेऽभिमुखं तव ॥ ३००८ ॥

५३७ । शाशपिभ्यां ददनौ ।

'शादो जम्बालशष्पयोः' । शब्दः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३८०. शादाः शष्पाण्येषु देशेषु सन्तीति शाद्वलानि ।

'नडशादाड्ढवलच्' (सू. १३०७) इति ड्ढल्च् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७८७. शब्दः ।

५३८ । अब्दादयश्च ।

अवतीत्यब्दः ।

(ग. सू.) कौतेर्नुम् । 205.

कुन्दः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1433. अपो ददातीत्यब्दः मेघः । 'आतोऽनुपसर्गे कः' (सू. 2925) इति कः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1769. कुन्दलता ।

५३९ । वलिमलितनिभ्यः क्यन् ।

वल्यम् । मलयः । तनयः ।

माघे—VIII. 34.

सिञ्चन्त्याः कथमपि बाहुमुल्लमय्य

प्रेयांसं मनसिजदुःखदुर्बलायाः ।

सौवर्णं वलयमवागल्कराग्रा-

ह्लावप्यश्रिय इव शेषमङ्गनायाः ॥ 3009 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2788. अस्मिन् समाजवलये ।

रघुवंशे—IV. 51.

स निर्विश्य यथाकामं तटेष्वालीनचन्दनौ ।

स्तनाविव दिशस्तस्याः शैलौ मलयदर्दुरौ ॥ 3010 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2854. भवतस्तनयेन ।

५४० । वृहोः षुग्दुकौ च ।

वृषय आश्रयः । हृदयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 578. हृदयम् ।

५४१ । सिषीभ्यां रुः ।

मेरुः । पेरुः सूर्यः ।

५४२ । जत्र्वादयश्च ।

जत्रु जत्रुणी । अश्रु अश्रुणी ।

माघे—VI. 17.

रुरुदिषा वदनाम्बुरुहश्रियः

सुतनु सत्यमलङ्करणायते ।

तदपि संप्रति सन्निहिते मघा-

वधिसर्गं धिगपञ्जलमश्रुणः ॥ ३०११ ॥

५४३ । रुशातिभ्यां रुन् ।

रुर्मृगभेदः । शातश्रतीति शत्रुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८२८. शत्रुमान् ।

५४४ । जनिदाञ्चुसृष्टुमदिपमिजिभृञ्भ्यः इत्वन्त्त्रन्त्त्रिन्शक्-
स्यढडटाटचः ।

जनित्वौ दातापितरौ । दात्वो दाता । च्यौत्नो गन्ताण्डजः क्षीणपुण्यश्च । सृणि-
रङ्कुशश्चन्द्रः सूर्यो वायुश्च । वृश आर्द्रिकं मूळकं च । मत्स्यः । षण्डः । डित्वाट्टिलोपः ।
नमतीति नटः शैलषः । विभर्ति भरटः कुलालो भृतकश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१५१. सृणिं शिताग्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९८२. मत्स्यः । ' ऋतन्यञ्जि ' (उ. सू. ४४२)
इति मदेः सनि वा मत्स्यः ।

५४६ । कुसेरुम्भोमेदेताः ।

कुसुम्भम् । कुसुमम् । कुसीदम् । कुसितो जनपदः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1589. कुसुमम् ।

५४७ । सानसिर्वर्णसिपर्णसितण्डुलाङ्कुशचषालेख्वलपखलधिष्ण्यशल्याः ।

सनोतेरसिप्रत्ययः उपधावृद्धिः । सानसिर्हिरण्यम् । वृजो नुक् च । वर्णसि-
र्जलम् । पू । पर्णसिर्जलगृहम् । तड आघाते । तण्डुलाः । अकि लक्षणे । उशच् ।
अङ्कुशः । चषेरालः । चषालो यूफकः । इख्वलो दैयभेदः । पखलम् । जि धृषा ।
ष्ण्यः । ऋकारस्येकारः । धिष्ण्यम् । शलेयः । शल्यम् । ' वा पुंसि शल्यं शङ्कुर्ना '
II. viii. 94. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 664. अङ्कुशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1112. चषालः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1380. पखलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2979. शल्यम् ।

५४८ । मूशक्यविभ्यः क्तः ।

मूलम् । शक्तः प्रियंवदे । अम्बलो रसः । बाहुलकादमेः । अम्बलः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2788. मूलम् ।

५४९ । माळाससिभ्यो यः ।

माया । छाया । सस्यम् । बाहुलकात्सुनोतेः । ' सव्यं दक्षिणवामयोः ' ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 576. मायानाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1354. छायाम् ।

५५० । जनेर्यक् ।

' ये विभाषा ' (सू. 2319) इत्यात्वम् । जन्यं युद्धम् । जाया भार्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1407. तत्र जन्यम् ।

चम्पुभारते—III. 11.

जायया च पतिमिश्च कदाचि-

जायते स्म न हि दम्पतिशब्दः ।

अद्भुतस्य खलु तस्य जगत्या-

मर्थतामनुभवन्ति भवन्तः ॥ ३०१२ ॥

जायया । जाया च पतिश्च दम्पती जम्पती जायापती । जायाशब्दस्य
जम्भावो दम्भावश्च निपात्यते ।

५५१ । अघ्न्यादयश्च ।

यगन्ता निपात्यन्ते । हन्तेर्यक् अडागम उपघालोषश्च । अघ्न्या माहेयी ।

अघ्न्यः प्रजापतिः । कनी दीप्तौ । कन्या । वन्ध्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७८. कन्या ।

चम्पुभारते—V. 94.

वीक्ष्य वन्धयवचनोऽपि गुणज्ञो

विस्मयाम्बुनिधित्रीचिषु ममः ।

पद्मबन्धुरिति वादिनमेवं

पाटलस्मितरुचिर्गिरमूचे ॥ ३०१३ ॥

५५२ । स्वामदिपद्यतिपृशकिभ्यो वनिप् ।

स्वावा रसिकः । मद्रा शिवः । पद्मा पन्थाः । ‘अर्वा तुरङ्गगर्हयोः’ । पर्व
ग्रन्थिः प्रस्तावश्च । शका हस्ती । ‘वनो र च’ (सू. ४६६) इति डीवरौ । शक-
र्यङ्गलिः ।

५५३ । शीङ्कुशिरुहिजिश्चिसृष्टृभ्यः कनिप् ।

शीवा अजगरः । कुश्वा सृगालः । रुहा वृक्षः । जित्वा जेता । क्षित्वा वायुः ।
सृत्वा प्रजापतिः । धृत्वा विष्णुः ।

५५४ । ध्याप्योस्सम्प्रसारणञ्च ।

धीवा कर्मकरः । पीवा स्थूलः ।

५५५ । अर्ध्वं च ।

अर्ध्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1666. अर्ध्वानम् ।

५५७ । सर्वधातुभ्य इन् ।

पचिरग्निः । तुडिः । तुण्डिः । बलिः । वटिः । यजिः । देवयजिः । काशत
इति काशिः । यतिः । मलिः । मल्ली । केलिः । मसी परिणामे । मसिः । बाहुलकाद्गुणः ।
कोटिः । हेलिः । बोधिः । नन्दिः । कलिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 498. यजन्तीति यजयः । देवानां यजयः तान् देव-
यजीन् ।

विश्वगुणादर्श—82.

काशी सकाशीभवदिन्द्रगेह-

सौधाग्रभागा बहुसतिनागा ।

इन्धे मयूखैरियमन्धकार-

व्युत्सत्तिशून्या शिवशे खरेन्दोः ॥ 3014 ॥

काशी । 'कृदिकारात्' (ग. सू. 50. सू. 503) इतीकारः ।

चम्पूभारते—V. 80.

पार्थाश्च कृच्छ्रादुत्तीर्णा पार्षदीं प्राप्य रेमिरे ।

हेमन्तात्पद्मिनीमुक्तां हेलेरिव कराङ्कुराः ॥ 3015 ॥

चम्पूभारते—III. 74.

यमेवमुद्दिश्य तवोक्तिभङ्गी

स एष दासोऽस्म्यनुकम्पनीयः ।

इति प्रकाश्य क्षणमर्जुनत्वं

चुचुम्ब तां चोरयतिः कपोले ॥ 3016 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2837. मल्लीम् ।

चम्पूभारते—II. 8.

कुमारास्तूर्णमारुक्षन्कुम्भयोनेरनुग्रहात् ।

क्रौटिं क्रोदण्डसारस्य गुणिनस्ते गुणा इव ॥ 3017 ॥

विश्वगुणादर्शे—95.

एतादृशे क्लियुगेऽपि शतेषु कश्चि-

ज्जातादरो जगति यः श्रुतिमार्ग एव ।

अतिकश्चिदाचरति पात्रमसौ श्रुतीनां

श्लःध्यं मितापमपि किं न मरौ सरश्चेत् ॥ 3018 ॥

५५८ । हृषिषिरुहिवृत्तिविदिच्छिदिकीर्तिभ्यश्च ।

इन् ।

‘ हरिर्विष्णावहाविन्द्रे भेके पिहे हये रवौ ।

चन्द्रे कीले लवङ्गे च यमे वाते च कीर्तितः ॥ ’

पेषिर्वज्रम् । रोहिर्व्रती । वर्तिः । वेदिः । छेदिश्छेत्ता । कीर्तिः ।

माघे—I. 39.

करोति कंसादिमहीभृतां वधा-

ज्जनो मृगाणामिव यत्त्व स्तवम् ।

हरे हिरण्याक्षपुरस्सरासुर-

द्विपद्विषः प्रत्युज सा तिरस्किया ॥ 3019 ॥

हरिर्विष्णुरेव हरिः सिंहः श्लिष्टरूपकम् ।

चम्पूभारते—III. 54.

कालाम्बुदालिनलिकात्क्षणदीप्तिवत्यां

सेधुक्षितात्सपदि सध्वनि निस्सरद्भिः ।

वर्षाश्मसीसगुलिकानिकरैः कठोरै-

र्धमाभियातिमवधीद्धनकालयोधः ॥ 3020 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1584. वेदिवत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1723. यत्क्रीतिस्तिलकायते ।

५५९ । इगुपधात्कित् ।

कृषिः । ऋषिः । शुचिः । लिपिः । बाहुलकाद्वत्वे लिविः । तूल निष्कर्षे ।
तूलिः तूली । कूर्चिका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 7. ऋषिणा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1611. लिपिकरी । ' दिवाविभा ' (सू. 2935)
इति टः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 164. लिपी । ' कृदिकारात् ' (ग. सू. 50.
सू 503) इति ङीष् ।

५६१ । क्रमितमिशतिस्तम्भामत इच्च ।

क्रिमिः । सम्प्रसारणानुवृत्तेः कृमिरपि । तिमिर्मत्स्यभेदः । शितिर्भेचकशुक्लयोः ।
स्तिम्भिः समुद्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. शितिवाससस्तनुम् ।

रघुवंशे—XVI. 20.

रात्रावनाविष्कृतदीपभासः

कान्तामुखश्रीवियुता दिवापि ।

तिरस्क्रियन्ते कृमितन्नुजालै-

र्विच्छिन्नधूमप्रसरा गवाक्षाः ॥ 3021 ॥

५६२ । मनेरूच्च ।

मुनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 879. मुनिः ।

५६३ । बर्णेर्बलिश्चाहिरण्ये ।

वर्णिः सौत्रो धातुः । अस्य वल्लिरादेशः । ' करोपहारजोः पुंसि बलिः प्राण्यङ्गके
 छियाम् ' III. iii. 195. इत्यमरः । हिरण्ये तु वर्णिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1941. मन्दमन्दमपयद्वल्लित्रया ।

५६४ । वसिवपियजिराजित्रजिसदिहनिवाशिवादिवारिभ्य इञ् ।

वासिश्छेदनवस्तुनि । वापिः । वापी । याजिर्यष्टा । राजिः । राजी । व्राजि-
 र्वाताञ्जिः । सादिः सारथिः । निघातिर्लोहघातिनी । वाशिरग्निः । वादिर्विद्वान् । वारि-
 र्गजवन्धनी । जले तु क्लीबम् । बाहुलकाद्धारिः पथिकसंहतौ ।

माघे—IV. 9.

राजीवराजीवश्लोलभृङ्गं

मुष्णन्तमुष्णं ततिभिस्तरूणाम् ।

कान्तालकान्ता ललनासुराणां

रक्षोभिरक्षोभितमुद्रहन्तम् ॥ 3022 ॥

राजी । ' कृदिकारात् ' (ग. सू. 50. सू. 503) इति डीष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1700. कविराजराजिः । इञ् ।

चम्पूरामायणे—IV. 13.

ग—अथ विदितवृत्तान्ता सन्तताश्रुनिष्यन्दकलुषिततरा तारा नगरान्निर्गत्य चारी-
 वारितमिव वारणयूथपतिं निर्भयनिरीक्षमाणसुग्रीवं उन्नतश्रीवमुत्थातुमक्षमं क्षमातलापिति-
 कूर्परयुगलं गलदसुत्रप्रसरशारशरीरं शरासनशिखरन्यस्तहस्तेन सन्निकर्षस्थितेन काकुत्स्थेन
 कृतसंल्लापमपेताडम्बरमिवाम्बुनिधिमस्तोन्मुखमिव मयूखमालिनं वालिनमालिञ्जय स्वाङ्गो-
 त्तसिततदुत्तमाङ्गा रघुनाथमित्थमकथयत् ॥ 3023 ॥

चारी स्त्री । ' कृदिकारात् ' (ग. सू. 50. सू. 503) इति डीष् ।

रघुवंशे—IV. 19.

हंसश्रेणिषु तारासु कुसुद्वत्सु च वारिषु ।

विभूतयस्तदीयानां पर्यस्ता यशसामिव ॥ 3024 ॥

५६५ नहो भश्च ।

नाभिः स्यात्क्षत्रिये पुंसि । प्राण्यङ्गे तु स्त्रियां । पुंस्यपीति केचित् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 801. नाभिसरोजम् ।

५६७ । श्रः शकुनौ ।

शारिः शारिका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2863. शारीन् ।

५६८ । कृञ् उदीचां कारुषु ।

कारिः शिल्पी ।

५६९ । जनिघसिभ्यामिण् ।

जनिर्जननम् । घासिर्मक्ष्यमग्निश्च ।

५७० । अज्यतिभ्याश्च ।

आजिः सङ्ग्रामः । आतिः पक्षी ।

५७१ । पादे च ।

पदाजिः । पदातिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2085. पदातयः ।

५७२ । अशिपणाद्यो रुडायलुकौ च ।

अशे रुट् । राशिः पुञ्जः । पणायतेरायलुक् पाणिः करः ।

किरातार्जुनीये—IX. 50.

पाणिपल्लवविधूननमन्तः

सीत्कृतानि नयनार्धनिमेषाः ।

योषितां रहसि गद्गदवाचा-

मल्लतामुपययुर्मदनस्य ॥ ३०२५ ॥

५७३ । वातेर्डिच्च ।

विः पक्षी । स्त्रियां वीत्यपि ।

५७४ । प्रे हस्तेः कूपे ।

प्रहिः कूपः ।

५७५ । नौ व्यो यलोपः पूर्वस्य च दीर्घः ।

व्येज इणस्याद्यलोपश्च नेर्दीर्घः । नीवि नीवी । वल्लग्रन्थौ मूलघने च ।

५७६ । समाने ख्यः स चोदात्तः ।

समानशब्द उपपदे ख्या इत्यस्माद् इण् स्यात्स च डित् यलोपश्च । समानस्य तूदात्तः स इत्यादेशश्च । समानं ख्यायते जनैरिति सखा ।

माधे—II. ३६.

सखा गरीयान्शत्रुश्च कृत्रिमस्तौ हि कार्यतः ।

स्याताममित्रौ मित्रे च सहजमाकृतावपि ॥ ३०२६ ॥

५७७ । आङि श्रिहनिभ्यां ह्रस्वश्च ।

इण् स्यात्स च डित् । आङो ह्रस्वश्च । 'स्त्रियः पाख्यश्रिकोटयः' । II. viii.

७४. इत्यमरः । सर्पे वृत्तासुरेऽप्यहिः ।

५७८ । अच् इः ।

रविः । पविः । तरिः । कविः । अरिः । अलिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७२२. कवयः ।

नैषधे—III. ५१.

अन्येन पत्या त्वयि योजितायां

विज्ञत्वकीर्त्या गतजन्मनो वा ।

जनापवादाणीवमुत्तरीतुं

विधा विधातुः कतमा तरिः स्यात् ॥ ३०२७ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८०१. अरिः ।

५७२ । खनिकृष्यज्यसिबसिधनिसनिध्वनिग्रन्थिचलिभ्यश्च ।

खनिः । कषिर्हितः । अजिः । असिः । बसिर्वस्त्रम् । वनिरग्निः । सनिर्भक्ति-
र्दानञ्च । ध्वनिः । ग्रन्थिः । चलिः पशुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६०. खनी । 'कृदिकारात्' (ग. सू. ५०. सू. ५०३)
इति ङीष् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९ महासिधेयः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५११. ध्वनीनाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२१५. असीन् ।

५८२ । कृगृशृपृकुटिनिदिच्छिदिभ्यश्च ।

इः किस्स्यात् । किरिर्वराहः । गिरिर्गोलाक्षिरेगयोः । शिरिः शल्मी हन्ता च ।
पुरिर्नगरं राजा नदी च । कुटिः शाला शरीरञ्च । भिदिर्वज्रम् । छिदिः परशुः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. २५.

वानरा मुष्टिभिर्जघ्नुर्ददंशुर्दशनेस्तथा ।

निरासुश्च गिरींस्तुज्जान् द्रुमान्विचकरुस्तथा ॥ ३०२८ ॥

५८३ । कुडिकृष्योर्नलोपश्च ।

कुडि दाहे । कुडिर्देहः । कपिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३३३. कपिना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०३०. कपयः ।

५८४ । सर्वधातुभ्यो मनिन् ।

क्रियत इति कर्म । चर्म । भस्म । जन्म । शर्म । स्थाम बलम् । 'इस्मन्'
(सू. 2985) इति ह्रस्वः । छत्र । सुत्रामा ।

भट्टिकाल्ये—XIV. ३7.

तत्कर्म वालिपुत्रस्य दृष्ट्वा विश्वं विसिष्मिये ।
सन्नेसू राक्षसास्सर्वे बहु मेने च राघवः ॥ ३029 ॥

किरातार्जुनीये—IX. 20.

द्यां निरुन्धदतिनीलघनाभं
ध्वान्तमुद्यतकरेण पुरस्तात् ।
क्षिप्यमाणमसितेतरभासा
शम्भुनेव करिचर्म चकासे ॥ ३030 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 476. सुत्रामपुत्रारि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1405. उमाङ्गमङ्गविभक्तभस्मानम् ।

माघे—IX. 13.

रुचिधाम्नि भर्तारि भृशं विमलाः
परलोकमभ्युपगते विविशुः ।
ज्वलनं त्विषः कथमिवेतरथा
सुलभोऽन्यजन्मनि स एव पतिः ॥ ३031 ॥

५८५ । बृहेर्नोऽच्च ।

नकारस्याकारः ! 'वेदस्तत्त्वं तपो ब्रह्म ब्रह्मा विप्रः प्रजापतिः' । III, iii.
114. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2939. ब्रह्मन् ।

५८६ । अशिशकिभ्यां छन्दसि ।

अश्मा । शक्मा ।

किरातार्जुनीये—XIII. ३१.

स गतः क्षितिमुष्णशोणितार्द्रः
 खुरदंष्ट्राग्रनिपातदारिताश्मा ।
 अमुमिः क्षणमीक्षितेन्द्रसूनु-
 विहितामर्षगुरुध्वनिर्निरासे ॥ ३०३२ ॥

५८९ । वेजस्सर्वत्र ।

छन्दसि भाषायां चेत्यर्थः । वेमा तन्नुवायदण्डः । अर्धर्चादिः ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९. महासिवेद्यः ।

५९० । नामन्सीमन्व्योमन्रोमन्लोमन्पाप्मन्धामन् ।

सप्तमी निपात्यन्ते । ज्ञायतेऽनेनेति नामा । सिन्नेदेदीर्घः । सीमा सीमानौ
 सीमानः । पक्षे डाप् । सीमा सीमे सीमाः । व्यञ्जोऽन्त्यस्थोत्वं गुणः । व्योम । रौतेः ।
 रोम । लोम । पाप्मा पापम् । धाम परिमाणं तेजश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २९४८. धाराधरनामानम् ।

चम्पूरामायणे—V. ५५.

घोरस्य राघवकलत्रतपोमयाग्ने-
 र्मा भूधमिन्धनमहं क्षणमित्यवेत्य ।
 शैत्यं वितत्य दहनः पवमानसूनो-
 वालाग्रसीम्नि मणिदीप इवावतस्थे ॥ ३०३३ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१९८ व्योम ।

नैषधे— I. २१.

किमस्य रोम्णां कपटेन कोटिभि-
 विधिर्न रेखाभिरजीगणद्गुणान् ।
 न रोमकूपौघमिषाज्जगत्कृता
 कृताश्च किं दूषणशून्यविन्दवः ॥ ३०३४ ॥

५९२ । स्नातिभ्यां अनिन्मनिर्णौ ।

स्यतीति साम लावनी । आत्मा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1687. आत्मा ।

५९३ । हनिमशिभ्यां सिकन् ।

हंसिका हंसयोषिति । मक्षिका ।

चंपूराशरणे— III. 11.

दुल्लभगतसमुद्रास्वादने कुम्भयोने-

रित्करनिरगता मक्षिकोत्सारगीत्या ।

गगनगतिविहीना ये घना. पल्वलान्ते

विपिनमहिषवेषैः केवलं ते बलन्ते ॥ 3035 ॥

५९५ । गिर उडच् ।

गरुडः ।

चम्पूभारते— III. 113.

अथ गरुडवलीमुखध्वजाभ्या-

मनुमतिमेत्य स सैननाह हर्षात् ।

वलरिपुमगिनीलसुत्पवालं

वनमशितुं बडवास्यभूरिवाग्निः ॥ 3036 ॥

५९६ । इन्देः कमिर्नलोपश्च ।

इदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3008. इदम् ।

५९७ । कायतेर्दिमिः ।

किम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 66. कैन ।

५९८ । सर्वधातुभ्यः ष्टून् ।

वस्त्रम् । अस्त्रम् । शस्त्रम् । ' इस्स ' (सू. 2985) इति ह्रस्वत्वम् । छादना-
च्छलम् ।

चम्पूरामायणे— V. 48.

आनाकलोकपरिकीर्तितसच्चरित-

मतोपरुध्य रघुवंशपतेः कलत्रम् ।

वैतानवेदिजनितं पवमानबन्धुं

वस्त्रेण बद्धमविनीत कथं यतेथाः ॥ 3037 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1489. अस्त्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 314. शस्त्रैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 916. शस्त्राशस्त्रि ।

नैषधे—I. 1.

निपीय यस्य क्षितिर्क्षिणः कथा-

स्तथाद्रियन्ते न बुधास्सुधामपि ।

नलस्सितच्छत्रितकीर्तिमण्डल-

स्स राशिरासीन्महसां महोज्ज्वलः ॥ 3038 ॥

५९९ । अस्मिन्गामिनमिहनिविश्यशां वृद्धिश्च ।

आष्ट्रः । गान्त्रं शकटम् । नान्त्रं स्तोत्रम् । हान्त्रं मरणम् । वैष्ट्रं विष्टपम् ।
आष्ट्रमाकाशम् ।

६०० । दिवेर्द्युच्च ।

द्यौत्रं ज्योतिः ।

६०१ । उषिस्वनिभ्यां कित् ।

उष्ट्रः । खान्त्रं खनित्रं जलाधारश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2151. इभोष्टौ ।

६०२ । सिविमुच्योष्टेरू च ।

सूत्रम् । मूलम् ।

रघुवंशे—I. 4.

अथ वा कृतवाग्द्वारे वंशेऽस्मिन्पूर्वसूरिभिः ।

मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥ 3039 ॥

६०३ । अमिचिमिदिशसिभ्यः कत्रः ।

आन्त्रम् । चित्रम् । मित्रम् । शस्त्रम् ।

६०४ । पुवो हस्वश्च ।

पुलः ।

चम्पूभारते—II. 36.

पुत्रे तत्र घटोत्कचं पवनभूसङ्गादनङ्गातुरा

प्राप्तं सर्वगुणैर्मनोजवसतां प्रासूत नक्तञ्चरी ।

कुर्या वः स्मृत एव कर्मसु हरेः शक्तेरपि संसना-

मित्युक्त्वा स पितृन्यथामिलषितं युक्तस्तया निर्ययौ ॥ 3040 ॥

६०५ । स्त्यायतेर्डट् ।

स्त्री ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1085. स्त्री च पुमांश्च स्त्रीपुंसौ । ‘अचतुर’
(सू. 945) इति निपातनादच् समासान्तः ।

६०६ । गुधृवीपचिवचियमिसदिक्षदिभ्यस्त्रः ।

‘गोत्रं स्यान्नामवंशयोः’ । गोत्रा पृथिवी । धर्त्रं गुहम् । वेत्रम् । पक्त्रम् ।
बक्त्रम् । यत्रम् । सत्रम् । क्षत्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1369. आकलितं गोत्वान्तरं मालिनीत्यन्यत्राम यस्मिन्
तत् आकलितगोत्वान्तरम् । गोत्रा गोवृन्दः । खरुगोरथात् इत्यनुवृत्त्य 'इनित्कञ्चक्ष' (सू. 1260) इति समूहार्थे लप्रत्ययः ।

रघुवंशो—VI, 26.

तां सैव वेत्तग्रहणे नियुक्ता
राजान्तरं राजसुतां निनाय ।
समीरणोत्थेव तरङ्गलेखा-
पद्मान्तरं मानसराजहंसीम् ॥ 3041 ॥

चम्पूभारते—I, 7.

वक्त्रं विलासमणिदर्पणधार्यमाणं
वामा हिष्ठांशुरयमित्यवधार्य यस्याम् ।
आदर्शबिम्बधृतिरश्रुतदृष्टपूर्वा
तस्येति तादृशधियं विनिवर्तयन्ति ॥ 3042 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 654. गोत्रं वंशः ।

६०७ । हुयामाश्रुभसिभ्यस्त्रन् ।

होत्रम् । यात्रा । मात्रा । श्रोत्रम् । भस्त्रा ।

नैषधे—I, 8.

यदस्य यात्रासु बलोद्धतं रजः
स्फुरत्प्रतापानलधूममङ्गिनम् ।
तदेव गत्वा पतितं सुधाम्बुधौ
दधाति पङ्कीभवदङ्कतां विधौ ॥ 3043 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1031. श्रोत्राक्षि ।

६०८ । गमेरा च ।

गात्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 654 गालं न केशरम् ।

६०९ । दादिभ्यश्छन्दसि ।

दात्रम् । पात्रम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 867. गुणदात्रे गणरात्रे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 900. पात्राणां प्रियतमावदानानि ।

६१० । भूवादिगृभ्यो णित्त्नम् ।

भावित्रम् । वादित्रम् । गारित्रमोदनम् ।

चम्भूभारते—II. 1.

ग.—एकदा तु ते सर्वे सुपर्वसरितस्सलिलेषु विहृत्य समुत्तीर्णा वीचीमि-
रनीचीमिरुत्कूलितफेनकूटेष्विव पटगृह्वाटेषु परिगृहीतमनोहराम्बरपटीरहाराभ्यवहाराः
कुमाराः कुशलकुशीलवकुलशीलितविचित्रवादित्रकलशीरवविवशीकृतमनसः सुखमासा-
मासुः ॥ ३०४४ ॥

६११ । चरेवृत्ते ।

चारित्रम् ।

६१२ । अशित्रादिभ्य इत्रोत्रौ ।

अशित्रम् । वहित्रम् । धरित्री मही । त्रैङ् एवमादिभ्य उत्रः । त्रौत्रे प्रहरणम् ।
वृत्, वरुलं प्रावरणम् ।

६१३ । अमेद्विषति चित् ।

अमित्रः शत्रुः ।

६१४ । आः समिणिकषिभ्याम् ।

सम्पूर्वादिणो निपूर्वात्कषेश्च आ स्यात् । स्वरादित्वात् अव्ययत्वम् । समया ।
निकषा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 287. पर्यां सप्तया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2828. लङ्गां निष्कया । उभयत्र 'अमितः पतितः'
(वा. 1442 & 1443. सू. 544) इत्यादिना द्वितीया :

६१६ । सूवेः सन् ।

सूक्ष्मन् ।

६१७ । पातेर्ईसुन् ।

पुमान् ।

६१८ । रुचिभुजिभ्यां क्पिष्यन् ।

रुचिष्यमिष्टम् । भुजिष्यो दासः ।

रघुवंशे—VI. 53.

अथाङ्गदाक्षिष्टभुजं भुजिष्या

हेमाङ्गदं नाम कलिङ्गनाथम् ।

आसेदुर्षी सादितश्चतुर्क्षं

बालाम्बलः लेन्दुसुर्वी वभाषे ॥ 3045 ॥

६१९ । वरोस्तिः ।

'वस्तिर्नभेरघो द्वयोः' II, vi. 73. इत्यमरः । वस्तयः स्युर्दशासूत्रे ।
बाहुलकात् शासः । शास्तिः राजदण्डः । विन्ध्यास्वयमगमस्यतीत्यगस्तिः । शकन्ध्यादिः ।

६२० । सावसेः ।

स्वस्ति । स्वरादिपाठादव्ययत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 338. स्वस्त्यस्तु तुभ्यं नमः । 'नमः स्वस्ति'
(सू. 583) इति चतुर्थी ।

६२१ । वौ तसेः ।

वितस्तिः ।

६२२ । पदिप्रथिभ्यां नित् ।

पतिः । प्रथितिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1148. पत्तिः पदातिः ।

६२३ । दृणातेर्ह्रस्वश्च ।

दृतिः ।

६२४ । कृतृकृपिभ्यः क्रीटन् ।

किरीटं शिरोवेष्टनम् । तिरीटं सुवर्णं । कृपीटं कुक्षिवारिणोः ।

६२५ । रुचिवचिकुचिकुटिभ्यः कितच् ।

रुचितमिष्टम् । उचितम् । कुचितं परिमितम् । कुटितं कुटिलम् ।

माघे—IX. ६.

उपसन्ध्यमास्त तनु सानुमतः

शिखरेषु तत्क्षणमशीतरुचः ।

करजालमस्तसमयेऽपि सता-

मुचितं खलुद्धतरमेव पदम् ॥ ३046 ॥

६२६ । कुटिकुषिभ्यां वमलम् ।

कुट्मलम् । कुष्मलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2769. ¹कुट्मलम् ।

६२८ । सर्वधातुभ्योऽसुन् ।

चेतः । सरः । पयः । सदः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1660. चेतोजन्म ।

चम्पूभारते—IV. 43.

ग.—सरसीव चलत्कवन्धवन्धुरे समराजिरे तामरसच्छदानिव शतमपि
विमतानेतान् हेमन्त इवाहं धार्तराष्ट्रशब्दशेषां महानदापत्तिं गमयिष्यामीति ॥३०४७॥

चम्पूभारते—III. 52.

पयसा परिपूरितौ घटौ परिपश्यन्पथि पाकशासनिः ।

कमलाक्षकनीयसी कुचौ कलयामास करस्थिताविव ॥ ३०४८ ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1३59. सदसि ।

६३० । अशेर्देवने युट् च ।

देवने स्तुतौ । यशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 679. यशोभिः ।

६३१ । उब्जेर्वले बलोपश्च ।

ओजः ।

६३३ । श्रयतेः स्वाङ्गे शिरः किञ्च ।

श्रयतेः शिरआदेशो असुन् किञ्च । शिरः शिरसी ।

६३४ । अर्तेरुच्च ।

उरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो 975. व्यूढसुरो यस्य स व्यूढोरस्कः । ' उरःप्रभृतिभ्यः
कप् ' (सू. 889) इति नित्यकप् ।

६३५ । व्याधौ शुट् च ।

अर्शो गुदव्याधिः ।

६३६ । उदके नुट् च ।

अर्तेरसुन् स्यात्तस्य च नुट् । अर्णः अर्णसी ।

६३७ । इष आससि ।

एतः ।

६४० । बुद्धीहृत्प्रां लयस्माद्भयोः पुट् च ।

वर्षे हृत्पुः शैयो गुहम् ।

६४१ । हुरीन्नां हुट् च ।

स्रोतः । रेतः ।

६४२ । पातेर्भ्रौ जुट् च ।

पाजः पाजसी ।

६४३ । उदकें शुट् च ।

पाथः ।

६४४ । अन्ने च ।

पाथो भक्तम् ।

६४५ । अदेर्नुम्भौ च ।

अदेर्भक्ते वाच्येऽसुन्नुमागमो घादेशश्च । अन्वोऽन्नम् ।

६४९ । उदकें नुम्भौ च ।

अम्भः ।

६५० । नहेर्दिवि भश्च ।

नभः ।

भाषे—VI. 26.

गजकदम्बकमेचकमुच्चकै-

र्नभसि वीक्ष्य नवाम्बुदमम्बरे ।

अभिससार न बलभमज्ञता

न चकमे च कमेकरस रहः ॥ 3049 ॥

नभसि श्रावणमासे । ' नभाः श्रावणिकश्च सः ' I. iii. 13. इत्यमरः ।

भावे—VI. 28.

दुत्समीरबलैः क्षणलक्षित-

व्यवहिता विटपैरिव मञ्जरी ।

नवतमालनिभस्य नभस्सरो-

रचिररोचिररोचत वारिवैः ॥ 3050 ॥

नभ आकाशस्तरुरिव नभस्तरुः ।

६५१ । इण आगोऽपराधे च ।

' पापापराधयोः आगः ' III. iii. 230. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1990. आगः ।

६५२ । अमेर्हुक् च ।

अंहः ।

६५३ । रमेश्च ।

रंहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2814. रंहसा सिंहवेषे ।

६५४ । देशे ह च ।

रमन्तेऽस्मिन् रहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2831. रहसि नलिनतरुपे ।

६५४ । अञ्चयञ्जियुजिभृजिभ्यः कुश्च ।

दभ्योऽसुन्कवर्गश्चान्तादेशः । अङ्गश्चिह्नशरीरयोः । अङ्गः पक्षी । योगस्समाधिः ।
भर्गस्तेजः ।

६५६ । धूरञ्जिभ्यां कित् ।

भुवः । रजः ।

६५७ । वसेर्णित् ।

वासो वल्लम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. शितिवाससः ।

६५८ । चन्द्रेरादेश्च छः ।

छन्दः ।

चम्पूरामायणे—I. 10.

छन्दोमयीनां निलयस्य वाचामन्तेवसन्तौ मुनिपुङ्गवस्य ।

एतौ कुमारौ रघुवीरवृत्तं यथाक्रमं गातुमुपाक्रमेताम् ॥ 3051 ॥

६५९ । पचिवचिभ्यां सुट् च ।

पक्षसी तु स्मृतौ पक्षौ । वक्षो हृदयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1456. वक्षोभ्यः ।

६६२ । मिथुनेऽसिः पूर्ववच्च सर्वम् ।

उपसर्गविशिष्टो घातुर्मिथुनम् । तत्रासुनोऽपवादोऽसिः स्वरार्थः । सुयशाः ।

६६३ । नञि हन एह च ।

अनेहाः अनेहसौ अनेहसः ।

६६४ । विधानां वेध च ।

विदधातीति वेधाः ।

६६६ । गतिकारकोपपदयोः पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वञ्च ।

असिः स्यात् । सुतपाः । जातवेदाः ।

६६७ । चन्द्रे मौ डित् ।

चन्द्रोपपदान्माडोऽसिः स्यात्स च डित् । चन्द्रमाः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2703. चान्द्रमसी चन्द्रमस इयं । 'तस्येदम्'
(सू. 1500) इत्यणि डीप् ।

६७० । पुरसि च ।

पुरोधाः ।

चम्पूभारते—II. 103.

विधिचोदनासु मणिदीपयष्टिका-

परितःस्फुरत्प्रतिकृतेश्च सुभ्रुवः ।

उभयोर्विवेचनविधौ पुरोधसः

स्खलनं बभूव न तु मन्वतन्त्रयोः ॥ 3052 ॥

६७१ । पुरुरवाः ।

पुरुशब्दस्य दीर्घो रौतेरसिश्च निपात्यते ।

६७३ । उषः कित् ।

उषः ।

६७४ । दमेरुनसिः ।

सप्तार्चिर्दमुनाः ।

६७५ । अङ्गतेरसिरुडागमश्च ।

अङ्गिराः ।

६७६ । सत्तेरपूर्वादिभिः ।

अप्सराः । प्रायेणायं भूत्ति । अप्सरसः ।

६७८ । वशैः कनसिः ।

सम्प्रसारणम् । उशनाः ।

॥ इत्युणादिषु चतुर्थैः पादः ॥

॥ अथ पञ्चमः पादः ॥

—: * :—

६७९ । अदि भ्रुवो ड्रुतच् ।

अद्रुतम् ।

६८० । गुधेरूमः ।

गोधूमः ।

६८३ । पातेरतिः ।

पातिः स्वामी । संपातिः पक्षिराजः ।

चम्पूरामायणे — IV. 42.

इति न्रुवाणं कृतसौहृदं तं

सम्पातिमापृच्छच्च परापरज्ञम् ।

प्रवृद्धहर्षाः प्रथितप्रभावाः

प्रतस्थिरे वानरयूथनाथाः ॥ 3053 ॥

६८६ । तृहेः कनो हलोषश्च ।

तृणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 305. तृणाय ।

६८७ । वृज्जुलुटितनिताडिभ्य उलच् तण्डश्च ।

त्रियन्ते लुड्यन्ते तन्यन्ते ताड्यन्त इति वा तण्डुलाः ।

६८८ । दंसेष्टनौ न आ च ।

‘दासस्सेवकशूद्रयोः’ ।

६८९ । दंशेश्च ।

दाशो धीवरः ।

६९० । उदि चेडैसिः ।

स्वरादिपाठादध्ययत्वम् । उच्चैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1187. उच्चैः ।

६९१ । नौ दीर्घश्च ।

नीचैः ।

६९३ । पूजो यष्णुग्नस्वश्च ।

यत्प्रययः । पुण्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 861. पुण्यः ।

६९४ । संसेः शि कुट् किच ।

संसतेः शिरादेशो यत्प्रत्ययः कित्तय कुडागमश्च । शिक्वम् ।

६९५ । अर्तेः द्युरुच्च ।

उरणो मेषः ।

६९७ । उदि दृणातेरजलौ पूर्वपदान्त्यलोपश्च ।

उदरम् ।

नैषधे—II. 34.

उदरं नतमध्यपृष्ठतास्फुरदङ्गुष्ठपदेन मुष्टिना ।

चतुरङ्गुलिमध्यनिर्गतत्रिवलिभ्राजि कूर्तं दमस्वसुः ॥ 3054 ॥

नैषधे—II. 35.

उदरं परिमाति मुष्टिना कुतुकी कोऽपि दमस्वसुः किमु ।

धृततचतुरङ्गुलीव यद्वलिभिर्भाति सहेमकाञ्चिभिः ॥ 3055 ॥

६९८ । डित्स्वनेर्मुट् स चोदात्तः ।

अजल् च डित्स्याद्घातोर्मुट् स चोदात्तः । मुखम् ।

माघे—VIII. 29.

किं तावत्सरसि सरोजमेतद्वारा-

दाहोस्विन्मुखमवभासते युवत्याः ।

संशय्य क्षणमिति विदि.काथ गश्चि

विन्वोर्कैर्वकसहवासिर्न परेक्षैः ॥ 3056 ॥

६९९ । अनेस्सन् ।

अंसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 116. अंसानाद् ।

७०० । छुहेः खो सूचं ।

मूर्खः ।

७०१ । नहेर्हलोपश्च ।

नखः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2164. नखैः ।

७०२ । शीङो ह्रस्वश्च ।

शिखा ।

७०३ । माङ ऊरवो मय् च ।

मयूखः ।

७०४ । कलिगलिभ्यां फगस्योच्च ।

कुल्फः शरीरावयवो रोगश्च । गुल्फः पादग्रन्थिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 68. गुल्फद्वयसीं गुल्फप्रमाणाम् । प्रमाणे द्वयसच् ।

७०५ । स्पृशोः श्वण्शुनौ पृ च ।

श्वण्शुनौ प्रत्ययौ पृ इत्यादेशः । 'पार्श्वमली तयोरघः' II. vi. 79.
इत्यमरः । पशुंरायुघम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 580. पार्श्वद्रुमाः ।

७०६ । श्मनि श्रयतेर्डुन् ।

श्मञ्छब्दो मुखवाची । मुखमाश्रयत इति श्मश्रु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1436. इन्द्रशुभेः प्रवृद्धमुखरीमवद्धिः । 'सिध्मादि-
भ्यश्च' (सू. 1904) इति लच् ।

७०७ । अश्राद्दयश्च ।

अश्रु नयनजलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2011. अश्रुणः ।

७०८ । जनेष्टन् लोपश्च ।

जटा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2738. जटाः ।

७०९ । अच् तस्य जङ्घ च ।

तस्य जनेर्जङ्घादेशः स्यादच्च । जङ्घा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2800. चतुर्णवल्ङ्घनजङ्घालम् । 'प्राणिस्थादातो
लजन्यतरस्याम्' (सू. 1908) इति लच् ।

७१० । हन्तेः शरीरावयवे द्वे च ।

जघनम् । 'पश्चान्नितम्बः क्लीकट्याः क्लीबे तु जघनं पुरः' II. vi. 74.
इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1667. जघनम् ।

७११ । किलशेरन्लो लोपश्च ।

लकारस्य लोपः । केशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 233. केशैः ।

७१२ । फलेरितजादेश्च पः ।

पलितम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 2247. परलितं भुवः । 'आव्यसुभग' (सू. 2973)
इत्यनुवृत्तौ 'कर्तरि भुवः' (सू. 2974) इति खुरुब् ।

७१३ । कृजादिभ्यः संज्ञायां वुच् ।

करकः करका । कटकः । नरकं नरकः । 'नरको नारकोऽपि च' इति
द्विरूपकोशः । सरकं गगनम् । कोरकः कोरकश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2741. कौरकाणि ।

७१४ । कीक्यतेराद्यन्तविपर्ययश्च ।

कीचको वंशभेदः ।

रघुवंशे—II. 12.

स कीचकैर्मारुतपूर्णरन्ध्रैः

कूजद्विरापादितवंशकृत्यम् ।

शुश्राव कुञ्जेषु यशः स्वसुच्चै-

रुद्दीयमानं वनदेवताभिः ॥ 3057 ॥

७१५ । पचिमच्योरिचोपधायाः ।

पेचकः । मेचकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3049. गजकदम्बकमेचकं श्यामरुम् ।

७१६ । जनेररष्ट च ।

जठरम् ।

चम्पूरामायणे—III. 10.

तस्मिन्महापथधिया वदनं विगाह्य

निर्गन्तुमक्षमतथा जठरे लुठद्विः ।

वन्यैर्गीजैरजगराः पिशिताः कानेभ्यो
वातापिदानवद्शासुपदेशयन्ति ॥ ३०५८ ॥

७२२ । हर्यतेः कन्यन्हिरच् ।

हिरण्यम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०९. हिरण्यस्य विकारो हिरण्यम् । 'दाण्डिजायन्'
(सू. ११४५) इति निपातनात्साधुः ।

७२३ । कृजः पासः ।

कर्पासः । बिल्वादित्वात्कार्गसि वञ्चम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १४८८. कार्पासवाससा ।

७२५ । ऊर्णातेर्डः ।

ऊर्णा ।

७२६ । इधातेर्यञ्जुट् च ।

धान्यम् ।

७२९ । ऋजैः कीकन् ।

ऋजीक इन्द्रो धूमश्च ।

७३० । तनोतेर्डउः सन्वच्च ।

'तितउः पुंसि क्लीबे च' ।

७३१ । अर्भकपृथुकपाका वयसि ।

ऋधु वृद्धौ । अतो वुन् भकारश्चान्तादेशः । प्रथेः कुकन्सम्प्रसारणञ्च ।
पिबतेः कन् ।

७३२ । अवद्यावमाधमार्वरेफाः कुत्सिते ।

वदेर्नञि यत् । अवद्यम् । अवतेरमः । वस्य पक्षे घः । अवमः अधमः ।
अर्तेर्वम् अर्वा । रिफतेस्तौदादिकात् अः रेफः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२१७. नवमपि वासरं अनवमं नवसंख्यारहितम्
अवमः शून्यो न भवतीति तथोक्तञ्च !

७३४ । क्लिशैरीचोपधायाः क्लोपश्च लो नाम् च ।

क्लिशोः कन्स्यादुपधाया ईत्वं लस्य लोपो नासामश्च । क्लीनाशो यमः ।

माघे—I. 7३.

तदेनमुलङ्घितशासनं विधे-

विधेहि क्लीनाशनिकेतनातिथिम् ।

शुभेतराचारविपक्तिमापदौ

निपातनीया हि सतामसाधवः ॥ ३०५९ ॥

७३५ । अश्नोतेराशुर्कर्मणि वरट् च ।

चकारादुपधाया ईत्वम् । ईश्वरः । 'स्थेश' (सू. ३१५५) इति वरचि
ईश्वरः ।

७३६ । चतेरुन् ।

चतुरः ।

७३७ । प्रात्तेरन् ।

प्रातः ।

७३८ । अमेस्तुट् च ।

अन्तर्मध्यम् ।

७३९ । दहेर्गो लोपो दश्च नः ।

गप्रत्ययो घातोरन्त्यस्य लोपो दकारस्य नकारश्च । नगः ।

७४० । सिचेस्संज्ञायां हनुमौ कश्च ।

सिञ्चतेः कप्रत्ययो हकारादेशो नुम् च स्यात् । सिंहः ।

७४१ । व्याडि घ्रातेश्च जातौ ।

कप्रत्ययः स्यात् । व्याघ्रः ।

७४२ । हन्तेरच् घुर च ।

घोरम् ।

७४३ । क्षमेरुपधालोपश्च ।

चादच् । क्षमा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५३१. क्षमा ।

७४४ । तरतेर्द्रिः ।

त्रयः । त्रीन् ।

७४५ । ग्रहेरनिः ।

ग्रहणिः । डीष् । ग्रहणी व्याधिभेदः ।

७४६ । ग्रथेरमच् ।

प्रथमः ।

७४७ । चरेश्च ।

चरमः ।

चम्पूभारते—VI. 1.

तदनु ते भरता व्यवघ्राश्रया-

चरमहायनलङ्घनकाक्षिणः ।

अतिचिरं रविभाण्डविवर्जितान्

अनुचरानिव तामटवीं जहुः ॥ ३०६० ॥

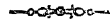
७४८ । मङ्गेरलच् ।

मङ्गलम् ।

॥ इत्युणादिषु पञ्चमः पादः ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथोत्तरकृदन्तप्रकरणम् ॥



३१७१ । भविष्यति गम्यादयः । (३. ३. ३)

‘गमेरिनिः’ (उ. सू. 446) इति, ‘आडि णित्’ (उ. सू. 447) इति च णिनिः । गमी । आगामी । गम्यादिः— ३. १०. ‘गम्यादीनामुपसंख्यानम्’ (वा. 1247. सू. 686) इति समासः । मधुपिपातुप्रभृतीनां गम्यादिपाठात्समास इति वामनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 568. काल्यस्तुतः इत्येव राजानः एवं शिशुपालमनु-
यायिनः अनुयास्यन्तः । अनेन भविष्यदर्थे णिनिः । ‘अकेनोः’ (सू. 628) इति षष्ठीप्रतिषेधात् द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 569. अथो गामिस्ता भविष्यता । स्वर्गं गामी
गमिष्यति । अनेन गामिशब्दस्य भविष्यदर्थता । ‘अकेनोः’ (सू. 628) इति षष्ठी-
प्रतिषेधाद्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1354. आगामिनीमगमिष्यन्तीम् । पूर्ववत्
भविष्यदर्थता ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2986. भाविषु भविष्यसु ।

चम्पूभारते—V. 92.

वाञ्छामनाप्तेन वनीपकेन

सहासवो दातृजनस्य यान्ति ।

तदद्य शकार्चनया धृतासो-

र्भावी वधो मे परमो हि लाभः ॥ 3061 ॥

३१७२ । दाशगोधनौ सम्प्रदाने । (३. ४. ७३)

दाशन्ति तस्यै दाशः । गां हन्ति तस्मै गोमः अतिथिः ।

३१७३ । भीमादयोऽपादाने । (३. ४. ७४)

भीमः । भीष्मः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६२६. विभेत्स्वादिनि भीष्मो भयङ्करः । 'भियष्णुवा' (उ. सू. १४५) इत्यौणादिको मन्त्रग्रन्थः । अनेन पादानार्थता । भीमादिः—३. १३.

३१७५ । तुमुन्बुलौ क्रियार्थां क्रियार्थायाम् । (३. ३. १०)

क्रियार्थायां क्रियावासुपपदे भविष्यत्सर्थे घातोः एतौ लः । कृष्णं द्रष्टुं याति । कृष्णं दर्शको याति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६३०. घाते एषस्य कर्ताप्रख्यायकः आख्यास्यन् । भविष्यत्सर्थे ष्वल् । 'अकेनोः' (सू. ६२८) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया ।

भट्टिकाव्ये—III. ३३.

तं स्वस्थयन्तस्सचिदा नरेन्द्रं

दिवक्षयन्तस्समुद्गुरारात् ।

अन्त्याहुतिं भावयितुं सविमं-

श्रिचीषयन्तोऽध्वरपातजातम् ॥ ३०६३ ॥

अन्त्याहुतिं भावयितुम् । अनेन तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६३४. मित्रकार्याणि कारकाः करिष्यन्तः । अनेन ष्वल् । 'अकेनोः' (सू. ६२८) इति षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया । रामं द्रष्टुम् । अनेन तुमुन् । 'न लोक' (सू. ६२७) इत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६०७. सुमीयस्तव सख्यस्य कारकः कर्ता । 'ष्वल्-तृचौ' (सू. २८९५) इति ष्वल् । षष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८७०. पतत्रिणं हन्तुम् । अनेन तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६६३. प्रियतमेषु कृतकुषवः बधूरनुनायिका अनु-नेष्यन्ती । भविष्यत्सर्थे ष्वल् । 'अकेनोः' (सू. ६२८) इति षष्ठीप्रतिषेधाद्द्वितीया ।

३१७६ । समानकर्तृकेषु तुमुन् । (३. ६. १५८)

अक्रियार्थोपपन्नार्थनेतृ । इच्छार्थेऽप्येकार्थैरूपद्वेषु धातोस्तुमुन् स्यात् ।
इच्छति भोक्तुं वष्टि दाम्बुति वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 631. सैनिति भन्तुमैजिहत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1025. विधातुमिच्छतः ।

नैषधे — V. 114.

कुण्डिनेन्द्रसुतया किल पूर्वं मां धरीतुषुररीकृतमास्ते ।

त्रीडमेप्यति परं मयि दृष्टे स्वीकारिप्यति न सा खड्ग युग्मान् ॥8063॥

कुण्डिनेन्द्रसुतया मां धरीतुषुररीकृतमास्ते दृष्टा यद्भ्रममङ्गीकृतम् । कर्मणि कः ।

अङ्गीकारस्य कथञ्चिदिच्छार्थत्वमङ्गीकृत्यानेन तुमुन् ।

नैषधे — VI. 81.

लोकज्ञानि दौर्दिवि चादितेषां

अप्यादितेषु महान्महेन्द्रः ।

किं कर्तुमर्थी यदि सेऽपि रामा-

जागति कस्या किमतः परापि ॥ 8064 ॥

किं कर्तुं सेविदुनर्थी इच्छुः । अर्थयत्तेरिच्छार्थत्वाद्नेन तुमुन् ।

३१७७ शकधृषज्ञाग्लावटरभलभक्रमसहार्हास्त्यर्थेषु तमुन् ।

(३. ४. ६५)

एषूपपदेषु धातोस्तुमुन्स्यात् । शक्नोति भोक्तुम् । एवं धृष्णोतीत्यादौ ।
अर्थग्रहणमस्तिनैव सम्बध्यते अनन्तरत्वात् । अस्ति भवति विद्यते वा भोक्तुम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2049. दर्शनं सोढुमशक्नुवन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 397. तत्सोढुमशक्नुवाना असहनशीला ।

चम्पूभारते—I. 22.

आकर्ष्य दितिपह्यारयानसहा-

नामूलं द्रुपिसाधयस्तिरो विषाधम् ।

व्याधूयान्तिकतरुषु क्षणत्रिचस्तु-

व्याक्रुष्टं पुनरपि तच्चिगान्न शोकः ॥ 3065 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1907. वक्तुमसांप्रतमयुक्तम् । साम्प्रतशब्दस्यार्थ-
त्वात् तद्योगे तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1270. काकुत्स्थं रणे साहितुं कः क्षमः । शक्तार्थ-
त्वाद्नेन तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 98. मय्युचिनेतुं शक्यः ।

मावे—XVII. 50.

हरेरपि प्राति परकीयनाहिनी-

मविष्यद्वं प्रववृत्तिरे चमूचराः ।

विलम्बितुं न खलु सहा मनस्विनो

विधित्सतः कलहमवेक्ष्य विद्विषः ॥ 3066 ॥

विलम्बितुं सहन्त इति सहाः क्षमाः । पचाद्यच् । न खलु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2564. युवां पदमपि चलितुं न सेहे न शशाक ।

रघुवंशे—I. 10.

तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्तिहेतवः ।

हेमः संलक्ष्यते ह्यमौ विशुद्धिः श्यामिकापि वा ॥ 3067 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1771. प्रतिभोक्तुमर्हसि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2369. भटाश्च गन्तुं नेत्सेहिरे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 73. कर्तुं सहत इति सहा नास्मि ।

माघे—V. ३7.

दानं ददत्यपि जलैस्सहस्राभिरूढे
 को विद्यमानगतिरासितुमुत्सहेत ।
 यदन्तिनः कटकटाहसटान्निर्मक्षोः
 मंक्षूदपाति परितः पटलैरलीनान् ॥ ३०६३ ॥

आसितुमुत्सहेत ।

माघे—XII. ६७.

या घर्मभानोस्तनयापि शीतलै-
 स्वसा यमस्यापि जनस्य जीवनैः ।
 कृष्णापि शुद्धेरधिकं विघातृभिः
 विहन्तुमंहांसि जलैः पटीयसी ॥ ३०६९ ॥

अंहांसि विहन्तुं पटीयसी समर्थतरा । 'पर्याप्ति' (सू. ३१७६) इति
 तुमुन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २८४०. परिस्पन्दितुमपि प्रभवो न भवन्ति ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७७९. विपक्षस्येच्छेदं कर्तुं प्रभवति शक्नोति ।
 अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४३७. गन्तुं नेत्सहते न शक्नोति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६४. सख्या भीमभुवः लीलाकमलं विलेखितु-
 मशाकि । भावे लुङ् । पाणिं तु नाशाकि ।

नैषधे—VI. ११२.

श्रवणपुटयुगेन स्वेन साधून्नीतं
 दिगधिपकृपयात्तदीदृशात्सन्निधानात् ।
 अलभत मधु बालारागवागुत्थमित्थं
 निषधजनपदेन्द्रः पातुमानन्दसान्द्रः ॥ ३०७० ॥

निषधजनपदेन्द्रो मधु पातुमलभत । लब्धवानित्यर्थः । अनेन तुमुन् ।

३९७८ । पर्याप्तिवचनेष्वलमर्थेषु । (३. ४. ६६)

पर्याप्तिः पूर्णता । तद्वाचिषु सामर्थ्यवचनेषूपपदेषु तुमुन्स्यात् । पर्याप्तो भोक्तु । प्रवीणः कुशलः पटुरित्यादि । पर्याप्तिवचनेषु किञ्च । अलं भुक्त्वा । अलमर्थेषु किम् । पर्याप्तं भुङ्क्ते । प्रभूततेह गम्यते न तु भोक्तुस्सामर्थ्यम् ।

किरातार्जुनीये—V. 17.

अलमेष विलोकितः प्रजानां

सहसा संहतिमहसां विहन्तुम् ।

घनवर्त्म सहस्रधेन कुर्वन्

हिमगौरैश्चत्वाधिपः शिरोभिः ॥ ३०७१ ॥

अवलाधिपः अंहसां संहतिं विहन्तुमलं समर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६४. सख्या भीमभुवः कर्णोत्पलं विलेखितुमपारि पर्याप्तम् । भावे लुङ् । अनेन तुमुन् । अक्षि तु नापार्येव ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १४१. दुर्भेधसोऽपि ग्रन्थानधीत्य व्याकर्तुं व्याख्यातु-मलं समर्थाः । तुमुन् ।

३१७९ । कालसमयवेलासु तुमुन् । (३. ३. १६७)

कालार्थेषूपपदेषु तुमुन्स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३. ते द्वितीयमाश्रमं सङ्क्रामितुमयं कालः ।

३१८० । भाववचनाश्च । (३. ३. ११)

भाव इत्यधिकृत्य वक्ष्यमाणा घजादयः क्रियार्थायां क्रियायां भविष्यति स्युः । 'तुमर्थाच्च भाववचनात्' (सू. ५४२) इति चतुर्थी । यागाय याति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३५९. देवकार्यविघाताय देवकार्यं विहन्तुम् । अनेन भविष्यति घञ् । चतुर्थी ।

भट्टिकाव्ये—VII. 30.

ततः कपीनां सङ्घाता हर्षाद्भाववभूतये ।

पूरयन्तस्तमाजग्भुर्भयदाया दिशो दश ॥ 3073 ॥

राघवभूतये कापि नाम राघवस्य संप्रस्यदिति समाजग्भुरित्यस्यां क्रियायां क्रियार्थायानुपपदेऽनेन भविष्यति क्तिन् । चतुर्थी च पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 382. रावणग्रीस्त्र्यै रावणं प्रीणयितुम् । भविष्यति क्तिन् । चतुर्थी पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1025. द्विषां कर्मणि षष्ठो । विघाताय विहन्तुम् । पूर्ववत् ।

३१८१ । अण् कर्मणि च । (३. ३. १२)

कर्मण्युपपदे क्रियार्थायां क्रियायां चाण् स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3972. भयं दास्यन्तो भयदायाः । कर्मोपपदाद्दाते-
र्भविष्यदर्थे अण् ।

३१८२ । पदरुजविशस्पृशो घञ् । (३. ३. १६)

भविष्यतीति निवृत्तम् । पद्यतेऽसौ पादः । रुजतीति रोगः । विशतीति वेशः । स्पृशतीति स्पर्शः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 32.

कर्तासि कार्यमायातैरेभिरित्यवगम्य सः ।

काकुत्स्थपादपच्छायां शीतस्पर्शाशुपागमत् ॥ 3073 ॥

शीतस्पर्शमाहादिकां काकुत्स्थपादपच्छायाम् । अनेन पादस्पर्शौ घञन्ता-
विति मल्लिनाथव्याख्यानम् । पद्यन्त इति पादाः । अनेन कर्तरि घञ् ! शीतस्पर्शा-
मनुद्वेजनकरीम् । स्पृश्यत इति स्पर्शस्तन्मात्र उच्यते । ' अकर्तरि च ' (सू. 3186)
इति घञ् । न तु पदरुजेत्यादिना । तत्र हि स्पृश उपताप इति वक्तव्यमित्युक्तम्
इति जयमङ्गलव्याख्यानम् ।

३१८३ । सू स्थिरे । (३. ३. १७)

सर्तेः स्थिरे कर्तरि घञ् स्यात् । सरति कालान्तरमिति सारः ।

वा० । व्याघ्रस्यबलेषु चेति वाच्यम् । (2174.)

अतीसारो व्याधिः । अन्तर्भावितपर्योऽल्ल सरतिः । रुधिरादिकमतिशयेन सारयतीत्यर्थः । विसारो मत्स्यः । 'सारो बले द्वांशे च' III. iii. 171. इत्यमरः ।

माघे—XIX. ३३.

वाहनाजनि मानासे साराजःवरुमा ततः ।

मत्कसारगराजेभे भारीहावज्जनध्वनि ॥ ३074 ॥

सारगा बलभाजः ।

अष्टिकाव्ये—VII. ३३.

कार्यसारनिभं दृष्ट्वा वानराणां समागमम् ।

अवैत्रांशं दशास्यस्य निर्वृत्तमिव राघवः ॥ ३075 ॥

सरति कालान्तरमिति सारः स्थिरांशः । अनेन घञ् ।

३१८४ । भावे । (३. ३. १८)

सिद्धावस्थापत्ने घात्वर्थे वाच्ये घातोर्घञ् स्यात् । पाकः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३075. दशास्यस्य नाशम् । अनेन घञ् ।

३१८५ । स्फुरतिस्फुलत्योर्घञि । (६. १. ४७)

अनयोरेच आत्वं स्याद्धञि । स्फारः । स्फालः । 'उपसर्गस्य घञि' (सू. 1044) इति दीर्घः । परीहारः । 'इकः काशे' (सू. 1045) इति दीर्घः । नीकाशः ।

३१८६ । अकर्तरि च कारके संज्ञायाम् । (३. ३. १९)

कर्तृभिन्ने कारके घञ् स्यान्नःसि अकर्तृणि भावे च । घञ्छाप्नङ्घाथुचो, ल्युः, कर्तरीमनिच्, घोः किः, पुंलिङ्गशेषे । (सू. ३१८४) ' भावे घञ् ' (सू. २९०२) आरभ्य, अञ्णौ (सू. ३२३२) आरभ्य, अप् (सू. ३२६८) नङ् (सू. ३२९६) घ (सू. ३०६७) अथुच् (सू. २८९६) ल्युः (सू. १७८४) इमनिच् (सू. ३२७०) घोः किः । एते पुल्लिङ्गाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २०८६. इषवोऽस्यन्ते एभिरितीप्वासः घनूंषि । करणे घञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४९५. अस्यन्ते क्षिप्यन्ते शरा अनेनेति आसो घनुः । करणे घञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९४७. उद्धिद्यन्ते येष्विति उद्धेदाः । अधिकरणार्थे घञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४१. कपिसमाहारम् ।

३१८७ । घञि च भावकरणयोः । (६. ४. २७)

रञ्जेर्नलोपः स्यात् । रागः । अनयोः किम् । रज्यत्यस्मिन् रङ्गः ।

३१८८ । स्यदो जवे । (६. ४. २८)

स्यदेर्घञि नलोपो वृद्धचभावश्च निपात्यते । स्यदो वेगः । अन्यत स्यन्दः ।

भट्टिकान्ये—XXII. ५.

प्रतन्व्यः कोमला विन्ध्ये सहितारः स्यदं न ते ।

लताः स्तवकशालिन्यो मधुलेहिकुलाकुलाः ॥ ३०७६ ॥

ते स्यदं जवम् ।

३१९० । परिमाणाख्यायां सर्वेभ्यः । (३. ३. २०)

घञ् । एकत्पण्डुलनिचायः । द्वौ शूर्पनिष्पावौ ।

वा० । दारजारौ कर्तरि णिलुक् च । (२१८२.)

दारयन्तीति दाराः । जरयतीति जारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 241. निष्कृत्य चीयत इति निश्चायो राशिः ।
चिनोतेर्घञ् । एकनिश्चायं एकराशीभूतम् । एकशब्दस्य 'पूर्वकाल' (सू. 726)
इत्यादिना समासः ।

३१९१ । इडश्च । (३. ३. २१)

घञ् । उपेत्यास्मादधीयते उपाध्यायः ।

वा० । अपादाने स्त्रियामुपसंख्यानं तदन्ताच्च वा ङीष् । (2184.)

उपाध्याया उपाध्यायी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 241. उपेत्याधीयतेऽस्मादित्युपाध्यायो गुरुः ।

३१९२ । उपसर्गे रुवः । (३. ३. २२)

घञ् । संरावः । उपसर्गे किम् । रवः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 35.

सजलाम्बोदसंरावं हनूमन्तं सहाङ्गइम् ।

जाम्भवन्नीलसहितं चारुसंद्रावमब्रवीत् ॥ 3077 ॥

जलाम्बोदस्येव संरावो यस्य तम् । घञ् !

माधे—XI. 40.

अरुणजलजराजीमुग्धहस्ताग्रपादा

बहुलमधुपमालाकज्जलेन्दीवराक्षी ।

अनुपतति विरावैः पत्त्रिणां व्याहरन्ती

रजनिमचिरजाता पूर्वसन्ध्या सुतेव ॥ 3078 ॥

विरावैः । घञ् ।

चम्पूरामायणे—I. 105.

रवः कठिनकर्षणत्रुटितचापजन्मा क्षणा-

दिशां द्विरदर्धीकृतैः कृतहरित्पतिस्वागतः ।

जगद्भ्रमणकौतुकोच्चलितरामकीर्त्यङ्गना-

प्रयाणपटहृध्वनिं प्रथयति स्म तारध्वनिः ॥ ३०७९ ॥

अनुपसर्गे भप् । ‘ ध्वनिध्वानरवस्वनाः ’ I. ८. २४. इति, ‘ आरवाराव-
संरावविरावा ’ I. ८. २५. इति चामरः ।

३१९४ । समि युद्रुदुवः । (३. ३. २३)

संयूयते मिश्रीक्रियते गुडादिभिरिति संयावः पिष्टविकारोऽप्युपविशेषः । संद्रावः ।
संदावः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०७७. चारुसंद्रावं श्लाध्यगतिम् । घञ् ।

३१९५ । श्रिणीभुवोऽनुपसर्गे । (३. ३. २४)

श्रायः । नायः । भावः । अनुपसर्गे किम् । प्रश्रयः । प्रणयः । प्रभवः ।
प्रभावो राज्ञ इति प्रकृष्टो भाव इति प्रादिसमासः । कथं ‘ राज्ञो नय ’ इति । बाहुलकात् ।

मट्टिकाव्ये—VII. ३६.

यात यूयं यमश्रायं दिशं नायैश्च दक्षिणाम् ।

विक्षावैस्तोयविश्रावं तर्जयन्तो महोदधेः ॥ ३०८० ॥

श्रीयत इति श्रायः । यमस्य श्रायं आश्रयं स्थानम् । नीयन्त इति नायैः
नीतिभिः । उपायैरित्यर्थः । उभयत्रापि कर्मणि घञ् ।

किरातार्जुनीये—I. ६.

निसर्गदुर्बोधमवोधविक्लवाः

क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः ।

तवानुभावोऽयमवेदि यन्मया

निगूढतस्त्वं नयवर्त्म विद्विषाम् ॥ ३०८१ ॥

तवानुभावः सामर्थ्यम् । अनुगतो भावोऽनुभाव इति प्रादिसमासः । अत एव
काशिकायां ‘ कथं प्रभावो राज्ञाम् । प्रकृष्टो भाव इति प्रादिसमास ’ इति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९५३. अनुभावः । पूर्वक्तसमासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २३७. अयं महात्मा तपसः प्रभावात् । पूर्ववत् ।

३१९६ । वौ क्षुश्रुवः । (३. ३. २५)

विक्षावः । विश्रावः । वौ किम् । क्षवः । श्रवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८०. विश्वावैः सिंहनादैः । डु क्षु शब्दे । विश्रूयत इति विश्रावैः शब्दम् । उभयत्रापि कर्मणि घञ् ।

३१९७ । अवोदोर्नियः । (३. ३. २६)

अवनायः अधोनयनम् । उन्नाय ऊर्ध्वनयनम् । कथमुन्नयः उत्प्रेक्षा इति । बाहुलकात् ।

मट्टिकाव्ये—VII. ३७.

उन्नायानधिगच्छन्तः प्रद्रावैर्वसुधाभृताम् ।

वनामिलावान्कुर्वन्तः स्वेच्छया चारुविक्रमाः ॥ ३०८२ ॥

गिरिणामुन्नायान् उस्सेधान् । घञ् ।

३१९८ । प्रे द्रुस्तुस्रवः । (३. ३. २७)

प्रद्रावः । प्रस्तावः । प्रस्त्रावः । प्रे इति किम् । द्रवः । स्तवः । स्रवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८२. प्रद्रावैः प्रकृष्टगतिभिः । घञ् ।

३१९९ । निरभ्योः पूल्वोः । (३. ३. २८)

निष्पूयते शूर्पादिभिरिति निष्पावो घान्यविशेषः । अभिलावः । निरभ्योः किम् । पवः लवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८२. वनानामभिलावानुस्सेधान् ।

३२०० । उन्नयोर्ग्रः । (३. ३. २९)

उद्गारः । निगारः । उन्नयोः किम् । गरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६६४. उद्गारः संस्त्रावः । गिरतेर्घञ् ।

३२०१ । कृ धान्ये । (३. ३. ३०)

‘ कृ ’ इत्यस्माद्धान्यविषयकादुभयैर्धञ् स्यात् । उत्कारो निकारः । धान्यस्य
विक्षेप इत्यर्थः । धान्ये किम् । शिक्षोत्करः । पुष्पनिकरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५५५. धान्यनासुत्कारेषु राशिषु । घञ् ।

३२०२ । यज्ञे समि स्तुवः । (३. ३. ३१)

समेत्य स्तुवन्ति यस्मिन्देशे छन्दोगास्स देशस्संस्तावः । यज्ञे किम् । संस्तवः
परिचयः ।

भट्टिकान्ये—VII. ३९.

संस्तावमिव शृण्वन्तश्छन्दोगानां महाध्वरे ।

शिञ्जितं मधुलेहानां पुष्पप्रस्तारशायिनाम् ॥ ३०८३ ॥

छन्दोगानां महाध्वरे संस्तावमिव सम्भूय स्तवनमिव । पाठध्वनिविशेषमिव
वा । घञ् ।

३२०३ । प्रे स्त्रीऽयज्ञे । (३. ३. ३२)

प्रस्तारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८३. पुष्पाणां प्रस्तारा राशयः । घञ् ।

३२०४ । प्रथने वावशब्दे । (३. ३. ३३)

विपूर्वात्स्तृणातेर्धञ् स्यात् अशब्दविषये प्रथने । पठस्य विस्तारः ।

भट्टिकान्ये—VII. ४०.

आलोचयन्तो विस्तारमभसां दक्षिणोदधेः ।

स्वादयन्तः फलरसं मुष्टिसंग्राहपीडितम् ॥ ३०८४ ॥

दक्षिणोदधेरभसां विस्तारं परिणाहम् । घञ् ।

माघे—V. २.

तं सद्विपेन्द्रतुलितातुलतुङ्गशृङ्ग-

मश्रुल्लसत्कदलिकावनराजिरुचैः ।

विस्ताररुद्धवसुधोऽन्वचलं चचाल

लक्ष्मीं दधत्प्रतिगिरेरलघुर्बलौघः ॥ ३०८५ ॥

विस्ताररुद्धवसुधो वैपुल्यव्याप्तभूमिः । घञ् ।

रघुवंशे—VI. ७०.

तस्मिन्समावेशितचित्तवृत्ति-

मिन्दुप्रभामिन्दुमतीमवेक्ष्य ।

प्रचक्रमे वक्तुमनुक्रमज्ञा

सविस्तरं वावयमिदं सुनन्दा ॥ ३०८६ ॥

सविस्तरं सप्रपञ्चं वाक्यम् । 'प्रथने वावशब्दे' (सू. ३२०४) इति घञो निषेधात् 'ऋदोरप्' (सू. ३२३२) इत्यप् । 'विस्तारो विप्रहो व्यासस्त च शब्दस्य विस्तरः' III. ii. २२. इत्यमरः ।

३२०७ । उदि ग्रहः । (३. ३. ३५)

उद्ग्राहः ।

३२०८ । समि मुष्टौ । (३. ३. ३६)

मल्लस्य सङ्ग्राहः । मुष्टौ किम् । द्रव्यस्य सङ्ग्राहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८४. मुष्टीनां संग्राहः सम्यग्रग्रहणम् । ग्रहेर्घञ् ।

३२०९ । परिन्योर्नीणोर्घृताभ्रेषयोः । (३. ३. ३७)

परिपूर्वाच्चयतेर्निपूर्वादिणश्च घञ् स्यात्क्रमेण घृतेऽभ्रेषे च विषये । परिणयेन शारान्हन्ति । समन्तान्नयनेनेत्यर्थः । एषोऽत्र न्यायः । उचितमित्यर्थः । घृताभ्रेषयोः किम् । परिणयो विवाहः । न्ययो नाशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५४०. यदत्र न्याय्यं न्यायादनपेतम् । घञ् । 'धर्मपथ्यर्थन्यायादनपेते' (सू. १६४४) इति यत् ।

३२१० । परावनुपात्यय इणः (३. ३. ३८)

क्रमप्राप्तस्यानतिपातोऽनुपात्ययः । तव पर्यायः । अनुपात्यये किम् । कालस्य पर्यायः । अतिपात इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1540. पर्यायेणानुपात्ययेन । तवोपशायो ममोपशाय इति क्रमेणेत्यर्थः । पस्पूर्वादिणो घञ् ।

३२११ । व्युपयोः शेतेः पर्याये । (३. ३. ३९)

तव विशायः । तव राजोपशायः । पर्याये किम् । विशयः संशयः । उपशयः समीपशयनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1540. निशोपशायो निशायां पर्यायशयनम् । ईशोपशाय इति पाठे राजोपशाय इत्यर्थः । उपपूर्वाच्छीडो घञ् ।

अनर्घराघवे—V. 19.

कुमुदवनविशाय जाग्रदम्भो-

रुहकृतयामिकविभ्रमा रमन्ते ।

मदकलकरिकर्णतालनृत्य-

न्मुखरमयूरमनोरमास्तटिन्यः ॥ ३087 ॥

विशायः पर्यायशयनम् । विपूर्वाच्छीडो घञ् ।

३२१२ । हस्तादाने चेरस्तेये । (३. ३. ४०)

पुष्पप्रचायः । हस्तादाने किम् । वृक्षाग्रस्थानां फलानां यष्ट्या प्रचयं करोति । अस्तेये किम् । पुष्पप्रचयः चौर्येण ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1540. फलोच्चायः । क्षुण्णिवृत्यर्थमासन्नफलादानम् । चिनोतेर्घञ् ।

चम्पूरामायणे—IV. ३.

करतलैरपचायमथेक्षणैरपचयञ्च वनेषु जनेषु च ।

सुमनसां मनसामपि यद्दिने विरचयन्ति विलोलविलोचनाः ॥ ३088 ॥

विलोलविलोचनाः करतलैर्धनेषु सुमनसामपचायम् । घञ् । ईक्षणैर्जनेषु
मनसामपचयम् । अत्राप् । विरचयन्ति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ३२२० 2729. अवचयः पुष्पफलादिच्छेदने यष्ट्यादिना न
तु हस्तेन । तदा अवचाय इति घञ् स्यात् ।

३२१३ । निवासचिति शरीरोपसमाधानेष्वदेश्च कः । (३. ३. ४१)

एषु चिनोतेर्घञ् स्यात् आदेश्च ककारः । उपसमाधानं राशीकरणम् । तच्च
धात्वर्थः । निवासे, काशीनिकायः । चितौ, आकायमग्निं चिन्वीत । चीयतेऽस्मिन्नस्थ-
दिकमिति कायः । समूहे गोमयनिकायः । एषु किम् । चयः । 'चः क' इति वक्तव्ये
आदेरित्युक्तेर्यङ्लुक्त्वादेरेव यथा स्यादिति । गोमयानां निकेचायः । पुनःपुना
राशीकरणमित्यर्थः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 42.

सीता रक्षे'निकायेषु स्तोककायैश्छलेन च ।

मृग्या शत्रुनिकायानां व्यावहासीमनाश्रितैः ॥ ३089 ॥

रक्षे'निकायेषु राक्षमनिवासेषु । अधिकरणे घञ् । आदेश्च ककारः । स्तोक-
कायैरल्पशरीरैः । चिन्वन्त्यस्माच्छुभमिति कायः । शरीरे घञ् ।

निकायादिषु निवासाद्यर्थेषु अनेन चिनोतेर्घञ् । आदेश्चकारस्य ककारः ।

उत्तररामचरिते—V. 9.

अयं शैलाघातक्षुभितवडवावक्त्रहुतभु-

वप्रचण्डक्रोधाचिर्निचयकबलत्वं व्रजतु मे ।

समन्तादुत्सर्पन्घनतुमुलहेलाकलकलः

पयोराशेरोधः प्रलयपवनास्फालित इव ॥ ३090 ॥

३२१४ । संघे चानौत्तराधर्ये । (३. ३. ४२)

चेर्घञ्, आदेश्च कः । भिक्षु'निकायः । प्राणिनां समूहः सङ्घः । अनौत्तराधर्ये
किम् । सूकरनिचयः । सङ्घे किम् । ज्ञानकर्मसमुच्चयः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८९. शत्रुनिकायानामरिसमूहानाम् । निचीयत्
इति निकायः । कर्मणि घञ् ।

भट्टिकाव्ये—XII. ६.

हता जनस्थानसदो निकायाः

कृता जितोत्खातभट्टुमा पूः ।

सदांसि दग्धानि विधेयमस्मिन्

यद्वन्धुना तद्धटयस्व तस्मिन् ॥ ३०९१ ॥

३२१५ । कर्मव्यतिहारे णच् स्त्रियाम् । (३. ३. ४३)

स्त्रीलिङ्गे भावे णच् ।

३२१६ । णचः स्त्रियामञ् । (५. ४. १४)

३२१७ । न कर्मव्यतिहारे । (७. ३. ६)

अत्र ऐच्न स्यात् । व्यावक्रोशी । व्यावहासी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०८९. व्यावहासीं मिथो हासव्यवहारम् । अजि
स्त्रियां ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१७. व्यात्युशीं परस्पराभ्युक्षणम् । पूर्ववत् ।

३२१८ । अभिविधौ भाव इनुण् । (३. ३. ४४)

३२१९ । अणितुणः । (५. ४. १५)

‘इण्यनपत्ये’ (सू. १२४५) इति प्रकृतिभावः । सांराविणं वर्तते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३३८. समन्ताद्रावः कलकलः सांराविणम् ।
सम्पूर्वाद्रौतेः इनुण् । ततोऽण् । ‘इण्यनपत्ये’ (सू. १२४५) इति प्रकृतिभावात्
‘नस्तद्धिते’ (सू. ६७९) इति न टिलोपः ।

३२२० । आक्रोशेऽवन्योर्ग्रहः । (३. ३. ४५)

अव नि एतयोर्ग्रहेर्घञ् स्यात् शापे । अवग्राहस्ते भूयात् । अभिभव इत्यर्थः ।
निग्राहस्ते भयात् । बाध इत्यर्थः । आक्रोशे किम् । अवग्रहः पदस्य । निग्रहश्चोरस्य ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1338. वः सम्बन्धी । अरेः कर्मणि षष्ठी । निग्राह
आक्रोशः शपनं अर्थवान्भवति । निपूर्वाद्गृहेः घञ् ।

३२२१ । प्रे लिप्सायाम् । (३. ३. ४६)

पात्रप्रग्राहेण चरति भिक्षुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1536. मैथिलीकृतैः सीताकृतैः सीतालिप्सया कल्पितैः
पात्राणां प्रग्राहैः भिक्षापात्रस्वीकारैः । प्रपूर्वाद्गृहेर्घञ् ।

३२२२ । परौ यज्ञे । (३. ३. ४७)

यज्ञविषये घञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1584. वेदिवत्सपरिग्राहा स्थण्डिलशयनादित्रतपरिमह-
वती । अन्यत्र संस्कारविशेषवती ।

३२२३ । नौ वृ धान्ये । (३. ३. ४८)

नीवाराः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1228. नीवारा अकृष्टपच्या त्रीहयः । निपूर्वाद्गृजे
घञ् । 'उपसर्गस्य घञि' (सू. 1044) इत्यादिना नेदीर्घः ।

३२२४ । उदि श्रयतियौतिपूद्रवः । (३. ३. ४९)

उच्छ्रायः । उद्यावः । उत्पावः । कथं 'पतनान्तास्समुच्छ्रया' इति ।
बाहुलकात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1228. निरुद्रावाः स्थिराः । घञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2516. उच्छ्रायः । मल्लिनाथस्तु उत्कृष्टः श्राय
उच्छ्राय इति घञन्तेनोपसर्गसमासः । न तूपसृष्टात् घञ्, अनुपसर्ग इति नियमादिति ।

किरातार्जुनीये—XVI. 2.

मदस्रुतिश्यामितगण्डलेखाः

क्रामन्ति विक्रान्तनराधिरूढाः ।

सहिष्णवो नेह युधामभिज्ञाः

नागा नगोच्छ्रायमिवाक्षिपन्तः ॥ ३०९२ ॥

नगोच्छ्रायम् । मलिनाथस्तु पूर्ववद्भ्रजन्तेनोपसर्गस्य समास इत्याह ।

भट्टिकाव्ये—VII. 47.

उच्छ्रायवान् महारावो वानरं जलदारवम् ।

गजाप्लावो हनुमन्तं रामः प्रोचे दुराप्लवम् ॥ ३०९३ ॥

उच्छ्रायवान् उन्नतियुक्तः । घञ् ।

३२२५ । विभाषाङि रुलुवोः । (३. ३. ५०)

आरावः आरवः । आप्लावः आप्लवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०९३. महान् आरावो यस्य महारावः । भावे घञ् ।
जलदारवं मेघगंभीरघोषम् । आङ्पूर्वाद्द्वैतेरनेन विकल्पाद्धञ् । गजाप्लवः गजगमनः ।
पक्षे पूर्ववदप् । दूराप्लावं दूरमाप्लाव उद्गमनं यस्य । पूर्ववद्धञ् ।

चम्पूभारते—I. 8.

आलापकालसमपल्लविताङ्गवीणा-

सौरभ्यपातिमधुपारवसङ्कुलस्य ।

तन्त्रीस्वनस्य समितौ तरुणीस्वरस्य

जानाति यत्र चतुरोऽपि न तारतम्यम् ॥ ३०९४ ॥

आरवः । घञो विकल्पादप् ।

३२२६ । अवे ग्रहो वर्षप्रतिबन्धे । (३. ३. ५१)

विभाषेति वर्तते । अवग्रहः । अवग्राहः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२१८. अवग्राहे वर्षाभावे । विकल्पाद्धञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२६४. रावण एवावग्रहो वर्षप्रतिबन्धः । अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९२१. अवग्रहविशोषिणाम् । अप् । 'वृष्टिर्वैषं
तद्विघातेऽवग्राहावग्रहौ समौ' I. ii. ११. इत्यमरः ।

३२२७ । प्रे वणिजाम् । (३. ३. ५२)

प्रे ग्रहर्ध्व्वा वणिजां सम्बन्धी चेत्यत्ययार्थः । तुलासूत्रमिति यावत् । तुला-
प्रग्रहेण चरति तुलाप्रग्रहेण वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1718. तुला प्रगृह्यते येन सूत्रेण स प्रग्रहः । करणे
घञ् ।

३२२८ । रश्मौ च । (३. ३. ५३)

प्रग्रहः प्रग्रहः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 50.

अभिज्ञानं गृहीत्वा ते समुत्पेतुर्नभस्थरुम् ।

वाजिनः स्यन्दने भानोर्विमुक्तप्रग्रहा इव ॥ 3095 ॥

विमुक्तः प्रग्रहो नियमरज्जुर्थेषां ते विमुक्तप्रग्रहाः । करणे घञ् । विभाषाप्रहण-
मनुवर्तते । घञभावपक्षे 'ग्रहवृ' (सू. ३284) इत्यप् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 52.

प्राचीं तावद्धिरव्यग्रः कपिभिर्विनतो ययौ ।

अप्रग्रहैरिवादित्यो वाजिभिर्दूरपातिभिः ॥ 8096 ॥

अप्रग्रहैः शिथिलितप्रग्रहैः । विकल्पात्प्रपूर्वाद्ग्रहेः घञ् ।

३२२९ । वृणोतेराच्छादने । (३. ३. ५४)

विभाषा प्र इत्येव । प्रावारः प्रवरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1229. प्रावारैरुत्तरासन्नैरिव । घञ् । 'उपसर्गस्य
घञि' (सू. 1044) इति दीर्घः । 'द्वौ प्रावारोत्तरासन्नौ' II. vi. 117. इत्यमरः ।
प्रवरैः श्रेष्ठैः । अनाच्छादने 'ग्रह' (सू. ३284) इत्यादिना अप् ।

३२३० । परौ भ्रुवोऽवज्ञाने । (३. ३. ५५)

परिभावः परिभवः । अवज्ञाने किम् । परिभवः सर्वतो भवनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2538. परिभावाद् अवज्ञानम् । घञ् । परिभवः ।
घञभावपक्षे अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2610. परिभवोऽरिभवो हि सुदुस्तहः । अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 595. भवतां परिभावः । विभाषया घञ् ।

३२३१ । एरच् । (३. ३. ५६)

चयः जयः ।

वा० । भयादीनामुपसंख्यानं नपुंसके क्तादिनिवृत्त्यर्थम् । (2197. 2198.)

भयं वर्षम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2010. उच्चयः । उत्पूर्वाच्चिनोतेरनेनाच् । शिलाभि-
रुच्चयो येषां तान् शिलोच्चयान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 15. क्षयन्ति निवसन्त्यस्मिन्निति क्षये गृहे । 'निवासः
शरणं क्षयः' । क्षि निवासगत्योरित्यस्मादेरच् ।

३२३२ । ऋदोरप् । (३. ३. ५७)

ऋवृवर्णान्तादुवर्णान्तच्चाप् । करः । गृ निगरणे । गरः । शरः । यवः ।
लवः । स्तवः । पवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1555. संस्तीर्यत इति संस्तरः तरूपम् । अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2010. शत्रोर्लवमुच्छेदम् । लञ् छेदने । अप् ।
अतरान् अविद्यमानतरणान् । 'तृ प्लवनतरणयोः' इत्यस्मात् अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2653. अमिभवेन पराजयेन । भवतेरप् ।

रघुवंशे— I. 2.

क सूर्यप्रभवो वंशः क चारुपविषया मतिः ।

तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥ 8097 ॥

प्रभवत्यस्मादिति प्रभवं कारणम् । दुस्तरम् । अप् ।

३२३३ । वृक्षासनयोर्विष्टरः । (८. ३. ९३)

अनयोर्विपूर्वस्य स्त्रः षत्वं निपात्यते । विष्टरो वृक्ष आसनञ्च । 'प्रथमे वावशब्दे' (सू. ३२०४) इति घञ् । पटस्य विस्तारः । घञ् । शब्दानां विस्तरः । न षत्वम् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १११९. विष्टरस्थां पवित्रासनस्थाम् अपि । षत्वनिपातः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १६०१. विष्टरभाजं आसनगतम् ।

चम्पूरामायणे—II. ३४.

ग—तस्मिन् सुमन्त्रेण विज्ञाप्य प्रदर्शिते भूपतिर्भूताविष्ट इव विष्टरान्निपत्य सदारस्सदा रचितपरिदेवनो वनोत्कण्ठां स्वयमप्यकरोत् ॥ ३०९८ ॥

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८९७. विष्टरमासनम् ।

चम्पूरामायणे—V. ६५.

वाचामिदानीं किमु विस्तरेण

लङ्कापुरीं रावणबाहुगुताम् ।

काकुत्स्थदूतोऽयमुपेत्य चक्रे

कृतान्तदूतस्य सुखप्रवेशाम् ॥ ३०९९ ॥

वाचां विस्तरेण । अत्र न षत्वम् ।

माघे—II. २४.

संक्षिप्तस्याप्यतोऽस्यैव वाक्यस्यार्थगरीयसः ।

सुविस्तरतरा वाचो भाष्यभूता भवन्तु मे ॥ ३१०० ॥

सुविस्तरतराः प्रपञ्चतराः । अशब्द इति घञ्प्रतिषेधे 'ऋदोरप्' (सू. ३२३२)

इत्यप् ।

३२३४ । ग्रहवृद्धनिश्चिगमश्च । (३. ३. ५७)

अप् स्यात् । ग्रहः । वरः । दरः । निश्चयः । गमः ।

वा० । वशिरप्योरुपसंख्यानम् । (२२०३.)

वशः । रणः ।

वा० । घञर्थे कविधानम् । (2204.)

प्रस्थः विघ्नः ।

वा० । द्वित्वप्रकरणे के कृजादीनामिति वक्तव्यम् । (3429.)

चक्रम् । चिह्नितम् । चङ्गमः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1229. प्रवरैः श्रेष्ठैः । अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2010. सीताया विनिश्चयं स्थाननिर्णयम् । अप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 396. अभिगमोऽभिगमनं प्रयाणम् । भावे ञप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 460. पुंसामगमं अगम्यं देशम् । कर्मण्यप् ।
पुंसामिति कर्तरि षष्ठी ।

भट्टिकान्ये—XIII. 9.

तुङ्गा गिरिवरदेहा अगमं सलिलं समीरणो रसहारी ।

अहिमो रविकिरणगणो मायासंसारकारणं ते परमा ॥ 3101 ॥

अगममगम्यं सलिलम् । कर्मण्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 317. ग्लहो द्यूतपणः । 'पणोऽक्षेषु ग्लहः'
II. x. 45. इत्यमरः । 'अक्षेषु ग्लहः' (सू. 247) इति ग्रहेरेवाक्षपणे लत्वनिपातः ।
अप्पत्ययस्त्वनेन ।

भट्टिकान्ये—VII. 56.

आदरेण गमं चक्रुर्विषमेष्वप्यसंघसाः ।

व्याप्नुवन्तो दिशो न्यादान् कुर्वन्तस्सव्यघान्दहरीन् ॥ 3102 ॥

विषमेष्वपि प्रदेशेषु गमं गमनं चक्रुः । आदरेणानवज्ञया । उभयत्राप्यप् ।

३२३५ । उपसर्गेऽदः । (३. ३. ५९)

अप् स्यात् ।

३२३६ । घञपोश्च । (२. ४. ३८)

अदेर्घल्ल्वाद्भव्यपि च । प्रघसः । विघसः । उपसर्गे किम् । घासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१०२. असंघसाः त्यक्ताहाराः । 'उपसर्गेऽदः'
(सू. ३२३६) इत्यपि अनेन अदेर्घस्लादेशः । अन्यादान् परित्यक्ताहारान् । 'नौ
ण च' (सू. ३२३७) इति निपूर्वाददो णप्रत्ययः । तस्मिन्नदेर्घस्लादेशः । चकारा-
दवपि । तत्र निघसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८२१. गङ्गाप्रपातान्तनिरूढघासम् । कर्मणि घञि
अदेर्घस्लादेशः ।

चम्पूभारते—III. १३१.

क्षेत्रमप्यधिपतिः कुरु पूर्वं संश्रितौ सपदि देववलेन ।

चर्दितुरसकरखाण्डवमग्नेस्तक्षकावभजतां विघसत्वम् ॥ ३१०३ ॥

'अमृतं विघसो यज्ञशेषभोजनशेषयोः' II. vii. २८. इत्यमरः ।

३२३७ । नौ ण च । (३. ३. ६०)

नौ उपपदे अदेर्घः स्यादपच । न्यादः । निघसः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१०२. अन्यादान् परित्यक्ताहारान् । णप्रत्ययः ।

३२३८ । व्यधजपोरनुपसर्गे । (३. ३. ६१)

अप्यात् । व्यधः । जपः । उपसर्गे तु आढ्याधः । उपजापः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१०२. सव्यधान् सप्रहारान् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६२९. व्यधो वेधः । अप् ।

भाषे—XVIII. ४७.

लब्धस्पर्शं भूव्यधादव्यधेन

स्थित्वा किञ्चिद्दन्तयोरन्तराले ।

ऊर्ध्वार्धासिच्छिन्नदन्तप्रवेष्टे

जित्वोत्तस्थे नागमन्येन सद्यः ॥ ३१०४ ॥

अव्यधेन निर्व्यधेन । अप् ।

३२३९ । स्वनहसौर्वा । (३. ३. ६२)

अप् । पक्षे घञ् । स्वनः स्वानः । हसः हासः । अनुपसर्ग इत्येव । प्रस्वानः ।
प्रहासः । निस्वन इति तु ' नौगद ' (सू. ३२४१.) इत्यनेन बोध्यम् ।

' शब्दे निनादनिनदध्वनिध्वानरवस्वनाः ।

स्वाननिर्घोषनिर्हादनादिस्वाननिस्वनाः ॥ 'I. v. 24, 25. इत्यमरः ।

भट्टिकाव्ये—VII. ५७.

सञ्चेलसहसाः केचिदस्वनाः केचिदादिषुः ।

संयाप्रवन्तो यतिवन्निनादानपरेऽमुचन् ॥ ३१०५ ॥

सहसाः सहासाः । अस्वना निश्चव्याः । उभयत्र विकल्पाद् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७७२. सुहसं सुस्विष्वः । अप् ।

भट्टिकाव्ये—XI. १.

अथात्तमासेतुषि मन्दकान्तौ

पुण्यक्षयेनेव निधौ कलानाम् ।

समालम्बे रिपुमित्रकल्पैः

पद्मैः प्रहासः कुमुदैर्विषादः ॥ ३१०६ ॥

प्रहासः । घञ् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. ७.

आम्रन्मेरीर्भिहास्वानाः कम्बूंश्चाप्यधमञ्जुमान् ।

अताडयन्मृदङ्गांश्च पेराश्वापूरयन्कलाः ॥ ३१०७ ॥

महास्वाना महानादाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७७४. विष्वदगन्तीति विष्वणाः । पचाद्यच् । ' वैश्च ' (सू. २२७४) इति षत्वम् । सोपसृष्टरनात्कर्त्रर्थत्वाच्च घञ्, नाप् ।

३२४० । यमः समुपनिविषु च । (३. ३. ६३)

एष्वनुपसर्गे च यमेरब्वा । संयमः संयामः । उपयमः उपयामः । नियमः
नियामः । वियमः वियामः । यमः यामः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१०६. यतिवत् संयामवन्तो नियमवन्तः ।
विकल्पाद्धञ् ।

चम्पूभाष्ये—II. १६.

वत्सं कठोरहृदये नयनाभिरामं
रामं विना न खलु तिष्ठति जीवितं मे ।
घातुर्बलाहुष्यमस्त्वयि जातपूर्वः
कैकेयि मामुपयमं नयतीति मन्ये ॥ ३१०८ ॥

उपयमो विवाहः । अप् ।

चम्पूभारते—II. ३१.

उपयामविधौ त्वरस्व मे कृपया मारशराश्शरारवः ।
दिवि वा भुवि वाथ दिक्षु वा रमये त्वासुपनीय रंहसा ॥ ३१०९ ॥

उपयामो विवाहः । घञ् ।

३२४१ । नौ गदनदपठस्वनः । (३. ३. ६४)

निगदः निगादः । निनदः निनादः । निपठः निपाठः । निस्वनः निस्वानः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१०६. निनादान् । विकल्पाद्धञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६८१. निनादं निनदम् । पक्षे घञ् । निगादान् इति
पाठे वचनानीत्यर्थः । घञ् ।

३२४२ । कणो वीणायां च । (३. ३. ६५)

नावनुपसर्गे च वीणाविषयाच्च कणतेरब्वा स्यात् । वीणाग्रहणं प्राद्यर्थम् ।
निकणो निक्राणः । कणः क्राणः । वीणायाःतु प्रकणः प्रक्राणः ।

‘ निक्राणो निक्रणः क्राणः कणः कणनमित्यपि ।

वीणायाः कणतेः प्रादेः प्रक्राणप्रक्राणादयः ॥ ’ I. च. २६, २७. इत्यमरः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 58.

अथ क्रमादनिष्काणा नराः क्षीणपणः इव ।

अमदास्तेदुरेकस्मिन् नित्यं निखिला गिरेः ॥ 3110 ॥

निष्काणा निश्शब्दाः । अनेन विकल्पेन धञ् । वीणादिविषयमेतत् ।

३२४२ । नित्यं पणः परिभागे । (३. ३. ६६)

अप्यात् । मूलकपणः । शाकपणः । व्यवहारार्थं मूलकादीनां परिमितो मुष्टिर्बध्यते , सोऽस्य विषयः । परिभागे किम् । पाणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3110. क्षीणपणा इव अर्थरहिता नरा इव । पण्यन्त इति पणाः । इह वित्तमात्रं लक्ष्यते ।

३२४४ । मदोऽनुपसर्गे । (३. ३. ६७)

धनमदः । उपसर्गे तुन्मादः ।

३२४५ । प्रमदसम्मदौ हर्षे । (३. ३. ६८)

हर्षे किम् । प्रमादः । सम्मादः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 59.

ततस्ससम्मदास्तत्र निरैक्षन्त पतत्रिणः ।

गुहाद्वारेण निर्यातः समजेन पशूनिव ॥ 3111 ॥

ससंमदाः सहर्षाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 647. आसादितसंमदं प्राप्तहर्षम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2042. संमदेन हर्षेण ।

३२४६ । समुदोरजः पशुषु । (३. ३. ६९)

सम्पूर्वोऽजिस्समुदाये । उत्पूर्वश्च प्रेरणे । तस्मात्पशुविषयकादप् स्यात् । समजः पशूनां सङ्घः । उदजः पशूनां प्रेरणम् । पशुषु किम् । समाजो ब्राह्मणानाम् । उदाजः क्षत्रियाणाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3111. समजेन वृन्देन पशूनिव निर्यातः । अप् ।

३२४७ । अक्षेषु ग्लहः । (३. ३. ७०)

अक्षशब्देन देवनं लक्ष्यते तत्र द्रव्यरूपेण ग्राह्यं तत्र ग्लह इति निपात्यते ।
अक्षस्य ग्लहः । ' व्यात्युक्षीमभिसरणग्लहामदीव्यन् ' । अक्षेषु क्रिम् । पादस्य ग्रहः ।
' ग्रहवृ ' (सू. ३२३४) इत्यप् । अनेन ग्रहरेवाक्षपणे लत्वनिपातः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 60.

ग्लहमक्षेषु कुर्वाणान् छद्मना कितवानिव ।

मल्लिलुचानिवापश्यन् शकुन्तानागतान् गिरेः ॥ ३११२ ॥

अक्षेषु पाचकेषु विषये छद्मना कथटेन ग्लहं पणं कुर्वाणान् । ' पणोऽक्षेषु
ग्लहः ' II. x. 45. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१७. व्यात्युक्षीमभिसरणग्लहामदीव्यन् ।

चम्पूभारते—III. 99.

ग्लहं निमग्नग्रहणेषु करुपयन्

स्वयंग्रहालिङ्गसुखं यद्वृद्धः ।

सर्वर्णवर्मा रलिले तटित्तनू-

रसुखादगृह्णात्सुदृशस्तु ता न तम् ॥ ३११३ ॥

स्वयंग्रहालिङ्गसुखं ग्लहं पणं करुपयन् । अनेन लत्वनिपातः । अन्यत्र स्वयंग्रह
इति कर्मण्यप् ।

३२४८ । प्रजने सतेः । (३. ३. ७१)

प्रजनं प्रथमगर्भग्रहणम् । गवामुपसरः । कथमवसरः प्रसर इति । अधिकरणे
' पुंसि संज्ञायाम् ' (सू. ३२९६) इति घः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 61.

वीनामुपसरं दृष्ट्वा तेऽन्योन्योपहवा गुहाम् ।

प्राविशन्नाहवप्रज्ञा आहावमुपलिप्सवः ॥ ३११४ ॥

वीनां पक्षिणामुपसरं नैरन्तर्येण निर्गमनं उपसर इवोपसरः । उपसरो हि स्त्रीग-
वीषु पुङ्गवानामभिगमनमुच्यते । स च संभ्रमेण भवति । अप् ।

३२४९ । ह्रः सम्प्रसारणञ्च न्यभ्युपशितु । (३. ३. ७२)

निहवः । अमिहवः । उपहवः । मिहवः । एतु किन् । प्रहाय ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११४. अन्योन्यमुपहव आह्वानमेषां ते अन्योन्यो-
पहवाः । ह्यतेरप् सम्प्रसारणञ्च ।

३२५० । आङि युद्धे । (३. ३. ७३)

आह्वयन्तेऽस्मिन्निति आहवः । युद्धे किम् । आहायः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११४. आह्वयन्ते सस्पर्धमाकारयन्त्यस्मिन्निति आहवो
युद्धम् । अप् सम्प्रसारणञ्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७७७. महाहवाय । पूर्ववद् सम्प्रसारणञ्च ।

चम्पूरामायणे— I. 47.

ग.—तदनन्तरमन्तरिक्षान्तरालादापतन्तमन्तकानीकभयानकं तं पलाशगण-
मवलोकय पलायमानाः करगलितसमित्कुशाः कुशिकनन्दनान्तेवासिनः संसंभ्रममभिल-
षिताहवाय राघवाय न्यवेदयन् ॥ ३११५ ॥

आहवो युद्धम् । पूर्ववत् ।

चम्पूभारते— I. ३३.

न ह्यतीव विधिरप्यसुतानां

नद्यते फलमिति श्रुतिसिद्धेः ।

जीवतो मम यथाहवसाध्यो

मीलतोऽपि न तथा परलोकः ॥ ३११६ ॥

शत्रुजनः आहवेन युद्धेन साध्यो यथा भवति तथा मीलतः परलोकः स्वर्गादिः
आहवेन ज्योतिष्टोमादियज्ञेन साध्यो न भवति । 'आहवः सङ्गरे यज्ञे आह्वानेऽपि'
इति विश्वः । आह्वयन्त्याकारयन्त्यस्मिन्देवानिति आहवो यज्ञः । अधिकरणेऽपि ।

३२५१ । निपानमाहावः । (३. ३. ७४)

आङ्पूर्वेत्य ह्यतेस्सम्प्रसारणमवृद्धिश्चोदकाधारश्चेद्वाच्यः । 'आहारस्तु निपातं स्यादुपकूपजलाशये' I. ix. 26. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3114. आहारं निपातारुं जलाशयम् । निपातना-
त्साधुः ।

३२५२ । भावेऽनुपसर्गस्य । (३. ३. ७५)

अनुपसर्गस्य ह्यतेस्सम्प्रसारणम् च स्याद्भावे । हवः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1966. आतानां हवमाह्वानम् । अप् सम्प्रसारणञ्च ।

३२५३ । हनश्च वधः । (३. ३. ७६)

अनुपसर्गाद्धन्तेर्भावे अप् स्याद्बधादेशश्च । चाद्धञ् । घातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1966. पिपासाया वधो निवृत्तिः । अप् । वधादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 51. कृतघातयत्ना विहितवधोद्योगा । चाद्धञ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2653. वधेन ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 25. जनवधे ।

३२५४ । मूर्तौ घनः । (३. ३. ७७)

मूर्तिः काठिन्यं तस्मिन्नभिधेये हन्तेरप्स्यात् । घनश्चादेशः । अन्नघनः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1966. तमसो घनो मूर्तिः कठिनत्वम् । सङ्घात
इति यावत् ।

३२५५ । अन्तर्घनो देशे । (३. ३. ७८)

वाहीकप्रामविशेषस्य संज्ञेयम् । 'अन्तर्घण' इति पाठान्तरम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 63.

तस्मिन्नन्तर्घनेऽपश्यन् प्रघणे सौघसन्नः ।

लोहोद्धनघनस्कन्धा कलितापघनां खियम् ॥ 3117 ॥

तस्मिन् विले अन्तर्हन्त्यते गम्यत इत्यन्तर्धनीऽन्तर्धनी वा । बाह्यिकेणु देश इति काशिका । अत्राभ्यन्तराक्षकाशमात्रं लक्ष्यते । अन्तःपूर्वाद्धन्तेरप्यघनादेशः ।

३२५६ । अगारैकदेशे प्रघणः प्रघाणश्च । (३. ३. ७९)

द्वारैकदेशे द्वौ प्रकोष्ठावलिन्दौ आभ्यन्तरो बाह्यश्च । तत्र बाह्ये प्रकोष्ठे निपातन-
मिदम् । प्रविशद्विर्जनैः पादैः प्रकर्षेण हन्यत इति प्रघणः । प्रघाणः कर्मण्यम् । पक्षे वृद्धिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११७. प्रघणोऽलिन्दे । ' प्रघाणप्रघणालिन्दा बहिर्द्वार-
प्रकोष्ठके ' II. ii. 13. इत्यमरः । प्रपूर्वाद्धन्तेरप्यत्ययान्तो निपातः ।

३२५७ । उद्धनोऽत्याधानम् । (३. ३. ८०)

अत्याधानमुपरि स्थापनम् । यस्मिन्काष्ठेऽन्यानि काष्ठानि स्थापयित्वा तक्ष्यन्ते
तदुद्धनः । अधिकरणेऽपि ।

• • • अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११७. उद्धन्यतेऽस्मिन्नित्युद्धनो हन्यमानस्य ततायः-
पिण्डादेराधारभूतः अत्याधानरूपो लोहकूटः । हन्तेरुत्पूर्वाद्धप्यत्ययान्तो निपातः ।

३२५८ । अपघनोऽङ्गम् । (३. ३. ८१)

अङ्गं शरीरावयवः । स चेह न सर्वः किन्तु पाणिः पादश्चेत्याहुः । करणेऽपि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११७. ललितापघनाम् ।

३२५९ । करणेऽयोविद्रुषु । (३. ३. ८२)

एषु हन्तेः करणेऽप्यथाद्धनादेशश्च । अयो हन्यतेऽनेनेत्ययोघनः । विघनः ।
द्रुघनः । द्रुघण इत्येके । ' पूर्वपदात्संज्ञायां ' (सू. ८५७) इति णत्वम् । संज्ञैषा
कुठारस्य ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६३५. अयो हन्यते एभिरित्ययोघनाः लोहघण्टाः ।
दुर्हन्यतेऽनेनेति द्रुघणः कुठारादिः । उभयत्रापि करणार्थे हन्तेरप्यत्ययो घनादेशश्च ।
अरीहणादिपाठात् ' पूर्वपदात्संज्ञायां ' (सू. ८५७) इति वा द्रुघण इति णत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१०१. विहन्यते तमस्तेजोऽन्तरं वानेनेति विघनः
करणे भ् ।

३२६० । स्तम्बे क् च । (३. ३. ८३)

स्तम्ब उपपदे हन्तेः करणे कः स्यात् । भ् च । पक्षे घनादेशश्च । स्तम्बः
स्तम्बघनः । करण इत्येव । स्तम्बघातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१०१. स्तम्बा गुरुमा हन्यन्ते एभिरिति स्तम्बघ्नाः ।
स्तम्बोपपदाद्धन्तेः करणे कप्रत्ययः । ' गमहन ' (सू. २३६३) इत्यादिनोपघालोपः ।

३२६१ । परौ घः । (३. ३. ८४)

परौ हन्तेरप्स्यात्करणे घशब्दधादेशः । परिहन्यतेऽनेनेति परिघः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१०१. परिघोऽर्गल । भ् घादेशश्च ।

३२६३ । उपपन्न आश्रये । (३. ३. ८५)

उपपूर्वाद्धन्तेरप्स्यादुपघालोपश्च । आश्रयशब्देन सामीप्यं लक्ष्यते । पर्वते-
नोपहन्यते सामीप्येन गम्यत इति पर्वतोपपन्नः ।

भट्टिकान्ये—VII. 66.

पिप्रायाद्रिगुहोपपन्नानुद्धान्सङ्घश आगतान् ।

फलैर्नानाविधैश्चित्रैः स्वादुशीतैश्च वारिभिः ॥ ३११८ ॥

अद्रिगुहोपपन्नान् तदाश्रयान् । हन्तेरप् उपघालोपश्च ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५१९. उपपन्नवृक्षस्य परोक्षभावात् ।

३२६४ । सङ्घोद्धौ गणप्रशंसयोः । (३. ३. ८६)

संहननं सङ्घः । भावे भ् । उद्धन्यते उत्कृष्टो ज्ञायत इत्युद्धः । कर्मण्यप् ।
गत्यर्थानां बुद्धयर्थत्वाद्धन्तिज्ञाने ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३११८. उद्धान् प्रशस्तान् । सङ्घशो गणशः ।
सम्पूर्वाद्धन्तेरप् घादेशश्च निपातितः ।

३२६५ । निघो निमितम् । (३. ३. ८७)

समन्तान्मितं निमितम् । निर्विशेषं हन्यन्ते जायन्ते इति निघा वृक्षाः ।
समारोहपरिणाहा इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1511. निघानिघतरुच्छन्ने निमित्तानिमिततरुच्छन्ने ।
समारोहपरिणाहाभ्यां निमित्तमित्युच्यते ।

३२६६ । ड्वितः क्तिः । (३. ३. ८८)

अयं भाव एव स्वभावात् । 'क्तेर्मम् नित्यम्' (सू. 1570) इति मप् ।
डु पचष् । पाकेन निर्वृतं पक्त्तिमम् । डु वप् । उप्त्रिमम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1511. लडिभ्रमैर्लामनिर्वृतैः फलैः । क्तिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 256. विपाकेन निर्वृतं विपक्त्तिमम् परिपक्कम् । पचेः
क्तिः । मप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1454. दत्त्रिमसभ्यतोषे । दानेन निर्वृतो दत्त्रिमः ।
विधानेन निर्वृते विहित्त्रिमे । दाजो घाजश्च अनेन क्तौ प्रथमस्य 'दो दद्धोः'
(सू. ३077) इति ददादेशः । द्वितीयस्य 'दघातेर्हिः' (सू. ३076) इति
हिरादेशः । मप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 63. जनो मार्जालमपि कृत्त्रिमं क्रियानिर्वृतं मेने
करोतेः क्तिः । मप्प्रत्ययः ।

३२६७ । ट्वितोऽथुच् । (३. ३. ८९)

अयमपि स्वभावाद्भाव एव । टु वेष्ट । वेपथुः । टु ओश्चि । श्वयथुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1511. भ्राजथुमतीं शोभावतीम् । टु भ्राजु दीप्तौ ।
अथुच् । तदन्तान्मतुप् ।

भट्टिकाव्ये—IV. 43.

केचिद्वेपथुमासेदुरन्ये दवथुमुत्तमम् ।

सरक्तं वमथुं केचित् भ्राजथुं न च केचन ॥ 3119 ॥

वेपथुं कम्पम् । टु वेपृ कम्पने । द्द्वथुं परितापम् । टु टु उपतापे ।
वमथुं वमनम् । टु वमु उद्विरणे । भ्राजथुं दीप्तिम् । टु भ्राजू दीप्तौ । सर्वत्राथुच् ।

भट्टिकाव्ये — V. 20.

सारोऽसाविन्द्रियार्थानां यस्यासौ तस्य नन्दथुः ।
तरुपे कान्तान्तरैस्सार्धं मन्येऽहं धिङ् निमज्जथुम् ॥ 3120 ॥

नन्दथुरानन्दः । टु नदि समृद्धौ । निमज्जथुं निमज्जनम् । टु मस्जो शुद्धौ ।
उभयत्राथुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 681. त्रिस्फूर्जथुप्रख्यं वज्रवोषकरूपम् । 'स्फूर्जथुर्व-
ज्रनिर्घोषः' I. ii. 10. इत्यमरः । टु ओ स्फूर्जां वज्रनिर्घोषे । अथुच् ।

माघे — XV. 62.

गुरु निश्वसन्नथ विलोलसद्वथुवपुर्वचोविषम् ।
कीर्णदशनकिरणाम्बिकणः फणवानिवैष विससर्ज चेदिपः ॥ 3121 ॥

विलोलं सदवथु ससन्तापं वपुर्वस्य स विलोलसद्वथुवपुः । टु टु उपतापे ।
अथुच् ।

३२६८ । यजयाजयतविच्छप्रच्छरक्षो नङ् । (३. ३. ९०)

यज्ञः । याच्ञा । यत्तः । विश्वः । प्रश्नः । रक्षणः ।

भट्टिकाव्ये — VII. 68.

रक्षणं करोषि कस्मात्त्वं यत्नेनाख्याहि नः शुभे ।
स्वप्ने निधिवदामाति तव सन्दर्शनं हि नः ॥ 3122 ॥

त्वं यत्नेन रक्षणं रक्षणं करोषि । यत्तिरक्षतिभ्यां भावे नङ्प्रत्ययः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 64. यत्तः । नङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 51. कृतघातयत्ताः विहितवधोद्योगाः । नङ् ।

३२६९ । स्वप्नो नन् । (३. ३. ९१)

स्वप्नः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१२२. स्वप्ने स्वप्नावस्थायाम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० ५८६. दुःस्वप्नमुद्बुधः । स्वप्नः कथमाप्नुयात् ।

३२७० । उपसर्गे घोः किः । (३. ३. ९२)

प्रधिः अन्तर्धिः । उपाधीयतेऽनेनेत्युपाधिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१२२. निधिः । किः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१४४. अन्तर्धा अन्तर्धानम् । अन्तःशब्दस्योप-
सर्गत्वात् ' आतश्चोपसर्गे ' (सू. ३२८३) इत्यङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १६०७. अधिराजस्य भावः कर्म वा आधिराज्यम् ।
ब्राह्मणादित्वात्प्यञ् । तदेव पदमाधिराज्यपदम् । आधिश्च राज्यपदञ्च आधिराज्यपदम् ।
तस्य द्वन्द्वैकवद्भावः । ' पुंस्याधिर्मानसी व्यथा ' I. vi. २९. इत्यमरः । घोः किः ।

३२७१ । कर्मण्यधिकरणे च । (३. ३. ९३)

कर्मण्युपपदे घोः किः स्यात् अधिकरणेऽर्थे । जलानि धीयन्तेऽस्मिन्निति जलधिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ५०६. ततो जलधिगम्भीरान् समुद्रगम्भीरान् ।
घोः किः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १५१८. बाणा धीयन्तेऽस्मिन्निति बाणधिः । घोः किः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १३४०. शिरो धीयतेऽस्मिन्निति शिरोधिर्गीवा ।
' शिरोधिः कन्धरा ' II. vi. ८८. इत्यमरः । किप्रत्ययः ।

किरातार्जुनीये—III. ५७.

अविलंध्य विकर्षणं परैः प्रथितज्यारवकर्म कार्मुकम् ।

अगतावरिदृष्टिगोचरं शितनिस्त्रिशयुजौ महेषुधी ॥ ३१२३ ॥

इषवो धीयन्तेऽनयोरिति इषुधी । किः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1745. जलधिम् । पूर्ववत् ।

चम्पूरामायणे—VI. 15.

पश्येदानीं बुद्धिपटिपालिता कुत्र लङ्का

वाचातीतः क्व नु वनचरादागतो दुर्विपाकः ।

कर्तुं नक्तञ्चरपरिभवं कापि मायेति शङ्के

जाता सीता घर्णितनया जानकी मैथिलीति ॥ 3124 ॥

उदकानि धीयन्तेऽस्मिन्नित्युदधिः । घोः किः । ‘उदकस्योदः संज्ञायां’
(सू. 995) इत्युदकशब्दस्योदादेशः । समुद्रस्योदधिरिति संज्ञा । उदधिर्घट इत्यत्र
पूर्ववत्किः । ‘पेषेवासवाहनधिषु’ (सू. 996) इत्युदादेशः । घटस्योदधिरिति संज्ञा न ।

३२७२ । त्रियां क्तिन् । (३. ३. ९४)

स्त्रीलिङ्गे भावादौ क्तिन्स्यात् । कृतिः । चितिः । स्तुतिः । स्फायी, स्फातिः ।
स्फीतिकाम इति तु प्रामादिकम् ।

वा० । श्रयजीषिस्तुभ्यः करणे । (2211.)

श्रयतेऽनया श्रुतिः । यजेरिषेश्च इष्टिः । स्तुतिः ।

वा० । चायतेः क्तिनि चिभावो वाच्यः । (4418.)

अपचितिः ।

वा० । सम्पदादिभ्यः क्तिप् । (2293.)

सम्पत् । विपत् । ‘क्तिन्नपीप्यते’ । सम्पत्तिः । विपत्तिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 506. विश्वकर्मणः । कृद्योगात्कर्तरि षष्ठी । सृज्यत
इति सृष्टिः । कर्मणि क्तिन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 164. अतिविख्यातिभृता । भावे क्तिन् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 798. सम्पत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1018. कानिष्ठिनेयस्य कृते कार्यार्थम् । क्तिप् ।
अव्ययमिति केचित् । सम्पदादिः—३. १२.

३२७३ । स्यागापापचो भावे । (३. ३. ९५)

किन्त्यात् । अडोऽपवादः । प्रस्थितिः । उपस्थितिः । संगीतिः । सम्पीतिः । पक्तिः । कथमवस्था संस्था इति । व्यवस्थायामिति ज्ञापकात् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 70.

निहतश्च स्थितिं भिन्दन्दानवोऽसौ बल्लिद्रुहा ।

दुहिता मेरुसावर्णेरहं नाम्ना स्वयंप्रभा ॥ ३125 ॥

स्थितिं मर्यादाम् । भावे किन् । 'द्यतिस्यति' (सू. ३074) इतीत्वम् ।

३२७४ । ऊतियूतिजूतिसातिहेतिकीर्तियश्च । (३. ३. ९७)

अवतेः 'ज्वरत्वर' (सू. 2654) इत्य्यूट् । ऊतिः । यूतिः । जूतिः । अनयो-
र्दीर्घत्वञ्च निपात्यते । स्यतेः सातिः । 'द्यतिस्यति' (सू. ३074) इतीत्वे प्राप्ते इह
इत्वाभावो निपात्यते । सनोतेर्वा । हन्तेर्हिनोतेर्वा हेतिः । कीर्तिः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 71.

जूतिमिच्छथ चेतुर्णं कीर्तिं वा पातुमात्मनः ।

करोमि वो बहिर्यूतीन् पिषध्वं पाणिभिर्दशः ॥ ३126 ॥

जूतिं बहिर्गतिम् । यूतिर्मिश्रणम् । जूतियूत्योर्भवतेर्यौतेश्च दीर्घनिपातः ।
कीर्तयतेः कीर्तिः ।

३२७५ । ब्रजयजोभावे क्यप् । (३. ३. ९८)

ब्रज्या । इज्या ।

भट्टिकाव्ये—VII. 72.

ब्रज्यावती निरुद्धाक्षान् विद्येवानुष्ठितक्रियान् ।

निरचिक्रमदिच्छातो वानरांश्चङ्गमावतः ॥ ३127 ॥

ब्रज्यावती प्रशस्तगतिमती । भावे क्यप् । ततः प्रशंसायां मनुप् । ततो ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 539. इज्या यागः । भावे क्यप् ।

रघुवंशे— I. 68.

सोऽहमिज्याविशुद्धात्मा प्रजालोपनिमीलितः ।

प्रकाशश्चाप्रकाशश्च लोकालोक इवाचलः ॥ 3128 ॥

इज्या । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 510. इज्या ।

३२७६ । संज्ञायां समजनिषदनिपतमनविदषुञ्जशीङ्भृजिणः । (३. ३. ९९)

समजादिभ्यः स्त्रियां भावादौ क्यप्स्यात्स चोदात्तसंज्ञायाम् ।

वा० । अजेः क्यपि वीभावो नेति वाच्यम् । (1596.)

‘अजेर्था’ (सू. 3292) इति वीभावो न । समजन्यस्यामिति समज्या सभा । निषीदन्त्यस्यामिति निषद्या आपणः । निपतन्त्यस्यामिति निपत्या पिच्छला भूमिः । मन्यतेऽनयेति मन्या गलपार्श्वसिरा । विदन्त्यनया विद्या । सुत्या अभिषवः । शय्या । भृत्या । ईयतेऽनया इत्या शिविका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2405. समज्या गोष्ठी । पानगोष्ठीत्यर्थः । ‘समज्या परिषद्गोष्ठी’ II. vii. 15. इत्यमरः । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2200. निषीदन्त्यास्विति निषद्या आपणान् । ‘आपणास्तु निषद्यायां’ II. ii. 2. इत्यमरः । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1024. मन्या ग्रीवापृष्ठसिरा ‘पश्चाद्ग्रीवासिरा मन्या’ II. vi. 65. इत्यमरः । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3127. विद्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1555. शेरतेऽस्यामिति शय्या । क्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1683. कुमारभृत्या बालचिकित्सा । क्यप् ।

३२७७ । कृजः श च । (३. ३. १००)

कृज इति योगविभागः । कृजः क्यप्स्यात् । कृत्या । ‘श च’ । चाकिन् । क्रिया कृतिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१२७. अनुष्ठितक्रियान् कृतोचिनव्यापारान् । स्त्रियां शपत्यये रिडादेशः ।

चम्पूरामायणे—I. 9

ग.—एतौ मुनिः परिगृह्य स्वां कृतिं अमाठयत् ॥ ३१२७ ॥

चम्पूरामायणे—I. 7.

वाणीविलासमपरत्र कृतोपलम्भ-

मम्भोजभूरसहमान इवाविरासीत् ।

आभाति यत्कृतिं लोकविश्वप्रपञ्च-

व्याजेन्द्रमालविधिसधरूपिञ्छिकेव ॥ ३१३० ॥

३२७८ । इच्छा । (३. ३. १०१)

इषेर्भावे शो यगभावश्च निपात्यते । इच्छा ।

वा० । परिचर्यापरिसर्यामृगयाटाटयानामुपसंख्यानम् । (२२१५.)

शो यक् च निपात्यते । परिचर्या पूजा । परिसर्या परिसरणम् । अत्र गुणोऽपि । मृग अन्वेषणे । चुरादावइन्तः । अतो लोपाभावोऽपि । शे यकि णिञ्चोमः । मृगया । अटतेः शे यकि टयशब्दस्य द्वित्वम् । पूर्वभागे यकारनिवृत्तिर्द्विष्व । अटाटया ।

वा० । जागर्तेरकारो वा । (२२१६.)

पक्षे शः । जागरा जागर्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४८०. इच्छा मे । 'सूचिभूत्रि' (सू. २६३०) इति यङि षटाट्यते । 'अ प्रत्ययात्' (सू. ३२७९) इत्यकारप्रत्यये अतष्टापि अटाटा । अतो लोपः । 'यस्य हलः' (सू. २६३१) इति यलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१२७. इच्छातः । शपत्यये यगभावो निपातितः ।

३२७९ । अ प्रत्ययात् । (३. ३. १०२)

प्रत्ययान्तेभ्यो घातुभ्यः स्त्रियामकारप्रत्ययः स्यात् । चिकीर्षा । पुत्रकाम्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 610. द्रष्टुमिच्छा दिदृक्षा । दृशेस्सन्नन्तात् स्त्रिया-
मप्रत्यये टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 589. पुत्रकाम्या आत्मनः पुत्रेच्छा । पुत्रशब्दा-
त्काम्यजन्तादप्रत्यये स्त्रियां टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1413. रौरुदा भृशं रोदनम् । रुदेर्यङन्तादप्रत्यये
टाप् । अतो लोपः । ' यस्य हलः ' (सू. 2631) इति यलोपः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1929. कुटिलं क्रमणं गतिश्चङ्क्रमा । ' नित्यं
कौटिल्ये गतौ ' (सू. 2634) इति यङि अप्रत्यये टाप् । अलोपयलोपौ ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2264. वरिवस्यया शुश्रूषया । ' वरिवस्या तु
शुश्रूषा ' II. vii, 35 इत्यमरः । ' नमोवरिवश्चित्रङः ' (सू. 2675) इति
कचचि अकारप्रत्यये टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2141. च्युताशनायाः निवृत्तक्षुभः । उदन्यां
पिपासाम् । ' अशनायोदन्या ' (सू. 2661) इति कचचि अप्रत्यये टाप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1923. परिसेसिचाम् ।

३२८० । गुरोश्च हलः । (३. ३. १०३)

गुरुमतो हलन्तास्त्रियामकारः स्यात् । ईशा । ऊहा ।

भट्टिकाव्ये—III. 5.

उक्षान् प्रचक्रुर्नगरस्य मार्गाच्च

ध्वजान्वबन्धुर्मुमुक्षुः खडूपान् ।

दिशश्च पुष्पैश्चकरुर्विचित्रै-

रथेषु राज्ञा निपुणा नियुक्ताः ॥ 3131 ॥

नगरस्य मार्गानुक्षान्तेऋवतः प्रचक्रुः । उक्षणमुक्षा । अनेनाकारः । स
विद्यते एषामिति अर्शआद्यच् । ' इजादेश्च गुरुमतः ' (सू. 2237) इत्यादिना आम्प-
त्यये प्रचक्रुरित्यनुप्रयोगो न घटते । ' कृञ्चानुप्रयुज्यते ' (सू. 2239) इत्यनुगब्दस्य
व्यवहितनिवृत्त्यर्थत्वात् इति जयमङ्गलव्याख्या । उक्षांपचक्रुरिति पाठः । नगरस्य
मार्गानुक्षांपचक्रुः धूलिप्रशमनार्थं निषिषिचुः । उक्ष सेचने । लिट् । ' इजादेश्च '

(सू. 2237) इत्याम्प्रत्यये कृजोऽनुप्रयोगः । व्यवहितप्रयोगस्यासाधुत्वैऽपि उक्षा-
ञ्चक्रुरित्यत्रानुप्रयोगावदुपसर्गाणामपि 'ते प्राग्घातोः' (सू. 2230) इति व्यवहित-
प्रयोगनियमात्रासाधुत्वम् इति मल्लिनाथव्याख्या ।

भट्टिकाव्ये—VII. 73.

निष्क्रम्य शिक्षया तस्याः त्रपावन्तो रसातलात् ।

ज्ञात्वा कालमतिक्रान्तं व्यथामवललम्बिरे ॥ 3132 ॥

शिक्षया उपदेशेन ।

३२८१ । षिद्धिदादिभ्योऽङ् । (३. ३. १०४)

षिद्धयो मिदादिभ्यश्च स्त्रियामङ् । जृष्, जरा । त्रपूष्, त्रपा । मिदा ।

छिदा । सृजा ।

(ग. सू.) । कृषेस्संप्रसारणञ्च । 32.

कृपा । मिदादिः—३. ११.

रघुवंशे—I. 22.

ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।

गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥ 3133 ॥

क्षमा । 'क्षमूष् सहने' इति पित्करणादनेनाङ् ।

रघुवंशे—I. 23.

अनाकृष्टस्य विषयैर्विद्यानां पारदधनः ।

तस्य धर्मरतेरासीद्दृढत्वं जरसा विना ॥ 3134 ॥

जरसा जरया । जृष् वयोहानौ । पूर्ववदङ् । 'जरायाः' (सू. 227) इति
विकल्पाज्जरसादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3132. त्रपावन्तः । त्रपूष् इति पित्त्वादङ् । ततो
मत्पु । व्यथां भयम् । मिदादित्त्वादङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1046. स्फूर्जावान् । मिदाद्यङ् । ततो मत्पु ।

३२८२ । चिन्तिपूजिकथिकुम्बिचर्चथ । (३. ३. १०५)

अङ् स्यात् । चिन्ता । पूजा । कथा । कुम्बा । चर्चा ।

चम्पूशामायणे—V. 9.

ग.—तदनु पारावारस्य पारे लम्बशिखरिणि लम्बमानः प्रतनुतरवपुर्लङ्का-
पुरोत्तरगोपुरद्वारमासाद्य नितान्तचिन्तातन्तुसन्तानसन्दानितान्तःकरणोऽभूत् ॥ ३1३5 ॥

चिन्ता । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1755. कथाभिः ।

भट्टिकाव्ये—VII. 74.

चिन्तावन्तः कथां चक्रुरपघामेदमीरवः ।

अकृत्वा नृपतेः कार्यं पूजां लप्स्यामहे कथम् ॥ ३1३6 ॥

चिन्तावन्तः कथं पूजां संमानं लप्स्यामह इति कथां चक्रुः । सर्वत्राङ् ।

माघे—II. 40.

आलप्यालमिदं वञ्चयिष्ये दारानपाहरत् ।

कथापि खलु पापानामलमश्रेयसे यतः ॥ ३1३7 ॥

कथा कथनम् । अङ् ।

३२८३ । आतश्चोपसर्गे । (३. ३. १०६)

अङ् स्यात् । क्तिनोऽपवादः । प्रदा । उपदा ।

वा० । अदन्तोरुपसर्गवदृत्तिः । (11३1, 1147.)

श्रद्धा । अन्तर्धा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३1३6. उपधा सम्यक् परीक्षा । ‘ उपधा सुपरीक्षापि ’
इति यादवः । स्त्रियां भावे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1851. संस्था संस्थितिः । अङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 878. उपज्ञायत इत्युपज्ञा । अनेनाङ् । प्राचेतस-
स्योपज्ञा प्राचेतसोपज्ञम् । कृद्योगो षष्ठीदमाते 'उपज्ञोपक्रमं' (सू. 824) इति
नपुंसकत्वम् ।

३२८४ । ष्यासश्रन्थो युच् । (३. ३. १०७)

अकारस्यापवादः । कारणा । हारणा । आसना । श्रन्थना ।

वा० । षट्ठिवन्दिविदिभ्यश्चेति वाच्यम् । (2222.)

षट्ठना । वन्दना । वेदना ।

वा० । इषेरनिच्छार्थस्य । (2223.)

अन्वेषणा ।

वा० । परेर्वा । (2224.)

पर्येषणा परीष्टिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 8074. वाहना निर्वाहयितृत्वम् । वहतेर्ण्यन्ताद्युच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 683. परिचयस्थैर्ये हेतुर्गुणानिका आम्रेडनम् । ' गुण
आम्रेडने ' इत्यस्मात् चौरादिकात् युच् । ततः संज्ञायां कन् । ' प्रत्ययस्यात्कात्पूर्वस्य '
(सू. 463) इतीकारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 502. भरतोपज्ञं विज्ञापना । विपूर्वाज्जानाते-
र्ण्यन्ताद्युच् ।

नैषधे—IV. 53.

मुखरयस्व यशो नवडिण्डिमं

जलनिधेः कुलमुज्ज्वलयाद्युना ।

अपि गृहाण वधूवधपौरुषं

हरिणलाञ्छन मुञ्च कदर्थनाम् ॥ 3138 ॥

कुसितोऽर्थः कदर्थः पीडाकरः । ' कोः कत् ' (सू. 1027) इति कुशब्दस्य
कदादेशः । कदर्थीकरणं कदर्थना । कदर्थशब्दात् तत्करोतीति ष्यन्ताद्युच् ।

नैषधे — VI. 78.

सलीलमालिङ्गनयोपपीड-

मनामयं पृच्छति वासवस्त्वाम् ।

शेषस्त्वदाश्लेषकथाविनिद्रै-

स्तद्रोमभिस्सन्दिदिशो भवत्यै ॥ ३१३९ ॥

आलिङ्गनया आलिङ्गनेन । आङ्पूर्वाङ्गिङ्गघतेश्चौरादिकाद्युच् ।

नैषधे—I. ३४.

उपासनामेत्य पितुः स्म रज्जते

दिने दिने सावसरेषु वन्दिनाम् ।

पठत्सु तेषु प्रतिभूपती नलं

विनिद्रोमाजनि शृण्वती नलम् ॥ ३१४० ॥

उपासनां सेवाम् । उपपूर्वादास उपवेशने इत्यस्मात् युच् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 75.

प्रायोपासनया शान्तिं मन्वानो वालिसम्भवः ।

युक्ता योगं स्थितशैले विवृष्वंश्चित्तवेदनाम् ॥ ३१४१ ॥

प्रायोपासनया प्रायोपवेशनेन । उपपूर्वादासेर्युच् । चित्तवेदनां मनोव्यथाम् ।
' घट्टिवन्दि ' (वा. २२२२. सू. ३२३४.) इति विदेर्युच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८५९. व्याघट्टना सङ्घर्षणम् । पूर्ववद्युच् ।

चम्पूरामायणे—IV. 21.

आर्यार्यान्वेषणा कार्या शरदीत्युक्तसंविदा ।

कपीन्द्रेणार्थितो रामः किष्किन्धावर्तनं प्रति ॥ ३१४२ ॥

अन्वेषणा । इषेर्युच् ।

३२८५ । रोगाख्यायां ष्णुल् बहुलम् । (३. ३. १०८)

प्रच्छर्दिका । प्रवाहिका । विचर्चिका ।

वा० । घात्वर्थनिर्देशे ष्वुक्त्वक्तव्यः । (2225.)

आसिका । शायिका ।

वा० । वर्णात्कारः । (2227.)

अकारः । ककारः ।

वा० । रादिफः । (2228.)

रेफः ।

वा० । मत्वर्थाच्छः । (2229.)

मत्वर्थीयः ।

वा० । इणजादिभ्यः । (2230.)

आजिः आतिः ।

वा० । इन्वपादिभ्यः । (2231.)

बापिः । वासिः ।

वा० । इक्कृयादिभ्यः । (2232.)

कृषिः । गिरिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 719. प्रस्कन्दिकां रोगविशेषम् । स्कन्देः प्रपूर्वा-
द्रोगाख्यायां स्त्रियां ष्वुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1201. वाहिका रणभारोद्धहनम् । ' घात्वर्थनिर्देशे
ष्वुक्त्वक्तव्यः ' इति ष्वुल् ।

चम्पूभारते—IV. 70.

शबरत्बजुषः परस्य पुंसः शशिखण्डान्नु शकारसंविधानम् ।

भजति स्म तदा शिखण्डभावं भगवन्मस्तकभूषणं यदेषः ॥ 3143 ॥

शकारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1218. कृषीवलाः कर्षकाः । ' रजः कृषि ' (सू. 1919) इति मत्वर्थीयो बलच् । ' वले ' (सू. 1040) इति पूर्वस्य दीर्घः ।

३२८६ । संज्ञायाश्च । (३. ३. १०९)

अत्र घातोर्णुल् । उद्दालकपुष्पभञ्जिका ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 719. सालभञ्जिकाः दारुदन्तवस्त्रादिनिर्मिताः क्रीडासाधनभूताः पुत्रिकाः । अनेन ण्वुल् । ' नित्यं क्रीडाजीविकयोः (सू. 711.) इति समासः ।

३२८७ । विभाषाख्याजपरिप्रश्नयोरिञ्च । (३. ३. ११०)

परिप्रश्न आख्याने च गम्य इज्यात् । चाण्वुल् । विभाषोक्तेर्यथाप्राप्तमन्येऽपि । कां त्वं कारिं कारिकां क्रियां कृत्यां कृतिं वा अकार्षीः । सर्वां कारिं कारिकां क्रियां कृत्यां कृतिं वा अकार्षम् । एवं गणिं गणिकां गणनाम् । पाचिं पाचिकां पचां पक्तिम् । इज्यां इष्टिम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. 77.

यां कारिं राजपुत्रोऽयमनुतिष्ठति तां क्रियाम् ।

अहमप्यनुतिष्ठामि सोऽप्युक्तैवमुपाविशत् ॥ ३144 ॥

अयं राजपुत्रो यां कारिं अनुतिष्ठति तां क्रियामहमप्यनुतिष्ठामि । करोतेरिञ् । पक्षे ' कृञश्च च ' (सू. ३277) इति शः ।

३२८८ । पर्यायार्हणोत्पत्तिषु ण्वुच् । (३. ३. १११)

पर्यायः परिपाटी क्रमः । अर्हणमर्हः योग्यता । पर्यायादिषु द्योत्येषु ण्वुज्वा स्यात् । भवत आसिका । शायिका । अग्रगामिका । भवानिक्षुभक्षिकामर्हति । इक्षु-भक्षिका उदपादि ।

भट्टिकाव्ये—VII. 78.

उवाच मारुतिर्वृद्धे संन्यासिन्यत्र वानरान् ।

अहं पर्यायसंप्राप्तां कुर्वे प्रायोपवेशिकाम् ॥ ३145 ॥

पर्यायसम्प्राप्तां प्रायोपवेशिकां प्रायोपवेशनं पर्यायार्थे ण्वुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४०५. हे वैथिकि ! तवोपशायिका परिपाठ्या
शयनम् । पूर्ववत् प्लुच् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७१८. पङ्कधारिकाः पङ्कभरणानि । अर्हणार्थं प्लुच् ।

२८९ । आक्रोशे नञ्यनिः । (३. ३. ११२)

नञ्युपपदेऽनिः स्यादाक्रोशे । अजीवनिस्ते शठ भूयात् ।

भट्टिकाव्ये—VII. ७९.

अमादे भवतां योऽस्मिन् जीवेत्तस्यास्त्वजीवनिः ।

इत्युक्त्वा सर्व एवास्थुर्वदूध्वा योगासनानि ते ॥ ३१४६ ॥

यो जीवेत्तस्य अजीवनिस्स्तु अजीवनमेवास्तु । धिक् तस्य जीवनमिति भावः ।
आक्रोशे जीवेरनिः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७४०. यो दुःखदग्धोऽपि जीवति तस्याजननिर-
नुत्पत्तिरेवास्तु । नञ्पूर्वाञ्जनिघातोरनिप्रत्ययः ।

३२९० । ल्युट् च । (३. ३. ११५)

हसितं हसनम् । योगविभाग उत्तरार्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४९१. प्रपतनं शरीरपातम् । भावे ल्युट् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २४९४. मन्दगतो मन्दगमनः । भावे क्तः । न शोभत
इत्यशोभनः अपङ्कलरूपः । 'कृत्यल्युटो बहुलं' (सू. २८४) इति कर्तरि ल्युट् ।
प्रायोपवेशनं मरणव्रतम् । अनेन ल्युट् ।

३२९१ । कर्मणि च येन संस्पर्शात् कर्तुः शरीरसुखम् । (३. ३. ११६)

कर्नोपपदात् भावे ल्युट् । पूर्वेण सिद्धे नित्यसमासार्थं वचनम् । पयःपानं
सुखम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2494. पयःपानं क्षीरपानमिव भक्ष्यलाभात् । तद्वच्छरीरसुखकारमित्यर्थः । कर्मोपपदात् पिबतेः भावे ल्युट् ।

३२९३ । करणाधिकरणयोश्च । (३. ३. ११७)

ल्युट् स्यात् । इध्मप्रव्रश्चनः कुठारः । गोदोहनी स्थाली । खलः प्राक् करणाधिकरणयोरित्यधिकारः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 703. वृश्चघते भिद्यतेऽनेनेति व्रश्चनम् । करणे ल्युट् । ' कर्तृकर्मणोः कृति ' (सू. 623) इति कर्मणि देहस्येति षष्ठी । ' कृद्योगा च ' (सू. 703) इति समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1595. तर्पणम् तृप्तिकरणम् । करणे ल्युट् । तर्पयतीति तर्पणम् । ' कृत्यल्युटो बहुलम् ' (सू. 2841) इति कर्तरि ल्युडिति जयमङ्गलव्याख्या ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 40. पितृणां तर्पणीः तृप्तिकरीरपः । पूर्ववल्ल्युट् । टित्वास्त्रियां ङीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 42. धीयन्तेऽस्यामिति धानी । राज्ञां धानी राजधानी । अधिकरणे ल्युट् । टित्वान्ङीप् ।

माघे—IV. 12.

अग्विद्यतासन्नमुदग्रतापं रविं दधानेऽप्यरविन्दधाने ।

भृङ्गावर्लियस्य तटे निपीतरसानमत्तामरसा न मत्ता ॥ 3147 ॥

धीयन्तेऽस्मिन्निति धानम् । अधिकरणे ल्युट् । अरविन्दानां धानमिति समासः । ल्युट् ।

३२९४ । अन्तरदेशे । (८. ४. २४)

अन्तश्शब्दाद्धन्तेर्नस्य णः स्यात् । अन्तर्हणनम् । देशे तु अन्तर्हननो देशः ।

भट्टिकाव्ये—IX. 103.

वेश्मान्तर्हणनं कोपान्मम शत्रोः करिष्यतः ।

मा कार्षीरन्तरयणं प्रयाणार्हमवेद्यमुम् ॥ 3148 ॥

वेश्मान्तः गृहमध्ये हननं वेश्मान्तर्हणनम् । नकारस्य णत्वम् ।

३२९५ । अयनं च । (८, ४, २५)

अयनस्य णोऽन्तश्शब्दात्परस्य । अन्तरयणम् । अदेश इत्येव । अन्तरयनो देशः ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१४८. अन्तरयणं विघातमन्तरायम् ।

३२९६ । पुंसि संज्ञायां घः प्रायेण । (३, ३, ११८)

आकुर्वन्त्यस्मिन् आकरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७०३ अशुभाकरं अमङ्गललयम् । घः ।

किरातार्जुनीये—VII. ४०.

शाखावसक्तकमनीयपरिच्छदाना-

मध्वश्रमातुरवधूजनसेवितानाम् ।

जज्ञे निवेशनविभागपरिष्कृतानां

लक्ष्मीः पुरोपवनजा वनपादपानाम् ॥ ३१४९ ॥

परिच्छाद्यतेऽनेनेति परिच्छदः परिकरो वसनाभरणादिः । अनेन घः ।

‘छादेर्घेऽद्वयुपसर्गस्य’ (सू. ३२९७) इति ह्रस्वत्वम् ।

मट्टिकाव्ये—V. १९.

नास्यं पश्यति यस्तस्या निस्ते दन्तच्छदं न वा ।

संश्रृणोति न चोक्तानि मिथ्यासौ विहितेन्द्रियः ॥ ३१५० ॥

छाद्यतेऽनेनेति छदः । दन्तानां छदो दन्तच्छदोऽघरः । पूर्ववद्धः । ह्रस्वः ।

३२९८ । गोचरसञ्चरवहव्रजव्यजापणनिगमाश्च । (३, ३, ११९)

घान्ता निपात्यन्ते । ‘हलश्च (सू. ३३००) इति वक्ष्यमाणस्य घञोऽपवादः ।
गावश्चरन्त्यस्मिन्निति गोचरो देशः । सञ्चरन्त्यनेन सञ्चरो मार्गः । वहन्त्यनेन वहः ।
व्रजः । व्यजस्तालवृन्तम् । निपातनाद्वीभावो न । आपणः पण्यस्थानम् । निगच्छन्त्य-
नेन निगमश्छन्दः । चात्कषः । निकषः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 703. पापगोचरं पापाश्रयम् । अधिकरणे निपातः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2678. सञ्चरन्त्यस्मिन्निति सञ्चरः सञ्चारस्थानम् ।
अधिकरणार्थे घान्तो निपातः । दण्डकारणं सञ्चरो यस्येति दण्डकारण्यसञ्चरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 186. सदसद्वेति संशयगोचरः सन्देहास्पदं उदरं
यस्यास्ता सदससंशयगोचरोदरी । 'नासिकोदर' (सू. 511) इत्यादिना डीप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 52. परेषां ग्रहणस्याक्रमणस्य न गोचरा अविषया या
नगरी । स्त्रीलिङ्गश्चिन्त्यः । 'नाभ्यकर्तारि भावे च घञजब्रह्मणघाथुचः' III.v.15.
इति पुल्लिङ्गशेषे नामलिङ्गानुशासनात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1049. अवाञ्जनसगोचरम् ।

रघुवंशे—XVI. 12.

निशासु भास्वत्कलन्पुराणां यस्सञ्चरोऽभूदभिसारिकाणाम् ।

नदन्मुखोत्काविचितामिषाभिः स वाहते राजपथः शिवाभिः ॥3151 ॥

सञ्चरन्तेऽनेनेति सञ्चरः सञ्चारसाधनं राजपथः । घप्रत्ययान्तो निपातः ।

भट्टिकान्ये—XIII. 12.

गन्तुं लङ्कातिरं बद्धमहासलिः सञ्चरेण सहेलम् ।

तरुहरिणा गिरिजालं वहन्तु गिरिभारसंसहा गुरुदेहम् ॥ 3152 ॥

बद्धो घटितो महासलिले यः सञ्चरः तेन सेतुना ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1941. मध्ययष्टिरपि दृष्टिगोचरा ।

३२९९ । अवे तूस्तोर्घञ् । (३. ३. १२०)

अवतारः कूपादेः । अवस्तारो जवमिका ।

भट्टिकान्ये—VII. 84.

नरकस्यावतारोऽयं प्रत्यक्षोऽस्माकमागतः ।

अचेष्टा यदिहान्यायादनेनास्यामहे वयम् ॥ 3153 ॥

अस्माकमयं प्रत्यक्षो नरकस्यावतारोऽवतरणमार्गः । करणे घञ् ।

अप्पमरते— III. 30.

ग.—एतत् तस्य हिनाचरस्य खलुःपुटनिमित्त्यवेत्या नयद्र किंश्चतर-
पथैरपि रोमन्थफेनरुतारकितैः प्रतीरनमैरुलोपवेदैरप्यनुनेःहरुपमैः विहारापु
कटकसरसीषु वृजिननि विशेष्य वननवावलनरुभविदलिततारुद्रुनमव उभारिः लसुरनि-
लेनोपत्यकावर्त्तना दिवि भुवि भरणकुशालाभ्यां । हंद्राभ्यां परिगृहीयां हरितनवजगाहे
॥ 3154 ॥

अवतारपथैरशोहणमार्गैः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 32. अवतर इत्यत्र 'ऋदोरप्' (सू. 3232) इति
अप्प्रत्ययः । तेन तरशब्देनावशब्दस्य सुप्पुषेति जनासः । न तुपमृदात्तरथयेत्पत्तिः ।
तदा 'अत्रे तृ' (सू. 3299) इति षन् स्यात् । सति तु तस्मिन् अवतार इति
स्यात् इति व्याख्या । वस्तुतस्तु अवतरतीत्यवतरः । कर्तरि पचाच्च । तरतेः पचादिषु
स्थितत्वात् ।

३३०० । हलश्च । (३. ३. १२१)

घापवादः । रमन्ते योगिनोऽस्मिन्निति रामः । अपमृज्यतेऽनेन व्याध्यादिरि-
त्यपामार्गः ।

३३०१ । अन्यायन्यायोद्यावसंहाराश्च । (३. ३. १२२)

अधीयतेऽस्मिन्नित्यध्यायः । नियन्त्युद्यवन्ति सहरन्यनेनेति विग्रहः ।

वा० । अवहाराघारावायानामुपसंख्यानम् । (2236.)

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3153. अन्यायात् । नीयतेऽनेनेति न्यायः ।
निपूर्वादिणः करणे घञन्तो निपातः । न न्यायः अन्यायस्तस्मात् ।

३३०२ । उदङ्कोऽनुदके । (३. ३. १२३)

उत्पूर्वादञ्चतेर्षञ् स्यात् न तूदके । घृतमुदच्यते उद्भ्रियतेऽस्मिन्निति धृतोदङ्क-
श्चर्ममयं भाण्डं । अनुदके किम् । उदकोदञ्चनः ।

भट्टिकान्ये—VII. 85.

हृदयोदङ्कसंस्थानं कृतान्तानायसंनिभम् ।

शरीराखनतुण्डाग्रं प्राप्याभुं शर्म दुर्लभम् ॥ ३१५५ ॥

उदञ्चयते आकृष्यतेऽनेनेत्युदङ्कः उद्वरणी । करणे घञन्तो निपातः ।

३३०३ । जालमानायः । (३. ३. १२४)

आनीयन्ते मत्स्यादयोऽनेनेत्यानायः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१५५. आनीयते आकृष्यतेऽनेनेत्यानायः जालं जलजन्तुबन्धनम् । ' आनायः पुंसि जालं स्यात् ' I. ix. 16. इत्यमरः । आङ्पूर्वा-
न्नयतेः करणे घञन्तो निपातः ।

रघुवंशे—XVI. 55.

स तीरभूमौ विहितोपकार्या-

मानायिभिस्तामपकृष्टनक्राम् ।

विगाहितुं श्रीमहिमानुरूपं

प्रचक्रमे चक्रघरप्रभावः ॥ ३१५६ ॥

स कुशः आनायो जालमेवामस्तीति आनायिनो जालिकाः । तैरपकृष्टनक्रां
तां सरयूं विगाहितुं प्रचक्रमे ।

३३०४ । खनो घ च । (३. ३. १२५)

चाद्धञ् । आखनः आखानः ।

वा० । खनेर्डडरेकेकवका वाच्याः । (2238.)

आखः आखरः आखनिकः आखनिकवकः । एते खनित्वचनाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१५५. आखन्यतेऽनेनेत्याखनः । करणे घः ।

३३०५ । ईषद्दुःसुषु कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेषु खल् । (३. ३. १२६)

करणाधिकरणयोरिति निवृत्तम् । एतु दुःखमुखाथेषूपरदेषु खल् स्यात् ।
‘तयोरेव’ (सू. 2833) इति भावे कर्मणि च । कृच्छ्रे, दुष्करः कटो भवता ।
अकृच्छ्रे, ईषत्करः सुकरः ।

वा० । निमिर्मालिषां खलचौरात्वं वेति वाच्यम् । (3487.)

ईषन्निमयः । दुष्पमयः । सुविलयः । निमयः । मयः । लयः ।

अनर्घराघवे—III, 33.

उत्पादयन्कमपि कौण्यकोटिहोमं

तेजोहुताशनसमिन्धनसामिधेनीम् ।

यस्ताटकामकृत बालसखैः पृषत्कै-

रीषज्जयः स्फुटमनेन दशाननोऽपि ॥ 3157 ॥

अनेन रामेण दशाननोऽपि ईपज्जयोऽकृच्छ्रजयः । सुजय इति यावत् । कर्मण्य-
कृच्छ्रार्थे खल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 147. सङ्घर्षिणा मत्सरिणा कर्ता । गुणाभ्यधिकैः
सह दुरासम् । आसितुमशक्यमित्यर्थः । आसेरकर्मकाद्भावे खल् । ‘तयोरेव कृत्यक्त-
खलर्थाः’ (सू. 2833) इति नियमात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2075. दुःखेन हन्यत इति दुर्हणे निकुम्भे ।
कर्मणि कृच्छ्रार्थे खल् ।

अनर्घराघवे—IV, 16.

ग.—परन्त्वनेनापि सकलमूर्धाभिषिक्तकण्ठकाण्डहधिरावसेकपङ्किलकुठारेण
दुरभिभवो दाशरथिः ॥ 3158 ॥

पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 999. द्विषां भङ्गसुलभः । कर्मण्यकृच्छ्रार्थे खल् ।
दुर्लभा सत्त्ववाच्यता । कर्मणि कुच्छ्रार्थे खल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 550. बलिः वैरोचनिः । स्वर्गभर्तुरिन्द्रस्य सुखेन
बध्द्यत इति सुबन्धः तत्तामगमत् । कर्मण्यकृच्छ्रार्थे खल् । ‘न लोक’ (सू. 627)
इत्यादिना कृद्योगषष्ठ्या एव निषेधात् स्वर्गभर्तुरिति शेषषष्ठी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१५६. शर्म दुर्लभम् ।

३३०६ । उपसर्गात्खल्वजोः । (७. १. ६७)

उपसर्गादेव लभेर्नुम्स्यात् । ईषत्प्रलम्भः । दुष्प्रलम्भः । सुप्रलम्भः । घञ् । उपा-
लम्भः । उपसर्गात्किम् । ईषल्लभः । लामः ।

३३०७ । न सुदुर्भ्यां केवलाभ्याम् । (७. २. ६८)

उपसर्गान्तररहिताभ्यां सुदुर्भ्यां लभेर्नुम्न स्यात् खल्वजोः । सुलभम् । दुर्लभम् ।
केवलाभ्यां किम् । सुप्रलम्भः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१५६. शर्म दुर्लभं । 'उपसर्गात्खल्वजोः'
(सू. ३३०६) इति प्राप्तस्य नुमः अनेन प्रतिषेधः ।

३३०८ । कर्तृकर्मणोश्च भूकृजोः । (३. ३. १२७)

कर्तृकर्मणोरीषदादिषूपपदेषु भूकृजोः खल् स्यात् । यथासंख्यं नेष्यते ।
कर्तृकर्मणी च घातोख्यवधानेन प्रयोज्ये । ईषदादयस्तु ततः प्राक् ।

वा० । कर्तृकर्मणोश्च्यर्थयोरिति वाच्यम् । (२२४१.)

खित्त्वान्मुम् । अनादघेन दुःखेन भूयते दुरादघम्भवम् । ईषदादघम्भवम् ।
खादघम्भवम् । ईषदादघङ्करः । दुरादघङ्करः । खादघङ्करः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८९४. सुराजम्भवं सुखेन राज्ञा भूयते । कर्तारि
ईषदादौ चोपपदे भवतेः खल्वप्रत्ययेन लोपमुमागमौ ।

भट्टिकान्ये—VII. ८६.

ईषदादघङ्करोऽप्येष न परत्राशुभक्रियः ।

अस्मान्तुमितोऽभ्येति परिग्लानो बुभुक्षया ॥ ३२५९ ॥

एष वानरगणः परत्राप्यकृच्छ्रेण सुखेनानादघ आदघः कृतो विधात्रा
ईषदादघङ्करो न । इह तावदास्तां दैवेन परत्रापि सुखमाङ् न कृत इत्यर्थः । करोतेः
कर्मणि ईषदादौ चोपपदे खल्वप्रत्ययः ।

३३०९ । आतो युच् । (३. ३. १२८)

खलोऽपवादः । ईषत्पान सोमो भवता । दुष्पानः ।

वा० । भाषायां शासियुधिद्विष्टविमृषिभ्यो युज्वाच्यः । (२२४३.)

दुःशासनः दुर्योधन इत्यादि ।

भट्टिकाव्ये—VII. 87.

संप्राप्य वानराण्यक्षी जगाद मधुरं वचः ।

के यूयं दुरुपस्थाने मनसाप्यद्रिमूर्धनि ॥ ३१६० ॥

दुरुपस्थाने दुःखेनोपस्थातुं शक्ये गिरिमूर्धनि । आतो युच् । तत्रापि ईषदा-
दयोऽनुवर्तन्ते । कर्तृकर्मणोरिति न स्पर्धते ।

भट्टिकाव्ये — V. ३२.

अन्तर्धस्व रघुव्याघ्रात्तस्मात्त्वं राक्षसेश्वर ।

सो रणे दुरुपस्थानो हस्तरोधं दधद्धनुः ॥ ३१६१ ॥

रामो रणे दुरुपस्थानो दुःखेनोपस्थीयते उपगम्यत इति दुरुपस्थानः ।
आतो युच् ।

अनर्घराघवे—VII. 15.

जरयतु जगत्कल्पोच्छित्तौ पिपर्तु पयोधरान्

बहतु बडबावक्त्रज्योतिर्दघातु सुधाभुजः ।

भवतु वपुषा यावांस्तावानगस्त्यरुषा पुन-

र्विधिरयमपाःमीषत्पानस्तपांसि नमोऽस्तु वः ॥ ३१६२ ॥

अयमपांनिधिः अगस्त्यरुषा ईषत्पानः ।

किरातार्जुनीये—II. 8.

द्विषतामुदयस्सुमेधसा गुरुरस्वन्तरस्सुमर्षणः ।

न महानपि भूतिमिच्छता फलसम्पत्प्रवणः परिक्षयः ॥ ३१६३ ॥

सुमेधसा द्विषतामुदयो वृद्धिः सुखेन मृष्यत इति सुमर्षणः सुसहः । 'भाषायां शासि' इत्यादिना खलर्थे युच् ।

३३१० । षात्पदान्तात् । (८. ४. ३५)

नस्य णो न । निष्पानं सर्पिष्पानम् । षात्किम् । निर्णयः । पदान्तात्किम् । पुष्पाति ।

३३११ । आवश्यकाधमर्णयोर्णिनिः । (३. ३. १७०)

अवश्यंकारी । शतंदायी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 571. इहैकग्राहि । दिवि कोटिगुणितं दायि दावृ । आधमर्ण्ये णिनिः । षष्ठीप्रतिषेधाद् द्वितीया ।

३३१२ । कृत्याश्च । (३. ३. १७१)

आवश्यकाधमर्णयोरित्येव । अवश्यं हरिस्सेव्यः । शतं देयम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2481. द्रष्टव्यमवश्यं दर्शनीयम् ।

३३१६ । अलंखल्वोः प्रतिषेधयोः प्राचां क्त्वा । (३. ४. १८)

प्रतिषेधार्थयोरलंखल्वोरुपपदयोः क्त्वा स्यात् । प्राचांग्रहणं पूजार्थम् । अलं दत्त्वा । पीत्वा खलु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3137. इदं दारापहरणं आलप्यालम् । नालपनीय-मित्यर्थः । क्त्वाप्रत्ययः । समासे ह्यबादेशः । कथापि अश्रेयसे अलं शक्तम् । 'नमःस्वस्ति' (सू. 583) इत्यादिना चतुर्थी ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1907. लेख्येन पत्रेण अर्थे वाच्ये निर्धारिते सति वाचिकं व्याहृतार्थां वाचं खलूक्त्वा खलु । न वाच्यमित्यर्थः । खलुराद्यः प्रतिषेधे । अन्यो वाक्यालङ्कारे ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2708. गुरुं क्लिशित्वालं वृथा । गुरुं क्लेशनीय इत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2322. अलमिष्टा मखान्मर्खाः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1960. रूपं प्राणियातुं प्राप्नुमलम् । रोषो न कर्तव्य इत्यर्थः । क्त्वाप्रत्ययविषये तुमुन्प्रयोगो देशविभाषानुसारात्कृतः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०७१. अचलाधिपः अंहसां संवति विहन्तुमलं
समर्थः । 'पर्याप्तिवचनेष्वलमर्थेषु' (सू. ३१७८) इति तुमुत् ।

३३२० । समानकर्तृकयोः पूर्वकाले । (३. ४. २१)

समानकर्तृकयोर्धात्वर्थयोः पूर्वकाले विद्यमानाद्धातोः क्त्वा स्यात् । भुक्त्वा
व्रजति । द्वित्वमत्तन्त्रम् । ज्ञात्वा भुक्त्वा पीत्वा व्रजति ।

३३२१ । कित्त्वं स्कन्दिस्सन्दोः । (६. ४. ३१)

एतयोर्नलोपो न स्यात् कित्त्वं परे । स्कन्त्वा । उदित्त्वादिङ्ङा । स्यन्त्वा स्यन्दित्वा ।
अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १९३६. गङ्गा दिवः स्यन्त्वाद्यन्त्वा सुत्वा-
सुत्वा । 'आभीक्ष्ण्ये णमुल् च' (सू. ३३४३) इति चकारात् क्त्वा । शम्भोर्मूर्ध्नि
स्कन्त्वा गत्वा । अनुनासिकलोपप्रतिषेधः ।

३३२२ । न क्त्वा सेट् । (१. २. १८)

सेट् क्त्वा किल स्यात् । शयित्वा । सेट् क्त्वा । कृत्वा ।

३३२३ । मृडमृदपुधकुबकिलशब्दवसः क्त्वा । (१. २. ७)

एभ्यस्सेट् क्त्वा कित् । मृडित्वा । 'क्लिशः क्त्वा' (सू. ३०४९) इति
वेट् । क्लिशित्वा क्लिष्टा । उदित्वा । उषित्वा ।

भट्टिकाव्ये—VII. ९७.

बभूव याघिशैलेन्द्रं मृदित्त्वेवेन्द्रगोचरम् ।

कुषित्वा जगतां सारं सैका शङ्के कृता भुवि ॥ ३१६४ ॥

इन्द्रगोचरमिन्द्रनिलयममरावत्याख्यं मृदित्त्वेव निष्पेप्येव जगतां सारं कुषित्वा
उत्कृष्य । उद्धृत्येत्यर्थः । मृदित्वा कुषित्वेति 'न क्त्वा सेट्' (सू. ३३२२) इति कित्त्व-
प्रतिषेधे प्राप्तेऽनेन कित्त्वम् ।

भट्टिकाव्ये—VII. ९८.

अमृडित्वा सहस्राक्षं क्लिशित्वा कौशले निजे ।

उदित्वालं चिरं यत्नात्सैका धात्रा विनिर्मिता ॥ ३१६५ ॥

सहस्राक्षममृडित्वा असुखयित्वा । 'मृड सुखने' इति धातोः क्त्वाप्रत्यये नञ्समासः । अनञ्पूर्व इति निषेधात् क्तौ ल्यवादेशः । चिरं किलशित्वा परिश्रम्य । चिरमभ्यस्येत्यर्थः । सर्वत्र क्तवः कित्त्वान् गुणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २७०८. अलं किलशित्वा । 'अलं खल्वोः' (सू. ३३१६) इत्यादिना क्त्वा । 'क्लिप्तः क्तानिष्ठयोः' (सू. ३०४९) इति सेट् । 'न क्त्वा सेट्' (सू. ३३२२) इति कित्त्वनिषेधे प्राप्तेऽनेन कित्त्वम् ।

३३२४ । नोपधात्थकान्ताद्वा । (१. २. २३)

सेट् क्त्वा कित्त्याद्वा । श्रद्धित्वा श्रन्थित्वा । गुफित्वा गुम्फित्वा । नोपधात्किम् । कोथित्वा रेफित्वा ।

३३२६ । तृषित्वात्तृषित्वाः काश्यपस्य । (१. २. २५)

एभ्यः सेट् क्त्वा कित्त्वा । तृषित्वा तृषित्वा । मृषित्वा मृषित्वा । कृषित्वा कृषित्वा ।

भट्टिकान्ये—VII. 108.

वञ्चित्वाप्यम्बरं दूरं स्वस्मिंस्तिष्ठन्तमात्मनि ।

तृषित्त्वेष्वानिशं स्वाद्बु पिवन्तं सरितां पयः ॥ ३१६६ ॥

तृषित्त्वेव । कित्त्वप्रतिषेधः ।

३३२७ । जृत्रश्चयोः कित्त्व । (७. २. ५५)

आभ्यां परस्य क्तव इट् स्यात् । जरीत्वा जरित्वा । वृश्चित्वा ।

भट्टिकान्ये—IX. 41.

जरित्त्वेव जवेनान्ये निपेनुस्तस्य शाखिनः ।

वृश्चित्वा विवशानन्यांस्तलेनापातयत्तरून् ॥ ३१६७ ॥

जरित्त्वेव जीर्णा भूत्वेव । पाणितलेन वृश्चित्वा छित्वा । क्त्वाप्रत्यये नित्यमिट् ।

३३२८ । उदितो वा । (७, १, ५६)

उदितः परस्य क्त्वं इड् वा । क्षमिष्या दान्त्वा । विट्, वृत्त्वा देवित्वा ।

भट्टिकाव्ये—IX. 42.

दामित्वा रिपुसङ्घातान्श्रान्तश्च वरिक्वैतरी ।
वने चचार कर्तिष्यन् वस्त्यक्षिप सिङ्घुशः ॥ 3168 ॥

रिपुसङ्घातान् दामित्वा दान्त्वा । अश्रान्तश्च कश्चित्त्वा । दसेः श्रमेश्च क्त्वायां
विकल्पादिट् ।

३३२९ । क्रमश्च क्त्वा । (६, ४, १८)

क्रम उपधाया वा दीर्घः स्यात् । कान्त्वा कन्त्वा ।

रघुवंशे—I. 14.

सर्वातिस्त्रिस्तारेण सर्वतेजोऽभिधादिना ।
स्थितः सर्वोचितेनाधीं क्रान्त्या मैहरिवात्मना ॥ 3169 ॥

विकल्पादीर्घः ।

३३३० । जान्तनक्षां विधाया । (६, ४, ३२)

जान्तानां नशेश्च नलोपो वा स्यात् क्त्वं परे । भक्त्वा भङ्क्त्वा । रक्त्वा
रङ्क्त्वा । 'मस्त्रिनशोः' (सू. 2517) इति तुम् । तस्य पक्षे लोपः । नष्टा नष्टा ।
'रघादिभ्यश्च' (सू. 2515) इतीट्पक्षे नशित्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 969. भुजौ भङ्क्त्वा । अनुनासिकलोपभावपक्षे
रूपम् ।

३३३१ । जहातेश्च क्त्वा । (७, ४, ४३)

हित्वा । 'दघातेर्हिः' (सू. 3076) इति क्त्वा । हाडस्तु हात्वा । 'अदो
जग्धिः' (सू. 3080) इति जग्ध्योदेशे जग्ध्वा ।

भट्टिकाव्ये—III. ३६.

कृतेषु पिण्डोदकसङ्घट्टेषु हित्वाभिषेकं प्रकृतं प्रजाभिः ।
प्रत्यानिनीपुर्विनयेन रामं प्रायादरण्यं भरतस्सपौरः ॥ ३१७० ॥

हित्वा । ओ हाक् त्यागे । क्त्वि हिरादेशः ।

३३३२ । समासेऽनञ्पूर्वे क्तवो ल्यप् । (७. १. ३७)

अव्ययपूर्वपदेऽनञ्समासे क्तवो ल्यबादेशः स्यात् । तुक् । प्रकृत्य । अनञ्
किम् । अकृत्वा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८५२. समादाथ गृहीत्वा । ल्यबादेशः ।

मावे—II. ६२.

अकृत्वा हेल्या पादमुच्चैर्मूर्धसु विद्विषाम् ।
कथङ्कारमनालम्बा कीर्तिर्धामघिरोहति ॥ ३१७१ ॥

अकृत्वा । अनञ्पूर्व इति निषेधात् समासे न ल्यबादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३९७ अपृष्ट्वा । पूर्ववत् ।

मावे—XIX. ८.

उल्मुकेन द्रुमं प्राप्य सङ्कुचत्पत्रसम्पदम् ।
तेजः प्रकिरता दिक्षु सप्रतापमदीप्यत ॥ ३१७२ ॥

प्राप्य । ल्यबादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २२७१. निरीय निर्गत्य । 'इण् गतौ' इति धातोः
समासे क्तवो ल्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ९८८. प्रोष्य प्रवासं कृत्वा । प्रपूर्वाद्द्विसधातोः समासे
क्तवो ल्यप् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ९७. अविध्वा । व्यध ताडने । निषेधान्न ल्यबादेशः ।

३३३७ । विभाषाऽऽपः । (६. ४. ५७)

आप्नोतेर्णेरयादेशो वा स्याल्ल्यपि । प्रापय्य प्राप्य ।

नैषधे—IV. 49.

अयमयोगिवधूदधपातकै-

अनिमज्जाप्य दिवः खलु वाप्यते ।

शितिनिशःदृषदि स्फुटमुत्पत्त-

त्कणगणाधिकतारकिताम्बरः ॥ 3173 ॥

भ्रामिस्रवाप्य प्रापय्य । आम्रोतेर्धन्तात्करो ह्यवादेशः । विकल्पादय देशाभावः ।

३३४३ । आभीक्ष्ये णमुल् च । (३. ४. २२)

पौनःपुन्ये द्योत्ये पूर्वविषये णमुल् स्यात् क्त्वा च । द्वित्वम् । स्मरंस्मरं नमति शिवम् । स्मृत्वास्मृत्वा । पार्यपायम् । भोजंभोजम् । श्रावंश्रावन् । 'चिष्णमुलोः' (सू. 2762) इति णमुल्परि णौ वा दीर्घः । गमंगमं गमंगमम् । 'विभाषा चिष्ण-मुलोः' (सू. 2765) इति नुष्वा । लम्भंलम्भम् लम्भंलम्भम् । व्यवस्थितविभाषयोप-सृष्टस्य नित्यं नुम् । प्रलम्भंप्रलम्भम् । 'जाप्रोऽविचिष्णल्' (सू. 2480) इति गुणः । जागरंजागरम् । ण्यन्तस्याप्येवम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1934. क्वचित्देशे स्थायंस्थायं पुनः पुनः स्थित्वा । क्वचित् क्रान्तवाक्रान्तवा उत्प्लुत्योत्प्लुत्य । णमुल् क्त्वा च । 'नित्यवीप्सयोः' (सू. 2140) इति द्विर्वचनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1935. स्यन्तवास्यन्तवा सुत्वासुत्वा । अत्र चकारात् क्त्वा । द्विर्वचनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 465. स्पर्शस्पर्शं स्पृष्ट्वास्पृष्ट्वा । आभीक्ष्ये णमुल् । मन्दंमन्दम् । 'नित्यवीप्सयोः' (सू. 2140) इति उभयत्र द्विर्वचनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 326. श्लाघंश्लाघम् । णमुल् । द्विर्वचनम् ।

३३४६ । कर्मण्याक्रोशे कृजः खमुञ्ज । (३. ४. २५)

कर्मण्युपपदे आक्रोशे गम्ये कृजः खमुञ्ज् स्यात् । चौरंकारमाक्रोशति । करोति-रुच्चारणे । चौरशब्दमुच्चार्येत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 847. भीतं कृत्वा भीतंकारम् । खमुञ्ज् । आक्रुश्य भीरुस्त्वमिति निर्भर्त्येत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2298. चौरङ्कारं चौरवत्कृत्वा आकुर्यमानः ।
चौरिकामुच्चरि वःकुर्यमानः । खडुजू ।

३३४७ । स्वादुनि णमुल् । (३. ४. २६)

स्वाद्ध्रथेषु कृजो णदुरत्वादेकभृकर्मोः पूर्वकाले । अत्वादुं स्वादुं कृत्वा भुङ्क्ते
स्वादुङ्कारं भुङ्क्ते । सम्पन्नकारम् । लवणकारम् । सम्पन्नलवणशब्दौ स्वादुपर्यायौ ।
वासरूपेण क्त्वापि । स्वादुं कृत्वा भुङ्क्ते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 850. स्वादुंकारं स्वादुङ्कृत्य । णमुल् ।

३३४८ । अन्यथैवंकथमित्थंस्तु सिद्धाप्रयोगश्चेत् । (३. ४. २७)

एषु कृजो णमुल् स्यात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3171. कथंकारम् । कथमित्यर्थः । करोतेः कथं-
पूर्वाणामुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2488. कथङ्कारं । पूर्ववत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० 1110. इत्थंकारं । आलोचनं कृत्वेत्यर्थः । इत्थमुप-
पदात्करोतेर्णमुल् ।

३३५० । कर्मणि दृशिविदोः साकल्ये । (३. ४. २९)

कर्मण्युपपदे णमुल्स्यात् । कन्यादृशं वरयति । सर्वाः कन्या इत्यर्थः । ब्राह्मण-
वेदं भोजयति । यं यं ब्राह्मणं जानाति लभते विचारयति वा तं सर्वं भोजयतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 785. मांसशोणितसन्दर्शं कास्त्वेत्येव मांसशोणितञ्च
दृष्ट्वा । णमुल् । 'अमैवाव्ययेन' (सू. 783) इति समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 51. विप्रान् साकल्येन दृष्ट्वा विप्रदर्शम् । रात्रिचरी
साकल्येन जिघांसुं विदित्वा जिघांसुवेदम् । उभयत्रापि णमुल् । अत्र ताटकाया
एकत्वेऽपि अवयवामिप्रायं साकल्यवचनं वेदितव्यम् ।

३३५१ । यावति विन्दजीवोः । (३. ४. ३०)

यावद्वेदं भुङ्क्ते । यावज्जीवमधीते ।

३३५२ । चर्मोद्दरयोः पूरेः । (३. ४. ३१)

कर्मणीत्येव । चर्मपूरं स्तुणाति । उद्दरपूरं मुङ्क्ते ।

३३५३ । वर्षप्रमाणे जलोपश्चास्यान्यतरस्याम् । (३. ४. ३२)

कर्मप्युपपदे पूरेणमुक्त्यङ्कारलोपश्च वा समुदायेन वर्षप्रमाणे गम्ये ।
गोप्यदपूरं वृष्टो देवः । गोप्यदमं हुटो देवः ।

भट्टिकाव्ये—XIV. २०.

ददाल भूर्निभो रक्तं गोप्यदमं वर्षं च ।

वृष्ट्याः प्रसृष्टपुर्वं त्वमास्तु कुनिरिऽगुभम् ॥ ३१७४ ॥

नभश्च रक्तं वर्षं । कियप्रमाणं जलोपश्चम् । णमुल् ऊलोपश्च ।

३३५४ । चैले वनीतिः । (३. ४. ३३)

चैलार्थेषु कर्मत्वरपदेषु वनीतिर्गुरुत्वाद्द्विप्रमाणे । चैलवनीपं शब्दाययन् वृष्टो
देवः । वल्लवनीपं वसववनीपम् ।

भट्टिकाव्ये—XVII. ७४.

मेवास्सविद्युतोऽवर्षश्चैलवनीपं च शोणितम् ।

अवाग्भीमः नभस्वन्तः प्रारुक्त्वशिवाद्दिशवाः ॥ ३१७५ ॥

मेवाश्चैलवनीपं शोणितमवर्षन् यावता रक्तेन चैलं क्रोपयते सिच्यते
तावत्प्रमाणं वृष्टवन्तः । ' वनूपि शब्दे ' इत्यस्य ग्यन्तस्य ' अर्तिही ' (सू. २५७०)
इत्यादिना पुक् । यलोपः ।

३३५५ । निमूलसमूलयोः कषः । (३. ४. ३४)

कर्मणीत्येव । कषादिष्वनुप्रयोगं वक्ष्यति । निमूलकाषं कषति । समूलकाषं
कषति । निमूलं समूलं कषतीत्यर्थः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४८. समूलकाषं समूलं कषित्वा चकपुः । णमुल् ।

' कषादिषु यथाविध्यनुप्रयोगः ' (सू. ३३६७) इत्यनुप्रयोगः ।

अनर्घरावले—IV. 28.

सविधमुपसरन् समूलकाषं
कषितनृपान्बयमद्य मां धिनोषि ।
हरिमिष करिकुम्भकूटकोटि-
प्रकटकठोरनखाङ्कुरं कुरङ्गः ॥ 3176 ॥

पूर्ववत् ।

३३५६ । शुष्कचूर्णरूक्षेषु पिषः । (३. ४. ३५)

एषु कर्मसु पिषेणीमुल् । शुष्कपेषं पिनष्टि । शुष्कं पिनष्टीत्यर्थः । चूर्णपेषम् ।
रूक्षपेषम् ।

भट्टिकान्ये—VI. 37.

यमं युनक्ति कालेन समिन्धानोऽस्त्रकौशलम् ।
शुष्कपेषं पिनष्मशुर्वीसखिन्दानः स्वतेजसा ॥ 3177 ॥

शुष्कं पिष्ट्वा शुष्कपेषं पिनष्टि सञ्चूर्णयिष्यामि । शुष्कं पिनष्मीत्यर्थः ।
णमुल् । कषाद्यनुप्रयोगः ।

भाषे—XV. 76.

परिमोहिणा परिजनेन कथमपि चिरादुपाहतम् ।
वर्म करतलयुगेन महत्तनुचूर्णपेषमपिषद्गुषा परः ॥ 3178 ॥

तनुचूर्णं सूक्ष्मचूर्णं पिष्ट्वा तनुचूर्णपेषं अपिषत् चूर्णितवान् । णमुल् । कषा-
द्यनुप्रयोगः । पिषो लुङ् । पुषादित्वाद्ङ् ।

३३५७ । समूलाकृतजीवेषु हन्कृञ्ग्रहः । (३. ४. ३६)

कर्मणीत्येव । समूलघातं हन्ति । अकृतकारं करोति । जीवमाहं गृह्णाति ।
जीवतीति जीवः । इगुपधलक्षणः कः । जीवन्तं गृह्णातीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 849. समूलं हत्वा समूलघातं न्यवधीत् निहतवान् ।
अनेन णमुल् । कषाद्यनुप्रयोगः । ' लुङि च ' (सू. 2434) इति हनो वधादेशः ।

माघे—II. ३३.

सभूलघातमन्तः पराचोद्यतमानिनः ।

पध्वंसितान्धतमसस्तत्रोदाहरणं रविः ॥ ३१७९ ॥

पूर्ववर्णमुल्ल ।

माघे—XVIII. ६६.

भिन्नानल्लैर्मोहमाजोऽभिजातान्

हन्तुं लोलं वारयन्तः स्ववर्गम् ।

जीवग्राहं ग्राहयामासुरन्धे

योग्येनार्थः कस्य न स्याज्जनेन ॥ ३१८० ॥

जीवान् जीवतो गृहीत्वा जीवग्राहं ग्राहयामासुः । जीवत एव ग्राहयामासुरि-
त्यर्थः । णमुल्ल । कषादित्वादनुप्रयोगः ।

चम्पूरामायणे—V. ३७.

ग.—पुनरपि निशमितामितनिशिचरणमारणो रावणः सचिवान् पञ्च पञ्चानन-
पराक्रमान् प्रहसनप्रमुखान् वलीमुखं जीवग्राहं गृह्णीध्वमिति प्राहिणोत् ॥ ३१८१ ॥

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६९. जीवग्राहं गृह्णन्ति ।

चम्पूभारते—II. १०.

कृत्ते भलैर्धनुषि स गुरुद्रोहिणस्तस्य जीव-

ग्राहे बाहाञ्चलपरिचलत्त्वज्जवलीसहायः ।

पुत्रावल्यां सुबलदुहितुः पूर्वपक्षीभवत्यां

सिद्धान्तोऽभृद्वि भुवि बुधैः श्लाघितस्सव्यसाची ॥ ३१८२ ॥

जीवग्राहे जीवत एव ग्रहणे । जीवतीति जीवः तस्य ग्राहो ग्रहणम् ।
भावे घञ् ।

३३५८ । करणे हनः । (३. ४. ३७)

पादघातं हन्ति । पादेन हन्तीत्यर्थः । यथाविध्यनुप्रयोगार्थः सन्नित्यसमासार्थोऽयं
योगः । भिन्नघातुसम्बन्धे तु ' हिंसार्थानां च ' (सू. ३३६९) इति वक्ष्यते ॥

भाषे—XVIII. 12.

रोषावेशादाभिमुख्येन कौचित्
पाणिग्राहं रहसैवोपघातौ ।
हित्वा हेती मल्लवन्मुष्टिघातं
मन्तौ बाहूवाहवि व्यासृजेताम् ॥ ३१८३ ॥

मुष्टिभिर्हत्वा मुष्टिघातम् । अनेन णमुल् । मन्तौ । कषादित्वादानुप्रयोगः ।
मुष्टिभिर्हन्तावित्यर्थः । पाणिग्राहं अन्योन्यपाणिं गृहीत्वा । 'द्वितीयायां' (सू. ३३७४)
इति णमुल् । बाहूवाहवि व्यासृजेताम् । 'कर्त्तरि कर्मव्यतिहारे' (सू. २६८०)
इत्यात्मनेपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ७३६. तुण्डघातमयुध्यत । तुण्डेन घातो यस्मिन्कर्मणि
तद्यथा तथेति घञन्तोत्तरपदो बहुव्रीहिः । अनेन णमुल्लन्तत्वे पादघातं हन्तीतिवत्
'कषादिषु' (सू. ३३६७) इति यथाविध्यनुप्रयोगः स्यात् ।

३३५९ । स्नेहने पिषः । (३. ४. ३८)

स्निह्यते येन तस्मिन्करणे पिषेर्णमुल् । उदपेषं पिनष्टि । उदकेन पिनष्टीत्यर्थः ।
'पेषवास' (सू. ९९६) इत्युदकशब्दस्योदादेशः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८०२. मत्तो हस्ती चक्रकृत्तं स्वहस्तं सरोषस्सन्
पादेन असुवपङ्केन पङ्कीभूतेनासृजा पिष्ट्वा अस्युक्पङ्कपेषं पिपेष । रक्तपङ्केन स्नेहद्रव्येण
ममर्देत्यर्थः । अनेन णमुल् । कषादित्वादानुप्रयोगः ।

३३६० । हस्ते वर्तिग्रहोः । (३. ४. ३९)

हस्तार्थे करणे । हस्तवर्तं वर्तयति । करवर्तम् । हस्तेन गुलिकां करोतीत्यर्थः ।
हस्तग्राहं गृह्णाति । करग्राहं पाणिग्राहम् ।

भट्टिकाव्ये—XV. ३७.

अतौत्सीद्गदया गाढमपिषच्चोपगृह्णैः ।

जानुभ्यामदमीचान्यान् हस्तवर्तमवीवृत्त् ॥ ३१८४ ॥

हस्तावतीमवीष्टतत् हस्ताभ्यां वर्तितवान् । पिटवानेत्यर्थः । इत्येपर्यन्ताण्यमुल् ।
कषादित्वाद्यथाविध्यनुप्रयोगः ।

३३६१ । स्वेषु पुषः । (३. ४. ४०)

करण इत्येव । स्व इत्यर्थग्रहणम् । तेन स्वरूपे पर्याये विशेषे च णमुल् ।
स्वपोषं पुष्णाति । घनपोषम् । गोपोषम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 20६6. या सीता युष्मान् स्वेन घनेन पुष्ट्वा स्वपोषं
अपुषत् । णमुल् । कषादित्वाद्यथाविध्यनुप्रयोगः । पुषादित्वाद्ङ् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1817. अस्मानपुषस्वपोषम् । पूर्ववत्सर्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 752. स्वपोषं पुष्टान् ।

३३६२ । अधिकरणे बन्धः । (३. ४. ४१)

चक्रबन्धं बध्नाति । चक्रे बध्नातीत्यर्थः ।

३३६३ । संज्ञायाम् । (३. ४. ४२)

बध्नातेर्णमुल् संज्ञायाम् । क्रौञ्चबन्धं बद्धः । मयूरिकाबन्धम् । अट्टालिकाबन्धम् ।
बन्धविशेषाणां संज्ञा एताः ।

३३६४ । कर्तोर्जीवपुरुषयोर्नशिवहोः । (३. ४. ४३)

जीवनाशं नश्यति । जीवो नश्यतीत्यर्थः । पुरुषवाहं वहति । पुरुषो वहतीत्यर्थः ।

भट्टिकान्ये—XIV. 31.

सम्पातिना प्रजङ्गस्तु युयुधेऽसौ द्रुमाहतः ।

चवम्पेऽतीव चुक्रोश जीवनाशं ननाश च ॥ 3185 ॥

प्रजङ्गो नाम राक्षसो जीवनाशं ननाश जीवेन विनष्टः । णमुल् ।

३३६५ । ऊर्ध्वे शुषिपूरोः । (३. ४. ४४)

ऊर्ध्वे कर्तरि । ऊर्ध्वशीषं शुष्यति । वृक्षादिर्ऊर्ध्व एव तिष्ठन् शुष्यतीत्यर्थः ।
ऊर्ध्वपुरं पूर्यते । ऊर्ध्वमुख एव घटादिर्वर्षोदकादिना पूर्णो भवतीत्यर्थः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2692. ऊर्ध्वशोषं तृणवद्विशुष्कः तृणवदूर्ध्वं
शुषित्वा ऊर्ध्वशोषं विशुष्कः । पूर्ववण्णमुल् । अनुप्रयोगः । 'शुषः कः' (सू. ३०३०)
इति निष्ठातकारस्य कः ।

भट्टिकाव्ये—XI. 40.

प्रबोधकालात्तिदशेन्द्रशत्रोः

प्रागूर्ध्वशोषं परिशोष्यमाणाः ।

हीना महान्तश्च समत्वमीयु-

र्द्वास्थैरवज्ञापुरुषाक्षिदृष्टाः ॥ ३१८६ ॥

ऊर्ध्वशोषं परिशोष्यमाणाः ऊर्ध्वं गता एव प्रबोधकाले शोषं नीयमानाः ।
णमुल् ।

३३६६ । उपमाने कर्मणि च । (३. ४. ४५)

चात्कर्तरि । घृतनिघायं निहितं जलम् । घृतमिव सुरक्षितमित्यर्थः । अजकनाशं
नष्टः । अजक इव नष्ट इत्यर्थः ।

चम्पूरामायणे—III. 42.

ग.—तदनन्तरमनश्रुपात्रेषु राक्षसीनेत्रेषु सदोत्पादिततरवारिभ्यां रामलक्ष्मणयो-
स्तरवारिभ्यां कवन्धवाहुयुगलं कदलीलावमल्लयत ॥ ३१८७ ॥

कदलीमिव लत्वा कदलीलावम् । कर्मणि णमुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2692. विद्युत्प्रणाशं प्रनष्टः । विद्युदिवोत्पत्त्यनन्तर-
मेव विनाशं गतः । अत्र चकारात् 'कर्त्रोर्जीवपुरुषयोः' (सू. ३३६४) इत्यतः कर्तृ-
ग्रहणानुवृत्तौ कर्तृवाचिनि विद्युच्छब्द उपपदे णमुल् ।

किरातार्जुनीये—XI. 79.

विच्छिन्नाभ्रविलायं वा विलीये नगमूर्धनि ।

आराध्य वा सहस्राक्षमयशश्शल्यमुद्धरे ॥ ३१८८ ॥

विच्छिन्नं वाताहतं यदभ्रं तदिव विलीय विच्छिन्नाभ्रविलायम् । विलीये ।
कर्तृरुपपदे णमुल् । कषादित्वाद्यथाविध्यनुप्रयोगः ।

३३६७ । कषादिषु यथाविध्यनुप्रयोगः । (३. ४. ४६)

यस्माणमुलुक्तः स एवानुप्रयोक्तव्य इत्यर्थः । तथैवोदाहृतम् ।

३३६८ । उपदंशस्तृतीयायाम् । (३. ४. ४७)

‘ तृतीयाप्रभृतीन्यन्यतरस्यां ’ (सू. 784) इति वा समासः । मूलकोपदंशं भुङ्क्ते मूलकेनोपदंशं । दृश्यमानस्य मूलकस्य भुजि प्रति करणत्वात्तृतीया ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 850. कालखण्डेन यकृता उपदंशे कालखण्डो-
पदंशम् । कालखण्डमुपदंशं कृत्वेत्यर्थः । णमुल् । कालखण्डस्य दंशनक्रियाकर्मत्वेऽपि
भुजिक्रियाकरणत्वात्तृतीयोपपदत्वम् । ‘ तृतीयाप्रभृतीन्यन्यतरस्याम् ’ (सू. 784) इति
विकल्पेनोपपदसमासः ।

३३६९ । हिंसार्थानाञ्च समानकर्मकाणाम् । (३. ४. ४८)

तृतीयान्त उपपदेऽनुप्रयोगघातुना समानकर्तृकाङ्घिसार्थात् णमुल्स्यात् । दण्डो-
पघातं गाः कालयति दण्डेनोपघातम् । दण्डताडम् । समानकर्मकाणामिति किम् ।
दण्डेन चोरमाहृत्य गाः कालयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 785. अतो पक्षी अयुध्यत । युधेर्देवादिकादकर्म-
कालङ् । तुण्डघातमिति क्रियाविशेषणम् तुण्डेन घातो हननं यस्मिन्बुद्ध इति ।
अनेन णमुल् न । समानकर्मकताभावात् । अकर्मकत्वाद्युधेः ।

३३७० । सप्तम्याञ्चोपपीडरुधकर्षः । (३. ४. ४९)

उपपूर्वेभ्यः पीडादिभ्यः सप्तम्यन्ते तृतीयान्ते चोपपदे णमुल्स्यात् । पार्श्वोपपीडं
शेते । पार्श्वयोरुपपीडं पार्श्वभ्यामुपपीडम् । ब्रजोपरोधं गाः स्थापयति । ब्रजेन ब्रजे
उपरोधं वा । पाण्युपकर्षं घानास्सङ्गृह्णाति । पाणानुपकर्षम् पाणिनोपकर्षम् । ‘ तृतीया-
प्रभृतीनि ’ (सू. 784) इति वा समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 8139. हे भैमि ! वासवस्त्वां आलिङ्गनयोपपीडं
उपपीड्य गाढमालिङ्ग्य । चकारात्तृतीयोपपदे णमुल् । ‘ तृतीयाप्रभृतीन्यन्यतरस्याम् ’
(सू. 784) इति विकल्पान्न समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2119. स्तनाभ्यामुपपीडयेति स्तनोपपीडम् ।
तृतीयोपपदे णमुल् । समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 74. बाहुभ्यामुपपीड्य बाहूपपीडम् । णमुल् ।
समासः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3161. हस्तेन रोधः पीडनं यस्य तत् हस्तरोधं धनुः ।
उपोपसर्गव्यभिचारात् णमुल् । हस्तेन रुध्वा हस्तरोधम् । हस्तशब्दे तृतीयान्त उपपदे
अनेन णमुलिति केचित् । समासपक्षः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 77. मुष्ठ्या पीडा निपीडनं यस्मिन् कर्मणि तद्यथा
तथा मुष्टिपीडम् । अनेन णमुलिति केचित् । तच्चिन्त्यम् । उपोपसर्गव्यभिचारेण
तदसम्भवादिति ।

३३७१ । समासत्तौ । (३. ४. ५०)

तृतीयासप्तम्योर्धातोर्णमुख्यात्सत्रिकर्षे गम्यमाने । केशब्राह्मं युध्यन्ते । केशेषु
गृहीत्वा । हस्तब्राह्मं हस्तेन गृहीत्वा ।

३३७३ । अपादाने परीप्सायाम् । (३. ४. ५२)

परीप्सा त्वरा । शय्योत्थायं धावति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1555. शय्यायास्त्वरमुत्थाय शय्योत्थायम् ।
णमुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1620. शय्योत्थायम् । पूर्ववत् ।

भट्टिकाव्ये—VI. 45.

सत्वानजस्रं घोरेण वनाकर्षं समश्रता ।

क्षुध्यता जगृहाते तौ रक्षसा दीर्घबाहुना ॥ 3189 ॥

अजस्रं सत्वान् वनात् त्वरया आकृष्य वनाकर्षम् । णमुल् । समश्रता रक्षसा
तौ जगृहाते ।

३३७४ । द्वितीयार्था च । (३. ४. ५३)

परीप्तायामित्येव । यद्यिग्राहं युज्यन्ते । लोटग्राहम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३१८३. पाणिग्राहं अन्येन्यं पाणिं गृहीत्वा । णमुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ६४३. गोत्रनभिषाय णोत्ताभिधायम् । णमुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २५८३. शब्दकारः तिहतावकाः नराशिनम् । ' न शब्दश्लोक ' (सू. २९३७) इत्यादिनाः टप्रतिषेधःकर्मण्यण् । शब्दकारनित्यत्र अनेन णमुल्लिति केचित् ।

३३७६ । स्वाङ्गेऽध्रुवे । (३. ४. ५४)

द्वितीयायामित्येव । अध्रुवे स्वाङ्गे द्वितीयान्ते घातोर्णमुल् । भ्रूविश्लेषं कथयति ।
भ्रुवं विश्लेषम् । अध्रुवे किम् । शिर उद्विष्यः । येन विना न जीवते उद् ध्रुवम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १२५२. अङ्गुलिस्फोटं अङ्गुलीन् चारुवित्वा वदन्
भ्रुवं विश्लेष्य भ्रूविश्लेषम् । उभयताःप्यनेन णमुल् ।

३३७७ । परिक्लिश्यमाने च । (३. ४. ५५)

सर्वतो विनाध्यमाने स्वाङ्गे द्वितीयान्ते णमुल्स्यात् । उरःप्रतिषेधं युज्यन्ते ।
कृत्स्नमुरः पीडयन्त इत्यर्थः । ' उरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः ' । ध्रुवार्थमिदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१६५. उरो विदार्थं उरोविदारम् । णमुल् ।

३३७८ । विशिपतिपदिस्कन्दां व्याप्यमानासेव्यमानयोः । (३. ४. ५६)

द्वितीयायामित्येव । द्वितीयान्त उपपदे विश्यादिभ्यो णमुल्स्याद्याप्यमाने
आसेव्यमाने चार्थे गम्ये । गेहादिद्रव्याणां विश्यादिक्रियाभिस्साकर्येण सम्बन्धो
व्याप्तिः । क्रियायाः पौनःपुन्यमासेवा । ' नित्यवीप्सयोः ' (मू. २१४०) इति द्वित्वं तु
न भवति । समासेनैव स्वभावतस्तयोरुक्तत्वात् । यद्यप्याभीक्ष्ये णमुल्लक एव तथाप्युप-
पदसंज्ञार्थमासेवायामिह पुनर्विधिः । गेहानुप्रवेशमास्ते । गेहंगेहमनुप्रवेशम् । गेहंगेह-
मनुप्रपातम् गेहानुप्रपातम् । गेहानुप्रपादम् । गेहानुस्कन्दम् । असमासे तु गेहस्य
णमुल्लन्तस्य च पर्यायेण द्वित्वम् ।

भट्टिकान्ये—II. ११.

लतानुपातं कुसुमान्यगृह्णात् स नद्यवस्कन्दमुपास्पृशच्च ।

कुतूहलाच्चारुशिलोपवेशं काकुत्स्थ ईषत्सयमान आस्त ॥ ३१९० ॥

लतांलतामनुपत्यासाद्य तथा लतामनुपत्यानुपत्य च लतानुपातं कुसुमान्यगृह्णात् । नदींनदीमवस्कन्द्य तथा नदीमवस्कन्धावस्कन्द्य च नद्यवस्कन्दमुदकमुपास्पृशत् आचामति स्म । चारुशिलांचारुशिलामुपविश्य चारुशिलामुपविश्योपविश्य च चारुशिलोपवेशं आस्त । तत्रोपविष्ट इत्यर्थः । द्वितीयान्त उपपदे णमुल् ।

भट्टिकान्ये—XII. ८४.

क्रीडन्भुजङ्गेन गृहानुपातं

कश्चिद्यथा जीवति संशयस्थः ।

संसेवमानो नृतति प्रमूढं

तथैव यज्जीवति सोऽस्य लामः ॥ ३१९१ ॥

गृहानुपातं गृहं गृहमनुपत्य । णमुल् ।

३३८० । नाम्न्यादिशिग्रहोः । (३. ४. ५८)

द्वितीयायामित्येव । नामादेशमाचष्टे । नामग्राहमाह्वयति ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ४४९. नाम गृहीत्वा नामग्राहम् । णमुल् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १७३३. नामग्राहं । पूर्ववणमुल् ।

३३८१ । अव्ययेऽयथाभिप्रेतारुख्याने कृजः क्त्वाणमुलौ । (३. ४. ५९)

अयथाभिप्रेतारुख्यानं नाम अप्रियस्योच्चैः प्रियस्य च नीचैः कथनम् । उच्चैःकृत्य उच्चैः कृत्वा उच्चैःकारमप्रियमाचष्टे । नीचैःकृत्य नीचैःकृत्वा नीचैःकारं प्रियं ब्रूते ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ८४८. एते बृंहितमन्युवेगाः प्रवृद्धशोकवेगाः । अत एव रुदन्तः क्षितिपालं दशरथं रामवियोगशोकान्मृतं उच्चैःकारमुच्चैः कृत्वा आवेदयन्तः । पुत्रशोकान्मृत इत्युच्चैः कथयन्त इत्यर्थः । णमुल् ।

३३८५ । तूष्णीलि भुवः । (३. ४. ६३)

तूष्णींशब्द उपपदे भुवः क्त्वाणमुलौ स्तः । तूष्णींभूय तूष्णींभूत्वा तूष्णी-
भावम् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 852. तूष्णींभूय तूष्णीं भूत्वा । मौनीभूयेत्यर्थः ।
'मौने तु तूष्णीं तूष्णीका' III. iv. 9. इत्यमरः ; पक्षे क्त्वाप्रत्ययः । 'क्त्वा च'
(सू. 785) इति पक्षे समासे क्त्वो ल्यवादेशः ।

३३८६ । अन्वच्यानुलोम्ये । (३. ४. ६४)

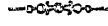
अन्वच्छब्द उपपदे भुवः क्त्वाणमुलौ स्त आनुकूल्ये गम्यन्ने । अन्वभूय
आस्ते । अन्वभूत्वा । अन्वभावम् । अग्रतः पार्श्वतः पृष्ठतो आनुकूल्ये भूत्वा आस्त
इत्यर्थः । आनुलोम्ये किम् । अन्वभूत्वा तिष्ठति । पृष्ठतो भूत्वेत्यर्थः ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1733. रघुवृषभयोः अन्वङ्गभावं अन्वभूत्वा ।
अनुकूलीभूयेत्यर्थः । णमुल् ।

॥ इत्युत्तररुद्रदन्तप्रकरणम् ॥

॥ श्रीरत्तु ॥

॥ अथ वैदिकप्रकरणम् ॥



३४०९ । छन्दसि सहः । (३. २. ६३)

ण्विः स्यात् । पृतनाषाट् ।

रघुवंशे—XV. 40.

तमभ्यनन्दत्प्रणतं लवणान्तकमग्रजः ।

कारुण्येभिवधात्प्रीतस्तुराषाडिव शार्ङ्गिणम् ॥ ३192 ॥

तुरं वेगं सहत इति तुराषाडिन्द्रः । ण्विः । यद्वा सहतेर्णिचि कृते साहयतेः
किप् । ' अन्येषामपि दृश्यते ' (सू. ३५३९) इति पूर्वपदस्य दीर्घः ।

भट्टिकान्ये—IX, 67.

पृतनाषाड्द्विषो धूर्षु युक्तान्यानस्य वाजिनः ।

आयूषि त्वष्टु निर्भिव प्राभञ्जनिरमोचयत् ॥ ३193 ॥

पृतनां सहत इति पृतनाषाडिन्द्रः । ' छन्दसि सहः ' (सू. ३409) इति
ण्विप्रत्ययस्य छन्दसि विधानात् पुरुहूतद्विष इति पाठं भिन्दन्ति । अन्ये तु ' तुरासाहं
पुरोघाय ' इत्यादिप्रयोगदर्शनात् भाषायामपीच्छन्ति ।

३४१८ । आतो मनिन्कनिव्वनिपश्च । (३. २. ७४)

सुप्युपसर्गे चोपपदे आदन्तेभ्यो घातुभ्यश्छन्दसि विषये मनिनादयस्त्रयः प्रत्ययाः
ह्युः । चाद्विच् । सुधामा । सुधीवा । सुपीवा । मूरिदावा । घृतपावा । विच् ।
कीलालपाः ।

अस्मिन्नैव ग्रन्थे श्लो० 1276. रेतोघाः शुकार्पकः । विच् ।

३४४५ । रात्रेश्चाजसौ । (४. १. ३१)

रात्रिशब्दाङ्गीप्यादजस्विष्ये ङङ्गिति । लंके तु 'ङ्गित्कारात्' (न. सू. 50. सू. 503) इति ङीप्पन्तोदात्तः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 162. काठ्याहोमः ।

३४६३ । अग्राद्यत् । (४. ४. ११६)

भट्टिकान्ये—I. 22.

घानिष्यते तेन ग्रहान् विपश्नः स्याविष्यते येन रणे पुरस्तात् ।

मा मां महारणम् परिसूयैः न मद्रिवो न्यस्यति भारनघ्नयस् ॥ 3194 ॥

३४६४ । समुद्राभ्राद्धः । (४. ४. ११८)

समुद्रियाभ्रियौ अन्विभवे त्रिषु । समुद्रियं 'कादन्विनी मेघमाला त्रिषु मेघ-
भवेऽभ्रियं' I. ii. 8. इत्यमरः ।

३४६६ । दूतस्व भागकर्मणी । (४. ४. १२०)

भागोऽशः । दृत्यम् ।

३५३९ । अन्येषामपि दृश्यते । (६. ३. १३७)

अन्येषामपि पूर्वपदस्थानां दीर्घः स्यात् । पूरुषः । ढण्डादण्डि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 984. पूरुषः पुराणपुरुषः । वा दीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3192. तुरं वेगं सहत इति तुरापाट् । पूर्वपदस्य
दीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 813. हनू कपोलपार्थे । तद्वन्तं हनूमन्तम् । निन्दार्थं
मतुप् । दशिम्रहणसामर्थ्यात्पाक्षिको दीर्घः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3077. ¹हनूमन्तम् । अत्र दीर्घो न ।

1. हनूमन्तमिति पाठपक्ष उदाहरणम् ।

चम्पूभारते—XII. 8.

ग.—अथ तेन कृताञ्जलिना सविनयं निवेदितायां सार्वभौमलक्षणोपेतायां पदपङ्क्तौ लक्ष्यमाणैः सलिलमाहर्तुं वनदेवताभिराहितैरिव कलशैरङ्कितारपथात् सङ्गरङ्गप्रयुक्तत्रिविधायुषसविधाभ्यस्ततैक्षण्यानीव मारुतिवचनानि निशम्य विशालैः क्रोध-निश्वासैरुपरिकोरकितबुदूबुदकलकलोदयात्तस्माज्जलाशयादुत्तीर्य मानिनामग्रणीस्सुयोधनो धीरधीरमनास्तादृशेन भीमेन सह भयानकं गदागदि कलहं सरभससुपचक्रमे ॥३195॥

गदागदि । दीर्घः ।

३६३८ । षष्ठ्याः पतिपुत्रपृष्ठपारपदपयस्पोषेषु । (८. ३. ५३)

वाचस्पति दिवस्पुत्र दिवस्पृष्ठ तमसस्पार इत्यादीनि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 782. वाचस्पत्यं वाग्मित्वम् । कस्कादित्वात्सः । अलुक्पक्षे षष्ठ्याः पतिपुत्रेत्यादिना सत्वमिति स्वामी । तन्न । ¹ छन्दोविषयत्वात् । ब्राह्मणादित्वात् ष्यच् ।

किरःतार्जुनीये—XI. 43.

अविज्ञातप्रबन्धस्य वचो वाचस्पतेरपि ।

व्रजत्यफलतामेव नयद्रुह इवेहितम् ॥ 3196 ॥

वाचस्पतेः बृहस्पतेः । कस्कादित्वात्सः । अथवा षष्ठ्याः पतिपुत्रेति सकारः । एतस्मादेव ज्ञापकादलुगिति केचित् ॥

॥ इति वैदिकप्रकरणं समाप्तम् ॥

1. पातौ च बहुलमिति पूर्वसूत्राद्बहुलग्रहणानुवृत्त्या भाषायामपि अस्य सूत्रस्य प्रवृत्ति-संभवात्, पक्षान्तरस्यापि क्लिष्टत्वात् स्वामिपक्षः सावीर्यात् इति भाति ।

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ लिङ्गानुशासनप्रकरणम् ॥

॥ स्त्रीलिङ्गाधिकारः ॥

—: * :—

१ । लिङ्गम् । २ । स्त्री ।

अधिकारसूत्रे एते ।

३ । ऋकारान्ता मातृदुहितृस्वसृयातृननान्दरः ।

ऋकारान्ता एते पञ्च स्त्रीलिङ्गाः ।

४ । अन्यूप्रत्ययान्तो धातुः ।

अनिप्रत्ययान्त ऊप्रत्ययान्तश्च धातुः स्त्रियां स्यात् । अग्निः । चमूः ।

५ । अग्निभरण्यरण्यः पुंसि च ।

इयमयं वाग्निः ।

६ । मिन्यन्तः ।

मिप्रत्ययान्तो निप्रत्ययान्तश्च धातुः स्त्रियां स्यात् । भूमिः । ग्लानिः ।

७ । वह्निवृष्ण्यग्रयः पुंसि ।

पूर्वस्यापवादः ।

८ । श्रोणियोन्यूर्मयः पुंसि च ।

इयमयं वा श्रोणियोनिरूर्मिर्वा ।

९ । क्तिन्नन्तः ।

स्पष्टं । कृतिरित्यादि ।

१० । ईकारान्तश्च ।

ईप्रत्ययान्तः स्त्री स्यात् । लक्ष्मीः ।

११ । ऊडाबन्तश्च ।

कुरुः । विद्या ।

१२ । य्वन्तभेकाक्षरम् ।

श्रीः । मूः ।

१३ । विंशत्यादिरानवतेः ।

इयं विंशतिः । त्रिंशत् । चत्वारिंशत् । पञ्चाशत् । षष्टिः । सप्ततिः ।
अशीतिः । नवतिः ।

१४ । दुन्दुभिरक्षेषु ।

इयं दुन्दुभिः । अक्षेषु किम् । अयं दुन्दुभिर्वाद्यविशेषोऽसुरो वेत्यर्थः ।

१५ । नाभिरक्षत्त्रिये ।

इयं नाभिः । 'नहो भश्च' (उ. सू. ५६५) इति इयम् ।

१६ । उभावप्यन्यत्र पुंसि ।

दुन्दुभिर्नाभिश्चोक्तविषयादन्यत्र पुंसि स्तः । नाभिः क्षत्रियः । कथं तर्हि
'समुल्लसत्पङ्कजपत्रकोमलैरुपाहितश्रीप्युपनीवि नाभिभिः' इति भारविः । उच्यते । दृढ-
भक्तिरित्यादाविव कोमलैरिति सामान्ये नपुंसकं बोध्यम् । वस्तुतस्तु 'लिङ्गमशिष्यं
लोकाश्रयत्वाल्लिङ्गस्य' इति भाष्यात्पुंस्त्वमपीह साधु । अत एव

'नाभिर्मुख्यनृपे चक्रमध्यक्षत्रिययोः पुमान् ।

द्वयोः प्राणिप्रतीके स्यात्स्त्रियां कस्तूरिकामदे ॥'

इति मेदिनी । रभसोऽप्याह—

'मुख्यराट्क्षत्रिये नाभिः पुंसि प्राण्यङ्गके द्वयोः ।

चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रियां कस्तूरिकामदे ॥'

इति । एवमेवैविधेऽन्यत्रापि बोध्यम् ।

२४ । दर्विविदिवेदिखनिशान्त्यश्रिवेशिकृष्योषधिकट्यङ्गुलयः ।

एते स्त्रियां स्युः । पक्षे ङीप् । दर्वी दर्विरित्यादि ।

२५ । तिथिनाडिरुचिवीचिनालिधूलिकेकिकेलिच्छविनीविरात्र्यादयः ।

एते प्राग्वत् । इयं तिथिरित्यादि । अमरस्त्वाह ' तिथयो द्वयोः ' I. iii. 1. इति । तथा च भारविः ' तस्य भुवि बहुतिथास्तिथयः ' इति । स्त्रीत्वे हि बहुतिथ्य इति स्यात् । श्रीहर्षश्च ' निखिलं निशि पौर्णिमातिथीन् ' इति ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1701. बहूनां पूरणाः बहुतिथाः बहुसङ्ख्यकाः । तस्य पूरणे ङट् । ' बहुपूग ' (सू. 1852) इत्यादिना तिथुक् । तिथयः ।

२६ । शष्कुलिराजिकुट्यशनिवर्तिभ्रुकुटित्वुटिवलिपङ्क्तयः ।

एतेऽपि स्त्रियां स्युः । इयं शष्कुलिः ।

२७ । प्रतिपदापद्विपत्सम्पच्छरत्संसत्परिषदुषःसंवित्क्षुत्पुन्मुत्समिधः ।

इयं प्रतिपदित्यादि ।

२८ । आशीर्धुःपूर्णाद्वारः ।

इयमाशीरित्यादि ।

रघुवंशे—I. 34.

सन्तानार्थाय विधये स्वभुजादवतारिता ।

तेन धूर्जगतो गुर्वी सचिवेषु निचिक्षिपे ॥ 3198 ॥

२९ । अप्सुमनस्समासिकतावर्षाणां बहुत्वञ्च ।

अवादीनां पञ्चानां स्त्रीत्वं स्याद्बहुत्वञ्च । आप इमाः । ' स्त्रियः सुमनसः पुष्पम् ' II. iv. 17. ' सुमना मालती जातिः ' II. iv. 78. सुपर्वाणस्सुमनसः I. i. 7. इत्यमरः । देववाची तु पुंस्येव । बहुत्वं प्रायिकम् ।

३० । स्रक्त्वग्ज्योग्वाग्यवागूनौस्फिचः ।

इयं स्रक् । त्वक् । ज्योक् । वाक् । यवागूः । नौः । स्फिक् ।

३१ । तृटिसीमासम्बध्याः ।

इयं तृटिः । सीमा । सम्बध्या ।

३२ । चुल्लिदेणिरुद्धयश्च ।

स्पष्टम् ।

३३ । ताराधाराज्योत्खादयश्च ।

शलाका स्त्रियां नित्यम् ।

॥ इति स्त्रीलिङ्गाधिकारः ॥

—:~:—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ पुंलिङ्गाधिकारः ॥

—: * :—

३४ । पुमान् ।

अधिकारोऽयम् ।

३५ । घञवन्तः ।

षाकः । त्यागः । करः । गरः । भावार्थ एवेदम्

३६ । घाजन्तश्च ।

विस्तरः । गोचरः । चयः । जय इत्यादि ।

३७ । भयलिङ्गभगपदानि लुपुंसके ।

एतानि नपुंसके स्युः । भयम् । लिङ्गम् । भगम् । पदम् ।

३८ । नडन्तः ।

नडप्रत्ययान्तः पुंसि स्यात् । यज्ञः । यलः ।

३९ । याच्ञा स्त्रियाम् ।

पूर्वस्यापवादः ।

चम्पूरामायणे—III. 25.

तदनु जनकपुत्रीयाच्छ्रया तं जिघृक्षु-

ह्रिणमनुजगाहे चापमदाय रामः ।

समय इति च भेजे वक्त्रमातत्य मृत्युः

कुशिकसुतमस्त्राजौ अष्टमेनं जिघांसुः ॥ 3199 ॥

४० । क्यन्तो घुः ।

किप्रत्ययान्तो घुः पुंसि स्यात् । आधिः । निधिः । उदधिः ।

४१ । इष्टुधिः स्त्री च ।

इष्टुधिशब्दः स्त्रियां पुंसि च । पूर्वस्यापवादः ।

४२ । देवासुरात्मस्वर्गगिरिसमुद्रनखकेशदन्तस्तनभुजकण्ठ-
खङ्गशरपङ्काभिधानानि ।

एतानि पुंसि स्युः । देवाः सुराः । असुराः दैत्याः । आत्मा क्षेत्रज्ञः । स्वर्गो
नाकः । गिरिः पर्वतः । समुद्रोऽन्धिः । नखः कररुहः । केशः शिरोरुहः । दन्तो
दशनः । स्तनः कुचः । भुजो दोः । कण्ठो गरुः । खङ्गः करवालः । शरो मार्गणः ।
पङ्कः कर्दम इत्यादि ।

४३ । त्रिविष्टपतिभुवने नपुंसके ।

स्पष्टम् ।

४४ । द्यौः स्त्रियाम् ।

द्यौदिवोस्तन्त्रेणोपादानमिदम् ।

४५ । इषुवाहू स्त्रियां च ।

चात्पुंसि ।

४६ । बाणकाण्डौ नपुंसके च ।

चात्पुंसि । त्रिविष्टपेत्यादिचतुस्सूत्री देवासुरेत्यस्यापवादः ।

४७ । नन्तः ।

अयं पुंसि । राजा । तक्षा । न च चर्मवर्मादिष्वतिव्याप्तिः । 'मन्ध्यचकोऽकर्तारि'
इति नपुंसकप्रकरणे वक्ष्यमाणत्वात् ।

४८ । ऋतुपुरुषकपोलगुल्फमेघाभिधानानि ।

ऋतुरध्वरः । पुरुषो नरः । कपोलो गण्डः । गुल्फः प्रपदः । मेघो नीरदः ।

४९ । अभ्रं नपुंसकम् ।

पूर्वस्यापवादः ।

५० । उकारान्तः ।

अयं पुंसि स्यात् । प्रभुः । इक्षुः । ‘हनुर्हृद्विलासिन्यां नृत्यारम्भे गदे
खियाम् । द्वयोः कपोलावयवे’ इति मेदिनी । ‘करेणुरिभ्यां स्त्री नेभे’^१ III. iii. 52.
इत्यमरः ।

५१ । धेनुरज्जुकुहुसरयुतलुरेणुप्रियङ्गवः स्त्रियाम् । ५२ । समासे
रज्जुः पुंसि च ।

कर्कटरज्जा । कर्कटरज्जुना ।

५३ । श्मश्रुजानुवसुस्वाद्श्चुजतुत्तपुताल्लनि नपुंसके । ५४ । वसु
चार्थवाचि ।

अर्थवाचि किम् । ‘वसुर्मयूखामिधनाधिपेषु’ ।

५५ । मद्गुमधुसीधुशीधुसानुकमण्डल्लनि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । अयं मद्गुः । इदं मद्गु ।

५६ । रुत्वन्तः ।

मेरुः । सेतुः ।

चम्पूरामायणे—I. 94.

दुःखे सुखे च रज एव बभूव हेतु-

स्तादृग्विधे महति गौतमधर्मपत्न्याः ।

यस्माद्गुणेन रजसा विकृतिं गता सा

रामस्य पादरजसा प्रकृतिं प्रपेदे ॥ 3200 ॥

हेतुः ।

५७ । दारुकसेरुजतुवस्तुमस्तूनि नपुंसके ।

रुत्वन्त इति पुंस्त्वस्यापवादः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1896. सक्तुनः ।

५८ । सक्तुनपुंसके च ।

चात्पुंसि । सक्तुः । सक्तु ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 645. सक्तु ।

५९ । प्राग्रश्मैरकारान्तः ।

‘ रश्मिदिवसामिधानानि ’ (लि. सू. 98) इत्यतः प्राक् अकारान्त इत्यधि-
क्रियते ।

६० । कोपधः ।

कोपधोऽकारान्तः पुंसि स्यात् । स्तवकः । कल्कः ।

६१ । चिबुकशाल्कप्रातिपदिकांशुकोल्मुकानि नपुंसके ।

पूर्वसूत्रस्यापवादः ।

६२ । कण्टकानीकसरकमोदकचपकसस्तकपुस्तकतडाकनिष्कशुष्कवर्च-

स्कपिनाकभाण्डकपिण्डककटकशण्डकपिटकतालकफलकपुलकानि

नपुंसके च ।

चात्पुंसि । अयं कण्टकः इदं कण्टकमित्यादि ।

६३ । टोपधः ।

टोपधोऽकारान्तः पुंसि स्यात् । घटः पटः ।

६४ । किरीटमकुटललाटवटविटशृङ्गाटकराटलोष्ठानि नपुंसके ।

६५ । कुटकूटकपटकवाटकषटनटनिकटकीटकटानि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । कुटः कुटमित्यादि ।

नैषधे—I. 21.

किमस्य रोम्णां कपटेन कोटिभि-

र्विधिर्न रेखाभिरजीगणद् गुणान् ।

न रोमकूपौघमिषाज्जगत्कृता
कृताश्च किं दूषणशून्यविन्दवः ॥ ३२०१ ॥

नैषधे—I. २२.

अमुष्य दोश्यामरिदुर्गलुप्टने
भ्रुवं गृहीतार्गलदीर्घपीनता ।
उरःश्रिया तत्र च गोपुरस्फुर-
त्कवाटदुर्धर्षतिरःप्रसारिता ॥ ३२०२ ॥

६६ । गोपधः ।

गोपधोऽकारान्तः पुंसि स्यात् । गुणः । गणः । पाषाणः ।

६७ । ऋणलवणपर्णतोरणोष्णानि नपुंसके ।

पूर्वसूत्रापवादः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९९७. तोरणस्रजम् । ' तोरणोऽस्त्री बहिव्रारि' ।
II. ii. १७. इत्यमरः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०२२. उष्णं मुष्णन्तम् । धर्मवाचिनि नपुंसकम् ।

माधे—IV. १६.

फलद्विरुष्णांशुकरामिमर्शात्
कार्शानवं धाम पतङ्गकान्तैः ।
शशंस यः पात्रगुणाद् गुणानां
सङ्क्रान्तिमाक्रान्तगुणातिरेकाम् ॥ ३२०३ ॥

उष्णा अंशवो यस्य स उष्णांशुः । धर्मिवाचिनि विशेष्यलिङ्गम् ।

६८ । कार्शापणस्वर्णसुवर्णव्रणचरणवृषणविषाणचूर्णात्णानि नपुंसके च ।
चासुंसि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० १७६५. व्रणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग० २३९४. चरणाभ्याम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1900. मेवस्य वृषणं वृषा ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3065. विषाणम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 305. तृणाय मत्वा ।

६९ । थोपघः ।

रथः ।

७० । काष्ठपृष्ठसिक्थोकथानि नपुंसके ।

इदं काष्ठमित्यादि । काष्ठा दिगर्था स्त्रियाम् । इमाः काष्ठाः ।

चम्पूभारते—II. 6.

काष्ठां परां कार्मुककौशलस्य

काष्ठाः परास्तानपि तद्यशोऽपि ।

प्रज्ञाद्वगारोपयितुं प्रवृत्तो

व्यज्ञापयद्विष्णुपदीतनूजम् ॥ 3204 ॥

७१ । तीर्थप्रोथयूथगाथानि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । अयं तीर्थः । इदं तीर्थम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 7. तीर्थोपहृताः ।

७२ । नोपघः ।

अदन्तः पुंसि । इनः फेनः ।

७३ । जघनाजिनतुहिनकाननवनवृजिनविपिनवेतनशासनसोपान-

मिथुनश्मशानरत्ननिम्नचिह्नानि नपुंसके ।

पूर्वस्यापवादः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1667. जघनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 761. एणाजिनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 42. तुहिनकिरणः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2947. कानने ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2950. वनम् ।

चम्पूभारते—III. 14.

ग—तथामूतेष्वस्मासु यो मिथुनकृतोपवेशो देशे दृशापि प्रविशेत् सोऽयं
वृजिनं विहातुमजिनं परिषाय सुकृतसार्थसमर्थापकृतीर्थपरिमृष्टास्वष्टासु दिक्षु तत्त्रिगुण-
संख्याकान् पक्षान्क्षपयेदिति ॥ 3205 ॥

मिथुनं । वृजिनं । अजिनम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 862. विपिनम् ।

रघुवंशे—VI. 3.

वैदर्भनिर्दिष्टमसौ कुमारः क्लृप्तेन स्तोपानपथेन मञ्चम् ।

शिलाविभङ्गैर्मृगराजशावः तुङ्गं नगोत्सङ्गमिवाहरोह ॥ 3206 ॥

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2837. श्मशाने ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1446. रत्नम् ।

७४ । मानयानाभिधाननलिनपुलिनोद्यानशयनासनस्थानचन्दनालान-

समानभवनवसनसंभावनविभावनविमानानि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । अयं मानः इदं मानम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 170. यानात् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 25. अभिधानपदम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2606. आलानम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 3000. बकभवनवनम् ।

विश्वगुणादर्शे—5.

विश्वावलोकस्पृहया कदाचि-

द्विमानमाख्यं समानवेषम् ।

कृशानुविश्वावसुनामधेयं

गन्धर्वद्युमं गगने चचार ॥ ३२०७ ॥

विमानम् ।

७५ । पोषधः ।

अदन्तः पुंसि । धूपः । दीपः । सर्पः ।

७६ । पापरूपोद्भूतल्पशिल्पपुष्पशष्पसमीपान्तरीयाणि नपुंसके ।

इदं पापमित्यादि । समीपान्तरीये । 'ऋक्पूः' (सू. १४०) इत्यप्प्रत्ययः ।
'द्वयन्तरुपसर्गेभ्योऽप ईत्' (सू. १४१) इति ईत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१७६. पापमस्यास्तीति पापः । अर्शआद्यच् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०१७. उद्भूयेन ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २८३१. नलिनतल्पे ।

७७ । शूर्पकुणपकुतपद्वीपविटपानि नपुंसके च ।

अयं शूर्पः इदं शूर्पमित्यादि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २१७७. कुणपमर्शनदोषम् ।

रघुवंशे—VI. ३८.

सङ्गामनिर्विष्टसहस्रबाहुरष्टादशद्वीपनिखातयूयः ।

अनन्यसाधारणराजशब्दो बभूव योगी किल कार्तवीर्यः ॥ ३२०८ ॥

द्वीपः द्वीपम् । 'ऋक्पूः' (सू. १४०) इति अप्प्रत्ययः । 'द्वयन्तः'
(सू. १४१) इति ईत् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १८७५. विटपममुम् । विटान्पिबति पातीति च
विटपा । 'आतोऽनुपसर्गे कः' (सू. २११५) इति कप्रत्ययः । तदा विशेष्यलिङ्गम् ।

७८ । भोषधः ।

स्तम्भः । कुम्भः ।

७९ । तलमं नपुंसकम् ।

पूर्वस्यापवादः ।

८० । जृम्भं नपुंसके च ।

जृम्भं जृम्भः ।

चम्पूरामायणे—I. 22.

ग.—पुरा खलु मम जृम्भारम्भे सम्भूतवान् जाम्बवानिति ॥ 3209 ॥

८१ । सोपधः ।

सोमः । भीमः ।

८२ । रुक्मसिध्मयुग्मेधमगुल्माध्यात्मकुङ्कुमानि नपुंसके ।

इदं रुक्ममित्यादि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे ग. 1296. रुक्ममयकोशम् ।

८३ । सङ्ग्रामदाडिमकुसुमाश्रमक्षेमक्षौमहोमोदायानि नपुंसके च ।

चातुंसि । अयं सङ्ग्रामः इदं सङ्ग्रामम् इत्यादि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1385. संग्रामः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2253. होमः ।

८४ । योपधः ।

समयः । हयः ।

८५ । किसलयहृदयेन्द्रियोत्तरीयाणि नपुंसके ।

स्पष्टम् ।

८६ । गोमयकषायमलयान्वयाव्ययानि नपुंसके च ।

गोमयः गोमयम् ।

असिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1492. गौडयनोमुखाणि ।

८७ । रोपधः ।

क्षुरः । अङ्कुरः ।

८८ । द्वाराग्रस्फारतक्रवक्रवप्रक्षिप्रक्षुद्रनारतीरन्त्राश्रधप्रभीरगभीरविचित्र-
केयूरकेदारोदराजस्यशरीरकन्दरमन्दारपञ्जरजठराजिरवैरचामरपुष्कर-
गह्वरकुहरकुटीरकुलीरचन्द्रकाशमीरनीराम्बरशिशिरतन्त्रयन्त्रक्षत्रक्षेत्र-
मित्रकलत्रचित्तमूतसूत्रवक्रनेत्रगोलाङ्गुलितमलतशस्त्रशास्त्रवस्त्रपत्रपात्र-
क्षत्राणि नपुंसके ॥

इदं द्वारमित्यादि ।

८९ । शुक्रमदेवतायाम् ।

इदं शुक्रं रेतः ।

९० । चक्रवज्रान्धकारसाशवारपारक्षीरतोमरशृङ्गारशृङ्गारमन्दारोशीरतिमिर-
शिशिराणि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । चक्रः । चक्रमित्यादि ।

९१ । षोपधः ।

वृषः वृक्षः ।

९२ । शिरीषशीर्षाम्बरीषपीयूषपुरीषकिल्बिषकल्माषाणि नपुंसके ।

९३ । यूषकरीषमिषविषवर्षाणि नपुंसके च ।

चात्पुंसि । यूषः यूषमित्यादि ।

९४ । सोपधः ।

वत्सः । वायसः । महानसः ।

९५ । पनसविसवुससाहसानि नपुंसके ।

९६ । चमसांसरसनिर्यासोपवासकार्पासवासभासकासकांससांसानि
नपुंसके च ।

चात्पुंसि । चमसं चमस इत्यादि ।

९७ । कंसं चाप्राणिनि ।

‘ कंसोऽस्त्री पानभाजनम् ’ II. ix. ३३. इत्यमरः । प्राणिनि तु कंसो नाम
कश्चिद्राजा ।

९८ । रश्मिदिवसाभिधानानि ।

एतानि पुंसि स्युः । रश्मिर्भयूखः । दिवसो घस्रः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० २९१. दिवसो नु मितम् ।

९९ । दीधितिः स्त्रियाम् ।

पूर्वस्यापवादः ।

१०० । दिनाहनी नपुंसके ।

अयमप्यपवादः ।

१०१ । मानाभिधानानि ।

एतानि पुंसि स्युः । कुडवः । प्रस्थः ।

१०२ । द्रोणाढकौ नपुंसके च ।

द्रोणं द्रोणः ।

१०३ । खारीमानिके स्त्रियाम् ।

इयं खारी । इयं मानिका ।

१०४ । दाराक्षतलाजासूनां बहुत्वञ्च ।

इमे दाराः ।

१०५ । नाड्यप्यजनीपपदानि त्रणाङ्गपदानि ।

यथासंख्यं नाड्याद्युपपदानि त्रणादीनि पुंसि स्युः । अयं नाडीत्रणः अपाङ्गः
जनपदः । त्रणादीनामुभयलिङ्गत्वेऽपि क्लीबत्वनिवृत्त्यर्थं सूत्रम् ।

१०६ । मरुद्गरुत्तरदृत्विजः ।

अयं मरुत् ।

१०७ । ऋषिराशिदृतिग्रन्थिक्रिमिध्वनिवलिकौलिमौलिरविकविकपिमुनयः ।

एते पुंसि स्युः । अयमृषिः ।

१०८ । ध्वजगजमुञ्जपुञ्जाः ।

एते पुंसि ।

१०९ । हस्तकुन्तान्तत्रातवातदूतधूर्तसूतचूतमुहूर्ताः ।

एते पुंसि । अमरस्तु 'सुहूर्तो द्वादशस्त्रियां' I. iii. 11. इत्याह ।

११० । षण्डमण्डकरण्डभरण्डवरण्डतुण्डगण्डमुण्डपाषण्डशिखण्डाः ।

अयं षण्डः ।

१११ । वंशांशपुरोडाशाः ।

अयं वंशः । पुरो दाश्यते पुरोडाशः । कर्मणि घञ् । 'पौरोडाशपुरोडाशाद्
ष्टन्' (सू. 1449) इति विकारप्रकरणे 'त्रीहेः पुरोडाशे' (सू. 1528) इति च
निपातनात्, प्रकृतसूत्र एव निपातनाद्वा दस्य डत्वम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 1842. पुरोडाशभुजामिष्टम् ।

११२ । हृदकन्दकुन्दबुद्बुदशब्दाः ।

अथ हृदः ।

चम्पुभारते—XII. ६.

ग.—इत्थं सोदरदायादवस्थिनीनां रणक्षितौ परिक्षयमभिवीक्ष्य महीयसा साध्वसेन मनसि विरचितप्रथमप्रवेशः कचन दुर्जेयदेशे गूढावस्थितिरेव महती ममायुष्टो-
मेष्टिरित्यालोच्य झटिति घटितकवचावकुण्ठनः पन्नगकेतनः स्यमन्तपञ्चकसामन्तं सागर-
गम्भीरं त्वरितनामानं कञ्चन महाहृदमासाद्य मद्भुजेन चिरधार्यमाणां क्षोर्णीं त्वय्येव
समर्पयिष्यामीति पातालवासिनः पन्नगाधिपतेर्द्विसहस्रविलोचनेषु रहसि वाचा निवेदयितु-
मिव दूरदूरं निमज्ज्य खविद्यया सर्वमप्यम्भः स्तम्भयामास ॥ ३२१० ॥

कञ्चन महाहृदम् ।

११३ । अर्घपथिमथ्यृभुक्षिस्तम्बनितम्बपूगाः ।

अयमर्घः ।

११४ । पल्लवपल्वलकफरेफकटाहनिर्व्यूहमठमणितरङ्गतुरङ्गगन्धस्कन्ध-
मृदङ्गसङ्गसमुद्रपुङ्खाः ।

अयं पल्लव इत्यादि ।

११५ । सारथ्यतिथिकुक्षिवस्तिपाण्यञ्जलयः ।

एते पुंसि । अयं सारथिः ।

॥ इति पुल्लिङ्गाधिकारः ॥

—: * :—

अथ नपुंसकलिङ्गाधिकारः

—: * :—

११६ । नपुंसकम् ।

अधिकारोऽयम् ।

११७ । भावे ल्युडन्तः ।

हसनम् । भावे किम् । पचनोऽग्निः । इध्मत्रश्चनः कुठारः ।

११८ । निष्ठा च ।

भावे या निष्ठा तदन्तं क्लीबं स्यात् । हसितं गीतम् ।

११९ । त्वय्यौ तद्वितौ ।

शुक्लत्वम् शौक्ल्यम् ।

चातुर्यं चातुरी । सामग्र्यं सामग्री । औचित्यं औचिती । व्यजप्विवासासामर्थ्या-
त्पक्षे स्त्रीत्वम् ।

१२० । कर्मणि च ब्राह्मणादिगुणवचनेभ्यः ।

ब्राह्मणस्य कर्म ब्राह्मण्यम् ।

१२१ । यद्यद्व्यगजण्वुञ्छाश्च भावकर्मणि ।

एतदन्तानि क्लीबानि । 'स्तेनाद्यन्नलोपश्च' (सू. 1790) स्तेयम् । 'सख्यु-
र्थः' (सू. 1791) सख्यम् । 'कपिज्ञात्योर्दक्' (सू. 1796) कापेयम् । 'पत्यन्त-
पुरोहितादिभ्यो यक्' (सू. 1793) आधिपत्यम् । 'प्राणभृज्जातिवयोवचनोद्गात्रादिभ्यो-
ऽञ्' (सू. 1794) औष्ट्रम् । 'हायनान्तयुवादिभ्योऽण्' (सू. 1795) द्वैहायनम् ।
'द्वन्द्वमनोज्ञादिभ्यो वुञ्' (सू. 1798) पितापुत्रकम् । 'होत्रादिभ्यश्छः'
(सू. 1800) अच्छावाकीयम् । 'अव्ययीभावः' (सू. 659) अधिलि ।

१२२ । द्वन्द्वैकत्वम् ।

पाणिपादम् ।

१२३ । अभाषायां हेमन्तशिशिरावहोरात्रे च ।

स्पष्टम् ।

१२४ । अनञ्कर्मधारयस्तत्पुरुषः ।

अधिकारोऽयम् ।

१२५ । अनल्पे छाया ।

शरच्छायम् । 'छाया बाहुल्ये' (सू. ८२५) इति वा नपुंसकत्वम् ।

१२६ । राजामनुष्यपूर्वा सभा ।

इनसभमित्यादि । 'सभाराजामनुष्यपूर्वा (सू. ८२६) इति वा नपुंसकत्वम् ।

१२७ । सुरासेनाच्छायाशालानिशा स्त्रियां च ।

'विभाषासेनासुराच्छायाशालानिशानां (सू. ८२८) इति क्लीबत्वम् ।

१२८ । परवत् ।

अन्यस्तत्पुरुषः परवल्लिङ्गः स्यात् 'रात्राहाहाः पुंसि' (सू. ८१४) इति पुंस्त्वम् ।

१२९ । अपथपुण्याहे नपुंसके ।

'अपथं नपुंसकम्' (सू. ८१५) इति नपुंसकत्वम् ।

१३० । संख्यापूर्वा रात्रिः ।

त्रिरात्रम् । संख्यापूर्वेति किम् । सर्वरात्रः । 'संख्यापूर्वं रात्रं क्लीबम्' (सू. ८१४) इति नपुंसकत्वम् ।

१३१ । द्विगुः स्त्रियाश्च ।

व्यवस्थया । पञ्चफली । त्रिसुवनम् ।

१३२ । इत्सुसन्तः ।

हविः । धनुः ।

१३३ । अर्चिः स्त्रियाम् च ।

इसन्तत्वेऽप्यर्चिः स्त्रियां नपुंसके च स्यात् । इयमिदं वार्चिः ।

१३४ । छदिः स्त्रियामैव ।

इयं छदिः । छाद्यतेऽनेनेति छदेश्चुरादिष्यन्तात् 'अर्चिशुचि' (सू. २६५) इत्यादिना इस् । 'इस्मन्' (सू. २७४५) इत्यादिना हत्वः । 'पटलं छदिः' II. ii. १५. इत्यमरः । तत्र पटलसाहचर्याच्छदिषः क्लीबतां वदन्तोऽमरप्याख्यातार उपेक्ष्याः ।

१३५ । मुखनयनलोहवनमांसरुधिरकार्मुकविवरजलहलधनाम्नानिधानानि ।

एतेषामभिधायकानि क्लीबे स्युः । मुखपाननम् । नयनं लोचनम् । लोहं कालम् । वनं गहनम् । मांसमानिषम् । रुधिरं रक्तम् । कार्मुकं शरासनम् । विवरं विलम् । जलं वारि । हलं लाङ्गलम् । धनं द्रविणम् । अन्नमशनम् । अस्यापवादानाह त्रिसूत्र्या ।

१३६ । सीरार्थौदनाः पुंसि ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० १०५७. सीरः पाणौ यस्य स सीरपाणिः ।

१३७ । वक्त्रनेत्रारण्यगाण्डीवानि पुंसि च ।

वक्त्रो वक्त्रम् । नेत्रो नेत्रम् । अरण्योऽरण्यम् । गाण्डीवो गाण्डीवम् ।

१३८ । अटवी स्त्रियाम् ।

चम्पूभारते—I. १५.

ग—अथ कदाचन मृगयोपलालितहृदयो नरेश्वरोऽयमश्वे शशिश्चेतरोचिषि विजितमातरिधनि विश्वातिशायिनि कृत्वाधिरोहः पार्श्वविधृतविधक्द्रुभिरनेकवागुराद्युपकर-
णैर्यैधैरनुद्गतो मृदुमद्रविनयाभ्यां यदुमद्रजनयाभ्यामनुरुद्धः सिद्धगणगणनीयमहिमवतो हिमवतो जगाहे महतीमृटवीतटवीथिकाम् ॥ ३१११ ॥

१३९ । लोपधः ।

कुलं कूलं स्थलम् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 452. कूलस्थस् ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 2982. स्थले ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 143. स्थलीः अकृत्रिमा भुवः । 'जानपद'
(सू. 500) इत्यादिना अकृत्रिमार्थे ङीष् ।

१४० । तूलोपलतालकुसूलतरलकम्बलदेवलवृषलाः पुंसि ।

अयं तूलः ।

१४१ । शीलमूलमङ्गलसालकमलतलसुसलकुण्डलपललमृणालवालवाल-
निगलपलालविडालखिलशूलाः पुंसि च ।

चात्क्लीवे । इदं शीलमित्यादि ।

१४२ । शतादिस्संख्या ।

शतम् । सहस्रम् ।

१४३ । शतायुतप्रयुताः पुंसि च ।

अयं शतः । इदं शतमित्यादि ।

१४४ । लक्षा कोटिः स्त्रियाम् ।

इयं लक्षा । इयं कोटिः । 'वा लक्षा नियुते च तत्' III. v. 24. इत्यमरात्
क्लीवेऽपि । लक्षम् ।

१४५ । शङ्कुः पुंसि ।

सहस्रः कचित् । अयं सहस्रः । इदं सहस्रम् ।

१४६ । मन्द्वयचक्रोऽकर्तरि ।

मन्प्रत्ययान्तो द्वयचक्रः क्लीवः स्यान्न तु कर्तरि । वर्म । चर्म । द्वयचक्रः
किम् । अणिमा । महिमा । अकर्तरि किम् । ददातीति दामा ।

१४७ । ब्रह्मन्पुंसि च ।

अयं ब्रह्मा । इदं ब्रह्म ।

१४८ । नामरोमणी नपुंसके ।

‘मन् द्व्यच्चकः’ इत्यस्यायं प्रपञ्चः ।

१४९ । असन्तो द्व्यच्चकः ।

यशः । मनः । तपः । द्व्यच्चकः किम् । चन्द्रमाः ।

१५० । अप्सराः स्त्रियाम् ।

एता अप्सरसः । प्रायोगार्थं बहुवचनन्तः ।

१५१ । त्रान्तः ।

पत्रम् । छत्रम् ।

१५२ । यात्रामात्राभस्त्रार्दष्टावरताः स्त्रियामेव ।

१५३ । भूतामितछात्रपुत्रमन्त्रवृत्रमेदोष्टाः पुंसि ।

अयं भूतः । न मित्रममित्रः । ‘तस्य मित्राण्यमित्वास्ते’ इति मावः ।

‘स्याताममित्रो मित्रे च’ इति च ।

माघे—II. 101.

तस्य मित्राण्यमित्वास्ते ये च ये चोभये नृपाः ।

अभियुक्तं त्वयैनं ते गन्तारस्त्वामतः परे ॥ ३२१२ ॥

ये च तस्य मित्राणि ये च तेऽमित्राः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० ३०२६. अमित्त्रौ मित्रे च ।

१५४ । पत्रपात्रपत्रितसूत्रछत्राः पुंसि च ।

१५५ । बलकुसुमशुल्बयुद्धपत्तनरणाभिधानानि ।

बलम् वीर्यम् ।

१५६ । पद्मकमलोत्पलानि पुंसि च ।

पद्मादयः शब्दाः कुसुमामिधायित्वेऽपि द्विलिङ्गाः स्युः । अमरोऽप्याह

‘वा पुंसि पद्मं नल्लिन्म्’ I.ix. 40. इति ।

१५७ । आहवसङ्ग्रामौ पुंसि । १५८ । आजिः स्त्रियमेव ।

१५९ । फलजातिः ।

फलजातिवाचिशब्दो नपुंसकं स्यात् । आमलकम् । आम्रम् ।

१६० । वृक्षजातिः स्त्रियामेव ।

कचिदेवेदम् । हरीतकी ।

१६१ । वियज्जगत्सकृच्छकन्पृषच्छकृद्यकृदुदशिवत्तः ।

एते स्त्रीवाः स्युः ।

१६२ । नवनीतावतानृतामृतनिमित्तविषचित्तपित्तत्रतरजतवृत्तपलितानि ।

१६३ । श्राद्धकुलिशदैवपीठकुण्डाङ्गदधिसक्थ्यक्ष्यस्थ्यास्पदा-
काशकण्वबीजानि ।

एतानि स्त्रीवे स्युः ।

१६४ । दैवं पुंसि च ।

दैवम् । दैवः ।

१६५ । धान्याज्यसस्यरूप्यपण्यवर्ण्यधृष्यहव्यकव्यकाव्यसत्यापत्यमूल्य-
शिक्यकुड्यमद्यहर्म्यतूर्यसैन्यानि ।

इदं धान्यमित्यादि ।

१६६ । द्वन्द्वबर्हदुःखवडिशपिच्छविम्बकुटुम्बकवचवरशरवृन्दारकाणि ।

१६७ । अक्षमिन्द्रिये ।

इन्द्रिये किम् । रथाज्ञादौ मा मूत् ।

॥ इति नपुंसकलिङ्गाधिकारः ॥

॥ अथ स्त्रीपुंलिङ्गाधिकारः ॥



१६८ । स्त्रीपुंसयोः ।

अधिकारोऽयम् ।

१६९ । गोमणियष्टिमुष्टिपाटलिबस्तिशाल्मलित्रुटिमसिमरीचयः ।

इयमयं वा गौः ।

१७० । मृत्युसीधुर्कन्धुकिष्कुण्डुरेणवः ।

इयमयं वा मृत्युः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 68. मृत्युरेव द्विपः मृत्युद्विपः ।

१७१ । गुणवचनमुकारान्तं नपुंसकञ्च ।

त्रिलिङ्गमित्यर्थः । पटु पटुः । 'वोतो गुणवचनात्' (सू. 502) इति स्त्रियां

वा ङीष् । पटुः पट्ठी ।

१७२ । अपत्यार्थतद्धिते ।

औपगवः औपगवी ।

॥ इति स्त्रीपुंलिङ्गाधिकारः ॥



॥ अथ पुंनपुंसकलिङ्गाधिकारः ॥

—: * :—

१७३ । पुंनपुंसकयोः ।

अधिकारोऽयम् ।

१७४ । घृतभूतशुस्तक्ष्वेलितैरावतपुस्तकबुस्तलोहिताः

अयं घृतः । इदं घृतम् ।

१७५ । शृङ्गार्धनिदाघोद्यमशत्यदृढाः ।

अयं शृङ्गः । इदं शृङ्गम् ।

१७६ । व्रजकुञ्जकुथकूर्चप्रस्थदर्पामार्धचर्दभपुच्छाः ।

अयं व्रजः । इदं व्रजम् । 'अर्धर्चाः पुंसि च' (सू. 816) इति पुंलिङ्गोऽपि ।

अर्धर्चादिः २. १८.

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 6. मधुः ।

अस्मिन्नेव ग्रन्थे श्लो० 870. मधुम् । मधुशब्दस्यार्धर्चादित्वात्पुंलिङ्गत्वम् ।

'मकरन्दस्य मद्यस्य माक्षिकस्यापि वाचकाः ।

अर्धर्चादिगणे पाठात्पुंनपुंसकयोर्मधुः ॥' इति ।

अर्धर्चं इत्यत्र अर्धं ऋचः अर्धर्चः अर्धर्चम् । 'अर्धं नपुंसकं' (सू. 713)

इति समासः । 'ऋक्पूः' (सू. 940) इति समासान्त अकारः ।

१७७ । कबन्धौषधायुधान्ताः ।

स्पष्टम् ।

१७८ । दण्डमण्डखण्डशवसैन्धवपार्श्वकाशकुशकाशाङ्कुशकुलिशाः ।

एते पुंनपुंसकयोः स्युः । 'कुशो रामसुते दर्भे योक्ते द्वीपे कुशं जले' इति विश्वः । शलाकावाची तु खियाम् । तथा च 'जानपद' (सू. 500) इत्ययोविकारे ङीष् । कुशी ।

१७९ । गृहमेहदेहपट्टपटहाष्टापदाम्बुदककुदाश्च ।

॥ इति पुंनपुंसकलिङ्गाधिकारः ॥

—ॐ—

॥ अथावशिष्टलिङ्गाधिकारः ॥

—: * :—

१८० । अवशिष्टलिङ्गम् । १८१ । अव्ययं कतियुष्मदस्मद्ः ।

१८२ । षान्ता संख्या ।

शिष्टा परवत् । एकः पुरुषः । एका स्त्री । एकं कुलम् ।

१८३ । गुणवचनञ्च ।

शुक्लः पटः । शुक्ला पटी । शुक्लं वस्त्रम् ।

१८४ । कृत्याश्च ।

१८५ । करणाधिकरणयोर्ल्युट् च ।

१८६ । सर्वादीनि सर्वनामानि ।

स्पष्टार्थेयं त्रिसूत्री ।

॥ इत्यवशिष्टलिङ्गाधिकारः ॥

॥ इति लिङ्गानुशासनप्रकरणं समाप्तम् ॥

॥ इति श्रीवीरराघवाचार्यसंपादिता

सोदाहरणश्लोका पाणिनिमूत्रव्याख्या समाप्ता ॥

॥ शुभमस्तु ॥

—X:*:X—

APPENDIX I

॥ सूत्रसूची ॥

—:०:—

	सं.	पृ.		सं.	पृ.
अ			अचतुरविचतुर-	I.	३२०
अंशं हारी	I.	५७७	अचित्तहृत्तिधेने:	I.	४२८
अकथितं च	I.	५३	अचो यत्	II.	२१८
अकर्तरि च कारके	II.	५२८	अचप्रत्यन्वपूर्वात्	I.	३१९
अकर्तर्यृणे पञ्चमी	I.	१०५	अजर्यं सङ्गतम्	II.	२२४
अकर्मकाच्च	II.	१४५	अजादी गुणवचनादेव	I.	६३२
अकर्मकाच्च	II.	१५८	अजाद्यतष्टाप्	I.	१
अकर्मकाच्च	II.	१६५	अजाद्यदन्तम्	I.	२९७
अकृच्छ्रे प्रियसुखयोः	I.	६७४	अजेर्व्यधजपोः	II.	२०
अकृत्सार्वाधातुकयोः	II.	२०	अञ्जेः पूजायाम्	II.	३२२
अकेनोर्भविष्यदा-	I.	१४०	अञ्जेल्लुक्	I.	६२३
अक्षेषु ग्लहः	II.	५४८	अञ्जेः सिचि	II.	७६
अक्षणोऽदर्शनात्	I.	३२०	अञ् नासिकायाः	I.	२६५
अगारान्ताडन्	I.	५०२	अणावकर्मकात्	II.	१९१
अगारैकदेशे	II.	५५१	अग्निनुणः	II.	५३७
अग्नेर्दक्	I.	४१९	अण् कर्मणि च	II.	५२७
अग्नेः स्तुस्तोमसोमाः	I.	३०८	अण् कुटिलिकायाः	I.	४९४
अग्नौ चैः	II.	३१०	अण् च	I.	५९१
अग्नौ परिचाय्य-	II.	२३६	अत आदेः	II.	६
अग्राख्यायामुरसः	I.	२४०	अत इञ्	I.	३८९
अग्राद्यत्	II.	५९५	अत इनिठनौ	I.	६००
अग्रान्तशुद्धशुभ्र-	I.	२८०	अतिशेज्यैः	I.	६५४
अङ्गुलेर्दारुणि	I.	२६५	अतिरतिक्रमणे च	I.	७१
अच उपसर्गात्तः	II.	३३३	अतिशायने तमविष्टनौ	I.	६३०
अचः कर्मकर्तरि	II.	१९६	अतेः शुनः	I.	२४०

अतो हलादेर्लघोः	II. १७	अनुभवलंगामी	I. ५५६
अत्यन्तसंयोगे च	I. १८२	अनुदात्तञितः	II. १
अत्रिभृगुकुत्स-	I. ४००	अनुदात्तेतश्च	II. ३६०
अत्सृदृत्वर-	II. ९०	अनुपदसर्वाञ्च-	I. ५५४
अर्तिहीन्लीरी-	II. ९०	अनुपद्यन्वेष्टा	I. ५८१
अदिप्रभृतिभ्यः शपः	II. ६१	अनुपराभ्यां कृञः	II. १८६
अदूरभवश्च	I. ४३५	अनुपसर्गाञ्जः	II. १८४
अदोऽनञ्चे	II. २९९	अनुपसर्गात्फुल्ल-	II. ३१९
अधिकम्	I. ५७७	अनुपसर्गाद्वा	II. १६४
अधिकरणवाचिनश्च	I. १३०	अनुपसर्गाद्धिम्प-	II. २४३
अधिकरणवाचिना च	I. १९३	अनुपसर्जनात्	I. ९
अधिकरणे बन्धः	II. ५८७	अनुप्रतिगृणश्च	I. ८९
अधिकरणे शेतेः	II. २६०	अनुर्यत्समया	I. १७२
अधिपरी अनर्थकौ	I. ७१	अनुर्लक्षणे	I. ६८
अधिरीश्वरे	I. १५४	अनुविपर्यभिनि-	II. ३९
अधिशीङ्स्यासां कर्म	I. ६३	अनुशातिकादीनाञ्च	I. ४३९
अधीगर्थदयेशां	I. ११४	अनृष्यानन्तर्ये	I. ३९१
अधुना	I. ६१९	अनेकमन्यपदार्थे	I. २५३
अधेः प्रसहने	II. १५८	अनो बहुव्रीहेः	I. ६
अध्यायन्यायोद्याव-	II. ५७१	अनोरकर्मकात्	II. १६७
अध्वनो यत्खौ	I. ५५६	अनोऽश्मायःसरसां	I. २४०
अन उपघालोपिनः	I. ७	अनौ कर्मणि	II. ३१३
अनत्याघन उरसि-	I. २२१	अन्	I. ४०२
अनद्यतने हिंल्	I. ६१९	अन्तःपूर्वपदाङ्गञ्	I. ४६९
अनभिहिते	I. ५२	अन्तरदेशे	I. ५६८
अनवक्लृप्त्यमर्ष-	II. २०७	अन्तरान्तरेण युक्ते	I. ६७
अनश्च	I. १७७	अन्तर्धनो देशे	II. ५५०
अनुकम्पायाम्	I. ६४४	अन्तर्धौ येनादर्शन-	I. ९९
अनुकामिकाभीकः	I. ५७७	अन्तर्वत्पतिवतोर्नुक्	I. २२
अनुगवमायामे	I. ३२८	अन्तात्यन्ताध्व-	II. २८५

अन्तिकवाद्ययो-	I. ६३४	अ प्रत्ययात्	II. ५५९
अज्ञाणः	I. ५०५	अभिजनश्च	I. ४०७
अज्ञेन व्यञ्जनम्	I. १८५	अभिज्ञावचने लट्	II. १९९
अन्यथैवंकथमित्यसु	II. ५८२	अभिनिविशश्च	I. ६४
अन्यारादितरर्ते-	I. १०१	अभिप्रत्यतिभ्यः	II. १८६
अन्येभ्योऽपि दृश्यते	II. ३७८	अभिरभारे	I. ७०
अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते	II. ३००	अभिविधौ भावे	II. ५३७
अन्येषामपि दृश्यते	II. ५९५	अभेश्चविट्टये	II. ३२७
अन्येष्वपि दृश्यते	II. ३१३	अभ्यसेत्राच्छ च	I. ५५६
अन्वच्यानुलोम्ये	II. ५९३	अननुप्यकर्तृके	II. २९१
अन्ववतसाद्रहसः	I. ३२७	अमावस्यदन्य-	II. २३३
अपघनोऽङ्गम्	II. ५५१	अमूर्धमस्तकात्	I. ३३४
अपचितश्च	II. ३३०	अमैवाव्ययेन	I. २३४
अपथं नपुंसकम्	I. २४५	अम्बाम्बगोभूमि-	II. २५३
अपपरिबहिरञ्चवः	I. १६७	अयनं च	II. ५६९
अपपरी वर्जने	I. १०४	अरण्यान्मनुष्ये	I. ४४७
अपरस्पराः	I. ३८०	अरुर्द्विषदजन्तस्य	II. २७०
अपरोक्षे च	II. २०२	अरुर्मनश्चक्षुः-	I. ६६१
अपवर्गे तृतीया	I. ७६	अर्तिल्लधूसूखन-	II. ३८१
अपस्करो रथाङ्गम्	I. ३८१	अर्थे विभाषा	I. ३६३
अपह्वे ज्ञः	II. १६४	अर्देस्संनिविभ्यः	II. ३२७
अपाच्चतुष्पाच्छकुनि-	II. १३५	अर्धं नपुंसकम्	I. १९७
अपादाने चाहीय-	I. ६६०	अर्धर्चाः पुंसि च	I. २४५
अपादाने पञ्चमी	I. ९६	अर्धाच्च	I. २४०
अपादाने परोप्लयां	II. ५९०	अर्थः स्वामिवैश्ययोः	II. २२४
अपाद्ददः	II. १८२	अर्शआदिभ्योऽच्	I. ६०८
अपिः पदार्थसम्भावना-	I. ७२	अर्हः	II. २५८
अपूर्वपदादन्यतर	I. ४०५	अर्हः प्रशंसायाम्	II. ३४९
अपे क्लेशतमसोः	II. २९०	अर्हे कृत्यतृचश्च	II. २१२
अपे च लषः	II. ३५८	अलंकृञ्जिनिराकृञ्-	II. ३५०

अलंखल्लोः	II. ५७६	अषष्ठ्यतृतीया-	I. ३६३
अल्पाख्यायाम्	I. २७८	अष्टनः संज्ञायाम्	I. ३७५
अल्पात्तरम्	I. २९७	असूर्यललाटयोः	II. २७५
अल्पे	I. ६४५	अस्तं च	I. २२०
अवच्चपप्यवर्या-	II. २२२	अस्ताति च	I. ६२२
अवयवे च प्राण्यौषधि-	I. ४८१	अस्ति नास्ति दिष्टं	I. ५००
अवसमन्धेभ्यस्तमसः	I. ३२५	अस्सदो द्वयोश्च	I. २४६
अवाञ्चालम्बन-	II. १४	अस्सायामेषास्रजः	I. ६०५
अवात्कुटारच्च	I. ५६२	अस्य च्चौ	I. ६६०
अवाद् प्रः	II. १६८	अस्यतिवक्तिख्याति-	II. ६३
अवारपारात्यन्त-	I. ५५५	अहंशुभमोर्युस्	I. ६१३
अवेः कः	I. ६५५	अहस्सर्वैकदेश-	I. २३६
अवे ग्रहो वर्ष-	II. ५३९	अहृष्टखोरेव	I. २३७
अवोदोर्नियः	II. ५३२	अहोऽदन्तात्	I. २३८
अव्यक्तानुकरणात्	I. ६६५	अहोऽह एतेभ्यः	I. २३८
अव्ययं विभक्ति-	I. १५७		
अव्ययसर्वनाम्नां	I. ६४३		
		आ	
अव्ययात्त्यप्	I. ४४३	आकर्षादिभ्यः कन्	I. ५७७
अव्ययीभावः	I. १५७	आकालिकडाघन्त-	I. ५३२
अव्ययीभावश्च	I. १६६	आक्रोशे नञ्यनिः	II. ५६७
अव्ययीभावे चाकाले	I. १६६	आक्रोशेऽवन्योर्ग्रहः	II. ५३७
अव्ययीभावे शरत्-	I. १७६	आ केस्तच्छील-	II. ३४९
अव्ययेऽयथाभिप्रेत-	II. ५९२	आख्यातोपयोगे	I. ९९
अशानायोदन्य-	I. ११०	आङ उद्गमने	II. १६२
अशब्दे यत्सौ	I. ४६७, ४७२	आङि ताच्छील्ये	II. २५८
अशाला च	I. २५१	आङि युद्धे	II. ५४९
अश्वक्षीरवृष-	II. ११७	आङो दोऽनास्य-	II. १३२
अश्वपत्यादिभ्यश्च	I. ३८४	आङो यमहनः	II. १४६
अश्वस्यैकाहगमः	I. ५५७	आङो यि	II. २२०
अषडक्षाशितङ्ग-	I. ६४९	आङ्मर्यादाभिविधयोः	I. १६८

आड्मर्यादावचने	I. १०४	आयुक्तकुशलाभ्यां	I. १५०
आ च हौ	II. ६९	आयुष्वाच्छ च	I. ४९३
आज्ञायिनि च	I. ३३१	आरगुदीचाम्	I. ३९८
आढ्यसुभगस्थूल-	II. २९३	आर्धघातुके	II. ६२
आतश्चोपसर्गे	II. २४२	आलजाटचौ	I. ६०७
आतश्चोपसर्गे	II. ५६२	आवश्यकाधमर्थ्ये	II. ५७६
आतोऽनुपसर्गे	II. २५०	आवसथात्स्रल्	I. ५०२
आतो मनिनकनिप्-	II. ५९४	आशंसायां भूतवच्च	II. २०५
आतो युक् चिष्कृतोः	II. १९४	आशिते भुवः	II. २८३
आतो युच्	II. ५७५	आशिषि च	II. २४८
आत्मनश्च	I. ३३२	आशिषि नाथः	I. १२०
आत्मनेपदेष्वन्य-	II. ५९	आशिषि हनः	II. २८९
आत्मनेपदेष्वन्य-	II. १४८	आश्चर्यमनित्ये	I. ३८१
आत्मने स्वश्च	II. ३०६	आसन्दीवदष्टीवत्	I. ५८३
आत्मन्विश्वजन-	I. ५१७	आसुयुवपिरपि-	II. २३४
आत्माध्वानौ खे	I. ५१७, ५१८	आस्पदं प्रतिष्ठायां	I. ३८०
आदरानादरयोः	I. २२०	आहस्यः	II. ६४
आदिकर्मणि क्तः	II. ३२४	आहि च दूरे	I. ६२५
आदितश्च	II. ३२०		
आद्दगमहनजनः	II. ३७५		इ
आधारोऽधिकरणम्	I. १४६	इकः कारो	I. ३७४
आनङ् ऋतो द्वन्द्वे	I. ३०६	इको ह्रस्वोऽङ्घः	I. ३५०
आनय्योऽनित्ये	II. २३५	इगन्ताच्च लघुपूर्वात्	I. ५४८
आने मुक्	II. ३४४	इगुपञ्जामी-	II. २४१
आन्महतः समानाधिकरण-	I. २४२	इङ्श्च	II. ५३०
आपोऽन्यतरस्याम्	I. २८६	इङ्घार्योः	II. ३४८
आप्ज्ञप्ठ्यधामीत्	II. १०१	इच्कर्मव्यतिहारे	I. २७३
आप्रपदं व्याप्नोति	I. ५५४	इच्छार्थेभ्यो विभाषा	II. २११
आभीक्ष्ये णसुल् च	II. ५८१	इच्छार्थेषु लिङ्-	II. २१०
आग्प्रत्ययवत्कृजः	II. ५	इजादेश्च गुरुमतः	II ५

इणो गा लुङि	II. ६५	ईदमेः सोमवरुणयोः	I. ३०८
इणो यण्	II. ६४	ईदासः	II. २४६
इण्णशिजिसर्तिभ्यः	II. ३७०	ईद्यति	II. २१९
इतश्चानिजः	I. ३९३	ईयसश्च	I. २८७
इतराभ्योऽपि	I. ६१७	ईषदकृता	I. २१५
इतरेतरान्योन्य-	II. १२९	ईषदर्थे	I. ३६४
इतो मनुष्यजातेः	I. ४७	ईषदसमासौ	I. ६४१
इत्थंभूतलक्षणे	I. ७८	ईषद्दुस्सुषु	II. ५७२
इदं किमोरीशकी	I. ३६०		
इदमस्थसुः	I. ६२१	उ	
इदमो हिंल्	I. ६१९	उगवादिभ्यो यत्	I. ५१५
इदमो हः	I. ६१७	उगितश्च	I. २
इदितो नुष्वातोः	II. ७	उगितश्च	I. ३४३
इदरिद्रस्य	II. ६७	उग्रम्पश्येरम्मद-	II. २७६
इद्वद्धौ	I. ३०९	उताप्योस्समर्थयोः	II. २०९
इनः स्त्रियाम्	I. २८४	उत्क उन्मनाः	I. ५७९
इनप्यनपरये	I. ४२२	उत्करादिभ्यश्छः	I. ४३९
इनित्रकत्र्यचश्च	I. ४३२	उत्तमैकाभ्यां च	I. २४०
इन्द्रवरुणभवशर्व	I. ३९	उत्तराच्च	I. ६२५
इरितो वा	II. ८	उत्तराघरदक्षिणा-	I. ६२३
इवे प्रतिकृतौ	I. ६४८	उत्सादिभ्योऽञ्	I. ३८५
इषुगामियमां छः	II. ५६	उदकस्योदः संज्ञायाम्	I. ३४७
इष्टकेषीकामालानां	I. ३५३	उदङ्कोऽनुदके	II. ५११
इष्टादिभ्यश्च	I. ५८०	उदन्वानुदघौ च	I. ५८४
इष्टस्य यिट् च	I. ६३९	उदश्चरस्सकर्मकात्	II. १६९
इसुसुक्तान्तात्कः	I. ४१६	उदश्चितोऽन्यतरस्यां	I. ४१६
		उदि कूले रुजिवहोः	II. २७३
		उदि ग्रहः	II. ५३४
ई च खनः	II. २२७	उदितो वा	II. ५७९
ई च गणः	II. ९२	उदि श्रयतियौति-	II. ५३८

उदीचामिञ्	I. ४०७	उपसर्गे घोः किः	II. ५५५
उदुपघाद्वादि-	II. ३२५	उपसर्गे च संज्ञायां	II. ३१३
उदोऽनुर्ध्वकर्मणि	II. १४१	उपसर्गेऽदः	II. ५४३
उद्धनोऽत्याघानम्	II. ५५१	उपसर्गे रुवः	II. ५३०
उद्विभ्यां काकुदस्य	I. २८१	उपसर्गा काल्या-	II. २२४
उद्विभ्यां तपः	II. १४५	उपाच्च	II. १८८
उन्म्योर्ग्रः	II. ५३२	उपात्प्रतियत्-	II. ७८
उपन्न आश्रये	II. ५५२	उपात्प्रशंसायाम्	II. २२१
उपजानूपकर्ण-	I. ४६४	उपाद्यमः स्वकरणे	II. १७३
उपज्ञाते	I. ४७९	उपाधिभ्यां त्यकन्	I. ५६३
उपज्ञोपक्रमम्	I. २४८	उपान्मन्त्रकरणे	II. १४३
उपदेशस्तृतीयायां	II. ५८९	उपान्वध्याङ्वसः	I. ६४
उपपदमतिङ्	I. २२६	उपेयिवाननाश्वान्-	II. ३४२
उपपराभ्यां	II. १६१	उपोऽधिके च	I. ६९
उपमानाच्च	I. २७८	उप्ते च	I. ४६६
उपमानादाचारे	II. ११२	उभयपात्तौ कर्मणि	I. १२७
उपमानानि सामान्य-	I. २०६	उभादुदात्तो नित्यम्	I. ५७२
उपमाने कर्मणि च	II. ५८८	उरःप्रभृतिभ्यः कप्	I. २८२
उपमितं व्याघ्रादिभिः	I. २०६	उरसोऽण् च	I. ५०८
उपर्यध्यघसः	I. ६७१	उषविदजागृभ्यः	II. ३३
उपर्युपरिष्ठात्	I. ६२३	उषासोषसः	I. ३०९
उपसर्गप्रादुभ्यां	II. ६६	उष्ट्राद्भुञ्	I. ४८४
उपसर्गस्य घञ्जयमनुष्ये	I. ३७१		
उपसर्गस्यायतौ	II. २८		
उपसर्गाच्च	I. २६७	ऊङुतः	I. ४७
उपसर्गास्वल्लघ्नोः	II. ५७४	ऊतियूतिजूतिसाति-	II. ५५७
उपसर्गास्सुनोति	II. १०	ऊदनोर्देशे	I. ३१९
उपसर्गादध्वनः	I. ३२८	ऊधसोऽनङ्	I. २१
उपसर्गादसमासे	II. १९	ऊरुत्तरपदादौपम्ये	I. ४८
उपसर्गाह्नुङुलम्	I. २६८	ऊर्ध्वाद्दिभाषा	I. २७३

ऊ

ऊर्ध्वे शुषिपूरोः	II. ५८७	एतिस्तुशास्त्र-	II. २२७
ऊर्यादिच्चिडाचश्च	I. २१८	एघाच्च	I. ६२६
ऊषसुषिसुष्कमघोः	I. ५९३	एनपा द्वितीया	I. ११३
		एनवन्यतरस्यां	I. ६२३
		एरच्	II. ५४१
ऋ			
ऋक्पुरब्धूःपथामानक्षे	I. ३१६	ऐ	
ऋतष्ठञ्	I. ४७३	ऐषमो ह्यःश्वसः	४४५
ऋतूक्थादिसूत्रान्तात्	I. ४३३	औ	
ऋतोरण्	I. ५३१	ओजस्सहोऽम्भः	I. ३३१
ऋतो विद्यायोनि-	I. ३४०	ओजस्सहोऽम्भसा	I. ४९५
ऋदुपघाच्चाकृपि-	II. २२७	ओदितश्च	II. ३१६
ऋदृशोऽङि गुणः	II. ५७	ओरञ्	I. ४८२
ऋद्धनोः स्ये	II. ५०	ओरावश्यके	II. २३४
ऋण्यन्धकवृष्णि-	I. ३९२	ओर्गुणः	I. २६२
ऋहलोर्ण्यत्	II. २३१	ओषधेरजातौ	I. ६५७
ऋ			
ऋदोरप्	II. ५४१	औक्षमनपत्ये	I. ४०५
		क	
ए		कंशंभ्यां वभयुः	I. ६१२
एकं बहुव्रीहिवत्	I. ६७२	कंसीयपरशव्ययोः	I. ४८६
एकगोपूर्वाट्ठञ्	I. ६०४	ककुदस्यावस्थायां	I. २८१
एकघराल्लृक् च	I. ५०४	कच्छादिभ्यश्च	I. ४४८
एकस्य सकृच्च	I. ६५२	कडङ्करदक्षिणाच्छ	I. ५२५
एकहलादौ पूरयितव्ये	I. ३४९	कण्डादिभ्यो यक्	II. १२६
एकाच्च प्राचाम्	I. ६४७	कन्यादिभ्यो ढकञ्	I. ४४०
एकादाकिनिच्च	I. ६२९	कथादिभ्यष्ठक्	I. ५११
एकाद्धो ध्यमुञ्	I. ६२६	कन्यायाः कनीन च	I. ३९३
एङ् प्राचां देशे	I. ४४७	कपिज्ञात्योर्ढक्	I. ५४५
एजेः खश्	II. २७०	कपिष्ठलो गोत्रे	II. ३३४
एण्या ढञ्	I. ४८४	कम्बोजाल्लृक्	I. ४११

करणाधिकरणयोश्च	II. ५६८	कर्मणो रोमन्ध-	II. ११८
करणे च स्तोकाख्य-	I. १०७	कर्मण्यन्याख्यायाम्	II. ३१०
करणे यजः	II. ३०७	कर्मणीनि विक्रियः	II. ३११
करणेऽयोविद्बुषु	II. ५५१	कर्मण्यन्	II. २४८
करणे हनः	II. ५८५	कर्मण्यधिकरणे च	II. ५५५
कर्कलोहितादीकक्	I. ६४९	कर्मण्याक्रोशे कृञः	II. ५८१
कर्णललाटात्कनलङ्कारे	I. ४७२	कर्मन्दकृशाश्वादिनिः	I. ४७८
कर्णे लक्षणस्त्राविष्ट-	I. ३६७	कर्मप्रवचनीययुक्ते	I. ६८
कर्त्तरि कर्म-	II. १२७	कर्मप्रवचनीयाः	I. ६८
कर्त्तरि कृत्	II. २१५	कर्मवत्कर्मणा	II. १९६
कर्त्तरि च	I. १९५	कर्मव्यतिहारे	II. ५३७
कर्त्तरि भुवः खिष्णुच्च	II. २९४	कर्याण्यादीनामिन्ड्	I. ३९५
कर्त्तर्युपमाने	II. ३०४	कवं चोष्णे	I. ३६४
कर्तुः वयङ् सलोपश्च	II. ११२	कषादिषु यथाविध्यन्तु-	II. ५८९
कर्तुरीप्सिततमं कर्म	I. ५२	कष्टाय क्रमणे	II. ११७
कर्तृकरणयोस्तृतीया	I. ७३	कस्येत्	I. ४१७
कर्तृकरणे कृता	I. १८४	काण्डाण्डादीरञ्जीरचौ	I. ५९६
कर्तृकर्मणोः कृति	I. १२४	का पथ्यक्षयोः	I. ३६४
कर्तृकर्मणोश्च	II. ५७४	कापिश्याः प्फक्	I. ४४३
कर्तृस्थे चाशरीरे	II. १५९	कामप्रवेदनेऽकच्चिति	II. २१०
कर्त्रोर्जीवपुरुषयोः	II. ५८७	काम्यच्च	II. १११
कर्मण उकञ्	I. ५३०	कारके	I. ५२
कर्मणा यमभिप्रैति	I. ८०	कारस्करो वृक्षः	I. ३८२
कर्मणि घटोऽठच्	I. ५६४	कारे सत्यागदस्य	I. ३५४
कर्मणि च	I. १९४	कर्मस्ताच्छील्ये	I. ५०१
कर्मणि च येन	II. ५६७	कालसमयवेलासु	II. ५२६
कर्मणि दृशिविदोः	II. ५८२	कालाट् ठञ्	I. ४५३
कर्मणि द्वितीया	I. ५३	कालात्	I. ५२८
कर्मणि भृतौ	II. २६७	कालात्साधुपुष्प्यत्	I. ४६५
कर्मणि हनः	II. ३०८	कालाध्वनोरत्यन्त-	I. ७२

काश्यादिभ्यश्चञ्जिठौ	I. ४४७	कुलात्कः	I. ४०५
कासूगोणीभ्यां घर्च्	I. ६४६	कुशाग्राच्छः	I. ६४८
कास्तीराजस्तुन्दे	I. ३८२	कुषिरज्जोः प्राचां	II. १९७
कास्पत्ययादाममन्त्रे	II. २२	कुसीददशैकादशात्	I. ४९६
किंकिलास्त्यर्थेषु	II. २०८	कुस्तुम्बुरुणि जातिः	I. ३८०
किं क्षेपे	I. २०९	कृच्छ्रगहनयोः	II. ३२७
कियत्तदो निर्धारणे	I. ६४६	कृजः प्रतियत्ने	I. ११९
किंवृत्ते लिङ्लटौ	II. २०७	कृजः श च	II. ५५८
किति च	I. ३८४	कृजो द्वितीयतृतीय	I. ६६६
किमः क्षेपे	I. ३२९	कृजो हेतुताच्छीस्य-	II. २६३
किमः सख्यापरिमाणे	I. ५७०	कृञ्चानुपयुज्यते	II. ५
किमश्च	I. ६२१	कृतलब्धक्रीत-	I. ४६४
किमिदंभ्यां वो घः	I. ५७०	कृते ग्रन्थे	I. ४७९
किमेतिङव्यय-	I. ६३१	कृत्यचः	II. २१६
किमोऽत्	I. ६१७	कृत्यस्युटो बहुलम्	II. २१७
किरतौ लवने	II. ७४	कृत्याः	II. २१५
किरश्च पश्चभ्यः	II. १०१	कृत्यानां कर्तरि वा	I. १४२
किसरादिभ्यः ष्टन्	I. ४९९	कृत्याश्च	II. ५७६
कुगतिप्रादयः	I. २१७	कृत्यैरधिकार्थवचने	I. १८४
कुटीशमीशुण्डाभ्यो रः	I. ६४५	कृत्वर्थप्रयोगे	I. १२३
कुत्वा डुपच्	I. ६४६	कृपो रो लः	II. ४०
कुत्सिते	I. ६४३	कृभ्वस्तियोगे	I. ६६०
कुमति च	I. ३७९	कृ घान्ये	II. ५३३
कुमहद्भ्यामन्यतरस्यां	I. २४१	केकयमित्रयुपलयानां	I. ३९९
कुमारशीर्षयोः	II. २९०	केदाराद्यञ् च	I. ४२६
कुमुदनलवेतस-	I. ४३७	केशाद्द्वेऽन्यतरस्यां	I. ५९५
कुम्भपदीषु च	I. २७९	केशाश्चाभ्यां यञ्छौ	I. ४२८
कुर्वादिभ्यो ण्यः	I. ४०७	कोः कत्त्पुरुषेऽचि	I. ३६३
कुलकुक्षिप्रीवाभ्यः	I. ४४१	कोपघाच्च	I. ४८१
कुलदाया वा	I. ३९६	कोशाड्ढञ्	I. ४६५

कौमारापूर्ववचने	I. ४१५	क्षत्राद्धः	I. ४०५
कौसल्यकार्मार्याभ्यां	I. ४०७	क्षायो मः	II. ३१९
क्तक्तवतु निष्ठा	II. ३१४	क्षिप्रवचने लट्	II. २०६
क्तस्य च वर्तमाने	I. १२९	क्षुद्राभ्यो वा	I. ३९८
क्तादल्पाख्यायाम्	I. ४१	क्षुद्राभ्रमरवटर	I. ४७९
क्तेन च पूजायाम्	I. १९२	क्षुब्धस्वान्तदान्त-	II. ३२५
क्तेन नञ्विशिष्टेनानञ्	I. २०७	क्षुभ्नादिषु च	I. २३८
क्तोऽधिकरणे च	II. ३३६	क्षेत्रियच्चपरक्षेत्रे	I. ५८१
क्त्वा च	I. २३६	क्षेमप्रियमद्रे	II. २८३
क्त्वि स्कन्दिस्यन्दोः	II. ५७७		
क्याच्छन्दसि	II. ३७५		
कृतौ कुण्डपाठ्य-	II. २३६	खः सर्वधुरात्	I. ५०४
क्रमः परस्मैपदेषु	II. २६, २७	खचि ह्रस्वः	II. २७८
क्रमश्च क्त्वि	II. ५७९	खट्वा क्षेपे	I. १८२
क्रमादिभ्यो वुन्	I. ४३३	खनो घ च	II. ५७२
क्रव्ये च	II. ३००	खलगोरथात्	I. ४३१
क्रियार्थोपपदस्य	I. ९१	खलयवमाषतिल-	I. ५१६
क्रियासमभिहारे	II. २१३	खित्यनव्ययस्य	II. २७१
क्रीङ्जीनां णौ	II. ९९		
क्रीडोऽनुसं-	II. १३३	गतिबुद्धिप्रत्यवसानार्थ	I. ५६
क्रुघद्रुहेर्ष्यासूया-	I. ८५	गत्यर्थकर्मणि द्वितीया	I. ९४
क्रुघद्रुहोरुपसृष्टयोः	I. ८७	गत्यर्थकर्मक-	II. ३३५
क्रुघमण्डार्थेभ्यश्च	II. ३६१	गत्वरश्च	II. ३७१
क्रौड्यादिभ्यश्च	I. ४१२	गदमदचरयमश्च	II. २२१
क्रचादिभ्यः श्वा	II. ८०	गन्धनावक्षेपण-	II. १५६
क्रिशः क्त्वानिष्ठयोः	II. ३२३	गन्धस्येदुत्पूति-	I. २७७
क्रणो वीणायां च	II. ५४६	गमश्च	II. २८५
क्रसुश्च	II. ३४०	गमहनजनखन	II. ४८
क्राति	I. ६१७	गम्भीराञ्ज्यः	I. ४६८
क्विप्च	II. ३०१	गर्गादिभ्यो यञ्	I. ३९१

ख

ग

गर्हायां च	II. २०९	ब्रह्मवृद्धनिश्चि-	II. ५४२
गर्हायां लडपि	II. २०६	ग्रहिज्यावयिव्यधि	II. ५७
गवाश्वप्रभृतीनि च	I. ३०३	ग्रामकौटाभ्यां च	I. २४०
गवियुधिभ्यां स्थिरः	I. ३३३	ग्रामजनवन्धुभ्यः	I. ४२६
गस्थकन्	II. २४७	ग्रामाद्यखगौ	I. ४४०
गहादिभ्यश्च	I. ४४८	ग्राम्यपशुसंघेष्वतरुणेषु	I. ३१५
गाङ् लिटि	II. ६५	ग्रीवाभ्योऽण् च	I. ४६८
गाण्ड्यजगात्संज्ञायां	I. ५९५	ग्लाजिस्थश्च वस्तुः	II. ३५३
गातिस्थाघुपाभूम्यः	II. ४		
गाथिविदधिकेशि-	I. ४३४		घ
गापोष्टक्	II. २५६	घकालतनेषु	I. ३३६
गिरेश्च सेनकस्य	I. १७९	घञपोश्च	II. ५४३
गुडादिभ्यष्टच्	I. ५११	घञि च भावकरणयोः	II. ५२९
गुणवचनब्राह्मण-	I. ५४०	घरूपकरूपपृचेल्ड	I. ३४३
गुणो यङ्लुकोः	II. १०४	घुषिरविशब्दने	II. ३२७
गुपूधूपविच्छि-	II. २२		
गुसिज्किङ्घससन्	II. ५४		ङ
गुरोश्च हलः	II. ५६०	ङ्यापोः संज्ञाछन्दसोः	I. ३५१
गृधिवञ्चयोः	II. १८१		
गृहपतिना संयुक्ते	I. ५०५		च
गेहे कः	II. २४७	चक्षिङः ख्याञ्	II. ६२
गोचरसञ्चरवह-	II. ५६९	चटकाया ऐरक्	I. ३९७
गोत्रोक्षोष्टोरभ्र-	I. ४२३	चतुर्थी चाशिष्यायुष्य	I. १४५
गोघाया ढक्	I. ३९८	चतुर्थी तदर्थाधि	I. १८५
गोपयसोर्यत्	I. ४८५	चतुर्थी सम्प्रदाने	I. ८०
गोपुच्छाठ्ठच्	I. ४९०	चतुष्पाङ्गचो ढञ्	I. ३९९
गोरतद्धितलुकि	I. २०४	चरणे ब्रह्मचारिणि	I. ३५९
गोश्च पुरीषे	I. ४८३	चरति	I. ४९०
गोष्ठात्खन्मृतपूर्वे	I. ५५७	चरफलोश्च	II. १०६
गोष्पदं सेवितासेवित	I. ३८०	चरेष्टः	II. २६१

चर्मोदरयोः पूरेः	II. ५८३	जहातेश्च	II. ६९
चलशब्दार्थ-	II. ३५९	जहातेश्च क्त्वि	II. ५७९
चार्थे द्वन्द्वः	I. २९४	जागुरुकः	II. ३७१
चिन्मादकर्मणोः	II. १९४	जातिरप्राणिनाम्	I. ३०१
चित्तवति नित्यम्	I. ५२९	जातुयदोर्लिङ्	II. २०८
चित्यामिचित्ये च	II. २३६	जातेस्त्रीविषयात्	I. ४६
चित्रीकरणे च	II. २०९	जातेश्च	I. २६०
चिन्तिपूजिकथि-	II. ५६२	जात्याख्यायामेकस्मिन्	I. २४६
चिस्फुरोर्णौ	II. ९०	जानपदकुण्डगोण	I. ३१
चूर्णादिनिः	I. ४९५	जान्तनशां विभाषा	II. ५७९
चेले क्लोपेः	II. ५८३	जायाया निङ्	I. २७६
च्यौ च	I. ६६१	जालमानायः	II. ५७२
		जासिनिप्रहणनाट-	I. १२०
		जिह्वस्त्रिविश्रीष्वमा-	II. ३६५
		जिह्वामूलाङ्गुलेश्छः	I. ४७१
		जीर्यतेरतृन्	II. ३४०
छदिरुपधिबलेर्दञ्	I. ५१९	जीविकार्थे चापण्ये	I. ६४८
छन्दसि लिट्	II. ३४०	जीविकोपनिषदावौपम्ये	I. २२३
छन्दसि सहः	II. ५९४	जुचङ्कम्य-	II. ३६०
छन्दसो निर्मिते	I. ५०८	जुहोत्यादिभ्यः श्लुः	II. ६८
छाया बाहुष्ये	I. २५०	जूवृश्चयोः क्त्वि	II. ५७८
छेदादिभ्यो नित्यम्	I. ५२४	जूस्तम्भुमृचु	II. १९
		ज्ञाश्रुस्मृदशां	II. १७४
		ज्ञोऽविदर्धस्य	I. ११४
		ज्य च	I. ६३३
जनपदशब्दात्	I. ४०८	ज्यादादीयसः	I. ६३३
जनपदे लुप्	I. ४३६	ज्योतिरायुषः स्तोमः	I. ३६२
जनिकर्तुः प्रकृतिः	I. १००	ज्योतिर्जनपदराति-	I. ३५६
जपजभदह-	II. १०६	ज्योत्स्नातमिसा-	I. ५९७
जम्बवा वा	I. ४८५	ज्वलतिकसन्तेभ्यः	II. २४५
जरूपभिक्षकुट्ट-	II. ३६४		

छ

ज

	ट	प्यासश्रन्थो युच्	II. ५६३
टिङ्ढाणञ् ह्रस्वसच्	I. १०	प्युट् च	II. २४७
ट्वितोऽथुच्	II. ५५३	ण्वुलृचौ	II. २३८
	ठ	त	
ठक्छौ च	I. ४३७	तत आगतः	I. ४७२
ठगायस्थानेभ्यः	I. ४७३	तत्पुरुषः	I. १८१
ठक्कवचिनश्च	I. ४२६	तत्पुरुषः समानाधिकरणः	I. २११
ठस्येकः	I. ४०७	तत्पुरुषस्याङ्गुलेः	I. २३६
ठाजादावूर्ध्वम्	I. ६४४	तत्पुरुषे कृति बहुलम्	I. ३३५
	ड	तत्प्रकृतवचने	I. ६५२
		तत्प्रत्यनुपूर्वम्	I. ४९६
डाबुभाभ्यामन्य-	I. ६	तत्प्रयोजकः	II. ९४
ड्वितः वित्तः	II. ५५३	तत्र कुशलः पथः	I. ५७६
		तत्र जातः	I. ४६२
	ढ	तत्र तस्येव	I. ५३५
ढकि लोपः	I. ३९८	तत्र तेनेदमिति	I. २६१
ढक् च मण्डूकात्	I. ३९३	तत्र नियुक्तः	I. ५०२
ढे लोपोऽकद्वाः	I. ३९९	तत्र भवः	I. ४६६
		तत्र विदित इति च	I. ५२२
	ण	तत्र साधुः	I. ५०९
णचः स्त्रियामञ्	II. ५३७	तत्रोद्धृतममत्रेभ्यः	I. ४१६
णिचश्च	II. ८७	तत्रोपपदं सप्तमीस्थम्	I. २२५
णिश्रिद्रुस्तुभ्यः	II. २४	तत्सर्वादेः पथ्यङ्ग-	I. ५५३
णेरणौ यत्कर्म	II. १८०	तथायुक्तं चानीप्सितम्	I. ५३
णेरध्यधने वृत्तम्	II. ३२८	तदधीते तद्वेद	I. ४३३
णेर्विभाषा	II. २१६	तदधीनवचने	I. ६६४
णौ चङ्गुपघायाः	II. २५	तदर्हति	I. ५२४
णौ च संश्लोः	II. ९९	तदर्हम्	I. ५३६
ण्य आक्षयके	II. २३३	तदस्मै दीयते	I. ५०१

तदस्य पण्यम्	I. ४९८	तस्य विकारः	I. ४८१
तदस्य सज्जातम्	I. ५६४	तस्यापत्यम्	I. ३८८
तदस्यास्त्यस्मिन्निति	I. ५८१	तस्येदम्	I. ४७९
तदो दा च	I. ६१९	तस्येश्वरः	I. ५२२
तद्धिताः	I. ५१	ताच्छील्यवयो-	II. ३४७
तद्धितार्थोत्तरपद-	I. २०२	तासि च बल्लपः	II. ४०
तद्धितेष्वचामादेः	I. ३८४	तिकादिभ्यः फिञ्	I. ४०७
तद्युक्तात्कर्मणोऽण्	I. ६५७	तिडश्च	I. ६३०
तद्राजस्य बहुषु	I. ४११	तितुत्रतथसिसु-	II. ३८०
तद्वहति रथयुग-	I. ५०३	तित्तिरिवरत्तनु-	I. ४७८
तनोतेर्विभाषा	II. १०२	तिरोऽन्तर्धौ	I. २२०
तन्नादचिरापहृते	I. ५७७	ति विशतेर्डिति	I. २६१
तपस्सहस्राभ्यां	I. ५९१	तिष्ठद्गुप्रभृतीनि च	I. १७४
तमधीष्टो भृतो	I. ५२८	तीर्थे ये	I. ३५९
तयोरेव कृत्यक्त-	II. २१५	तीषसहस्रम्-	II. ३२
तरति	I. ४९०	तुदादिभ्यः	II. ७४
तरसमपौ घः	I. ६३१	तुन्दशोकयोः	II. २५४
तवकममकौ	I. ४५०	तुन्दादिभ्य इलच्च	I. ६०४
तव्यत्तव्यानीयरः	II. २१५	तुन्दिवल्वित्तेर्भः	I. ६१३
तसिलादिष्वा-	I. २५६	तुमर्थाच्च भाववचनात्	I. ९१
तसौ मत्वर्थे	I. ५८२	तुमुन्प्सुलौ	II. ५२२
तस्मान्नुडचि	I. २१६	तुरिष्ठेमेयस्सु	I. ६३३
तस्मिन्नणि च	I. ४५०	तुल्यार्थैरतुलोपमाभ्यां	I. १४३
तस्मै प्रभवति	I. ५३०	तुब्योस्तातड्	II. २
तस्मै हितम्	I. ५१६	तूष्णीमि भुवः	II. ५९३
तस्य च दक्षिणा	I. ५२९	तृजकाभ्यां कर्तरि	I. १९४
तस्य निवासः	I. ४३४	तृणह इम्	II. ७६
तस्य पाकमूले	I. ५५९	तृणे च जातौ	I. ३६४
तस्य पूरणे डट्	I. ५७३	तृतीयाप्रभृतीन्यन्यतरस्यां	I. २३५
तस्य भावस्त्वतलौ	I. ५३६	तृतीयार्थे	I. ६८

दीर्घाच्च वरुणस्य	I. ४१९	द्वन्द्वश्च प्राणितूर्य-	I. २२९
दुःस्वात्प्रातिलोभ्ये	I. ६६७	द्वन्द्वोच्चुदषहान्तात्	I. ३१०
दुन्योरनुपसर्गे	II. २४६	द्वन्द्वोच्चुदषहान्तात्	I. ४८०
दुष्कुलाड्ढक्	I. ४०६	द्वन्द्वे घि	I. २९६
दुहः कब्धश्च	II. ३००	द्वन्द्वोपतापगर्हात्	I. ६०८
दुहश्च	II. १९६	द्वारादीनाश्च	I. ४५५
दूतस्य भागकर्मणी	II. ५९५	द्विगुरेकवचनम्	I. २०६
दूरान्तिकार्थेभ्यः	I. १०८	द्विगुश्च	I. १८१
दूरान्तिकार्थैः	I. ११३	द्विगोः	I. २०
दृग्दृशवतुषु	I. ३६०	द्विगोर्यप्	I. ५२८
दृढः स्थूलबलयोः	II. ३२६	द्विगोर्लृगनपत्ये	I. ३८८
दृत्तिकुक्षिकलशि-	I. ४६७	द्वितीयतृतीयचतुर्थ-	I. १९८
दृशोः कचिप्	II. ३११	द्वितीयायां च	II. ५९१
देये त्रा च	I. ६६५	द्वितीया श्रितातीत-	I. १८१
देवताद्वन्द्वे च	I. ३०७	द्वित्रिचतुर्भ्यस्सुच्	I. ६५१
देवताद्वन्द्वे च	I. ४१९	द्वित्रिभ्यां तयस्यायज्वा	I. ५७१
देवतान्तात्तादर्थ्ये	I. ६५२	द्वित्रिभ्यां ष मूर्ध्नः	I. २६५
देवात्तल्	I. ६५४	द्वित्रिभ्यामञ्जलेः	I. २४१
देविकुशोश्चोप-	II. ३५९	द्वित्र्योश्च घमुञ्	I. ६२६
देशे लुबिलचौ	I. ५९२	द्विदण्ड्यादिभ्यश्च	I. २७३
दो दद्धोः	II. ३३३	द्विवचनविभज्यो-	I. ६३२
द्यतिस्यतिमास्था-	II. ३३१	द्विषत्परयोस्तापेः	II. २७८
द्यावापृथिवीशुनासीर-	I ४१८	द्विषोऽमित्रे	II. ३४९
द्युद्धयो लुङि	II. ३६	द्वीपादनुसमुद्रं	I. ४५३
द्युद्भ्यां मः	I. ५९४	द्वेस्तीयः	I. ५७५
द्युप्रागपागुदक्-	I. ४४३	द्वैपवैयात्रादञ्	I. ४१५
द्रोणपर्वतजीवन्ता-	I. ३९०	द्व्यञ्मगघकलिङ्ग-	I. ४०९
द्रोश्च	I. ४८५	द्व्यन्तरुपसर्गेभ्योऽपः	I. ३१९
द्वन्द्वं रहस्यमर्यादा-	I. ६७५	द्व्यष्टनः संख्यायां	I. २४२
द्वन्द्वमनेजादिभ्यश्च	I. ५५०	घः कर्मणि घृन्	II. ३७९

धनगणं लब्धा	I. ५०५	नदीमिश्र	I. १७५
धनुषश्च	I. २७४	नद्यां मतुप्	I. ४३७
धर्मं चरति	I. ४९७	नद्यादिभ्यो ढक्	I. ४४१
धर्मपथर्थन्यायात्	I. ५०६	नद्यृतश्च	I. २५५
धर्मशीलवर्णान्ताच्च	I. ६१०	न नञ्पूर्वात्तत्पुरुषात्	I. ५३७
धर्मादनित्त्वं केवलात्	I. २७१	न निर्धारणे	I. १८९
घातोरेकाञ्चो	II. १०४	ननौ पृष्टप्रतिवचने	II. २०२
घान्यानां भवने	I. ५५२	नन्दिग्रहिपचादि-	II. २३९
घारेरुत्तमर्णः	I. ८४	नञ्वोर्विभाषा	II. २०३
धुरो यड्ढञौ	I. ५०३	न पादभ्याड्यमाड्यस-	II. १९२
धृषिशासी वैयात्ये	II. ३२६	नपुंसकमनपुंसकेन	I. ३१२
ध्रुवमपायेऽपादानं	I. ९६	न पूजनात्	I. ३२९
		नपुंसकादन्यतरस्याम्	I. १७९
		नपुंसकैर्भावे क्तः	II. ३३९
न			
न कर्मव्यतिहारे	II. ५३७	न भामूपकमि-	II. २१६
न क्त्वा सेट्	II. ५७७	नभ्राणनपान्नवेदा-	I. २१६
न क्रोडादिबह्वचः	I. ४४	नमःस्वस्तिस्वाहा-	I. ९२
नक्षत्रे च लुपि	I. १५३	न मपूर्वोऽपत्ये	I. ४०३
नक्षत्रेण युक्तः कालः	I. ४१४	न माड्योगे	II. ४
नखमुखार्त्संज्ञायाम्	I. ४५	नमिकम्पिस्म्यजस-	II. ३७२
न गतिर्हिसार्थेभ्यः	II. १२८	नमोवरिवश्चित्तडः	II. १२२
नगोऽप्राणिष्वन्यतरस्यां	I. २१७	न यः	II. ३६१
नञः शुचीश्वर-	I. ४७४	न यदि	II. १९९
नञस्तत्पुरुषात्	I. ३३०	न यासयोः	I. ८
नञ्	I. २१५	न य्वाभ्यां पदान्ताभ्यां	I. ३९०
नडशादाड्डलच्	I. ४३८	न रुधः	II. १९७
नडादिभ्यः फक्	I. ३९०	न लोकाव्ययनिष्ठा-	I. १३१
नडादीनां कुक् च	I. ४३९	नलोपो नञः	I. २१५
नते नासिकायाः	I. ५६३	न वृद्धयश्चतुर्भ्यः	II. ३८
न दधिपयआदीनि	I. ३०६	न शब्दश्लोक-	II. २६७

न संख्यादेः समाहारे	I. २३९	निमूलसमूलयोः	II. ५८३
न संज्ञायाम्	I. २८७	निरभ्योः पूर्वोः	II. ५३२
न सुदुर्भ्यां	II. ५७४	निर्वाणोऽवाते	II. ३१८
नस्तद्धिते	I. १७८	निर्वृत्तेऽक्षघृतादिभ्यः	I. ४९४
नहिवृतिवृषिव्यधि-	I. ३६७	निवासचित्ति-	II. ५३६
नाभ्लोपिशास्-	II. ९२	निशाप्रदोषाभ्याञ्च	I. ४५४
नाडीमुष्टयोश्च	II. २७२	नित्यवीप्सयोः	I. ६६९
नानोर्ज्ञः	II. १७५	निष्ठा	I. २९०
नान्तादसङ्ख्यादेर्मट्	I. ५७३	निष्ठा	II. ३१४
नाभ्यादिशिग्रहोः	II. ५९२	निष्कुलान्निष्कोषणे	I. ६६६
नावो द्विगोः	I. २४०	निसमुपविभ्यो ह्रः	II. १५५
नाव्यथीभावादतोऽम्	I. १६५	निसस्तपतौ	II. ५७
नासिकास्तनयोः	II. २७१	नुदविदोन्दीत्रा-	II. ३२०
नासिकोदरौष्ठजङ्घा-	I. ४३	नेन्द्रस्य परस्य	I. ४१९
निकटे वसति	I. ५०२	नेन्सिद्धवध्नातिषु	I. ३३९
निगरणचलन-	II. १९०	नेर्गदनदपत-	II. १८
निषो निमित्तम्	II. ५५३	नेर्बिडज्वरीसचौ	I. ५६३
नित्यं कौटिल्ये	II. १०५	नेर्विशः	II. १२९
नित्यं क्रीडाजीविकयोः	I. १९६	नोदात्तोपदेशस्य	II. १९४
नित्यं पणः परिमाणे	II. ५४७	नोपघात्थफान्ताद्वा	II. ५७८
नित्यं वृद्धशरादिभ्यः	I. ४८३	नौ गदनदपठ-	II. ५४६
नित्यं शतादिमासार्ध-	I. ५७६	नौ ण च	II. ५४४
नित्यं संज्ञाच्छन्दसोः	I. २२	नौद्यचष्टन्	I. ४९०
नित्यं सपत्न्यादिषु	I. २४	नौवयोधर्मविष-	I. ५०५
नित्यं स्यतेः	II. ९६	नौ वृधान्ये	II. ५३८
नित्यं हस्तेपाणौ	I. २२२	न्यग्रोषस्य च	I. ४८५
नित्यमसिच् प्रजा-	I. २७०		
निनदीभ्यां खातेः	II. ३३४		
निन्दहिंसक्लिश-	II. ३५९	पक्षिमत्स्यमुगान्	I. ४९७
निपानमाहाबः	II. ५४९	पङ्क्तिर्विशतिर्त्रिंशत्	I. ५२३

पङ्कोश्च	I. ४८	परिनिविभ्यः	II. १५
पचो वः	II. ३१९	परिन्योर्नीणोः	II. ५३४
पञ्चदशतौ वर्गे वा	I. ५२४	परिमाणाख्यायां	II. ५२९
पञ्चमी भयेन	I. १८६	परिमाणे पचः	II. २७४
पञ्चमी विभक्ते	I. १५१	परिमुखं च	I. ४९६
पञ्चम्यपाङ्परिभिः	I. १०४	परिवृतो रथः	I. ४१५
पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः	I. ३३१	परिव्यवेभ्यः	II. १३०
पञ्चम्यामजातौ	II. ३१२	परिषदो ण्यः	I. ४९८
पञ्चम्यास्तसिल्	I. ६१५	परिस्कन्दः प्राच्य-	II. ३१७
पतः पुम्	II. ४३	परैर्मृषः	II. १८७
पत्यन्तपुरोहितादि-	I. ५४५	परैर्वर्जने	I. ६७१
पत्युर्नो यज्ञसंयोगे	I. २३	परेश्च	II. ५६
पथः पन्थ च	I. ४६३	परोऽवरपरम्पर-	I. ५५५
पथः प्कल्	I. ५२७	परौ घः	II. ५५२
पथो विभाषा	I. ३३०	परौ भुवोऽवज्ञाने	II. ५४०
पथ्यतिथिदसति-	I. ५११	परौ यज्ञे	I. ५३८
पदमस्मिन्दृश्यम्	I. ५०५	पर्पादिभ्यष्टन्	I. ४९१
पदरुजविज्ञास्पृशो	II. ५२७	पर्थभिभ्यां च	I. ६१६
पदान्तस्यान्यतरस्यां	I. ४९२	पर्याप्तिवचने-	II. ५२६
पदास्वैरिवाद्या-	II. २३१	पर्यायार्हणोत्पत्तिषु	II. ५६६
पद्यत्यतदर्थे	I. ३४६	पर्वताच्च	I. ४४९
पन्थो ण नित्यम्	I. ५२७	पलाशादिभ्यो वा	I. ४८२
परवलिङ्गं द्वन्द्व-	I. २४३	पश्चात्	I. ६२३
परश्वथाट्ठञ् च	I. ५००	पाम्राधमाघेट्-	II. २४३
परस्य च	I. ३३२	पाम्राधमास्थाम्ना-	II. ४४
पराजेरसोढः	I. ९८	पाणिघताडघौ	II. २९२
परावनुपात्यय	II. ५३५	पाण्डुकम्बलादिनिः	I. ४१५
परिक्रयणे संप्रदान-	I. ८९	पालेसमितादयश्च	I. २००
परिक्लिश्यमाने च	II. ५९१	पादस्य पदाज्याति-	I. ३४५
परिखाया ढञ्	I. ५२०	पादस्य लोपो-	I. २७९

पादार्धाभ्यां च	I. ६५२	पूडश्च	II. ३२४
पादोऽन्यतरस्याम्	I. ५	पूङ्यजोः शानन्	II. ३४०
पानं देशे	I. ३७८	पूतकतोरै च	I. २४
पापाणके कुत्सितैः	I. २०६	पूरणमुणसुहितार्थ-	I. १६०
पाय्यसान्नाय्य-	II. २३५	पूरणःद्वागो	I. ६२७
पारस्करप्रभृतीनि	I. ३८२	पूर्णाद्विभाषा	I. २८१
पाराशर्यशिक्षालिभ्यां	I. ४७८	पूर्वकालैकसर्व-	I. २००
पारिषदो ण्यः	I. ५११	पूर्वपदात्संज्ञायामगः	I. २६६
पारेमध्ये षष्ठ्या वा	I. १७४	पूर्ववत्सनः	II. १७६
पाशादिभ्यो यः	I. ४३०	पूर्वसदृशसमोनार्थ-	I. १८३
पिता माता	I. ३१३	पूर्वाघरावराणां	I. ६२२
पितुर्यच्च	I. ४७४	पूर्वापरप्रथमचरम-	I. २०७
पितृव्यमातुल-	I. ४२०	पूर्वापरघरोत्तर-	I. १९६
पितृव्यसुख्येण	I. ३९८	पूर्वाह्वापराह-	I. ४६३
पुंयोगादःस्त्रियायाम्	I. ३८	पूर्वे कर्तरि	II. २६३
पुंवत्कर्मधारयजातीय-	I. २११	पूसर्वयोर्दारिसहोः	II. २८०
पुंसि संज्ञायां घः	II. ५६९	पृथग्विनानानामिः	I. १०६
पुच्छभाण्डचीवराणिङ्	II. १२३	पृथ्वादिभ्य इमनिज्वा	I. ५३७
पुत्राच्छ च	I. ५२१	पृषोदरादीनि	I. ३६५
पुत्रेऽन्यतरस्याम्	I. ३४०	पेषवासवाहनधिषु	I. ३४८
पुमान् स्त्रिया	I. ३११	पोटायुवतिस्तोक-	I. २१०
पुरोऽग्रतोऽग्नेषु-	II. २६२	पोरदुपघात्	II. २१९
पुरि लुङ् चास्ते	II. २०३	प्यायः पी	II. ३३०
पुरुषहस्तिभ्यामण्	I. ५६९	प्रकारवचने जातीयर्	I. ६४३
पुरोऽव्ययम्	I. २२०	प्रकारवचने थाल्	I. ६२१
पुवस्संज्ञायाम्	II. ३८२	प्रकारे गुणवचनस्य	I. ६७२
पुषादिद्युताद्युदितः	II. ३४	प्रकाशनस्थेया-	II. १४०
पुष्करादिभ्यो देशे	I. ६११	प्रकृत्याशिषि	I. २६३
पुष्यसिध्यौ नक्षत्रे	II. २३०	प्रकृत्यैकाच्	I. ६३३
पूङ् क्त्वा च	II. ३२४	प्रजने सर्वैः	II. ५४८

प्रज्ञादिभ्यश्च	I. ६५७	प्राक्कारात्समासः	I. १५६
प्रज्ञाश्रद्धार्चाभ्यो णः	I. ५९१	प्राक् क्रीताच्छः	I. ५१५
प्रणाद्योऽसंमतौ	II. २३५	प्राक्सितादङ्व्यवाये	II. १६
प्रतिः प्रतिनिधि-	I. १०५	प्रागेकादशभ्य	I. ६२८
प्रतिजनादिभ्यः खञ्	I. ५०९	प्राग्घिताद्यत्	I. ५०३
प्रतिनिधिप्रतिदाने	I. १०५	प्राग्दिशो विभक्तिः	I. ६१५
प्रतियोगे पञ्चम्याः	I. ६५९	प्राग्दीव्यतोऽण्	I. ३८४
प्रतिष्कशश्च कशोः	I. ३८१	प्राग्घतेष्ठञ्	I. ५२१
प्रतिस्तब्धनिस्तब्धौ	II. ३१८	प्राग्घतेष्ठक्	I. ४८८
प्रतेरुरसः सप्तमीस्थात्	I. ३२७	प्राणभृज्जातिवयो-	I. ५४६
प्रत्यभिभ्यां ग्रहेः	II. २३१	प्राणिरजतादिभ्यः	I. ४८३
प्रत्ययस्थात्कार्त्पूर्व-	I. ८	प्राणिस्थादातो लृच्	I. ५८५
प्रत्ययोत्तरपदयोश्च	I. ४५१	प्रातिपदिकान्तनुम्-	I. ३७९
प्रत्याङ्भ्यां श्रुवः	I. ८८	प्रातिपदिकार्थलिङ्ग-	I. ५२
प्रत्याङ्भ्यां श्रुवः	II. १७५	प्राद्ग्रहः	II. १८७
प्रथने वावशब्दे	II. ५३३	प्राप्तापन्ने च	I. १९९
प्रनिरन्तःशरेक्षु-	I. ६७६	प्रावृट्शरत्काल-	I. ३३६
प्रभवति	I. ४७६	प्रावृष एण्यः	I. ४५७
प्रभौ परिवृढः	II. ३२६	प्रावृषष्ठप्	I. ४६३
प्रमदसम्भदौ	II. ५४७	प्रियस्थिरस्फिरोरु-	I. ६३६
प्रमाणे द्वयसच्-	I. ५६७	प्रियवशे वदः	II. २७६
प्रयोजनम्	I. ५३१	प्रुसृत्वः समभि-	II. २४८
प्रशंसायां रूपप्	I. ६४०	प्रे दाञ्	II. २५५
प्रशंसावचनैश्च	I. २१२	प्रे द्रुस्तुलुवः	II. ५३२
प्रशस्यस्य श्रः	I. ६३३	प्रे लपसृद्गुमथ-	II. ३५८
प्रष्टोऽग्रगामिनि	II. २५३	प्रे लिप्सायाम्	II. ५३८
प्रसंभ्यां जानुनोर्ज्ञुः	I. २७३	प्रे वणिजाम्	II. ५४०
प्रसितोत्सुकाभ्यां	I. १५२	प्रे स्त्रोऽयज्ञे	II. ५३३
प्रस्कण्वहरिश्चन्द्रावृषी	I. ३८१	प्रैषातिसर्गप्राप्त-	II. २११
भहरणम्	I. ४९९	प्रोपाभ्यां युजे-	II. १७७

प्रोषाभ्यां समर्थाभ्यां	II. १६३	ब्राह्मोऽजातौ	I. ४०४
भुक्षादिभ्योऽण्	I. ४८५	ब्रुवः पञ्चानामादितः	II. ६४
फणां च सप्तानाम्	II. ४१	भ	
फ		भक्ताणः	I. ५११
फले लुक्	I. ४८५	भक्तादणन्यतरस्याम्	I. ५०१
फलेग्रहिरात्मम्भरिश्च	II. २६८	भक्तिः	I. ४७७
फल्गुनीप्रोष्ठपदानां	I. २४७	भक्ष्येण मिश्रीकरणम्	I. १८५
फेनादिलच्च	I. ५८९	भजो णिवः	II. २९९
ब		भञ्जभासमिदो	II. ३६९
बन्धे च विभाषा	I. ३३५	भक्तछत्रलसौ	I. ४४७
बलादिभ्यो मतुप्	I. ६१२	भविष्यति गम्यादयः	II. ५२१
बहुपूगगणसङ्घस्य	I. ५७४	भृष्यगेयप्रवचनीय-	II. २३७
बहुलमाभीक्ष्ये	II. ३०५	भस्त्रादिभ्यः छन्	I. ४९३
बहुव्रीहेरुघतो डीष्	I. २१	भावकर्णोः	II. १२७
बहुव्रीहौ संख्येये	I. २६४	भाववचनाश्च	II. ५२६
बहुव्रीहौ सव्यक्ष्येणैः	I. २६४	भावे	II. ५२८
बहोर्लोपो भू च	I. ६४८	भावेऽनुपसर्गस्य	II. ५५०
बह्वादिभ्यश्च	I. ३५	भाषायां सदवस-	II. ३४१
बाष्पोष्मभ्यां	II. ११९	भासनोपसम्भाषा-	II. १६६
बाह्वन्तात्संज्ञायाम्	I. ४८	भिक्षादिभ्योऽण्	I. ४२१
बाह्वादिभ्यश्च	I. ३८९	भिक्षासेनादायेषु	II. २६१
बिल्वादिभ्योऽण्	I. ४८१	भिचोद्ग्रथौ नदे	II. २२९
बुधयुधनशजन-	II. १८९	भियः क्रुक्लुकनौ	II. ३७६
बृन्दारकनाग-	I. २०९	भियोऽन्यतरस्याम्	II. ६८
बृहत्यया आच्छादने	I. ६४९	भियो हेतुभये	II. ९६
ब्रह्मणो जानपदाख्यायां	I. २४१	भीत्रार्थानां भयहेतुः	I. ९८
ब्रह्मभ्रूणवृत्रेषु	II. ३०८	भीमादयोऽपादाने	II. ५२२
ब्रह्महस्तिभ्यां वर्चसः	I. ३२५	भीरोः स्थानम्	I. ३६२
ब्राह्मणकोष्णिके	I. ५७७	भीस्मोर्हेतुभये	II. ९६
ब्राह्मणमाणव-	I. ४२६	भीहीभृद्वाम्	II. ६८

भुजोऽनवने	II. १७९	मन्थौदनसक्तुविन्दु-	I. ३४९
भुवः प्रभवः	I. १००	मन्यकर्मण्यनादरे	I. ९३
भुवः संज्ञान्तरयोः	II. ३७९	मचट् च	I. ४७५
भुवश्च	II. ३५२	मयद्वैतयोर्भाषायां	I. ४८२
भुवो भावे	II. २२६	मयूरव्यंसकादयश्च	I. २१३
भूतपूर्वे चरट्	I. ६२९	मस्करमस्करिणौ	I. ३८१
भूते	II. ३०७	मस्जिनशोर्झलि	II. ७१
भूषणेऽलम्	I. २२०	महाकुलादञ्जलौ	I. ४०६
भृजोऽसंज्ञायाम्	II. २२८	महाराजप्रोष्ठपदात्	I. ४१९
भृशादिभ्यो	II. ११४	महाराजाकृच्	I. ४७७
भोज्यं भक्ष्ये	II २३४	महेन्द्राद्भाणौ च	I. ४१८
भौरिकच्यच्चैषुकारी-	I. ४३२	माङ्ङि लुङ्	II. ३
भ्राजभास-	II. ३७७	मातरपितरावुदीचाम्	I. ३१०
भ्राजभासभाष-	II. ८८	मातुःपितृभ्यामन्य-	I. ३५१
भ्र.तृपुत्रौ स्वसृ-	I. ३१२	मातुरुसंख्यासंभद्र-	I. ३९२
		मातृपितृभ्यां स्वसा	I. ३४१
		मातृष्वसुश्च	I. ३९९
मङ्ङुकझझरादण्	I. ४९९	मादुपधायाश्च	I. ५८३
मतजनहलात्	I. ५०९	मान्बधदान्	II. ५४
मतिबुद्धिपूजा-	II. ३३७	मासाद्वयसि यत्स्वञौ	I. ५२८
मतौ बहुचोऽनजिर-	I. ३७०	मितनखे च	II. २७४
मदोऽनुपसर्गे	II. ५४७	मित्रे चर्वी	I. ३७५
मद्रात्परिवापणे	I. ६६८	मिथ्योपपदात्कृञः	II. १८२
मध्याद्गुरौ	I. ३३४	मुण्डमिश्रकृष्ण-	II. १२४
मध्यान्मः	I. ४५३	मुद्गादण्	I. ४९५
मध्येपदेनिवचने च	I. २२२	मूर्तौ घनः	II. ५५०
मध्वादिभ्यश्च	I. ४३७	मृजेर्विभाषा	II. २२८
मनः	I. ५	मृडमृदगुध-	II. ५७७
मनः	II. ३०६	मृदस्तिकन्	I. ६५९
मनोरौ वा	I. २५	मृषस्तितिक्षायाम्	II. ३२५
मनोर्जातावन्त्यतौ	I. ४०८		

भेषर्तिभयेषु	II. २८१	यावत्पुरानिपात-	II. २०३
त्रियतेर्लुङ्-	II. ७४	यावदवधारणे	I. १६७
य		यावादिभ्यः कन्	I. ६५५
यलश्चाप्	I. ५०	युग्यं च पत्रे	II. २३३
यडोऽचि च	II. १०८	युवाल्पयोः कन्	I. ६३९
यच्चयत्रयोः	II. २०८	युवोरनाकौ	I. ४२३
यजजपदशां यलः	II. ३७२	युष्मदस्सदोरन्यतर-	I. ४५०
यजयाचरुचप्रवच-	II. २३३	यूनस्तिः	I. ५१
यजयाजयतविच्छ-	II. ५५४	ये च तद्धिते	I. ५१६
यज्ञृत्विग्भ्यां घस्वञौ	I. ५२६	ये चाभावकर्मणोः	I. ४०१
यज्ञे समि स्तुवः	II. ५३३	येनाङ्गविकारः	I. ७७
यज्जोश्च	I. ३९१	येषां च विरोधः	I. ३०३
यजश्च	I. १९	योगाद्यच्च	I. ५३०
यजिजोश्च	I. ३९०	योजनं गच्छति	I. ५२७
यतश्च निर्धारणम्	I. १५०	योपघादुखोत्तमात्	I. ५४८
यत्तदेतेभ्यः	I. ५६९	र	
यथातथायथापुरयोः	I. ५४३	र ऋतो हलादेः	I. ५३८
यथामुखसम्मुखस्य	I. ५५२	रजःकृष्यासुति-	I. ५९६
यथास्वे यथायथम्	I. ६७४	रञ्जेश्च	II. ५५
यमः समुपनिविषु	II. ५४५	रथवदयोश्च	I. ३६३
यमरमनमातां	II. ५१	रथाद्यत्	I. ४८०
यमो गन्धने	II. १४९	रदाभ्यां निष्ठातो नः	II. ३१४
यवयवकषष्टिकाद्यत्	I. ५५२	रश्मौ च	II. ५४०
यश्च यलः	II. ३७७	रसादिभ्यश्च	I. ५८२
यस्सादधिकं यस्य	I. १५४	राजदन्तादिषु परम्	I. २९४
यस्य च भावेन	I. १४८	राजनि युधिक्वजः	II. ३११
यस्य चायामः	I. १७३	राजन्यादिभ्यो वुञ्	I. ४३२
याजकादिभिश्च	I. १८८	राजन्वान् सौराज्ये	I. ५८४
याप्ये पाशप्	I. ६२७	राज्जश्चशुराद्यत्	I. ४०१
यावति विन्दजीवोः	II. ५८२	राजसूयसूर्य-	II. २२८

राजाहःसखिभ्यष्टच्	I. २३७	लिङ् चोर्ध्वमौहृत्किंके	II. २११
राज्ञः क च	I. ४४९	लिटः कानज्वा	II. ३४०
रात्राहाहाः पुंसि	I. २४४	लिटि वयो यः	II. ५८
रात्रेः कृति विभाषा	I. ३५५	लिट्यन्यतरस्यां	II. ६१
रात्रेश्चाजसौ	II. ५९४	लिपिसिचिहृश्च	II. ५८
राधो हिंसायाम्	II. ७३	लियः संमानन-	II. ९६
राधीक्ष्योर्धस्य	I. ८८	लुक्तद्धितलुकि	I. ४६३
राष्ट्रावारपारात्	I. ४४०	लुङि च	II. ६२
रीडृतः	I. ४१८	लुङ्सनोर्धस्लृ	II. ६१
रुच्यर्थनां प्रीयमाणः	I. ८२	लुटि च क्लृपः	II. ४०
रुजार्थानां भाव-	I. १२०	लुपसदचरजप-	II. १०५
रुदादिभ्यस्सार्वाघातुके	II. ६६	लुपि युक्तवद्यक्ति-	I. ४३६
रुघादिभ्यः श्मम्	II. ७६	लुप् च	I. ४८६
रुष्यमस्वर-	II. ३२९	लुभो विमोहने	II. ३२३
रुहः पोऽन्यतरस्यां	II. ९९	लृटस्सद्रा	II. ३४६
रूपादाहतप्रशंसयोः	I. ६०४	लोकसर्वलोकाट्ठञ्	I. ५२२
रेवत्यादिभ्यष्टक्	I. ४०६	लोपः पिबतेरीच्च	II. ९५
रोगाख्यायां ष्वुल्	II. ५६४	लोमादिपामादि-	I. ५८९
		लोहितादिडाग्भ्यः	II. ११५
लः कर्मणि च	II. १	लोहितान्मणौ	I. ६५५
लक्षणहेत्वोः	II. ३४५	ल्युट् च	II. ५६७
लक्षणे जायापत्योः	II. २९१	स्वादिभ्यः	II. ३१५
लक्षणेत्थंभूताख्यान-	I. ७०		
लक्षणेनामिप्रती	I. १६९		
लृटः शत्रुशानचौ	I. ३४४	वचिस्वपियजःदीनां	II. ५७
लृट् स्ने	II. २०१	वचोऽशब्दसंज्ञा-	II. २३४
लवणादृञ्	I. ४९९	वतोरिथुक्	I. ५७५
लवणाल्लुक्	I. ४९५	वत्सांसांभ्यां काम-	I. ५८८
लषपतपदस्थ-	II. ३६२	वत्सोक्षाश्वर्षभेभ्यः	I. ६४६
लाक्षारोचनादृक्	I. ४१३	वदन्नजहलन्तस्याचः	II. ७

वदस्सुपि क्यप् च	II. २२५	वाकोशदैन्ययोः	II. ३३३
वनं पुरगामिश्रका-	I. ३६९	वा गमः	II. १४९
वनगिर्योस्संज्ञायां	I. ३६९	वा घोषमिश्रशब्देषु	I. ३४७
वनो र च	I. ५	वाचंयमपुरन्दरौ	II. २७९
वन्दिते भ्रातुः	I. २८८	वा चित्तविरागे	II. १००
वयसि च	II. २५८	वाचि यमो व्रते	II. २७९
वयसि प्रथमे	I. २०	वाचो मिनिः	I. ६०७
वर्गान्ताच्च	I. ४६७	वाचो व्याहृतार्थायां	I. ६५६
वर्चस्केऽवस्करः	I. ३८१	वां जृम्भसुत्रसाम्	II. ४३
वर्तमानसामीप्ये	II. २०५	वातातीसाराभ्यां	I. ६०९
वर्तमाने लट्	II. १	वा दान्तशान्तपूर्णा-	II. ३२८
वर्णदृढादिभ्यः ष्यञ्च	I. ५३९	वा बहूनां जाति-	I. ६४६
वर्णादिनुदात्तात्	I. २५	वा भावकरणयोः	I. ३७८
वर्णाद्ब्रह्मचारिणि	I. ६१०	वा भ्राशब्दशत्रुसमु-	II. २६
वर्णो वर्णेन	I. २१२	वाय्वृतुपित्रुषसो	I. ४१८
वर्षप्रमाण ऊलोपश्च	II. ५८३	वारणार्थानामीप्सितः	I. ९९
वर्षाभ्यष्टक्	I. ४५७	वा लिटि	II. ६२
वर्षार्लुक् च	I. ५२९	वा शोकष्यञ्चोगेषु	I. ३४४
बले	I. ३७०	वा संज्ञायाम्	I. २७५
वशं गतः	I. ५०५	वासुदेवार्जुनाभ्यां	I. ४७८
वश्वास्यान्यतरस्यां	II. ५८	वाहनमाहितात्	I. ३७७
वसतिक्षुधोरिट्	II. ३२१	वाहितामगादिषु	I. २९०
वसन्तादिभ्यष्टक्	I. ४३४	विंशत्यादिभ्यस्तमड्	I. ५७५
वस्तेर्दञ्	I. ६४८	विकुशमिपरिभ्यः	II. ३३५
वस्तक्रयविक्रयाट्टन्	I. ४९२	विड्नोरनु-	II. ३०१
वस्वेकाजाद्धसाम्	II. ३४१	विदाङ्कुर्वन्त्वित्यन्य-	II. ६५
वहाभ्रे लिहः	II. २७३	विदिमिदिच्छिदेः	II. ३६९
वह्यं करणम्	II. २२३	विदूराञ्जघः	I. ४७६
वा क्यषः	II. ११५	विदेः शतुर्वसुः	II. ३४६
वाक्यादेरामन्त्रितस्य	I. ६७२	विदो लटो वा	II. ६५

विद्यायोनिसम्बन्धेभ्यः	I. ४७३	विभाषापः	II. ५८०
विध्यत्यधनुषा	I. ५०४	विभाषा परावराभ्यां	I. ६२३
विध्वरुषोस्तुदः	II. २७५	विभाषा पुरुषे	I. ३६४
विनञ्भ्यां नानाजौ	I. ५६१	विभाषा पूर्वाह्न-	I. ४६२
विनयादिभ्यष्टक्	I. ६५६	विभाषा फाल्गुनी-	I. ४१७
विन्दुरिच्छुः	II. ३७४	विभाषा भावादि-	II. ३२५
विन्मतोर्लुक्	I. ६४०	विभाषामनुष्ये	I. ४५०
विपराभ्यां जेः	II. १३१	विभाषा लीयतेः	II. ७०
विपूयविनीयजित्या-	II. २३०	विभाषा लुङ्लुङोः	II. ६५
विप्रतिषिद्धं च	I. ३०५	विभाषावरस्य	I. ६२२
विप्रसम्भ्यो	II. ३७९	विभाषा विप्रलापे	II. १६८
विभाषा	I. १६७	विभाषा विवधात्	I. ४९३
विभाषा कथमि	II. २०६	विभाषा वृक्षमृग-	I. ३०३
विभाषा कदाकर्णोः	II. २०४	विभाषा वेष्टिचेष्टयोः	II. ९५
विभाषाकर्मकात्	II. १८८	विभाषा श्वेः	II. ६०
विभाषा कुरुयुग-	I. ४४८	विभाषा सपूर्वस्य	I. २३
विभाषा कृञि	I. १५५	विभाषा साकाङ्क्षे	II. २००
विभाषा कृञि	I. २२०	विभाषा साति कास्त्र्ये	I. ६६२
विभाषा कृवृषोः	II. २३१	विभाषा सुपो बहुच्	I. ६४२
विभाषास्त्र्यानपरि-	II. ५६६	विभाषा स्वसृपरयोः	I. ३४१
विभाषा गमहन-	II. ३४३	विभाषा हविरपूपादिभ्यः	I. ५१५
विभाषा गुणेऽस्त्रियाम्	I. १०६	विभाषोदरे	I. ३५९
विभाषा ग्रहः	II. २४६	विभाषोपपदेन	II. १८५
विभाषाङि रुप्त्वोः	II. ५३९	विभाषोपयमने	II. १७४
विभाषा चत्वारिंशत्-	I. २४३	विभाषोपसर्गे	I. १२३
विभाषा चिष्णमुलोः	II. १९५	विभाषोषधि	I. ३७७
विभाषा चेः	II. ७२	विशाखाषाढादण्	I. ५३२
विभाषाञ्चैरदिक्	I. ६५०	विशिपतिपदि-	II. ५९१
विभाषा तिलमाष-	I. ५५२	विशिष्टलिङ्गो नदी-	I. ३०३
विभाषा घेट्कृष्योः	II. ५०	विशेषणं विशेष्येण	I. २०७

विशेषणानाञ्जाजातेः	I. ४३७	व्यवहृपणोः	I. १२३
विष्णिकरः शकुनौ वा	I. ३८१	व्याङ्परिभ्यो रमः	II. १८७
विसारिणो मत्स्ये	I. ६५१	व्युपयोः शेतेः	II. ५३५
वुञ्छण्कठजिल-	I. ४३५	त्रजयजोर्भावे	II. ५५७
वृक्षासनयोर्विष्टरः	II. ५४२	त्रते	II. ३०५
वृणोतेराच्छादने	II. ५४०	त्रातेन जीवति	I. ५५८
वृत्तिसर्गतायनेषु	II. १६०	त्रीहिशाख्योर्दक्	I. ५५२
वृद्धस्य च	I. ६३४	त्रीह्यादिभ्यश्च	I. ६०१
वृद्धाच्छः	I. ४४५		
वृद्धिर्यस्याचामादिः	I. ४४५	श	
वृद्धेत्कोसल-	I. ४१०	शकटादण्	I. ५०४
वृद्धयः स्यसनोः	II. ३८	शकधृषज्ञागला-	II. ५२३
वृषाकप्यभिकुसित-	I. २४	शकि लिङ् च	II. २१२
वृतो वा	II. ५३	शकिसहोश्च	II. २२१
वेः पादविहरणे	II. १६२	शक्तियष्टघोरीकक्	I. ५००
वेः शब्दकर्मणः	II. १५८	शक्तौ हस्तिकवाटयोः	II. २९२
वेः शास्त्रच्छङ्कटचौ	I. ५६१	शतमानविंशतिक-	I. ५२१
वेः स्कन्देरनिष्ठायां	II. ५६	शतसहस्रान्ताच्च	I. ६०४
वेः स्कन्नातेर्नित्यम्	II. ८१	शदेश्शितः	II. ४८
वेतनादिभ्यो जीवति	I. ४९२	शब्दददुर्ं करोति	I. ४९७
वेत्तेर्विभाषा	II. १५०	शब्दवैरकलह-	II. १२०
वेश्च स्वनो भोजने	II. १४	शमामष्टानां दीर्घः	II. ७१
वैयाकरणाख्यायां	I. ३३२	शमित्यष्टाभ्यो	II. ३५५
वोतो गुणवचनात्	I. ३४	शमिघातोस्संज्ञायां	II. २६०
वोपसर्जनस्य	I. २६२	शम्याः ष्लञ्	I. ४८२
वौ कषलसकत्थ-	II. ३५७	शयवासवासि-	I. ३३६
वौ क्षुश्रुवः	II. ५३२	शरादीनाञ्च	I. ३७१
व्यक्तवाचां समुच्चारणे	II. १६७	शरीरावयवाच्च	I. ४६७
व्यञ्जनैरुपसिक्ते	I. ४८५	शरीरावयवाद्यत्	I. ५१६
व्यधजपोरनुपसर्गे	II. ५४४	शर्करादिभ्योऽण्	I. ६४९
		शर्कराया वा	I. ४३७

शल इगुपधात्	II. ३२	शोणात्प्राचाम्	I. ३३
शलालुनोऽन्यतरस्यां	I. ४९९	श्याद्यथासु-	II. २४५
शाखादिभ्यो यः	I. ६४८	श्येनतिलस्य पाते	I. ४३३
शाच्छोरन्यतरस्याम्	II. ३३२	श्रविष्ठाफलगुनी	I. ४६३
शाङ्गरवाद्यञो ङीन्	I. ५०	श्राणामांसौदनात्	I. ५०१
शालोनकौपीने	I. ५५८	श्रिणीभुवोऽनुपसर्गे	II. ५३१
शिखाया वलच्	I. ४३९	श्रुवः शृ च	II. ५३
शिलाया ङः	I. ६४८	श्रेण्यादयः कृतादिभिः	I. २०७
शिल्पम्	I. ४९९	श्रोत्रियश्छन्दोऽधीते	I. ५७०
शिल्पिनि ष्वुन्	II. २४७	श्लाघहुङ्ख्याशपां	I. ८२
शिवादिभ्योऽण्	I. ३९१	श्लिष आलिङ्गने	II. ७०
शिशुकन्दयमसभ-	I. ४७६	श्लौ	II. ६८
शीडो रुट्	II. ६४	श्वगणाङ्गु च	I. ४९१
शीतोष्णाभ्यां कारिणि	I. ५७७	श्वशुरः श्वश्रा	I. ३१४
शीर्षच्छेदाद्यच्च	I. ५२४	श्वसस्तुट् च	I. ४५५
शीलम्	I. ५०१	श्वसो वसीयःश्रेयसः	I. ३२६
शुक्राद्धन्	I. ४१७	श्वदेरिञि	I. ४९१
शुभ्रादिभ्यश्च	I. ३९४	श्वीदितोनिष्ठायां	II. ३२०
शुषः कः	II. ३१८		ष
शुष्कचूर्णरूक्षेषु	II. ५८४	षट्कतिकतिपय-	I. ५७३
शूलात्पाके	I. ६६८	षण्मासाण्यच्च	I. ५२८
शूलोखाद्यत्	I. ४१६	षष्ठाष्टमाभ्यां ञ च	I. ६२८
शृङ्खलमस्य	I. ५७९	षष्ठी	I. १८७
शृतं पाके	II. ३२८	षष्ठी चानादरे	I. १४८
शृवन्द्योरारुः	II. ३७५	षष्ठी शेषे	I. १०९
शेषाद्विभाषा	I. २८५	षष्ठी हेतुप्रयोगे	I. १११
शेषे	I. ४४०	षष्ठ्यतसर्थप्रत्ययेन	I. ११२
शेषे प्रथमः	II. २	षष्ठ्या आक्राशे	I. ३३९
शेषे विभाषाकखादौ	II. ५	षष्ठ्याः पतिपुत्र-	II. ५९६
शेषो बहुव्रीहिः	I. २५३	षष्ठ्यादेश्चासंख्यादेः	I. ५७६

षष्ठ्या रूप्य च	I. ६३०	संयोगादेरातः	II. ३१५
षात्पदान्तात्	II. ५७६	संशयमापन्नः	I. ५२७
षिद्धौरादिभ्यश्च	I. २६	संसृष्टे	I. ४९५
षिद्धिदादिभ्योऽङ्	II. ५६१	संस्कृतम्	I. ४९०
ष्ठिकुक्लमुचमां	II. २६	संस्कृतं भक्षाः	I. ४१६
		संहितशफलक्षण-	I. ४९
संख्ययाव्ययासन्न-	I. २६०	स एषां ग्रामणीः	I. ५७८
संख्यापूर्वं रात्रं	I. २४४	सख्यशिधीति	I. ४६
संख्यपूर्वो द्विगुः	I. २०५	सख्युर्यः	I. ५४४
संख्यायाश्च	I. ६६६	सङ्खलादिभ्यश्च	I. ४३५
संख्यायास्संज्ञासङ्घ-	I. ५२३	सङ्ख्याया अवयवे	I. ५७१
संख्या वंश्येन	I. १७५	सङ्ख्यायाः क्रिया-	I. ६५१
संख्यासुपूर्वस्य	I. २७९	सङ्ख्याया विधार्थे	I. ६२५
संघे चानौत्तरार्धे	II. ५३६	सङ्ख्यायास्संवत्सर-	I. ५२९
संज्ञापूरण्योश्च	I. २५९	सङ्ख्याव्ययादेर्डीप्	I. २२
संज्ञायाम्	I. ४९	सङ्ख्यैकवचनाच्च	I. ६५९
संज्ञायाम्	I. ४७९	सङ्ग्रामे प्रयोजन-	I. ४३३
संज्ञायाम्	I. ५८३	सङ्घोद्धौ	II. ५५२
संज्ञायाम्	II. ५६६	सत्यादशपथे	I. ६६८
संज्ञायाम्	II. ५८७	सत्यापपाशरूप-	II. ८२
संज्ञायां जन्या	I. ५०४	सत्सूद्विषद्रुह-	II. २९७
संज्ञायां धेनुष्या	I. ५०५	सदिरमतेः	II. १३
संज्ञायां भृतृवृजि-	II. २८४	सदेः परस्य लिटि	II. ४८
संज्ञायां समञ्ज-	II. ५५८	सद्यः परस्परारि-	I. ६१९
संज्ञोऽन्यतरस्यां	I. ७९	स नपुंसकम्	I. २४७
संपरिभ्यां करोतौ	II. ७७	सनाद्यन्ता घातवः	II. २२
संप्रतिभ्यामनाध्याने	II. १६५	सनाशंसमिक्ष उः	II. ३७३
संप्रोदश्च कट्च्	I. ५६१	सनि ग्रहगुहोश्च	II. १०१
संमाननोत्सङ्गन-	II. १५८	सनि मीमांसुरभ-	II. १०२
संयोगादिश्च	I. ४०३	सन्धिवेलाद्युतु-	I. ४५६

सन्महत्परमोत्तम-	I. २०८	समासेऽङ्गुलेःसङ्गः	I. ३६१
सन्वतः	II. २५	समासेऽनञ्पूर्वे	II. ५८०
सन्लिटोर्जेः	II. ३१	समि ख्यः	II. २५६
सपत्ननिष्पत्तादति-	I. ६६६	समि मुष्टौ	II. ५३४
सप्तमीपञ्चम्यौ	II. १५४	समि युद्गुदुबः	II. ५३१
सप्तमीविशेषणे	I. २८९	समुच्चयेऽन्यतरस्यां	II. २१३
सप्तमीं शौण्डैः	I. १९९	समुदाडभ्यो यमः	II. १८३
सप्तम्यधिकरणे च	I. १४६	समुदोरजः पशुषु	II. ५४७
सप्तम्यां चोपपीड-	II. ५८९	समुद्राभ्राद्धः	II. ५९५
सप्तम्यां जनेर्ङः	II. ३१२	समूलाकृतजीवेषु	II. ५८४
सप्तम्यास्त्रल्	I. ६१६	समो गम्यृच्छिभ्यां	II. १४९
सभाया यः	I. ५१३	सम्पादिनि	I. ५२९
सभा राजामनुष्य-	I. २५१	सम्पृचानुरुध-	II. ३५६
समः क्षणुवः	II. १७८	सम्बोधने च	I. ५२
समः प्रतिज्ञाने	II. १६८	सम्बोधने च	II. ३४४
समयस्तदस्य	I. ५३१	सम्भूते	I. ४६५
समयाच्च यापनायां	I. ६६६	सर्तिशास्यर्तिभ्यश्च	II. ५२
समवप्रविभ्यः स्थः	II. १३७	सर्वकूलाभ्र-	II. २८०
समनायान्समवैति	I. ४९७	सर्वचर्मणः कृतः	I. ५५२
समवाये च	II. ७७	सर्वत्राण् च	I. ४५८
समस्तृतीयायुक्तात्	II. १७०	सर्वनाम्नस्तृतीया च	I. १११
समां समां विजायते	I. ५५६	सर्वपुरुषाभ्यां	I. ५१९
समानकर्तृकयोः	II. ५७७	सर्वभूमिपृथिवीभ्यां	I. ५२२
समानकर्तृकेषु	II. ५२३	सर्वस्य द्वे	I. ६६९
समानतीर्थे वासी	I. ५१३	सर्वैकान्यकिञ्चित्तदः	I. ६१८
समानस्य छन्दस्यमूर्ध-	I. ३५६	सखौ प्रशंसायाम्	I. ६५९
समानोदरे शयितः	I. ५१३	सहनव्विद्यमान-	I. ४५
समासतौ	II. ५९०	सहयुक्तेऽप्रधाने	I. ७७
समासाच्च तद्विषयात्	I. ६४९	सह सुपा	I. १५६
समासान्ताः	I. १७५	सहे च	II. ३१२

साक्षात्प्रभृतीनि च	I. २२०	सुविनिर्दिभ्यः	II. ३७
साक्षाद्द्रष्टरि	I. ५८१	सुषामादिषु च	I. ३३२
सात्पदाद्योः	I. ६६२, ६६३	सुहृद्सुहृदौ	I. २८१
साधकतमं करणम्	I. ७३	सुत्रं प्रतिष्णातम्	II. ३३४
साधुनिपुणाभ्या-	I. १५२	सुदनीषवीक्षश्च	II. ३३६
साप्तपदीनं सख्यम्	I. ५५८	सूर्येतिप्यागस्त्य-	I. ३०
सामि	I. १८२	सृषस्यद्: कमरच्	II. ३६८
सायंचिरं प्राहे	I. ४५८	सृ स्थिरे	II. ५२८
सास्त्रिण्यौर्णमासी	I. ४१७	सेधतेर्गतौ	II. १७
सास्य देवता	I. ४१७	सेनाया वा	I. ४९८
सिकताशर्कराभ्यां	I. ५९२	सोढः	II. ४४
सिचो यञि	II. १०६	सोदराद्यः	I. ५१३
सिद्धशुष्कपक्कबन्धैश्च	I. २००	सोमादृचण्	I. ४१८
सिध्मादिभ्यश्च	I. ५८६	सोमे सुञः	II. ३१०
सिन्धुतक्षशिला-	I. ४७७	सोऽस्य निवासः	I. ४७७
सिवादीनां वा	II. ४४	स्तन्सुस्तन्सु-	II. ८०
सुः पूजायाम्	I. ७१	स्तन्मेः	II. १४
सुकर्मपापमन्त्र-	II. ३०९	स्तम्बकर्णयोः	II. २५९
सुखप्रियादानुलोभ्ये	I. ६६६	स्तम्बशकृतोरिन्	II. २६८
सुखादिभ्यः कर्तृ-	II. १२१	स्तम्बे क च	II. ५५२
सुखादिभ्यश्च	I. ६०९	स्तम्भुसितुसहां	II. ९४
सुट् कात्पूर्वः	II. ७९	स्तुसुधूञ्भ्यः	II. ५३
सुधातुरकड् च	I. ३९०	स्तौनाद्यन्नलोपश्च	I. ५४४
सुनोतेः स्यसनोः	II. ७२	स्तोकान्तिकदूरार्थ-	I. १८७
सुप आत्मनः क्यच्	II. १०९	स्त्रियाम्	I. १
सुपि स्थः	II. २५१	स्त्रियां क्तिन्	II. ५५६
सुपो धातुप्रातिपदिक-	I. १५६	स्त्रियाः पुंवद्भाषित-	I. २५४
सुप्यजातौ णिनिः	II. ३०२	स्त्रीपुंसाभ्यां नञ्स्तौ	I. ३८५
सुप्रातसुश्चसुदिव-	I. २६८	स्त्रीभ्यो ढक्	I. ३९३
सुयजोर्ङ्निप्	II. ३४०	स्थः क च	II. ३०२

स्थण्डिलाच्छयितरि	I. ४१६	स्वादुमि णमुल्	II. ५८२
स्थागापापचो भावे	II. ५५७	स्वामिनैश्वर्ये	I. ६०८
स्थादिष्वभ्यासेन	II. १७	स्वामीश्वराधिपति-	I. १४९
स्थालीबिलात्	I. ५२६	स्वे पुषः	II. ५८७
स्थूलदूरयुवहस्व-	I. ६३५	ह	
स्थूलादिभ्यः प्रकार-	I. ६४९	हनश्च वषः	II. ५५०
स्थेशभासपिसकसः	II. ३७६	हनस्त च	II. २२६
स्तुक्रमोरनात्मनेपद-	II. २८	हन्तेर्जः	II. ६२
खेहने पिषः	II. ५८६	हरतेरनुद्यमने	II. २५६
स्पर्धायामाडः	II. १५५	हरतेर्दतिनाथयोः	II. २६८
स्पृडिगृहिपति-	II. ३६६	हरत्युत्सङ्गादिभ्यः	I. ४९३
स्पृहेरीप्सितः	I. ८४	हरीतक्यादिभ्यश्च	I. ४८६
स्फायो वः	II. ९८	हलदन्तात्सप्तम्याः	I. ३३२
स्फुरतिस्फुलत्योः	II. ७४	हलश्च	II. ५७१
स्फुरतिस्फुलत्योर्धञि	II. ५२८	हलसीराट्ठक्	I. ४८०
सोत्तरे लङ् च	II. ३	हलसीराट्ठक्	I. ५०४
स्यदो जवे	II. ५२९	हलसूकरयोः पुवः	II. ३८१
स्वतिशृणोति-	II. ९४	हलस्तद्धितस्य	I. १९
स्वतन्त्रः कर्ता	I. ७३	हशश्वतोर्लिङ् च	II. २००
स्वनहसोर्वा	II. ५४५	हश्च व्रीहिकालयोः	II. २४८
स्वपो नन्	II. ५५५	हस्ताज्जातौ	I. ६१०
स्वपितृषोर्नेजिङ्	II. ३७५	हस्तादाने चेरस्तेये	II. ५३५
स्वरतिसूतिसूयति-	II. १७	हस्ते वर्तिग्रहोः	II. ५८६
स्वरितञितः	II. २	हायनान्तयुवादिभ्यः	I. ५४७
स्वमुञ्छः	I. ४०६	हिसायां प्रतेश्च	II. ७४
स्वागतादीनां च	I. ४८८	हिसार्थानां च	II. ५८९
स्वाङ्गाच्चेतः	I. २६०	हितं भक्षाः	I. ५०१
स्वाङ्गाच्चोपसर्जना-	I. ४१	हिमकाषिहतिषु	I. ३४६
स्वाङ्गेऽध्रुवे	II. ५९१	हीने	I. ६९
स्वादिभ्यः श्चुः	II. ७२	हृकोरन्यतरस्याम्	I. ६१

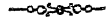
हृदयस्य प्रियः	I. ५०८	हेश्चङि	II. ७२
हृदयस्य ह्रल्लेख-	I. ३४३	ह्रैयङ्गवीनं संज्ञायां	I. ५५९
हृद्भ्रगसिन्ध्वन्ते	I. ३९६	ह्रस्वस्य पिति कृति	II. २२७
ह्रषेर्लोमसु	II. ३३०	ह्रस्वात्तादौ तद्धिते	I. ४४४
हेतुमति च	II. ९४	ह्रस्वे	I. ४६५
हेतुहेतुमतोर्लिङ्	II. २१०	ह्रः संप्रसारणं च	II. ५४९
हेतौ	I. ७९	ह्रावामश्च	II. २५०

इति पाणिनिसूत्रव्याख्यासूत्रसूची ।



APPENDIX II

वार्तिकसूची



	सं.	पृ.		सं.	पृ.
अ			अप्रत्यादिभिरिति	I.	१५२
अकर्मकषातुभिर्योगे	I.	५६	अप्राणिजातेश्चरज्वादी-	I.	४८
अकारान्तोत्तरपदः	I.	२०५	अभिवादिदृशोरात्मने-	I.	६२
अकारान्तोत्तरपदः	I.	२४७	अभुक्तवर्थस्य न	I.	६४
अग्निकलिभ्यां ढक्	I.	३८५	अमितःपरितःसमया-	I.	६६
अग्रग्रामाभ्यां	II.	२९७	अभूततद्भावे	I.	६६०
अग्रादिपश्चाद्धिमच्	I.	४५८	अभ्यर्हितं च	I.	२९७
अज्ञेः क्यपि वीभावः	II.	५५८	अभ्रूंकुंसादीनामिति	I.	३५१
अज्ञस उपसंख्यानम्	I.	३३१	अमेहकृतसित्तेभ्यः	I.	४४३
अडभ्यासव्यवाये	II.	७४	अरण्याणः	I.	४४४
अडभ्यासव्यवायेऽपि	II.	७९	अर्णसो लोपश्च	I.	५९५
अत्यादयः क्रान्ताद्यर्थे	I.	२२३	अर्तिश्रुदृशिभ्यश्चेति	II	१५०
अदेः प्रतिषेधः	II.	१९०	अर्थवेदयोरप्यापुक्	II.	८२
अधर्माच्चेति वक्तव्यम्	I.	४९७	अर्थाच्चासन्निहिते	I.	६११
अधिकरणाच्चेति	II.	११२	अर्थेन नित्यसमासः	I.	१८५
अध्यात्मादेष्ट्वजिष्यते	I.	४६९	अर्थक्षत्रियाभ्यां वा	I.	४०
अनो नलोपश्च वा	I.	२४८	अर्हतो नुम् च	I.	५४०
अन्ताच्च	I.	३३४	अलाबूतिलोमा-	I.	५६१
अन्ताच्च	I.	४५८	अवरस्योपसंख्यानम्	I.	१८४
अन्यत्रापि दृश्यते	II.	२८६	अवहाराधारा-	II.	५७१
अन्येभ्योऽपि दृश्यते	I.	५९६	अवादयः कुष्टाद्यर्थे	I.	२२३
अन्येभ्योऽपि दृश्यते	I.	६०४	अवारपारात्	I.	४४०
अपरस्यार्थे	I.	२०७	अव्ययस्य च्चावीत्वे	I.	६६०
अपादाने स्तियासुप-	I.	५३०	अशिष्टव्यवहारे	I.	८०
अपो योनिग्रन्मलुषु	I.	३३७	अश्मनो विकारे	I.	४८१

अश्वदृषयोः	II. ११०	इयङुवङ्भावि-	I. ३५१
अष्टनः कपाले हविषि	I. २४२	इरिकादिभ्यः	I. ३७७
असि अके अने च	II. २४७	इवेन समासः	I. १५६
असितपलितयोर्न	I. २६	इषेरनिच्छार्थस्य	II. ५६३
अस्तोश्चेति वक्तव्यम्	I. ३५४	ई	
आ		ईकक् च	I. ३८५
आकालाट्ठंश्च	I. ५३३	ईक्षिमिभ्यां च	II. २४९
आख्यानाख्यायिका	I. ४३३	ईयसौ बहुव्रीहेर्नेति	I. २८८
आग्नीध्रसाधारणात्	I. ६५४	ईषद्गुणवचनेनेति	I. २१५
आढः प्रतिज्ञाया-	II. १३९	उ	
आङि चम इति	II. २६	उत्तरपदस्य चेति	I. ३४७
आङि नुप्रच्छयोः	II. १३५	उत्तानादिषु कर्तृषु	II. २६०
आङ्पूर्वस्यान्वू-	II. ३३१	उपसर्गादस्यस्युद्योः	II. १५०
आचार्यादणत्वं च	I. ४०	उपाद्देवपूजा-	II. १४३
आदिखाद्योर्न	I. ६१	उभसर्वतसोः कार्या	I. ६५
आद्यादिभ्य उप-	I. ६६०	उरसो लोपश्च	II. २८६
आबन्तो वा	I. २४७	उष्णभद्रयोः करणे	I. ३५४
आमयस्योपसंख्यानम्	I. ६०५	ऋ	
आलस्यसुखाहरण-	II. २५४	ऋतुनक्षत्राणां	I. २९७
आशिषि नाथः	II. १३३	ए	
आहौ प्रभूतादिभ्यः	I. ४८८	एकाचो नित्यम्	I. ४८३
इ		एतदो वाच्यः	I. ६२१
इकारादाविति	I. ४९१	ओ	
इके चरतावुप-	I. ३४६	ओजसोऽप्सरसः	II. ११२
इकृष्यादिभ्यः	II. ५६५	क	
इञ्ज्वपादिभ्यः	II. ५६५	कच्छना ह्रस्वत्वञ्च	I. ५९३
इणजादिभ्यः	II. ५६५	कप्रकरणे मूल-	II. २५५
इत्येऽनभ्याशस्य	I. ३५४	कमेरनिषेधः	I. १३१, १३९
इदम इश् समसण्	I. ६२०	कम्बोजादिभ्य इति	I. ४११
इदमोऽश् यश्च	I. ६२०	कर्तृकर्मणोश्च्यर्थ-	II. ५७४

कर्मणः करणसंज्ञा	I. ८२	स्वयश्च	I. २६८
कर्मणि समि च	II. २८९		ग
कर्मप्रवचनीयानाम्	I. २२३	गङ्गादेः परा सप्तमी	I. २८९
कर्मन्यतिहारे	I. ६७२	गच्छतौ परदारादि-	I ४८८
कामप्रवेदन इति	II. २११	गजसहायाभ्यां	I. ४२६
कारके छे च नायं	I. ३६३	गणिकाया यजिति	I. ४२६
कास्यनेकाग्रहणं	II. २२	गन्धस्येत्त्वे तदेकात्-	I. २७७
क्रियत्तद्बहुषु	II. २६५	गमेस्सुपि वाच्यः	II. २७६
क्रिरतेर्हर्षजीविका-	II. १३५	गम्यादीनामुपसं-	I. १८१
कुक्कुट्यादीनामण्डादिषु	I. २५९	गवादिषु विन्देः	II. २४४
कुत्सित इति वक्तव्यम्	I. ६०७	गवि च युक्ते	I. २४२
कुत्सितग्रहणं	II. ३११	गिरिनद्यादीनां वा	I. ३७९
कृद्योगा च षष्ठी	I. १८८	गिरौ डश्छन्दसि	II. २६०
कृष्णोदवपाण्डु-	I. ३१९	गिलेऽगिलस्य	I. ३५४
केलिमर उपसंख्यानम्	II. २१५	गुणवचनेभ्यः	I. ५८३
क्तस्येन्विषयस्य	I. १४७	गुणात्तरेण तरलोप-	I. १८८
क्रियया यमभिप्रैति	I. ८१		घ
क्रियासमिहारे	I. ६७२	घञर्थे कविधानम्	II. ५४३
क्रुकन्नपि वाच्यः	II. ३७६	घटीखारीखरीषु	II. २७३
क्रोशशतयोजन-	I. ५२७	घट्टिवन्दिविदिभ्यः	II. ५६३
कृपि सम्प्रद्यमाने	I. ८९		च
किञ्चचिप्रच्छ-	II. ३७८	चञ्चद्बृहतोः	I. ६४९
क्षिपकादीनां च	I. ९	चटकादिति वाच्यम्	I. ३९७
क्षीरलवणयोः	II. ११०	चतुरश्छयतौ	I. ५७३
क्वसोऽपि वाच्यः	II. २९५	चतुर्वर्णादीनाम्	I. ५४३
	ख	चरेराडि चागुरौ	II. २२१
खच्च डिद्धा वाच्यः	II. २७६	चायतेः क्तिनि	II. ५५६
खनेर्डडरेकेक-	II. ५७२	चारौ वा	II. २८९
खलादिभ्य इनिः	I. ४३२	चित्तारेवती-	I. ४६३
खुरखाराभ्यां वा	I. २६६	चिरपरत्परारिभ्यः	I. ४५८

चीवरादारजने	II. १२३	तितुनेष्वग्रहादीनां	II. ३८०
चूडादिभ्य उप-	I. ५३२	तिप्यपुष्ययोर्नेक्षत्राणि	I. ३०
च्चर्थ इति वाच्यम्	I. २२०	तीयादीकक् स्वार्थे	I. ६२८
छ		त्यकनश्च निषेधः	I. ८
छन्दसीति वक्तव्यम्	II. २३१	त्यदादीनां मिथः	I. ३१४
छागवृषयोरपि	I. ४०७	त्रौ च	I. ३६३
ज		त्र्युपाभ्यां चतुरः	I. ३२१
जागर्तेरकारो वा	II. ५५९	त्वतलोगुणवचनस्य	I. २५६
जातिकालमुखादिभ्यः	I. २९०	द	
जुगुप्साविराम-	I. ९७	दारजारौ कर्तरि	II. ५२९
जुहोतेदीर्घश्च	II. ३७८	दारावाहनः	II. २८९
ज्योतिरुद्गमन इति	II. १६२	दिक्शब्देभ्यस्तीरस्य	I. ३६७
ज्योत्स्नादिभ्य उप-	I. ५९२	दिवश्च दासे	I. ३३९
ठ		दुग्वोर्दीर्घश्च	II. ३१५
ठक्छसोश्च	I. २५६	दृक्षे चेति वक्तव्यम्	I. ३६०
डाचि विवक्षिते	I. ६६५	दृशेश्च	II. ३४४
डे च विहायसः	II. २८६	देवाद्यजऔ	I. ३८४
ण		देवानाम्प्रिय इति	I. ३३९
ण्यन्तभादीनामुप-	II. २१७	द्युतिगमिजुहोतीनां	II. ३७८
त		द्युश्चोभयाद्वक्तव्यः	I. ६२०
तकिशसिचति-	II. २१९	द्वन्द्वत्तत्पुरुषयोः	I. २०४
तक्ष्णोऽण उप-	I. ४०७	द्विगुपाप्ताल्पूर्व-	I. २४३
तदन्ताच्च	I. ६११	द्वित्वप्रकरणे के	II. ५४३
तदाहेति माशब्दादि-	I. ४८८	द्वित्वे गौयुगच्	I. ५६१
तद्बृहतोः करपत्योः	I. ३८२	द्विषःशतुर्वा	I. १३१, १४०
तनिपतिदरिद्राति-	II. १०२	द्व्यच्त्र्यजभ्यामेव	I. ३७७
तपसः परस्मैपदं च	II. ११८	ध	
तप्पर्वमरुद्भ्याम्	I. ६०५	धर्मादिष्वनियमः	I. २९४
तादर्थ्ये चतुर्थी	I. ८९	धात्वर्थनिर्देशे	II. ५६५
तारका ज्योतिषि	I. ९	ध्वञ्जीञोर्नुग्वक्तव्यः	II. ९२

घेट उपसंख्यानम्	II. १९२	पथः संख्याव्ययादेः	I. २४८
धेनोर्भव्यायाम्	I. ३५४	परस्परौपपदाच्च	II. १२९
ध्यायतेस्संप्रसारणं	II. ३७८	परस्मादेद्यव्यहनि	I. ६२०
		परिचर्यापरिसर्या	II. ५५९
न		परेर्वर्जने वावचनं	I. ६७१
नगपांसुपाण्डुभ्यश्च	I. ५९३	परेर्वा	II. ५६३
नजो नलोपस्तिङि	I. २१६	पर्यादयो ग्लानाद्यर्थे	I. २२३
नजोऽस्त्यर्थानाम्	I. २५३	पल्यराजभ्यां चेति	I. ३२५
नञ्स्त्रजीककृस्युं	I. १०	पाण्डोडर्घण्	I. ४०८
नवस्य नू आदेशो	I. ६५३	पाल्नाद्यन्तस्य न	I. २४८
नवस्य न्वादेशो	I. ४६१	पार्श्वादिषूपसंख्या-	II. २६०
न विद्यायाः	I. ६२८	पालकान्तान्न	I. ३९
नश्च पुराणे प्रात्	I. ४६१	पितुर्भ्रातरि व्यत्	I. ४२०
नश्च पुराणे प्रात्	I. ६५४	पिवतेस्सुराशीध्वोः	II. २५६
नस्त्रासिकायाः	I. ५१६	पिशङ्गादुपसङ्ख्यानम्	I. २५
नित्यमाग्रेडिते	I. ६६५	पिशाचाच्च	I. ६०९
निमित्तपर्यायप्रयोगे	I. ११२	पीतात्कन्	I. ४१३
निमित्तात्कर्मयोगे	I. १४७	पुंसानुजो जनुषान्व	I. ३३१
निमिमीलियां	II. ५७३	पुच्छादुदसने	II. १२३
निरादयः क्रान्ताद्यर्थे	I. २२३	पुण्यसुदिनाभ्यामहः	I. २४८
निष्के चेति वक्तव्यम्	I. ३४७	पुरुषाद्भवविकार	I. ५१९
निसो गते	I. ४४४	पुष्पमूलेषु	I. ४८६
नीलादोषघौ	I. ३२	पूज एवेह	II. २१७
नील्या अन्	I. ४१३	पूजो विनाशे	II. ३१५
नीवहोर्न	I. ६०	पूरण इति वक्तव्यम्	I. ३३२
नृतिखनिरञ्जिभ्यः	II. २४७	पूरोरण् वक्तव्यः	I. ४०८
नेतुर्नक्षत्रेऽवक्तव्यः	I. २६५	पूर्वपूर्वतरयोः	I. ६२०
नौ लिभ्येर्वाच्यः	II. २४४	पूर्वान्यान्यतर-	I. ६२०
		पृच्छतौ सुस्त्रातादिभ्यः	I. ४८८
पञ्चजनादुप-	I. ४६८	पृथिव्या आजौ	I. ३८४
पञ्चजनादुप-	I. ५१७		

पृथुपृथुभुश-	I. ५३९	भावप्रत्ययान्तात्	I. ४९४
पृष्ठादुपसंख्यानम्	I. ४२६	भाषायां घञ्कृत्-	II. ३७५
प्रकृत्या अकै	I. ४२३	भाषायां शासियुधि-	II. ५७५
प्रकृत्यादिभ्य उप-	I. ७५	भूमनिन्दाप्रशंसासु	I. ५८२
प्रहरणार्थेभ्यः परे	I. २९१	भ्रातुर्ज्यायसः	I. २९८
प्राकृशतादिति	I. २४२	भ्राष्ट्रान्योरिन्धे	I. ३५४
प्राणिनि च	I. ३२		
प्राप्यज्ञान	I. ६०९	मत्वर्थाच्छः	II. ५६५
प्रादयो गत्याद्यर्थे	I. २२३	मत्स्यस्य ड्याम्	I. ३०
प्रादिभ्यो घातुजस्य	I. २५३	महाजनाट्टञ्	I. ५१७
प्रायस्य चित्तिचित्तयोः	I. ३८३	महिषाच्चेति	I. ४३७
		माड्याक्रोश इति	II. ३४४
फ		मातरि षिच्च	I. ४२०
फलबर्हाभ्यामिनच्	I. ६०५	मातुर्डुलच्	I. ४२०
फलसेनावनस्पति	I. ३०४	मातुलोपाध्याययोः	I. ४०
फलगुन्याषाढाभ्यां	I. ४६३	मातृपितृभ्यां	I. ४२०
फेनाच्चेति वक्तव्यम्	II. ११९	मितद्र्वादिभ्यः	II. ३७९
ब			
बलादूलः	I. ६०५		य
बहिषष्टिलोपो यञ्च	I. ३८४	यज्ञर्त्विभ्यां तत्कर्म	I. ५२६
बहुष्वनियमः	I. २९७	यदायद्योरुपसंख्या-	II. २०८
बालमूललघ्वलं	II. ३९०	यवनाल्लिप्याम्	I. ४०
बाहूरुपूर्वपदात्	I. ६११	यवाद्दोषे	I. ४०
ब्रह्मणि वदः	II. ३०२		
			र
भ		रञ्जैर्गौ मृगारमणे	II. १००
भद्राच्चेति वक्तव्यम्	I. ६६८	रप्रकरणे खमुख-	I. ५९३
भयभीतभीतिभीमि-	I. १८६	राजघ उपसंख्यानम्	II. २९२
भवने क्षेत्रे	I. ५६१	राज्ञो जातावेवेति	I. ४०१
भस्याढे तद्धिते	I. २५६	रादिफः	II. ५६५
भारूपनामभ्यः	I. ६५४		
भाण्डात्समाचयने	II. १२३	लघ्वक्षरं पूर्वम्	I. २९७
			ल

लोकस्य पृणे	I. ३५४	वृत्तेश्च	I. ५९१
व्यब्नेर्ध्रुव इति	I. ४४३	वृद्धाच्चैति वक्तव्यम्	I. ४२३
व्यब्नेलोपे कर्मणि-	I. १००	वृद्धेर्वृषुषिभावः	I. ४९६
		वेर्घो वक्तव्यः	I. २६८
व			
वत्वन्तास्त्वार्थे	I. ५६७	वैरे देवासुरादिभ्यः	I. ४८०
वयस्यचरम इति	I. २०	व्याघिमत्स्यबलेषु	II. ५२८
वर्णात्कारः	II. ५६५	व्यासवरुडनिषाद-	I. ३९०
वर्णानामानुपूर्व्येण	I. २९८	व्रताद्भोजन-	II. १२४
वशिरण्योरुषसंख्यानं	II. ५४२	त्रीहिवत्सयोरिति	II. २६८
वसेस्तव्यकर्तरि	II. २१५		
वस्त्रात्समाच्छादने	II. १२४	शंसिदुहिगुहिभ्यो	II. २२७
वा केशेषु	I. ५१६	शकलकर्दमाभ्यां	I. ४१३
वा गोमयेषु	I. ४४७	शक्तिलाङ्गलाङ्कुश-	II. २५७
वाग्दिवपश्यद्भ्यो	I. ३३९	शप उपालम्भे	II. १३५
वातशुनीतिल-	II. २७०	शाकपार्थिवादीनां	I. २०८
वातात्समूहे च	I. ४३१	शसिचतियति-	II. २३७
वातात्समूहे च	I. ५८८	शसि बह्वृपार्थस्य	I. २५६
वातात्समूहे च	I. ६०५	शिक्षेर्जिज्ञासायाम्	II. १३३
वा नामधेयस्य	I. ४४७	शीडो वाच्यः	II. ३६६
वा पियस्य	I. २८९	शीतोष्णतृप्रेभ्यः	I. ६०५
वायुशब्दप्रयोगे	I. ३०७	शीलिकामिभक्षि-	II. २४९
वा लिप्सायामिति	II. १४३	शुनो दन्तर्दष्टा-	I. ३७५
वा हितनाम्न इति	I. ४०३	शूद्रा चामहत्पूर्वा	I. २
विदिप्रच्छिस्वरतीनां	II. १४९	शृङ्गवृन्दाभ्यामारकन्	I. ६०५
विनापि प्रत्ययं	I. ६४४	शेषपुच्छलाङ्गलेषु	I. ३३९
विपरीताच्चैति	I. ४४०	शेषे विभाषा	I. १२७
विरूपाणामपि	I. ३११	श्रदन्तरोरुपसर्ग-	II. ५६२
विस्तारे षट्च्	I. ५६१	श्रविष्ठाषाढार्थ्यां	I. ४६३
विस्मितप्रतिघात-	II. ३३०	श्रुयजीषिस्तुभ्यः	II. ५५६
विहायसो विह इति	II. २७६	श्रेण्यादिषु च्यर्थ-	I. २०७

श्रीत्रियस्य यलोपश्च	I. ५४७	साधुकारिण्युप-	II. ३०२
श्वशुरस्योकाराकार-	I. ४८	साध्वसाधुप्रयोगे च	I. १४७
ष		सामान्ये नपुंसकम्	I. २४८
षट्त्वे षड्वचन्	I. ५६१	सासहिवावहि-	II. ३७५
षाद्यञश्चाप् वाच्यः	I. ५१	सिनोतेर्ग्रासकर्म-	II. ३१५
स		सुडपि हर्षादिप्वेव	II. १३५
संख्याया अरुपीयस्याः	I. २८९	सुदिनदुर्दिन-	II. १२०
संख्याया नदीगोदा-	I. ३१९	सुदुरोरधिकरणे	II. २८६
संख्यायास्तत्पुरुषस्य	I. २६४	सूचिसूत्रिमूत्रि-	II. १०४
संज्ञायां वा	I. ३२	सूतकापुत्रिका-	I. ९
संभ्रमेण प्रवृत्तौ	I. ६७२	सूर्यागस्त्ययोश्छे च	I. ३०
संघाते कटच्	I. ५६१	सूर्याद्देवतायां चाप्	I. ३९
सलकक्षकष्टकृच्छ्र-	II. ११७	सोपसर्गस्य न	II. ३३१
समानस्य सभावो	I. ६२०	स्तने घेटः	II. २७१
समानान्ययोश्चेति	II. २९५	स्त्रियामपत्ये	I. ३९८
समिधामाघाने	I. ४८०	स्त्रीनपुंसकयोः	I. ६७२, ६७४
समोऽकूजने	II. १३३	स्त्रीप्रत्यययोरकाकारयोः	I. १२७
सम्पदादिभ्यः क्तिप्	II. ५५६	स्थान्नोऽकारः	I. ३८५
सर्वजनाट्ठञ्	I. ५१७	स्नेहे तैलच्	I. ५६१
सर्वत्र गोरेजादि	I. ३८५	स्वराद्यन्तोपसर्गात्	II. १७७
सर्वत्रपत्रयोः	II. २५८	स्वाङ्गकर्मकाच्चेति	II. १४५
सर्वप्रातिपदिकानां	II. ११०		
सर्वप्रातिपदिकेभ्यः	II. ११३	ह	
सर्वाणो वेति	I. ५१९	हनुचलन इति	II. ११८
सर्वादेश्च	I. ६११	हनो वा यद्वधश्च	II. २१९
सर्वो द्वन्द्वो विभाषा	I. ३१०	हयगवयमुक्य	I. ४७
सर्वोभयार्थाभ्यामेव	I. ६१६	हरिद्रामहारजनाभ्यां	I. ४१४
सविशेषणस्य प्रतिषेधः	I. २४६	हरीतक्यादिषु	I. ४३७
सहायाद्वा	I. ५४८	हलिकरुयोरदन्तत्वं	II. १२५
सहितसहाभ्यां चेति	I. ४९	हस्यादिभ्यो ग्रहणे	II. १२५

हस्तिसूचकयोरिति	II. २५९	हिमारण्ययोर्महत्त्वे	I. ३९
हितयोगे च	I. ९०	हृदयाच्चालुः	I. ६०५
हिमाञ्जलः	I. ६०५	हृद्द्युभ्यां	I. ३३३

॥ इति पाणिनिसूत्रव्याख्यावार्तिकसूची समाप्ता ॥

—: * :—

APPENDIX III

* उणादिसूत्रसूची *

—: * :—

	सं. पृ.		सं. पृ.
अ		अन्दूहम्भूजम्बू-	II, ४०२
अगारे णिच्च	II, ४०१	अन्ने च	II, ५०८
अघ्न्यादयश्च	II, ४९०	अपदुःसुषु स्थः	II, ३८९
अङ्केर्नलोपश्च	II, ४७९	अब्दादयश्च	II, ४८७
अङ्गतेरसिरिरु-	II, ५११	अमिचिमि-	II, ५०२
अङ्गिमदिमन्दिभ्यः	II, ४६५	अमितभ्योर्दीर्घश्च	II, ४२७
अच इः	II, ४९६	अमिनक्षियजि-	II, ४६०
अच् तस्य जङ्घ च	II, ५१६	अमेर्दीर्घश्च	II, ३९४
अजियमिशीङ-	II, ४५४	अमेर्द्विषति चित्	II, ५०४
अजिरशिशिर-	II, ३९६	अमेर्हुक् च	II, ५०९
अजिवृरीरिभ्यः	II, ४५०	अमेस्तुट् च	II, ५१९
अजेरज च	II, ४३२	अमेस्सन्	II, ५१५
अजेर्णिलुक् च	II, ४५४	अम्बरीषः	II, ४७६
अज्यतिभ्याश्च	II, ४९५	अर्जिदृशिकम्यमि-	II, ३८९
अञ्चेः को वा	II, ४८०	अर्जेर्ऋज च	II, ४७५
अञ्चयञ्जियुजि-	II, ५०९	अर्तिकमिअमिचमि-	II, ४६४
अञ्जिघृसिभ्यः	II, ४५७	अर्तिगृभ्यां भन्	II, ४६८
अणश्च	II, ३८५	अर्तिपृवपियजि-	II, ४४२
अत्यविचमितमि-	II, ४६१	अर्तिसृष्टृषम्य-	II, ४४०
अदि भुवो डुतच्	II, ५१३	अर्तिस्तुसुहुस-	II, ४१४
अदिशदिभूशुभिभ्यः	II, ४८१	अर्तेः किदिच्च	II, ४३३
अदेर्घ च	II, ४९१	अर्तेः क्युरुच्च	II, ५१४
अदेर्नुम्धौ च	II, ५०८	अर्तेररुः	II, ४८३
अदेस्त्रिनिश्च	II, ४८१	अर्तेरुच्च	II, ५०७
अनिङ्क्षिभ्यां	II, ४७४	अर्तेरुच्च	II, ४७८

अर्तेर्निच्च	II. ४५९	आङि श्रिहनिभ्यां	II. ४९६
अर्तेश्च	II. ४५४	आङ्परयोः खनि	II. ३९०
अर्तेश्च तुः	II. ४००	आतृकन् वृद्धिश्च	II. ४०१
अर्देर्दीर्घश्च	II. ४२७	आनकः शीङ्भियः	II. ४५६
अर्भकपृथुक-	II. ५१८	आप्पोतेर्ह्रस्वश्च	II. ४३४
अलीकादयश्च	II. ४७५		
अवतेष्टिलोपश्च	II. ४१५	इगुपघात्कित्	II. ४९३
अवद्यावमाघम-	II. ५१८	इण आगसि	II. ५०८
अविमह्योष्टिषच्	II. ३९४	इण आगोऽपराधे	II. ५०९
अवितृस्तृतन्त्रिभ्यः	II. ४६९	इणः कित्	II. ४६९
अवे भृजः	II. ४२२	इष्मीकापाशख्यति-	II. ४५१
अशिन्नादिभ्यः	II. ५०४	इणिसञ्जिदीङु-	II. ४४४
अशिपणाद्यः	II. ४९५	इन्देः कमिनलोश्च	II. ५००
अशिशकिभ्यां	II. ४९८	इषिमदिमुदि-	II. ३९५
अशूप्रषिलटि-	II. ४१७	इषियुधीन्विदसि-	II. ४१५
अशोरश च'	II. ४३६	इषेः वसुः	II. ४६९
अशोर्देवने	II. ४५४	इष्यशिभ्यां तकन्	II. ४६८
अशोर्देवने युट्	II. ५०७		
अशोर्नित्	II. ४६९	ईषेः किच्च	II. ३८६
अशोर्लशश्च	II. ४५४	ईषेः किद्भ्रस्वश्च	II. ४७४
अशोस्सरः	II. ४५५		
अशोतेरश्च	II. ४७८	उदकं च	II. ४३१
अशनोतेराशुकर्मणि	II. ५१९	उदके थुट् च	II. ५०८
अश्र्वादयश्च	II. ५१६	उदके नुट् च	II. ५०७
असिसञ्जि ^{र्} यां	II. ४६९	उदके नुम्भौ च	II. ५०८
असेरुरन्	II. ३९३	उदि चेर्देसिः	II. ५१३
		उदि हणातेरजलौ	II. ५१४
आ		उन्देरिच्चादेः	II. ३८६
आः समिणिकषिभ्याम्	II. ५०४	उन्देर्नलोपश्च	II. ४३६
आङि णित्	II. ४७२	उपसर्गे वसेः	II. ४६१
आङि शुषेस्सनः	II. ४४०		

उब्जेर्बले बलोपश्च	II. ५०७	कमेः पश्च	II. ३९७
उल्लाकादयश्च	II. ४७८	कमेरठः	II. ४०४
उरुवादयश्च	II. ४८६	कलंश्च	II. ४७२
उरमुकदर्विहोमि-	II. ४५६	कलस्तृपश्च	II. ४०५
उषः कित्	II. ५११	कलिकर्धोरमः	II. ४८४
उषिकुषिगर्तिभ्यस्थन्	II. ४२३	कल्लिगलिभ्यां	II. ५१५
उषिखनिभ्यां कित्	II. ५०१	कशेर्मुट् च	II. ४७६
	ऊ	कषिद्वृषिभ्यामीकन्	II. ४७४
ऊर्णोतेर्डः	II. ५१८	कषेच्छश्च	II. ४०२
ऊर्णोतेर्नुलोपश्च	II. ३९०	कायतेर्डिमिः	II. ५००
	ऋ	क्लिन्नरयोः श्रीणः	II. ३८४
ऋच्छेररः	II. ४६४	क्लिर्बुक् च	II. ३९४
ऋजेः कीकन्	II. ५१८	क्लिशोरादयश्च	II. ३९८
ऋज्रेन्द्राभवज्ज-	II. ४२९	कुग्रोरुच्च	II. ३८९
ऋतन्यञ्जिवनि-	II. ४७१	कुटिकुषिभ्यां कमलम्	II. ५०६
ऋषिवृषिभ्यां कित्	II. ४६३	कुडिकम्प्योर्नलोपश्च	II. ४९७
ऋषेर्जातौ	II. ४५५	कुणिपुल्योः किन्दच्	II. ४८४
	ए	कुपेर्वा वश्च	II. ४८४
एतेर्णिच्च	II. ४४२	कुम्बेर्नलोपश्च	II. ३९७
एतेस्तुट् च	II. ४१३	कुयुभ्यां च	II. ४४८
	क	कुर्भश्च	II. ३८८
कञ्जिमृजिभ्यां	II. ४६६	कुवश्चट् दीर्घश्च	II. ४८५
कठिचकिभ्यामोरन्	II. ३९८	कुसेल्लम्भेमेदेताः	II. ४८८
कणोष्ठः	II. ४०५	कुकदिकडिकटि-	II. ४८३
कदेर्णित्पक्षिणि	II. ४८३	कृके वचः कश्च	II. ३८४
कनन् युवृषितक्षि-	II. ४१८	कृज उच्च	II. ४७७
कपिगडिगण्डिकटि-	II. ३९८	कृज उदीचां कारुषु	II. ४९५
कवेरोतः पश्च	II. ३९८	कृजः ऋतुः	II. ४०१
कमिमनिजनि-	II. ४००	कृजः पासः	II. ५१८
कमेः किदुच्चोपघायाः	II. ४६६	कृजादिभ्यः	II. ५१७

कृतिभिदिलतिभ्यः	II. ४६८	क्षुधिपिशिमिधि-	II. ४५३
कृतेऽछः कृ च	II. ४२८		ख
कृत्यशूभ्यां	II. ४४६	खनिकप्यज्यसि-	II. ४९७
कृदाधारार्चि-	II. ४५०	खरुशङ्कुपीयु-	II. ३९१
कृयूमदिभ्यः	II. ४५५	खर्जिपिञ्जादिभ्यः	II. ४८४
कृवापाजिमिस्वदि-	II. ३८३	खप्पशिलपशष्प-	II. ४४८
कृविघृष्विच्छवि-	II. ४८०		ग
कृषिचमितनिघनि-	II. ४०१	गडेः कड च	II. ४६५
कृषेर्घेर्णो	II. ४४५	गडेश्च	II. ४८२
कृहभ्यामेणुः	II. ४२२	गडेरादेश्च कः	II. ४६०
कृगृशृदृभ्यो वः	II. ४१८	गणशकुनौ	II. ४१२
कृगृशृपृकुटि-	II. ४९७	गतिकारकोप-	II. ५११
कृगृशृवृञ्चतिभ्यः	II. ४४३	गन्गम्यचोः	II. ४१०
कृतृकृपिभ्यः	II. ५०६	गभीरगम्भीरौ	II. ४७७
कृतृभ्यामीषन्	II. ४७५	गमेरा च	II. ५०३
कृतृदारिभ्यः	II. ४५२	गमेरिनिः	II. ४७२
कृतृजसिद्वपन्यनि-	II. ४४५	गमेर्गश्च	II. ४३६
कृतृपकटिपटि-	II. ४७६	गमेर्डोः	II. ४३५
कृतृशालिकलि-	II. ४६२	गर्वेरत उच्च	II. ४३४
के श्र एरङ् चास्य	II. ४०२	गिर उडच्	II. ५००
कमितमिशति-	II. ४९३	गुधृवीपचिवचि-	II. ५०२
क्रिय इकन्	II. ४३२	गुधेरूमः	II. ५१३
क्लिशोरन्लो	II. ५१६	ग्रसेरा च	II. ४१५
क्लिशोरीचोपघायाः	II. ५१९	ग्रहेरनिः	II. ५२०
कणोस्संप्रसारणं	II. ४६६	ग्रीष्मः	II. ४१७
कादिभ्यः कित्	II. ४०७	ग्लानुदिभ्यां डौः	II. ४३५
किब्बचिप्रच्छिञ्चि-	II. ४३४		घ
क्वुन्शिल्पिसंज्ञयोः	II. ४३१	घर्मः	II. ४१६
क्षमेरुपघालोपश्च	II. ५२०	घसेः किच्च	II. ४७७
क्षिपेः किच्च	II. ४४१	घृणिपृश्निपार्णि-	II. ४७९

च		ञ	
चकिरम्योरुश्च	II. ४२७	जमन्ताडुः	II. ४०६
चक्षेः शिञ्च	II. ४४२		ड
चङ्गणः कङ्गणश्च	II. ४७४	डित्खनेर्मुट्	II. ५१४
चतेररुन्	II. ५१९		ण
चन्द्रे मो डित्	II. ५११	णित्कसिपघर्तेः	II. ४०२
चन्देरादेश्च छः	II. ५१०		त
चरेर्वृते	II. ५०४	तनिमृङ्भ्यां	II. ४५७
चरेश्च	II. ५२०	तनोतेरनश्च वः	II. ४३५
चायः कि	II. ४००	तनोतेर्डउः	II. ५१८
चिक् च	II. ४३४	तमिविशिविडि-	II. ४०८
चीकयतेराद्यन्त-	II. ५१७	तरतेर्ङिः	II. ५२०
चुपेरचोपघायाः	II. ४०६	तरत्यादिभ्यश्च	II. ४१०
	छ	तलिपुलिभ्यां च	II. ४३३
छापूखडिभ्यः कित्	II. ४११	ताडेर्गिलुक् च	II. ४०४
छित्त्वरछत्त्वरधीवर-	II. ४४४	तिजेर्दीर्घश्च	II. ४४७
	ज	तिथपृष्ठगूथयूथ-	II. ४२४
जञ्वाद्यश्च	II. ४८८	तुषाराद्यश्च	II. ४६६
जनिघसिभ्यामिण्	II. ४९५	तृणाख्यायां चित्	II. ४५४
जनिदाच्युष्ट्र-	II. ४८८	तृन्तृचौ शंसि-	II. ४३७
जनेररष्ट्र च	II. ५१७	तृषिशुषिरसिभ्यः	II. ४४६
जनेरुसिः	II. ४४२	तृहेः क्रो हलोपश्च	II. ५१३
जनेर्यक्	II. ४८९	तृभूवहिवसि-	II. ४६४
जनेष्टन् लोपश्च	II. ५१६	त्यजितनियजिभ्यो	II. ४१३
जहातेर्द्वेऽन्तलोपश्च	II. ४५०	त्रो रश्च लः	II. ३८४
जहातेस्सन्वदालोप-	II. ४१५	त्रो रश्च लो वा	II. ४५३
जीवेरातुः	II. ४०१		द
जूवृञ्भ्यामूथन्	II. ४२४	दंशेश्च	II. ५१३
जूविशिभ्यां झच्	II. ४६४	दंसेष्टनौ	II. ५१३
जेर्मुट् चोदात्तः	II. ४५८	दघातेर्यनुट् च	II. ५१८

दमेरुनसिः	II. ५११	नप्तृनेष्टृत्वष्टृ-	II ४३८
दमेडोसिः	II. ४३६	नयतोर्दिच्च	II. ४४०
दहेर्गो लोपः	II. ५१९	न रपरसृपिसृजि-	II. ४२६
दादिभ्यश्छन्दसि	II. ५०४	नहेर्दिवि भक्ष	II. ५०८
दाभाभ्यां नुः	II. ४४९	नहेर्हलोपश्च	II. ५१५
दिवः कित्	II. ४६२	नहो भक्ष	II. ४९५
दिवेर्ऋः	II. ४३९	नामन्सीमन्-	I.I. ४९९
दिवेर्द्युञ्च	II. ५०१	नावञ्चेः	II. ३८७
दीडो नुट् च	II. ४६६	निन्देर्नलोपश्च	II. ४२७
दुतनिभ्यां दीर्घश्च	II. ४५८	नियो मिः	II. ४७८
दुरीणो लोपश्च	II. ४२८	निशीथगोपीथा-	II. ४२४
दृणातेः षुग्रस्वश्च	II. ४१२	नौ दीर्घश्च	II. ५१४
दृणातेर्ह्रस्वश्च	II. ५०६	नौ व्यो यलोपः	II. ४९६
द्वदलिभ्यां भः	II. ४६८	नौ सदेः	II. ४४३
द्वसनिजनिचरि-	II. ३८३	नौ सदेर्दिच्च	II. ४५२
देशे ह च	II. ५०९		
द्युतेरिसिन्नादेश्च	II. ४४१	पच एलिमच्	II. ४७७
द्रुदक्षिभ्यामिनन्	II. ४३३	पचिमच्योरिच्च	II. ५१७
		पचिवचिभ्यां सुट्	II. ५१०
घ		पणेरिजादेश्च वः	II. ४३६
घापृवस्यज्यतिभ्यो	II. ४४५	पतिचण्डिभ्यामालञ्	II. ४०७
घृषेर्घिष् च	II. ४३६	पतेरङ्गच् पक्षिणि	II. ४०९
घेट इच्च	II. ४५०	पतेरत्रिन्	II. ४८२
घ्याप्योस्संप्रसारणं	II. ४९०	पथस्थ च	II. ४७३
		पदिप्रथिभ्यां नित्	II. ५०६
नञि च नन्देः	II. ४३९	परमे कित्	II. ४७३
नञि जहातेः	II. ४१९	परौ व्रजेः षः	II. ४३४
नञि लभ्वेर्नलोपश्च	II. ४०२	पर्जन्यः	II. ४५९
नञि व्यथेः	II. ३९४	पर्फरीकादयश्च	II. ४७४
नञि हन एह	II. ५१०	पातृदुदिवचि-	II. ४२४
नव्याप इट् च	II. ४५७		

पातेरतिः	II. ५१३	फलेरित्तजादेश्च	II. ५१६
पातेर्डतिः	II. ४८०	फलेर्गुक् च	II. ४५३
पातुर्डसुन्	II. ५०५	फेनमीनौ	II. ४४४
पातेर्बले जुट् च	II. ५०८		
पादे च	II. ४९५	बन्धेर्ब्रधिवुधी	II. ४४५
पानीविषिभ्यः पः	II. ४४७	बलाकादयश्च	II. ४७३
पिनाकादयश्च	II. ४७३	बहुलमन्यत्रापि	II. ४३१
पिशोः क्च	II. ४५९	बहुलमन्यत्रापि	II. ४३२
पीयोरूपन्	II. ४८२	बहुलमन्यत्रापि	II. ४३७
पुरः कुपन्	II. ४८२	बृहेर्नोऽच्च	II. ४९८
पुरसि च	II. ५११		
पुरुरवाः	II. ५११	भातेर्डवतुः	II. ३९८
पुवो ह्रस्वश्च	II. ५०२	मियः क्रुकन्	II. ४३१
पुषः कित्	II. ४७२	मियः षुक् ह्रस्वश्च	II. ४१३
पूजो यण्णुग्रस्वश्च	II. ५१४	मियः षुवा	II. ४१६
पृषिरङ्गिभ्यां कित्	II. ४६०	मुजिमृङ्भ्यां	II. ४४७
पूनहिकलिभ्य उषग्	II. ४८२	मुवः कित्	II. ४७८
पूमिदिव्यधिगृधि-	II. ३८८	मुवश्च	II. ४७२
प्रथः कित्प्रसारणं	II. ४१३	मुवो ङिच्	II. ४५२
प्रथिप्रदिभ्रस्जां	II. ३८९	मूरङ्गिभ्यां कित्	II. ५१०
प्रथेः षिवन्	II. ४१७	मूवादिगृभ्यः	II. ५०४
प्रथेरमच्	II. ५२०	भृवः किन्नुट् च	II. ४११
प्राडि पणिकषः	II. ४३१	भृमृशीतृचरित्सरि	II. ३८४
प्रात्तेररन्	II. ५१९	भ्रमेश्च ङ्ः	II. ४३५
प्रे स्थः	II. ४७३	भ्रस्जिगमिनमि-	II. ५०१
प्रे हरतेः कूपे	II. ४९६		
प्लुषिक्कृषिशुषिभ्यः	II. ४६९	मङ्गेरलच्	II. ५२०
प्लुषेरचोपघायाः	II. ४५४	मङ्गुरादयश्च	II. ३९३
		मनेरुच्च	II. ४९३
		मनेदीर्घश्च	II. ४५४

ब

भ

म

फ

फलिपाटिनमि-

II. ३८७

मनेर्घश्छन्दसि	II. ४४२	र	
मन्थः	II. ४७३	रपेरिच्चोपघायाः	II. ३८९
मन्दिवाशिमथिचति-	II. ३९२	रमेवृद्धिश्च	II. ४०४
मसेश्च	II. ३९३	रमेश्च	II. ५०९
मस्जेर्नुम् च	II. ४८२	रमेस्त च	II. ४४६
महति ह्रस्वश्च	II. ३९०	राजेरन्यः	II. ४५९
माङ् उरलो मय् च	II. ५१५	रातेर्दैः	II. ४३५
माछाससिभ्यो यः	II. ४८९	राशदिभ्यां त्रिप्	II. ४८१
मिथिलादयश्च	II. ३९७	रासिवलिभ्यां च	II. ४६३
मिथुनेऽसिः पूर्व-	II. ५१०	रास्त्रासास्त्रास्थूणा-	II. ४४६
मिपीभ्यां रुः	II. ४८८	रुचिवचिकुचि-	II. ५०६
मीनातेरुनन्	II. ३९९	रुचिभुजिभ्यां	II. ५०५
मुकुरदर्दुरौ	II. ३९२	रुशातिभ्यां क्रुन्	II. ४८८
मुदिग्रोर्गंगौ	II. ४१२	रुहे रश्च लः	II. ४५८
मुषेर्दीर्घश्च	II. ४३१	रुहेवृद्धिश्च	II. ३९४
मुहेः किञ्च	II. ४४३	रुहेश्च	II. ४३४
मुहेः खो मूर्च	II. ५१५	रोदेर्णिळुक् च	II. ४२८
मूशनयबिभ्यः	II. ४८९		ल
मृकणिभ्यामीचिः	II. ४८२	लक्षेमुट् च	II. ४७०
मृकणिभ्यामूक-	II. ४७८	लक्षेरट्च	II. ४४५
मृगय्वादयश्च	II. ३९१	लङ्घ्वंघोर्नलोपश्च	II. ३९०
मृग्रोरुतिः	II. ४०३	लोष्टपलितौ	II. ४५८
मृजेष्टिलोपश्च	II. ४०६		व
य		वङ्कयादयश्च	II. ४८१
यजिमनिशुन्धि-	II. ४४७	वदेरान्यः	II. ४५९
यतेवृद्धिश्च	II. ४३९	वयश्च	II. ४६२
यापोः किट् द्वे च	II. ४७०	वर्णेर्वलिश्चाहिरण्ये	II. ४९३
युजिरुचितिजां कुश्च	II. ४१६	वर्तमाने पृषद्बृहत्	II. ४३७
युष्यसिभ्यां मदिक्	II. ४१३	वलिमलितनिभ्यः	II. ४८७
यो द्वे च	II. ३८८	वल्लेरुक्	II. ४७८

वलेर्गुक् च	II. ३८८	वृश्चिक्रुषोः किकन्	II. ४३१
वशेः कनसिः	II. ५१२	वृषादिभ्यश्चित्	II. ४०५
वशेः कित्	II. ४७६	वृहोः घुदुको च	II. ४८७
वसिवपियजिराजि-	II. ४९४	वृतृवदिहनि-	II. ४५४
वसेश्च	II. ४५५	वेजस्तुट् च	II. ४६२
वसेस्तिः	II. ५०५	वेजस्सर्वत्	II. ४९९
वसेस्तुन्	II. ४००	वेजो डिच्च	II. ४८२
वहियुभ्यां णित्	II. ४६२	वेपितुहोर्हस्वश्च	II. ४३३
वहिवस्यर्तिभ्यश्चित्	II. ४८०	वौ तसेः	II. ५०५
वहिश्रियुद्रु-	II. ४७९	व्याडि व्रातेश्च	II. ५२०
वहो धश्च	II. ४०२	व्याधौ शुट् च	II. ५०७
वातप्रमीः	II. ४७१		
वातेर्डिच्च	II. ४९६	शः कित्सन्वच्च	II. ३८८
विटपपिष्टप-	II. ४६७	शकादिभ्योऽटन्	II. ४८३
विडादिभ्यः कित्	II. ४१०	शकिशम्योर्नित्	II. ४०६
विधाजो वेघ च	II. ५१०	शकेरुनोन्त-	II. ४५२
विषा विहा	II. ४७७	शकेर्नित्	II. ४८०
विषेः किच्च	II. ४५०	शते च	II. ३९१
विज्याज्वरिभ्यो	II. ४७९	शपेर्श्च	II. ४०५
वीपतिभ्यां तनन्	II. ४६८	शमेः कः	II. ४०४
वृङ्शीङ्भ्यां	II. ५०८	शमेर्वन्	II. ४८६
वृजेः किच्च	II. ४३२	शल्लिमण्डिभ्यां	II. ४७८
वृज एप्यः	II. ४५९	शावशेरासौ	II. ३९३
वृजश्चित्	II. ४६०	शाशपिभ्यां ददनौ	II. ४८६
वृञ्जुलितनि-	II. ५१३	शीडो धुक्कलव्	II. ४७७
वृतेर्वृद्धिश्च	II. ४५६	शीडो हस्वश्च	II. ५१५
वृतेश्च	II. ४४१	शीङ्कुशिरुहिजि-	II. ४९०
वृतेस्तिकन्	II. ४६८	शीङ्शपिरुगमि-	II. ४६१
वृहभ्यां विन्	II. ४८०	शुकवरुकोल्काः	II. ४५१
वृध्रिवपिभ्यां रन्	II. ४२९	शुचेर्दच्च	II. ४२८

शुसिचिमीनां	II. ४२९	सर्वघातुभ्यः घृन्	II. ५०१
शृङ्गारभृङ्गारौ	II. ४६५	सर्वघातुभ्योऽसुन्	II. ५०६
शृणातेर्ह्रस्वश्च	II. ४१२	सर्वनिघृष्वरिष्व-	II. ४१७
शृष्टृस्निहिलप्यसि-	II. ३८५	सातिभ्यां मनिन्-	II. ५००
शृद्धभसोऽदिः	II. ४१२	सानसिवर्णसि-	II. ४८९
शृपृभ्यां विच्च	II. ४७५	सावसेः	II. ५०५
शूरभ्योश्च	II. ४५९	सिचेस्संज्ञायाम्	II. ५१९
शोवयह्वजिह्वा-	II. ४१८	सितनिगमिमसि-	II. ३९९
श्मनि श्रयतेर्डन्	II. ५१५	सिविसुच्योष्टेरु च	II. ५०२
श्यास्याह्वजविभ्यः	II. ४३२	सिवेष्टेरु च	II. ४८५
श्रः करन्	II. ४७२	सुज्यसेर्कन्	II. ४३९
श्रः शकुनौ	II. ४९५	सुयुरुवृजो युच्	II. ४३६
श्रयतेः स्वाङ्गे सिरः	II. ५०७	सुवः कित्	II. ४५०
श्लिषेरच्चोपघायाः	II. ४४७	सुशृभ्यां निच्च	II. ४४८
श्वन्नक्षन्पूषन्-	II. ४१९	सुसूघागृधिभ्यः	II. ४२८
		सूडः क्रिः	II. ४८१
स		सूचेः सन्	II. ५०५
संश्चतृपद्वेहत्	II. ४३७	स्युवचिभ्यः	II. ४५६
सतेर्णित्	II. ४२३	सृबृजोर्वृद्धिश्च	II. ४१०
सपूर्वाच्चित्	II. ४५५	सृवृभूशुषिसुषि-	II. ४५१
सप्यश्रूभ्यां तुट् च	II. ४१८	सृवृषिभ्यां कित्	II. ४७९
समि कस उकन्	II. ४३०	स्कन्देः सलोपश्च	II. ३८७
समीणः	II. ४२४	स्तनिहृषिपुषि-	II. ४४९
सलिकल्प्यनिमहि-	II. ३९६	स्त्यायतेर्डट्	II. ५०२
सर्तेर्णिच्च	II. ४८४	स्थः स्तोऽम्बजवकौ	II. ४८६
सर्तेर्नुम् च	II. ४७४	स्थाचतिमृजेरालच्-	II. ४०७
सर्तेरपः षुक् च	II. ४६६	स्थो णुः	II. ४५०
सर्तेरप्पूर्वादसिः	II. ५१२	स्नामदिपद्यति-	II. ४९०
सर्तेरयुः	II. ४४७	स्तुवश्चिकृत्यृषि-	II. ४५५
सर्वघातुभ्य इन्	II. ४९१	स्परोः क्षप्शुनौ	II. ५१५
सर्वघातुभ्यो मनिन्	II. ४९७		

स्फायितञ्चिवञ्चि-	II. ४२५	हन्तेसुट् हि च	II. ४३४
स्यन्देस्संप्रसारणं	II. ३८६	हन्तेर्हि च	II. ४१६
स्यन्देस्संप्रसारणं	II. ३९९	हरिमितयोर्द्वुवः	II. ३९१
संसेः शि कुट्	II. ५१४	हर्यतेः कन्यन्	II. ५१८
सरीभ्यां तुट् च	II. ५०८	हसिमृग्रिण्वामि-	II. ४५७
स्त्वः कः	II. ४३४	हुयामाश्रुमसि-	II. ५०३
		हुवः श्लुवच्च	II. ४३४
	ह	हपिषिरुहिवृति-	II. ४९२
हनिक्विनीरमि-	II. ४२२	हश्याभ्यामितन्	II. ४५८
हनिमशिभ्यां	II. ५००	हषेरुञ्च	II. ४०३
हन्तेः शरीरावयवे	II. ५१६	हसृरुहियुषिभ्यः	II. ४०३
हन्तेरंह च	II. ४८१	हियः कुक् रश्च	II. ४५६
हन्तेरच् घुर च	II. ५२०	हियो रश्च लो वा	II. ४५२

॥ इति पाणिनिसूत्रव्याख्योणादिसूत्रसूची समाप्ता ॥

APPENDIX IV

* लिङ्गानुशासनसूची *

	सं. पृ.		सं. पृ.
		इसुसन्तः	II. ६१७
अ			
ब्रह्ममिन्द्रिये	II. ६२१	ई	
अटवी स्त्रियाम्	II. ६१७	ईकारान्तश्च	II. ५९८
अनङ्कर्मधारयः	II. ६१६	उ	
अनल्पे छाया	II. ६१६	उकारान्तः	II. ६०४
अन्यूपत्ययान्तो	II. ५९७	उभावप्यन्यत्र	II. ५९८
अपत्यार्थतद्धिते	II. ६२२	ऊ	
अपथपुण्याहे	II. ६१६	ऊडावन्तश्च	II. ५९८
अप्सराः स्त्रियाम्	II. ६१९	ऋ	
अप्सुमनस्समा-	II. ६००	ऋकारान्ता मातृ-	II. ५९७
अभाषायां हेमन्त-	II. ६१६	ऋणलवणपर्ण-	II. ६०६
अभ्र नपुंसकम्	II. ६०३	ऋषिराशिदृति-	II. ६१३
अर्घपधिमथ्यु-	II. ६१४	क	
अर्चिः स्त्रियां च	II. ६१७	कंसं चाप्राणिनि	II. ६१२
अवशिष्टलिङ्गम्	II. ६२४	कण्टकानीक-	II. ६०५
अग्रयथं कतियुष्मत्	II. ६२४	कवन्धौषघायुघ-	II. ६२३
अशनभरप्यरणयः	II. ५९७	करणाधिकरणयोः	II. ६२४
असन्तो द्व्यचकः	II. ६१९	कर्मणि च	II. ६१५
आ		कार्षापणस्वर्ण-	II. ६०६
आजिः स्त्रियामेव	II. ६२०	काष्ठपृष्ठसिक्थ-	II. ६५७
आशीर्षः पूर्णाद्वारः	II. ६००	किरीटमकुट-	II. ६०५
आहवसंप्रामौ	II. ६२०	किसलयहृदय-	II. ६१०
इ		कुटकूटकपट-	II. ६०५
इषुधिः स्त्री च	II. ६०३	कृत्याश्च	II. ६२४
इषुबाहू स्त्रियां च	II. ६०३	कोपघः	II. ६०५

क्तिन्नन्तः	II. ५९७		त	
क्यन्तो घुः	II. ६०२	तलन्तः		II. ५९९
ऋतुपुरुषकपोल-	II. ६०३	तलभं नपुंसकं		II. ६१०
	ख	ताराधाराज्योत्स्ना-		II. ६०१
खारीमानिके	II. ६१२	तिथिनाडिरुचि-		II. ६००
	ग	तीर्थप्रोथयूथ-		II. ६०७
गुणवचन-	II. ६२२	तूलोपलताल-		II. ६१८
गुणवचनं च	II. ६२४	तृटिसीमासम्बध्याः		II. ६०१
गृहमेहदेह-	II. ६२३	त्रान्तः		II. ६१९
गृहशशाभ्याम्	II. ५९९	त्रिविष्टपत्रिभुवने		II. ६०३
गोमणियष्टि-	II. ६२२	त्वण्यजौ तद्धितौ		II. ६१५
गोमयकषाय-	II. ६१०		थ	
	घ	थोपघः		II. ६०७
घजवन्तः	II. ६०२			
घाजन्तश्च	II. ६०२		द	
घृतभूतमुस्त-	II. ६२३	दण्डमण्डखण्ड-		II. ६२३
	च	दर्विविदिवेदि-		II. ६००
चक्रवज्रान्धकार-	II. ६११	दाराक्षतलाज-		II. ६१२
चमसांसरस-	II. ६१२	दारुकसेरुजतु-		II. ६०४
चिबुकशालूक-	II. ६०५	दिनाहनी नपुंसके		II. ६१२
चुल्लिवेणिसार्यश्च	II. ६०१	दीधितिः स्त्रियां		II. ६१२
	छ	दुन्दुभिरक्षेषु		II. ५९८
छदिः स्त्रियामेव	II. ६१७	देवासुरात्मस्वर्ग-		II. ६०३
	ज	दैवं पुंसि च		II. ६२०
जघनाजिन-	II. ६०७	द्यौः स्त्रियाम्		II. ६०३
जृम्भं नपुंसके	II. ६१०	द्रोणाढकौ		II. ६१२
	ट	द्वन्द्वबर्हदुःख-		II. ६२१
टोपघः	II. ६०५	द्वन्द्वैकत्वम्		II. ६१६
	ण	द्वाराप्रस्फरा-		II. ६११
णोपघः	II. ६०६	द्विगुः स्त्रियां च		II. ६१६

	ध		ब	
धान्याज्यसस्य-	II. ६२०	बलकुमुमशुख-	II. ६१९	
धेनुरज्जुकुहु	II. ६०४	बाणकाण्डौ	II. ६०३	
ध्वजगजमुल्ल-	II. ६१३	ब्रह्मपुंसि च	II. ६१९	
	न		भ	
नडन्तः	II. ६०२	भयलिङ्गभग-	II. ६०२	
नन्तः	II. ६०३	भाःसुकुल्लग्दिगुणि-	II. ५९९	
नपुंसकम्	II. ६१५	भावे ल्युडन्तः	II. ६१५	
नवनीतावतानृत-	II. ६२०	भूमिविद्युत्सरित्	II. ५९९	
नाड्यपजनोप-	II. ६१३	भृत्तामित्रच्छात्र-	II. ६१९	
नाभिरक्षत्रिये	II. ५९८	भोपधः	II. ६०९	
नामरोमणी	II. ६१९		म	
निष्ठा च	II. ६१५	मद्गुमधुसीधु-	II. ६०४	
नोपधः	II. ६०७	मन्द्रद्यच्को	II. ६१८	
		मरुद्गुरुतर-	II. ६१३	
	प	मानयानाभिधान-	II. ६०८	
पत्नपात्रपवित्र-	II. ६१९	मानाभिधानानि	II. ६१२	
पन्नकमलोत्पलानि	II. ६२०	मिन्यन्तः	II. ५९७	
पनसविस-	II. ६११	मुखनयनलोह-	II. ६१७	
परवत्	II. ६१६	मृत्युसीधुर्कन्धु-	II. ६२२	
पल्लवपल्लव-	II. ६१४	मोपधः	II. ६१०	
पापरूपोडुप-	II. ६०९			
पुंनपुंसकयोः	II. ६२३		य	
पुमान्	II. ६०२	यद्यद्वयग-	II. ६१५	
पोपधः	II. ६०९	यात्रा स्त्रियाम्	II. ६०२	
प्रतिपदापद्विपत्-	II. ६००	यात्रामात्राभस्त्रा-	II. ६१९	
प्राग्रश्मेरकारान्तः	II. ६०५	यादो नपुंसकम्	II. ५९९	
प्रावृट्विभुट्-	II. ५९९	यूषकरोषमिष-	II. ६११	
	फ	योपधः	II. ६१०	
फलजातिः	II. ६२०	ध्वन्तमेकाक्षरम्	II. ५९८	

	र	शूर्पकुणप-	II. ६०९
रश्मिदिवसामि-	II. ६१२	श्रृङ्गार्थनिद्राघ-	II. ६२३
राजामनुष्यपूर्वा	II. ६१६	श्मश्रुजानुवसु-	II. ६०४
रुक्मसिध्मयुग्म-	II. ६१०	श्राद्धकुलिशदैव	II. ६२०
रुक्वन्तः	II. ६०४	श्रोणियोन्यूर्मयः	II. ५९७
रोपघः	II. ६११	ष	
	ल	षण्डमण्डकरण्ड-	II. ६१३
लक्षा कोटिः	II. ६५८	षोपघः	II. ६११
लिङ्गम्	II. ५९७	ष्णान्ता संख्या	II. ६२४
लोपघः	II. ६१८		
	व	स	
वंशांशपुरोडाशाः	II. ६१३	सक्तुर्नपुंसके	II. ६०५
वक्तूनेत्रारण्य-	II. ६१७	सङ्ख्यापूर्वा रात्रिः	II. ६१६
वह्निवृष्ण्यग्रयः	II. ५९७	सङ्ग्रामदाडिम-	II. ६१०
विंशत्यादिरानवतेः	II. ५९८	सर्वादीनि सर्वनामानि	II. ६२४
वियज्जगतसकृत्	II. ६२०	सारथ्यतिथि-	II. ६१४
वृक्षजातिः	II. ६२०	सीराथैवदनाः	II. ६१७
व्रजकुञ्चकुथ-	II. ६२३	सुरासेनाच्छाया-	II. ६१६
	श	सोपघः	II. ६११
शङ्कुः पुंसि	II. ६१८	स्त्री	II. ५९७
शतादिः संख्या	II. ६१८	स्त्रीपुंसयोः	II. ६२२
शतायुतप्रयुताः	II. ६१८	स्थूणोर्णे नपुंसके	II. ५९९
शष्कुलिराजि-	II. ६००	सक्तवाज्योक्	II. ६००
शिरीषशीर्षि-	II. ६११	ह	
शीलमूलमङ्गल-	II. ६१८	हस्तकुन्तान्त-	II. ६१३
शुक्रमदेवतायां	II. ६११	हृदकन्दकुन्द-	II. ६१३

॥ इति पाणिनिसूत्रव्याख्यालिङ्गानुशासनसूची समाप्ता ॥

APPENDIX V

* गणानुक्रमणी *

—: * :—

	संयु.	पृष्ठ.	सूत्र.		संपुट.	पृष्ठ.	सूत्र.
				उद्गात्रादि:	I.	५४६.	१७९४
अ				उरःप्रभृतीनि	I.	२८२.	८८९
अक्षयतादि:	I.	४९४.	१५६९				
अजादि:	I.	१.	४५४	ऊ			
अजिरादि:	I.	३७०.	१०४१	ऊर्वादि:	I.	२१८.	७६२
अण्डादि:	I.	२५९.	८३६				
अध्यात्मादि:	I.	४६९.	१४३७	ऋश्यादि:	I.	४३५.	१२९२
अनुशक्तिकादि:	I.	४६९.	१४३८				
अपूपादि:	I.	५१५.	१६६४	ऐषुकार्यादि:	I.	४३२.	१२६३
अरीहणादि:	I.	४३५.	१२९२				
अर्धर्चादि:	I.	२४६.	८१६	क			
अर्शादि:	I.	६०८.	१९३३	कच्छादि:	I.	४४८.	१३५७
अश्मादि:	I.	४३५.	१२९२	कण्डादि:	II.	१२६.	२६७८
अध्वपत्यादि:	I.	३८४.	१०७३	कन्त्र्यादि:	I.	४४०.	१३१५
				कथादि:	I.	५११.	१६५४
आ				कम्बोजादि:	I.	४१२.	११९४
आकर्षादि:	I.	५७७.	१८६४	कर्णादि:	I.	५५९.	१८२५
आद्यादि:	I.	६६०.	२१११	कर्णादि:	I.	४३६.	१२९२
आपदादि:	I.	४४७.	१३४०	कल्याण्यादि:	I.	३९५.	११३१
आहिताभ्यादि:	I.	२९०.	९००	काशादि:	I.	४३५.	१२९२
				काश्यादि:	I.	४४७.	१३४०
इ				किंशुलकादि:	I.	३६९.	१०३८
इरिकादि:	I.	३७७.	१०५१	किसरादि:	I.	४९९.	१६०३
इष्टादि:	I.	५८०.	१८८८				
				कुक्कुट्यादि:	I.	२५९.	८३६
उ				कुमुदादि:	I.	४३५.	१२९२
उत्करादि:	I.	४३९.	१३०९	कुमुदादि:	I.	४३६.	१२९२
उत्सङ्गादि:	I.	४९३.	१५६५				
उत्सादि:	I.	३८५.	१०७८	कुम्भपद्यादि:	I.	२७९.	८७८

कुर्वादि:	I. ४०७. ११७५	तिकादि:	I. ४०७. ११७८
कृतादि:	I. २०७. ७३८	तिष्ठद्गुपभृति:	I. १७४. ६७१
कृशाश्वादि:	I. ४३५. १२९२	तुन्दादि:	I. ६०४. १९२४
कोटरादि:	I. ३६९. १०३८	तृणादि:	I. ४३५. १२९२
क्रमादि:	I. ४३३. १२७१		
क्रौञ्च्यादि:	I. ४१२. १२००	द	
क्षिपकादि:	I. ९. ४६४	दण्डादि:	I. ५२५. १७३१
क्षुभ्नादि:	I. २३८. ७९२	दधिपयआदि:	I. ३०६. ९१८
		दिगादि:	I. ४६६. १४२९
ख		दृढादि:	I. ५३९. १७८७
खलादि:	I. ४३२. १२६०	द्वारादि:	I. ४५५. १३८६
		द्विदण्ड्यादि:	I. २७३. ८६७
ग			
गम्यादि:	II. ५२१. ३१७१	न	
गर्गादि:	I. ३९१. ११०७	नडादि:	I. ३९०. ११०१
गवादि:	I. ५१५. १६६२	नडादि:	I. ४३९. १३१०
गवाश्वादि:	I. ३०३. ९१५	नद्यादि:	I. ४४१. १३१७
गहादि:	I. ४४८. १३६२	नन्द्यादि:	II. २३९. २८९६
गिरिनद्यादि:	I. ३७९. १०५४		
गुडादि:	I. ५११. १६५५	प	
गौरादि:	I. २६. ४९८	पक्षादि:	I. ४३६. १२९२
ग्रहादि:	II. २३९. २८९६	पचादि:	II. २३९. २८९६
		परदारादि:	I. ४८८. १५४९
च		पर्पादि:	I. ४९१. १५५८
चतुर्वर्णादि:	I. ५४३. १७८९	पलाशादि:	I. ४८२. १५२१
		पात्रेसमितादि:	I. २००. ७२५
छ		पामादि:	I. ५८९. १९०७
छेदादि:	I. ५२४. १७२९	पारस्करादि:	I. ३८२. १०७१
ज		पार्श्वीदि:	II. २६०. २९२९
ज्योत्स्नादि:	I. ५९२. १९१०	पाशादि:	II. ४३०. १२५८
		पिच्छादि:	I. ५८९. १९०७
त		पील्वादि:	I. ५५९. १८२५
तक्षशिलादि:	I. ४७७. १४७३	पुरोद्विवादि:	I. ५४५. १७९३
तसिलादि:	I. २५६. ८३६		
घारकादि:	I. ५६४. १८३७		

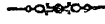
पुष्करादिः	I. ६११. १९४१	माशब्दादिः	I. ४८८. १५४८
पृथ्वादिः	I. ५३७. १७८४	मूलविभुजादिः	II. २५५. २९१९
पृषोदरादिः	I. ३६५. १०३४		य
प्रकृत्यादिः	I. ७५. ५६१	यवादिः	I. ५८३. १८९७
प्रगद्यादिः	I. ४३६. १२९२	याजकादिः	I. १८८. ७०३
प्रज्ञादिः	I. ६५७. २१०६	यावादिः	I. ६५५. २०९७
प्रतिजनादिः	I. ५०९. १६५१	युवादिः	I. ५४७. १७९५
प्रभूतादिः	I. ४८८. १५४८		र
प्रियादिः	I. २५४. ८३१	रजतादिः	I. ४८४. १५३२
प्रेक्षादिः	I. ४३५. १२९२	रसादिः	I. ५८२. १८९५
प्लक्षादिः	I. ४८५. १५४२	राजदन्तादिः	I. २९४. ९०२
	ब	राजन्यादिः	I. ४३२. १२६२
बलादिः	I. ४३६. १२९२	रेवत्यादिः	I. ४०६. ११६९
बलादिः	I. ६१२. १९४२		ल
बह्वादिः	I. ३५. ५०३	लोमादिः	I. ५८९. १९०७
बाह्वादिः	I. ३८९. १०९६	लोहितादिः	II. ११५. २६६८
बिदादिः	I. ३९१. ११०६		व
बिस्वादिः	I. ४८१. १५१६	वराहादिः	I. ४३६. १२९२
ब्राह्मणादिः	I. ५४०. १७८८	वसन्तादिः	I. ४३४. १२७३
	भ	विनयादिः	I. ६५६. २१०२
भस्त्रादिः	I. ४९३. १५६६	वेतनादिः	I. ४९२. १५६२
भिक्षादिः	I. ४२१. १२४४	व्याघ्रादिः	I. २०६. ७३५
भिदादिः	II. ५६१. ३२८१	त्रीह्यादिः	I. ६०१. १९२३
भीमादिः	II. ५२२. ३१७३		श
भृशादिः	II. ११४. २६६७	शरदादिः	I. १७६. ६७७
भौरिव्यादिः	I. ४३२. १२६३	शरादिः	I. ३७१. १०४२
	म	शरादिः	I. ४८३. १५२४
मध्वादिः	I. ४३७. १३०५	शर्करादिः	I. ६४९. २०६२
मनोज्ञादिः	I. ५५०. १७९८	शाकपार्थिवादिः	I. २०८. ७३९
मयूरख्यंसकादिः	I. २१३. ७५४	शाखादिः	I. ६४८. २०५८

शाङ्करवादिः	I. ९. ५२७	साक्षात्प्रभृतिः	I. २२०. ७७५
शिवादिः	I. ३९१. १११५	सिध्मादिः	I. ५८६. १९०४
शुभ्रादिः	I. ३९४. ११२६	सिन्ध्वादिः	I. ४७७. १४७३
शौण्डादिः	I. १९९. ७१७	सुखादिः	I. ६०९. १९३७
श्रेण्यादिः	I. २०७. ७३८	सुखादिः	II. १२१. २६७४
	स	सुतङ्गमादिः	I. ४३६. १२९२
सख्यादिः	I. ४३६. १२९२	सुषामादिः	I. ३६२. १०२२
सङ्कलादिः	I. ४३५. १२८७	सुल्लातादिः	I. ४८८. १५४९
सङ्काशादिः	I. ४३६. १२९२	स्थूलादिः	I. ६४९. २०७५
सन्तापादिः	I. ५३०. १७६५	स्वागतादिः	I. ४८८. १५४९
सन्धिबेलादिः	I. ४५६. १३८७		ह
सपत्न्यादिः	I. २४. ४९२	हरीतक्यादिः	I. ४८६. १५४६
सम्पदादिः	II. ५५६. ३२७२	हस्त्यादिः	I. २७९. ८७७

॥ इति पाणिनिसूत्रव्यख्या गणानुक्रमणी समाप्ता ॥

APPENDIX VI

* गणसूत्रसूची *

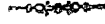


	अ	सं. पृ.		द	सं. पृ.
अज्ञात्कल्याणे		I. ५९०	दुकोः कुक् च		II. ४८५
अर्थान्नजः		I. २८२	देवस्य च		II. ४४८
	आ			न	
आख्यातमाख्यातेन		I. २१३	नृनरयोर्वृद्धिश्च		I. ५०
आचार्यादणत्वं च		I. ५१७		ष	
आपदादिपूर्वपदात्		I. ४४७	पथः पन्थ च		I. ४३६
आपदादिपूर्वपदात्		I. ४५३		भ	
	उ		भोज क्षत्रिये		I. ४१२
उपायात् ह्रस्वत्वञ्च		I. ६५६		म	
	ऊ		माला क्षेपे		I. ६०१, ६०९
ऊधसोऽनङ् च		I. ५१५		र	
	क		राजासमासे		I. ५४५
कमेर्बुक् च		II. ४०६		ल	
कुञ्जनस्य परस्य		I. ४४८	लङ्गेर्वृद्धिश्च		II. ४०६
कुटिकशिकौतिभ्यः		II. ४०६	लङ्गेर्वृद्धिश्च		II. ४८४
कृदिकारादक्तिनः		I. ३६		व	
कूपेस्संप्रसारणञ्च		II. ५६१	वातदन्तवलल्लाट-		I. ५८६
कौतेर्नुम् च		II. ४८७	वेणुकादिभ्यश्छण्		I. ४४८
	च			श	
चतुर्वेदस्योभयपद-		I. ४५३	शुनः संप्रसारणं वा		I. ५१५
चरेर्नुम् च		I. ४७४	शृणादेर्दुवृद्धिश्च		II. ४८५
				स	
	त		संख्यापूर्वं रात्रं क्लीबम्		I. २४४
तक्षत्रलोपश्च		I. ४३९	सुराया अहौ		I. ६४९
तमेर्बुवृद्धिश्च		II. ४८४	सूत युवत्याम्		I. ४१२

॥ इति पाणिनिसूत्रव्याख्यागणसूत्रसूची समाप्ता ॥

APPENDIX VII

* उदाहरणश्लोकसूची *



	सं.	पृ.		सं.	पृ.
अ			अमीनवरिवस्यंश्च	II.	१२२
अंशुपाणिभिरतीव	II.	३१९	अग्न्याहितजन-	I.	२९१
अकरोच्च तदौर्ध्व-	I.	४७०	अग्रजेन प्रयुक्ताशीः	I.	५६४
अकरोदचिरेश्वरः	I.	६६३	अग्ने गतेन वसति	II.	२३७
अकुप्यदिन्द्रजित्तत्र	I.	४२०	अग्नेगावा च	I.	२३२
अकृतस्वसध	II.	१३९	अघानि ताटका तेन	I.	६६
अकृत्रिमत्वचरण	I.	४२१	अङ्गदेनाहसातां	I.	२९९
अकृत्वा हेलया	II.	५८०	अचिरादुपकर्तुः	I.	६५६
अकृष्टपच्याः	II.	२२८	अचिराद्यज्वभिर्भागं	I.	६०६
अकोकूयिष्ट तत्	I.	६३	अचीकरचारु हयेन	I.	६१
अक्लेद्यमसिना-	II.	२१७	अच्छैत्ताञ्च महात्मानौ	II.	८
अक्षारिषुः शराम्भांसि	II.	८	अजगणन्गणशः	II.	९२
अक्षीणवक्तृशशि-	I.	६२७	अजनि पुनस्समीक-	I.	६२९
अक्षेमः परिहासः	I.	६१५	अजिग्रहतं जनकः	I.	३१६
अक्ष्णोः पतन्नील-	II.	४११	अजिग्रपंस्तथैव	II.	५८
अक्ष्वेलिताराव-	I.	२८७	अजिह्वमोजिष्ठं	I.	६४०
अखण्डितं प्रेम	I.	१९८	अजिह्वदत्	II.	८९
”	II.	२०१	अज्ञवन्नोत्सहेथाः	II.	२०७
अखिद्यतासन्नमुद्रम-	II.	५६८	अज्ञातदोषैर्दोषज्ञैः	I.	४९७
अगस्त्याज्ञासधः	I.	६६८	अटाट्यतावमत्य	II.	१०४
अगाधत ततः	II.	१	अटाट्यमानोऽरण्यानी	I.	४०
अगूढगाढस्तन-	I.	३८८	अणीयसे विश्व-	I.	६७३
अगूढहासम्फुट	II.	३३	अतत्स्वरच्च तान्	II.	९५
अग्निचित्सोमसुत्	II.	२३३	अतन्द्रिता सा	I.	५६७
अग्निष्टोमादिसंस्थे	I.	३०८	अतस्तम्भदयं	II.	२४

अताय्यस्योत्तमं	II. १९६	अथ ते मुनयः	I. ५६५
अतिकायाद्विना	II. १०७	अथ ददृशुरुदीर्ण-	I. २८
अतिकोमलमेकतः	I. ६४२	अथ ददृशुरुदीर्ण-	I. २६४
अतिप्रियत्वान्न हि	I. २३०	अथ दशरथस्तनयैः	II. ९
”	II. २९०	अथ दशरथेन	II. ३८१
अतियाति नः सतृष-	I. १४९	अथ धूमामिताप्राक्षं	I. ४००
अतिशयपरिणाह-	II. ३९०	अथ नलस्य गुणं	II. ३१
अतिशयितसुरा-	I. २९३	अथ पथि गमयित्वा	I. ३२०
अतिसुरभिरभाजि	I. ५३७	अथ पथि गमयित्वा	I. ५६६
अतीते वर्षुके काले	I. १३९	अथ पुरुजवयोगात्	I. ६३४
अतुल्यमहसा	II. २६४	अथ प्रजानामधिपः	I. ९१
अतुषत्पीठमासन्ने	II. ३२	अथ प्रयत्नोन्नमिता-	I. १६९
अतुष्यन्नमराः	II. १६	अथ प्राचेतसोपज्ञं	I. २४९
अतौत्सीद्द्रुदया	II. ५८६	अथ बाणेन जविना	I. २३२
अत्यन्तबाल्यात्	I. ६४४	अथ ब्रह्मशिरोऽस्त्रस्य	I. ३५३
अत्रानुगोदं मृगाया	I. १७२	अथ भीमभुजेन	I. ३१८
अथ कदाचन	II. ६१७	अथ भीमसुता-	II. ४३३
अथ कदाचित्	II. ११७	अथ भूतानि वार्त्रघ्न-	II. ४३
अथ कदाचिदपरि-	II. ४५६	अथ मदनवधूरूप-	I. ४६०
अथ कनकपतत्र-	II. ३४	अथ मद्रनायक-	II. ४२६
अथ क्लृमादनिकाणा	II. ५४७	अथ मिथिलां प्रति	II. ३९७
अथ गरुडवलीमुख-	II. ५००	अथ मुदा कथितात्म-	I. ३३४
अथ जगदुरनीचैः	II. १४७	अथ मुहुर्बहु-	II. २७५
अथ जयद्रथ-	I. ५७१	अथ मौलिगतस्येन्द्रोः	I. ३४
अथ जातुषाल्य-	I. ४८२	अथ यथाविधि	I. ४७०
अथ तथेत्यभ्युपगम्य	II. १३४	अथ यन्तारमादिश्य	I. ५०३
अथ तमुवाच	II. २७७	अथ रिरंसुममुं	I. १६४
अथ तीक्ष्णायसैः	I. ६६४	अथ रोघसि	II. ८२
अथ तेन	II. ५९६	अथ लक्ष्मणानुगत-	I. ५९०
अथ तेन दशाहतः	I. २०४	अथ वत्स, गोपुर	I. ५०२

अथ वा कृतवाग्द्वारे	II. ५०२	अथैकधेनोरपराध-	I. २१
अथ वा भवतः प्रवर्त-	I. १२८	अथोच्चकैर्जरठ-	II. १६९
अथ विदितवृत्तान्ता	II. ४९४	अथोत्तस्थे रणाटव्यां	I. ५३५
अथ विदितवृत्तान्तैः	II. ३२१	अथोपनीतं विधि-	I. २८९
अथ वीचिचयच्छन्न-	II. ४०४	अथोपशरदेऽपश्यत्	I. १६६
अथ वैतानिकात्	I. ५४५	अथोरगाख्यस्य पुरस्य	I. १६
अथ श्रिया भर्त्सित-	I. ५०६	अदिदीपत्ततः	II. ८९
अथ संपततः	I. २६५	अदिहैश्वन्दनैः	II. १२५
अथ स ललित-	I. २७५	अदूरवर्तिनीं सिद्धिं	I. ३६
अथ स विषय-	I. ४११	अदक्षताम्भांसि	I. २७८
अथ सान्द्रसान्ध्य-	I. ४५६	अदेवीह्यधुभोगानां	I. ११५
अथ सा पुनरेव	I. ४२	अदोहीव विषादः	II. १९४
अथ सावित्तः	II. ४०७	अद्मो द्विजान्देव-	I. १२२
अथ सेनान्यमिच्छद्भिः	II. १२	अद्य ते सविधं	II. ४३७
अथ स्फुरन्मीन-	II. १५६	अद्य प्रभृत्यवनताङ्गि	I. १०२
अथाम्रयमहिषी	II. २९०	अद्य सीतामया	I. ७३
अथाङ्गदाश्लिष्ट-	II. ५०५	अद्राष्टां तं रघुव्याघ्रौ	II. ६४
अथाञ्चितोरस्कं	II. ३२२	अद्रेः शृङ्गं हरति	I. ६७३
अथाजिनाषाढ-	I. २९१	अधरीचकार च	I. १०६
अथाथर्वनिधेः	I. १५१	अधर्मान्नात्रसः	II. २७
अथानुकूलश्रवण-	II. ३५४	अघारि पद्मेषु	I. ४५४
अथानुकूलान्	I. २६९	अधिकं शशुभे	I. ४७३
अथान्तरेणावट्ट	I. ५१४	अधिज्यचाप-	I. १५३
अथाम्यर्च्य विधातारं	I. २९४	अधिरजनि जगाम	II. २५७
अथार्धमधुपर्काद्यं	I. ६५३	अधि रामे प्रराक्रान्त-	I. १५४
अथार्धरात्रे स्तिमित	I. १५६	अधिरुह्य पुष्प-	II. १६
अथावासं शान्तेः	II. ४१५	अधिलवङ्गममी	I. ५९८
अथास्तमासेदुषि	II. ५४५	अधीतिबोधाचरण-	I. ६१६
अथास्मिन्नमुना	II. २७२	अधीयन्नात्मवद्वियां	I. ३८२
अथेतरे सप्त रघु-	I. २५६	अधुनीत स्वगः स	I. २१६

अध्यगीष्टार्थशाल्वाणि	II. २९	अनुरागवन्तमपि	I. १९७
अध्यध्वमारूढवते	I. १५८	अनुलसदिनकर-	I. ५९७
अध्यायच्छक्रजिद्भ्रक्ष	I. ३९०	अनृतोद्यं न	II. २२५
अध्यासामासुरुत्तुङ्ग-	I. ६४	अनेकराजन्य	I. २७८
अध्यासिसिषमाणे	II. ६	अनेकशो निर्जित-	I. ४२४
अध्यासीद्वाघवस्य	II. १९०	अनेन सम्बन्धमुपेत्य	I. ६३२
अध्यास्य चाम्भः	I. ६४८	अनैषघायैव जुहोति	I. ११८
अध्वरेष्वग्निचित्वत्सु	I. ४१८	अन्तःपुरेषु विहरन्	I. ८४
अध्वरेष्विष्टिनां पाता	I. १४७	अन्तकः पर्यव-	II. १४२
अनंसीद्भ्रूभरेणास्य	II. ३६	अन्तर्घत्स्व रघु-	II. ५७५
अनन्तरमपक्रान्त-	I. ६१२	अन्वर्णो गिरि-	II ३२७
अनन्तरं स्ववशा	I. ४३२	अन्यूनोन्नतयोः	I. ४७८
अनन्यभाजं	I. २५९	अन्येद्युरब्धिमिलितैः	I. ५४६
अनपेक्ष्य गुणागुणं	I ३०६	अन्येद्युरात्मज-	II. २९५
अनभ्राणां समुद्धर्तुः	I. ४१०	अन्येद्युरात्मानु-	I. ६२०
अनयोर्बलयोर्महा-	I. ९२	अन्येन पत्या त्वयि	II. ४९६
अनर्दिषुः कपिव्याघ्राः	II. ६३	अन्योऽयं स्म व्यति-	I. ५८४
अनरूपदग्धारि	II. २९३	अन्योन्यरक्तमनसा	I. ५०१
अनाकृष्टस्य विषयैः	II. ५६१	अन्योऽन्येषाम्	I. ६७४
अनादरोपात्त-	I. ३४८	अपचित्तकुसुमा	II. ३३०
अनिमिषभुवने	II. २८८	अपथ्यमायतौ	II. ४६
अनिमिषमविरामा	I. २०१	अपदान्तरञ्च	I ६०२
अनिलोडितकार्यस्य	I. ५००	अपनीतशिरस्त्राणाः	I. ३७२
अनुकूलमस्य च	I. २९२	अपनेयमुदेतुं	I. ४७५
अनुगिरमृतुभिः	I. १५९	अपमन्युस्ततः	I. २५३
अनुजज्ञासता	II. १७५	अपयन् घनुषः	I. ३३६
अनुदेहमागत-	I. १६२	अपराहृशीतल-	I. १९६
अनुनयमगृहीत्वा	II. ३८४	अपरेद्युर्निलिल-	I. ६२१
अनुपदमि	II. ८५	अपलापयमानस्य	II. ७०
अनुपयौ विविधोप-	II. ४७५	अपशङ्कपङ्क-	I. ५८८

अपशूलं तमासाद्य	I. ५५३	अभिश्त्रु संयति	I. १७०
अपि कथमसौ	I. ३७३	अभिषिषेणयिषु	II. ११
अपिकुशवममर्त्याः	II. ४३७	अभिप्यन्तं कर्षिं	II. १०
अपि क्रुषामावसतेः	I. ३	अभीषयन्त ये	II. ९६
अपि चेदानीं पटीर-	I. ६४६	अभून्नृपो विवुष-	I. १८६
अपि तत्र रिपुः सीतां	I. ६१८	अभैषुः कपयः	I. २००
अपित्वदावर्जित-	I. १४५	अभ्याजतोऽभ्यागत-	I. २१२
अपि प्रसन्नेव	I. ५७५	अभ्ययतस्सन्त-	II. ४२१
अपिबदियममन्त्रे	I. १०५	अभ्रंलिहस्य	I. ४९९
अपि स्तुह्यपि सेध	I. ७२	अमनोहरतां यती	I. ९६
अरूजयंश्चतुर्वक्त्रं	II. २७	अमर्षो मे परः	II. २०७
अपूपुजन्विष्टरं	I. ३३९	अमितंपचमीशानं	I. २२७
अपृष्टो नु ब्रवीति	II. २०३	अमितं मधु तत्	II. २३६
अपौहद्वाणवर्षं	II. ८०	अमी तटसमीप-	II. ४७६
अप्यग्रणीर्भिन्त्र-	II. २९९	अमी ततस्तस्य	I. ५६९
अप्पर्धमार्गे	I. ६१०	अम्भश्च्युतः कोमल-	II. ४४९
अप्रतिस्तब्धविक्रान्तं	II. ४४	अम्भोधरोदर-	I. ५८६
अप्रासन्नूतनशर	II. ४७२	अमुप्य दोर्भ्यामरि-	II ६०६
अवभ्राजत्	II. ८९	अमुप्य विद्या	I. २४२
अविभ्रजत्	II. ८९	अमूहशं तु तव	I. ३६१
अढ्यौ वानरपातित-	I. ७८	अमृडित्वा सहस्राक्षं	II. ५७७
अमायत यथार्केण	I. २६९	अम्बरं विनयतः	II. १६०
अमावे भवतां	II. ५६७	अयं कालः काल-	I. ६१३
अभिज्ञानं गृहीत्वा	II. ५४०	अयं तु प्रांचेतसीयं	I. ५७९
अमितापदसंपदं	II. १०२	अये भगवान्	II. ४२३
अमितिग्मरश्मि	I. १७२	अयं महात्मा तपसः	I. ५७
अभिद्यौतिष्यते	I. ७१	अयं मृदुमृणालिनी	I. ४९०
अभिन्यविक्षथास्त्वं	I. ६४	अयं शैलाघात-	II. ५३६
अभिरश्मिमालि	I. ५७४	अयं सुजातोऽनु-	I. १७३
अभिवीक्ष्य सामिहृत-	I. १८२	अयमतिजरठाः	I. ३०

अयमपि किष्किन्धा-	I. ३९५	अवगम्य कधीकृतं	II. २६६
अयमयोगिवधु-	II. ५८१	अवग्राहे यथा वृष्टिं	I. ३७०
अयमसुखयदेवं	II. १२२	अवचयपरिभोग-	II. ३३९
अयमहमहर्षति-	II. ४०९	अवदत्तं विदत्तं	II. ३३३
अयशोभिदुरा-	II. ३६९	अवधीर्यं धैर्यकलिता	I. १६
अयि किं ब्रवीमि	II. ४३९	अवधृत्य दिवोऽपि	I. ४२१
अयि सकल-	II. २५४	अवन्तिनाथोऽयं	II. ४५२
अयुक्तरूपं किमतः	I. ६४१	अवभृथेऽवसिते	II. ४२३
अये प्राभातिकी	I. ४५३	अवलोक एव	II. ५४
अये प्रसन्नोज्ज्वला-	I. १५२	अवश्यपाठ्यं पवसे	II. २३४
अरण्ययाने सुकरे	II. १७७	अवश्यमन्येषु	II. २३७
अरमयन्भवनात्	II. ३७४	अवश्यायकणासाव-	II. २४५
अरिष्टशय्यां परितो	I. ६७	अवसायो भविष्यामि	II. २४६
अरुणजलजराजी	II. ५३०	अवसाव नगोन्द्रेषु	II. २००
अरुणिताखिल-	II. २५०	अवहितहृदयः	I. ५३६
अरे ब्रह्मबन्धो	I. ३९४	अवाक्छिरसमुत्पादं	I. २८०
अरोदीद्राक्षसानीक	I. ८३	अवादीन्मां किमित्याहो	II. ८
अर्चनाभिरुचितोच्च	I. १६७	अवाद्वायुः	II. ८७
अलं क्लिशित्वा	II. ३२४	अवाप्यते वा किमित्यत्	I. २७९
अलं च ते राम-	I. ३०९	अविज्ञातप्रबन्धस्य	II. ५९६
अलं महीपाल तव	I. ८०	अविभाव्य तारकं	II. ४४९
अलं सजन् धर्म-	I. ७४	अविरलपुलकः	I. १६२
अलकेशयोषिदलके-	I. ३३७	अविलंध्य विकर्षणं	II. ५५५
अलमिष्टा मखान्	II. १४५	अविवेष्टन्तृपा-	II. ९५
अलमेष विलोकितः	II. ५२६	अव्यग्रमुपतिष्ठस्व	I. २८१
अलम्बुसायामिक्ष्वाकोः	II. ४०८	अव्याहतक्षिप-	I. ५०६
अलसललितमुग्धा-	I. २२२	अशक्नुवन् सोढुमधीर-	II. ३२
अलसैर्मदेन सुदृशः	I. ६४५	अशप्यन्निहुवानः	I. ८३
अलोठिष्ठ च	II. २५	अशिथिलमपरा	II. १२
अवकाशमाशु	I. २७५	अशिश्नवन्नात्ययिकं	I. ५९

अशेषतीर्थोपहृताः	I. २	अस्त्रामास तृणं	II. ११३
अश्च्योतद्गुविंरं	II. २७	अस्त्रैस्समानामति-	II. ३५९
अश्रीतपिबतीयन्ती	I. १५३	अस्पन्दिष्टाक्षि	II. ३३
अश्वान्विभीषणः	I. ३४	अस्मद्गोलमहत्तरः	I. ५८४
अष्टवृष्टां महाशक्तिं	II. १८४	अस्मिन्नगृह्यत	II. ३७७
असंप्राप्ते दशग्रीवे	I. १४८	अस्मिन्पुरा पुरभिदः	II. ४६३
असंविदानस्य	II. १५१	अस्मिन्माह्वयवतः	II. २९४
असंस्कृत्रिमसंव्याना	I. ३७२	अस्मिन्यशःपौरुष-	I. ३२८
असकलकलिका-	II. ३४५	अस्यदन्दिन्दुमणयः	II. ३४
असहन्धुवघोपज्ञं	I. २४९	अस्य निर्वर्त्यं कर्तव्यं	I. ३८३
असह्यपीडं	II. २७१	अस्य प्रयाणेषु	II. २६३
असह्यविक्रमः सद्यं	I. १८७	अस्यां खलु नगर्यां	I. ६५४
असितमेकसुरा-	I. ४६२	असत्सच्चाहतः	I. ६२
असीतो रावणः	I. ७२	अस्त्राक्षुरसं करणं	I. ३६५
असुरसमरवेला-	II. १६९	अहं तु शुश्रुवान्	I. १३३
असुरस्त्वया	II. १४९	अहं न्यवधिषं	I. ९९
असूत सद्यः कुसुमानि	I. १०२	अहं रामश्रियः	I. २९१
असृष्ट यो यश्च	I. ९६	अहं वैश्यस्य शूद्रायां	I. २
असृष्ट यो यश्च	I. ६१८	अहं शूर्पिणत्वा	I. ५८१
असौ कुमारस्तं	II. ३३५	अहं स्वप्नक्	II. ३७५
असौ दधदभिज्ञानं	I. १०९	अहमन्तकरः	II. २६५
असौ महाकाल-	I. ५०८	अहमेव मतो महीपतेः	I. १९२
असौ महेन्द्रद्विप-	I. २०३	अहह यथा	I. ५१०
असौ शरण्यः	I. ५०९	अहतादनपत्रपः	I. ५००
असौ सीरध्वजः	I. १००	अहो तपःकरूप-	II. १९८
अस्ति प्रशस्तविभवैः	I. ५४४	अहो नरपति-	I. ३५८
अस्तुबन्वन्दिनः	I. ३०५	अहो यतः प्रमृति	I. ४२५
अस्तृणादधिकं	I. ७६	अहाय यावन्न	I. ५७९
अस्त्रमात्मसमनाम-	I. ४८२		
अस्त्रवेदमधिगम्य	I. ३९१	आं देवि आम्	I. ३६९

आ

आहिषातां रघुव्याघ्रौ	I. ४०४	आतिथेयीमथासाद्य	I. १३
आहिष्ट तानसंमान्य	II. ५९	आतिथ्यमेभ्यः	I. ६३८
आः कष्टं बत ही	II. ४३१	आतिष्ठद्गु जपन्	I. १५१
आः पाप क्षत्रियायाः	I. ४१	आत्मनः परिदेवध्वे	I. ३५९
आकर्ण्य क्षितिप-	II. ५२४	आत्मनीनमुपतिष्ठते	I. ५१८
आकीर्णं बलरजसा	I. ४१३	आत्मम्भरिस्त्वं	I. ११७
आकुञ्चिताभ्यामथ	I. १६०	आत्मानमपजानानः	I. ५६९
आकुलश्चलपत्त	I. ४५४	आमोदयः परज्यानिः	I. २१८
आक्रम्यैकामअपादे-	I. १००	आत्रिकूटमकार्षुर्ये	I. २६५
आरुयन्मुनिस्तस्य	I. १३३	आदरेण गमं चक्रुः	II. ५४३
आरुयन्मुनिस्तस्य	II. ६३	आदाय तत्सगुण-	I. ९७
आरुयातासि हतं	II. ३६४	आदाय भीममति	I. ५८६
आगच्छतोऽनूचि	I. ३७७	आदिक्षदादीप्त	I. ६४२
आगताद्यवसितेन	I. ६५८	आदिदेश स	II. १६५
आवूर्णिष्ठां क्षतौ	I. ४२०	आदिदेशाथ	II. २९२
आन्नन् मेरीः	II. ५४५	आदिष्टवर्मा	II. २५३
आप्राय श्रमज-	I. ४४४	आहत्यस्तेन वृत्येन	II. २२७
आचाम्यं सन्ध्योः	II. २३५	आघावन्तः संमुखं	I. १६९
आचिवयाते च मूयः	II. ७२	आधौ सिद्धौषधि-	I. २३
आचिचाय स तैः	II. ३१	आननेन शशिनः कलां	I. ११
आच्छादितायत-	II. ३२९	आनाकलोकपरि-	II. ५०१
आच्छाद्य पुष्पपटं	II. २२	आनाभेस्सरसि	II. ४१०
आजगाम सः	I. ६४४	आपादपद्मप्रणताः	II. ४८४
आजघ्नुस्तूर्य-	II. १४७	आपादलम्बिजट	I. ३९
आजन्मब्रह्मचारी	II. १७८	आपिङ्गरुक्षोर्ध्व	I. ५८५
आजिघ्रति प्रणत-	I. ४६६	आपिञ्जरा वद्धरजः	I. ५८९
आज्ञां कारय रक्षोभिः	I. ६२	आपीतमधुका	I. २६९
आढ्यङ्करणविक्रान्तः	I. १३५	आपीनभारः	II. ३३१
आतङ्कपीडा-	II. ४७३	आपृच्छस्व प्रिय-	II. १३७
आतपे धृतिमता	I. ५६५	आपृच्छद्य ते तदनु	I. २७२

आसया तर्जिताः	I. ७३	आवर्तगर्तिसंभ्रान्त-	II. ४७७
आप्यानः स्कन्ध-	I. ३९२	आशङ्कमानो वैदेहीं	I. ३६०
आबद्धप्रचुर-	I. ३५०	आशामीशानबन्धोः	I. ३१
आबद्धभीमभ्रुकुटी	II. ६०	आशितंभवमुत्कृष्टं	I. २२९
आमिक्षीयं दक्षिरीं	I. ३०५	आशीर्भिरभ्यर्च्य	I. २७४
आमुक्ताभरणः	I. ६०६	आश्रुषन्स	II. ४७
आमृशद्विरमितः	II. ३४८	आश्रयं यच्च यत्र	II. २०९
आयान्तीनामविरत-	I. ४२४	आश्रयस्थूललक्षं	I. ५१०
आयासादलघुतर-	I. १७०	आश्रुतः श्रुत-	II. १६७
आयुषस्सन्ततिं	II. ४४२	आश्लिष्टमूर्ति	II. १२०
आयोधने स्थायुकं	II. ३६२	आसक्तभरणीकाशै	I. ३७४
आरक्ष मग्गमव	II. ६९	आसन्नद्विपदवी	I. ८५
आराध्यै न शरवण-	I. २८९	आसां जलस्फालन-	II. ३७०
आ रामदर्शनात्पाप	I. ७१	आसादितस्य तमसा	II. ४६०
आरूढः पतित इति	I. ३८	आमिष्ट बैकत्र शुचा	I. २०८
आरूढः पतित इति	I. ३८	आसीना तटमुवि	I. ४
आरूढे धामर्कबिंबे	I. ४३२	आसेदुषां गोत्र	II. २२
आर्चीद् द्विजातीन्	I. ६३७	आस्कन्दलक्ष्मणं	II. ८०
आर्छन् वामं मृगाः	I. ११६	आस्तिवयशुद्धमवतः	I. २७२
आर्द्रिकेसरसुगन्धि	I. २	आस्ते सरन् स	I. ११६
आर्यार्यान्वेषणा	II. ५६४	आस्थानसीम्नि तनया	I. ६
आरुप्यालमिदं	II. ५६२	आस्माकी युवति	I. ४५०
आलवालवलयेषु	I. ५८६	आस्त्व साकं मया	I. ६३
आलापकालसम-	II. ५३९	आहोपुहषिकां	I. २१४
आलापैस्तुलित	II. ६६	आह्रास्यते विशङ्कः	II. ४१
आलोकयत्स	II. ९७		
आलोकयामास	I. २९५	इक्षुच्छायानिषादिन्येः	I. १४
आलोक्व यातुशव-	I. ५८९	इच्छ स्नेहेन दीव्यन्ती	I. ७३
आलोचयन्तः	II. ५३३	इच्छा मे परमानन्देः	II. २११
आलोलपुष्करमुखः	I. १७८	इतः पौरस्त्यायां	I. ४४२

हतः स्म मित्रावरुणौ	I. ३०७	इत्थं विदितवृत्तान्ते	I. ६५५
इतरानपि क्षितिभुजः	I. २५१	इत्थं विलप्य	II. ३९८
इतरेऽपि रघोर्वश्या	I. २२	इत्थं व्रतं धारयतः	II. ४३३
इतरो रावणादेष	I. १०१	इत्थं सोदरदायाद-	II. ६१४
इतस्ततोऽस्मिन्	II. ४२९	इत्थङ्कारं रहसि	I. ३२८
इति कियद्वचसैव	I. १८२	इत्थमत्र विततक्रमे	I. ५१३
इति चिन्तावतीं	I. १०८	इत्थममुं विलपन्तं	II. ४४०
इति चैनमुवाच	I. ५६५	इत्थमेतन्महातीर्थं	II. १७८
इति तस्य	II. २९५	इत्यपास्तमल-	I. ५१०
इति तत्तदा	II. २८२	इत्यसङ्कोचं	II. ४५५
इति निश्चितप्रिय-	II. १६३	इत्याकर्ण्य क्षितीशः	II. ३६३
इति पूर इवोदकस्य	I. ३३६	इत्यासवचनात्	II. १६०
इति प्रगरुमं	I. ५८९	इत्याप्रसादादस्या-	I. १६९
इति प्रणम्योत्थितान्	I. ५९४	इत्याश्वासितवतः	II. ३६८
इति प्रतिश्रुते राज्ञा	I. ६०	इत्युक्त एष	II. २५२
इति ब्रुवन्तं तमुवाच	I. १९०	इत्युक्तवत्या निहिता-	I. १०४
इति ब्रुवाणं	II. ५१३	इत्युक्त्वा मैथिलीं	II. १३०
इति वचनमसौ	I. ३५२	इत्युदीरितगिरं	II. १४१
इति वदन्तमनन्तर-	I. ४१	इत्येकिकां स	I. २३
इति विविधमुदासे	I. १५३	इत्येनां भाषमाणां	I. ४२९
इति विविधरसाभिः	I. ५९४	इत्योषधिप्रस्थ-	I. २३९
इति विशकलितार्थां	II. १४२	इदं नक्तन्तं दाम	I. ४५९
इति व्याजस्तुति-	I. ३१२	इदं निशम्य स्मित-	I. ४३
इति शत्रुषु	I. ५७२	इदं मैथिल्यमिज्ञानं	I. ५२
इतीरिता पत्र-	II. ३२१	इदमत्रोत्तरं	I. ५०८
इत्थं गिरः प्रिय-	II. ४७५	इदमपास्य विरागि-	II. ४८६
इत्थं गिरा किञ्चित्	II. ४८५	इदमयुक्तमहो	I. ११५
इत्थं दाशरथिः	II. १४५	इदमिदमिति	I. ३२७
इत्थं नारीर्घटयितुं	I ४००	इदमेव हि सन्न	II. ४३०
इत्थं रथाश्वेभ-	I. १०२	इन्दुं चषकसङ्क्रान्तं	II. १७७

इन्दोः स्यन्दिष्यते	II. ३९	उच्चैर्महारजत-	I. ३५८
इभकुम्भतुङ्ग-	I. ४३	उच्छ्रायवान्	II. ५३९
इयं च तेऽन्या	I. ३२५	उज्जृम्भितस्य तरसा	I. ३५४
इयं च दुर्वारमहा-	I. ३१	उज्जस्तु संहारः	II. १३३
इयक्षमाणेनाहृतः	I. १४०	उत्क्षिप्तगान्नः	II. १८१
इयमेभिरालवालैः	I. ५८७	उत्क्षिप्तस्फुटित-	I. ३४६
इष्टुमति रघुसिंहे	I. १७	उत्तरन्ति विनिकीर्य	I. २०४
इह मुहुर्मुदितैः	I. १७६	उत्तराहि वसनरामः	I. १०१
इह युवतिवदन-	II. २५५	उत्तरीयविनयात्	I. ५६२
इह बनेषु सः	I. ४६१	उत्तालालीवन-	I. ३९७
इह सा व्यलिपत्	II. ५८	उत्तिष्ठमानस्तु परः	I. ५०७
इहासिष्टाशयिष्ठेह	I. ११६	उत्तिष्ठस्व मते	II. २१२
		उत्तीर्णभारलघुना	I. ४२३
ईक्षाञ्चक्रेऽथ	II. ५	उत्तीर्णौ वा कथं	I. २२७
ईदृशाः प्रागजायन्त	I. ३०८	उत्तेरिथ समुद्रं	II. २१
ईयुर्भरद्वाज-	II. ६५	उत्थातुमिच्छन्	II. ३६०
ईश्वरस्य निशाटानां	I. १५०	उत्थायाथ क्षितीन्द्रः	I. २७६
ईषदाढ्यङ्करः	II. ५७४	उत्पत्य खं	II. १६४
ईष्टे घनानां	I. ११८	उत्पाताः प्रावृत्तस्तस्य	II. ५१
		उत्पादयन्कमपि	I. २३८
	II. ५६०	उत्पादयन्कमपि	II. ५७३
उक्षान् प्रचक्रुः	I. २३	उत्सज्जिताम्भःकण-	I. २८६
उग्रम्पश्याकुले	I. २२८	उत्सङ्गे समविषमे	I. १७९
उग्रपश्येन सुग्रीव-	II. ५०	उदकूशतर्बलिं	I. ४६०
उच्चरुनाते नलेन	I. २१८	उदक्षिपन् पट्ट-	I. ३००
उच्चस्थे ग्रहपञ्चके	I. ५७९	उदतारीदुदन्वन्तं	II. ९
उच्चारणज्ञोऽथ	I. ३०२	उदमज्जि कैटभ-	II. २९८
उच्चिवियरे पुष्प-	II. ३२३	उदयाद्रिमूर्ध्नि	II. १३
उच्चैरञ्चितलाङ्गलः	II. ५९	उदरं नतमध्य-	II. ५१४
उच्चैरसौ राघव-	I. ६८	उदरं परिमाति	II. ५१४
उच्चैर्गतिर्जगति			

इ

उ

उदरे चाजरन्नये	II. २०	उपाग्न्यकुरुतां	I. १५९
उदासितारं निगृहीत-	I. १०७	उपाददे तस्य सहस्र-	I. ११३
उद्धतान् द्विषतः	I. १२३	उपाधत् सपलेषु	I. ३५५
उद्यंस्यति हरिर्वज्रं	II. १७९	उपायमास्थित-	II. ३६७
उद्यच्छमाना	II. १८४	उपारंसीच्च	II. १८८
उद्यत्कृशानु-	II. १६३	उपारताः पश्चिम-	I. २१
उद्यन्नादं धन्विभिः	I. ५२४	उपासनामेत्य पितुः	II. ५६४
उन्नमन् सपदि	II. ३४६	उपासाञ्चक्रिरे	II. २३
उन्नम्रताम्रपट-	II. ३९३	उपास्थिषत् संप्रीताः	I. १९६
उन्नसं दधती वक्तुं	I. २८०	उपाहितैर्वपुषि	II. ४२
उन्नाम इत्युद्धतः	I. ३२०	उपेत्य तां पाण्डुः	II. २३४
उन्नाथानधिगच्छन्तः	II. ५३२	उपेयिवांसि कर्तारः	I. ४२५
उन्मज्जन्मकरः	II. १४८	उभावकृन्ततां	I. ५४८
उन्मिष्योन्मिष्य	I. ५४५	उभौ यदि व्योम्नि	II. ४०८
उन्मीलन्ति मृणाल-	II. १२०	उरोभुवा कुम्भयुगेन	II. ३३९
उन्मीलितं तूलिकयेव	I. २६९	उरमुक्तेन द्रुमं	II. ५८०
उन्मुच्य ह्यजमात्मीयां	I. ५१९	उवाच चैनं	II. ४१३
उपकारकमायतेः	II. ५४	उवाच मारुतिर्वृद्धे	II. ५६६
उपकारपरः	II. २६४		
उपक्रममाणश्च	II. ८४		ऊ
उपघ्नवृक्षस्य	I. १२८	ऊर्जस्वलं हस्ति-	I. ३०१
उपनयनविधाहौ	I. ४०	ऊर्ध्वं प्रिये	II. २०२
उपपन्नं ननु शिवं	I. ४२५	ऊहिरे मूर्ध्नि सिद्धार्था	II. २३
उपप्लुतं पातुमदः	I. ५९९		ऋ
उपमानमलाभि	II. १९५	ऋग्यजुषमधीयाना	I. ३१०
उपयामविधौ त्वरस्व	II. ५४६	ऋजुतां नयतः	I. २७४
उपरिञ्जतरुजानि	I. १३६	ऋणाद्बद्ध इव	I. १०६
उप शूरं न ते वृत्तं	I. ७०	ऋश्यमूकमगात्कान्तः	I. २३१
उपसन्ध्यमास्त	II. ५०६	ऋश्यमूकेऽनवद्यः	I. १४३
उपस्कारैः	II. ७८	ऋश्यशृङ्गादयस्तस्य	I. ५२१

ए		एवं को वापराधोति	
एक एव सुसखा	I. ३२९	एवं भगवतः कुशलांशु-	II. ३३३ I. १०
एकत्र स्फटिकतटांशु	I. २९	एवं भर्ता भर्त्सिता	II. ४५१
एकदा तत्र	II. २९४	एवं यदात्थ	II. १६५
एकदा तु ते सर्वे	II. ५०४	एवं युवां मन	II. ४१
एकदा सुन्दे	I. ६१८	एवं वत्सभावे	II. ११५
एकस्मै स्पृहयाल्लां	I. ८५	एवं विजिग्ये तां	II. ३१
एकहायनसारङ्ग-	II. २४८	एवमभिहितया तया	I. ८१
एकातपलं जगतः	I. १११	एवमश्रान्तमृगया-	II. ३११
एकेन यत्सुबलभूः	II. १४०	एवमात्तवचनात्सः	I. ५४७
एकेन वाली निहतः	II. ४१९	एष त्रैवर्ण्यमात्र-	I. ५९१
एकेषुणा सङ्घ-	I. ५७५	एष पेक्ष्याभ्यरीन्	II. २०५
एकैव सत्यामपि	I. ३१२	एष प्रावृषिजाम्भोद-	I. ३३६
एको वेषपरिमहः	I. ५८०	एष मृगाङ्कोऽपि	I. ५२३
एतदाकर्ण्य-	II. १८५	एष शोकच्छिदः	I. २९७
एतद्दर्शनेन	I. २१७	एष श्लैणकपोल-	I. ६३१
एतस्मिन्त्रधिकपयः-	I. ३०	एषा भूतपुत्री निरीक्षित-	I. १२
एतस्मै समराङ्गण-	I. ४१९	एषा राक्षससार्वभौम-	I. ४७१
एतां प्रशान्ति भुजया	I. ७	एषोऽक्षमालावल्यं	I. १४८
एताः पश्य पलाद-	I. ४०४		
एतादृशे कलियुगे	II. ४९२	ऐक्षेतामाश्रमादारात्	I. ६४१
एता दैवानुरोधिन्त्यः	II. ३५७	ऐश्वकाकेण पुरापि	II. ३५३
एतानि याचकमिह	I. १४०	ऐरावतास्फालन-	I. १९८
एतावतो बन्धु-	I. ५७०	ऐषीः पुनर्जन्म-	II. ३५
एतेन खल्वङ्गरुणेन	I. १०८	ऐहिष्ट तं कारयितुं	I. ५६४
एतेऽपि पावका	I. ५०५		
एते ववृधिरे	II. ४१४	ओजायमाना	II. ११३
एते हि हृदयधर्म-	II. ५५	ओमित्युक्तवतोऽथ	I. ४१०
एतौ मुनिः	II. ५५९	ओषध्कार कामाभिः	II. ३३
एलाहवङ्गतरु-	I. ९४	ओष्ठपल्लवविदेश-	I. ३४४

	औ	कपोलसंश्लेषि	I. १४१
औदास्यं किमिदं	I. ५५७	कमण्डलुकपालेन	I. ४१४
औषसातपभया-	I. ४५७	कमनीययशोभरे	II. १७२
	क	कमितुरभिसृत्वरीणां	I. १८
कः पण्डितायमानस्त्वां	I. ६५	कम्पेन मूर्ध्नः	II. ३०८
ककुभां मुखानि	I. २३९	कम्बोजास्समरे	I. ४१२
ककुभि कुलिश-	II. ४०३	कम्प्राभिरावृतः	I. १३४
कङ्कालेच्चयकल्पित-	II. ३९७	करकुडमलेन	II. १४७
कच्चित्कान्तरभाजां	II. ३७६	करजदशनचिह्नं	I. ४५५
कच्चिदसद्वियोगार्ति-	II. ६६७	करतलैरपचाय-	II. ५३५
कच्छान्ते सुर-	II. ३२९	करदीकृतभूपालः	I. १२६
कच्चिद्गूदादायतेन	I. ४७५	करपदाननलोचन-	I. ६२९
कटिलम्बितवल्कलः	I. ५८५	करेण मीनं	II. ४४४
कठिनशठनरेन्द्र-	I. ६२७	करेण वाञ्छेव	I. ४६१
कण्ठच्छायनिपीत-	I. २५२	करोति कंसादि-	II. ४९२
कण्डूयतः कटभुवं	I. २७८	करोति वैरं	II. ३०७
कण्डूयमानेन	II. १२६	कर्णेजपैराहित	I. ३८७
कण्डूलद्विपगण्ड-	I. ३८१	कर्तास्मि कार्यमायातैः	II. ५२७
कतिपयरात्रमायुध	I. २४५	कलत्रनिन्दागुरुणा	I. ३५१
कथं दुःखः स्वयं	I. २३४	कलत्रवानहं बाले	I. १
कथं नु शक्योऽनुनयः	I. १४६	कलशे निजहेतु-	II. ४०७
कथं सुभद्राकमनीय-	I. ९०	कल्पन्ते कामरामा-	I. ९०
कथमुपर्युपरि	I. ६६	कल्पान्तकर्कश	I. १२१
कनकमङ्गपिशङ्ग-	I. ३२३	कल्पिष्यते हरेः	II. ४१
कनकाङ्गदद्युति-	II. ३७	कल्याणं वो विघतां	I. ४६२
कन्यकात्वेऽपि मय्येषा	I. ९	कल्याणवादसुखितां	I. ४७
कन्या काचिदिहापि	I. ४१	कश्चित्कान्ताविरह-	I. ९७
कन्यान्तःपुरवोध-	I. ३५५	काकुत्स्थोऽप्यथ	II. ४८५
कपिनाम्भोधि-	II. १५०	काचित्कीर्णां रजोभि-	I. १७६
कपिश्वङ्कमणः	II. ३६०	का त्वमेकाकिनी	I. ६२९

कान्ताजनेन रहसि	I. ४५८	कुतोऽपि यास्यसि	I. ७१
कान्तावर्मनि मृगाः	I. २७४	कुन्तेनोच्चैसादिना	I. ३९४
कान्तिं स्वां वह-	II. १८५	कुप्यताशु भवता	I. ८७
कापिशायनसुगन्धि	I. ४४३	कुमारभृत्या-	I. ५६७
कामं कर्णान्त-	II. ४४५	कुमारास्तूर्ण-	II. ४९२
कामं नृपास्सन्तु	I. ३६	कुमारिकायाः	II. ४०८
कामः कौसुमचाप-	II. ३५२	कुमुदवनविशाय-	II. ५३५
कामनीयकमघः	I. ५४९	कुरङ्गयूनां कुरुते	I. ३५६
कामो जनस्य जह्याः	II. २०९	कुरु करे गुरु	II. ६२
कार्यसारनिभम्	II. ५२८	कुरुकेलिवनेषु	II. ३८८
कालाम्बुदालि-	II. ४९२	कुरुतेति ततस्सहैव	I. ३७८
कालिदासगिरां सारं	I. ३५२	कुरु बुद्धिं कुशाग्रीयां	II. ५५५
कालेन सङ्गतमां	I. ४९४	कुर्याद्योगिनमप्येष	I. ३०५
काव्यमिदं विहितं	II. २६५	कुर्वन्तमित्यतिभरेण	I. २१७
काशी सकाशी-	II. ४९१	कुर्वन्ति परिसारिण्यः	II. ३५६
काषायपरिवीतेन	I. ४१३	कुर्वन्तो हवमात्मानां	II. ७
काष्ठां परां	II. ६०७	कुलभार्या प्रकुर्वाण-	I. ११९.
किं तावत्सरसि	II. ५१४	कुशलं खलु तुभ्य-	I. १४५
किं नागतस्ते	II. ३९८	कुशावतीं श्रोत्रिय-	I. ५७९
किं वा चिकीर्षुरसि	I. ८०	कुशिकसुतसपर्या	I. ५१८
किं विधेयमनया	I. २६३	कुशेशयाताम्र	I. ४७१
किञ्चिन्नोपावदिष्ट	II. १५२	कुशेशयैरल	II. ३३८
किमस्य रोम्णां	II. ४९९	कुसुमकार्मुक	I. ५३०
किमस्य रोम्णां	II. ६०५	कुसुमनगवन-	II. १५४
किमित्यपास्य	I. ५५०	कुसुममेव न	I. ५३१
किमु तदन्तरुमौ	I. ५७८	कुसुमयन् फलिनीः	I. ६४०
किमुपेक्षसे कथय	I. २९	कुसुमादपि	II. १४६
कीर्णां रेजे साजिभूमिः	I. ६४३	कुसुमितमवलम्ब्य	I. ३४
कुण्डपाठ्यवतां	II. २३६	कूपस्य तीरे निवसन्	I. ४४
कुण्डिनेन्द्रसुतया	II. ५२३	कूर्मराजभुजग-	I. ५०४

कूलस्थस्यानुकुर्वन्	I. ११०	कृशानुरपधूम-	II. २६६
कृतकृतकरुषा	I. ७१	कृतोपचारां चतुर-	I. २७०
कृतकेशविडम्बनैः	I. ५०	केचिद्वेपथुमासेदुः	II. ५५३
कृतगुरुतर-	II. १३७	के न संविदते	II. १५५
कृतगोपवधूरते-	I. २१२	केन संविदते	I. ५८८
कृतमण्डलबन्ध-	I. ३२८	केनापि दौण्डुलेयेन	I. १५
कृतमदं निगदन्त-	II. २८९	केशप्रचुरलोकस्य	II. १६
कृतसकलजगत्	I. २६८	केशानलञ्चिषुत्तस्य	II. २६
कृतसीतापरित्यागः	II. १७९	कोऽत्रा कोऽत्रा	I. ६७२
कृताभिषेकां	I. ५८०	को न्वेवमं हरितुरङ्ग-	I. ६३६
कृतारिषड्बर्गीजयेन	I. ३८	कोपात्काश्चित्पियैः	I. ८३
कृतावधानं जित-	I. ३८	कोशातकीपुष्प	I. ४४१
कृतावरोहस्य	I. ३६८	कौबेरदिग्भागमपा-	I. ३१
कृतास्पदा भूमिभृतां	I. २७	कौ युवां युवानौ	II. ४१९
कृती श्रुती वृद्ध-	I. १४७	कौशिकेन स किल	I. ५५
कृते कानिष्ठिनेयस्य	I. २९५	कौसल्य इत्युत्तर-	II. ३१०
कृतेनोपकृतं	II. १३०	कौसल्ययासावि	I. ५०
कृतेषु पिण्डोदक-	II. ५८०	क्रमादतिपतिते	I. २४५
कृते सौभागिनेयस्य	I. ३९३	क्रमेण निस्तीर्य च	I. १०४
कृतोरुवेगं युगपत्	I. ४९८	क्रव्यात्पूगैः	II. १३३
कृतोर्मिरेखं	I. ५९२	क्रव्यादवपुषा	II. ३००
कृते भल्लैर्धनुषि	II. ५८५	क्रीडती मण्डलीभूय	I. ४२२
कृतैः कीर्णा मही	I. २०५	क्रीडन् भुजङ्गेन	II. ५९२
कृतैरपि दृढक्रोधः	II. २८	क्रुद्धोऽदीपि रघु-	II. ३०
कृत्वा कर्म यथोद्दिष्टं	I. १३२	क्रुध्यन् कुलं घक्षयति	II. १८५
कृत्वा क्रुयविदस्तीर्थे	II. ६६	क्रोधावेशाद्भावतां	I. ७०
कृत्वा पुंवत्पातं	II. ४२०	क्विज्जलापाय-	I. ४४९
कृत्वा मारुति-	II. ३९९	क्वचित्पथा संचरते	II. १७०
कृत्वा वालिद्रुहं	I. २३१	क्वचिदस्त्रद्वियोगार्थि-	I. ६०९
कृत्वा सेतुं किल	I. २२	क्व सूर्यप्रभवः	II. ५४१

क्षणं भद्रावतिष्ठस्व	II. १३८	गच्छन्तीनां रमण-	I. २९८
क्षणमतुहिनधाम्नि	I. २८६	गजकदम्बक-	II. ५०८
क्षणमाश्लिषत्	II. ७०	गजपतिद्वयसीरपि	I. १५
क्षणशयितविबुद्धाः	I. १९७	गजानां प्रददुः	II. ४०६
क्षणेन च प्रतिमुख-	II. २८२	गण्डोऽज्वलामुज्वलना	I. ३५
क्षत्रियस्तनयः पाण्डोः	II. २५१	गतं तिरश्चीनं	I. ६५०
क्षितिपतितनयानां	II. १४०	गत एष न ते	I. ५६७
क्षितिप्रतिष्ठोऽपि	I. २२५	गतमङ्गुलिषङ्गत्वं	I. ३६२
क्षिपति योऽनुबन्	I. ४१४	गतया निरन्तर-	I. १५८
क्षिप्तं पुरो न	I. ११५	गतया पुरः प्रति	I. १५३
क्षिप्रं ततोऽध्वन्य-	I. ४०२	गतसन्तमसैर्जवेन	I. ३२६
क्षीराम्भोधेर्जठर-	II. २८८	गतान् पशूनां	II. २५०
क्षीरोदवेलेव	I. ३४७	गतासु तासु मैथिल्या	I. ७९
क्षुत्पीडया स्तनरसे	I. २९९	गता स्यादवचिन्वाना	I. ५४
क्षुत्प्रपीडयति मामयि	I. ७५	गते तस्मिञ्जलशुचिः	I. २८०
क्षुद्राच्च जक्षुः	II. १०३	गते तस्मिन् समा-	I. ९१
क्षेत्रमप्यधिपतिः	II. ५४४	गते मुखच्छदपट	I. २९
		गतैस्सहावैः	II. १५३
खं पराजयमानः	I. ९८	गतो वनं श्वः	I. ४२७
खचरैः क्षयमक्षये	I. ५३५	गदा शक्रजिता	II. ७३
खनिभिः सुषुवे रत्नं	I. ३६	गन्तुं लङ्कातीरं	II. ५७०
खमट धामट	II. २१४	गन्धर्वाणां पत्युः	I. ३९७
खमूयुर्वसुधामूवुः	I. ९२	गन्धर्वानपि दयिता-	I. ९४
खर्जूरीस्कन्ध-	II. ४८५	गम्भीरगाण्डिव-	I. ५९५
		गम्यतामुपगते	II. ११६
गगनादवतीर्णा	II. २६२	गहनमस्तशरारु	I. ३३८
गगने शिरः	II. ३०३	गाण्डीवमेतेन	I. ५९५
गङ्गा सप्ताकृतिः	II. ४१९	गात्रं न केवलमशेष-	I. १६८
गच्छता दशरथेन	I. १३७	गाधेयदिष्टं विरसं	I. ३९३
गच्छतापि गगनाप्र-	I. १३७	गिरिमन्वसृपत्	I. ८१

गुणानामायथात्थ्यात्	I. ५४१	घोरस्य राघव-	II. ४९९
गुरुकान्यानुगां	I. १४		
गुरुनिबिडनितम्ब-	I. ५६३	चकाराघस्पदं	I. २१४
गुरु निधसन्नथ	II. ५५४	चकासाञ्चक्रुः	II. २३
गुरुुरुचञ्चत्कर-	I. २९६	चक्रन्दुरुचैर्नुप-	I. २९७
गुर्वीरजसं दृषदः	I. ६६	चक्राङ्गीमद-	I. ३४०
गुहाया निरगात्	II. २९७	चक्राणाशङ्कितः	I. ३०५
गूहमान्नः स्वमाहात्म्यं	I. ८६	चञ्चूर्यन्तेऽभितः	I. ५३७
गृध्रस्येहाश्वताम्	II. २०	चतुर्थोपायसाध्ये	II. १२
गृहमागताय कृपया	I. ८६	चतुष्कपुष्पप्रकरा-	I. ४२
गोत्रे साक्षादजनि	I. ५४३	चन्द्रपादजनित-	I. ५६५
गोपृष्ठलम्	II. ४२५	चमरीगणैर्गण-	I. १११
गोष्ठेषु गोष्ठीकृत-	I. ४४०	चयस्त्विषामित्यव-	II. ३७९
ग्रहविमानगणा-	I. ११९	चर्मणि द्वीपिनं	I. १४८
ग्रामेष्व्वात्मविस्त्रेषु	I. ६५३	चलाचलप्रोथतया	II. ४९५
ग्राम्यभावनपहातुम्	I. ४४०	चाद्रुप्रयोगे	II. ३८३
ग्रीष्मेषु शीतकर-	I. ४६०	चापरययुक्तस्य	I. ५४२
ग्लहं निमग्नग्रहणे	II. ५४८	चारचुञ्चुश्चिरारेची	I. ५६०
ग्लहमक्षेषु	II. ५४८	चिकुरप्रकरा जयन्ति	I. ४
ग्लानिच्छेदि	I. २३५	चिक्रिसया कृत्रिम-	I. १४
		चिचेत रामस्तक्कृच्छं	II. ३३
घ		चित्रं चरित्रं	II. ३८२
घण्टानादो निस्स्वनः	I. ४६८	चित्रं दिदर्शयिषुणा	II. ३९७
घनं विदार्यार्जुन-	I. ३०४	चिन्तयन्नित्थं	II. १९०
घनगिरीन्द्रविलङ्घन-	I. ४५	चिन्तावन्तः कथां	II. ५६२
घनगिरीन्द्रविलङ्घन-	I. १३५	चिरं क्लिशित्वा	I. ३६८
घनपोत्रविदीर्ण-	II. १५६	चिरं रुदित्वा करुणं	I. १६५
घनानि कामं कुसुमा-	I. १६४	चिरकालोषितं जीर्णं	I. १४६
घर्मे निदाघ-	II. २७५	चिरादक्ष्णोर्जाड्यं	I. ५८६
घानिष्यते तेन	II. ५९५	चिराय रात्रिश्चर-	I. ६
घूर्णयन्मदिरा-	II. ३९५		

चिरेणानुगुणं प्रोक्ता	I. ७७	जरयतु जगत्कल्प-	II. ५७५
चुकोपेन्द्रजित्	II. १५५	जरित्वेव जवेन	II. ५७८
चुलुकगत-	II. ५००	जलानि या तीर-	I. ४११
चूताङ्कुरास्वाद-	II. ३९२	जले मत्स्यान्दधानः	II. ४७१
चेतोजन्मशर-	I. ५५९	जले विक्रममाणा	II. १६२
चेलानि कर्षश्चिरं	II. २९४	जल्पार्कीभिः सहासीनः	I. २७
		जल्पितोरकुष्ट-	II. १६७
छन्दोमयीनां	II. ५१०	जहातु नैनं	II. १४१
छलेन दयितारण्य-	I. २२८	जहार चान्येन	I. ८६
छायां निजश्री-	II. ३४५	जहीहि शोकं वैदेहि	II. ६९
छायामपास्य महती	I. ४२७	जातं वंशे भुवन-	I. १९३
छायाविधायिभिः	II. ३७	जाज्वल्यमाना जगतः	I. १६
		जातप्रीतिर्या मधु-	I १५७
जक्षिमोऽनपराधे	I. ३२२	जातसोऽहं दिनकर-	I. ४९६
जगति श्रिया	II. १७३	जातुचिदप्रत्यैस्सह	II. ४४१
जगत्प्रसूतिः	II. ३४३	जानीष्व प्रत्यभिज्ञान-	I. ११४
जगत्यपर्याप्त-	II. ३२१	जायया च पतिमिध्व	II. ४९०
जगदन्तकाल-	II. १४८	जिते नृपारौ	I. ६६१
जगन्ति घटस्व घटस्व	I. ३२२	जिज्ञासोः शक्तिमस्त्राणां	I. २३१
जगर्जुर्जहृषुः	II. ४२	जुगोपात्मानं	II. ३५४
जगाद् चैनामयं	II. २६८	जूतिमिच्छथ चेत्	II. ५५७
जग्मुः प्रसादं मुनि-	I. १३४	जेता यज्ञद्रुहां	I. २९५
जघनमलधु	I. ५६३	जेतुं जैत्राशशकिरे	I. ६५८
जटां धत्ते मूर्धा	I. ४८४	ज्ञात्वेज्जितैर्गतवरां	I. ३३८
जनायुः पुण्यकृत्	II. ३०९	ज्ञाने मौनं क्षमा	II. ५६१
जनकः स्वकनीयांसं	I. २७६	ज्ञायिष्यते मया	II. ३०६
जनपदे न गदः	I. ५२२	ज्यानिनादमथ	I. ६०२
जनस्य साकेत-	I. ६११	ज्येष्ठाभिगमनात्पूर्वं	I. ६३४
जयमत्रभवान्नूनं	I. ६१७	ज्योत्स्नामृतं शशी	I. ५८
जरतीमपि बिभ्राणः	I. २८३	ज्वलतः शमनाय	II. २४९

ज्वलद्भ्रकोटर	I. ५३५	ततः प्रकोष्ठे हरि	I. ३६७
ज्वालं विषक्तमिव	I. २१५	ततः प्रजघटे	II. ४२
ज्वालतापभर	I. ३५	ततः प्ररुदितो राजा	II. ५०
		ततः प्रवित्राजयिषुः	I. ९५
तं कर्णभूषण	I. ३५८	ततः प्रसुने च	I. ५५३
तं जागरूकः कार्येषु	I. ५७	ततः प्रहस्यापभयः	I. ५८०
तं जगाद् गिरमुद्गिर-	I. ५५	ततः प्राकार-	II. ८८
तं दृष्ट्वाचिन्तयत्सीता	I. ९६	ततः प्रास्थिषत	I. ६६५
तं पश्यन्नकुलं	I. २५७	ततः प्रोदसहन्	II. ११८
तं प्राप्य सर्वाद्यववा	II. २२३	ततः स्वकीयस्य	I. ३५३
तं भीतङ्कारमाक्रुश्य	I. २३४	ततश्च विराघवध-	I. ८
तं मनोहरभागम्य	I. २२६	ततश्च शावाशौचं	I. ४७४
तं यायजूकाः सह	I. ३०२	ततश्च सापि शबर-	I. २२१
तं राजवीथ्यामधि-	I. २०३	ततश्चित्रीयमाणो	I. ४७६
तं विक्रुष्य	II. ४६७	ततश्चोदकान्त-	I. ५३२
तं विनिष्पिष्य	II. २०४	ततश्शतसहस्रेण	I. ५०३
तं विप्रदर्शं कृतघात-	I. १२	ततस्तं बल्लोऽपि	I. ३८७
तं वीक्ष्य तत्र तरु-	I. १७	ततस्तेन जानकी-	I. २७६
तं सद्विपेन्द्र-	II. ५३४	ततस्ते वन्याशनैः	I. ३१७
तं सन्तः श्रोतुं	II. ५२४	ततस्ते सर्वोत्तरा	I. ८६
तं खस्थयन्तः	II. ५२२	ततस्तैः प्रस्ताविता	I. ३७१
ततः कपिसमाहार-	I. ५८	ततस्तस्यां नाग-	II. ४८३
ततः कपीनां	II. ५२७	ततस्तीक्ष्णतर-	II. ४४७
ततः कर्ता वनाकम्पं	I. १३५	ततस्संवर्तसमय-	II. ४७९
ततः कृपामन्दमनाः	I. २०९	ततस्सदर्पं प्रतनुं	II. ३१९
ततः क्षणादेव	I. २१९	ततस्समाज्ञापय-	II. ३३४
ततः खड्गं समुद्यम्य	I. ५३	ततस्ससंमदास्तन्न	II. ५४७
ततः पातालभुवि	II. १००	ततस्सुचेतीकृत	I. ६६१
ततः परमहर्षेण	I. ४०३	ततो गीर्वाणगण-	I. ३४०
ततः परिजनकृता-	I. ८२	ततोऽग्रभूमिं	I. २०९

ततोऽचित्रीयत	II. ९२	तत्र कञ्चन	II. ४५३
ततो जलधिगम्भीरान्	I. १२५	तत्र कदाचित्	II. ११९
ततोऽद्विषुर्निरालोके	I. ८७	तत्र कापि तरुणी	I. ७४
ततो घरित्रीघर-	II. ३०४	तत्र जन्यं रवोः	I. ४५०
ततोऽधावन्महाघोरं	II. १०५	तत्र तत्र युधि	II. १७२
ततो नदीष्णान्	I. ५७६	तत्र तस्य हिमाचलस्य	II. ५७१
ततो नृपाणां श्रुत-	I. २०	तत्र दक्षिणेन पुरं	I. ६२४
ततो नृपेणानु-	II. ३५३	तत्र दशरथस्तीता-	II. ४५८
ततो बलिंश्मप्रख्यं	I. २२९	तत्र दीक्षितमुषिं	I. ३२६
ततो भाविनि संग्रामे	I. ३७९	तत्र नानाजनपद-	I. ४६०
ततोऽभ्यगाद्वाधि-	I. २९३	तत्र मन्त्रपवितं	II. ३२४
ततो मन्दगतः	II. २१८	तत्र मुहूर्त-	II. ११३
ततो बालिपशौ	I. २३१	तत्र वनीभवति	I. ५५७
ततो वावृत्यमाना	II. १७३	तत्र बालिकरनुज-	II. ३२०
ततो विनिद्रं	I. ६५५	तत्र व्यक्तं दृषदि	I. ९३
ततोऽशीतिसहस्राणि	I. ५२३	तत्र सत्तं परित्वातुं	I. ३७६
ततो हनूमान्	II. १४२	तत्र स दुर्मेषाः	I. २७०
तत्कर्म बालिपुत्रस्य	II ४९८	तत्र सामात्यः	II. ४६१
तत्काले पिशिताश-	I. ५६२	तत्र स्कन्धं नियत-	I. २२४
तत्क्षणं क्षणप्रभा-	I. ३३९	तत्रागतेषु युधि	I. ३५३
तत्क्षणमतितितिक्षया	I. ४७२	तत्रागारं घनपति-	I. ११३
तत्क्षणमशनितः	II. ४४०	तत्रान्तरे ज्वलितवर्ण-	I. ३
तत्तादृक्त्वृणपूल-	I. २७	तत्रामूत्कृत्तिका-	II. ४६८
तत्तादृग्दशकण्ठ	II. ११७	तत्रावश्यं बलय-	II. ९८
तत्तादृशं कथमुदेति	I. २४७	तत्रासनं द्रुतं	II. २७७
तत्तादृशं तरणि-	I. ५३८	तत्रेन्द्रजितमैश्वेतां	II. ४५
तत्तादृशो भगवतो	II. ४४०	तत्सुराञ्चि भवति	I. ३२९
तत्पूर्वमंसद्वयसं	I. ५६८	तत्सौआत्रशरव्यस्य	I. २८८
तत्प्रतीतमनामुप-	I. ५१२	तथा धर्मवृत्तिरार्य-	I. ६३४
तत्प्रार्थितं जवन-	II. ३६१	तथापि शस्त्र-	II. ३०८

तथा पौरस्त्याथां	I. ४४२	तदानीमेव रजत-	II. १७२
तथाभूतेष्वस्मासु	II. ६०८	तदा प्रभृत्युन्मदना	I. ४७२
तथार्तोऽपि क्रियां	I. ५०६	तदिदं रघुसिंहाणां	I. ५८५
तथाविध एवासौ	II. ८३	तदिन्द्रसन्दिष्ट-	I. ५१७
तदङ्गनिष्यन्द-	I. २२४	तदीयमातङ्ग-	I. २८५
तदङ्गमग्र्यं	I. ५९९	तदुपेत्य मा स्म	I. ८२
तदङ्गसंसर्गमवाप्य	I. ९३	तदेतदाजानु	I. ५८८
तदद्य नः कण्ठ-	II. ४०५	तदेनमुल्लङ्घित-	II. ५१९
तदनन्तरं समन्तात्	I. १४६	तद्धनूमान्	II. १८६
तदनन्तरमन्तरिक्ष-	II. ५४९	तद्रक्ष कल्याण	I. ५९८
तदनन्तरमनश्रु-	II. ५८८	तनुमिस्त्रिणेत्र-	I. २६६
तदनन्तरमसौ	II. २७९	तनुमवजितलोक-	I. २०३
तदनन्तरमहस्कर-	I. ३८२	तनुरुहाणि पुरो	II. २७८
तदनन्तरमात्मत्यागाय	I. ८५	तन्न चित्तमवनी-	II. ४७४
तदनु कण्डूलवर-	I. ५८५	तन्मातरं चाश्रुमुखीं	I. २५८
तदनु कोक-	II. २९३	तन्वी श्यामा शिखरि-	I. ४३
तदनु जनकपुत्री-	II. ६०२	तपःकृशतरैः	II. १७८
तदनुज्वलनं	II. ३३७	तपनपवनयोर्थः	II. ४१४
तदनु तत्र परस्पर-	I. ४८९	तपनमण्डल-	I. ४५५
तदनु तदनुधावनात्	I. २१५	तपस्यनधिकारित्वात्	I. ५२४
तदनु ते भरताः	II. ५२०	तपस्विनः स्थाणु	I. १७
तदनु निखिल	II. ८४	तपस्विनस्तस्य	I. ३५७
तदनु पारावारस्य	II. ५६२	तपेन वर्षाः शरदा	II. २१६
तदनु वारुणेन	II. २७२	तपोबलेनैष विधाय	I. १२२
तदनु सरभसं	II. २८२	तमङ्गदे मन्दर-	I. ६३७
तदनु हरिदङ्गण-	II. २८४	तमध्वरे विश्वजिति	I. ३९२
तदनु हविराहरणाय	I. २७६	तमनतिशयनीयं	I. २८३
तदन्वये शुद्धिमति	I. २०६	तमन्वगिन्द्रप्रमुखाः	I. २०९
तदलक्ष्यरत्नमय-	I. ३७२	तमभ्यनन्दत्प्रगतं	II. ५९४
तदात्मसम्भवं राज्ये	I. १४२	तमर्ध्यमर्ध्यादिक्रया	I. २८५

तमर्चयित्वा	I. ५३६	तस्मिन् कृशानुसात्	I. ६६३
तमातिथेयी	I. ५१२	तस्मिन् कैलास-	II. १८७
तमार्थगृह्यं निगृहीत-	I. ४०८	तस्मिन्नद्रौ कतिचित्	I. ४१५
तमिमं प्रसुवा	II. २९७	तस्मिन्नन्तर्धने-	II. ५५०
तमिस्रामूर्छाले-	I. ३५५	तस्मिन्नभस्तरणि-	I. ४८०
तमुद्यतनिशातासिं	I. ५५६	तस्मिन्नवसरे	II. २८६
तमृषिं मनुष्यलोक-	I. १२८	तस्मिन्नसमशरसमर-	I. ६७
तमेनमन्वजायन्त	I. ६९	तस्मिन्नात्मचतुर्भागे	I. २७९
तमेनमृश्यमूके	II. ४१८	तस्मिन्महापथ-	II. ५१७
तया तटिन्या जाह्नव्या	I. ५७	तस्मिन् रक्षसि	I. ३६१
तयोरुपान्तस्थित-	I. ३६७	तस्मिन्वदति रुष्टो	I. १४८
तयोर्दिवस्पतेः	II. ३५७	तस्मिन् व्रते स्वपन-	I ४२८
तयोर्वानरसेनान्योः	I. २३२	तस्मिन्समावेशित-	II. ५३४
तरुणतमाल-	I. ५९९	तस्मिन् सुमन्त्रेण	II. ५४२
तरुणतातरणि-	II. ४०९	तस्मै निशाचरैश्वर्यं	I. ८९
तरुमूरुयुगेन-	I. ३०	तस्मै विस्त्रुज्योत्तर-	II. २२५
तर्कुटङ्कलिखितार्क-	I. २५२	तस्य क्षेमे	II. ९४
तर्पणं प्रजनिष्णूनां	I. ५३४	तस्य जातु मलय-	II. २६८
तव धर्मराज	II २५४	तस्य प्रभानिर्जित-	I. ३१
तव मन्त्रकृतो	II. ३०९	तस्य मार्गवशादेका	I. ४४५
तव रूपमिदं तथा	I. १०७	तस्य मित्राप्यमित्रास्ते	II. ६१९
तव सपदि	II. ४६१	तस्य संवृतमन्त्रस्य	I. ४५९
तवार्हतो नाभिगमेन	I. ७५	तस्य सावरणदृष्ट-	I. १८२
तवोपशायिका	I. १२५	तस्याः स्पृष्टे	II. १७०
तस्माददृश्यादपि	I. ९४	तस्याग्न्यम्बुक्रियां	II. १३९
तस्मादस्माभिरपि	I. ३६१	तस्याज्ञयैव परिपाल	I. १९
तस्माद्गच्छेरनु-	I. १७३	तस्यास्मा शितिकण्ठस्य	I. ५४५
तस्मान्निरपतत्	II. ८०	तस्याथ द्वेषिसेना-	II. ४००
तस्मान्मुच्ये यथा	I. १३७	तस्याधिवासे तनु-	I. २४
तस्मिन्कुलापीड-	I. २७०	तस्यानलौजाः	I. ४३८

तस्यामेव बधूमिमां	I. २२३	तामग्रतस्तामरसा	I. ४
तस्यामेवास्य यामिन्यां	I. २२	तामर्चिताभ्यः कुल-	I. ६०
तस्यालमेषा	II. ३२२	तामापतन्तीं	II. १२०
तस्यालिपत शोकाग्निः	II. ५९	तामायुष्मन्मम	I. ११०
तस्याशयं हृदि	II. २८१	तामावसद्दशरथः	I. ६५
तस्यास्सासद्यमानायाः	II. १०५	तामुवाच सगौष्ठीने	I. ४८
तस्याहारिषत	II. २५	तामेकभार्या	I. ३७४
तस्यै प्रतिश्रुत्य	II. २७४	तामैक्षन्त क्षणं सभ्याः	I. १०
तस्यै स्पृहयमाणो	I. ८४	तावत्सरभसमुपेत्य	I. २२०
तस्योलसत्काञ्चन	I. ५४१	तावत्सोऽपि	II. ४६६
तां कस्यांचित्	II. ११५	तावदनाकर्णित-	II. ११
तां कैतवेन	II. १७५	तावभाषत पौलस्त्यः	I. ६०
तां देवतापित्रतिथि-	I. १३०	तावस्फावयतां	II. ९८
तां पराजयमानां स	I. ९८	तावुमौ च भृगु-	II. ४१८
तां प्रत्यभिव्यक्त-	II. २५२	तासाञ्च पश्चात्	I. ६०२
तां प्रत्यैच्छन्	II. ५६	तासु श्रिया राज-	II. ३५
तां प्राड्मुखीं तत्र	I. ४५	तास्सान्वयन्ती	I. ४२७
तां प्रातिकूलिकीं मत्वा	I. १६	तिग्मेन बाणेन	II. ४१६
तां प्राविशत्कपि-	I. ३३३	तिरस्कृतस्तस्य	I. २१७
तां विप्रवदमनैरैत्	I. ३०१	तिरोबभूवे सूर्येण	I. ३६
तां सैव वेत्तग्रहणे	II. ५०३	तिष्ठन् क्षत्रार्हवृत्तौ	I. ६५४
तात शुद्धा समक्षे	I. १६१	तिष्ठन्ते पयसि	I. ५६८
तादृक्षे समुपस्थिते	II. २७९	तीर्त्वा जवेनैव	II. १३५
तादृशः प्रलय-	II. ४६५	तीर्थं शास्त्राध्वर-	II. ४२४
तान्दृष्ट्वातिहृद्वान्	II. ३२६	तीर्थं तोयन्यतिकर-	II. २१५
तान्प्रत्यवादीदथ	I. ५०७	तीव्रं स्यन्दिष्यते	II. ३९
तान्विलोक्यासद्दिष्णुः	II. ३५०	तीव्रमुत्तपमानः	II. ४९
तापोपशान्ति-	II. ४०४	तीव्रवेगधुत-	II. २४३
ताभिर्गर्भः प्रजाभूस्यै	I. ३०	तीव्रोदयादवि	II. २७
ताभ्यामन्योन्यमासाद्य	II. १९४	तुङ्गा गिरिवरदेहा	II. ५४३

तुलुषुर्वानरास्सर्वे	II. ४३	तैस्त्रिस्सप्तभिरिव	I. २६१
तुतोष पश्यन्	I. ५४८	तौ खड्गमुसलप्रास-	I. २५०
तुरगशताकुलस्य	I. १७७	तौ चतुर्दशसाहस्र-	I. ३०१
तुरङ्गाः पुस्फुटुः	II. ४६३	तौ चास्माकं	II. १४०
तुर्यावयोर्मूर्ति-	II. ३१४	तौ दम्पती त्रिः परि	I. ६१
तुहिनकिरणवंश-	I. १०	तौ प्रणामचल-	II. ४६८
तूर्णं प्रणेता कृत-	I. ३६६	तौ वालिप्रणिधी	II. २४८
तूर्णं प्रधाव्य	II. ८२	तौ समेत्य समये	I. १४४
तृणाय मत्वा ताः	I. ७३	त्रयस्त्रिंशत्कोटि	I. २४३
तृणेद्दु त्वद्वियोग-	II. २	त्रस्तस्य तद्वपुः	II. ११३
तृणेस्त्रि देहं	II. ७६	त्रस्तेन ताक्ष्योत्किल	II. ९१
तेजस्विमध्ये तेजस्वी	I. ६३५	त्रस्तौ समासन्न-	I. ३१८
तेजोमयं तमोमय-	I. १२७	त्रस्यन्ती चलशफरी	I. ४९
ते तं व्याशिषत	II. ८	त्रस्यन्तीं तां समादाय-	I. २३६
तेन पुलस्त्य-	II. ३९५	त्रासाकुलः परिपतन्	I. ६०३
तेन वद्येन	II. २२३	त्रासोत्कम्पत्रिदश-	II. ३७३
तेन सङ्गतमार्येण	II. २२४	त्रिंशत्तममहोऽतीतं	I. ५२३
तेनादुद्युषयद्रामं	I. २८२	त्रिदण्डकाषायकमण्डल-	I. ११
तेनार्थवान् लोभ-	I. १८६	त्रिपुरहरकिरीट-	I. ६७३
ते प्रभामण्डलैः	I. २५५	त्रिभुवनतमोलुण्डाकी	I. २७
तेऽभाषिषत	II. ४	त्रिलोकनाथेन	II. २२२
तेऽभिज्ञाय निसोष्यन्तं	II. ७२	त्रिवर्गपारीणमसौ	I. ६४
ते भुक्तवन्तः	I. २१९	त्रैलोक्यत्राणशौण्डः	I. १९९
ते रामाय वधो-	II. २४१	त्रैलोक्यनाथप्रभवं	I. १३७
ते व्यरासिपुराहन्त	I. ३०३	त्वं ततस्तु सुख-	I. २८६
तेषां कुरूणां कलहो	I. १०२	त्वं तास्ताः स्मृतवान्	I. १६
तेषां तदानीं	II. ४२६	त्वं तु भीरुः	II. १११
तेषां विहन्यमानानां	I. ३२०	त्वं पुनीहि पुनीहीति	I. ६७३
ते हि जालैर्गले	II. ३४१	त्वं रक्षसा भीरु यतो	I. ४७
तैर्वैजयन्तीवन-	I. ४२७	त्वं वेदवानसि	I. ३५७

त्वं स्म वेत्थ	II. २०२	ददृशे पर्णशालायां	I. ८३
त्वं हृद्गता भैमि	I. २५८	ददैर्दुःखस्य मादृक्	I. १२६
त्वद्ग्रसूची-	II. ४८५	दधतमाकरिभिः	I. १८५
त्वदर्शयक्रव्यात्	I. ५२१	दधतस्तनिमानं	I. ५४०
त्वदितरोऽपि हृदा	I. ५८	दधति सुमनसो	I. ३५
त्वद्गुच्छावलि-	I. ६५६	दधतो बहुशैव-	I. १३२
त्वमजानत्रिदं	I. ११८	दधतो मयानक	II. ८५
त्वयापि नाम रहिताः	II. २०६	दधानभम्भोरुह-	II. ३४४
त्वया सन्दर्शितारौ	II. ३२३	दधाना वलिभं	I. ७९
त्वया सह प्रस्थित-	I. २७२	दमितारिः प्रशान्तौजाः	II. ३२८
त्वया साधु समारम्भि	I. ६३८	दमित्वा रिपुसङ्घातान्	II. ५७९
त्वयि नस्तिष्ठते	I. ८३	दयिताय सासव-	I. ४८७
त्वयि पूजनं जगति	I. २१६	दयिताहृतस्य	I. ५८१
त्वयि भक्तिमता	II. २२२	दपोऽयं भवतः	I. ४६९
त्वयि भौमं गते	I. ७	दर्शनीयतमाः पश्यन्	I. १५०
त्वष्टुस्सदाभ्यास-	II. ४३८	दर्शयाञ्चकिरे	I. ६३
त्विषां ततिः पाटलि-	II. २६३	दलितकोमल-	II. ३५८
त्विषां पतिः पाटलि-	I. २५९	दलोदरे काञ्चन-	II. ३६२
		दशमुखशर-	II. १२४
दक्षिणीयमधिगम्य	I. १७	दहति कण्ठमयं	I. ५३५
दग्धशैल इवाभासीत्	II. ७	दह्येऽहं मधुनो	II. २४६
दग्धाः प्रदीप्त-	II. १२३	दातुः स्थातुर्द्विषां	I. १३५
दण्डकां दक्षिणेन-	I. ११३	दानं ददत्यपि	II. ५२५
दण्डकामध्यवात्तां	I. १८९	दानपात्रमधमर्ण-	I. १४२
दण्डादण्डि चलत्	I. २६२	दारिद्र्यदारिद्र्यविणौ-	I. ५५
दत्तः स्वदोषैर्भवता	I. ५०७	दाशरथिरपि	I. ३३५
दत्तमात्तमदनं	I. २५१	दाशरथेरजय्यायाः	I. ५९०
दत्ताजुनविलासेन	II. ११३	दिकूलङ्घक्रीर्ति-	I. ४०३
दत्तावधानं मधु	I. ३६८	दिवपालद्विपदर्प-	II. २५९
ददाल भूर्नभो	II. ५८३	दिगन्तरलुठक्रीर्तिः	I. १४४

दिगीशब्दंदांश-	I. ८	दूरोक्षितक्षिप-	I. ६१०
दिग्दन्तावलदन्त-	I. ३७०	दृढभक्तिरिति ज्येष्ठे	I. २५४
दिग्धे सन्त्रमसैः	I. १४५	दृप्तदानवनिशा-	I. ५३७
दिङ्गण्डलीमुकुट-	I. ४८९	दृप्यत्पौलस्त्यकण्डू-	I. ४७०
दिङ्मूलशैल-	I. ४८९	दृष्ट्वा तं मधुर-	II. ४४७
दिदृक्षमाणः परितः	I. ८१	दृष्ट्वा तामभनक्	II. १७
दिलीपानन्तरं	I. ५६७	दृष्ट्वा दयितया	I. ६६२
दिलीपेऽपि दिवं	I. ६११	दृष्ट्वा भिया सदसि	I. ४२९
दिवं मरुत्वानिव	II. १८०	दृष्ट्वा राघवकान्तां	II. १९०
दिवसोऽनुमित्र-	I. ६९	दृष्ट्वा सुषुप्तं राजेन्द्रं	II. ६७
दिव्यानामपि कृत-	I. ११५	दृष्ट्वेव निर्जितकलाप-	I. ३३
दिशि दिशि मृगयायै	II. ३८६	दृष्ट्वाणुवानान्	I. २९४
दिशि मन्दायते	I. ४०९	देव कपिबलमखिल-	I. १२३
दिशो द्योतयमाना-	II. १४८	देव त्वत्तनयस्य	I. ३७४
दिशो व्यश्नुवते	I. ४५२	देव प्रणम्यतामयं	I. १७५
दीनधीः स तपसा	I. १३४	देवस्त्वां सविता	I. ३०८
दीपतुर्यः प्रबन्धो	I. १०१	देवस्याम्बुज-	II. ३६४
दीपितस्त्वमनुभाव-	I. ५४२	देवाकानिनि	I. ३६४
दीपैरगारमणि-	I. ३११	देवि विरम रामाभि-	I. ९७
दीव्यमानं शितान्	I. ७६	देवि वैदेहि दृश्यता-	I. ११३
दुःखायते जनस्सर्वः	II. ११४	देवे स्थितेऽपि	I. ३४७
दुःखेन भोजयितु-	II. ९१	देहं विभ्रक्षुरस्त्रामौ	I. ७५
दुःखे सुखे च	II. ६०४	देहवश्चनतुण्डाग्रं	I. १८९
दुग्धाम्बुराशितनया	I. १३	दैत्याभिभूतस्य	I. ३८५
दुरासदानरीनुमान्	I. ८	दैवं न विदधे	II. २०१
दुरितैरपि कर्तृमात्म-	I. ६६४	दैवाद्बिभीहि काकुत्स्थ	I. ८७
दुरीक्षतामभजत	II. १५	दोषैरमतैभिस्ते	I. २४३
दुर्लभं दिग्घिपैः	I. २२१	दोस्सन्दोहवश-	II. २८०
दुर्वारगर्वासहनो	II. ४५६	दौवारिकाभ्याहत-	I. ४५६
द्वारगैरन्तर्गैर्बाणैः	I. २२९	द्यां निरुन्धदति-	II. ४९८

द्यामिवाह्वयमानं	II. १५६	धनूंष्यारोपयाञ्चक्रुः	II. ९९
द्यावाम्भूमौ निरूधन्	I. ३०९	धन्योऽसि यस्य	I. १६१
द्योतितान्तःसभैः	I. २८०	धरस्योद्धर्तासि	I. १९४
द्रष्टासि प्रीतिमा-	I. ११९	धर्मकृत्यरतां	II. २३१
द्रष्टास्थस्तत्र तिस्रौ	I. ५५५	धर्मभूरथ सहोदरैः	I. १४१
द्रष्टुं नालमगाधतां	I. १०९	धर्मात्प्राप युधिष्ठिरं	I. १०९
द्रष्टुं प्रक्रममाणो	II. १६३	धर्मात्मजो धर्म-	II. १०२
द्रुघणोद्विज्जकल्पा-	I. १६२	धर्मोऽस्ति सत्यं तव	I. १२१
द्रुतं संस्वरिषीष्टाश्च	II. १५१	धर्म्यासु कामार्थ-	I. २३
द्रुतपदमिति मा	II. ४०१	धातुश्चतुर्मुखीकण्ठ-	I. ६०८
द्रुतमत्रास्त सुग्रीवो	I. ४०६	धारयैः कुसुमोर्भाणां	I. १२६
द्रुतविगमित-	II. १९	धार्यैः कथङ्कारं	II. २१३
द्रुतशातकुम्भनिभ-	I. ६४७	धिक् चपल	I. ४९३
द्रुतसभीरचलैः	II. ५०९	धिक् तं विधेः पाणिः	I. ६५
द्रुमङ्गध्वनि-	II. ३१७	धिगस्तु तृष्णा-	I. ५७०
द्रोणस्य सेनाचर-	I. १९	धिग्दाशरथिमित्यूचुः	I. २३२
द्विरदं द्विरदः	I ३४५	धुन्वन् सर्वपथीनं	I. २०२
द्विरददन्तवलक्ष-	I. ४६४	धूतधौतासयः	II. १३९
द्विषतः परासिसिषुः	II. ३०६	धूमधूमो वसागन्धी	I. ३७२
द्विषतामुदयः	II. ५७५	धूमाकारं दधति	II. ३१६
द्विषद्विरेवास्य	I. ३८०	धृततुषारगणस्य	II. ४६६
द्विषन्वनेचराग्रघाणां	I. ३३५	धृतहेतिरप्यधृत-	I. २९२
द्विषां विघाताय	I. २९८	धृतिरस्तमिता	II. २१८
द्विष्कुर्वतां चतुष्कुर्वन्	I. ३५१	धौम्यस्य सुधामधु-	I. १३
द्वेष्योऽपि संमतः	II. २३३	ध्यानमयदृष्टि-	I. ५५४
		ध्येयमेकमपथे	II. ४५
		ध्रुवेण भर्त्रा ध्रुव-	I. ४४
धनुर्भूतोऽप्यस्य	II. ४२७	ध्वजानुद्दुधुवुः	II. २३
धनुर्मधुस्विन्नकरः	I. ६६४	ध्वनतो नितरां	II. ३८७
धनुष्मन्तौ वसौ	I. ५८८	ध्वनीनामुद्भमैः	I. १२६

न		नरकस्यावतारोऽयं	II. ५७०
न किलानुययुस्तस्य	I. ३८३	न लङ्घयामास	I. ३७५
न खलु दूरगतो	I. ४२८	नलिनं मलिनं	I. ५९८
न खलु वयममुष्य	I. ६४३	नलेन भायाः शशिना	I. १३१
न गच्छामि पुरा	II. २०४	नवकुङ्कुमारुण-	II. १९७
न च तं तदेति	I. ८८	नवगन्धवारि-	I. ६६२
न च सुतनु न	I. ४६	नवतरुणिमलक्ष्मी	I. ६२६
न चोपलेभे	II. २९०	नवनखपदमङ्ग	I. १६३
न जिजीवासुखी	I. २०६	नवनगवनरेखा-	I. ४०२
न जिह्यांचकार	I. १५३	नवहाटकेष्टक-	I. ३५३
न ज्ञातं तात यत्तस्य	I. १२९	नवानघोऽघो वृहतः	I. ६६
न तं पश्यामि	II. २४४	नवा लता गन्धवहेन	I. ४४
नतगात्रि यदागमेन	I. ४४	न विसिस्मिये	II. १४
न तज्जलं यन्न	II. ७	न सर्वैरात्रकल्याण्यः	I. १८३
न त्वं पापानु रामं	I. ६९	न सुवर्णमयी तनुः	I. ४५१
न दूये सात्वतीसूनुः	I. २५	नस्यागृहीतोऽपि	I. ३२
नद्यास्सुतेन	II. २८१	न स्रजो रुरुचिरे	II. २२०
न ध्यातं पदमीश्वरस्य	II. ३३१	न हि प्रेष्यवधं	II. २६५
ननु सन्दिशेति	I. ५३९	न ह्यतीव विधि-	II. ५४९
नन्दनानि मुनीन्द्राणां	I. ४३५	नाकमेत्य धनुः	II. ४५३
न पपात	II. ११६	नाकलोकमिषजोः	I. ५४९
न प्रणाय्यो जनः	I. ८६	नारवेयः सागरः	I. १४३
न प्राणिषि दुराचार	I. ११८	नाञ्जसानिगदितं	I. ३३१
न विभाय न	II. ४९	नात्र चित्तमनु तं	I. ३५६
नमन्नृपतिमण्डली	I. ६३०	नानाजावव-	II. १६५
नमस्त्रिमूर्तये तुभ्यं	I. १०२	नानाविधाविष्कृत-	I. ४८३
न मे ह्रिया शंसति	I. ४०९	नाभिज्ञाते	II. २००
नयनादिव शूलिनः	I. ६३१	नाभिज्ञाते महाराज	II. १९९
न यावदेतावुदपश्यत्	I. ४५९	नामग्राहं कपिभिः	I. ५८७
नयो हि साङ्गामिक	I. ५३०	नाम्भसां कमल	I. ५९१

नायास्यसि तपस्यन्ती	II. ११८	निपीय यस्य	II. ५०१
नाराचैः कृतवीथि	I. ३१३	निरन्तरालेऽपि	II. २९
नारायणाय नलिनायत-	I. १९५	निरवर्त्यन्न चेद्द्वार्ता	II. ३८
नालम्बते दैष्टिकतां	I. ५०१	निराकरिष्णवः	II. ३५०
नालीकात्कुवलय-	II. २८८	निराकरिष्णू वर्तिष्णू	I. ६७
नावकल्प्यमिदं	II. २०८	निरासू राक्षसाः	I. ३०२
नावैत्याप्यायितारं	I. १३९	निरुद्धवीवघासार	I. ५४
नासां मातृष्वसेय्याश्च	I. ३४१	निरुध्य वायुं निभृतं	I. १८
नास्यं पश्यति	II. ५६९	निर्गुणेऽपि विमुखः	I. १३६
नाहं सुकेतुतनया	I. २१	निर्जिताखिलमहा-	II. १५
निःश्रेयसप्रणयिनीं	II. १२	निर्मज्जक्षु-	II. १३२
निकुञ्जे तस्य वर्तित्वा	I. १३०	निर्माणदक्षस्य	I. १९१
निखिलामिति कुर्वत-	I. ११९	निर्मितेषु पितृषु	II. ३७९
निघानिघतरुच्छले	I. ४२४	निर्मुक्तशेषधवलैः	II. ३२५
निजप्रियाकैश्य	I. ४२९	निर्लङ्को विमदः	I. १५०
निजरजःपटवास-	I. १०	निर्वर्त्यते यैर्नियमा-	I. १९१
निजसौरभभ्रमित-	I. १७०	निर्वाणं कृतमुद्यान-	I. ३७६
निजौजसोज्जासयितुं	I. १२०	निलयः श्रियः सतत-	I. २५९
नित्यं नियत्या	II. १५१	निलयेषु लोहितक-	I. १०
नित्यमुद्यच्छमानाभिः	II. १८३	निवर्त्य राजा दयितां	I. १३
निदधिरे दयितोरसि	I. ४८	निवर्त्य सोऽनुव्रजतः	I. २२४
निदाघघामानमिव	I. १७१	निवृत्ते भरते	II. ३४२
निधाय मूर्तिं कपटेन	I. २९	निवेशयामासिथ	II. ६
निनाय सात्यन्त-	I. ३४८	निशमय्य तदूर्जितं	II. २५७
निन्दको रजनिमन्यं	II. २७१	निशम्य ताः शेष-	I. २०४
निम्बते पितृभिः	I. ५१९	निशाचराणां तमसां	I. ४३७
निषतितेऽघिशिरः	I. २६०	निशातुषारैर्नयनाम्बु-	I. ३
निषपात सम्भ्रम-	II. १९	निशासु भास्वत्कल-	II. ५७०
निमहन्तुममरेश-	I. १२१	निशि जातु निकेत-	I. १९७
निपातितसुहृत्स्वामि-	I. २८२	निषेव्यमाणेन	I. ३७०

निष्क्रम्य शिक्षया	II. ५६१	नौचैर्यदा तरु-	I. ५१७
निष्ठां गते दत्रिम-	I. ४६६	नोदकपिठप्यतात्यर्थ	I. २१८
निसर्गाचित्रोज्ज्वल-	I. ३७८	न्यग्रोधपत्रसमतां	II. ४०१
निसर्गदुर्बोध-	II. ५३१	न्यवर्तयत्सुमित्रा-	II. ३०१
निहतश्च स्थितिं	II. ५५७	न्यवसिष्ट ततो द्रष्टुं	II. ३५
निहन्ता वैरकाराणां	II. २६४	न्यविक्षत महाग्राह	II. १२९
निहितसरस-	II. ४६७	न्यस्यन् शस्त्राप्यभी-	I. ८३
नीते भेदं घौत-	I. ६५८	न्याय्यं यद्यत्र तत्कार्यं	I. ५०८
नीतोच्छ्रायं मुहुः	I. २५		
नीवारपाकादि-	I. ४७३	पक्षिभिर्वितृदैर्युनां	I. १२६
नीवारफलमूलाशा	I. ३७३	पञ्चधा प्रवहन्तीनां	I. ६२६
नूनं मत्तः परं	I. १०३	पञ्च पञ्चनखाः	I. २३४
नृपतेर्व्यजनादिभिः	I. ९०	पञ्चवट्यां ततो रामः	I. २१
नृपस्य दूरीकृत-	I. २१९	पटलमम्बुमुचां	I. ५२७
नृपात्मजौ चिह्निशतुः	I. २४९	पणवन्धमुखान्	II. १७७
नृपानप्रत्यक्षान्	II. १८३	पतत्पतङ्गपतिम-	II. ४५
नृपेण पाणिग्रहणे	I. १२८	पतत्रिकोष्टुजुष्टानि	I. २०७
नेच्छन्ती समममुना	II. ७०	पतिते पतङ्गमुग-	I. २०६
नेर्तुं शोकरसं	I. ३०७	पतिते व्यसने	II. ८५
नेत्रत्रजाः पौर-	II. ३८१	पतिष्यति क्षितौ	II. ४४९
नेदानीं शक्यक्षेत्रौ	II. ६७	पत्तिः पदार्ति रथिनं	I. ३४५
नैतन्मत्तं मत्कमिति	I. ४५२	पदं शतेनाप	II. २६७
नैतल्लघ्वपि भूयस्या	I. ६२९	पदे पदे सन्ति	I. ६७०
नैनं त्यज क्षीरधि-	I. ३४८	पद्भ्यां नृपः	II. १७१
नैरन्तर्यच्छिन्न-	II. ६१	पद्मभूरिति सृजन्	I. ६२६
नैऋतमथ	II. २९२	पन्थानमाशु	II. २५९
नैवं विरहदुःखेन	II. ४१	पयसा परिपूरितौ	II. ५०७
नैवायं भगवानुदञ्चति	I. १५	पयोधरांश्चन्दन-	II. ११५
नैवेन्द्राणी न रुद्राणी	I. २५	पयोधरैराश्रम-	II. २७२
नैषधे बत वृते	I. ६२	पयोनिनीनाभ्रमु-	I. १३९

परं त्वनेनापि	II. ५७३	पवनसखदृशोर्मुदं	I. २५८
परमास्त्रपरिग्रहः	I. २९६	पवितो नु गुणैः	II. ३२१
परलोकनवपवासिनः	I. १९९	पश्चाद्दुच्चैर्भुजतरु	I. २५५
परलोकविधौ च	I. २९०	पश्येदानीमुदधि	I. ३४८
परस्परस्पर्धिपरार्ध्य-	I. २११	पश्येदानीमुदधि-	II. ५५६
परस्परेण स्पृहणीय-	I. ६७५	पस्पन्दे तस्य वामाक्षि	II. ४२
परस्य मर्माविध-	I. २८५	पाञ्चालपुत्रीप्रहिताः	II. ४०९
परानमी यदप-	II. १८२	पाणिना परिमृशन्	II. ९९
परार्ध्यवर्णास्तरण-	I. ६३९	पाणिपल्लव-	II. ४९५
परिकल्पितसान्निध्या	I. ५०७	पाणिपीडनमहं	I. ५४४
परिक्रीर्णमुद्यत-	I. ११२	पादाते पादाते स्थ्या	I. ४२२
परिघावलयच्छलेन	I. १२	पापकृत्सुकृतां	I. २३३
परिघेणावधिष्ठ	II. ९०	पापापनुत्थै परि-	I. १०७
परिपयुद्धे रूपं	I. १०५	पारेजलं नीरनिधेः	I. १७४
परिपाति न केवलं	II. ३५५	पारेसिन्धु प्रथित-	I. १७४
परिभावं मृगेन्द्राणां	II. २४२	पार्थमेव पुरतो	I. ४०९
परिभावीनि ताराणां	I. ३३५	पार्थाश्च कृच्छ्रात्	II. ४९१
परिमोहयमाणेन	II. १९२	पाश्चात्यपाथोनिधि-	I. ४४२
परिमोहिणा परि-	II. ५८४	पिकस्तश्रुतिकम्पि-	I. ३३७
परिशिथिलितकर्ण-	I. २७३	पितायं रेतोघास्तव	I. ३९४
परिशेषं न नाम्नोऽपि	I. ७२	पितुर्नियोगाद्वन-	I. २९६
परिस्फुरन्मीन-	I. ४९	पितुस्सखायं परि-	I. १९२
परीक्षितुमुपाक्रंस्त	II. १६१	पिञ्चमंशमुपवीत-	I. ४१८
परेद्यव्यद्य	II. २९६	पिञ्चमंशमुपवीत	I. ४७३
परेद्युः परिस्फुरित-	I. ५४६	पिप्रायाद्विगुहो-	II. ५५२
परैराहृतानां	I. ५९६	पिशङ्गमौञ्जीयुजम्	I. २११
पर्यच्छे सरसि	II. ३५१	पिशाचमुखवौरैयं	I. २६३
पर्यशाप्सीद्विविष्टा	II. ७१	पीताकरममित्राणां	I. २९२
पर्याप्तपुष्पस्तवक-	I. ४१	पीतशीघ्रमधुरैः	II. ४७७
पर्याप्तमदसुप-	I. ५११	पीताम्बरालकृत-	I. २०

पीत्वा भृशं कमल-	I. ४६१	पुष्पात्स्रगेव	II. २६९
पीयूषधारानधरा-	I. ४०७	पुंसा भक्षयेण बन्धूनां	I. १२७
पुण्डरीकातपत्रस्थं	II. ४००	पूर्वमङ्गं जुहुवि	II. ३०७
पुण्यो महाब्रह्म	I. २४१	पूर्वस्मादन्वयद्वाति	I. १०१
पुत्रं तत्र घटोत्कचं	II. ५०२	पूषा वसिष्ठः	I. ३८७
पुत्रसंक्रान्तलक्ष्मीकैः	I. ४४८	पृथङ् नभस्वत-	I. १०६
पुत्रीयता तेन	I. ६१	पृतनाषाड्द्विषः	II. ५९४
पुत्रीयता दशरथेन	II. १०९	पौत्रः कुशस्यापि	II. १८०
पुनः पुनस्तल	II. ४६४	पौनःपुन्यादस्रगन्धेन	I. ३५
पुनरपि निशमित-	II. ५८५	पौरस्त्यानेवमाक्राम-	I. ४४२
पुमानिवास्पर्शि मया	I. १८	पौराणीभिः	II. ८६
पुरं निषादाधिपतेः	I. ३७४	पौरा निवर्तध्वमिति	II. २५५
पुरःप्रवेशमाश्चर्यं	I. १२७	पौरैषु सोऽहं	I. ६५६
पुरः स्थितस्य	I. १२४	पोलस्त्यमग्रजनुषं	II. ४४२
पुरमथनघनुः	II. ५७	पौलोमीकुचकुम्भ-	II. १५७
पुरस्तादेव दृष्टं	I. ५५३	प्रकटान्यपि नैपुणं	I. ४७५
पुरा खलु कुशे-	I. ४३४	प्रकुर्याम वयं	II. २०७
पुरा खलु मम	II. ६१०	प्रकृतमनुससार	I. २७
पुरा खलु सरयू-	II. ३८५	प्रकृतिं प्रतिपादुकैः	I. १३६
पुराणस्य कवेस्तस्य	I. २०२	प्रकृतसकान्तर-	I. ३९६
पुराणि दुर्गाणि	II. ३३२	प्रक्षीण एवायुषि	II. १४३
पुराधिरूढः	II. २०३	प्रगृह्यपदवत्	II. २३१
पुरा शक्रमुपस्थाय	I. २५०	प्रमाहैरिव पत्न्याणां	I. ५०७
पुरीमवस्कन्द	I. ३२२	प्रचलत्पतगोन्द्र-	II. १०६
पुरुषायुषजीविन्यः	I. ३२३	प्रजवं हयं	II. ४४१
पुरुहूतध्वजस्येव	I. २७१	प्रजागराञ्चकार	II. ३३
पुरैकदा	II. १३८	प्रज्ञातब्रह्मतत्त्वोऽपि	I. ५१६
पुरो रामस्य	II. ६८	प्रणमन् ब्रह्मणा	I. ४२४
पुष्पं प्रवालपहितं	I. ११०	प्रणयकोपभृतोऽपि	I. ४२
पुष्पं फलं चार्तिवं	I. ५१९	प्रणश्यन्नपि न	II. १९

प्रणिपत्य सुरास्तस्मै	I. ३०६	प्रपित्सोः किं च ते	I. ८८
प्रणिशाम्य दशग्रीव-	II. ५	प्रबोधकालात्	II. ५८८
प्रण्यगादीत्प्रणि-	II. १८	प्रभाते पृच्छन्तीरनु-	I. ३२७
प्रतन्व्यः कोमला-	II. ५२९	प्रभामहत्या शिखया	I. ३६६
प्रतिकृतिरचनाभ्यः	I. १५२	प्रभामिवार्कौ तमसां	I. ४०४
प्रतिक्रियायै विधुरः	I. ३०	प्रभुर्बुभूषुर्भुवन-	I. ९३
प्रतिषः कुतोऽपि	II. १७०	प्रमदामनु संस्थितः	I. ६८
प्रतिजग्राह कालिङ्गः	I. ४०९	प्रययावातिथेषु	I. ४५७
प्रतिनिश्चसिते	I. १६६	प्रययाविन्द्रजित्	I. ४६४
प्रतिपक्षजिदप्यसं-	I. १६२	प्रयाणनग्रे तदनु	I. १८७
प्रतिपद्य मनोहरं	I. ३५१	प्रयातस्तत्र यम्यत्वम्	II. ३२२
प्रतिपरिसरं भूयानर्घः	I. १९	प्रयास्यतः पुण्यवनाय	I. ९५
प्रतिमासमसौ	I. १६३	प्रयुक्तसत्कार-	I. ५५९
प्रतिशब्दपूरित-	I. ३९७	प्रलयमखिलतारा-	I. ६३
प्रतिशरणमशीर्ण-	I. २९१	प्रलापिनो भविष्यन्ति	II. ३५८
प्रतिशुश्राव काकुत्स्थः	I. ८९	प्रलुठितमवनौ	I. १९०
प्रतिहृष्टपथे घर-	I. १६४	प्रवहन्तं मदामोदं	II. १८७
प्रतीयुषा पूर्वदशे	II. ३४३	प्रविकर्षनिनाद-	I. ५९५
प्रतुष्टुवुः कर्म-	I. ५२६	प्रविश्य विपिनं	I. २४२
प्रतोदा जगलुर्बामं	I. ५२६	प्रविश्य विपिनं	II. ४३३
प्रत्यंसं विलुलित-	I. ३३४	प्रवृत्त एव स्वयं	I. १२२
प्रत्यन्यदन्ति-	I. १७१	प्रवृद्धमन्द्राम्बुद-	I. ४६८
प्रत्याय्यते चपलता	I. २३	प्रवृद्धसिन्धूर्मिचय-	I. ६३५
प्रत्यासन्नतुषार-	II. १२४	प्रवृद्धौ हीयते	II. ३६५
प्रत्यासन्ने नभसि	I. ६२	प्रष्टव्यं पृच्छतः	II. २१६
प्रत्यूचे मारुती	I. २२८	प्रसन्नदिव्यांसु-	II. ३७६
प्रत्यूचे राक्षसेन्द्रः	I. ६०८	प्रसुप्तबर्हिणश्वास	I. ६०७
प्रत्यूचे वालिनं	II. ३१४	प्रसृतं रभसादयः	I. ३३
प्रथमं शरीरज-	II. ३६६	प्रस्कन्दिकामिव	I. १९६
प्रदक्षिणीकृत्य हुतं	I. २०८	प्रस्थास्यमानावुप-	II. १३९

प्रहीयते कार्य-	I. ५४७	प्रियंभावुकतां	I. १३५
प्रह्लादस्य व्यसनं	II. ३८०	प्रियंवदोऽपि नैवाहं	I. १२२
प्राचीं तावद्विरव्यग्रः	II. ५४०	प्रियतमाभिरसौ	II. ३०९
प्राचीं वासक-	II. २७३	प्रियमभि कुसुमोद्यत-	I. १७१
प्राचीनं व्यसनं	I. ६५१	प्रियवसतेरप-	II. १६७
प्राचीनाचलचुम्बि-	I. ४५४	प्रियसखीसदृशं	II. ३७०
प्राचीविभ्रम-	II. १६९	प्रियाकर्तुं त्वस्मै	I. ६६७
प्राचुर्चूर्णश्च	II. ९७	प्रिये जनकनन्दिनि	II. ४५१
प्राच्यमांजिहिषांचक्रे	I. ३८९	प्रीतेन तेन पुनः	I. ४५१
प्राज्ञास्तेजस्विनः	II. ४७	प्रीते विघातरि पुरा	I. ६१३
प्राणायमानमहिला-	I. ६३८	प्रीतोऽहं भोजयिष्यामि	I. ५७
प्राणायामोपदेष्टा	I. ३६२	प्रीत्या नियुक्तान्	I. ५४
प्राणिषुर्निहताः	II. ५२	प्रीत्यापि दत्ते	II. ३७७
प्राणैस्समं कनक-	II. २७३	प्रीत्यै यूनां	II. २७१
प्रादमयन्त	II. ८७	प्रेता वरेण शक्रस्य	I. ६०६
प्रादिदृक्षत नः	II. १७४	प्रेम तस्य न	I. ६०४
प्रादुष्णन्ति न	II. ६६	प्रैयरूपकविशेष-	I. ५५०
प्राप्य चञ्चूर्यमाणा	I. ५७८	प्रौर्ण्वीतेजसा-	II. ९०
प्राप्य चाशु जन-	I. २५०		
प्राप्य नाभिनद-	I. ४६५	फलद्विरूष्णांशु-	II. ६०६
प्राभातिकी भुवनस्य	I. १८	फलमस्योपहासस्य	I. ४६
प्रायुङ्क्त राक्षसी	I. ८१	फलानि पुष्पाणि च	I. ४२५
प्रायेण नीचानपि	I. ५७	फलान्यादत्स्व	II. १३२
प्रायोपासनया	II. ५६४		
प्रार्थ्यमानपद-	I. १३८	वदरीतपोवन-	II. ३५०
प्रालेयशीत-	I. ३९९	वद्धदर्भमयकाञ्चि	I. ७
प्राशुराशु	II. १३१	वद्धो दुर्बलरक्षार्थं	I. ४६५
प्रासादशोभाति-	II. ३६७	बन्धूनशङ्किष्ट	I. ३०४
प्रास्थापयत्पूगकृतान्	I. २०७	बन्धौ विपन्नेऽनेकेन	I. २८५
प्राद्दिणोच्च महितं	II. ४३८	बभूव याघिशैलेन्द्रं	II. ५७७

बभौ सदशन-	I. २११	ब्रह्मादघाद्वर्धं	II. ४६
बलान्यभिषिषिक्षन्त	II. ३१	भ	
बलारिसूतुं	II. ३७५	भगवतो दिवस्पते	I. ३४१
बलिक्रियावर्जित-	II. २१७	भगवन्कौशिक	I. २७५
बलद्विषः पाद-	I. ३९७	भगवन् प्रसीद तावत्	I. ७४
बलिनावमुमदीन्द्रं	I. २२६	भगवन् सर्वाद्भुत	I. ४३३
बलैरध्युषिताः	II. ३२२	भग्नोऽयं कथमस्ति	II. १३६
बलोर्मिभिस्तत्क्षण-	I. २५८	भजन्ति विपदः	II. १३८
बहवः खलु	II. २९९	भद्र स्वस्त्यस्तु	I. ९३
बहुधा भिन्नममाणः	I. २६६	भयङ्करः प्राणभृतां	II. २५२
बहूपि प्रियमयं	I. ५१९	भयसंहृष्ट-	II. ३३०
बाणभिन्नहृदया	II. ३४०	भरतस्तेषु कैकेय्यां	I. २९४
बाणेन संप्रति नृपा-	I. २५२	भ्रष्टापवर्जितैस्तेषां	I. ४७९
बालेयतण्डुल	I. ५२०	भ्रैश्च विभिदुः	II. ८५
बाहुचन्दननिषङ्ग-	I. ४५१	भवतः सरतां	I. १५१
बाहुप्रतिष्ठम्भ-	II. १४	भवत्यामुत्सुको रामः	I. १५२
विभ्रत्यस्त्राणि	II. १११	भवद्विरामवसर-	I. ४४५
विभ्राणमायति-	I. ४२३	भवद्वियोग-	II. ३७०
विभ्राणया बहल-	I. १७३	भवन्तं कार्तवीर्यः	I. ६२
विम्बोष्ठं बहु-	II. ४२३	भवन्तमेतर्हि	I. ६१९
बुद्धिपूर्वं द्रुवन्न	I. २३३	भवन्तस्तावत्	I. ५४९
बुद्धिशस्त्रः प्रकृत्यङ्गः	I. ६५७	भवल्लब्धवरोदीर्णः	I. २०८
बुभुत्सवो ध्रुवं	I. ९१	भविष्यतः पत्युरुमा	II. १८८
वृन्दिष्ठमार्चात्	I. ३६०	भव्यमुख्याः सामारम्भाः	I. २७१
बृहच्छिलानिष्ठुर	II. २६	भस्मसात्कृतवतः	I. ६६३
बृहत्तुलैरप्यतुलैः	I. ५६२	भस्माङ्कुरेति खुर-	I. ३११
बृहत्पात्रप्राप्त्या	I. ५५८	भाव, तत्प्रस्तूयताम्	I. ४८३
बृहत्सहायः कार्यान्तं	I. ६३६	भास्वत्करव्यति-	II. ४६२
बृहद्दुद्रहन्	II. ३०५	भिन्ननौक इव	I. २८४
ब्रह्मज्योतिर्विभर्तस्य	I. ६२५	भिन्नानक्षैर्मोह-	II. ५८५

म

भीमकान्तैर्नृप-	II. ३०३	मयोनस्तद्धोरं	II. १८०
भुजविटपमदेन	II. १३६	मणल्लरपुरे संपत्	I. ९
भुजौ चकृततुस्तस्य	I. २२५	मण्डलान्याटतां	II. ४७
भुवं कोष्णेन कुण्डोष्ठी	I. ३६५	मत्परं दुर्लभं मत्वा	I. १०३
भूभुजोऽस्य सविधे	II. ४२५	मदर्थसन्देशमृणाल-	I. १८५
भूमात्रं कियदेतत्	I. ३६१	मदसिक्तमुलैः	II. १९२
भूमिष्ठस्यासमं	II. २५४	मदस्रुतिश्यामित-	II. ५३८
भूमौ शेते दशग्रीवः	II. ४६	मदिराक्षि मदानना-	II. ३९५
भूयस्ततो रघुपतिः	I. ४३०	मदोदग्राः ककुब्जन्तः	I. ३२४
भूयस्तराणि यदमूनि	I. ६३२	मधुकरविटपा-	I. ३७३
भूयिष्ठानि मुखानि	I. ६००	मधुकरविरुतैः	I. १११
भूरेणुना रासभ-	II. ४६३	मधुकरैरप-	II. १००
भृङ्गालिकोकिल-	I. ३६९	मधु द्विरेफः	I. २१३
भृशमदूयत या	II. ४१६	मधुरैरपि भूयसा	I. २३७
भेष्यते मुनिभिः	II. ३०६	मधुसाद्भूतकिञ्जल्क-	I. ६६२
भैमीमुपावीणयदेत्य	I. २९०	मध्येकृत्य घनं	I. २२२
भोक्तुमन्नमपि	II. ४४६	मध्येसमुद्रं ककुभः	I. २६
भोगिवेष्टनमार्गेषु	I. ४६८	मध्वपाययत	II. १८१
भो भोः पौरजान-	I. ५३०	मनागनभ्यावृत्त्या	II. ३५५
भो भो परिव्राजक	I. ६६७	मनुष्यबाह्यं	II. २२३
भो भो लक्ष्मण	II. १६७	मनोऽपि शङ्कमानाभिः	I. ६५०
भो भो विदितं किं	I. ३९५	मनोऽभिरामाः	II. ५३
भो वाचोयुक्तिज्ञ	I. ३४०	मन्तूयिष्यति	II. १२६
अमणरयविकीर्ण-	I. ४४६	मन्त्रे जातु वदन्यज्ञाः	II. २०६
अमी कदम्बसंभिन्नः	II. ३५५	मन्दं मन्दं नुदति	I. ६७०
आतरि न्यस्य यातः	I. ३६८	मन्दं मन्दमुपेत्य	I. ११४
भूमङ्गमादाय	II. ९८	मन्दः कवियश-	II. २३२
अजिरेक्षतवद्योधा	I. ५८३	मन्दमन्दमपयत्-	I. ६७१
अ्रेमुः शिलोच्चयान्	II. २१	मन्दाकिनीन्दन-	II. ४३६

मन्दाकिन्यास्सलिल-	II. १३४	मांसं हतानामिव	II. ३७४
मन्दायमानगमनः	I. ४८	मांसविक्रयिणः	I. २३३
मन्त्रियोगाच्च मारीचः	I. ४५२	मांसान्योष्ठावलोप्यानि	I. १८५
मन्यसेऽरिवधः	I. ६३१	मांसेनास्याश्वताम्	II. २०
मन्युर्मन्ये मम	II. २०	मांसोपभोग-	II. ३१७
मन्ये किञ्जमहं	II. ३१३	माजीवन्यः	II. ३४५
मन्ये दर्षामयाविभ्यां	I. ६०६	मातामहावास-	I. ९५
मन्यप्यसूनिह-	I. ३७५	मातुराज्ञां वहन्	I. ९५
मरिष्यामि विजेष्ये	II. १३१	मातुर्मुखं मम पुरः	I. ५६९
मरुतां पातः स्वित्	I. ५९२	मा न सावीर्महा-	II. १८४
मरुप्रयुक्ताश्च	II. १३६	मानुषानभिलष्यन्ती	I. ४०८
मरुष्टान्युदम्भांसि	I. ५०६	मानुषानभिलष्यन्ती	I. ६१०
मरुल्लत्पल्लव-	I. ५०	मानुषीमनुसरत्यथ	I. ३८
मर्मदत्तदशना	II. २७७	मानुषो नाम पत्कापी	I. ३४६
मलयगिरिचरोऽयं	I. ४४६	मानेन तरुपेष्वयथा	I. ५५३
मल्लिनाथः सुधीः	II. २८०	मान्यभक्तिरथ वा	I. ५८
मल्लिनाथकविस्तोऽयं	I. ४७६	मापराध्नोदियं	II. ३
मल्लीं चूतवनादिव	II. ३९४	मा भृत्त्वत्पदपद्म-	I. ४५१
महर्षभस्क्न्ध-	II. ४६३	मा भूदाश्रमपीडेति	II. ३
महाकुलीन ऐक्षवाके	I. ३८९	ना भून्नाशो युगप-	I. १२४
महानले भिन्न-	II. ३०५	मा भैष्टं कमठेन्द्र-	II. ३५५
महामाग सर्वथा	I. ५७४	मामुपास्त दिदृक्षावा-	I. १५३
महामहानील-	II. २४	मायानामीश्वरास्ते	I. १४३
महारथ त्वं मम	II. २६९	मायाभिस्सुचिरं	II. ३२४
महासमरसूचकः	II. ३९९	माया खिदेषा	II. १६२
महास्रदुर्गे	II. ३१६	मारयिष्यामि वैदेहीं	I. ६१
महीभृतः पुत्रवतः	I. ३१२	मारीचोऽप्याकर्णित-	II. ४४९
महीयमाना	II. ३६८	मार्गं तावच्छृणु	I. ६७०
महेन्द्रमास्थाय	I. ३२४	मा वधिष्ठाः	II. १४४
महोक्षतां वत्सरः	I. ३२५	मावमस्था नमस्यन्तं	I. ५२

माशोचिष्ट रघु	- II.	३०	मुहुः प्रतिस्खलित-	I.	६३५
मा स तिष्ठत	II.	४	मुहुरयुसमं	II.	१४७
मा स द्राक्षीर्मृषा	II.	२५	मुहुरिति वनविभ्रमा-	I.	३४३
मा स भूर्माहिणी	I.	१८९	मूर्त्वास्वामाववञ्चन्त	II.	१८२
माहेन्द्रं नगममितः	I.	१९०	मूर्धजान्स विलुञ्चन्ति	I.	११६
मित्रन्नस्य प्रचुक्षोद	II.	२९१	मूर्ध्नां दिवमिवालेखी	II.	३५
मिथिलां प्रविश्य	II.	५४	मूलं दोषस्य हिंसादेः	II.	३४
मिथ्यैव श्रीः श्रियं	I.	२२१	मृगया न विगीयते	II.	२८६
मुकुन्दस्यासितमिदं	I.	१३१	मृगयुमिव मृगोऽथ	I.	२६५
मुकुन्दस्यासितमिदं	II.	३३६	मृगविद्विषामिव	I.	१४९
मुक्तं मुक्तागौरमिह	I.	३२	मृगाः प्रियालुद्रुम-	I.	५६
मुक्तामयं सारस-	I.	५५४	मृगान् विनिघ्नन्	I.	११२
मुखमुल्लसित-	I.	२०२	मृणालसुत्नामल-	I.	१५६
मुखरयस्व यशः-	II.	५६३	मृत्पिण्डशेखरित-	I.	३२४
मुखसन्धानविश्लेष-	II.	४७२	मृदङ्गा धीरमास्वेनुः	II.	४३
मुखसरोजरुचं	II.	१८६	मृदुचरणतलाग्र-	I.	६३२
मुखापिणेषु प्रकृति-	I.	५०	मृदुचरणलताग्र-	I.	२८
मुग्धत्वादविदित-	I.	७६	मृषासि त्वं हविः	I.	२३३
मुग्धायाः सरललितेषु	I.	४६	मृषोर्धं प्रवदन्तीं	II.	२२५
मुदमब्दमुवामपां	I.	४५९	मेघङ्करमिवायान्त-	I.	२२९
मुदितयुवमनस्काः	I.	१६	मेघनादः परिष्कन्दन्	II.	५६
मुदितैस्तदेति	I.	२५४	मेघाससविद्युतः	II.	५८३
मुदे मुरारेरमरैः	II.	२२९	मेदस्त्विनं विपुल-	II.	४४८
मुनिरूपोऽनुरूपेण	I.	१८१	मेदस्त्विनस्सरभस-	I.	५९९
मुनिरेष यदाभ्ययात्	I.	५९४	मेनका मनसि	II.	२४३
मुनिर्भृशाश्वोपज्ञानि	I.	२४९	मैत्रे मुहूर्ते शश-	I.	२४७
मुनिशापकृतोत्पत्ति-	I.	११	मोज्जिग्रहः	II.	१६१
मुरलामारुतोद्भूत-	I.	४८६	म्रियमाणस्स	II.	१९९
मुरारिनारीमुख-	II.	४१४			
मुषित्वा घनदंष्ट्रापापः	I.	५४	यं किल पराशर-	I.	३५९

यं प्रासृत सहस्रपा-	I. ७८	यदस्य यात्रामु	II. ५०३
यं लघुन्यपि	I. ६३०	यद्देहेनर्दिनमसौ	I. २००
यः करोति वधोदर्का	I. १३	यद्गोत्रस्य प्रथम-	I. १५०
यः क्षत्रदेहं परि-	I. ४०५	यद्गोष्ठीप्रतिहार-	II. ४६०
यः पयो दोग्धि पाषाणं	I. ५३	यद्वाहुराहुरसना-	II. ४१३
यच्च यत्र भवान्	II. २०८	यद्यस्ति कौतुकं	II. ४३२
यजुषि तैत्तिरीयाणि	I. ४७८	यद्यहं नाथ नायास्यं	I. २६८
यज्ञवाटमधिष्ठाय	I. ५२८	यन्मतौ विमलदर्पणिका	I. १८
यज्ञोपप्लवशान्तये	I. ३९०	यन्मुखग्रहण-	II. १५
यतः परार्धानि	I. ५३२	यमं युनज्मि	II. ५८४
यत्कीर्तिस्त्रिलकायते	I. ५८४	यमास्यदृश्वरी तस्य	I. ५
यत्कृतेऽरीन्	II. १४४	यमेवमुद्दिश्य	II. ४९१
यत्नं प्रोणुवितुं तूर्णं	I. १५	ययुर्विन्ध्यं शरन्मेघैः	I. ३७३
यत्राधिरूढेन	I. ४८४	यवनीमुखपद्मानां	I. ४६
यत्रावदत्तामति-	I. ४९५	यशस्करसमाचारं	I. ६६
यत्रोज्झितामिः	II. २८७	यशोभिराब्रह्मसमं	I. १७८
यत्स्वर्षर्ममघर्म	II. २८३	यस्ते नवः पल्लवितः	I. ५६४
यथा प्रह्लादनात्	II. १००	यस्मिन्नर्जुनदोःसहस्र-	I. २१०
यथा यथा पटह-	II. २६२	यस्मिन्महीं शासति	I. १९८
यथा यथा सेवन-	I. ५९२	यस्मिन् हिमानीभृति	I. ३९
यथार्थं सञ्चिरन्ते	II. १६८	य स्यां वासयते	II. ८८
यदगारघटाट्ट-	I. ३१६	यस्या महानीलतटी-	I. ३२
यदङ्गनारूप-	I. ३५७	यस्यामुदग्रनृप-	II. ३९६
यदतनुस्त्वमिदं	I. ९१	यस्याश्चलद्वारिधि-	I. १६३
यदताप्सीच्छनैः	II. ३१७	यां कारिं राजपुत्रः	II. ५६६
यदनीलगोपुर-	II. ५३	या खलु पुरा	I. ४४६
यदपूपुजस्त्वमिह	I. १२९	या घर्मभानोः	II. ५२५
यदपूरि पुरा मही	II. ३०	यात यूयं यमश्रायं	II. ५३१
यदराज्ञि राजवत्	I. ८१	यातस्य ग्रथित-	I. २८३
ऋद्वोचत वीक्ष्य	I. १३८	या तु नः पदवी	II. ४००

याते ततो निजपुरीं	I. २७२	यो मघौलि दिवं	II. ११५
यातैश्चातुर्विध्य-	I. ४९३	योषितामतितरां	I. १८४
यातोऽस्तमेषः	II. २६९	येषिद्दृष्टुःश्रिका-	I. ०
या न ययौ प्रिय-	I. १५१		
यानाज्जनः परिजनैः	I. ३८	रक्तं प्रचुष्टुतुः	II. ३०
यानैः समचरन्तान्ये	I. ८०	रक्तपङ्के गजाः	II. १३३
यान्ति न्यायप्रवृत्तस्य-	I. ३३०	रक्तपीतकपिश्याः	I. २१३
यान्तीनां सममसित-	I. २६	रक्तेनाविक्लिदत्	II. २०
यामिकाननुपमृद्य	I. ४९६	रक्षःस्त्रीवदनारविन्द-	I. २०
यामेवाहुर्निशिचर-	II. ३९७	रक्षसा मृगरूपेण	I. ५३६
यायास्त्वमिति	II. २१०	रक्षससङ्घट्टचूर्णा-	II. ४४३
यावत्पताप-	II. १६२	रक्षांसि वेदिं परितः	I. ६६
यावत्स एव समयः	I. ४९२	रक्षांतीति पुरापि	II. १५३
यावदर्थपदां वाचं	I. १६७	रक्षोऽभिचारचरु-	I. ७८
युगान्तकालप्रति-	II. २४०	रक्षोविद्वरु वीरेषु	I. ७०
युद्धमित्थं विधूतान्य-	II. ३२	रक्षणं क्रुरोषि	II. ५५४
युवजानिर्धनुष्पाणिः	I. २५४	रघुनाथोऽप्यगस्त्येन	I. २३९
यूपाङ्कुरप्रकर-	I. ५९३	रचय चारुमते	I. ४२९
य्यं समैव्यथ	I. २४७	रचितं रतिपण्डित	I. ५३१
ये चान्ये कालयवन-	I. १४१	रजनिचरमपागे	I. ३७
येनापविद्धसलिलः	I. ५५	रजसाभ्यवकीर्णानि	II. ४३१
येन पूतक्रतोर्मूर्ध्नि	II. २०२	रणाय जैत्रः	I. ६५९
ये सूर्यमुपतिष्ठन्ते	I. ५७१	रणे चिक्राड	II. १३२
यैरघानि खरः	II. ५१	रतान्तरे यत्न	II. ४१०
योगक्षेमकरं	II. २६४	रतिपतिप्रहितेव	I. १४०
योगनिद्रान्तविशदैः	I. ४७०	रतौ हिया यत्र	I. १५७
योगिनो यं	II. ३५७	रत्नस्तम्भेषु सङ्क्रान्त-	I. ४२१
योगेन लभ्यो यः	II. २२०	रथमास्थितस्य च	I. २६७
योनौ जलावतारे	II. ४२४	रथवाजिपत्ति-	II. १५१
योऽपचक्रे वनात्	I. १२२	रथाङ्गसंकीडित-	I. ३१३

रथ्याघोषैर्वृहणैः	I. ४३१	रामस्य दयमानोऽसौ	I. ११७
रभसादुदस्थुः	II. १४२	रामस्य शयितं भुक्तं	I. १३१
रम्या इति प्राप्त-	II. ४७५	रामाकर्षणभय-	I. ३६६
रयेण रणकाम्यन्तौ	II. १११	रामादधीतसंदेशः	I. ९९
रवः कठिनकर्षण-	II. ५३०	रामेण लिस्सप्त	I. ५२३
रवितुरङ्गतनूरुह-	II. ४७५	रामे बाहुबलं	I. ५६६
रविस्तप्यति निशङ्कं	II. ३९	रामे रिपुशरान्	II. ३३२
रसान् संहार	II. २१४	रामोऽपि हत-	II. १५२
रहसि नलिनतल्पे	II. ३९१	रामोऽवोचद्धनूमन्तं	I. २२७
रहस्तदानीं रजनी-	I. ३५२	रावणश्शुश्रुवान्	II. ३४२
राक्षसानां मयि गते	I. १२१	रावणस्येह रोक्ष्यन्ति	I. १२०
राक्षसान्वटुयज्ञेषु	I. २००	रावणाङ्कपरिक्लिष्टा	I. ३४४
राक्षसेन्द्रस्य संरक्ष्यं	I. १४३	रावणाय नमस्क्रुयाः	I. ९२
राक्षसोऽन्तर्जयत्	II. १५४	रावणानग्रहक्लान्त-	I. ३८८
रागकान्तनयने	II. २८७	रावणोऽपि विभीषण-	I. ४८१
रागान्धीकृत-	I. ३५०	रित्ते पुष्पैः सिद्ध-	I. ३०७
राघवं पर्णशालायाः	I. ३३७	रुणोरुरोधः-	II. २८१
राघवस्य ततः कार्यं	I. २०५	रुचिघाम्नि भर्तरि	II. ४९८
राघवस्याभृशायन्त	II. ११४	रुधिरं पातुकामेन	I. ३८३
राघवस्यामुषः	II. ३६	रुन्धती नयन-	II. ३२०
राघवाभ्यां शिवं	I. १४५	रुन्धल्लघ्विधेः	I. ७८
राघवास्त्रविदीर्णानां	I. ४५	रुरुजुर्भ्रंजिरे	II. ९७
राघवो न दयाञ्चक्रे	II. २८	रुरुदिषा वदनाम्बु-	II. ४८८
राजा स यज्वा	I. ६६५	रे काकुत्स्थाः कथं	I. २६१
राजीवराजीवश-	II. ४९४	रेखामालमपि	II. ४७८
राजन्भवतः	II. ४०१	रे रे क्षत्रियसत्तम	I. ५३८
राजन्यरुधिराम्भोधि-	I. ४०१	रोचमानः कुदृष्टिभ्यः	I. ८०
रात्रावनाविष्कृत-	II. ४९३	रोचिष्णुकाञ्चन-	II. ३५१
रात्रिन्दिवविभागेषु	I. ३२२	रोदोरन्ध्रं	II. ९२
राममुच्चैरुपालब्ध-	I. २३२	रोमोद्गमः प्रादुरभूत्	I. २०५

रोषभीमसुरेनैवं	I. २३९	व	
रोषावेशादाभि-	II. ५८६	वंशस्मितिं वंशकरेण	I. २०२
ल		वक्तुं विलासमणि-	II. ५०३
लक्ष्मणं सा वृषस्यन्ती	I. ३२५	वक्षोभ्यो घनमनु	I. ४६७
लक्ष्मणः प्रथमं श्रुत्वा	I. १	वङ्क कङ्ककुलामिषं	I. ४१०
लक्ष्मीभृतोऽम्भोधि-	I. १५८	वज्रानुत्ताद्य तरसा	I. ४१०
लघु ललितपदं	II. ४३२	वचनं रक्षसां पत्यु-	I. ५४
लघूकरिष्यन्नतिभार-	I. ६३०	वचस्यवसिते	I. ३९६
लज्जते न गदितः	I. ६१८	वञ्चित्वाप्यम्बरं	II. ५७८
लज्जा तिरश्चां यदि	I. ५०	वणिवपथे पूग-	II. ४११
लतानुपातं	II. ५९२	वणिक् प्रग्राहवान्	I. ५८२
लताप्रतानोद्ग्रथितैः	I. ५६	वत्से कठोरहृदये	II. ५४६
लताबलालास्य-	I. १४९	वत्स गुह न तावत्	II. १७६
लब्धस्पर्शं	II. ५४४	वत्स गुह स्पृहयामि	I. ८५
लब्धां ततो विश्व-	I. ४६७	वत्स द्वेषिनियुद्ध-	II. ११९
लभ्यमेकपुकुतेन	I. ६९	वत्स लक्ष्मण	II. १२१
लभ्या कथं नु	I. १४२	वत्स लक्ष्मण	II. ३६७
ललितविभ्रमबन्ध-	I. २४६	वत्स साधु समर्थयसे	I. ३०७
लवङ्गमालाकलिता-	I. ३१७	वत्से भवत्सेवासम्प्रदा-	I. २
लवणेन विलुप्तेज्याः	I. ६१२	वत्सौ समन्तादुप-	I. ५४१
लिपिर्न दैवी सुपठा	I. ६५७	वदन्नगर्भगतं न	I. १६२
लीलयैव सुतनोस्तुल्यित्वा	I. १९	वधेन सङ्घे	II. २९६
लीलाचलत्स्नी-	I. १५९	वने यियासोः	II. ४५३
लुम्पन्नदृष्टजामावृ-	II. १२१	वनतापसके	I. ६४४
लेखया विमलविद्रुम-	I. २६	वनस्पतीनां सरसां	I. ३१३
लेढि भेषजवत्	II. ४७	वनानि तोयानि च	I. ६४१
लोकस्राजि	II. ५२३	वनान्तरादुपावृत्तैः	II. २५८
लोकालोकव्याहृतं	I. ५५८	वनेषु वासतेयेषु	I. ५१२
लोकोत्तरं हि	II. ५५	वनेषु सायन्तन-	I. २७७
लोहितश्याम-	II. ११६	वन्येभदानानिल-	I. २४५

वपुश्चान्दनिकं	I. ४६५	वामदेव किमुच्यते	I. ५४१
वयमद्यैव गच्छामः	I. ९२	वायव्यालोण तं	II. २९
वरेण तु मुनेर्वाली	I. २३०	वारांस्त्रीनभिषुण्वते	I. १४
वर्तिष्यमाणमात्मानं	II. ३८	वार्थस्तपोधन-	I. ४३०
वधेते ते तपः	II. १३१	वार्षिकं सन्नहारेन्द्रः	I. ४५७
वर्धावद्धा धौरितेन	I. ४३०	वालिनं पतितं	I. २३२
वर्षेषु यद्भारतं	II. १२३	वासस्तवचां भवतु	II. ४३५
वरुगूयन्तीं विलोक्य	II. २१	वाहनाजनि	II. ५२८
वशां करे स विभ्राणं	II. ३९२	विकचोत्पलचारु-	I. २०४
वसन् स तस्यां वसतौ	I. ८४	विकथी याचते	II. ३५७
वसानस्तलकनिभे	I. ५००	विकर्तनकुलस्य	I. १२५
वसानां वरुकले	II. २३०	विकसितसङ्कुचित-	II. ३७७
वसिष्ठधेवोरनु	II. ३२२	विकुर्वे नगरे	II. १५८
वसुधान्तनिस्सुत-	I. ४०२	विक्रीय दिश्यानि	I. ४४४
वसुधरायां कृत्स्नायां	I. २२९	विगणय्य कारणं	II. ३२
वसूनि तोथे	I. ५३४	विगतवारिधरा-	I. २६
वसूनि देशांश्च	II. १६८	विगतसस्य-	II. ६२
वस्त्रान्नपानं	II. ४५	विचित्रमुच्चैः	II. २७०
वागर्थाविष्य संपृक्तौ	I. ४७	विचुकुशुर्भूमिपतेः	II. ३९४
वाच्यमान् स्थण्डिल-	I. ३४५	विच्छिन्नप्रविलायं	II. ५८८
वाच्यमोऽहमनृते	I. २२८	विजिगीषते यदि	II. १३२
वाचामिदानीं किमु	II. ५४२	विजितकृधमीक्षता-	I. १२९
वाञ्छामनात्तेन	II. ५२१	विज्ञापनीया न गिरः	I. ३६५
वाणीविलासमपरत्र	II. ५५९	वितानसहितं तत्र	I. ४७३
वाताहतचलच्छास्त्रा	II. २४७	विदर्भसुभ्रूस्तन-	II. ११८
वातूल इव तूलाणां	I. ४३१	विदाङ्कुर्वन्तु रामस्य	II. ६६
वादयाञ्चक्रिरे	II. ६	विदितं वो यथा	II. ३३७
वानरः कुलशैलाभः	I. ६२७	विदितमेव हि भवतां	I. ११७
वानरा मुष्टिभिर्जघ्नु	II. ४९७	विदित्वा शक्तिं	II. ३
वानरेषु कपिः	I. १४९	विद्यामथैनं विजयां	I. १३२

विद्युत्प्रणाशं स	II. ३१८	विभिन्नवर्णा-	II. ४७३
विद्युन्नाशं रवेर्भासः	II. ५२	विभिन्नशङ्खः कलुषी-	I. २७१
विद्विषोऽद्विषुः	II. २२९	विभिन्ना जुघुर्ध्वोरं	II. ६१
विधानमानुश्रविकं	II. ७५	विभीषणस्ततः	II. ३०
विधाय तस्यापचितिं	I. ६००	विभीषणोक्तं बहु	I. ५५०
विधाय वैरं	II. १	विमतानपि तैर्जित्वा	I. १४१
विधिं वधूसृष्टिं	II. १३४	विमुच्यमानैरपि तस्य	I. ४०
विधिचोदनासु	II. ५११	वियति व्यत्यतन्वातां	II. १२८
विधिना कृतमर्ध-	I. ५४८	वियत्यशेषासु	II. १५३
विधुरमानि तथा	II. ३८८	वियोगदुःखानु-	II. २५२
विधृतनिशितशस्त्रैः	I. ४९१	विरक्तसन्ध्याकपिशं	I. ३७१
विनङ्क्ष्यति पुरी	II. ७१	विरहपाण्डिम-	I. ५४०
विनन्तेः पदयोः	I. ५७२	विरहिर्वाग्वध-	I. २८६
विनम्रशालिप्रसवौ	I. ३२	विलम्बिनीलोत्पल-	I. २९
विनयति सुदृशः	II. १६०	विलासवापीतट-	I. ३७
विनयन्ते स	II. १५९	विलुलितकमलौघः	I. १६३
विनिहितं परितापि-	I. ३३३	विलेखितुं भीमभुवः	I. ३७
विनीताध्वश्रमाः	II. १५९	विलोकनेनैव तव	I. ६३७
विनेष्ये क्रोधमथवा	II. १५९	विलोचनं दक्षिण-	I. ४२
विनोदमिच्छन्नथ	I. ६	विलोचनाम्बु-	I. ६६४
विन्ध्यगिरिराज-	I. ४३८	विलोक्य तं आतरं	I. १५
विन्ध्यस्य संस्तम्भयिता	I. ४८८	विलोक्य द्योतनं	I. १५३
विन्यस्तवैडूर्य-	I. ३७५	विलोक्य सलिलोच्चया-	I. १८८
विपक्षमखिलीकृत्य	II. १३८	विदरेऽपि नैन-	I. २१६
विपदां प्रतिकर्तारः	II. २३८	विर्वैर्यन्मदकलुषी-	I. २५
विपाकोऽयं दशग्रीव-	II. ४८	विशङ्कटे वक्षसि	I. १६०
विपिनमथ जगाहे	II. ३८७	विशिखान्तराण्यति-	II. ३६१
विप्रकृष्टं महेन्द्रस्य	I. १०८	विशिश्वासयिषाञ्चक्रुः	II. २३
विफलीकृतयत्नस्य	I. २७५	विशेषविदुषः शालं	I. १८२
विभिन्नपातिताश्रीय-	I. ४३०	विश्रुताश्रित-	II. ७६

विश्वावलोकस्पृहया	II. ६०८	वीर्यं मा न ददर्शः	II. ९
विश्वासप्रदवेषः	II. २५५	वृक्षादृक्षं परी-	I. ९६
विषङ्गिणि प्रतिपद-	I. १९५	वृक्षेण वृक्षं गिरिणा	II. ४५५
विषसादेन्द्रजित्	II. १३	वृक्षेशया यष्टि-	I. ३३२
विषह्य राक्षसाः	II. १५	वृतं तेनेदमेव प्राड्	I. ८९
विष्टरं तटकुशालि-	I. ६५३	वृतस्त्वं पात्रेसमितैः	I. १३५
विष्फुलद्भिः	II. ७४	वृत्तान्तमेवमवकर्ष्य	I. ६०
विष्यन्दमानरुधिरः	II. ४०	वृत्तैरिव क्रतुसहस्र-	I. ८२
विस्पृष्टपार्श्वानुचरस्य	I. १४४	वृषस्यन्ती वृषस्कन्धं	II. १११
विस्तीर्णाक्षैर्विपिन-	II. ४८१	वेणुना दशमपीडिता-	I. १४
विस्रस्तमसादपरः	II. ३५८	वेदिवत्सपरिग्राहा	I. ५२६
विहगाः कदम्ब-	II. २७८	वेदोऽङ्गवास्तैः	II. ३७१
विहङ्गराजाङ्ग-	II. २७८	वेशन्तपङ्कविवृते-	I. १३४
विहितं मयाद्य	I. १३०	वेशमानि रामः	I. ३४४
विहितागसौ मुहु-	I. ५७४	वेशमान्तर्हणनं	II. ५६८
वीक्षितस्त्वामसि	I. ९४	वैखानसेभ्यः श्रुत-	I. ७०
वीक्ष्य तस्य वरुणः	II. २२६	वैदर्भनिर्दिष्टमसौ	II. ६०८
वीक्ष्य तस्य विनये	II. ६४	वैदेहि पश्यामलयात्	I. ५८९
वीक्ष्यबन्धवचनः	II. ४९०	वैदेहीं दृष्टवान्	I. १३२
वीचिक्षोभस्तनित-	I. २२५	वैमानिकाः पुण्य-	I. ४९१
वीचिलोलभुजयोः	II. २३०	वैवाहिकीं तिथिं	I. १०४
वीणामुनीन्द्रः	I. ४५४	व्यक्तं बलीयान्यदि	I. ३५८
वीणास्समस्ता-	II. ४४६	व्यचलन्विशङ्कट-	I. ५६२
वीतप्रभावतनुः	II. ३६५	व्यजिघृक्षत् सुरान्	II. ७१
वीतशङ्कमिह तेऽद्य	I. २९	व्यतिग्नन्तीं	II. १२८
वीतोष्ठरागाणि	I. ६२०	व्यतिजिग्धे	II. १२८
वीनामुपसरं	II. ५४८	व्यथितमपि भृशं	I. ३५१
वीरं तनूजमनु	I. ५८७	व्यरमत्प्रथनात्	II. १८७
वीरमिन्द्रजितं	I. ५२५	व्यश्नुते स्म ततः	II. २०१
वीरेण तेन	II. ३६७	व्यादिदेश गणशः	I. ६५९

व्याप्तं गुहाशयैः	I. २२७	शर्म शर्म नभस्वन्तः	I. ६६२
व्यायच्छमानयोर्मूढः	I. २३१	शमिततापमपोढ-	II. २८७
व्यावर्तध्वसुपाध्व-	I. ९८	शय्यां जगत्पुभय-	II. २५९
व्यावृत्तगतिरुद्याने	I. ५४४	शय्यागतेन रामेण	I. ४३
व्यावृत्तवक्त्रैरखिलैः	I. ६००	शरदम्बुदरच्छाया	I. १८
व्यासेद्भ्रमस्मान्	II. २०४	शरीरमात्रेण नरेन्द्र-	I. ४४४
व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः	I. २८२	शरीरसादादसमग्र-	I. ९
व्योम प्राचिनुतां	II. ९१	शरैस्ताड्यद्दन्धुं	I. २४३
व्योमस्पृशः प्रथयता	I. ५६०	शरैस्त्वसवसङ्केतान्	I. ६०
व्रजति विषयमक्षणां	I. ६०१	शर्मदं मारुतिं	I. २२६
व्रजन्ति ते मूढ	I. ६०६	शल्यं ततः परं	II. ४६७
व्रज्यावती निरुद्धा-	II. ५५७	शशंस तुल्यसत्त्वाना	I. ३३८
व्रणभृता सुतनोः	II. ३१३	शशकलङ्क-	II. २८२
व्रताथ तेनानु-	II. ३०३	शशाम वृष्ट्यापि	I. १०७
व्रातीनव्यालदीप्रास्त्रः	I. २४१	शशिमयं दहनाल्ख-	I. ४१७
श		शस्त्राशस्त्रिकथैव	I. २६२
शक्तिं संस्वजते	II. ५५	शस्त्रैर्दिदेविधुं	I. ७५
शक्तिवैकल्यनम्रस्य	I. ६०३	शाखावसक्त-	II. ५६९
शक्तैः सुहृद्भिः	I. १४७	शाम्भवं चापमारेप्य	I. ९०
शक्तोति यो न	II. ४२०	शाम्यत्यनु-	II. ११८
शङ्का धविलवचनं	II. ३८२	शालिनतामविगणय्य	I. १८३
शङ्खान् दध्मुः	II. ४३०	शिल्पिपिच्छकृत-	I. १८३
शठ नाकलोक-	I. ७७	शिलाशयां तामनिकेत-	I. ३३७
शतमखमणिस्तोम-	I. २६७	शिलीमुखाम्भ्यां	I. ४७४
शतसाहस्रमारक्षं	I. ४५३	शिवध्वजिन्यः प्रति	I. १६४
शत्रुघ्नान्युधि	I. २३०	शिवप्रणुत्नेन	II. ३८५
शत्रुनगमयत्स्वर्गं	I. ५६	शिवयोर्युद्धतोः	I. ६५५
शनैः शनैरनयोः	I. २१५	शिवाः कुप्यन्ति	I. ३५७
शबरस्त्वजुषः	II. ५६५	शिशिरमासमपास्य	II. २५७
शब्दितामनपशब्द-	I. ६०३	शीघ्रायमाणैः	I. १८४

शीर्षधातिनमायातं	I. २३०	श्रिया हसद्धिः कमलानि	I. १९३
शीर्षच्छेद्यमतोऽहं	I. १८९	श्रीभद्धिः सरथगजैः	I. १८८
शुकाङ्गनीलोपल-	I. ४८३	श्रीर्निष्कुष्यति	II. १९७
शुकैस्सतारैर्मुकुली-	I. २५५	श्रीर्हर्ष कविराज-	I. ५७४
शुचीभूताः क्षानैः	I. ९७	श्रीर्हर्ष कविराज-	I. ६२८
शुद्धवंशजनीतोऽपि	I. १३९	श्रुतदेहविसर्जनः	II. ३१०
शुद्धाः सङ्गं न	I. १८७	श्रुतस्य यायादयं	II. २१२
शुद्धान्तसम्भोग-	I. ७४	श्रुतिपथमधुराणि	I. १६०
शुश्राव रामस्तत्सर्वं	I. ४९८	श्रुतिसंमधिकमुच्चैः	II. १८
शूल्यानि अनयाञ्चक्रुः	II. ४३	श्रुतिसुख-	II. ८३
शृणु कसे कार्य-	I. ४९७	श्रुत्वा ततः परमतं	I. ४३०
शृण्वद्भ्यः प्रतिशृण्वन्ति	I. ८८	श्रुत्वा दाशरथी	I. ४४१
शृण्वन् सदार-	I. २८७	श्रुत्वा विस्फूर्जथु-	I. १८१
शैलाधिरोहाभ्यसन-	I. ४४९	श्रेणीबन्धाद्वितन्वद्धिः	II. ४७९
शैले विश्रयिणं	I. ५०८	श्रोत्राक्षिनासा-	I. ३००
शैलोपशलय-	I. ५८३	श्लाघ्यस्त्यागोऽपि	I. ४००
शैशवव्ययदिन	I. ६७०	श्वःश्रेयसमवाप्ता	I. ३२७
शैशवेभ्यस्तविद्यानां	I. ४२५	श्वगणिवागुरिकैः	I. ४९१
शोचित्वाग्रे भृत्ययोः	II. २२४	श्वश्रूजनः काङ्क्षति	II. ३९३
शोणरुचा शिखया	I. ३३	श्वश्रूजनानुष्ठित-	I. ४८
शौरैः प्रतापोप	I. ६०२		
श्मश्रुपवृद्धिजनित-	I. ५९०	षड्गुणाः शक्तयस्तिष्ठः	I. २७१
श्यामारुणैर्वारण-	I. २१३	षाड्गुण्यमुपयुञ्जीत	II. २४१
श्यामो नाम वटः सोयं	I. ६५		
श्येनपक्षपरिधूसर-	I. ५९६	संक्रीडन्ती तेजिता	I. ३१७
श्रवणपुटयुगेन	II. ५२५	संक्रुध्यसि मृषा किं	I. ८७
श्रियः कुहणाम्	I. ४३४	संक्षिप्तस्याप्यतः	II. ५४२
श्रिय.पतिः श्रीमति	II. ३७८	संक्षोभे नगरस्य	II. ४२०
श्रियस्तदालिङ्गन-	I. ६०९	संक्षणुवान इव	II. १७८
श्रियाजुष्टं दिव्यैः	II. १२७	संग्रामभूमीषु	I. १६१

संभ्रामस्तुमुलस्तस्य	I. ४४२	स क्षेमघनानं	I. २७५
संभ्रामे तानधि	II. १०	सखा गरीयान्	II. ४९३
संभ्रामते तावपाया-	I. १०३	सखा दशरथस्यापि	II. ७७
सं ज्ञाप्य नः स्वध्वज	I. २२४	सखी तदीया	I. ६१९
संज्वारिणेव	II. ३५६	सखीनिव प्रीतियुजः	I. ६३
संदृश्यते तव	I. ५५०	सखे सीरध्वज	I. ८२
संद्रष्टुं तव	II. ८३	सखे सीरध्वज	I. ३१८
संप्रत्यसाम्प्रतम्	I. ६५७	सखे सीरध्वज	I. ३४१
संप्राप्य वानरान्	II. ५७५	सख्यस्य तव सुग्रीव	I. १२५
संभृतोपकरणेन	II. १०१	स गतः क्षितिमुष्ण-	II. ४९९
संयुगे सांयुगीनं	I. ५१०	स गरुद्वनदुर्ग-	II. ४०३
संरम्भवेगोज्झित-	II. ३९६	सङ्कीर्णकीचक-	II. ४६५
संवत्सरेण यान्त्येव	I. ७६	सङ्क्रान्तं प्रियतम-	I. ६
संवाता मुहुरनिलेन	I. ४४९	सङ्ख्याय यानेषु	II. ११२
संवित्तस्सह-	II. १५२	सङ्गच्छ पौस्नि स्त्रणं	I. १९
संववूर्धुः स्वमाकृतं	II. २२०	सङ्गच्छ राम-	II. १५२
संश्रृणुष्व कपे	I. ४५२	सङ्गमाय निशि	II. २४५
संसर्गा परिदाही	II. ३५६	सङ्ग्रामनिर्विष्ट-	II. ६०९
संस्तावमिव शृण्वन्तः	II. ५३३	सङ्घर्षयोगिणः	I. ३७९
संस्पर्शप्रभवसुखो-	I. २८	स चतुर्धा बभौ	I. ६२५
स इन्द्रनीलस्थल-	I. ३५०	स चापि रुधिरै-	I. ११८
स एष मानुषात्	I. ५९७	स जगाम विसर्यं	II. १०२
स कदाचिदवेक्षित-	I. २७०	स जयत्यरिसार्थ-	II. ४२४
स काञ्चने यत्	II. १३०	सजलाम्भोद-	II. ५३०
सकारनानारका	I. ४२२	सञ्चारपूतानि	II. १६४
स किंसखा साधु	I. ५५	सञ्चेरुस्सहसाः	II. ५४५
स किल संयुगमूर्ध्नि	I. ५९	सञ्जहार सहसा	I. २८८
स किलाश्रममन्त्य-	I. १०३	सञ्जानानानापरि-	II. १६६
स कीचकैर्मारुत-	II. ५१७	सज्जितानि सुरभीप्यथ	I. २५७
स कुलोचितमिन्द्रस्य	I. ५४९	सटाच्छटाभिन्न-	II. ७५

सततं सदर्थि-	II. ४७१	सन्तस्य पूर्वममुतः	I. ४५२
स तमाससाद	II. ३८१	सन्त्रासयांचकारारिं	I. ६०
स तान्नाजीगणत्	II. ९३	सन्दानान्तात्	II. ३३२
सतामरुकरं	II. २६६	सन्दिदर्शयिषुस्साम	I. ६६७
स तामूचेऽथ	II. २३२	सन्द्श्य शरणं	I. ५४
स तीरभूमौ	II. ५७२	स पल्वलोतीर्ण-	I. ४३८
स तीर्त्वा कपिशां	I. ३१७	स पाटलायां गवि	II. २४०
स तेजो वैष्णवं	I. ३०९	स पिङ्गाक्षः श्रीमान्	I. ६५२
सत्यवृत्तमपि	I. ६०२	स पुण्यकीर्तिः	I. २००
सत्योद्यां गिरमिह	II. १३८	स पुरं पुरुहूतश्रीः	II. १६४
सत्रान्ते सचिवसलः	I. ४०१	स पूर्वतः पर्वत-	II. ११
स त्वं प्रशस्ते	I. २६०	सत्तभेदकर-	I. ३२४
स त्वं हनिष्यन्	II. ५०	सप्राणा चेज्जनक-	I. ५१५
सत्त्वमेजयसिंह-	I. २२७	स प्रोषिवानेत्य	II. २१९
सत्त्वानजलं	II. ५९०	स बाल आसीद्वपुषा	I. ७७
स दक्षिणं तूण-	II. २९१	स विभ्रेष प्रचुक्रोध	II. २४
सदिवं समचिच्छदत्	II. २५	स भवान् आतृवत्	II. २१०
सदृशी तव शूर-	I. १३८	स भस्मसाच्चकार	I. ६६३
सदोद्धारसुगन्धीनां	I. १३८	समक्षणुवत्	II. १७८
सद्वंशत्वादङ्ग-	I. २५७	समगतकपिसैन्यं	II. ३०
सनातनः पुमान् पुरीं	I. ७	समगध्वं पुरः	II. ४
स निकामघर्मित-	I. ४२४	समदनमवतंसिते	I. २४
स निर्विद्ध्य यथा-	II. ४८७	समनात्सीत्ततः	II. ८९
स निवेश्य कुशावत्यां	I. ३७१	समन्तादुत्तालैः	II. ३०१
स नौ विमानादव-	I. २५५	समन्तादुन्मीलत्-	I. ३७
सन्तानकतरुच्छाया-	I. २५१	स मन्थरावल्गित-	II. १८९
सन्तानार्थाय	II. ६००	समभिसृत्य रसात्	I. ६४३
सन्तापघ्नं सकल-	I. ३१६	समभेगमदैर्यदा	I. ५९९
सन्तुष्टे तिसृणां	I. ५८७	सममेव समाक्रान्तं	I. ४१८
सन्तो मनसि कृत्यैव	I. २२१	समय एव करोति	I. ३०६

समरेषु रिपून्	I. ३८६	स राजसूययाजी	II. २२६
समांसो मधुपर्कः	I. २८	स राज्यं गुरुणा	I. ४०२
समानेऽपि हि	I. २८८	सरितः कुर्वती	II. ३१५
स मारुतिसमानीत-	I. ५४९	सरिदात्मजशासितः	I. २१९
समाविष्टं ग्रहेणेव	I. ५८२	सर्गशेषप्रणयनात्	I. १०४
समाश्रंसिमि केनाहं	II. ६७	सर्वकार्यशरीरेषु	I. ४७७
समीहे मर्तुं	II. १३६	सर्वङ्कषयशःशाखं	I. २२८
समुच्छ्वसत्-	II. ५९९	सर्वज्ञस्त्वमविज्ञातः	II. २४२
समुज्जिता यावद-	I. १६७	सर्वत्र दयिताधीनं	I. ३०५
समुत्क्षिपन् यः	I. १५७	सर्वनारीगुणैः प्रष्टां	I. ३३३
समुत्तरन्तावव्यथ्यौ	II. २२९	सर्वराजकदुर्धर्षं	I. ४२४
समुद्रोपत्यका हैमी	I. ८	सर्वस्य जायते मानः	I. ९८
समूलकार्षं चकषू	I. २३४	सर्वातिरिक्तसारेण	II. ५७९
समूलघातमन्नन्तः	II. ५८५	सललितचलित-	I. ३३४
स मृगमये वीत-	I. ५११	सलिलाद्रवराह-	II. २६६
सम्पत्य तत्सनीडे	II. ३५४	सलीलमालिङ्गन-	I. २३५
सम्पदस्तव गिरां	II. २	सलीलमालिङ्गन-	II. ५६४
सम्पातिना प्रजङ्घस्तु	II. ५८७	सलीलमासक्तलता	II. ५५
सम्प्रत्युपेयाः	II. ६३	सविकचोत्पल-	II. ४१२
सम्प्राप्य तीरं	II. ४११	सवितुः परिभावुकै-	I. १३६
सम्प्राप्य राक्षस-	I. १०९	सविधमुपसरन्	II. ५८४
सम्बभूवुः कबन्धानि	II. २१	सविनयमथ दर्शितं	I. ४६२
सम्भोगक्षमगहना-	I. १६०	सविनयमपरा	I. २८४
सम्यग्विनीतमथ	II. २५८	सविशेषं सुते	II. १२१
सरजसमकरन्द-	I. ३२३	स विसृष्टस्तथा-	II. १७९
सरजसमपहाय	I. २८४	सव्यलीकमवधीरित-	I. २०१
सरभसमवलम्ब्य	I. ४१४	स व्याप्तवत्या परितः	I. ३
सरसपटीरकुञ्ज-	II. २७०	स त्रीहिणां यावत्	I. ४२६
सरसीः परिशीलितुं	I. ४३	स शकटमधिरुद्ध	II. ४८३
सरसीव चलत्-	II. ५०७	स शत्रुलावौ	I. २२६

स शापो न त्वया	II. ४८४	सार्यं शशाङ्ककिरण	II. ४०
स शुश्रुवांस्तद्वचनं	I. १३३	सारोऽसाविन्द्रियार्थानां	II. ५५४
स शुश्रुवान्मातरि	II. ३४२	सार्धं कथञ्चिदुचितैः	I. ५३९
स श्रीकण्ठकिरीट-	I. ३२६	सार्धं कथञ्चिदुचितैः	I. ६३३
स सञ्चरिष्णुर्भुवना-	I. १५६	सावज्ञमुन्मील्य	I. ६५२
स सासिः सासुसुः	II. २१९	सावलेपमुप-	II. ११०
स सैन्यपरिभोगेन	I. २७७	सास्तम्भन्नपद-	II. ४९
स सैन्यपरिभोगेन	I. ४७६	सिंहलद्वीपमम्मोघि-	I. ५४३
स स्वयं प्रहत-	I. २७	सिञ्चन्त्याः कथमपि	II. ४८७
स हत्वा लवणं	I. ३५९	सितं सितिम्ना	II. ४५७
सहशरधि निजे	I. २६३	सितदीपमणि-	I. २४६
सहस्रसंख्यैर्गगनं	I. २८७	सितारविन्दप्रचयेषु	I. २६
सहायवन्त उद्युक्ता	I. २२२	सितांशुवर्णैर्वियति	I. ५
सांराविणं न	I. ४२२	सिद्धार्थको महामात्यः	I. ४४३
साकं शक्तिधरेण	II. १०	सिन्धुजातकलशी-	II. ३८६
सा किलाश्वासिता	I. ३६	सीतां जिघांसु	II. ९
साङ्गं च वेदमध्याप्य	I. ५९	सीतां दिदक्षुः	II. १८२
साचि लोचनयुगं	II. १८९	सीतां सौमित्रिणा	I. ४
सा तु दीर्घं निश्चस्य	II. ४५२	सीतां हित्वा दशमुख-	II. १७४
साधारणी क्षितिभृतां	I. ११७	सीतान्तिके विवृत्सन्तं	II. ३८
साभोरपि स्वः खलु	I. १४२	सीतापि निजाभरण-	I. ६५०
सा नीयमाना	II. २८३	सीता रक्षोनिष्कायेषु	II. ५३६
सापि शक्तिरभिहत्य	I. ५१०	सुकुमारम्भेकमणु	I. ६४७
सा बाणवर्षिणं	I. २५०	सुकृतं प्रियकारी	II. १४४
सा मन्दुरासंश्रयि-	II. ३६५	सुखजातसुरापीतः	I. २९०
सामर्थ्यं चापि सः	II. ४	सुखश्रवा मङ्गल-	I. ३६६
सामोदाः कुसुम-	I. ११०	सुखाच्चक्षुःश्रवः	I. ५४२
सामोदो भीमसम्भूति-	I. ४७४	सुखेन लभ्या दघतः	I. ४३५
सायंतनीं तिथिप्रप्यः	I. १३	सुगेषु दुर्गेषु च	II. २८७
सायं महानस-	I. २४०	सुभोवस्तनाभिः	I. ३५७

सुग्रीवो मुमुदे	II. १०	सोऽपश्यत्प्रणिधानेन	I. ५८
सुचरितमिदमैति-	I. ४३३	सोऽपि तदिदं	II. ४८२
सुतां तदीयां	II. ३००	सोऽपि प्लवङ्गमभि-	II. १२२
सुताः कमाह्वय	II. ३७३	सोऽपि सुमन्त्रवचनात्	I. ५२२
सुते पितृस्वादिम -	I. ५३८	सोऽपृच्छल्लक्ष्मणं	I. ५३
सुत्रामपुत्रारिशिली-	I. ११७	सोऽयं कदाचित्	II. १७१
सुदतीजनमज्जन-	I. २६०	सोहमाजन्मशुद्धानां	I. १६९
सुपाद्द्विश्रदानासोरु	I. ५	सोऽहमिज्याविशुद्ध-	II. ५५८
सुसत्य तस्य तु	II. ४५७	सौख्यावहस्य पदनात्म-	I ११
सुप्तो नभस्तः पतितं	I. ६१५	सौमित्रिराकुरुः	II. ८०
सुप्रतिष्णातसूत्राणां	II. ३३४	सौमित्रे मामुपायंस्थाः	I. १२
सुप्रतमासादित-	I. १६५	स्कन्धधूननविसारि-	I. २६६
सुराधिकत्वेऽपि पदे	I. ५९	स्कन्धाधिरुढोज्ज्वल-	II. ४२८
सुरापाणपरिक्षीबं	I. ३७९	स्तनयोस्समयेन	II. ३४७
सुरापैरिव घूर्णद्भिः	I. २२६	स्तम्भं महान्तमुचितं	II. ४२२
सुषार्नीं सर्वतेजस्तु	I. ७	स्तुतौ मघोनस्त्यज	I. ५८१
सुसहत्तैर्दधदपि	II. ५३	स्तोकोन्निद्र-	II. १६६
सूतोऽपि गङ्गासलिलैः	I. ११६	स्थाने भवानेक-	I. २१४
सृमरोऽभङ्गुर-	II. ३६८	स्थायंस्थायं क्वचिद्यान्तं	I. ६६९
सेकान्ते मुनिकन्यामिः	I. ६४५	स्थिताः क्षणं पक्ष्मसु	I. ३४९
सेनानां यावतीः	I. ५६९	स्थितः स्थितामुच्चलितः	I. ३
सेयं स्वदेहापिण-	I. ५०८	स्थित्यै दण्डयतः	I. ५२५
सेव्योऽपि सानुनय-	I. ६०३	स्नानेऽभ्यषिचत	II. ५९
सेहे जिष्णुर्न तत्रारेः	I. १८	स्निग्धगम्भीरनिर्घोषं	I. ४५७
सैषा भागीरथी	II. ४५०	स्निग्धाञ्जनश्याम-	I. २०५
सोढवात्रो दशा-	I. २८९	स्निग्धन्ती दृशमपरा	I. १७२
सोऽधिकारमधिकः	I. ५७८	स्त्रीपुंसयोर्भावनदौ	I. ३२१
सोऽध्यधीयत	II. १५४	स्त्रीपुंसावात्मभागौ	I. ३१४
सोऽध्यैष्ट वेदान्	I. २३५	स्पर्शमुष्णमुचितं	I. ६०१
सोपचारमुपशान्त-	I. ५८	स्पृशन् सशङ्कः	I. ३४९

स्पृह्यालुं कपिं	I. ८४	स्वामिनो निष्क्रयं	I. २९२
स्फुटता न पदैरपा-	I. १९१	स्वाम्युक्ते यो न यतते	I. १
स्फुटमिवोज्ज्वल-	II. ४५९	स्वेदजलपिच्छिला-	I. ५९०
स्फुरतुषारांशु-	I. १२		ह
स्फुरदधी रतटित्-	I. ४४	हंसश्रेणिषु	II. ४९४
स्मरत्यदो दाशरथि-	I. ६७	हतबन्धुर्जगामासौ	I. १७५
स्मरन्ति लोकार्थं	II १२९	हतरिपुं विनिवृत्त-	I. ५६८
स्मरपरिभव-	I. ३३२	हता जनस्थानसदः	II. ५३७
स्मरहुताशन-	I. ३७७	हते हिडिम्बारिपुणा	I. ३९२
स्मेरा दिशः कुमुद-	II. २६९	हन्तुं क्रोधवशात्	II. २८
स्यन्त्वास्यन्त्वा दिवः	I. ६६९	हया जिह्वेषरे	II. ४६३
स्यातां नाम कपीन्द्र-	I. ६३७	हरत्यघं संप्रति	I. ४४७
स्वं कर्म कारयन्	I. ३११	हरसैनिकाः	I. ४९८
स्वकालपरिमाणेन	I. ३२२	हरामि रामसौमित्री	I. ५५७
स्वगुणैराफलघातेः	I. २६७	हरितपत्रमयीव	I. ४२
स्वच्छाम्भस्त्रापन-	I. ५७०	हरितारुणचारु-	I. २१२
स्वतस्सिद्धं यस्मिन्	I. ४४६	हरिमर्चितवान्स	I. ८६
स्वपोषमपुषद्युष्मान्	II. ३४	हरेः प्रगमनं	II. २१७
स्वयं प्रणमतेऽरूपे	I. ६४२	हरेरपि प्रति-	II. ५२४
स्वयमेव शन्तनु-	I. ५२५	हविरावर्जितम्	II. ४३८
स्वरसंस्कारवत्या	II. १४३	हविर्जक्षिति निशङ्कः	II. ६७
स्वर्गे वासं कारयन्त्या	I. ३३८	हविषे दीर्घसत्रस्य	I. ६४
स्वर्गे विद्यस्व	II. २१४	हस्तस्थिताखण्डित-	I. ६४५
स्ववपुषि नखलक्ष्म-	I. ६३	हस्ते करिष्यति	II. ३७१
स्वसमाननाम्नि	II. ३०३	हस्तेनाग्रे वीतभीतिं	II. ११२
स्वस्ति भवते	I. २६४	हा तात हा जननि	II. ४५८
स्वस्त्रीयं मम राजेन्द्र	I. ४०६	हा नाथ क चिरायसि	I. ३६९
स्वागतं स्वानधी-	I. ८१	हित्वाशितङ्गवीनानि	I. ६५०
स्वादनेन सुतनोः	II. १७१	हित्वैव वर्त्मकमिह	I. २४८
स्वापतेयमधिगम्य	I. ५१३	हिमऋतावपि ताः	I. ४७५

हिमलवसदृशः	I. ३४९	हृदयमरिबधः	I. ५३९
हिरण्मयी साललतेव	I. ११	हृदयोदङ्कसंस्थानं	II. ५७२
ही चित्तं लक्ष्मणेनोचे	I. ३८९	हृदि दमस्वसुरश्रु	I. ५६६
हुताशकीनाश-	II. ३५२	हृदि विदर्भभुवः	I. ३००
हुताशनपरित्रासात्	I. ४३१	हेमाम्भोजप्रसवि	II. ३६६
हृतरत्नश्च्युतः	I. २४	हे वीरा यूथनाथः	I. ३८०
हृतसारमिवेन्दु-	I. ३६	हैयङ्गवीनमादाय	I. ५५९
हृदयङ्गममूर्तिः	II. २८५	है वाचं देहि धैर्यं	II. ५०
हृदयदत्तसरोरुह-	I. १४४		

॥ इति पाणिनिमुद्रव्याख्योदाहृतगद्यपद्यसूची समाप्ता ॥

—: * :—

APPENDIX VIII

* उदाहृतपदसूची *



	सं.	पृ.		सं.	पृ.
			अकृच्छ्रायत्	II.	११८
अंशः	II.	६१३	अकृत	II.	१९६
अंशकः	I.	५७७	अकृतकारम्	II.	५८४
अंशभाक्	II.	२९९	अकृत्वा	II.	५८०
अंशहरः	II.	२५६	अकृशलक्ष्मीः	I.	२८३
अंशुकम्	II.	६०५	अकृष्टपच्याः	II.	२२८
अंशुमाली	I.	६०१	अकेशा	I.	४५
अंसः	II.	५१५	अकौशलम्	I.	४७४, ५३७
अंसं, अंसः	II.	६१२	अक्तं	II.	४५७
अंसद्वयसम्	I.	५६८	अक्तः	II.	३२२
अंसमात्रम्	I.	५६८	अकमत	II.	२६, १६१
अंसलः	I.	५८८	अकमीत्	II.	२८
अंहः	II.	५०९	अक्रुध्यत् सीतायै	I.	८५
अंहतिः	II.	४८१	अक्लाम्यत्	II.	२६
अंहिः	II.	४८१	अक्षम्	II.	६२०
अकम्पनकम्पनौ	I.	२९९	अक्षः	II.	४५४, ४५५
अकरप्स्यत्	II.	४१	अक्षताः	II.	६१२
अकारः	II.	५६५	अक्षधूः	I.	३१६, ३१७
अकारयत् ताम्	I.	६१	अक्षमालावान्	I.	५८२
अकारि	II.	१९६	अक्षम्यम्	II.	२२०
अकिञ्चनः	I.	२१३	अक्षरम्	II.	४५५
अकिञ्चनत्वम्	I.	२१४	अक्षशौण्डः	I.	१९९
अकिञ्चनम्	I.	२१४	अक्षि	II.	४६९, ६२०
अकुतोभयं	I.	२१५	अक्षिभ्रवम्	I.	२९४, ३२१
अकुतोभयः	I.	२१३	अक्षैतज्ञम्	I.	४७६

अक्षैरक्षान्वा दीव्यति	I. ७५	अभिचित्	I. २३३, II. ३१०
अक्षौत्सुः	II. ८	अभिचित्या	II. २३६
अक्षणम्	II. ४४६	अभिदेवत्यम्	I. ६५२
अक्षणा अन्धैः	I. ७८	अभिदेश्यम्	I. ६४२
अक्षणा काणः	I. ७७	अभिमभि	I. १६९
अक्षणा काणीचकार	I. ७८	अभिमिन्धः	I. ३५४
अक्षणा बधिराणि	I. ७८	अभिवत्	I. ५३५
अक्षमापयताम्	II. ९१	अभिवायू	I. ३०७
अखदीत्	II. १७, ८	अभिष्टुत्	I. ३०८
अखादीत्	II. ८	अभिष्टोमः	I. ३०८
”	१७	अभिष्टोमम्	I. ३०८
अखेयः तस्य	I. १४३	अभिष्टोमयाजी	II. ३०७
अगः	I. २१७	अभिसात्	I. ६६४
अगच्छत्	II. ५७	अग्नीवरुणौ	I. ३०८
अगदङ्कारः	I. ३५४, ३५५	अग्नीषोमौ	I. ३०८
अगमं	II. ५४३	अमचाहितः	I. २९०, २९१
अगमं पुंसाम्	I. १२४	अग्रणीः	II. २९७, २९९
अगमयत्	I. ५६	अग्रतस्सरः	II. २६२
अगर्धयत्	II. १८२	अग्रम्	II. ४२९, ४३०, ६११
अगस्तिः	II. ५०५	अग्रसरः	II. २६३
अगाः	I. २१७	अग्राङ्गुलिः	I. २९६
अगातां	II. ६५	अग्रिमं	I. ४५८
अगात्	II. ४, ६५	अग्रिमः	I. ४६०
अगाधत्	II. १	अग्नेगावा	I. २३२, II. ३०१
अगापयत् सुरवधूः	I. ६०	अग्नेगूः	II. ४३५
अगुः	II. ६५	अग्नेवणम्	I. २९५, ३६९
अगोष्पदानि	I. ३८०	अग्नेसरः	I. ३३५ II. २६२, २६३
अग्रायी	I. २४	अग्रघः	I. ६४८, ५०९
अग्निं प्रति	I. १६९	अग्रघम्	II. ५९५
अग्निः	II. ४७९, ५९७	अग्रासीत्	II. ५२

अग्लुचत्	II. २०	अङ्गुलीयकम्	I. ५२, ४७१,
अग्लोचीत्	II. २०	"	II. ४७२
अघटते	I. २१६	अङ्गुलीयम्	I. ४७१
अघसत्	II. ६१	अङ्घ्रिः	II. ४८१
अघसन्	II. ३६, ६१	अङ्घ्रिमिः पङ्क्तुः	I. ७८
अघृक्षत्	II. ३२	अचचेष्टत्	II. ९५
अघ्नयः	II. ४९०	अचतुरः	I. ३२०
अघ्नया	II. ४९०	अचलयन्	II. १९१
अङ्कः	II. ५१०	अचिक्रमन्	II. २६
अङ्कतिः	II. ४८०	अचिचेष्टत्	II. ९५
अङ्कितोरुः	I. ४९	अचित्रीयत्	II. १२३
अङ्कुरः	II. ३९२, ६११	अचीकरत् भवन्तम्	I. ६२
अङ्कुशं, अङ्कुशः	II. ६२२	अचीकरत् हयेन	I. ६१
अङ्कुशः	II. ४८९	अचूचुरत्	II. २४
अङ्कुरः	II. ३९२	अच्युतत्	II. ८, ९
अङ्ग	II. ६२०	अच्योतीत्	II. ८
अङ्गः	II. ५१०	अच्छावाकीयम्	II. ६१५
अङ्गकम्	I. ६४५	अच्छिदन्	II. ८
अङ्गदसूः	I. २३१, II. २९७	अच्छैत्ताम्	II. ८
अङ्गना	I. ५९०	अजः	II. ३१३
अङ्गसंसङ्गिनीत्वम्	I. २५७	अजकनाशम्	II. ५८८
अङ्गाः	I. ४३६	अजक्षीरम्	I. ३५१
अङ्गारः	II. ४६५	अजगणत्	II. ९२
अङ्गिरसः	I. ४०१	अजगणन्	II. ९२
अङ्गिराः	II. ५११	अजगवम्	I. ५९५
अङ्गुलिः	II. ४७१, ६००	अजतुन्दम्	I. ३८२
अङ्गुलित्रम्	II. २५१, ६११	अजत्वम्	I. ३५२
अङ्गुलिषङ्गः	I. ३६२	अजथ्या	I. २५६
अङ्गुली	II. ४७२	अजननिः	II. ५६७
अङ्गुलीय	I. ४७१	अजनि	II. ३०

अजनिष्ट	II. २९	अज्ञसानिगदितम्	I. ३३१
अजपदः	I. २६८	अज्ञिष्टः	II. ४७१
अजरत्	II. २०	अटवी	II. ६१७
अजरन्	II. २०	अटाटा	II. ५५२
अजर्यम्	II. २२४, २२५	अटाट्या	II. ५५२
अज्ञस्तुन्दम्	I. ३८२	अटाट्यमानः	II. २०४
अजस्रम्	II. ३७२, ६११	अटाट्यमानोऽरण्यानीम्	I. ५६
अजा	I. १	अटाट्यसे	II. १०५
अजातककुत्	I. २८१	अट्टालिकाबन्धम्	II. ५८७
अजात्वम्	I. ३५२	अणककुलालः	I. २०६
अजानाना	II. १८५	अणव्यम्	I. ५५२
अजारीत्	II. २०	अणिमा	II. ६१८
अजिः	II. ४९७	अणुः	II. ३८५
अजिघ्रत्	II. ४५	अणुकः	I. ६४९
अजिजीवत्	II. ९०	अण्डः	II. ४०७
अजिनम्	II. ४३२, ६०७, ६०८	अण्डसूः	II. २९७
अजिरम्	II. ३९६, ६११	अण्डीरः	I. ५९६
अजिरवती	I. ३७०	अतः	I. ६१५
अजीगणत्	II. ९२, ९३	अतनुतरता	I. ५३७
अजीजिवत्	II. ८९	अतन्द्रिता	I. ५६७
अजीवनिः	II. ५६७	अतसः	II. ४६१
अजीहरत् द्विषा	I. ६२	अतस्तंभत्	II. २४
अजैषीः	II. १३१	अतस्तरत्	II. ९०
अज्ञासिषं	II. ५२	अतानिष्टाम्	II. १८
अञ्चतिः	II. ४८०	अतायि	II. ३१, १९६
अञ्चितं	II. ३२२	अतिचारी	II. ३५६
अञ्चितः	II. ३२२	अतिथिः	II. ४७१, ६१४
अञ्चित्वा	II. ३२३	अतिमालः	I. २२३
अञ्जलिः	II. ४७१, ६१४	अतिराजा	I. ३२९
अज्ञसाकृतम्	I. ३३१	अतिराजी	I. २३७

अतिरात्रः	I. २३६	अदयालुवत्	I. ५३४
अतिरामम्	I. ७२	अदयिष्ठ स्वेषाम्	I. ११८
अतिश्रेयसिः	I. २८८	अदरः	II. ५४३
अतिश्वः	I. २४०	अदर्शत्	II. ५७
अतिश्वी	I. २४०	अदसीयः	I. ४४६
अतिसर्वः	I. २२३	अदिदीपत्	II. ८९
अतीतनक्षत्रपथम्	I. २२५	अदीदिपन्	II. ८९
अतीन्द्रियम्	I. २२४, २४४	अदीपि	II. २९, ३०
अतीसारः	II. ५२८	अदीपिष्ठ	II. २९
अतीसारकी	I. ६०९	अदीव्यन् व्यात्युक्षीम्	I. ७६
अत्कः	II. ४५१	अदूरत्रिशाः	I. २६१
अत्तः	II. ६१	अदृष्टचरम्	I. ६२९
अत्ति	II. ६१	अदृष्टजः	II. ३१३
अत्तः	II. ४४५	अदृष्टपूर्वा	I. १५६
अत्यन्तगः	I. २२९ II. २८६	अदेवत सायकैः	I. ७६
अत्यन्तीनः	I. ५५५	अदेवीत् बन्धुभोगानाम्	I. १२३
अत्यन्तीनम्	I. ५५५	अदोहि	II. १९६, १९७
अत्यब्जम्	I. २२४	अद्गः	II. ४१०
अत्ययी	II. ३६५	अद्भिः	II. ४३४
अत्यादित्यम्	I. २२४	अद्भुतम्	II. ५१३
अत्यायः	II. २४५	अद्भयः	II. ४३४
अत्रभवान्	I. ६१७, ६१८	अधरः	II. ३६८
अत्रयः	I. ४०१	अद्य	I. ६२०
अत्रसः	II. २७	अद्युतत्	II. ३४, ३७
अत्रासयन्	II. १९१	अद्योतिष्ठ	II. ३७
अत्तिः	II. ४८१	अद्राक्षीत्	II. ९
अत्ती	II. ४८१	अद्राक्ष्म	II. ९
अददरत्	II. ९०	अद्रिः	II. ४८१
अदन्ति	II. ६१	अद्रिसत्	II. २९७
अदमि	II. १९४	अद्विषन् वानरेभ्यः	I. ८७

अद्विषुः स्वेभ्यः	I. ८७	अधितिष्ठति पातालम्	I. ६४
अघः	I. ६२२	अधितष्टौ	II. १७
अघमः	II. ५१८	अधित्यका	I. ८, ५६३, ५६४
अघमत्	II. ४५	अधिपतिः नरेषु	I. १४९
अघमर्णिकः	I. ६००	अधिमूर्धा	I. २२४
अघरात्	I. ६२३	अधि रामे	I. १५४
अघरेण	I. ६२३	अधिरूढः	II. ३३५, ३३६
अघरोत्तरम्	I. ३०४	अधिरोपयति	II. ९९
अघरोत्तरे	I. ३०४	अधिवसति	I. ६४
अघस्तात्	I. ६२२	अधिवास्तीः	II. ५
अघस्पदम्	I. २१४	अधिवास्तव्यैः छायाम्	I. ६५
अघासीः	II. ५१	अधिवेलम्	I. १५८
अधि	I. ७१	अधिशयितं I. १३० II. ३३५, ३३६	
अधिकम्	I. ५७७	अधिशयितः	II. ३३५
अधिकः लोके, लोकाद्वा	I. १५४	अधिरोते सल्लिराशिम	I. ६३
अधिकचत्वारिंशाः	I. २६१	अधिरोष्व शय्याम्	I. ६३
अधिकर्णम्	I. १५८	अधिष्ठाः	II. ५
अधिकर्ता क्षयं	I. १५५	अधिष्ठास्तुः	II. ११
अधिकारः	I. ३७३	अधिष्ठास्यन्	II. १०
अधिकुरुते	II. १५८	अधिष्ठितः	II. ३३५
अधिगृहम्	I. १५७	अधिल्लि	II. ६१५
अधिचक्रे	II. १५८	अधीकारः	I. ३७३
अधिजः	II. ३१३	अधीतसन्देशः रामात्	I. ९९
अधिजगाते	II. ६५	अधीतिनी	I. ५८०
अधिजगिरे	II. ६५	अधीती	I. ५८०
अधिजगे	II. ६५	अधीती व्याकरणे	I. १४७
अधिजग्मिवान्	II. ३४०	अधीते उपाध्यायात्	I. ९९
अधिज्यघन्वा	I. २७५	अधीयन्	II. ३४८
अधिज्यम्	I. २५३	अधीयन्ति उपकाराणाम्	I. ११६
अधितिष्ठति वैकुण्ठं	I. ६३	अधीयन् राघवयोः	I. ११६

अधीयन् वेदं	I. १३१	अधुरः	I. १५८
अधीष्टः	I. ५२८	अध्युषितः	II. ३२२
अधुना	I. ६१९	अध्युषिताः	II. ३३५
अधुरम्	I. ३३०	अध्युषिवान्	II. ३४१
अधूनयत्	II. ९२	अध्यैष्ट	II. ६५
अधोऽधः	I. ६५, ६७१	अध्यैष्ट द्युमणेः	I. १००
अधोऽधः पयोधरान्	I. ६६	अध्वगः	II. २८६
अधोऽधो लोकम्	I. ६७१	अध्वनीनः	I. ५१८, ५५६
अध्यगीष्ट	II. ६५	अध्वनीनम्	I. ५१८, ५१९, ५५६
अध्यगीगपत्	II. ९९	अध्वन्यः	I. ४०२, ५१८, ५५६
अध्यधि	I. ६५	अध्वा	II. ४९१
अध्यध्वम्	I. १५८, १७७, १७८	अनंसीत्	II. ५१
अध्ययनात्पराजयते	I. ६१५	अनन्तरं विश्वयोनेः	I. १०४
अध्यरोहयत्	II. ९९	अनन्तरमपगमात्	I. १०४
अध्यरोहयत् पथः	I. ५७	अनन्यपूर्वः	I. २५८
अध्यशयिष्ट गाम्	I. ६३	अनन्यभाक्	I. २५९
अध्यष्टुः	II. ४	अनभिद्रुहः भूतानाम्	I. ८८
अध्यात्मम्	I. १५८, १७७, १७८	अनभ्याशमित्यः	I. ३५४
अध्यात्मम्	II. ६१०	अनभ्याशे	I. १४६
अध्यापयति	II. ९९, १८९	अनमस्यन्	II. १२२
अध्यापयत्	I. ५६	अनर्थकः	I. २८२
अध्यापयन्तम्	II. ९९	अनवद्यम्	II. २२३
अध्यापिपत्	II. ९९, १००	अनवनी	I. १० II. २१८, २४०
अध्यापिपत् कपिसमाहारम्	I. ५८	अनवनी चेतसाम्	I. १२६
अध्यायः	II. ५७१	अनवहितहृदो नियमात्	I. ९७
अध्यावसन्तम् हृदयम्	I. ६५	अनवीनगवी	I. १३
अध्यासयन् आसनम्	I. ६४	अनध्वः	I. २१६
अध्यासामासुः	II. ६, २९	अनादरी	II. ३६५
अध्यासामासुः पीठानि	I. ६४	अनाश्वान्	II. ३४२, ३४३
अध्यास्ते वैकुण्ठं	I. ६३	अनिगूढम्	I. २१६

अनिच्छुः	I. ४	अनुजिज्ञासन्	II. १७५
अनिलः	II. ३९६, ३९७	अनुजीर्णः	II. ३३५
अनीकं, अनीकः	II. ६०५	अनुजीवी	II. ३०२
अनीकम्	II. ४७४	अनुतूलयति	II. ८२
अनु	I. ७०	अनुदेहम्	I. १६२
अनुकः	I. ५७७	अनुनदि	I. १६०
अनुकनखलम्	I. १७३	अनुनायिका	II. ५२२
अनुका	I. ५७८	अनुनायिका वधूः	I. १४०
अनुकामीनः	I. ५५५	अनुपदी	I. ५८१
अनुकुर्वत्	II. १८६	अनुपदीना	I. ५५५
अनुकुर्वन् अग्रजस्य	I. १३८	अनुबभूवे	II. १२७
अनुक्रीडति	II. १३३	अनुभावः	II. ५३१
अनुक्रीडते	II. १३३	अनुभूः	II. ३६
अनुक्रीडमाना	II. १३४	अनुमाधवघाम	I. १७३, १७९
अनुक्षपम्	I. १६४	अनुयायिवर्गः	II. ३०२
अनुगङ्गम्	I. १७४	अनुयायी II. ३०३, ३०४, ५२१	
अनुगवम्	I. ३२८	अनुयायी एनम्	I. १४१
अनुगवीनः	I. ५५६	अनुरहसम्	I. ३२७
अनुगिरम्	I. १५९, १७३	अनुरोधिनी	II. ३५७
अनुगिरम्	I. १७९, १८०	अनुरोधी	II. ३५६
अनुगृणन्ति गृणद्भ्यः	I. ८९	अनुलोमं	I. ३१९
अनुगृणाति होत्रे	I. ८९	अनुलोमयति	II. ८२
अनुगोदम्	I. १७२	अनुवचनम्, पापम्, प्रमदाम्	
अनुचकार	II. १८६	मित्रं एनं	I. ६८, ६९
अनुचरः	II. २६२	अनुवनम्	I. १७२
अनुजः	II. ३१३	अनुवनान्तम्	I. १५७
अनुजज्ञे	II. १८५	अनुवसति	I. ६४
अनु जपं	I. ६६	अनुवाक्या	II. २३२
अनुजातः	II. ३३५	अनुशासनमाचार्येणाचार्यस्य	I. १२७
अनुजिज्ञासति	II. १७५	अनुष्यन्दते	II. ३९

अनुसङ्घटान्	I. ७१	अन्तर्घा	II. ५५५, ५६२
अनुसामम्	I. ३१९	अन्तर्घिः	II. ५५५
अनुसरयन् त्रिपुरदाहम्	I. ११९	अन्तर्वतः	I. २३
अनुस्यन्दते	II. ३९	अन्तर्वत्नी	I. २२
अनु हरिं	I. ६९	अन्तर्वेश्मम्	I. ४६९
अनूचानः	II. ३४२, ३४३	अन्तर्हणनम्	II. ५६८
अनूपः	I. ३१९	अन्तिकं ग्रामस्य, ग्रामात्	I. ११३
अनूपराजः	I. २३७	अन्तिकं भर्तुः	I. १०९
अनूपाः	I. २५३	अन्तिकं भर्तुः	I. ११४
अनृतम्	II. ६२०	अन्तिकम्	I. १०८
अनृतोद्यम्	II. २२५	अन्तिकात्	I. १०८
अनेहाः	II. ५१०	अन्तिकात् ग्रामस्य	I. ११३
अनैपुणम्	I. ४७४, ५३७	अन्तिकात् नासत्ययोः	I. १०९, ११४
अनैश्वर्यम्	I. ४७४	अन्तिकादागतः	I. १८७
अन्तः	II. ४५७, ५१९, ६१३	अन्तिके	I. १०८, १०९, १४६
अन्तकरः	II. २६५, २६७	अन्तिके ग्रामस्य	I. ११३
अन्तगः	II. २८५, २८६	अन्तिकेन	I. १०८
अन्तगैः	I. २२९	अन्तिकेन ग्रामस्य	I. ११३
अन्ततः	I. ६६०	अन्तिके रावणस्य	I. ११४
अन्तरयणम्	II. ५६९	अन्तिमः	I. ४६१
अन्तरयनः	II. ५६९	अन्तिमम्	I. ४५८
अन्तरा वैदेहीम्	I. ६७	अन्तेगुरुः	I. ३३४
अन्तरीपम्	I. ३१९, II. ६०९	अन्धः	II. ५०८
अन्तरीयम्	I. ४४९	अन्नकारं, अन्धकारः	II. ६११
अन्तरेण	I. ६७	अन्धङ्करणम्	II. २९४
अन्तरेण तान्	I. ६८	अन्धतमसम्	I. ३२५
अन्तर्गिरिम्	I. १५९, १६६, १८०	अन्धतमसम्	I. ३२६
अन्तर्घणः	II. ५५०	अन्धम्भविष्णुः	II. २९६
अन्तर्घनः	II. ५५०	अन्धुः	II. ३८९
अन्तर्दधाना रक्षोभ्यः	I. ९९	अन्नबुभुक्षुः	I. १८१

अन्नम्	II. ४४५, ४४६, ४४८,	अन्ववदिष्ट	II. १६७
	६१७	अन्ववसत् वनम्	I. ६५
अन्नादः	II. २९९	अन्ववसिता नदी	I. ६८
अन्यः पूर्वस्मात्	I. १०१	अन्ववसृपत्	II. ३६
अन्यत्कारकः	I. ३६३	अन्वहम्	I. १६३
अन्यदर्थः	I. ३६३	अन्वहम्	I. १७९
अन्यदा	I. ६१८	अन्वारत्	II. ५२, ५७
अन्यदाशा	I. ३६३	अन्वेषणा	II. ५६३, ५६४
अन्यदाशीः	I. ३६३	अपः	II. ४३४
अन्यदास्या	I. ३६३	अपकरः	I. ३८१
अन्यादास्थितः	I. ३६३	अपघनः	II. ५५१
अन्यदीयः	I. ३६३	अपचत्करिरे	II. १३५
अन्यदुत्सुकः	I. ३६३	अपचक्रे	II. १५७
अन्यदूतिः	I. ३६३	अपचायः	II. ५३५
अन्यद्रागः	I. ३६३	अपचायितः	II. ३३०
अन्यवधूभ्यः सारतरम्	I. १५१	अपचारी	II. ३५६, ३५७
अन्यव्यासक्तघाती	I. २३३, II. ३०८	अपचितः	II. ३३०
अन्यादृक्	II. २९५	अपचितम्	II. ३३०
अन्यादृक्षः	II. २९५	अपचिता	II. ३३०
अन्यादृशः	II. २९५	अपचितिः	II. ५५६
अन्यार्थः	I. ३६३	अपजानानः	II. १६५
अन्याशीः	I. ३३३	अपजानीते	II. १६४
अन्येद्युः	I. ६२०	अपणिष्ट प्राणानाम्	II. १२३
अन्योन्यम्	I. ६७४	अपत्यम्	II. ६२०
अन्योन्येषाम्	I. ६७४	अपन्नपिष्णुः	II. ३५०, ३५१
अन्वगभावम्	II. ५९३	अपथम्	I. २४, ३१८, ३१९, ३३०
अन्वगभूत्वा	II. ५९३	”	II. ६१६
अन्वगभूय	II. ५९३	अपदिशम्	I. १६६
अन्वयं, अन्वयः	II. ६१०	अपदिशे	I. १६६
अन्ववदत्	II. १६७		

अपदिशेन	I. १६६	अपस्किरते	II. १३५
अपनगरम्	I. १०५	अपस्किरमाणौ	II. १३६
अपन्थाः	I. ३३०	अपस्किरमाणैः	II. १३५
अपसन्	II. ४३	अपस्कीर्णम्	II. १३५
अपमन्युः	I. २५३	अप हरेः	I. १०४
अपमृषितं यस्य	I. १३०	अपहारः	II. २४६
अपमृषितम्	II. ३२५	अपहास्यता	II. २३२
अपरकायः	I. १९६	अपाद्यम्	II. २३२
अपरदिक्	I. १९७	अराज्ञः	II. ६१३
अपररात्रः	I. १९७, २३७, २४४	अपाच्यम्	I. ४४३
अपरस्पराः	I. ३८०	अपात्	II. ४
अपराध्यति मद्यम्	I. ८६	अपानार्गाः	II. ५७१
अपराहः	I. १९६, २३८, २४४	अपाययत	II. ८७, १८१, १९१, १९३
अपराहकः	I. ४६३		
अपराह्वितम्	I. ४६२	अपाययत चापीः, तास्	I. ५८
अपरिस्कृन्द	II. ५६, ३१७	अपाययत्	II. १९३
अपरेण	I. ६२३	अपारि विलेखितुम्	II. ५२६
अपरेद्युः	I. ६२१	अपास्य कौबेरदिग्भागम्	I. १३७
अपलापयमानस्य	II. ७०, ९६	अपि गृह्यम्	II. २३१
अपलाषी	II. ३५८	अपि ग्राह्यम्	II. २३१
अपलोकेभ्यः	I. १०५	अपि जायां त्यजसि, जातु	
अपवदते	II. १८२	गणिकामाघस्ते, गर्हितमेतत्	II. २०६
अपवदन्ते	II. १८२	अपि तनुमः	II. २०६
अपवदमानः	II. १८२	अपि नाम्नः, स्थापयिष्यति	I. ७२
अपवदमानो नृभ्यः	I. ८६	अपिपीडत्	II. ८८
अपवदसे	II. १८३	अपि प्रशिष्याः	II. २०९
अपविष्णु	I. १६८	अपि स्तुयाद्विष्णुं	I. ७२
अपविष्णोः	I. १६८	अपि स्तुहि	I. ७२
अपष्टु	II. २५४, ३८९	अपिस्थाणुम्	I. ७२
अपस्कारः	II. १३६	अपिस्फवत्	II. ९८

अपि हन्यादधं हरिः	II. २०९	अवभासत्	II. ८९
अपीपिडत्	II. ८८, ८९	अवभ्राजत्	II. ८९
अपीप्यत्	II. ९५	अवादीत्	II. १७
अपीप्यन्	II. ९५, १२३	अविभिताम्	II. ६९
अपीप्यन् वधूः	I. ५८	अविभीषत	II. ९७
अपुंस्का	I. २८२	अविभ्रजत्	II. ८९
अपुत्रः	I. २५३	अवोधि	II. ३०
अपुषः	II. ३४	अवोभूयिष्ठ	II. १०४
अपुषत्	II. ३४, ३७	अब्दः	II. २५१, ४८७
अपुष्पवती	I. ३	अब्राह्मणः	I. २१५
अपूजितं सतां	I. १२९	अभयङ्करः	II. २८१, २८२
अपूपीयम्	I. ५१५	अभायत	II. १२७
अपूप्यम्	I. ५१५	अभायद्यत्	II. ९८
अपूरि	II. ३०	अभावि	II. १९४
अपृच्छत् लक्ष्मणम्	I. ५३	अभासीत्	II. ५१
अपृष्ट्वा	II. ५८०	अभि	I. ७०
अपेक्षः	II. २४१	अभिकः	I. ५७७, ५७८
अपौहत्	II. १५४	अभि क्रुध्यति कूरम्	I. ८७
अप्यनुमन्यसे	II. २०६	अभिक्षिपति	II. १८६
अप्यायि	II. १९६	अभिक्षिपन्	II. १८७
अप्रजसौ	I. २७०	अभिगमं वनाय	I. ९५
अप्रजाः	I. २७०	अभिगमः	II. ५४३
अप्सरसः	II. ५१२, ६१९	अभिचैद्यम्	I. १७०
अप्सराः	II. ५१२	अभिजानासि यदमुञ्जमहि	II. १९९
अप्सरायते	II. ११२	अभिजानीहि	II. २००
अप्सव्यः	I. ३३७	अमितः	I. ६१६
अप्सासीत्	II. ५१	अमितापी	II. ३०६
अप्सुमन्तौ	I. ३३७	अभिनिग्मरद्दिम	I. १७२
अप्सुयोनिः	I. ३३७	अमितुष्टाव	II. १०
अवदीत्	II. १७	अभिदेवकीसुतम्	I. १७०

अभिद्रुट् भूतानाम्	I. १२५	अभिसृत्वरी	I. १८
अभिद्रुह्यति	I. ८७	अभिइवः	II. ५४९
अभिघानं, अभिघानः	II. ६०८	अभिहितम्	II. ३३३
अभिनमः	I. १७०	अभीकः	I. ५७७
अभिनिविशते सन्मार्गम्	I. ६४	अभीका	I. ५७८
अभिनिवेशः पापे	I. ६४	अभीरुः	I. ४८
अभिन्यविक्षथाः मनः	I. ६४	अभीरुक्	I. ३६८
अभिभवः	II. ५४१	अभीषयत	II. ९७
अभिभवन्तम्,	I. ७१	अभीषयन्त	II. ९६
अभिमूः	II. ३०१	अभुनक्	II. १७९
अभिमतम्	I. ७१	अभूतपूर्वा	I. १५६
अभिमानयेत	II. ११४	अभुशायन्त	II. ११४
अभिरुचितं भवते	I. ८२	अभ्यग्नि	I. १६९
अभिलप्यति	II. २७	अभ्यग्नित्रीणः	I. ५५६, ५५७
अभिलप्यन्ती	II. २७	अभ्यग्नित्रीयः	I. ५५६
अभिलावः	II. ५३२	अभ्यग्नित्र्यः	I. ५५६
अभिवादयते	II. १२७	अभ्यमी	II. ३६५
अभिवादयते भक्तं, भक्तेन वा	I. ६२	अभ्यम्भः	I. १७०
अभिशात्रु	I. १७०	अभ्ययोध्यम्	I. १७१
अभिशौरि	I. १७०	अभ्यर्णम्	II. ३१५, ३२७, ३२८
अभिषिक्तम्	II. १२	अभ्यलषत्	II. २७
अभिषिषेणयिषति	II. ८२	अभ्यषिक्त	II. ५९, ६०
अभिषिषेणयिषुः	II. ११, १७	अभ्यषिक्त	II. ५९, ६०
अभिषुण्वन्	II. १०	अभ्यषिक्त	II. ५८
अभिषेणयतः	II. ८५	अभ्यषिञ्चत्	II. १२
अभिषेणयति	II. ८२, ८५	अभ्यषिञ्चन्	II. १६, ५८
अभिषेणयन्	II. ११, ८५	अभ्यषुण्वन्	II. १६
अभिषेणयितुं	II. ८५	अभ्यषेणयत्	II. ८२
अभिष्यन्तं	II. १०	अभ्यसूयत सीतायै	I. ८५, ८८
अभिसंक्रुध्यन् माम्	I. ८७	अभ्याघाती	II. ३५६

अभ्याशादागतः	I. १८७	अमृहक्षः	I. ३६०
अभ्याशो समुद्रस्य	I. १०८, ११३	अमृहशः	I. ३६०
अभ्रंलिहम्	II. २७४	अमृहशम्	I. ३६१
अभ्रंलिहः	I. २२७, II. २७४	अमृतपः	II. २५०, २५६
अभ्रघनः	II. ५५०	अमृतम्	II. ६२०
अभ्रङ्कषं	II. २८०, २८१	अमृतायते	II. ११६
अभ्रङ्कषः	I. २२८, II. २८०	अमृताश्मः	I. २४०
अभ्रपाती	II. ३०५	अमृष्महि	II. २०६
अभ्रमुकामुकः	I. १३९	अमोघाः	I. २७०
अभ्रम्	II. ६०३	अमोघघन्वा	I. २७४
अभ्रलिप्ती	I. ४१	अम्बरम्	II. ६११
अभ्रविलायम्	II. ५८८	अम्बरीषम्	II. ६११
अभ्रिता	I. ५६७	अम्बरीषः	II. ४७६
अभ्रियम्	II. ५९५	अम्बलः	II. ४८९
अमतः	II. ४६०	अम्बुदं, अम्बुदः	II. ६२२
अमत्रम्	II. ४६०	अम्भः	II. ५०८
अमनिः	II. ४४०	अम्भलः	I. ६१६
अमन्यत बल्वजेभ्यः	I. ९४	अम्भयः	I. ४८३
अमरावती	I. ३७०	अम्लः	II. ४८९
अमात्यः	I. ४४३, ६१७	अयथातथ्यम्	I. ५४३
अमावस्या	II. २३३	अयथापुर्थम्	I. ५४३
अमावास्या	II. २३३	अयमागच्छामि	II. २०५
अमितः	II. ३२९	अयमागमम्	II. २०५
अमितम्	II. ३२९	अयांबभूवे	II. २९
अमित्रः	II. ५०४, ६१९	अयानयीनः	I. ५५५
अमुचत्	II. ३६	अयासयन्त	II. १९२
अमुतः	I. ६१५	अयासिषुः	II. ५२
अमुषः	II. ३६	अयुक्तरूपम्	I. ६४१
अमुहः	II. ३६	अयुग्मच्छदगन्धिः	I. २७९
अमुहक्	I. ३६०	अयुतं, अयुतः	II. ६१८

अयोधनः	II. ५५१	अरोचत राज्ञे	I. ८२
अयोधयत्	II. १९१	अरोचयत	II. ८८, १९३
अरज्यत्	II. १९७	अरौत्सीत्	II. ९
अरणिः	II. ४४०, ५९७	अर्कः	II. ४५०, ४५१
अरण्यं	II. ४५९	अर्घ, अर्घः	II. ६२२
अरण्यः	II. ६१७	अर्घः	II. ६१४
अरण्यानी	I. ४०	अर्घ्यं	I. ५२५, ६५२, ६५३
अरतिः	II. ४८०	अर्घ्यः	I. ५२५
अरलिः	II. ४७१	अर्घ्यादिका	I. २८५
अररम्	II. ४६४	अर्चनीयम्	II. २१२
अररुः	II. ४८३	अर्चिः	II. ४४१, ६१७
अरविन्दः	II. २४४	अर्चितः	II. ३३७
अरविन्दसमुत्सुकः	I. १९९	अर्च्यः	II. २३२
अरविन्दसमुत्सुकाः	I. १५३	अर्च्यम्	II. २३३
अराजा	I. ३३०	अर्च्यः	II. २१२
अरार्थसे	II. १०५	अर्जयन् वसति	II. ३४५
अरासिषुः	II. १८	अर्जयिष्यन् वसति	II. ३४६
अरिः	II. ४९६	अर्जुनः	II. ४५४
अरित्रम्	II. ३८१	अर्जुनकः	I. ४७८
अरिन्दमः	II. २८४	अर्जुनम्	II. ४५४
अरिहणः	II. ३०९	अर्जुनबाणपूगम्	I. ३०४
अरुः	II. ४४२	अर्णः	II. ५०७
अरुचत्	II. ३७	अर्णवः	I. ५८२, ५९५
अरुणः	II. ४५४	अर्थः	II. ४२३, ६१७
अरुद्ध	II. १९६, १९७	अर्थः कृष्णाय, कृष्णस्य	II. १४५
अरुघत्	II. ९	अर्थगौरवम्	I. १९१
अरुन्तुदः	I. २२८, II. २७५	अर्थघर्मौ	I. २९४
अरुषः	II. ३६	अर्थवान्	I. ६११, ६१२
अरुष्करः	II. २६५, २६६	अर्थापयति	II. ८२
अरु करोति	I. ६६१	अर्थापिताः	II. ८६

अलिप्त	II. ५९	अवटीटा	I. ५६३
अलिभयम्	I. १८६	अवतमसम्	I. ३२५
अलीकम्	II. ४७५	अवतम्	II. ६२०
अलुठन्	II. ३६, ३८	अवतरः	II. ५७१
अलोठिषत	II. ३४, ३५, ३८	अवतरीतुं	II. ५४
अलोठिष्ट	II. ३८	अवतारः	II. ५७०, ५७१
अल्पपञ्चः	I. २२७, II. २७४	अवतिष्ठते	II. १३७, १३८
अल्पशः	I. २५६	अवतिष्ठन्ते	II. १३८
अल्पान्मुक्तः	I. १८७	अवतिष्ठस्व	II. १३८
अल्पिष्ठः	I. ६३९	अवतीर्णः मार्गम्	I. १३७
अवः	I. ६२२	अवतः	II. ३३३
अवकटः	I. ५६३	अवदाता	I. २६
अवकरः	I. ३८१	अवद्यः	II. २२३
अवक्रीर्णा	I. ५८०	अवद्यम्	II. २२२, २२६, ५१८
अवकुठारः	I. ५६३	अवधीरितस्त्रिभः	I. २०१
अवकोकिलः	I. २२३	अवनाटम्	I. ५६३
अवक्रीणीते	II. १३०	अवनायः	II. ५३२
अवगथः	II. ४२४	अवनिः	II. ४४०, ५९७
अवगिरते	II. १६८	अवन्तिः	II. ४५२
अवगिरमाणः	II. १६८	अवभृथः	II. ४२२, ४२३
अवगृह्यम्	II. २३१	अवभ्रटम्	I. ५६३
अवग्रहः	II. ५३७, ५३९	अवमः	II. ५१८, ५१९
अवग्राहः	II. ५३७, ५३९	अवमूर्धशयः	II. २६०
अवचयः	II. ५३६	अवरतः	I. ६२३
अवचिन्वाना	अश्रमद्रुमान् I. ५४	अवरस्तात्	I. ६२२, ६२३
अवचूर्णयति	II. ८२	अवरहसन्	I. ३२७
अवजानाना	II. १६५	अवरिक्स्यन्	II. १२२
अवञ्चयत	II. १८२	अवरोधिका	I. ६००
अवटीटः	I. ५६३	अवरोप्यमाणाः	II. ९९
अवटीटम्	I. ५६३	अवलम्बोद्धृतपद्मिनीकः	I. २५५

अबलोकाय	I. ९२	अविकः	I. ६५५
अववञ्चन्त	II. १८२	अविकटः	I. ५६१
अववेष्टत्	II. ९५	अविदूरं दुकूलात्	I. ११३
अवश्यंकारी	II. ५७६	अविध्वा	II. ५८०
अवश्यपाच्यश्	II. २३३	अविनः	II. ४३२
अवश्यायः	II. २४५	अविपटः	I. ५६१
अवष्टब्धान्	II. १४	अविबोधयन्	II. ८८, १८९
अवसः	II. ४६१	अविवेष्टत्	II. ९५
अवसरः	II. ५४८	अविषः	II ३९४
अवसामम्	I. ३१९.	अविषीदन्	II. १३
अवसायः	II. २४५, २४६	अविस्त्रापयमानः	II. ९६
अवसाव	II. २००	अवीः	II. ४६९
अवस्कन्द	II. २१४	अवीचिः	II. ४८२
अवस्करः	I. ३८१	अवेक्षितप्रजः	I. २७०
अवस्करकः	I. ४६३	अवेदयत्	I. ५६
अवस्तात्	I. ६२२	अव्यथी	II. ३६५, ३६६
अवस्तारः	II. ५७०	अव्यथ्यः	II. २२८
अवस्था	II. ५५७	अव्यथ्यौ	II. २२९
अवहारः	II. २४५	अव्ययं, अव्ययः	II. ६१०
अवाकिरत्	II. १३६	अव्याधी	I. १६२
अवातस्तम्भत्	II. ९५	अत्राजीत्	II. ८
अवादि	II. १९४	अशना	II. ११०
अवादीत्	II. ८	अशनायति	II. ११०
अवाप्य	II. ५८१	अशनाया	II. ५६०
अवाबुद्ध	II. ३०	अशनिः	II. ४४०, ५९७, ६००
अवारपारं, अवारपारः	II. ६११	अशपत् मैथिल्यै, द्विषद्भ्यः	I. ८३
अवारपारीणः	I. ४४०, ४६२, ५५५	अशप्यत्	II. १३७
अवारीणः	I. ४४०, ५५५	अशप्यत् सीतायै	I. ८३
अवारुद्ध	II. १९७	अशप्यन्त ताभ्यः	I. ८३
अवासिषुः	II. ५१	अशप्सत्	II. १३७

अशब्दायन्त	II. १२०	अश्लिक्षत्	II. ७०
अशमि	II. १९४	अश्वः	II. ४१७
अशाप्सीत्	II. १३७	अश्वकः	I. ६४३, ६४८
अशित्रम्	II. ५०४	अश्वकुञ्जरम्	I. ३०५
अशिश्रवत्	II. ९४	अश्वतरः	I. ६४६
अशिश्रवन्	II. ९४	अश्वताम्	II. २०, ५०
अशिश्रवन् तम्	I. ५९	अश्वत्थामः	I. ३८५
अशिश्रियत्	II. २५	अश्वबडवम्	I. ३०४
अशिधियत्	II. २०, ५०	अश्वबडवौ	I. ३०४
अशिथी	I. ४६	अश्वयुक्	II. २९७
अशिषत्	II. ५२	अश्वरथेन्द्राः	I. २९७
अशिषत् लक्ष्मणाय	I. ८१	अश्वषङ्गवम्	I. ५६१
अशीतिः	I. ५२३, II. ५९८	अश्वस्यति	II. ११०
अशीयत	II. ४८	अधीयम्	I. ४२८, ४३०
अशीशयत	II. ४७	अधीयराजन्यकहास्तिकम्	I. ३००
अशुभशंसी	II. ३०३	अषधोरसम्	I. २४०
अशुश्रूषत	II. १७४	अडक्षीणः	I. ६४९
अशेरत	II. १	अषडक्षीणम्	I. ६५०
अशौचम्	I. ४७४, ५३७	अषाढा	I. ४६३
अश्वच्युतत्	II. ८, ९	अष्ट	II. ४१८, ४१९.
अश्वचोतीत्	II. ८	अष्टकर्णः	I. ३६७
अशनीतपिबतीयन्ती	II. १०९.	अष्टका	II. ४६८
अश्ममयम्	I. ४८२	अष्टचत्वारिंशत्	I. २४३
अश्मरः	I. ४३५	अष्टपुत्रः	I. ३७५
अश्मा	II. ४९८, ४९९	अष्टमः	I. ६२८
अश्रमताम्	II. ३४	अष्टमी	I. १२, ५७३
अश्रम्	II. ६११	अष्टाकपालः	I. २४२
अश्रिः	II. ४९६, ६००	अष्टागवम्	I. २४२
अश्रु	II. ४८८, ५१६, ६०४	अष्टाचत्वारिंशत्	I. २४३
अश्लिक्षः	II. ७०	अष्टादश	I. २४२, २४३

अष्टापदं	I. ३७४, ३७५	असुसुवत्	II. २५
अष्टापदं, अत्रापदः	II. ६२२	असूर्यति न्यसनाय	I. ८६
अष्टाविंशतिः	I. २४२	असूर्यति हरये	I. ८५
अष्टीवत्	II. २६	असूर्यपश्या	I. २२८
अष्टीवान्	I. ५८३	असूर्यपश्याः II. ४६, २७५, २७६	
असंशयम्	I. १६२	अस्तवपङ्कपेषम्	II. ५८६
असकौ	I. ६४३	अस्कृनात्	II. ८०
असखा	I. ३३०	अस्कृभ्नात्	II. ८०
अस्तकृत्य	I. २२०	अस्तंगत्य	I. २२०
असवः	II. ६१२	अस्तभत्	II. २०
असहतरा	I. २८, ६३२	अस्तभ्रात्	II. ८०
असहिष्णुः सुतविप्रयोगम्, दार-		अस्तम्भीत्	II. २०
शब्दम्	I. १३३, १३४	अस्तिक्षीरा	I. २५३
असह्यम्	II. २२१	अस्ति भोक्तुम्	II. ५२३
असाधुर्मातुले	I. १४७	अस्तुंकारः	I. ३५४
असाधुवत्	I. ५३४	अस्त्रचुञ्चुः	I. ५६०
असिः	II. ४९७	अस्त्रम्	II. ५०१
असितभ्रः	I. २६	अस्त्रविद्वान्	I. १३७
असिता	I. २६	अस्त्रामास	II. ११३
असिपत्रवनम्	I. ३६९	अस्थि	II. ४६९, ६२०
असिस्त्रवत्	II. ९४	अस्थिमान्	I. ५८३
असीदताम्	II. ४७	अस्त्रासीत्	II. ५१
असुः	II. ३८५	अस्त्रावयताम्	II. ९८
असुखयत्	II. १२२	अस्त्रद्	II. ४१३
असुरः	II. ३९३	अस्त्रदीयः	I. ४५०
असुरसभा	I. २५१	अस्त्रदीयम्	I. ४४६
असुराः	II. ६०३	अस्त्रारत् अस्त्रम्	I. ११९
असुलभा भूभुजाम्	I. १३७	अस्त्रार्षीत् जलनिधिमन्थनस्य	I. ११५
असुसुवः	II. २९९	अस्यदत्	II. ३४, ३८
असुस्रवत्	II. ९४	अस्यमानः गदाः	I. १३३

अस्यमानम्	II. ३४८	आकर्षकः	I. ५७७
अस्याम्	I. १४६	आकायः	I. ५३६
अस्युद्यतः	I. २९१	आकालिकः	I. ५५३
अस्यसत्	II. ३८	आकालिका	I. ५३३
अस्विदन्	II. ३४	आकालिकी	I. १७, ४५४, ४६९, ५३३
अहं ब्रवीमि	I. २४६		
अहंयुः	I. ६१३	आकाशं	II. ६२०
अहः	II. ४१९, ६१२	आकाशं, आकाशः	II. ६२२
अहनि	I. १२४	आकृष्टः	II. ३३७
अहमहमिका	I. २१४	आकौशलम्	I. ४७४, ४७५, ५३७
अहम्	II. ४१३	आक्रममाणा	II. १६२
अहरहः	I. ६७०	आक्रमते	II. १६२
अहर्दिवम्	I. ३२१, ३२३	आक्रान्तलक्ष्मीकः	I. २८३
अहसाताम्	II. १४९	आक्रामति	II. १६२
अहस्करः	II. २६५, २६६	आक्रीडते	II. १३३
अहासिषुः	II. ५२	आक्रीडी	II. ३५६
अहिः	II. ४९६	आक्रोशकः	II. ३५९
अहिनकुलम्	I. ३०३	आक्षयूतिकम्	I. ४९४
अहीवती	I. ५८३	आक्षिकः	I. ४९०
अहुंक्रियाकम्	I. २८७	आक्षिकम्	I. ४९०
अहोरात्रः	२३६, २४४	आक्षैत्रज्ञम्	I. ४७४
अहोष्ट	II. २९	आखः	II. ५७२
अहिसकः प्राणिनाम्	I. १४१	आखनः	II. ५७२
अहा क्रोशेन वार्धितः	I. ७६	आखनिकः	II. ५७२
अहि	II. ४१९	आखनिकवकः	II. ५७२
अहत	II. ५९	आखरः	II. ५७२
अहास्त	II. ५९	आखानः	II. ५७२
आ		आखुः	II. ३९०
आकरः	II. ५६९	आखुघातः	II. २९१
आकारिकः	I. ५०२	आख्यत्	II. ६३, ६४

आख्यन् अस्मै	I. ८१	आचार्यभोगीनः	I. ५१७
आख्यामि स्त	II. २०२	आचार्यानी	I. ४०
आख्यायकः	II. १९४, ५२२	आचिकाय	II. ७२
आख्यायकः वार्ताम्	I. १४०	आचिक्याते	II. ७२
आगः	II. ५०९	आचिचाय	II. ७२
आगमितम्	I. ५६६	आजधुः	II. १४७
आगस्त्यः	I. ३१	आजध्रे	II. १४८
आगामिनी	II. ४७३, ५२१	आजन्म	I. १६९
आगामी	II. ४७२, ५२१	आजाद्यः	I. ४१०
आग्निमारुतम्	I. ३०७, ३०८, ३०९, ४१९	आजानेयः	I. ३९४
आग्निवारुणम्	I. ३०९	आजिः	I, ३४५, II. ४९५, ५६५, ६२०
आग्निवारुणी	I. ४१९	आजिप्राः	II. २४३
आग्निष्टोमिकी	I. ५२९	आजिप्राः पुष्पगन्धानाम्	I. १२६
आग्नीध्रम्	I. ६५४	आजिघ्रैः	II. ४५
आग्नीध्री	I. ६५४	आजिहीते	II. २
आग्नेयम्	I. ३८५, ४१९	आजुहाव	II. १५५, १५६
आग्रभोजनिकः	I. ५०१	आजुहुवे	II. १५५
आग्रती	II. १४७	आज्ञाकरः	II. २६३
आग्रानः	II. ४९, १४६	आज्ञालाभोत्सुकः	I. १५३, II. १९९
आङ्गः	I. ४०९	आज्यम्	II. ६२०
आचख्यौ	II. ६३	आङ्गीः	II. ७६
आचर्यः	II. २२१	आटाटघत	II. १०४
आचामति	II. २६	आढकं, आढकः	II. ६१२
आचाम्यम्	II. २३४, २३५	आढ्यकुलीनः	I. ४०५
आचारनिपुणः	I. १८४	आढ्यङ्करणम्	I. २३०, II. २९३
आचारश्लक्ष्णः	I. १८४	आढ्यचरः	I. ६२९
आचार्यः	II. २२१	आढ्यतमः	I. ६३०
आचार्यकम्	I. ५४९	आढ्यम्भविष्णुः	II. २९५, २९६
आचार्यत्वम्	II. २२२	आढ्यम्भावुकः	II. २९५

आणकभार्या	I. २०६	आदतुः	II. ६१
आणवीनम्	I. ५५२	आदते	II. १३२
आण्डीरः	I. ५९६	आदस्त्व	II. १३२
आतपशुष्कः	I. २००	आददिरे	II. १३२
आतिः I. ३४५, II. ४९५, ५६५		आददे	II. १३६
आतिथेयः	I. ५१२	आदयति	II. १९०
आतिथेयम्	I. ५११	आदयते	II. १९०
आतिथेयी	I. १३, ५११	आदायचरः	II. २६१
आतिथ्यम्	I. ६५४	आदितः	I. ६६०
आतिष्ठद्	I. १६८	आदित्यः	I. ३८४
आतिष्ठते	II. १३९	आदिमम्	I. ४५८
आतिष्ठमानौ	II. १४०	आदित्यः	II. २२७
आत्थ	II. ६४	आदे	II. ६१
आत्मकृतम्	I. ३३२	आदेवकः	II. ३५९
आत्मनः उपकर्तुं	I. ११०	आ द्युलोकात्	I. १०५, १६९
आत्मना द्वितीयः	I. ३३२	आद्यनः	II. ३१८
आत्मना पञ्चमः	I. ३३२	आघर्मिकः	I. ४९७
आत्मना शासितुः	I. ७५	आधिः	II. ५५५, ६०२
आत्मनीनम्	I. ५१७, ५१८	आधिदैविकम्	I. ४६९
आत्मनेपदम्	I. ३३२	आधिपत्यम् I. ५४२, ५४६, II. ६१५	
आत्मनेभाषा	I. ३३२	आधिभौतिकम्	I. ४६९
आत्ममानी	II. ३०७	आधिराज्यम्	I. ५४५, ५४६
आत्मम्भरिः	II. २६८, २६९	आध्यात्मिकम्	I. ४६९
आत्मसात्	I. ६६४	आध्वम्	II. २११
आत्मा	II. ५००, ६०३	आनञ्जुः	II. ७
आत्मानुजः	I. २३४, II. ३१३	आनताङ्गी	I. ४४
आत्मीया	I. ५१९	आनन्देः	II. २११
आत्सरोः	I. १६९	आनाकम्	I. १६९
आथर्वणिकः	I. ४००, ४३४	आनाायः	II. ५७२
आद	II. ६१	आनाययामास शिष्यैः	I. ६०

आनायि वराङ्गनाभिः	I. ६१	आपीनम्	II. ३३१
आनाय्यः	II. २३५	आपूपिकः	I. ४९८, ५०१
आनाय्यम्	II. २३५	आपुरि	II. ३०
आनिरुद्धः	I. ३९२	आपृच्छते	II. १३५
आनुकूलिकः	I. ४९६	आपृच्छमानः	II. १३७
आनुते	II. १३५	आपृच्छस्व	II. १३७
आनुयात्रिकः	I. ५३२	आप्यानम्	II. ३१५ ३१७, ३३१
आनुवाना	II. १३६	आप्यायिता	II. ३५०, ३६१
आनैपुणम्	I. ४७४, ५३७	आप्यायिता कमलानि	I. १३९
आनैश्वर्यम्	I. ४७४, ४७५, ५४२	आप्रपदीनः	I. ५५४
आन्तः	II. ३२९	आप्रपदीनम्	I. ५५४
आन्तर्वेशिकम्	I. ४६९	आ प्रसादात्	I. १६९
आन्त्रम्	II. ५०२	आसुवः	II. ५३९
आन्नः	I. ५०५	आस्रावः	II. ५३९
आन्वीपिकः	I. ४९६	आस्राव्यम्	II. २३७
आपः	II. ४३४, ६००	आप्वः	II. ४१८
आपगा	II. २८९	आफलोदयम्	I. १६९
आपणः	II. ५६९	आबालम्	I. १६८
आपत्	II. ६००	आभः	II. २४२
आपत्कालिका	I. ४४७, ४५३	आभ्यामेकेन	I. १५२
आपत्कालिकी	I. ४५३	आभ्रिकः	I. ४९०
आपन्नजीविकः	I. १९९	आमनन्	II. ४५, ४६
आपपृच्छे	II. १३६	आमनन्ति	II. ४५ ४६
आपम्	I. ४२१	आमयावी	I. ६०५, II. ६०६
आपाण्डु	I. १६८	आमलकम्	I. ४८५, II. ६२०
आपात्यः	II. २३७	आमलकीतरा	I. ३४३
आपात्याः	II. २३७	आमात्	II. २९९
आपीतमधुका	I. २८२	आमिक्षीयम्	I. ५१५
आपीनः अन्धुः	II. ३३१	आमिक्ष्यम्	I. ५१५
आपीनमूषः	II. ३३१	आमिषम्	II. ३९४

आमुक्ति	I. १६८	आयुधीयः	I. ४९३
आमुक्तेः	I. १०४	आयुष्टोमः	I. ३६२
आमोषि	II. ३५६	आयुष्यम् कृष्णाय, कृष्णस्य	I. १४५
आमोषी	II. ३५६	आरः	I. ४२२
आज्ञाती	I. ५८०	आरण्यः	I. ४४४, ४४७
आज्ञाती नीतिषु	I. १४७	आरण्यकः	I. ४४४, ४४५, ४४७, ४४८
आम्बष्ठयः	I. ४१०	आरत्तां	II. ५२
आम्भसिकः	I. ४९५	आरभ्य भवात्	I. १०१
आम्रमयम्	I. ४८३	आरमन्	II. १८७
आम्रम्	II. ४२७, ६२०	आरवः	II. ५३९
आम्रवणम्	I. ३७६, ३७७	आराद्धनात्	I. १०१
आयच्छते	II. १४६, १८३	आरामदर्शनात्	I. १०५
आयच्छमाना	II. १४८, १८३	आरार्यन्त	II. १०५
आयतस्तूः	II. ३७८	आरावः	II. ५३९
आयतीगवम्	I. १७४	आरिवान्	II. ३४१
आयथातथ्यम्	I. ५४१, ५४३	आरीहणकम्	I. ४३५
आयथापुर्यम्	I. ५४३	आरूः	II. ४०२
आयध्वम्	II. १४६	आरूढः	II. ३३५
आयाति ग्रामात्	I. ९६	आरूढवान्	II. ३१४
आयातेन	I. ८०	आरेमुः	II. १८८
आयामयते	II. १९२	आरोपयांचक्रुः	II. ९९
आयामी	II. ३५६	आरोपयामास	II. ९९
आयासयते	II. १९२	आरोपयामास विशङ्कुम्	I. ५७
आयासी	II. ३५६	आरोहयते	II. १८१
आयुः	II. ४४२	आर्चः	I. ५९१
आयुक्तः दूतकर्मणि	I. १५०	आर्च्छन्	II. ४७
आयुक्तः हरिपूजने	I. १५०	आर्णवम्	I. ४६२
आयुधं, आयुधः	II. ६२२	आर्तिवम्	I. ५३६
आयुधच्छायम्	I. २५०	आर्त्विजीनः	I. ५२१
आयुधिकः	I. ४९३		

आर्द्रिकः	I. ४६३	आर्वां ब्रुवः	I. २४६
आर्द्रिकेसरः	II. ४२७	आविभूतम्	I. २१८
आर्द्रिम्	II. ४२७	आवृतनेत्रमालः	I. २८७
आर्षिपः	II. ९१	आव्याघ्रः	II. ५४४
आर्यः	II. २२४, २३२	आशंसुः	II. ३७३, ३७४
आर्यगृह्यः	II. २३१	आशंसुः क्षेमम्	I. १३४
आर्यगृह्यम्	II. २३१	आशयति	II. १९०
आर्हन्ती	I. ५४०	आशयत्	I. ५६
आर्हन्त्यम्	I. ५४०	आशितंभवः	I. २२९
आलम्भ्यः	II. २२१	आशितः	II. ३३९
आलानं, आलानः	II. ६०८	आशितङ्गवीनम्	I. ६४९, ६५०
आलानिकम्	I. ६५६	आशितम्भवः	II. २८३, २८४
आलिङ्गनयोपपीडम्	I. २३५	आशिताः फलानाम्	I. १३८
११	II. ५८९	आशिश्चियताम्	II. २५
आलिङ्गना	II. ५६४	आशीः	II. ६००
आलिपन्	II. ५८	आशीविषः	I. ३६७
आलोकपथात्	I. ९६	आशु	II. ३८३
आवधि	II. १४८	आशुतरम्	I. ६३१
आवधिषाताम्	II. १४८	आशुशुक्षणिः	II. ४४०
आवधिष्ट	II. १४८	आशुश्रूषति	II. १७६
आवधिष्ठाः	II. १४८	आशुश्रूषन्	II. १७६
आवन्त्यः	I. ४१०	आशृणोति विप्राय गां	I. ८८
आवयोः	I. ३१४	आशौचम्	I. ४७४, ५३७
आवरीषत्	II. ५३, ५४	आश्वर्यम्	I. ३८१
आवर्ती	II. ३०६	आश्वर्यो गवां दोहोऽगोपेन	I. १९४
आवसति	I. ६४	आश्मः	I. ४८१
आवसत् ताम्	I. ६५	आश्मनम्	I. ४८१, ४८२, ६५८
आवसथः	II. ४६१	आश्मनम्	II. ३१५
आवसथिकः	I. ५०२	आश्रमं, अश्रमः	II. ६१०
आवसथिकी	I. ५०२	आश्लिक्षत्	II. ७१

आश्लिषत्	II. ७०	आसितमिदमेषां	I. १३०
आश्लिष्टः	II. ३३५	आसितम्	II. ३३६
आश्लिष्टा	II. ३३५	आसितुमुत्सहेत	II. ५२५
आश्वः	I. ४४०	आसिसिद्धमाणः	II. १७६
आश्वपतम्	I. ३८४	आसीनः	II. ३४६
आश्वम्	I. ४२८, ५४६	आसीना	II. ३४६
आश्वीनः	I. ५५७	आसुतीबलः	I. ५९६
आश्वीनम्	I. ५५८	आसुरः	II. ३९३
आषाढः	I. ५३२	आस्तिकः	I. ५००
आषाढी	I. ४१५, ४१७	आस्ते	II. १२७
आषाढीयः	I. ४६३	आस्थताम्	II. ६३
आष्टमः	I. ६२८	आस्पदम्	I. ३८०, II. ६२०
आष्टम्	II. ५०१	आस्माकः	I. ४५०
आसः	II. ५२९	आस्माकी	I. ४५०
आसते	II. १	आस्माकीनः	I. ४५०
आसनं, आसनः	II. ६०८	आस्यते	II. १२७
आसनवान्	I. ५८३	आस्त्रावः	II. २४५
आसना	II. ५६३	आस्वनितः	II. ३२९
आसनात्प्रेक्षते	I. १००	आस्वान्तः	II. ३२९
आसन्दीवान्	I. ५८३	आस्वान्तककुभम्	I. ३२०
आसन्नविंशः	I. २६१	आस्वेनुः	II. ४३
आसन्नविंशाः	I. २६१	आहत	II. १४७
आसमुद्रम्	I. १६९	आहते	II. १४६
आसथत्	I. ५७	आहध्वम्	II. १४६, १४८
आसांचक्रिरे	II. २९	आहन्ति	II. १४६
आसांचक्रे	II. २९	आहरिण्यावः	II. २००
आसाव्यम्	II. २३४, २३५	आहवः	II. ५४९
आसिकः	I. ४९९	आह स	II. २०२
आसिका	II. ५६५, ५६६	आहावः	II. ५५०
आसितः	II. ३३६	आहिताग्निः	I. २९०

आहेयः	I. ४६८	इच्छुः माम्	I. १३३
आहोपुरुषिका	I. २१४, ५५१	इच्छुः विजयम्	I. १३६
आहिकम्	I. ४५४, ५२८	इच्छेत्	II. २११
आहः	II. ५८	इज्या	II. ५५७, ५५८, ५६६
आहृत	II. ५९, १५५, १५६	इतः	I. ६१५, ६६७
आहन्	II. ५८	इतरः रावणात्	I. १०१
आहन्त	II. ५९	इत्थंकारम्	II. ५८२
आहम्	II. ५८, ५९	इत्थम्	I. ६२१
आहयंत	II. १५५	इत्यः	II. २२७, ५५८
आहयति	II. १५५	इत्वरः	II. ३७०
आहयते	II. १५५, १५६	इदम्	I. ५२, II. ५००
आहयमानम्	II. १५६	इदमिच्छति	II. १११
आहययत्	II. ८८	इदानीम्	I. ६१९
आहायः	II. ५४९	इध्मः	II. ४१५
आहास्त	II. ५९, १५५	इध्मम्	II. ६१०
आहास्यते	II. १५५	इध्मप्रव्रश्चनः	I. १८८
	इ	"	II. ५६८, ६१५
इक्षुः	II. ४६९, ६०४	इध्माबर्हिषी	I. ३०६
इक्षुच्छायम्	I. २५०	इनः	II. ४४४, ६०७
इक्षुमती	I. ४३७	इनसभम्	I. २५१, II. ६१६
इक्षुरसोदः	I. ३४८	इन्दुः	II. ३८६
इक्षुवाहणम्	I. ३७७	इन्द्रः	II. ४२९, ४३०
इक्षुशाकटम्	I. ५६१	इन्द्रजननीयम्	I. ४७६
इक्षुशाकिनम्	I. ५६१	इन्द्रवाहनः	I. ३७८
इक्ष्वाकवः	I. ४११	इन्द्रवाहनम्	I. ३७७
इच्छसि स	II. २०२	इन्द्राणी	I. ३९
इच्छा	II. ५५९	इन्द्राबृहस्पती	I. ४१९
इच्छामि भुञ्जीत भुङ्क्तां वा	II. २११	इन्द्राश्वरथाः	I. २९७
इच्छुः	II. ३७४, ३७५	इन्द्रियम्	II. ६१०
इच्छुः प्रसादम्	I. १३४	इभः	II. ४६९

इभपोटा	I. २१०	ईक्षतव्यम् परस्त्रीभ्यः	I. ८८
इभयुवतिः	I. २१०	ईडिो स्	II. २०२
इयमियम्	I. ६७३	ईदक्	I. ३६०
इयान्	I. ५७०	ईदक्षः	I. ३६०
इरंमदः	II. २७६	ईदशः	I. ३६०, ३६१
इरा	II. ४३०	ईदशम्	I. ३६१
इरिकावनम्	I. ३७७	ईयिवान्	II. ३४२
इरिणम्	II. ४३३	ईयुः	II. ६५
इल्वलः	II. ४८९	ईर्मम्	II. ४१५
इषिरः	II. ३९५	ईर्यति हरये	I. ८५
इषीकतूलम्	I. ३५३	ईशकृष्णौ	I. २९७
इषीका	II. ४७४	ईशानं सर्पिषः	I. ११४
इषुः	II. ३८७, ६०३	ईशिता दिशाम्	I. १२५
इषुधी	II. ५५५	ईशिषे मायानाम्	I. ११८
इषुमान्	I. ५८२	ईशिषे विषयाणाम्	I. ११८
इष्टः	II. ३३७	ईशिषे स्	II. २०२
इष्टकचित्तम्	I. ३५३	ईश्वरः	II. ३७६, ५१९
इष्टका	II. ४६८	ईश्वरः तेजसां, निशाटानां	
इष्टिः	II. ५५६, ५६६	मायानां वा	I. १५०
इष्टी	I. ५८०	ईश्वरसभम्	I. २५१
इष्टी अध्वरेषु	I. १४७	ईश्वरा	II. ३७७
इष्मः	II. ४१५	ईश्वराधीनः	I. १९९, ६५०
इष्वः	II. ४१७	ईषज्जयः	II. ५७३
इष्वासः	II. ५२९	ईषत्करः	I. २१५, II. ५७३
इह	I. ६१७, ६१८, ६१९	ईषत्करः प्रपञ्चो हरिणा	I. १३१
इहत्यः	I. ४४३, ६१७	ईषत्पानः	II. ५७५
ई		ईषत्पिङ्गलः	I. २१५
ईक्षते कृष्णाय	I. ८८	ईषत्प्रलम्भः	II. ५७४
ईक्षाञ्चक्रे	II. ५	ईषदाढ्यङ्करः	II. ५७४
ईक्षितम्	II. ३३९	ईषदाढ्यम्भवम्	II. ५७४

ईषद्वक्तम्	I. २१५	उच्चैःकृत्य	II. ५२२
ईषन्निमयः	II. ५७३	उच्चैः कृत्वा	II. ५२२
ईषल्लभः	II. ५७४	उच्चैस्तमाः	I. ६३१
ईष्टे धनानाम्, तनोः	I. ११८, ११९	उच्चैस्तरम्	I. ६३२
ईष्वः	II. ४१७	उच्छूनः	II. ३१६
ईहा	II. ५६०	उच्छ्रयः	II. ५३८
उ		उच्छ्रायः	II. ५३८, ५३९
उदथम्	II. ४२४, ६०७	उच्यते स्म	II. २०१
उक्षतरः	I. ६४६	उज्जासनं चौरस्य	I. १२०
उक्षा	II. ४१९, ४२०, ५६०	उज्जासय मन्वोः	I. १२०
उक्षावभृवुः	II. ५	उज्जासयितुं जगद्द्रुहाम्	I. १२०
उखास्त्रत्	II. ३०१	उज्झिता	II. २३०
उख्यम्	I. ४१६	उल्लषष्टानि	I. १९१
उग्रप्रश्यः	I. २२८	उडुपम्	II. ६०९
उग्रः	II. ४३०	उत अनुशोचेयुः	II. २०९
उग्रम्	II. ४३०	उत हन्यादवं हरिः	II. २०९
उचितम्	II. ५०६	उत्कम्	I. ५७९
उच्चकैः	I. ६४३	उत्कटम्	I. ५६१
उच्चक्षू करोति	I. ६६१	उत्कण्ठमानः गुरुणाम्	I. ११६
उच्चरन्नाते	II. ५०	उत्करीयः	I. ४३९
उच्चतरस्तनी	I. ४१	उत्कलादर्शितपथः	I. ३१७
उच्चयः	II. ५४१	उत्काकुत्	I. २८१
उच्चरति	II. १६९	उत्कारः	II. ५३३
उच्चरते	II. १६९	उत्किराः	II. २४२
उच्चरन्ते	II. १६९	उत्कुरुते	II. १५७
उच्चरमाणः	II. १६९	उत्कृष्टम्	II. ३३९
उच्चायः	II. ५३५	उत्तः	II. ३२०
उच्चावचम्	I. २१३	उत्तपति	II. १४५, १४६
उच्चैः	II. ५१३, ५१४	उत्तपते	II. १४५
उच्चैःकारम्	II. ५९२		

उत्तपमानः	II. १४५	उत्पिपतिषोः	II. १०२
उत्तमासिः	I. २०९	उत्पुच्छथते	II. १२३
उत्तमाहः	I. २३७	उत्पुच्छयमानः	II. १२३
उत्तरतः	I. ६२२	उत्सञ्जिताम्भःकणकः	I. २८६
उत्तरतारम्	I. ३६७	उत्साहवान्	I. ६१२
उत्तरतीरम्	I. ३६७	उत्साहिनी	II. २४०
उत्तरफलगुनीषु	I. २४७	उत्साही	I. ६१२
उत्तरा	I. ६२५	उत्सुकः भवत्यां	I. १५२
उत्तरात्	I. ६२३	उत्सुकः हरिणा, हरौ वा	I. १५२
उत्तराहि	I. ६२५	उत्सुकता रसेन	I. १५३
उत्तराहि समुद्रात्	I. १०१	उत्सुकायमाना	II. ११४
उत्तरीयम्	I. ४४९, II. ६१०	उदककुम्भः	I. ३४९
उत्तरेण	I. ६२३, ६२४	उदकविन्दवः	I. ३४९
उत्तरेण गुहान्	I. ११३	उदकमन्थः	I. ३४९
उत्तरेण ग्रामं, ग्रामस्य	I. ११३	उदकुम्भः	I. ३४९
उत्तस्थुः	II. १४३	उदकोदञ्जनः	II. ५७१
उत्तानशयः	II. २६०	उदकौदनः	I. ३४९
उत्तिष्ठति	II. १४१	उदक्	I. ४६४, ६२२
उत्तिष्ठते	II. १४१, १४२	उदक्षः	I. २६४
उत्तिष्ठमानः	II. १४१	उदक्षा	I. २८
उत्तेरिथ	II. २१	उदगाहः	I. ३५०
उत्था	II. २४३	उदग्भूमः	I. ३१९
उत्पचिष्णुः	II. ३५०	उदङ्कः	II. ५७१, ५७२
उत्पतिष्णुः	II. ३५०, ३५१	उदचरत	II. १६९
उत्पथः	I. ३१८	उदचरत्	II. १७०
उत्पले, उत्पलः	II. ६१९	उदचरन्त	II. १६९
उत्पलमालभारी	I. ३५३	उदजः	II. ५४७
उत्पादः	I. २८०	उदञ्चितम्	II. ३२३
उत्पादनचणम्	I. ५६०	उदतिष्ठत्	II. ४५, १४२
उत्पावः	II. ५३८	उदधिः I. ३४८, II. ५५६, ६०२	

उदन्यति	II. ११०	उदास	II. १५४
उदन्यन्	II. ११०	उदासे	II. १५३, १५४
उदन्वान्	I. ५८४	उदित्वरम्	II. ३७०
उदपेषम्	I. ३४८, II. ५८६	उदित्वा	II. ५७७
उद्विन्दुः	I. ३५०	उदीच्यम्	I. ४४३
उदभारः	I. ३५०	उदेजयः	II. २४४
उदमन्थः	I. ३४९	उदेजयः हृदयानाम्	I. १२६
उदमेषः	I. ३४७	उदौदनः	I. ३४९
उदयच्छत्	II. १८४	उद्वन्धिः	I. २७७
उदरपूरम्	II. ५८३	उद्गारः	II. ५३२
उदरम्	II. ५१४, ६११	उद्ग्राहः	II. ५३४
उदरम्भरिः	II. २६९, २७०	उद्धः	II. ५५२
उदरशयः	II. २६०	उद्धनः	II. ५५१
उदवज्रः	I. ३५०	उद्दामः	II. ६१०
उदवासः	I. ३४८	उद्दालकपुष्पमञ्जिका	I. १९६, II. ५६६
उदवाहनः	I. ३४८	उद्द्रावः	II. ५३८
उदश्रु	II. ४२६	उद्धतैः	II. ४५
उदधित्	II. ६२०	उद्धमाः	II. २४३
उदस्थात्	II. १४२	उद्धमाः ध्वनीनाम्	I. १२६
उदस्थित	II. १४१	उद्धयाः	II. २४३
उदस्थुः	II. १४२	उद्धयाः मघूनाम्	I. १२६
उदाकुरुते	II. १५७	उद्धर्ता	I. १९४, II. २३८
उदाचचार	II. १७०	उद्धयः	II. २३०
उदाजः	II. ५४७	उद्धयमिधौ	II. २३०
उदानेष्ये	II. १५९	उद्धयेरावती	II. ३०३
उदायंसत	II. १८४	उद्धासिनी	II. २४०
उदायंस्त	II. १४९	उद्धासीनि	II. २३९
उदायत	II. १४९	उद्धिदुरम्	II. ३७०
उदारभूमा	I. ६३८	उद्धेदः	II. ५२९
उदारवंश्यः	I. ४६६	उद्यच्छति	II. १८३

उद्यच्छते	II. १८३	उपचर्षी	I. १७९
उद्यच्छमाना	II. १८३, १८४	उपचर्मम्	I. १७९
उद्यमं, उद्यमः	II. ६२२	उपचाद्यः	II. २३६
उद्यानं, उद्यानः	II. ६०८	उपजानु	I. १६०
उद्यावः	II. ५३८, ५७१	उपजापः	II. ५४४
उद्युङ्क्ते	II. १७७	उपजीवी	II. ३०२, ३०३
उद्विभः	II. ३१७	उपज्ञा	II. ५६३
उन्द्रः	II. ४२५	उपतस्थे	II. १४३, १४४
उन्नः	II. ३२०	उपतिष्ठति	II. १४३
उन्नतनासिकम्	I. २६७	उपतिष्ठते	II. १४३, १४५
उन्नयः	II. ५३२	उपतिष्ठन्ते	II. १४३
उन्नयते	II. १५८	उपतिष्ठमानः	II. १४५
उन्नसः	I. २६७	उपतिष्ठसे	II. १४४
उन्नाटनम्	I. १२०	उपतिष्ठस्व	II. १४५
उन्नायः	II. ५३२	उपतिष्ठे	II. १४३
उन्मदिष्णुः	II. ३५०, ३५२	उपत्यका	I. ८, ५६३, ५६४
उन्मनी स्यात्	I. ६६१	उपदशाः	I. २६०, २६४
उन्मादः	II. ५४७	उपदा	II. ५६२
उन्मादी	II. ३५५	उपघा	II. ५६२
उन्मुक्तः वियोगेन	I. १०६	उपनदम्	I. १७९
उपकुरुते	II. १५७	उपनदि	I. १६६, १७९
उपकुर्वन्	II. १५७	उपनयते	II. १५८, १५९
उपक्रमते	II. १६१, १६३	उपनाय्य क्षत्रा	I. ६०
उपक्रममाणः	II. १६४	उपनिषत्	II. २०७
उपगङ्गम्	I. १६०, १६६	उपनिषत्कृत्य	I. २२३
उपगिरम्	I. १७९	उपपौर्णमासम्	I. १७९
उपगिरि	I. १७९	उपपौर्णमासि	I. १७९
उपघ्नः	II. ५५२	उपभैमि	I. १६०, १६६
उपचक्रमिरे	II. १६४	उपमः	II. २४२
उपचतुराः	I. ३२१	उपमा	II. २४२

उपमा कृष्णस्य	I. १४३	उपनीष्यमानम्	II. ८४
उपयच्छते	II. १७३	उपशयः	II. ५३५
उपयमः	II. ५४६	उपशरदम्	I. १६६, १७६
उपयामः	II. ५४६	उपशायः	II. ५३५
उपयुङ्क्ते	II. १७७	उपशायिका	I. १९५
उपयेमे	II. १७४	उपशायिका तत्र	I. १२५
उपरमति	II. १८८	उपशूनम्	I. ३२१
उपरराम	II. १८९	उपशूरं शूरेषु	I. ७०
उपराजम्	I. १७८	उपशूरेषु	I. १५५
उपरि	I. ६२३	उपश्लोकयति	II. ८२
उपरि ग्रामस्य	I. ११२	उपश्लोक्तिबान्	II. ८४
उपरि शिरसः	I. ११२	उपश्लोक्तिं	II. ८४
उपरिष्ठात्	I. ६२३	उपसरः	II. ५४८
उपरिष्ठाद्रामस्य	I. ११२	उपसर्ग	II. २२४
उपरुन्धन्तु पुरीम्	I. ५४	उपसीम	I. १५९, १७७, १७९
उपर्युपरि	I. ६५, ६२३, ६७१	उपसुरेषु	I. ६९
उपर्युपरि ग्रामं	I. ६७१	उपस्कारैः	II. ७८
उपर्युपरि दृषदः	I. ११३	उपस्किरति	II. ७४
उपर्युपरि पुष्करावर्तकान्	I. ६६	उपस्कुरुते	II. ७८, १५७
उपलः	II. ६१८	उपस्कुर्वते	II. १५७
उपलम्भ्यः	II. २२१	उपस्कृतं ब्रूते	II. ७८
उपलम्भ्यः	II. २२१	उपस्कृतं मुङ्क्ते	II. ७८
उपलम्भ्या	II. २२०, २२१	उपस्कृता कन्या	II. ७८
उपवदते	II. १६६	उपस्कृता ब्राह्मणाः	II. ७८
उपवसति	I. ६४	उपस्कृथाः	II. ५, ७८
उपवासं, उपवासः	II. ६१२	उपस्कृथाः कस्यचित्	I. ११९
उपवीणयति	II. ८२	उपस्थानीयम्	II. २३७
उपवीणयितुं	II. ८२, ८३	उपस्थितः	II. १४३
उपवीणितं	II. ८३	उपस्थितिः	II. ५५७
उपवीणितः	II. ८३	उपहनिष्यते	II. ५०

उपहवः	II. ५४९	उपागध्वम्	II. ४, १४०
उपहारय माम्	I. ६२	उपायुङ्क्त	II. १७७, १७८
उपहितम् सुरद्विषि	I. ८१	उपारंसीत्	II. १८८
उपाक्रंसि	II. १६१	उपारंस्त	II. १८९
उपाक्रंस्त	II. १६१, १६३	उपारराम	II. १८८
उपागमत्	II. ३५	उपाकथथाः	II. ३, ४
उपाग्नि	I. १५९	उपालुम्भः	II. ५७४
उपाग्रहायणम्	I. १७९	उपावदिष्ट	II. १६६
उपाग्रहायणि	I. १७९	उपाविक्षत्	II. ३२
उपाचायिष्ट	II. १९६	उपावीणयत्	II. ८४
उपातिष्ठत्	II. १४४	उपासना	II. ५६४
उपादाता	II. ३४९	उपासांचक्रिरे	II. २९
उपादाता यशः	I. १३२	उपासितः	II. ३३५
उपाधिः	II. ५५५	उपास्कृथाः	II. १५७
उपाध्यायः	II. ५३०	उपास्कृषातामागमस्य	I. २२०
उपाध्याया	I. ४०, II. ५३०	उपास्कृषाताम्	II. ७८, १५७
उपाध्यायादधीते	I. ६१५	उपास्थित	II. १४३, १४४
उपाध्यायानी	I. ४०	उपास्थिषत्	II. १४४
उपाध्यायी	I. ४०, ५३०	उपास्थुः	II. १४४
उपानत्	I. ३६८, II. ५९९	उपेयिवान्	II. ३४२, ३४३
उपानसम्	I. २४०	उपेयिवान् स्त्रियम्	I. १३३
उपानूपम्	I. १५९	उपेयुषी	II. ३४३
उपानेष्ट	II. १५९	उपोषितः	II. ३२२, ३३५
उपाभुङ्क्त	II. १७९	उप्त्रिमम्	II. ५७३
उपायंसत	II. १७३	उभयतः	I. ६५
उपायंस्त	II. ४, १४९, १७३,	उभयद्युः	I. ६२०
	१७४, २०६	उभयम्	I. ५७२
उपायंस्थाः	II. १७३, १७४, २०५	उभयी	I. १६, ५७२
उपायत	II. १७४	उभयेद्युः	I. ६२०
उपायथाः	II. १७३	उभ्यम्	I. ५५२

उरः	II. ५०७	उषिवान्	II. ३४१
उरःप्रतिषेधम्	II. ५९१	उष्ट्रः	II. ५०१, ५०२, ६१९
उरगः	II. २८६, २८७	उष्ट्रक्रीशी	II. ३०४
उरणः	II. ५१४	उष्ट्रगोयुगम्	I. ५६१
उरसिकृत्य	I. २२१	उष्णं	II. ४४४, ६०६
उरसिकृत्वा	I. २२१, २२२	उष्णंकरणम्	I. ३५४
उरसिलः	I. ५८९	उष्णं भुङ्क्ते कदाचित्	II. ३०२
उरसिलोमा	I. ३३४	उष्णः	II. ४४४
उरस्यः	I. ५०८	उष्णकः	I. ५७७
उरस्वान्	I. ५८९	उष्णभोजी	II. ३०२
उरु	II. ३९०	उष्णालुः	I. ५७७, ६०५
उरुपयोधरा	I. ४४	उष्णिका	I. ५७७
उरोविदारम्	II. ५९१	उष्णिक्	II. ५९९
उर्वाः	I. ३९१	उत्तः	II. ४२६
उलपम्	II. ४६७		
उल्लकः	II. ४७८	ऊ	
उल्लका	II. ४५१	ऊचुः	II. ५७
उल्लवः	II. ४८६	ऊतिः	II. ५५७
उल्लयुक्तम्	II. ४५६, ६०५	ऊधन्यः	I. ५१५
उल्लाघः	II. ३१९	ऊनः	II. ४४४
उल्लापयते	II. ९६	ऊनम्	II. ४४४
उशनाः	II. ५१२	ऊयतुः	II. ५८
उशन्ति	II. ५७, ५८	ऊयुः	II. ५८
उशीरं	II. ४७६	ऊरीकृतः	I. २१९
उशीरं, उशीरः	II. ६११	ऊरीकृत्य	I. २१८
उषः	II. ५११, ६००	ऊरु	II. ३९०
उषस्यम्	I. ४१८	ऊरुद्वयम्	I. ५६७
उषासासूर्यम्	I. ३१०	ऊरुद्वयसम्	I. ५६७
उषितः	II. ३२१, ३३५, ३३८	ऊरुबली	I. ६११
उषित्वा	II. ५७७	ऊरुमात्रम्	I. ५६७
		ऊर्क	II. ३७७

ऊर्जस्वलं	I. ५९८, ५९९	ऊर्जोषम्	II. ४७५
ऊर्जस्वलः	I. ५९८	ऊर्जुः	II. ३८९
ऊर्जस्वी	I. ५९८	ऊर्जः	II. ४२९
ऊर्जा	II. ३७७	ऊर्णम्	II. ६०६
ऊर्ण, ऊर्णा	II. ५९९	ऊर्णव्यम्	I. ४१८
ऊर्णा	II. ५१८	ऊर्णिकरः	II. २८१
ऊर्ध्वं व्यहात्	I. १०४	ऊर्णीषट्	I. ३६८
ऊर्ध्वजानुः	I. २७३	ऊर्णुः	II. ६००
ऊर्ध्वजुः	I. २७३	ऊर्णे कृष्णात्	I. १०१
ऊर्ध्वपूरम्	II. ५८७	ऊर्णे क्रौर्यात्	I. १०१
ऊर्ध्वशीषम्	II. ५८७, ५८८	ऊर्णे नलाशां	I. १०४
ऊर्मिः	II. ४७८, ५९७	ऊर्णे व्याकरणात्	I. १०१
ऊर्वशीवम्	I. ३२१	ऊर्णविक्	I. २३१, II. २९६
ऊवतुः	II. ५८	ऊर्णुक्षाः	II. ६१४
ऊवुः	II. ५८	ऊर्णयकम्	I. ४३५
ऊषरः	I. ५९३	ऊर्णभः	II. ४६३
ऊषरम्	I. ५९३	ऊर्णभतरः	I. ६४६
ऊप्मायते	II. ११९	ऊर्णभिः	II. ४९३, ६१३
ऊप्मायमाणः	II. ११९	ऊर्णवित्	I. ५३६
ऊप्मलः	I. ५८८		ए
ऊहा	II. ५६०	एकं, एका,	II. ६२३
	ऋ	एकः	I. ६२९, II. ४५२
ऊवथम्	II. ४२४	एककः	I. ६२९
ऊक्षः	II. ४५५	एककरः	II. २६५
ऊक्षम्	II. ४५५	एकग्राहि	II. ५७६
ऊक्सामे	I. ३०६, ३२१	एकतमः	I. ६४७
ऊग्यजुषम्	I. ३१०, ३२१, ३२४	एकतरः	I. ६४७
ऊच्छन्ति	II. ४६	एकदा	I. ६१८
ऊच्छरा	II. ४६४	एकधा	I. ६२६
ऊजीकः	II. ५१८	एकधुरः	I. ५०४

एकधुरीणः	I. ५०४	एनः	II. ५०८
एकनिश्चयम्	I. २०१, II. ५३०	एष गच्छामि	II. २०५
एकनाथः	I. २०१	एष गमिष्यामि	II. २०५
एकपत्नी	I. २४	ऐ	
एकपत्नी	I. २७९	ऐकध्यम्	I. ६२६
एकविंशः	I. ५७५	ऐकशतिकः	I. ६०४
एकविंशतितमः	I. ६७५	ऐकसहस्रिकः	I. ६०४
एकशततमः	I. ५७६	ऐक्ष्वाकः	I. ४००, ४०८, ४०९
एकषष्टः	I. ५७६	ऐणम्	I. ४८४
एकषष्टितमः	I. ५७६	ऐण्यम्	I. ४८४
एकस्याहः	I. ६५१	ऐण्यी	I. १४, ४८४, ४८५
एकाकिनी	I. ६२९	ऐतिहासिकः	I. ४३३
एकाकी	I. ६२९	ऐन्द्रमहिकम्	I. ५३१
एकादशः	I. ५७३	ऐन्द्राबार्हिस्पत्यम्	I. ३०७, ३०८,
एकादशी	I. ५७३	३८३, ४१९	
एकाहः	I. २४०	ऐन्द्रावरुणम्	I. ४१९
एकिका	I. ८	ऐरावतं, ऐरावतः	II. ६२२
एके	II. ४५१	ऐषमः	I. ६२०
एकैकमक्षरम्	I. ६७२	ऐषमस्तनम्	I. ४४५
एकैकम्	I. ६७२	ऐषमस्त्यम्	I. ४४५
एणीपदः	I. २६८	ऐषुकारिभक्तम्	I. ४३२
एतः	II. ४५७	ऐहलौकिकम्	I. ४६९
एतद्	II. ४१३	ओ	
एतर्हि	I. ६१९	ओजः	II. ५०७
एतावान्	I. ३६१, ५६९, ५७०	ओजसाकृतम्	I. ३३१
एति स्म	II. २०१	ओजायते	II. ११२
एतौ गावौ	I. ३१५	ओजायमाना	II. ११३
एधिता	II. ३६०	ओजिष्ठः	I. ६४०
एधोदकस्योपस्करणं	I. ११९	ओतुः	II. ३९९
एधोदकस्योपस्करुते	I. १०९	ओदनः	II. ४३६, ६१७

ओम्	II. ४१५	औपयिकः	I. ६५६
ओषधिः	II. ६००	औपयिकी	I. ६५६
ओषांचकार	II. ३३	औषाध्यायकः	I. ७७३
ओष्ठः	II. ४२३	औमीनम्	I. ५५२
ओष्ठाबलोप्यम्	I. १८५	औरसः	I. ५०८
	औ	और्ध्वदेहिभम्	I. ७७०
औक्षकम्	I. ४२३	औलखलः	I. ७७०
औक्षम्	I. ४०५	और्ध्व, औषधः	II. ६२२
औक्षणः	I. ४०५	औषवम्	I. ६५७
औचिती	I. ५३९, II. ६१५	औषाः	I. ४५४, ४५६
औचित्यम्	II. ६१५	औष्ट्रकः	I. ४८४
औजसिकः	I. ४९५	औष्ट्रकम्	I. ४२३
औडुपिकः	I. ४९०	औष्ट्रम्	I. ५४६ II. ६१५
औडुलोमिः	I. ३८९		क
औत्तरपदकीयम्	I. ४४८	कंतः	I. ६१२
औत्सः	I. ३८५, ४६२	कंतिः	I. ६१२
औत्सङ्गिकः	I. ४९३	कंतुः	I. ६१२
औदनिकः	I. ५०१	कंभः	I. ६१२
औदधितः	I. ४१६	कंयः	I. ६१२
औदधित्कः	I. ४१६	कंयुः	I. ६१२
औद्रात्रम्	I. ५४६	कंवः	I. ६१२
औत्रेत्रम्	I. ५४६	कंसं, कंसः	II. ६१२
औपकर्णिकः	I. ४६४	कंसः	II. ४५४
औपकर्णिकम्	I. ४६५	कंसीयम्	I. ४८६
औपगवम्	I. ४७९	कः	I. ७३
औपगवः, औपगवी	II. ६२१	ककारः	II. ५६५
औपजानुकः	I. ४६४, ४६५	ककुदं, ककुदः	II. ६२२
औपनिषदः	I. ४४०	कक्षम्	II. ४५४
औपनीविकः	I. ४६४, ४६५	कक्षायते	II. ११७
औपभ्यम्	I. ५४३	कक्षीवान्	I. ५८३

कक्ष्यावान्	I. ५८३	कण्टकं, कण्टकः	II. ६०५
कङ्कः	I. ४१०	कण्टकितः	I. ५६५
कङ्कटः	II. ४८३	कण्टः	II. ४०५, ६०३
कङ्कणः	II. ४७४	कण्टच्छायम्	I. २५२
कञ्चिजीवति	II. २१०	कण्टेकालः	I. २८९, ३३४
कच्छुरः	I. ५९३	कण्टेगडुत्वम्	I. ३३५
कच्छूः	II. ४०२	कण्टेगुणत्वम्	I. ३३४
कञ्जारः	II. ४६६	कण्टचम्	I. ५१६
कटं, कटः	II. ६०५	कण्डुः	II. ६२१
कटकं, कटकः	II. ६०५	कण्डूयमानः	I I १२६
कटकः	II. ५१७	कण्डूलः	I. ५८७, ५८८
कटपूः	II. ३७८, ४३४	कण्डम्	II. ४१७, ६२०
कटम्बः	II. ४८३	कतमः	I. ६४६
कटाहः	II. ६१४	कतमत्	I. ६४७
कटिः	II. ६००	कतरः	I. ६४६
कटीरः	II. ४७६	कतिथः	I. ५७३, ५७४
कटुः	II. ३८५	कतिपयथः	I. ५७३
कटोलः	II. ३९९	कतिपयरात्रम्	I. २४५
कटुरम्	II. ४४४	कतृणम्	I. ३६४
कठधूर्तिः	I. २१०	कत्तयः	I. ३६३
कठिनम्	II. ४३२	कथम्	I. ६२१
कठोरः	II. ३९८	कथंकारम्	II. ५८२
कठोरम्	II. ३९८	कथं धर्मं त्यजेः, त्यजसि वा	II. २०६
कदङ्करीयः	I. ५२५	कथं प्रकुर्याम	II. २०७
कदङ्कर्थः	I. ५२५	कथनीयम्	II. २१६
कडत्रम्	II. ४६०	कथमवैति	II. २०७
कडम्बः	II. ४८३	कथा	II. ५६२
कडारः	II. ४६५	कदन्नः	I. ३६३
कडारं	II. ४६५	कदम्बः	II. ४८३
कपीचिः	II. ४८२	कदर्थना	II. ५६३

कदलीलावम्	II. ५८८	कपिष्ठलः	II. ३३४
कद्वधः	I. ३६३	कपिस्थलम्	II. ३३४
कदा	I. ६१८, ६१९	कपोतः	II. ३९८
कदा आगतोऽसि	II. २०५	कपोतपाली	I. १४
कदा गमिष्यसि	II. २०५	कपोतपाल्यः	II. २४९
कदा भवति	II. २०४	कपोलः	II. ३९८, ३९९, ६०३
कदा भुङ्क्ते	II. २०४	कफः	II. ६१४
कदा भोक्ता	II. २०४	कवन्ध्वं, कवन्धः	II. ६२२
कना भोक्ष्यते	II. २०४	कवरा	I. ३३
कदुष्णम्	I. ३६३, ३६५	कवरी	I. ३३
कद्रथः	I. ३६३	कमठः	II. ४०४
कद्रथवत्	I. ५३४	कमण्डलु, कमण्डलुः	II. ६०४
कद्रूः	I. ५०	कमरः	II. ४६४
कद्रुदः	I. ३६३, II. २३९	कमलं, कमलः	II. ६१८, ६१९
कनयन्ति	I. ६३९, II. ८७	कमलिनी	I. ६११
कनिष्ठः	I. ६३९	कम्पनः	II. ३५९
कनीयान्	I. ६३९	कम्पयति	II. १९०
कन्तुः	II. ३८९, ४००	कम्पः	II. ३७२
कन्दः	II. ६१३	कम्पसु	II. ३७२, ३७३
कन्दरम्	II. ६११	कम्बलः	II. ४०६, ६१८
कन्दुः	II. ३८७	कम्बोजः	I. ४११
कन्यका	I. ९	कम्बोजाः	I. ४१२
कन्या	I. २०, II. ४९०	कम्पः	II. ३७२
कन्यादर्शम्	II. ५८२	कम्प्रा	II. ३७३
कपटं, कपटः	II. ६०५	करः	II. ५४१, ६०२
कपाटघ्नी	II. २९२	करकः	II. ५१७
कपालम्	II. ४०८, ४०९	करग्राहम्	II. ५८६
कपिः	II. ४९७, ६१३	करटः	II. ४८३
कपिनन्दनः	I. १२५, १८९	करण्डः	II. ४१२, ६१३
कपिलः	II. ३९७	करदीकृतः	I. २१८, ६६१

करप्रचैयम्	I. १८५	कर्णनासिकम्	I. ३००
करभः	II. ४६२, ४६३	कर्णवान्	I. ६०४
करम्बम्	II. ४८३	कर्णिकः	I. ६०४
करम्बितम्	II. ४८३	कर्णिका	I. ४७२
करम्बिताञ्जी	I. ४४	कर्णिलः	I. ६०४
करवर्तम्	II. ५८६	कर्णी	I. ६०४
कराटम्	II. ६०५	कर्णेजपः	I. ३३५, II. २५९
करिष्ठः	I. ६३३	कर्ण्यम्	I. ४६७
करिष्यते	II. ५०	कर्ता	II. २३८, ३४९, ३५०
करिष्यन्तं पश्य	II. ३४६	कर्ता कटम्	II. ३४९
करिष्यमाणं पश्य	II. ३४६	कर्ता जगतः	I. १२४
करिष्यामि	II. ५०	कर्ता लोकान्	I. १३१
करीरः	II. ४७६	कर्ता बनावम्पम्	I. १३५
करीषं, करीषः	II. ६११	कर्तुं प्रभवति	II. ५२५
करीषः	II. ४७५	कर्तुं सहा	II. ५२४
करीषङ्कषा	II. २८०	कर्तुं सुखं	I. १३१
करुणः	II. ४५२	कर्तुमर्थी	II. ५२३
करुणा	II. ४५२, ४५३	कर्दमः	II. ४८४
करेण कुणिभिः	I. ७८	कर्पटं, कर्पटः	II. ६०५
करेणुः	II. ४२२, ६०४	कर्पासः	II. ५१८
करेणुवर्या	I. १९०	कर्पूरः	II. ४८४
कर्कः	II. ४५०	कर्षुरम्	II. ३९३
कर्कटरञ्जुना	II. ६०४	कर्म	II. ४९८
कर्कटरज्वा	II. ६०४	कर्मकरः	II. २६७
कर्कन्धुः	II. ६२१	कर्मकारः	II. २६७
कर्करीका	II. ४७४	कर्मकृत्	II. ३०९
कर्णः	II. ४४५	कर्मठः	I. ५६४
कर्णजपः	I. ३३५	कर्मण्यः	I. ५०९
कर्णजाहम्	I. ५५९	कर्मन्दिनः	I. ४७८
कर्णजाहे	I. ५६०	कर्तुः	II. ४१८

कर्वरः	II. ४४३	करूपयिष्यते तस्मै	I. ९०
कर्षित्वा	II. ५७८	करूपेत	II. ४०
कर्षः	II. ४०१	करूपेत नुत्यै	I. ९०
कर्हि	I. ६१९	करुसास्थः	II. ४१
कर्हि भुंक्ते	II. २०४	करूप्यम्	II. २२७
कर्हि भोक्ता	II. २०४	करुमाषम्	II. ६११
कर्हि भोक्ष्यते	II. २०४	करुयाणक्रोडा	I. ४४
कर्हि वदति	II. २०४	करुयाणधर्मा	I. २७१
कलत्रम्	II. ४६०, ६११	करुयाणाचारा	II. २४९
कलभः	II. ४६२, ४६३	करुयाणी	I. ३६
कलमः	II. ४८४	कवचम् II. ४७१, ४७२, ६२०	
कलयति	II. १२५	कवचहरः	II. २५८
कलहकारः	II. २६७	कवर्गीयम्	I. ४६७, ४७१
कलहभोजी	II. ३०३	कवसः	II. ४७१
कलहायमानः	II. १२१	कवाटं, कवाटः	II. ६०५, ६०६
कलहोदयात्पाक्	I. १६८	कवाटघ्नः	II. २९२
कलिः	II. ४९१, ४९२	कविः	II. ४९६, ६१३
कलिङ्गः	I. ४१०	कवोष्णम्	I. ३६५
कलिङ्गाः	I. ४३६	कव्यम्	II. ६२०
कलिप्रियः	I. २९०	कशेरुः	II. ४०२
कलिलः	II. ३९६	कशेरुः	II. ४०२
कलुषम्	I. ६०९ II. ४८२	कश्मलम्	II. ४०६
कलकः	II. ६०५	कश्मीरः	II. ४७६
कल्पतरुच्छाया	I. २५०	कषायं, कषायः	II. ६१०
कल्पते	II. ४०	कषिः	II. ४९७
कल्पते ज्ञानाय	I. ८९	कषितम्	II. ३२७
कल्पते फलाय	I. ९०	कषीका	II. ४७४
कल्पते विशुद्धये	I. ९३	कष्टम्	II. ३२७
कल्पन्ते रसिकजनमुदे	I. ९०	कष्टश्रितः	I. १८१
कल्पयिष्यते	II. ४१	कष्टायते	II. ११७

कसैरु	II. ६०४	काण्डम्	II. ४०७
कस्मात्	I. ६१५	काण्डीरः	I. ५९६
कस्मै निमित्ताय	I. ११२	कातीरम्	I. ३८२
कस्य हेतोः	I. १११, ११२	कात्तैयकः	I. ४४०
कस्वरः	II. ३७६	काथिकः	I. ५११
कांक्षी	II. ७	कादम्बः	II. ४८३
कांसं, कांसः	II. ६१२	काद्रवेयः	I. ३९४
कांस्यः	I. ४८६, ४८७	काननम्	II. ६०७, ६०८
कांस्यम्	I. ४८६	कानिष्ठिनेयः	I. ३९३, ३९५
काक्वः	II. ४५१, ४५२	कानीनः	I. ३९३
काकतालीयः	I. ६४९	कान्दिशीकः	I. २१५
काकपेया	I. १८४	कापथम्	I. ३६४
काकम्	I. ४२१	कापिशायनम्	I. ४४३
काकस्य काण्ठ्यम्	I. १९१	कापिशायनी	I. ४४३
काकुत्स्थः	I. ३९२	कापिष्ठलिः	II. ३३४
काकुत्स्थम्	I. ५३	कापुरुषः	I. २१७, ३६४
काकुत्स्थस्य	I. १०९	कापेयम्	I. ५४५ II. ६१५
काकुदम्	I. २८१	कामण्डलेयः	I. ३९९
काकोल्लकलम्	I. ३०३	कामदुघः	I. २३२ II. ३००
काकोल्लकिका	I. ४८०	कामदुघा	II. ३००
काक्षः	I. ३६४	कामनीयकम्	I. ५४९
काक्षम्	I. २१८	कामयांचक्रिरे	II. २३
काच्छः	I. ४४८	कामयिष्यते	II. २०७
काजलम्	I. ३६४	कामुकः	II. ३६३
काञ्चनी	I. १५, ४८४	कामुकः लक्ष्म्याः	I. १३१, १३९
काञ्चिदामा	I. ७	कामुकी	I. ३३, II. ३६३
काणूकः	II. ४७८	कामो मे भुञ्जीत भवान्	II. २१०
काणोयः	I. ३९८	काम्बोजाः	I. ४७७
काणेरः	I. ३९८	कायः	II. ५३६
काण्डं, काण्डः	II. ६०३	कायम्	I. ४१७

कारकः	I. १९४ II. २३८, ५२२	कार्मुकम्	I. ५३०, II. ६१७
कारकाः	मित्रकार्याणि	I. १४०	कार्यकरः II. २६५
कारकः	सख्यस्य	I. १२५, १४१	कार्यम् II. २३१, २३२
कारकरः		I. ३८२	कार्शाथीयम् I. ४३५
कारणा		II. ५६३	कार्षापणं, कार्षापणः II. ६०६
कारयति		II. १८२	कार्षापणः I. ६०४
कारयति भृत्यं		I. ६१	कार्ष्यवणम् I. ३७६
कारयते		II. १८६	कालखण्डोपदेशम् I. २३५
कारयन्	II. ८८, १८५	,,	II. ५८९
कारयमाणा		II. १८५	कालशेयम् I. ४६७
कारयमाणामिः		II. ८८	कालायसम् I. २४०
कारयामास वधूम्		I. ६१	कालिङ्गः I. ४०९
कारस्करः		I. ३८२	कालिदासः I. ३५२
कारिः	II. ४९५, ५६६	काली	I. ३२
कारिका		II. ५६६	कालीमन्या II. ३०६
कारीरम्		I. ४८२	कालेजः I. ३३६
कारुः		II. ३८३	कालेयम् I. ३८५
कारुण्यापम्		I. ३१६	काल्याग्निनेयः I. ३९५
कार्कीकः		I. ६४९	कावचिकम् I. ४२६
कार्णवेष्टिकिकम्		I. ५२९	कावादः I. ३६४, ६०८
कार्णायनिः		I. ४३६	कावेरी I. ४७६
कार्तिकः		I. ४१७	काव्यः I. ४०७
कार्तिकिकः		I. ४१७	काव्यम् I. ५४०, ५४८
कार्दमः		I. ४१३	,, II. ६२०
कार्दमिकः		I. ४१३	काव्यवत् I. ५३५
कार्पासं, कार्पासः		II. ६१२	काशं, काशः II. ६२२
कार्पासम्	I. ४८१, II. ५१८		काशिः II. ४९१
कार्मः		I. ५०१	काशिलः I. ४३५
कार्मणम्		I. ६५७	काशी II. ४९१
कार्मार्यायणिः		I. ४०७	काशीनिकायः II. ५३६

काश्मीरम्	II. ६११	किङ्करी	II. २६५
काषायम्	I. ४१३	किण्वम्	II. ४१७
काष्ठम्	II. ६०७	किमिच्छति	II. १११
कासं, कासः	II. ६१२	किमुत्सहेथाः	II. २०७
कासांचक्रे	II. ६, २२	कियत्	I. ३६१
कासारः	II. ४६६	कियन्तः	I. ५७०
कासूः	II. ४०२	कियान्	I. ५७०
कासूतरी	I. ६४६	किरः	II. २४१
कास्तीरम्	I. ३८२	किरातार्जुनीयम्	I. ४७६
किं	II. ५००	किरिः	II. ४९७
किं काम्यति	II. १११	किरीटम्	II. ५०६, ६०५
किं कारणम्	I. ११२	किलकिलायन्तः	I. ६६५, II. ११७
किं किल भवाप्स्यति	II. २०८	किल्बिषम्	II. ३९४, ६११
किंगवः	I. ३२९	किशोरः	II. ३९८
किंगौः	I. ३२९	किष्किन्वा	I. २३१, ३८२, ३८३
किंजम्	II. ३१३	”	II. २५१
कितमाभ्	I. ६३१	किष्कुः	II. ६२१
किं निमित्तम्	I. ११२	किसरिकः	I. ४९९
किं प्रभुः	I. २१०	किसलयम्	II. ६१०
किं प्रयोजनम्	I. ११२	कीचकः	II. ५१७
किराजः	I. ३२९	कीटं, कीटः	II. ६०५
किराजा	I. २१०, ३२९	कीटक्	I. ३६०
किवदन्ती	II. ४५२	कीदृशः	I. ३६०
किशुलुकागिरिः	I. ३६९	कीदृशः	I. ३६०
किसखः	I. ३२९	कीदृशम्	I. ३६१
किसखा	I. २१०, ३२९	कीनाशः	II. ५१९
किकिदीविः	II. ४८०	कीर्तयन्	II. ३४६
किकीदिविः	II. ४८०	कीर्तिः	II. ४९२, ४९३, ५५७
किङ्करः	II. २६५, २६७	कीलालपाः	II. ५९४
किङ्करा	II. २६५	कुकुरः	II. ३९३

कुक्कलम्	II. ४८५	कुड्यम्	II. ६२०
कुक्कुटाण्डम्	I. २५९	कुणपं, कुणपः	II. ६०९
कुक्कुरः	II. ३९३	कुणपम्	II. ४६६, ४६७
कुक्षिः	II. ४६९, ६१४	कुणिन्दः	II. ४८४
कुक्षिम्भरिः	II. २६८, २६९	कुण्डपाय्यः	II. २३६
कुङ्कुमम्	I.I ६१०	कुण्डम्	II. ४०७, ६२०
कुञ्चितम्	II. ५०६	कुण्डलं, कुण्डलः	II. ६१८
कुञ्जं, कुञ्जः	II. ६२२	कुण्डा	I. ३१
कुञ्जरः	I. ५९३, ५९४	कुण्डिनम्	II. ४३२, ४३३
कुटं, कुटः	II. ६०५	कुतः	I. ६१५, ६१६
कुटिः	II. ४९७, ६००	कुतपं, कुतपः	II. ६०९
कुटितम्	II. ५०६	कुतुपः	I. ६४६
कुटिलः	II. ३९६	कुत्र	I. ६१७
कुटिलदण्डौ	I. ३११	कुत्सकुशिकिका	I. ४८०
कुटिलम्	II. ३९७	कुत्साः	I. ४०१
कुटीयति	II. ११२	कुथं, कुथः	II. ६२२
कुटीरः	I. ६४५, ६४६	कुन्तः	II. ४८७, ६१३
कुटीरम्	II. ६११	कुन्दः	II. ६१३
कुडुम्बम्	II. ६२०	कुपिन्दः	II. ४८४
कुडुम्बिनी	I. ४३२	कुपुरुषः	I. २१७, ३६४
कुट्टाकः	II. ३६४	कुप्यत यून्	I. ८७
कुट्टमलम्	II. ५०६	कुप्यम्	II. २२८
कुठारितः	II. ११३	कुबेरः	II. ३९७
कुडवः	II. ६१२	कुब्रम्	II. ४२९
कुडिः	II. ४९७	कुब्रज्ञः	I. २४१
कुड्मलः	II. ४०६	कुब्रज्ञा	I. २४१
कुड्मलाप्रदन्	I. २८०	कुमारः	II. ४६६
कुड्मलाप्रदन्तः	I. २८०	कुमारघाती	II. २९०
कुड्यच्छायम्	I. २५१	कुमारी	I. २०
कुड्यच्छाया	I. २५१	कुमुदिकम्	I. ४३५

कुसुद्रती	I. ३, ४३७	कुवलयितः	I. ५६६
कुसुद्रान्	I. ४३७, ४३८	कुवलीतरा	I. ३४३
कुम्भा	II. ५६२	कुविन्दः	II. ४८४
कुम्भः	II. ६०९	कुशं, कुशः	II. ६२२
कुम्भकारः	I. २२६, II. २४८	कुशकाशम्	I. २९७, ३०३
कुरङ्गः	II. ४१०	कुशकाशाः	I. ३०३
कुरवः	I. ४३४, ४३५, ४३६	कुशलं कृष्णाय, कृष्णस्य वा	I. १४५
कुरीरम्	II. ४७७	कुशलं तुभ्यं	I. १४५
कुरुः	II. ३८९	कुशलः अन्वेषणस्य	I. १५०
कुरुकुरुक्षेत्रम्	I. ३०३	कुशलोः भोक्तुम्	II. ५२६
कुरुचरः	I. ३३५, II. २६१	कुशलः हरिपूजने	I. १५०
कुरुचरी	II. २६१	कुशाग्रीया	I. ६४९
कुरुत मांसैः	I. ७३	कुशावती	I. ३७१
कुरुराट्	II. २९८	कुषित्वा	II. ५७७
कुरुः	II. ५९८	कुष्ठः	II. ४२२
कुर्वन्	II. ३४५	कुष्ठलम्	II. ३३५
कुर्वन् ब्राह्मणस्य	I. १३१	कुष्मलम्	II. ५०६
कुर्वन् सृष्टिं	I. १३१	कुष्यति	II. १९७
कुर्वाणः	II. ३४५	कुष्यते	II. १९७
कुर्वाणः सृष्टिं	I. १३१	कुसितः	II. ४८८
कुलम्	II. ६१८	कुसीदम्	II. ४८८
कुलालः	II. ४०८, ४०९	कुसीदिकं	I. ४९६
कुलिशं, कुलिशः	II. ६२२	कुसुमं, कुसुमः	II. ६१०
कुलिशम्	II. ६२०	कुसुमतरुः	I. २०८
कुलीनः	I. ४०५	कुसुमम्	II. ४८८, ४८९, ६१९
कुलीरम्	II. ६११	कुसुमयन्	I. ६४०
कुल्फः	II. ५१५	कुसुमितम्	I. ५६५
कुल्यः	I. ४०५	कुसुमोत्किरः	I. १२६, १८९
कुल्या	I. ४०५, ५०९	कुसुम्भम्	II. ४८८
कुल्यामास	II. ११४	कुसूलः	II. ६१८

कुमूलपादः	I. २७९	कृतवान्	II. ३१४
कुम्तुम्बुरुः	I. ३८०	कृतवान् तथम्	I. १३५
कुडकः	II. ४३१	कृताकृतम्	I. २०७
कुहरम्	II. ६११	कृताकृतानि	I. २०८
कुहूः	II. ६०४	कृतान्तवाहनम्	I. ३७८
कूची	II. ४८५	कृतार्थता	I. २५७
कूटं कूटः	II. ६०५	कृतिः	II. ५५६, ५५८, ५५९
कूपः	II. ४४८		५६६, ५९७
कूपमाण्डकि	I. ३९३	कृतिः कृष्णस्य	I. १२४
कूर्चं, कूर्चः	II. ६२२	कृतिः हरेरिष्या वा	I. १२७
कूर्चिका	II. ४९३	कृती	I. ५८०
कूलङ्कषा	II. २८०, २८१	कृती वृद्धपतेषु	I. १४७
कूलमुद्गजः	I. २२७, II. २७३	कृते	II. ५५६
कूलमुद्ग्रहः	I. २२७, २७३	कृत्तिका	II. ४६८
कूलम्	II. ६१८	कृत्तिकारोहिण्यौ	I. २९७
कूलस्थस्य अनुकुर्वन्	I. ११०	कृत्यम्	II. २३१, २३२
कृष्टो राजा	I. ३६३	कृत्या	II. ५५८, ५६६
कृकवाकुः	II. ३८४	कृत्रिमम्	I. ४९४, ४९५, ५५३
कृच्छ्रम्	II. ४२८	कृत्वा	II. ५७७
कृच्छ्रात्	I. १०८	कृत्वा कर्म	I. १३२
कृच्छ्रादागतः	I. १८७	कृत्सम्	II. ४५५
कृच्छ्रेणाधीते	II. ३४८	कृत्सम्	II. ४४६
कृच्छ्रे धारयति	II. ३४८	कृपा	II. ५६१
कृतकटः	I. २९०	कृपीटम्	II. ५०६
कृतकृत्यः	I. २९०	कृमिः	II. ४९३
कृतकम्	II. ४३१	कृविः	II. ४८०
कृतघ्नः	II. २९१	कृशः	II. २४१, ३१९
कृतजः	I. २३४, II. ३१२	कृशानुः	II. ४७१, ४७२
कृतम्	II. ३१४	कृशानुकरूपम्	I. ६४२
कृतयति	II. १२५	कृशाबुसाङ्कतः	II. ६६३

कृशाधिनः	I. ४७८	केन	II. ५००
कृषिः	II. ४९३, ५६५, ६००	केन निमित्तेन केन हेतुना	I. ११२ I. १११
कृषिकः	II. ४३१	केयूरम्	II. ६११
कृषित्वा	II. ५७८	केरलः	I. ४१२
कृषीवलः	I. ३७०, ५९६, ५९७	केलिः	II. ४९१, ६००
”	II. ५६६	केवलवैयाकरणाः	I. २०१
कृष्टपच्याः	II. २२८	केशः	II. ५१६, ६०३
कृष्णं नमेचेत् सुखं यायात्	II. २१०	केशग्राहम्	II. ५९०
कृष्णं नमस्यति चेत्		केशवः	I. ५९५
सुखं यास्यति	II. २१०	केशवान्	I. ५९५
कृष्णः	I. ५८३,	केशकेशि	I. २६२, २७३
”	II. ४४५	केशिकः	I. ५९५
कृष्णचरः	I. ६३०	केशी	I. ५९५
कृष्णतः	I. ६५९	केशेषु चमरीं हन्ति	I. १४८
कृष्णतः प्रति	I. १०५	केशैः	I. ७९
कृष्णभूमः	I. ३१९	कैकयीतः	I. ६६०
कृष्णरूप्यः	I. ६३०	कैकेयी	I. ३९९
कृष्णश्रितः	I. १८१	कैकेयुपज्ञम्	I. २४९
कृष्णसखः	I. २३७	कैटभजित्	II. २९८
कृष्णसारः	I. २१३	कैदारकम्	I. ४२६
कृष्णात्प्रति	I. १०५	कैदारिकम्	I. ४२६
कृष्णायते	II. ११२	कैदार्यम्	I. ४२६
कृष्णिमा	I. ५३९	कैशिकम्	I. ४२८
कृष्णी भवति, करोति	I. ६६०	कैशोरम्	I. ५४६
कृसरः	II. ४५५	कैश्यम्	I. ४२८, ४२९
कैकिः	II. ६००	कोकिला	I. १
केतकम्	I. ४६४, ४८६	कोटरावणम्	I. ३६९
केतुः	II. ४००	कोटिः	II. ४९१, ४९२, ६१८
केदारम्	II. ६११	कोथित्वा	II. ५७८

कोमलम्	II. ४०६	कौशली	I. २९, ५४२
कोमलाङ्गी	I. ४४	कौशल्यम्	I. ५४७
कोरकः	II. ५१७	कौशाम्बी	I. ४३४, ५२८
कोरकम्	II. ५१७	कौशेयम्	I. ४६५
कोरकितः	I. ५६४	कौसल्यः	I. ४१०
कोष्ठम्	II. ४२३	कौसल्या	I. ५०, ४११
कोष्णम्	I. ३६५	कौसल्याजः	I. २३४, II. ३१३
को हरिं निन्देत्, निन्द्यति वा	II. २०७	कौसल्यायनिः	I. ४०७, ४०८
को हेतुः	I. ११२	वनूयिता	II. ३६१
कौक्षेयकः	I. ४४१	क्रंस्याः	II. १६१
कौक्षेयम्	I. ४६७	क्रतुः	II. ४०१, ६०३
कौटतक्षः	I. २४०	क्रन्त्वा	II. ५७९
कौटलिकः	I. ४९४	क्रमकः	I. ४३३
कौत्सः	I. ३९२, ४०१	क्रमते	II. २८, १६०, १६१, १६४
कौपीनम्	I. ५५८	क्रमन्ते	II. १६०
कौबेरदिक्	I. २११	क्रममाणः	II. १६१, १६४
कौमारः पतिः	I. ४१५	क्रयविक्रयिकः	I. ४९२
कौमारम्	I. ५४६	क्रयिकः	I. ४९२, ४९३, II. ४३२
कौमारी	I. ४१६	क्रव्यात्	२२७, २३२, II. ३००
कौमारी भार्या	I. ४१५	क्रव्यादः	II. ३००
कौमुदिकः	I. ४३६	क्रशितम्	I. ५३९
कौरवः	I. ४४८	क्राथनम्	I. १२०
कौरवकः	I. ४४८	क्रान्त्वा	II. ५७९
कौरव्याः	I. ४०७	क्रान्त्वा क्रान्त्वा	I. ६६९, II. ५८१
कौलटिनेयः	I. ३९६, ३९८	कापयति	II. ९९
कौलटेयः	I. ३९६, ३९८	कामति	II. २७, २८, १६४
कौलटेरः	I. ३९६, ३९८	क्राम्यति	II. २७
कौलिः	II. ६१३	क्रिमिः	II. ४९३, ६१३
कौलेयकः	I. ४०५, ४४१	क्रियतेतराम्	I. ६३०, ६३१
कौशलम्	I. ५४७	क्रिया	II. ५५८, ५५९, ५६६

क्रुध्यति हरये	I. ८५ कत्यः	I. ४४३, ६१७
क्रुध्यन्तः मदानिलाय	I. ८५ कत्या	I. ४४४
क्रुध्यसि माम्	I. ८७ काणः	II. ५४६
क्रुश्वा	II. ४९० क्षणमूचे	I. ७२, १२४
क्रूरः	II. ४२८ क्षणशयितविबुद्धाः	I. २०१
क्रोधनः	II. ३६१ क्षणसाशङ्काः	I. १८३
क्रोधनम्	II. ३६१ क्षणानुतपनम्	I. १८३
क्रोशं कुटिला	I. ७२ क्षत्ता	II. ४३७
क्रोशं गिरिः	I. ७२ क्षत्रम्	II. ५०२ ६११
क्रोशस्यैकदेशे पर्वतः	I. ७२ क्षत्रियः	I. ४०५
क्रोष्टा	II. ३५९, ३९९ क्षत्रियकः	I. ६४४
क्रौञ्चबन्धम्	II. ५८७ क्षत्रियकान्तिके	I. १८७
क्रौञ्च्या	I. ४१२ क्षत्रियक्षुद्रः	I. २१०
क्रौशशतिकः	I. ५२७ क्षत्रियजः	II. ३१३
क्लमी	II. ३५५ क्षत्रिया	I. ४१, ४७
क्लिन्दते	II. ७ क्षत्रियाणी	I. ४१
क्लिशितः	II. ३२३ क्षत्रियायाः पुत्रः	I. ३४०
क्लिशितवान्	II. ३२३ क्षत्रियी	I. ४१
क्लिशिता	II. ३२४ क्षमा	II. ५६१
क्लिशित्वा	II. ३२३, ३२४, ५७७, ५७८ क्षमी	II. ३५५
		II. ५४१
क्लिष्टः	II. ३२३ क्षयिष्णुः	II. ३५२
क्लिष्टा	II. ३२४, ५७७ क्षयी	II. ३६५
क्लेदा	II. ४१९ क्षात्रिः	I. ४०५
क्लेदुः	II. ३८५ क्षान्तः	II. ३३७
क्लेशकः	II. ३५९ क्षामम्	II. ३१९
क्लेशापहः	I. २३०, II. २९० क्षामा	II. ३१९
क्लेश्यम्	II. २१७ क्षितः	II. ३३३
क	I. ६१७ क्षितायुर्वा	II. ३३३
कणः	II. ५४६ क्षितिपालभाक्	II. २९९

क्षितिवर्धनम्	I. १८९	क्षुधित्वा	II. ३२१
क्षित्वा	II. ४९०	क्षुधुनः	II. ४५३
क्षिपः	II. २४१	क्षुब्धः	II. ३२५
क्षिपणिः	II. ४४१	क्षुभितम्	II. ३२५
क्षिपन् तम्	I. १३५	क्षुभ्रता	I. २३९
क्षिप्नुः	II. ३५४, ३५५	क्षुरः	II. ४२९, ६११
क्षिप्नुः एनम्	I. १३९	क्षेत्रम्	II. ६११
क्षिप्नुः रक्षोगणम्	I. १३२	क्षेत्रियः	I. ५८१
क्षिप्रं नङ्क्ष्यति	II. २०६	क्षेपिमा	I. ६३५
क्षिप्रम्	II. ४२५, ४२६, ६११	क्षेपिष्ठः	I. ६३५
क्षीणः	II. ३३३	क्षेमं, क्षेमः	II. ६१०
क्षीणः क्षीणः	I. ६७०	क्षेमः	II. ४१४
क्षीणपणः	II. ५४७	क्षेमम्	II. ४१४
क्षीणवान्	II. ३३३	क्षेमंकरः	I. २२९
क्षीणायुर्भव	II. ३३३	क्षेमकरः	II. २६४, २८३
क्षीनः	II. ३१९, ३२०	क्षेमकरम्	II. २८३
क्षीबा	II. ३१९	क्षेमकारः	II. २८३
क्षीरं, क्षीरः	II. ६११	क्षेमङ्करः	II. २८३
क्षीरपा	II. २५६	क्षेमङ्करम्	II. २८३
क्षीरपाणम्	I. ३७८	क्षेमघन्वा	I. २७५
क्षीरपाणाः	I. ३७८	क्षोदयन्ति	I. ६३६, II. ८६
क्षीरपानम्	I. ३७८	क्षोदिमा	I. ६३५
क्षीरपायिणः	II. ३०५	क्षोदिष्ठः	I. ६३५
क्षीरम्	II. ४७७	क्षोदीयान्	I. ६३६
क्षीरस्यति	II. ११०	क्षोमम्	II. ४१४
क्षीरोदः	I. ३४७	क्षौद्रम्	I. ४७९
क्षुत्	II. ६००	क्षौमं, क्षौमः	II. ६१०
क्षुद्रः	II. ४२५, ४२६	क्षौमम्	II. ४१४
क्षुद्रम्	II. ६११	क्षमा	II. ५२०
क्षुधितः	II. ३२१, ३२२	क्षमायिता	II. ३६१

क्ष्वेलितं, क्ष्वेलितः	II. ६२२	खलिनी	I. ४३२
ख		खलु पीत्वा	II. ५७६
खचरः	I. ३३५	खलूत्त्वा	II. ५७६
खचरोत्तमः	I. १९०	खल्यम्	I. ५१६
खट्टा	II. ४१७	खल्य्या	I. ४३१
खट्टारूढः	I. १८२	खशयः	I. ३३६, II. २६०
खङ्गः	II. ४११, ६०३	खष्पः	II. ४४८
खङ्गकृष्टः	I. २९२	खाङ्गिकः	I. ५००
खङ्गम्	I. ५३, II. ४११	खात्रम्	II. ५०१
खङ्गमुसलप्रासचक्रवाणगदाकरौ	I. २९३, ३०२	खादयिष्यामि	II. १९१
		खादयिष्यामि राक्षसैः	I. ६१
खङ्गिकः	I. ६०१	खादिरम्	I. ४८२
खणः	II. ३५९	खारिपचः	II. २७४
खण्डं, खण्डः	II. ६२२	खारी	II. ६०१, ६१२
खण्डः	II. ४०७	खिदिरः	II. ३९५
खदिरः	II. ३९६	खिद्रः	II. ४२६
खनकः	II. २४७	खिन्नः खिन्नः	I. ६७०
खनकी	II. २४७	खिलं, खिलः	II. ६१८
खनिः	I. ३६, II. ४९७, ६००	खुरः	II. ४२९, ४३०
खनित्रम्	II. ३८१, ५०१	खुरणसः	I. २६६
खनी	I. ३६, II. ४९७	खुरणाः	I. २६६
खमट द्यामटेत्यटन्त्यः	II. २१४	खेचरः	II. २६१
खरः	I. ५९३	खेयः	II. २२७
खरणसः	I. २६६	खेयम्	II. २२७
खरणाः	I. २६६	खेशयः	I. ३३६
खरनादी	II. ३०४		ग
खरुः	II. ३०१	गगनम्	II. ४३६
खर्जः	II. ४०१	गङ्गा	II. ४१०, ४११
खर्जरः	II. ४८४	गङ्गापारात्	I. १७४
खर्जूरी	II. ४८५	गङ्गामध्यात्	I. १७४

गङ्गायमुने	I. ३०३	गदयित्नुः	II. ४४९
गङ्गाशोणम्	I. ३०३	गदागदि	I. २६२, २७३, II. ५९६
गङ्गी स्यात्	I. ६६०	गद्यम्	II. २२१
गच्छतां गच्छत्सु वा	I. १५०	गद्यं त्वया	I. १४२
गच्छता निर्वृतिम्	I. १३७	गन्तुं नोत्सहते	II. ५२५
गच्छति ग्रामं, ग्रामाय वा	I. ९४	गन्तुं नोत्सेहिरे	II. ५२४
गच्छन् गगनाग्रम्	I. १३७	गन्तुं मनुष्यजगते	I. ९४
गजः	II. ६१३	गन्तुः	II. ३९९
गजता	I. ४२६, ४२८	गन्तुमैजिहत्	II. ५२३
गजपतिद्वयसी	I. १५, ५६८	गन्धः	II. ६१४
गडोलः	II. ३९९	गभीरः	II. ४७७
गणः	II. ६०६	गभीरम्	II. ६११
गणना	II. ५६६	गमंगमम्	II. ५८१
गणबलस्य	I. १११	गमः	II. ५४२, ५४३
गणरात्रम्	I. २४४, २४५	गमथः	II. ४६१
गणशः	I. ६५९	गमय रावणम्	I. ५७
गणिः	II. ५६६	गमागमसहः	I. १८८
गणिका	II. ५६६	गमी	II. ४७२, ५२१
गण्डः	II. ४०७, ६१३	गभी स्वर्गम्	I. १४२
गण्डयन्तः	II. ४६४	गम्भीरः	II. ४७७
गण्डूषः	II. ४८२	गम्यमानम्	II. १२७
गण्डूषा	II. ४८२	गरः	II. ५३२, ५४१, ६०२
गण्डोलः	II. ३९९	गरलायते	II. ११२
गण्यः	I. ५०५	गरिम	I. ६३७
गतं वालिना	II. १३९	गरिष्ठः	I. ६३६
गतः	II. ३३५	गरिष्ठम्	I. ६३६
गतमेषां	I. १३०	गरीयसी	I. ६३७
गतम्	II. ३३९, ३४०	गरीयान्	I. ६३८
गत्वरः	II. ३७१	गरुडः	II. ५००
गत्वरी	I. १८, II. ३७१	गरुडवत्	I. ५३५

गरुत्	II. ४०३	गाणपतम्	I. ३८४
गरुत्मान्	I. ५८३, II. ४०३,	गाणिक्यम्	I. ४२६
गर्गः	II. ४१२	गाण्डिवम्	I. ५९५
गर्गाः	I. ३९१	गाण्डीवः	II. ६१७
गर्तः	II. ४५७	गाण्डीवधन्वा	I. २७५
गर्दभः	II. ४६२	गाण्डीवम्	I. ५९५
गर्धनः	II. ३६०	गातुः	II. ४००
गर्धयते	II. १८१	गात्रम्	II. ५०३, ५०४
गर्भः	II. ४६८	गार्थं, गाथः	II. ६०७
गर्भिणी	II. ४३४	गाथकः	II. २४७
गर्वः	II. ४१८	गाथा	II. ४२३
गर्वरः	II. ४४३	गाधेयः	I. ३९३
गर्वायमाणः	II. ११७	गान्त्वम्	II. ५०१
यवयी	I. ४७	गान्धर्वम्	I. ४८४
गवां, गोषु वा	I. १५०	गापयामास शैशवौ	I. ५९, ६०
गवाक्षः	I. ३२०	गामं गामम्	II. ५८१
गवाक्षम्	I. ३२०	गामिका	II. ५६६
गवाश्वम्	I. ३०३	गामिता	II. ५२१
गविष्ठिरः	I. ३३३	गामी व्रजं	I. १४०
गविष्ठिरा	I. ३३३	गामुकः	II. ३६४
गवोद्धः	I. २१२	गामुकः अध्वानम्	I. १३९
गव्यम्	I. ३८५, ४८५, ५१६	गामुकः अन्तिकम्	I. १३२
गव्या	I. ४३१	गामुका	II. ३६४
गव्यूतिमात्री	I. १५	गाम्भीर्यम्	I. ४६८
गहीयः	I. ४४८	गायनः	II. २४७, २४८
गह्वरम्	II. ४४४, ६११	गायनी	II. २४७
गाः	II. ४३५	गारित्रम्	II. ५०४
गाङ्गः	I. ३९१	गार्थः	I. ३९१
गाङ्गायनिः	I. ३९१	गार्ग्यायणः	I. ३९०
गाङ्गेयः	I. ३९१	गार्भिणम्	I. ४२१

गर्हपत्यः	I. ५०५	गुल्फः	II. ५१५, ६०३
गर्हस्थ्यम्	I. ५४१	गुल्फद्वयसी	I. १५, ५३८
गाव इमाः	I. ३१५	गुल्मम्	II. ६१०
गिरिः	II. ४९७, ५६५, ६०३	गुहाशयः	I. २२७, ३३८, II. २६०
गिरिकल्पम्	I. ६४१	गुह्यम्	II. २२७
गिरिणदी	I. ३७९	गूथम्	II. ४२५
गिरिनदी	I. ३७९	गूनः	II. ३१५
गिरिशः	I. ५८९, ५९०	गूहमानः	II. २, १२७
”	II. २६०, २६१	गृधुः	II. ३८८
गीः	II. ६००	गृधुः	II. ३५४
गीतम्	II. ६१५	गृध्यम्	II. २२७
गुडघानाः	I. १८५	गृध्रः	II. ४२८
गुडप्रियः	I. २८९	गृध्रच्छायम्	I. २५०
गुडमिश्रः	I. १८४	गृहं, गृहः	II. ६२२
गुडसंमिश्राः	I. १८४	गृहपतिः	I. २४
गुणः	II. ६०६	गृहपत्नी	I. २४
गुणनिका	II. ५६३	गृहम्	II. २४७
गुणप्रियः	I. २८९	गृहयालुः	II. ३६६
गुणागुणम्	I. ३०६	गृहयालुः द्वयपथम्	I. १३४
गुण्यः	I. ६०४	गृहयालुः श्रियः	I. १३८
गुण्याः	I. ६०४	गृहस्थूणम्	II. ५०९
गुप्तिबन्धः	I. ३३५	गृहाः	II. २४७
गुफित्वा	II. ५७८	गृहानुपातम्	II. ५०२
गुम्फित्वा	II. ५७८	गृहीलदिकः	I. २८५
गुरुः	I. ३४, II. ३८९	गृह्यकः	II. २३१
गुरुकाव्यौ	I. २९९	गृह्या	II. २३१
गुरुदक्षिणार्थी	I. ६१२	गेयः	II. २३७
गुरुप्रियः	I. २८९	गेयः साज्ञां	१४२
गुर्विणी	II. ४३४	गेहं गेहमनुपवेशम्	II. ५९१
गुर्वी	I. ३४	गेहानुपपातम्	II. ५९१

गेहानुप्रपादम्	II. ५९१	गोपी	I. ३८
गेहानुप्रवेशम्	II. ५९१	गोपीथम्	II. ४२४
गेहानुस्कन्दम्	II. ५९१	गोपोषम्	II. ५८७
गेहेन्द्री	I. २००	गोप्यम्	II. २२८
गेहेशूरः	I. २००	गोप्या	II. २४९
गोघ्नः	II. ५२१	गोप्रकाण्डम्	I. २१२
गोचरः	I. ५६९	गोवृन्दारकः	I. २०९
”	II. ५७०, ६०२	गोमचर्चिका	I. २१२
गोचरा	I. १२	गोमणिः	II. ६२१
गोचरोदरी	I. ४३	गोमतल्लिका	I. २१२
गोणी	I. ३२	गोमयं, गोमयः	II ६१०, ६११
गोणीतरी	I. ६४६	गोमयनिकायः	II. ५३६
गोतमाः	I. ४०१	गोमयम्	I. ४८३
गोतल्लजः	I. २१२	गोमहिषम्	I. ३०४
गोता	I. ५३६	गोमहिषाः	II. ३०४
गोत्रभित्	II. २९८	गोमान्	I. ५८१
गोत्रम्	II. ५०२, ५०३, ६११	गोमायुसारङ्गम्	I. ३०४
गोत्रा	I. ४३२, II. ५०२	गोमी	I. ५९८
गोत्रामिधायम्	II. ५९१	गोरक्षितम्	I. १८५
गोत्वम्	I. ५३६	गोविन्दः	II. २४४
गोदः	II. २५०	गोव्याघ्रम्	I. ३०३
गोदुहः	II. २९८	गोशालम्	I. २५१
गोदोहनी	II. ५६८	गोशाला	I. २५१
गोधुक्	II. २९७	गोषु दुह्यमानासु	I. १४८
गोधूमः	II. ५१३	गोष्ठः	II. २५२
गोपवधूः	I. २१२	गोष्ठम्	II. २५३
गोपाः	II. २५०, २५१	गोष्ठश्वः	I. ३२१
गोपायकानां	II. २२	गोष्ठाः	II. २५३
गोपायति	II. २२	गोष्पदः	I. ३८०
गोपिका कलमस्य	I. १४१	गोष्पद्वृत्तम्	II. ५८३

गोष्पदप्रम्	II. ५८३	ग्रामगामी	I. १८३
गोष्पदम्	I. ३८०	ग्रामगृह्या	II. २३१
गोष्पदमात्रम्	I. ३८०	ग्रामणिपुत्रः	I. ३५०
गोसङ्घञेः	II. २५६	ग्रामणीः	II. २९७
गोसुखम्	I. १८५	ग्रामणीपुत्रः	I. ३५०
गोहितम्	I. १८५	ग्रामतः	I. ६६०
गोह्यम्	II. २२७	ग्रामत आगच्छति	I. ६१५
गौः	II. ४३५	ग्रामतक्षः	I. २४०
गौडिकः	I. ५११	ग्रामता	I. ४२६, II. ५९९
गौधारः	I. ३९८	ग्रामवासः	I. ३३६
गौधेरः	I. ३९८	ग्रामवासी	I. ३३६
गौपुच्छिकः	I. ४९०	ग्रामादागच्छति	I. ६१५
गौरः	II. ४३०	ग्रामार्धः	I. १९७
गौरमुखा	I. ४५	ग्रामीणः	I. ४४०, ४४१
गौरी	I. २९	ग्रामेयकः	I. ४४०
गौरीपतिः	I. ३५०	ग्रामेवासः	I. ३३६
गौरुत्तल्पिकः	I. ४८८	ग्रामेवासी	I. ३३६
गोल्मिकः	I. ५०२	ग्रामो ग्रामो रमणीयः	I. ६६९
गौशतिकः	I. ६०४	ग्राम्यः	I. ४४०, ४४१
गौष्ठीनः	I. ५५७	ग्रावस्तुत	II. ३७७
गौष्ठीनम्	I. ५५७	ग्राहः	II. २४६
गौसहस्रिकः	I. ६०४	ग्राहिणी	II. २४०
ग्रन्थिः	II. ४९७, ६१३	ग्राही	II. २३९
ग्रन्थिला	I. ५८७	ग्रीवा	II. ४१८
ग्रहः	II. २४६, ५४२, ५४८	ग्रीष्मः	II. ४१७
ग्रहणिः	II. ५२०	ग्रीष्मवसन्तौ	I. २९७
ग्रहणी	II. ५२०	ग्रैवम्	I. ४६८
ग्रहिला	I. ५९०	ग्रैवेयकः	I. ४४१
ग्रामः	II. ४१५	ग्रैवेयम्	I. ४६८
ग्रामगः	II. २८६	ग्रैष्मम्	I. ४५६

ग्लपिताः	II. ९१	घुषितम्	II. ३२७
ग्लहः	II. ५४३, ५४८	घुष्टः	II. ३२७
ग्लानिः	II. ४७९, ५९७	घुष्टा रज्जुः	II. ३२७
ग्लयेत्	II. २०८	घृणिः	II. ४८०
ग्लान्तुः	II. ३५३	घृतं, घृतः	II. ६२२
ग्लेयम्	II. २१९	घृतनिधायम्	II. ५८८
ग्लौः	II. ४३५	घृतपात्रा	II. ५९४
ग्लौचुकायनकम्	I. ४२३	घृतम्	II. ४५७
	घ	घृतविक्रयी	II. ३११
घटः	II. ६०५	घृतस्पृक्	II. २९५
घटिघयः	II. २७३	घृतौदङ्कम्	II. ५७१
घटिघमः	II. २७३	घृष्विः	II. ४८०
घटिकः	I. ४९०	घोरम्	II. ५२०
घटोद्री	I. २१	घोरस्वना	I. १
घटोऽनुपलब्धेः	I. १०६	घ्राणः	II. ३२०
घट्टना	II. ५६३	घ्रातः	II. ३२०
घनः	II. ५५०	च	
घनवत्	I. ५३४	चकासां चक्रुः	II. २३
घर्मः	II. ४१६	चकितचकितम्	I. ६७३
घर्मितम्	I. ५६६	चकोरः	II. ३९८
घस्मरः	II. ३६८	चकोराक्षि	I. २६४
घातः	II. ५५०	चक्रं, चक्रः	II. ६११
घातयिष्यन्	II. ३४७	चक्रम्	II. ५४३
घातुकः	II. ३६३	चक्रणितम्बा	I. ३७९
घातुकः दैत्यान्	I. १३१	चक्रनितम्बा	I. ३७९
घात्यः	II. २१९	चक्रवन्धः	I. २००, ३३९
घासः	II. ५४३, ५४४	चक्रवन्धम्	II. ५८७
घासिः	II. ४९५	चक्रमे	II. १६४
घुक्षः पत्युः	I. ९९	चक्रवाकी	I. ४६
घुण्डः	II. ४०७	चक्रवान्	I. ५८३

चक्रिः	II. ३७५	चतुर्धा	I. ६२५
चक्रीवाम्	I. ५८३	चतुर्मुखसमीरिता	I. २०२
चक्रुः	II. ३८८	चतुर्युगम्	I. २४८
चक्रूपे	II. ४०	चतुष्टयी	I. ५७१
चक्षुः	II. ४४२	चतुष्पथम्	I. २४८
चक्षुषः सतृषः	I. १४९	चत्यम्	II. २१९
चक्षुष्यः	I. ४६७	चत्वरम्	II. ४४३, ६११
चङ्कणः	II. ४७४	चत्वारिंशत्	II. ५९८
चङ्कुरः	II. ३९२	चन्दः	II. ४२६
चङ्कमः	II. ५४३	चन्दनं, चन्दनः	II. ६०८
चङ्कमणः	II. ३६०	चन्दनलिप्ता	I. ४१
चङ्कमा	II. १०५, ५६०	चन्द्रः	II. ४२६, ४२७
चञ्चत्कः	I. ६४९	चन्द्रमाः	II. ५११, ६१९
चञ्चरीकः	II. ४७४	चन्द्रिरौ	II. ३९५
चञ्चुरः	II. १०६, १०८	चपलम्	II. ४०६
चञ्चूर्यन्ते	II. १०५	चपलाजनः	I. २५९, २६०
चञ्चूर्यमाणा	II. १०५	चमरः	II. ४६४
चटु	II. ३८३	चमर्यः	II. ४६५
चटुलम्	II. ४०३	चमसं, चमसः	II. ६१२
चण्डः	II. ४०७	चमसः	II. ४६१
चण्डालः	II. ४०७	चमूः	II. ४०१, ४०२, ५९७
चण्डिमा	I. ५३८	चमूचरः	II. २६१
चण्डी	I. ३६	चयः	II. ५३६, ५४१, ६०२
चतुः	I. ६५१	चरणं, चरणः	II. ६०६
चतुरः	II. ३९२, ५१९	चरमः	II. ५२०
चतुरश्रः	I. २६८	चराचरविधायकः	I. १९५
चतुरश्रम्	I. २६९, २७०	चरितः	II. ३३९
चतुर्थः	I. ५७३, ६२८	चरित्रम्	II. ३८१, ३८२
चतुर्दन्	I. २८०	चरिष्णुः	II. ३५०
चतुर्दशाहसम्	I. ५२९	चरी	II. २६२

चरुः	II. ३८४	चात्वालः	II. ४०७
चर्चा	II. ५६२	चान्द्रमसी	II. ५११
चर्म	II. ४९८, ६१८	चान्द्री	I. १४, ४७९
चर्मणि द्वीपिनं हन्ति	I. १४८	चापल्यम्	I. ५४२, ५४८
चर्मण्वती	I. ५८३	चामरम्	II. ६११
चर्मपूरम्	II. ५८३	चारः	I. ६५७
चर्मवती	I. ५८३	,, II. २४०, २४१, २४५	
चर्त्यम्	II. २२७	चारचुञ्चुः	I. ५६०
चर्थम्	II. २२१	चारयिष्यामः	II. २००
चलः	II. २४५	चारायणः	I. ३९०
चलनः	II. ३५९	चारित्रम्	II. ५०४
चलयति	II. १९०	चारु	II. ३८३
चलिः	II. ४९७	चारुशिलोपवेशम्	II. ५९२
चलितुं न सेहे	II. ५२४	चार्मणः	I. ४०३
चषकं, चषकः	II. ६०५	चार्मणम्	I. ४०४
चषकः	II. ४३१	चार्वाघाट	II. २८९
चषकम्	II. ४३१	चार्वाघातः	II. २८९
चषालः	II. ४८९	चालः	II. २४५
चाक्रवर्मणः	I. ४०३	चिकरिषति	II. १०१
चाक्रिणः	I. ४०३	चिकित्स्यः	I. ५८१
चाक्षुषम्	I. ४४०	चिकीर्षा	II. ५५९
चाटकैरः	I. ३९८	चिकीर्षुः	II. ३७३
चाटु	II. ३८३	चिकीर्षुः कर्म	I. १३२
चाटुकारः	II. २६७, २६८	चिक्वये	II. ७२
चातुरम्	I. ४४०	चिक्रिसया	II. २८
चातुराश्रम्यम्	I. ५४३	चिक्रिसा पत्तिपक्तेः	II. १२६
चातुरी	I. २९, ५४२, II. ६१५	चिक्लिदम्	II. ५४३
चातुर्यम्	II. ६१५	चिचाय	II. ७२
चातुर्वर्ष्यम्	I. ५४३	चिच्च्ये	II. ७२
चातुर्वेद्यः	I. ५४३	चितिः	II. ५५६

चित्तम्	II. ६२०	चूतगन्धिः	I. २७८
चित्यः	II. २३६	चूर्णं, चूर्णः	II. ६०६
चिश्रुः	I. २५४	चूर्णता	I. ५३७
चित्रम्	II. ५०२, ६११	चूर्णपेषम्	II. ५८४
चित्रा	I. ४६३	चूर्णयांचक्रुः	II. ८५
चित्रितः	I. ५६७	चूर्णिः	II. ४८०
चित्रीयते	II. १२२	चूर्णिनः	I. ४०५
चित्रीयन्ते	II. १२२	चेतः	II. ५०६
चित्रीयमाणः	II. १२३	चेतयः	II. २४४
चिलीयमाणम्	II. १२२	चेयम्	II. २१८
चिन्ता	II. ५६२	चेलक्लोपम्	II. ५८३
चिन्मात्रम्	I. २१३	चेष्टनः	II. ३६०
चिवुकम्	II. ६०५	चैत्रः	I. ४१७
चिरंजीवितं कृष्णाय, कृष्णस्य	I. १४५	चैत्रवत्	I. ५३५
चिरकालोषितम्	I. १८३	चैत्रिकः	I. ४१७
चिरलः	I. ४६१	चैद्यः	I. ४१०
चिरलम्	I. ४५८	चोरघातः	II. २९१
चिरन्तनः	I. ४५९	चोर चोर घातयिष्यामि	I. ६७२
चिरन्तनम्	I. ४५८	चोरभयम्	I. १८६
चिह्नम्	II. ६०७	चोरयति	II. ८२
चीरम्	II. ४२९	चोरयते	II. ८७
चीवरम्	II. ४४४	चोरात् त्रायते	I. ६१५
चुकुपुः आत्मजाय	I. ८६	चोराद्भिभेति	I. ६१५
चुक्रोप तस्मै	I. ८६	चोलः	I. ४१०, ४१२
चुकम्	II. ४२७	चोलम्	I. ४१२
चुब्रम्	II. ४२९	चौडम्	I. ५३२
चुली	II. ६०१	चौरंकारमाक्रोशति	II. ५८१,
चूडालः	I. ५८५		५८२
चूडावान्	I. ५८५	चौरस्य कुलम्	I. ३३९
चूतः	II. ६१३	च्यौलः	II. ४८८

	छ	छिदुरा	II. ३७०
छत्रं, छत्रः	II. ६१९	छिद्रकर्णः	I. ३६७
छत्रम्	II. ५०१, ६१९	छिद्रम्	II. ४२६
छत्रोपानहम्	I. ३१०	छिन्नकर्णः	I. ३६७
छत्वरः	II. ४४४	छेदिः	II. ४९२
छदिः	II. ४४१, ६१७	छैदिकः	I. ५२४
छद्य	II. ४९८		
छन्दः	II. ५१०	जक्षतुः	II. ६१
छन्दस्यम्	I. ५०८	जक्षिति	II. ६७
छन्नः	II. ३२८, ३२९	जक्षिवान्	II. ३४१
छर्दिः	II. ४४१	जक्षुः	II. ६१
छविः	II. ४८०, ६००	जगत्	II. ३७८, ४३७, ६२०
छागः	II. ४११	जगत्त्रयी	II. ५७१
छाभ्यायनिः	I. ४०७	जगत्पति	I. ५२
छातः	II. ३३२	जगन्वान्	II. ३४३
छात्रः	II. ६१९	जगाद तं	I. ५५
छात्राणां छात्रेषु वा	I. १५०	जग्ध्वा	II. ५७९
छादितः	II. ३२८	जग्मिः	II. ३७५
छादितम्	II. ३२९	जग्मिवान्	II. ३४३
छाया	II. ४८९	जघनम्	II. ५१६, ६०७
छायातरुः	I. २०८	जघन्यः	I. ६४८
छितः	II. ३३२	जघन्वान्	II. ३४३
छित्	II. ३७८	जघास	II. ६१
छित्त्वरः	II. ४४४	जघ्निवान्	II. ३४३
छिदः	II. ३७८	जघ्नुः	II. ३८८
छिदा	II. ५६१	जङ्घा	II. ५१६
छिदिः	II. ४९७	जङ्घालः	I. ५८६
छिदिरः	II. ३९५	जङ्घपूकः	II. १०६, ३७२
छिदुरः	II. ३७०	जङ्घप्यते	II. १०६
छिदुरम्	II. ३६९	जज्ञिः	II. ३७५

जटा	II. ५१६	जम्पती	I. २९४
जटामिस्तापसः	I. ७९	जम्बु	I. ४६४, ४८५
जटालः	I. ५८५	जम्बूः	II. ४०३, ४८६
जटिलः	I. ५९०	जयः	II. ५४१, ६०२
जठरः	II. ५१७	जयन्तः	II. ४६४
जठरम्	II. ६११	जयिनी	II. ३६५
जडभूयम्	II. २२६	जयी	II. ३६५
जलु	II. ३८७, ३८८, ६०४	जरठः	II. ४०४
जलु	II. ४८८	जरठा	I. २०
जनकाश्रमस्थम्	II. २५१	जरन्	II. ३४०
जनकीयम्	I. ४४८	जरन्तः	II. ४६४
जनता	I. ४२६, ४२७	जरन्नैयायिकाः	I. २०१
जनपदः	II. ६१३	जरा	II. ५६१
जनमता	I. १३५, १८४, १९३	जरित्वा	II. ५७८
जनयेजयः	II. २७०	बरीत्वा	II. ५७८
जनयति	II. १८९	जरूश्चम्	II. ४२४
जनयेयम्	II. १९०	जर्जरः	II. ४६४
जनस्यालोकपथात्	I. ६१५	जर्णः	II. ४४५
जनिः	II. ४९५	जलं	II. ६१७
जनित्वौ	II. ४८८	जलजाक्षी	I. २६४
जनुः	II. ४४२	जलदनादि	II. ४०६
जनुषान्वः	I. ३३१	जलधिः	II. ५५५, ५५६
जन्तुः	II. ४००	जलसरसम्	I. २४०
जन्म	II. ४९८	जलेजम्	II. ३१२, I. ३३५
जन्मी	I. ६०३	जल्पाकः	II. ३६४
जन्यः	I. ५०९	जल्पाकी	I. २७, II. ३६५
जन्यम्	II. २१९, २३७, ४८९	जल्पितं रामस्य	I. १३१
जन्या	I. ५०४	जल्पितम्	II. ३३६, ३३९, ३४०
जन्युः	II. ४४७		
जपः	II. ५४४	जवनः	II. ३६०, ३६१

जवना	II. ३६१	जानाना	II. १८४
जहातु	II. २११	जानाहि	II. १८५
जहाहि	II. ६९	जानीते	II. १८४
जहि	II. ६२	जानीष्व प्रत्यभिज्ञानस्य	I. ११४
जहितः	II. ६९	जानु	II. ३८३, ६०४
जहिहि	II. ६९	जापथति	II. ९९
जहीतः	II. ६९	जामदभ्यः	I. ३९१
जहीहि	II. ६९	जाम्भवम्	I. ४८५
जहुः	II. ४५०	जाम्बशाङ्ककिन्यौ	I. ३०३
जब्बाः	II. २१०	जायते ज्ञानाय	I. ८९
जागरं जागरम्	II. ५८१	जाया	II. ४८९
जागरा	II. ५५९	”	४९०
जागरूकः	II. ३७२	जायाम्नः	II. २९१
जागर्या	II. ५५९	जायापती	I. २९४
जाङ्गलिकः	I. ४६९	जायुः	II. ३८३
जाज्वल्यमाना	II. १०४	जारः	II. ५२९
जाड्यम्	I. ५४०	जिगरिषति	II. १०१
जाड्याज्जाड्येन वा बद्धः	I. १०६	जिगलिषति	II. १०१
जातः वायोः	I. १००	जिगाय	II. ३१
जातवेदाः	II. ५११	जिघत्सा	II. ६२
जातु त्वाद्दशो हरिं निन्देत् नाव-		जिघत्सोः	II. ६१
करूपयामि न मर्षयायि	II. २०८	जिघांसुः	II. ३७३, ३७४
जातु प्रमुञ्चेत्	II. २०८	जिघांसुः दन्दशूकान्	I. १३४
जातु वदन्ति	II. २०६	जिघांसुवेदम्	II. ५८२
जातुषम्	I. ४८२	जिघाय	II. ७२
जतोक्षः	I. ३२१	जिघृक्षति	II. १०१
जानकीजानिः	I. २७६	जिघ्ये	II. ७३
जानपदः	I. ४७३	जिघ्रः	II. २४३
जानपदा	I. ३१	जिज्ञासते	II. १७४
जानपदी	I. ३१	जिज्ञासमानः	II. १७५

जिज्ञासमाना	II. १७४	जीविकापन्नः	I. १९९
जिज्ञासांचक्रिरे	II. २३	जीविकाप्राप्तः	I. १९९
जितसंयतः	I. २०१	जुगुञ्ज	II. ७
जित्यः	II. २३०	जुगुप्सते पापात्	I. ९७
जित्वरः	II. ३७०, ३७१	जुष्टः	II. ३३७
जित्वराः दिशाम्	I. १२६	जुष्यः	II. २२७
जित्वा	II. ४९०	जुहवांचकार	II. ६८
जिनः	II. ४४४	जुहवांचभूविरे	II. ६८
जिष्णुः	II. ३५३	जुहुतः	II. ६८
जिष्णुः तरुम्	I. १३४	जुह्रः	II. ३७८, ४३२
जिष्णुः नरकस्य	I. १३१	जुहोति	II. ६८
जिह्वः	II. ४१५	जूः	II. ३७७, ४३४
जिह्वयांचकार	II. ६८	जूर्णिः	II. ४७९
जिह्वा	II. ४१८	जूतिः	II. ५५७
जिह्वामूलीयम्	I. ४७१	जूम्भं, जूम्भः	II. ६१०
जिह्वारः	I. ५८६	जूम्भितम्	II. ३३९
जीनः	II. ३१५	जेयम्	II. २१८, २३०
जीमूतः	I. ३६६, II. ४५८	जेरुः	II. ४३
जीमूतनादायितम्	II. ११२	जेष्यावः	II. १९९
जीमूतस्येव	I. १५६	जैलः	I. ६५८, ६५९
जीर्णः	II. ३४०	जैवन्तायनः	I. ३९१
जीर्णवान्	II. ३४०	जैवन्तिः	I. ३९१
जीर्यन्	II. ३४०	जैवातृकः	II. ४०१
जीवकः	II. २४८	जैह्लाशिनेयः	I. ४००
जीवग्राहम्	II. ५८४, ५८५	ज्ञः	II. २४१, २४२
जीवथः	II. ४६१	ज्ञप्तः	II. ३२८
जीवनाशम्	II. ५८७	ज्ञातं ते	I. १२९
जीवन्	II. ३४५	ज्ञातम्	II. ३३८
जीवातुः	II. ४०१	ज्ञातेयम्	I. ५४५
जीविकाकृत्य	I. २२३	ज्ञापितः	II. ३२८

ज्ञास्यसि	II. १६५	तक्षकीयः	I. ४३९
ज्ञास्ये	II. १६५	तक्षा	II. ४१८, ६०३
ज्यानिः	II. ४७९	तच्छायम्	I. २५२
ज्यायान्	I. ६३३, ६३४	तटिन्नयना	I. ४४
ज्येष्ठः	I. ६३३, ६३४	तडाकं, तडाकः	II. ६०५
ज्येष्ठम्	I. ६३३	तडित्	II. ४०४
ज्यैष्ठिनेयः	I. ३९३	तण्डुलनिचायः	II. ५२९
ज्योक्	II. ६००	तण्डुलाः	II. ४८९, ५१३
ज्योतिः	II. ४४१	ततः	I. ६१५
ज्योतिष्ठमा	I. ४४४	ततमः	I. ६४६
ज्योतिष्ठमा सर्वतेजस्तु	I. १५१	ततम्	II. ४५७
ज्योतिष्ठोमः	I. ३६२	ततरः	I. ६४६
ज्योतिस्सात्	I. ६६२, ६६३	ततस्त्यः	I. ४४३
ज्योत्स्ना	I. ५९८, II. ६०१	”	६१७
ज्योत्स्नाविलिप्ती	I. ४१	ततोभवन्तम्	I. ६१७
ज्यौत्स्ना	I. ५९२	ततोभवान्	I. ६१७
ज्वलः	II. २४५	तत्करा	II. २६५
ज्वालः	II. २४५	तल	I. ६१७
	झ	तत्रत्यः	I. ४४३, ६१७
झर्झरः	II. ४६४	तत्रत्यम्	I. ४४४
झर्झरीकम्	II. ४७४	तलभवन्तम्	I. ६१७
झर्झरः	I. ४९९	तत्रभवान्	I. ६१७
झर्झरिकः	I. ४९९	तत्ररिपुः	I. ६१८
	ड	तलसुः	II. ४३
डाकिनी	I. ४३२	तथा	I. ६२१, ६२५
	त	तदा	I. ६१८, ६१९
तं भवन्तम्	I. ६१७	तदानीम्	I. ६१९
तन्वयम्	II. २१९	तदीयः	I. ४४५
तक्रम्	II. ४२५, ६११	तदीयम्	I. ४४६
तक्षकस्य सर्पस्व	I. १९१	तदुपरि	I. १६१

तद्	II. ४१३	तसरहसम्	I. ३२७
तद्भ्रं	I. ५६८	तमतः	II. ४६०
तनयः	II. ४८७	तमसः	II. ४६१
तनु	II. ३८४	तमसस्सारः	II. ५९६
तनुः	I. ३४, II. ३८४, ३८५, ४४२, ६०४	तमालः	II. ४०८
तनुच्छित्	I. २३२	तमिस्रम्	I. ५९८
तनुच्छिदः	II. २९८	तमिस्रा	I. ५९८
तनूः	II. ४०१	तमी	II. ३५५
तनूनपात्	II. २१७	तमोऽपहः	I. २३०, II. २९०
तन्तुः	II. ३०९	तरः	II. ५४१
तन्तुवायः	I. २५०	तरङ्गः	II. ४१०, ६१४
तन्त्रकः	I. ५७७	तरङ्गिणी	I. ६११
तन्त्रकम्	I. ५७७	तरङ्गितम्	I. ५६६
तन्त्रम्	II. ६११	तरणिः	II. ४४०
तन्त्रीः	II. ४६९	तरन्तः	II. ४६४
तन्द्रालुः	II. ३६६, ३६७	तरलः	II. ४०५, ६१८
तन्द्रिः	I. ३८, II. ४८१	तरिः	II. ४९६, ४९७
तन्यतुः	II. ४७१	तरीः	II. ४६९
तन्वी	I. ३४	तरीषः	II. ४७५
तपः	II. ६१९	तरुः	II. ३८४, ३८५
तपःफलस्तनी	II. ४१	तरुच्छाया	I. २५१
तपःस्थः	II. २५२	तरुणः	II. ४५३
तपसः	I. ४६१	तरुणता	II. ४५३
तपस्यति	II. ११८	तरुमृगोत्तमम्	I. १९९
तपस्यन्	II. ११८, ११९	तरुवत्	I. ५३५
तपस्यन्ति	II. ११८	तरोः एति	I. ९६
तपस्यन्ती	II. ११८	तर्जिताः आसया	I. ७३
तपस्वी	I. ५९१, ६०६	तर्पणम्	II. ५६८
तपुः	II. ४४२	तर्पणी	I. १०; II. २३९, ५६८
		तर्पयिता	II. ३४९

तर्पयिता पितृन्	I. १३५	तापसकुञ्जरः	I. २०९
तर्षित्वा	II. ५७८	तापसपर्वतौ	I. २९७
तर्सः	II. ४५४	तामिस्रः	I. ५९२
तर्सम्	II. ४५४	ताम्बूलम्	II. ४८४
तर्हि	I. ६१९	ताम्रमुखी	I. ४२, ४५
तलं, तलः	II. ६१८	ताम्रम्	II. ४२७
तलभम्	II. ६१०	तारका	I. ९
तल्लिनम्	II. ४३३	तारकितम्	I. ५६४
तल्लनः	II. ४५३	तारा	II. ६०१
तल्लैकवर्तिनी	II. ३०३	तार्कवम्	I. ४८१
तल्पम्	II. ४४८, ६०९	तार्तीयिकः	I. ५७५, ६२८
तस्करः	I. ३८३	तालः	II. ६१८
तस्थिवान्	II. ३४०	तालकं, तालकः	II. ६०५
तस्थे	II. १४०	तालु	II. ३८४, ६०४
तस्थे सौमित्रये	I. ८३	तावकः	I. ४५०, ४५१
तस्मिन् प्रतिगते	I. १४८	तावकीनः	I. ४५०
तस्मिन् वदति	I. १४८	तावकीना	I. ४५१
तस्य हेतोः	I. ११२	तावत्	I. ५६९
ताक्ष्यः	I. ४०७	तावती	I. ५६९
ताक्षशिलः	I. ४७७	तावद्वयसम्	I. ५६७
ताक्ष्यः	I. ४०७	तावन्मात्रम्	I. ५६७
ताडघः	II. २९२	तावान्	I. ३६०, ५६९
ताडघातः	II. २९२	तिक्कायते	II. ११६
तातः	II. ४५८	तिग्मम्	II. ४१६
तादृक्	I. ३६०	तित्तुः	II. ५१८
तादृक्षः	I. ३६० II. २९५	तित्तंसति	II. १०२
तादृक्षम्	I. ३६१, II. २९५	तित्तनिषति	II. १०२
तादृशः	I. ३६०	तितांसति	II. १०२
तापसः	I. ५९१, ५९२	तितीक्षा	II. ५४
तापसकः	I. ६४४	तितिक्षेत	II. ५४

तिथः	II. ४२५ तीर्थम्	II. ४२४
तिथिः	II. ६०० तीवरः	II. ४४४
तिथिप्रणीः	II. १९ तुङ्गनासिका	I. ४३
तिन्तिडीकः	II. ४७४ तुङ्गनासिकी	I. ४३
तिमिः	II. ४९३ तुडिः	II. ४९१
तिमिङ्गिलः	I. ३५४ तुण्डः	II. ६१३
तिमिरं, तिमिरः	II. ६११ तुण्डघातम्	II. ५८६, ५८९
तिमिरम्	II. ३९५ तुण्डिः	II. ४९१
तिरःकृत्य	I. २२० तुत्थः	II. ४२४
तिरः कृत्वा	I. २२० तुदति	II. ७४
तिरश्चीनम्	I. ६५० तुदते	II. ७४
तिरस्कृत्य	I. ३२० तुन्दपरिमार्जः	II. २५४
तिरीटम्	II. ५०६ तुन्दपरिमृजः	II. २५४, २५५
तिरोभूय	I. २२० तुन्दवान्	I. ६०४
तिलंतुदः	II. २७१ तुन्दिकः	I. ६०४
तिलकितः	I. ५६६ तुन्दिभः	I. ६१३
तिलतैलम्	I. ५६१ तुन्दिलः	I. ६०४
तिलमात्रम्	I. ५६८ तुन्दिलापा	I. ३१६
तिलेभ्यः प्रतियच्छति	I. १०५ तुन्दी	I. ६०४
तिष्ठ्यम्	I. ५१६, ५५२ तुरङ्गः	II. ६१४
तिष्ठत	II. ४ तुरङ्गयायी	II. ३०२
तिष्ठते	II. १४०, १४१ तुराषाट्	II. ५९४, ५९५
तिष्ठद्	I. १७४ तुरीयः	I. ५७३
तिष्ठसे	II. १४० तुरीयम्	I. ५७४
तिष्ठामहे तुभ्यम्	I. ८३ तुर्यः	I. ५७३, ५७४
तिष्ठेत	II. १४०, १४१ तुलां दन्तवाससा, राज्ञा	I. १४५
तीक्ष्णम्	II. ४४७ तुला कृष्णस्य	I. १४३
तीरम्	II. ६११ तुल्यं प्राणैः	I. १४४
तीर्णवान्	II. ३१४ तुल्यः कृष्णस्य, कृष्णेन वा	I. १४३
तीर्थं, तीर्थः	II. ६०७ तुल्यम्	I. ५०५

तुषारः	II. ४६६	तृसा रसस्य	I. ७४
तुहिनम्	II. ४३३, ६०७, ६०८	तृप्तिः	I. १९२
तूणी	I. ३०	तृप्यति यस्य	I. ७५
तूर्णः	II. ३२९	तृप्यन्ति महोत्सवानम्	I. ७४
तूर्णमेप्यन्ति	II. २०६	तृप्रः	II. ४२५
तूर्णम्	II. ३२९	तृप्राङ्	I. ६०५
तूर्णिः	II. ४७९	तृफला	II. ४०५
तूर्यम्	II. ६२०	तृषित्वा	II. ५७८
तूरुः	II. ६१८	तृष्णक्	II. ३७५
तूरुलिः	II. ४९३	तृष्णा	II. ४४६
तूर्णीभावम्	II. ५९३	तेजस्वीनि	I. ३१३
तूर्णीभूत्वा	II. ५९३	तेरुः	II. २१
तूर्णीभूय	I. २३६, II. ५९३	तैत्तिरीयम्	I. ४७८
तूरुस्तम्	II. ४५७	तैत्तिरीयाः	I. ४७८
तृट्	II. ५९९	तैलंपाता	I. ४३३
तृटिः	II. ६०१	तैलकम्	I. ६४५
तृणं, तृणः	II. ६०६, ६०७	तैलीनम्	I. ५५२
तृणम्	II. ५१३	तैषम्	I. ४५६
तृणसम्	I. ४३५	तोत्रम्	II. ३८०
तृणामास	II. ११३	तोमरं, तोमरः	II. ६११
तृणेढु	II. २	तोमरातोमरि	I. २६२, २७३
तृणेहि	II. ७६	तोयोत्सर्गस्तनिते	I. २९८
तृण्या	I. ४३०	तोरणम्	II. ६०६
तृतीयः	I. ५७५, ६२७, ६२८	तोरणाद्भिः	I. १६८
तृतीया	I. ६२८	तौ	I. ३१४
तृतीयाकरोति	I. ६६६	त्यत्	II. ४१३
तृपत्	II. ४३७	त्यागः	II. ६०२
तृपला	II. ४०५	त्यागिमम्	I. ४९४
तृप्तः	I. १९२	त्यागी	II. ३५६, ३५७
तृप्ताय अगं	I. ७४	त्याज्यः	II. २३३

त्याज्यम्	II. २३३	त्रितयम्	I. ५७१
त्रपा	II. ५६१	त्रिदशगोपमालः	I. ५६८
त्रपाकरः	II. २६४	त्रिघा	I. ६२६
त्रपिष्ठः	I. ६३६	त्रिनयनः	I. २३९
त्रपु	II. ३८५, ६०४	त्रिनेत्रः	I. २३९
त्रयः	II. ५२०	त्रिपथम्	I. २४८
त्रयम्	I. ५७१	त्रिपात्	I. २७९
त्रयश्चत्वारिंशत्	I. २४३	त्रिपुष्कराणि	I. २०२
त्रयस्त्रिंशत्	I. २४३	त्रिभुवनप्रथितः	I. २०३
त्रयोदश	I. २४३	त्रिभुवनभुक्	II. ३०१
त्रयोविंशतिः	I. २४३	त्रिभुवनम्	I. २०३, २४८, ६०३
त्रस्तुः	II. ३५४	"	II. ६१६
त्रस्यन्ती	II. २७	त्रिमार्गगा	I. २०३
त्राणं रावणात्	I. ९८	त्रिमुनि	I. १७५
त्राणः	II. ३२०	त्रिमूर्धः	I. २६५
त्राणशौण्डः	I. १९९	त्रिरात्रम्	I. २४४, II. ६१६
त्रातः	II. ३२०	त्रिरेखम्	I. २०२
त्रापुषम्	I. ४८२	त्रिलोकभर्ता	I. १८८, १९५
त्राप्यम्	II. २३४	त्रिलोकी	I. २०५
त्रावते चोरात्	I. ९८	त्रिविष्टपम्	II. ६०३
त्रिंशत्	I. ५२३, ५७३	त्रिस्तसकृत्वः	I. ६५१
"	II. ५९८	त्रुटिः	II. ६००, ६२१
त्रिंशत्तमम्	I. ५७६	त्रेषा	I. ६२६, ६२७
त्रिः	I. ६५१, ६५२	त्रेपे	II. २१
त्रिककुत्	I. २८१	त्रेपे तस्मात्	I. १००
त्रिचतुरः	I. ३२१	त्रोधम्	I. ६२६
त्रिचतुराणि	I. २६१	त्रैमातुरः	I. ३९२
त्रिचत्वारिंशत्	I. २४३	त्रैयक्षम्	I. ३९०
त्रिणता	I. २६७	त्रैलोक्यम्	I. ५४३
त्रिपेत्रः	I. २६६	त्रैहायनम्	I. ५४७

त्रोत्रम्	II. ५०४	दक्षिणतीरम्	I. ३६७
त्र्यहः	I. २०४, २३७, २३९	दक्षिणा	II. ४३३, ६२५
	२४०, २४५	दक्षिणा ग्रामात्	I. १०१
त्र्यहात् पुंसा स्त्रियः	I. १५४	दक्षिणात्	I. ६२३
त्र्यायुषम्	I. ३२१	दक्षिणदागतः	I. ६२५
त्वक्	II. ४३५, ६००	दक्षिणाहि	I. ६२५
त्वक्स्रजम्	I. ३१०	दक्षिणाहि ग्रामात्	I. १०१
त्वञ्जयम्	I. ४८३	दक्षिणीयः	I. ५२५
त्वचयति	II. ८२	दक्षिणीयम्	I. ५२५
त्वचिष्ठः	I. ६४०	दक्षिणेन	I. ६२३, ६२४
त्वचिसारः	I. ३३२	दक्षिणेन ग्रामं, ग्रामस्य वा	I. ११३
त्वचीयान्	I. ६४०	दक्षिणेन दण्डकां	I. ११३
त्वत्कः	I. ५७८	दक्षिणेर्मा	I. २७३
त्वत्कृता	I. ४५२	दक्षिण्यः	I. ५२५, ५२६
त्वत्पुत्रः	I. ४५१	दण्डं, दण्डः	II. ६२२
त्वदधीनम्	I. १९९	दण्डः	II. ४०७
त्वदीयः	I. ४५१	दण्डपाणिः	I. २९१
त्वम्	II. ४१३, ४१४	दण्डादण्डि	I. २६२, २७३, II. ५५९
त्वरितः	II. ३२९	दण्डिकः	I. ६००
त्वष्टा	II. ४३८	दण्डी	I. ६००
त्विट्	II. ५९९	दण्डोपघालम्	II. ५८९
त्सरुः	II. ३८४, ३८५	दण्ड्यः	I. ५२५
	द	दत्तः	II. ३३३, ६४४
दष्टा	II. ३८०, ६१९	दत्तम्	II. ३३३
दष्ट्री	I. ६०४	दत्त सीतायै	I. ८१
दक्षिणः	II. ४३३	दत्ताभार्यः	I. २५९
दक्षिणतः	I. ६२२, ६२३	दत्तामानीनी	I. २५९
दक्षिणतः ग्रामस्य	I. ११२	दत्त्रिमः	I. ४९५
दक्षिणतः लवणतोयस्य	I. ११२	"	II. ५५३
दक्षिणतारम्	I. ३६७	ददः	II. २४४, २४५

ददः दुःखस्य	I. १२६	दन्त्यम्	I. ४६७, ५१६
ददर्शः	II. ९	दन्दशूकः	II. १०६, ३७२
ददाति विपाय गां	I. ८०	दन्दद्व्यते	II. १०६
ददिवान्	II. ३४१	दन्द्रमणः	II. ३६०
ददृशिवान्	II. ३४४	दन्द्रमणाः	II. १०५
ददृशेतराम्	I. ६३०	दद्मः	II. ४२६
ददृश्वान्	II. ३४४	दमयते	II. १९२
दधः	II. २४४	दमथः	II. ४६१
दधत् लक्ष्मताम्	I. १३२	दमयन्ती	II. १९२
दधदभिज्ञानम्	I. १३२	दमितः	II. ३२८
दधन्	II. ३४४	दमित्वा	II. ५७९
दधानः	II. ३४४	दमी	II. ३५५
दधाना मध्यम्	I. १३२	दमुनाः	II. ५११
दधि	II. ६२०	दम्पती	I. २९४
दधिः	II. ३७५	दयने सर्पिषः	I. ११४
दधिक्षीरम्	I. ३०५	दयमानः रामस्य, जी वित्तस्य,	
दधिघृतम्	I. ३०४	प्राणिनां वा	I. ११७
दधिघृते	I. ३०४	दयते मृगीणाम्	I. ११८
दधिपयसी	I. ३०६	दयसे तेषाम्	I. ११७
दधिस्यति	II. ११०	दयांचके	II. २८
दधृक्	II. २९६	दयाकरः	II. २६४
दध्यस्यति	II. ११०	दयालुः	II. ३६६, ३६७
दध्योदनः	I. १८५	दरः	II. ५४२
दन्तः	II. ४५७, ६०३	दरत्	II. ४१२
दन्तच्छदः	II. ५६९	दरिद्रितः	II. ६७
दन्तयोर्हन्ति कुञ्जरं	I. १४८	दरी	II. ३६५
दन्तावलः	I. ३७०, ५९७	दरीशयः	I. ३३८
दन्तुरः	I. ५९३	दर्दरीकम्	II. ४७४
दन्तुरम्	I. ५९३	दर्दुरः	II. ३९२
दन्तोष्ठम्	I. २४७	दर्प, दर्पः	II. ६२२

दर्पजन्मा	I. ६	दशतयी	I. १६
दर्भ, दर्भः	II. ६२२	दशत्	I. ५२४
दर्भः	II. ४६८	दशमी	I. ११, ५७३
दर्वः	II. ४१८	दशमूर्धा	I. २६५
दर्विः	II. ४५६, ४८०, ६००	दशाहः	I. २०४, २३७,
दर्वी	II. ४५६, ४८०		२३९, २४५
दर्शकः	II. ५२२	दस्तः	II. ३२८
दर्शतः	II. ४६०	दस्मः	II. ४१५
दर्शनीयकरुपा	I. २५६	दस्युः	II. ४४७
दर्शनीयतमा	I. २५६	दस्युहः	I. २३०, II. २९९
दर्शनीयतमाः स्त्रीषु	I. १५०	दस्मः	II. ४२६
दर्शनीयतरा	I. २५६	दहः	II. ४२६
दर्शनीयदेशीया	I. २५६	दाकः	II. ४५०
दर्शनीयपाशा	I. २५६	दाक्षायणः	I. ३९०
दर्शनीयमानी	II. ३०६	दाक्षिः	I. ३८९
दर्शनीयरूपा	I. २५६	दाक्षिणात्यः	I. ४४२
दर्शयते	II. ९४, १८१	दाक्षी	I. ४७
दर्शयते अनुजीविनः	I. ६३	दाडिम, दाम्बडिमः	II. ६१०
दर्शयते भक्तं, भक्तेन वा	I. ६२	दाण्डिनायनः	I. ४००
दर्शयाञ्चकिरे सीताम्	I. ६३	दात्रम्	II. ३८०, ५०४
दर्शयिताहे	II. १८१	दात्वः	II. ४८८
दर्शयिताहे वनिताम्	I. ६२	दाधिकः	I. ४९०
दर्शयिष्ये सखीनाम्	I. ६३	दाधिकम्	I. ४१६, ४९५
दरुभः	II. ४३८	दानीयः	II. २१७
दवः	II. २४६	दानुः	II. ४४९
दवथुः	II. ५५३, ५५४	दान्तः	II. ३२८
दवयत्	I. ६३५, II. ८६	दामा	I. ६, II. ६१८
दविष्ठः	I. ६३५	दायः	II. २४५
दवीयान्	I. ६३५	दायकः विवासम्	I. १४१
दशमीवेऽसंप्राप्ते	I. १४८	दायादः	II. २५१

दायि	II. ५७६	दित्सते	II. १०३
दायिकोटिगुणितं	I. १४२	दित्सया	II. १०३
दायी शतं	I. १४०	दिवृक्षते	II. १७४, १७५
दारगवम्	I. २९५, ३२१	दिवृक्षमाणः	II. १७५
दारगवाणाम्	I. ३७९	दिवृक्षा	II. ५६०
दाराः	II. ५२९, ६१२	दिवृक्षुः हरिं	I. १३१
दारामास	II. ११३	दिदेविषन् प्राणैः	I. ७५
दारु	II. ३८३, ६०४	दिदेविषुः शस्त्रैः	I. ७५
दारुः	II. ३६८	दिवृत्	II. ३७८
दारुणम्	II. ४५२	दिनम्	II. ४३२, ४३३, ६१२
दारुणा	II. ४५३	दिवसः	II. ४६२, ६१२
दारुमयी	I. ११	दिवसम्	II. ४६२
दातेयम्	I. ४६७	दिवस्पतिः	I. ३४१
दादुस्त्रिः	I. ४९७	दिवस्पुत्रः	II. ५९६
दाढ्यम्	I. ५३९	दिवस्पृथिव्यौ	I. ३०९
दावाघाटः	II. २८९	दिवस्पृष्ठः	II. ५९६
दाषिदः	I. ४४०	दिवाकरः	II. २६५
दावः	II. २४३	दिवातनम्	I. ४५८, ४५९, ४६०
दाशः	II. ५१३, ५२१	दिवातनी	I. ४५९
दाशरथिः	I. ३८९	दिवाभूता रात्रिः	I. ६६०
दासः	II. ५१३	दिवामन्या	II. ३०६
दासितः	II. ३२८	दिविजः	I. ३३६
दासीदासम्	I. ३०३	दिविष्ठा	I. ३३३, II. २५४
दासीपुत्रः	I. ३४०	दिविस्पृक्	I. ३३३
दासेयः	I. ३९८	दिवोदासः	I. ३३९
दासेरः	I. ३३८	दिवौकसः	I. ३६७
दास्याः पुत्रः	I. ३४०	दिव्यधर्मिणी	I. ६१०
दिक्	II. २९७, ५९९	दिव्यम्	I. ४४३
दितः	II. ३३२	दिशोदण्डः	I. ३६९
दित्सति	II. १०३	दिस्यम्	I. ४६६

दीक्षिता	II. ३६२	दुरंध्वम्	I. २२३
दीधितिः	II. ६१२	दुरभिमवः	II. ५७३
दीनः	II. ४४४	दुराब्जङ्गरः	II. ५७४
दीनारः	II. ४६६	दुराब्जम्भवम्	II. ५७४
दीपः	II. ६०९	दुरापः इक्ष्वाकूणाम्	I. १३७
दीपिता	II. ३६२	दुरासम्	II. ५७३
दीप्रः	II. ३७२	दुरुपस्थानः	II. ५७५
दीप्रम्	II. ३७२, ३७३	दुर्मः	II. २८६, २८७
दीप्रास्त्रधनुः	I. २७४	दुर्मनायमानः	II. ११५
दीर्घसक्थः	I. २६४	दुर्मैघाः	I. २७०, २७१
दीर्घसक्थि	I. २६४	दुर्योधनः	II. ५७५
दीर्घाहनी	I. ८	दुर्लभम्	II. ५७४
दीव्यति	II. ७०	दुर्वचं वागधिपस्य	I. १३९
दीव्यति शतस्य, शतं वा	I. १२३	दुर्विनीत दुर्विनीत	I. ६७२
दीव्यन्ती विषयान्	I. ७६	दुर्हृणः	II. ५७३
दीव्यमानः बाणान्	I. ७६, १३३	दुर्हृत्	I. २८१
दीव्यमानम्	II. ३४८	दुर्हृदयः	I. २८१
दुःखम्	II. ६२०	दुष्करं अन्यैरपि	I. १३२
दुःखाकरिष्यति	I. ६६७	दुष्करः	II. ५७३
दुःखाकरोति	I. ६६७	दुष्कुलीनः	I. ४०६
दुःखातीतः	I. १८१	दुष्कृतवहिष्कृतः	I. २९२
दुःखायते	II. १२१	दुष्कृतवत्	I. ५३५
दुःखिता	I. ५६५	दुष्टु	II. ३८९
दुःखी	I. ६०९	दुष्पानः	II. ५७५
दुःशासनः	II. ५७५	दुष्प्रजाः	I. २७०
दुकूलम्	II. ४८५	दुष्प्रमयः	II. ५७३
दुता	II. २१६	दुष्प्रलम्भः	II. ५७४
दुष्टेषुः परिघम्	I. ७५	दुष्प्रवृत्तिहरा	II. २५७
दुन्दुभिः	II. ५९८	दुष्पूतेः	II. ६७
दुरध्वः	I. २१९, ३२८, ३२९	दुस्तरः भवता	I. १३८

दुस्तरम्	II. ५४१	दृक्पथः	I. ३१८
दुस्यः	II. २४२	दृक्पथम्	II. ४७३
दुहतः रोहिणीः	I. ५४	दृढं, दृढः	II. ६२२
दुहिता	II. ४३८, ४३९, ५९७	दृढः	II. ३२६
दुहितुः पतिः	I. ३४१	दृढधूः	I. ३१६
दुष्टम्	II. २२७	दृढपतिः	I. २४
दृतः	II. ४५८, ६१३	दृढपत्नी	I. २४
दूत्यम्	I. ५४४, II. ५९५	दृढभक्तिः	I. २५४, २५५
दूनः	II. ३१५	दृति	II. ५०६, ६१३
दूरं ग्रामस्य, ग्रामाद्वा	I. ११३	दृतिहरिः	II. २६८
दूरं विन्ध्यपर्वतात्	I. ११३	दृतिहारः	II. २६८
दूरगः	I. २२९, II. २८६	दृपः	II. ४२५
दूरभाक्	I. २३२, II. २९९	दृषत्	II. ४१२
दूरम्	I. १०८, ११३	II. ४२८	दृष्टवान् वैदेहीम्
दूरात्	I. १०८, ११३	दृष्टा मया	I. ७३
दूरात् ग्रामस्य, ग्रामाद्वा	I. ११३	दृहितः	II. ३२६
दूरात् देशतः	I. ११४	देयम्	II. २१९, ५७६
दूरात् विन्ध्यपर्वतात्	I. १०८	देवः	I. ६४४
दूरादागतः	I. १८७	देवकीयम्	I. ४४८
दूरान्मुक्तः	I. १८७, ३३१	देवगायी	II. ३०३
दूरीकृतः	I. २१९	देवगृह्या	II. २३१
दूरे	I. १०८, ११३	देवटः	II. ४८३
दूरे गिरां	I. १०९, ११४	देवता	I. ६५४, ६५५
दूरे ग्रामस्य, ग्रामाद्वा	I. ११३	„	II. ५९९
दूरेण	I. १०८, ११३	देवदत्तः	I. ६४४
दूरेण ग्रामात्, ग्रामस्य वा	I. ११३	देवदत्तमयम्	I. ४७५
दूर्वावणम्	I. ३७७	देवदत्तस्यायुष्यमस्ति	I. १४५
दूर्वावनम्	I. ३७७	देवदत्तीयः	I. ४४७
दूर्षीका	II. ४७४	देक्दारुवनम्	I. ३६९, ३७७
दृंहितः	II. ३२६	देव देव वन्दोऽसि	I. ६७२

देवपूजकः	I. १८८	दैवासुरम्	I. ४८०
देवप्रियः	I. ३३९	दैवी	I. ४७२
देवभूयम्	II. २२६	दैव्यम्	I. ३८४
देवयजिः	II. ४९१	दैष्टिकः	I. ५००, ५०१
देवयिता	II. ३५९	दोः	II. ४३६
देवयुः	II. ३९१	दोग्धि पाषाणम्	I. ५३
देवरः	II. ४३९	दोषातनम्	I. ४५८, ४६०
”	II. ४६४	दोषातनी	I. ४६१
देवरि	II. ४४०	दोषाभूतमहः	I. ६६०
देवलः	II. ६१८	दोषामन्यम्	II. २७१, ३०७
देवश्वेदवर्षीत् धान्यमवाप्स	II. २०५	दोषी	II. ३५६
देवश्वेद्वर्षति धान्यं वपामः	II. २०५	दोहः गवामगोपेन	I. १२७
देवश्वेद्वर्षिष्यति धान्यं वप्स्यामः	II. २०५	दोही	II. ३५६
देवसात्	I. ६६५	दोहीयसी	I. ६३३
देवा	II. ४३९	दोह्यम्	II. २२७
देवाः	II. ६०३	दौर्भागिनेयः	I. ३९३, ३९५ ३९६, ४७१
देवासुराः	I. ३०३		
देवित्वा	II. ५७९	दौलेयः	I. ३९३
देवी	I. १२	दौवारिकः	I. ४५६, ५०२
देहं देहः	II. ६२२	दौवारिकी	I. १६, ४५५, ५०२
देहवश्चनम्	I. १८९	दौष्कुलेयः	I. ४०६
दैत्यः	I. ३८५	दौष्ठवम्	I. ५४६
दैत्यपुरः	I. ३१६	दौहिलाः	I. ३९१
दैवतः	I. ६५७	द्यावाक्षामे	I. ३०९
दैवतम्	I. ६५५, ६५८	द्यावापृथिवीयम्	I. ४१८
दैवदत्तः	I. ४४७	द्यावापृथिव्यम्	I. ४१८
दैवदारवम्	I. ४८२	द्यावापृथिव्यौ	I. ३०९
दैवम्	I. ३८४	द्यावामूमी	I. ३०९
दैवम् दैवः	II. ६२०	द्युतितम्	II. ३२५
दैवागारिकः	I. ५०२	द्युतिमालभारी	I. ३५३

दुतिलोचना	I. ४५	दुणसः	I. २६६
दुनिवासमूयम्	II. २२६	दुततरम्	I. ६३२
दुमः	I. ५९५	दुमः	II. ३९१, I. ५९५
दुवा	II. ४१८	दुमशैलम्	I. ३०३
दुसत्	II. २९७	दुहः	II. २९८
दुतम्	II. ३१८	दुहति हरये	I. ८५
दुत्वा	II. ५७९	दुहति धर्माय	I. ८६
दुनः	II. ३१८	दुः	II. ४३४
दुतनम्	II. ३६०	द्रोणं, द्रोणः	II. ६१२
दुतितम्	II. ३२५	द्रोणः	II. ४४५
दुः	II. ४३५, ६०३	द्रोणिः	II. ४७९
दुत्रम्	II. ५०१	द्रोहि	II. ३५६
द्रढिम	I. ५३९	द्रोही	II. ३५६
द्रढिमा	I. ५३९	द्रौणायणः	I. ३९१
द्रवः	II. ५३२	द्रौणिः	I. ३९१
द्रविणम्	II. ४३३	द्रुद्रम्	I. ६७५, II. ६२०
द्रव्यम्	I. ४८५	द्रुयम्	I. ५७१
द्रष्टव्यम्	II. २१२, ५७६	द्रुयाः	I. ५७१
द्रष्टा	I. १९४	द्राः	II. ६००
द्रष्टा मैथिल्याः	I. १२५	द्राचत्वार्शिश्त्	I. २४३
द्रष्टुम्	II. ५२२	द्रादश	I. २४२, २८९
द्राधिमवन्ति	I. ६३८	द्रादशाहिकी	I. ५२९
द्राधिष्ठः	I. ६३६	द्वारम्	II. ६११
द्राधीयान्	I. ६३८	द्वारवती	I. ३७१
द्राणः	II. ३१५	द्वारवतीत्वम्	I. २५८, २५९
द्रावयति	II. १८९	द्वारविंशतिः	I. २४२
द्रावयिष्यामि	II. १९०, १९१	द्वारविंशम्	I. २६१, ५७३
द्रुः	II. ३९१	द्विः	I. ६५१
द्रुघणः	I. २६७, II. ५५१	द्विकरः	II. २६५
द्रुघनः	II. ५५१	द्विगुणाकरोति	I. ६६६

द्विगुणाकर्णः	I. ३६७	द्विरदनासोरुः	I. ४८
द्विचत्वारिंशत्	I. २४३	द्विरहः	I. १२३
द्विजः	I. २३४, II. ३१३	द्विरात्रम्	I. २३६, २४४
द्विजस्य कुर्वन्, कुर्वाणो वा	I. १९१	द्विभुंके	I. ६५१
द्विजार्थः	I. १८५	द्विवर्षः	I. ५२९
द्विजार्थम्	I. १८५	द्विवर्षीणः	I. ५२९
द्विजार्था	I. १८५	द्विवार्षिकः	I. ५२९
द्वितयम्	I. ५७१	द्विविंशतिः	I. २४३
द्वितीयः	I. ५७५, ६२७, ६२८	द्विशः	I. ६५९
द्वितीयमिक्षा	I. १९८	द्विषः	II. २९८
द्वितीया	I. ५७५, ६२८	द्विषन्	II. ३४५, ३४९
द्वितीयाकरोति	I. ६६६	द्विषन्तपः	I. २२८, II. २७८, २७९
द्वित्राः	I. २४२, २८९	द्विषन् मुरस्य, मुरं वा	I. १३१
द्वित्राणि	I. २६०, २६४	द्विषन् मुरम्	I. १४०
द्विदन्	I. २८०	द्वीपं, द्वीपः	II. ६०९
द्विदन्तः	I. २८०	द्वीपम्	I. ३१९
द्विदशाः	I. २६१	द्वेषा	I. ६२६
द्विघा	I. ६२६	द्वेषी	II. ३५६
द्विपः	I. २२६, II. २५१	द्वेषिणी	II. ३५७
द्विपदी	I. ५	द्वेष्टि गुणेभ्यः	I. ८७
द्विपात्	I. ५, २७९	द्वैतीयकः	I. ५७५, ६२८
द्विपुंस्कः	I. २८२	द्वैघम्	I. ६२६
द्विपुमान्	I. २८२	द्वैपः	I. ४१५
द्विभूमः	I. ३१९	द्वैपम्	I. ४१५
द्विमास्यः	I. ५२८	द्वैप्यः	I. ४५३
द्विमुनि	I. १७५	द्वैप्यम्	I. ४५३
द्विमुसलि	I. २७३	द्वैप्या	I. ४५३
द्विमूर्धः	I. २६५	द्वैमातुरः	I. ३९२
द्वियमुनम्	I. १७५	द्वैमित्रिः	I. ३८८
द्विरदगामी	II. ३०२, ३०४	द्वैहायनम्	I. ५४७, II. ६१५

द्वयङ्गुलम्	I. २३६	घमनिः	II. ४४०
द्वयङ्गुला	I. २६५	घयः	II. २४३
द्वयञ्जलम्	I. २४१, ३८८	घयाः	II. २४३
द्वयञ्जलि	I. २४१	घरणिः	II. ४४०
द्वयशीतिः	I. २४२	घरण्याम्	II. ४४०
द्वयहः	I. २३९, २४४	घराः	II. २४१
द्वयहीनः	I. २३७	घराशैलसमुद्राः	I. २९७, २९९
द्वयहः	I. ३८८	घरिली	II. ५०४
द्वयायुषम्	I. ३२१	घर्त्रम्	II. ५०२
	घ	घर्मः	II. ४१४
घत्स्व घत्स्व	I. ६७४	घर्मसभा	I. २५१
घत्स्व घत्स्वेति दघती	II. २१३	घर्मात्प्रमाघति	I. ६१५
घनञ्जयः	II. २८४	घर्मार्थिकामाः	I. २९६
घनञ्जययुधिष्ठिरौ	I. २९९	घर्मार्थौ	I. २९४
घनपोषम्	II. ५८७	घर्म्यम्	I. ५०५, ५०६
घनमदः	II. ५४७	घर्म्या	I. ५०६, ५०७
घनम्	II. ६१७	घर्मितः	II. ३२६
घनायति	II. ११०	घविलम्	II. ३८१, ३८२
घनायितुम्	II. ११०	घाकः	II. ४५०
घनुः II. ३८४, ३८५, ४४२, ६१७		घाता	II. ३५०
घनुर्घरः	II. २४०	घातुः	II. ३९९
घनुष्करः	II. २६५	घात्री	II. ३७९
घनुष्पाणिः	I. २९३	घानम्	II. ५६८
घनूः	II. ४०१	घाना	II. ४४५
घनेन कुलम्	I. १०६	घानाशङ्कुलि	I. ३०१
घनयः	I. ५०५	घानी	II. ५६८
घन्व	II. ४१८	घानुष्कः	I. ४९२, ४९९, ५००
घन्वा	II. ४१८		६०३
घन्वी	I. ६०३	घानुष्क घानुष्क	I. ६७२
घमः	II. २४३	घान्यमायः	II. २५०

धान्यम्	II. ५१८, ६२०	धुर्यः	I. ५०३
धान्यार्थी	I. ६११	धूः	II. ३७७, ६००
धापयते	II. १९२	धूपः	II. ६०९
धाम	II. ४९९	धूपायति	II. २२
धायः	II. २४५	धूमः	II. ४१५
धाय्या	II. २३५, २३६	धूमादमिमान्	I. १०६
धारयः	II. २४४	धूमायमानः	II. ११७
धारयः कुसुमोर्मीणाम्	I. १२६	धूमितः	I. ५६७
धारयति भक्ताय	I. ८६	धूम्या	I. ४३०, ४३१
धारयन्	II. ३४८	धूर्तः	II. ४५७, ६१३
धारयन् एतस्यै	I. ८४	धूलिः	II. ६००
धारा	II. ६०१	धूसरः	II. ४५५
धारालम्	I. ५८७	धूसरस्तनी	I. ४२
धारुः	II. ३६८	धृतघनुः	I. २७५, २९२, २९३
धारुः आमरम्	I. १३३	धृतहेतिः	I. २९२
धार्मिकः	I. ४९७	धृत्वा	II. ४९०
धार्यः	II. २१३	धृषुः	II. ३८८
धिक् पाणिम्, त्वाम्, लोकम्	I. ६५,	धृष्टः	II. ३२६
	६६	धृष्टम्	II. ३२६
धिग्देवदत्तं	I. ७२	धृष्णक्	II. ३७५
धित्सति	II. १०३	धृष्णुः	II. ३५४
धित्सते	II. १०३	धृष्यम्	II. ६२०
धिषणः	II. ४३६, ४३७	धेनुंभव्या	I. ३५४
धिषणा	II. ४३६	धेनुः	II. ४५०, ६०४
धिष्यम्	II. ४८९	धेनुष्या	I. ५०५
धीः	II. ३७८	धेन्वनडुहौ	I. ३२१
धीरः	II. ४२८	धेनुकम्	I. ४२८
धीवरः	II. ४४४	धैर्यकलिता	I. २९२
धीवा	II. ४९०	धैवत्यः	I. ४००
धुरीणः	I. ५०३	धैरेयः	I. ५०३

घौरियः	I. ५०३	नमङ्करणम्	II. २९३
घौरियी	I. १३	नमङ्करणी	I. १९, II. २९३
ध्वजः	I. २४६, II. ६१३	नममुषितप्रख्यम्	I. २९५
ध्वजम्	I. २४६	नटं, नटः	II. ६०५
ध्वनिः	II. ४९७, ६१३	नटः	II. ४८८
ध्वनितम्	II. ३२५	नडकीयम्	II. ४३९
ध्वाङ्क्षरावी	II. ३०४	नड्डलः	I. ४३८
ध्वान्तम्	II. ३२५	नड्डलम्	I. ४३८
	न	नड्वान्	I. ४३७
नेष्टा	II. ५७०	नतगात्री	I. ४४
नः	I. २४७	नदीमातृकता	I. २५७
न करोमि	II. २०३	नदीमातृकम्	I. २५६
नकुलः	I. २१६	नदीमातृकाः	I. २५५
नक्तञ्चरी	II. २६१	नदीष्णः	II. २५२, ३३४
नक्तन्तनम्	I. ४५९	नद्ग्री	II. ३८०
नक्तंदिवम्	I. ३२१, ३२२	नद्यवस्कन्दम्	II. ५९२
नक्रः	I. २१७	ननान्दा	II. ४३९, ५९७
नक्षत्रम्	I. २१७, II. ४६०	ननु करोमि भोः	II. २०२
नखंपचः	II. २७४	नन्दकः	II. २४८
नखंपचा	II. २७४, २७५	नन्दथुः	II. ५५४
नखः	II. ५१५, ६०३	नन्दनः	II. २३९
नखमिन्नः	I. १८४	नन्दनानि	II. २३९
नखम्	I. २१६	नन्दनायितम्	II. ११३
नखलक्ष्मा	I. ६	नन्दयन्तः	II. ४६४
नखल्लनम्	I. १८४	नन्दिः	II. ४९१
नगः	II. ५१९	नन्दोपकमम्	I. २४८
नगरघातः	II. २९१	नपात्	I. २१६
नगरम्	I. ५९३	नप्ता	II. ४३८
नगाः	I. २१७	नभः	II. ५०८, ५०९
नमङ्करणः	II. २९४	नभसः	II. ४६१

नभस्तः	I. ६१५	नलिनं, नलिनः	II. ६०८
नभस्सदः	II. २९७	नलिनम्	II. ४३२
नभ्राट्	I. २१६	नवतिः	II. ५९८
नमः रावणाय	I. ९२	नवनीतम्	II. ६२०
नमतः	II. ४६०	नवपाठकाः	I. २०१
न मर्षये भवान् हरिं निन्देत्		नवभवद्वीर्वाणाः	I. ६६१
निन्दिष्यति वा	II. २०७	नवीनम्	I. ४६१, ६५३
नमसः	II. ४६१	नवेदाः	I. २१६
नमस्कुर्मः नृसिंहाय	I. ९१	नशित्वा	II. ५७९
नमस्कृत्य स्वयंभुवे	I. ९१	नश्वरः	II. ३७०
नमस्यति	II. १२२	नष्टा	II. ५७९
नमस्यन्तम्	II. १२२	न संभावयामि भवान् हरिं निन्देत्	
नमस्यन्ति	II. १२२	निन्दिष्यति वा	II. २०७
नमुचिः	I. २१६	नस्यम्	I. ५१६
नमो नमः	I. ६७३	नस्या	I. ४६७
नमो हरये	I. ९२	नहुषः	II. ४८२
नम्रः	II. ३७२, ३७३	ना	II. ४४०
नयः	II. ५३१	नाकः	I. २१७
नयते	II. १५८, १५९	नाकार्षम्	II. २०३
नयनम्	I. ६१७	नाकुः	II. ३८७
नयनाम्बुकल्पम्	I. ६४१	नाकुलः	I. ३९२
नरकम्	II. ५१७	नागयूथमलिनानि	I. २०६
नरभुजाम्	II. ३०१	नागरेयकः	I. ४४०
नरशिखिलयी	I. १६	नागी	I. ३२
नर्तकः	II. २४७	नागेन्द्ररथाश्वमिश्रः	I. १८४
नर्तकाः	II. २४७	नागेन्द्ररथाश्वम् I. २९७, २९९, ३०१	
नर्तकी	I. २७, II. २४७	नामायी	I. २५
नर्तयते	II. १९२	नाटकीयम्	I. ४४५
नर्तयमानः	II. १९२	नाडायनः	I. ३९०
नर्तयमानवत्	II. ८७	नाडिः	II. ६००

नाडिन्धमः	I. २२७, II. २७१,	नाव्यस्	I. ५०५, ५०६
	२७२, २७३	नाव्याः	II. ४३५
नाडिन्धमान्	II. ४५	नाशः	II. ५२८
नाडिन्धयः	II. २७२	नाशयति	II. १८९
नाडीत्रणः	II. ६१३	नाशयेयम्	II. १९०, १९१
नाथते	II. १३३	नासत्याः	I. २१६
नाथन्ति इष्टदेवम्	I. ५५	नासिकंघमः	II. २७१
नाथस्व	II. १३५	नासिकंघयः	II. २७१
नाथस्व धृत्याः	I. १२०	नास्तिकः	I. ५००
नाथहरिः	II. २६८	निःश्रेयसकरी	I. १३
नाथहारः	II. २६८	निःश्रेयसम्	I. ३२१, ३२३
नादेयम्	I. ४४१	निःस्फुरति	II. ७४
नाना	I. ५६१	निकटं, निकटः	II. ६०५
नान्वम्	II. ५०१	निकषः	II. ५६९
नापितः	II. ४५७	निकषा I. ६६, II. ५०४, ५०५	
नाभिः	II. ४९५, ५९८, ५९९	निकषा लङ्कां	I. ६७
नाभ्यम्	I. ५१६	निकामभीषणम्	I. १५७
नाम	II. ६१९	निकायः	II. ५३६, ५३७
नामग्राहम्	II. ५९२	निकाय्यः	II. २३५
नामधेयम्	I. ६५४	निकाय्यम्	II. २३६
नामा	II. ४९९	निकारः	II. ५३३
नामादेशम्	II. ५९२	निकेचायः	II. ५३६
नायः	II. २४६, ५३१	निक्रणः	II. ५४६
नारकः	II. ५१७	निक्रणः	II. ५४६, ५४७
नारम्	II. ६११	निगदः	II. ५४६
नारायणतः	I. ६६०	निगमः	II. ५६९
नारी	I. ५०	निगलं, निगलः	II. ६१८
नालिः	II. ६००	निगादः	II. ५४६
नालिकेरान्तरपः	II. ३१७	निगाधम्	II. २२२, २३३
नाविकः	I. ४९०	निगारः	II. ५३२

निगारयति	II. १९०	निपुणा मारयितृषु	I. १५२
निगृह्णाः	II. ३	निपुणो मातारि	I. १५२
निग्रहः	II. ५३७	निपेतुषी	II. ३४०
निग्राहः	II. ५३७, ५३८	निप्रघ्नन् अमीषाम्	I. १२१
निघः	II. ५५३	निप्रहणनम्	I. १२०
निघसः	II. ५४४	निप्रहन्तुं अमरेशविद्विषाम्	I. १२१
निघातयिष्यन् यातुधानान्	I. १३२	निविडम्	I. ५६३
निघातिः	II. ४९४	निबिरीसम्	I. ५६३
निघृष्वः	II. ४१७	निमयः	II. ५७३
निघ्नन् द्विषतः	I. १२३	निमित्तम्	II. ३२९
निघ्नानं	II. ४८	निमित्तम्	II. ६२०
निघ्नानः	II. ३४७	निमूलकाषम्	II. ५८३
निघ्नानः शात्रवान्	I. १३३	निघ्नम्	II. ६०७
निघ्नानम्	II. ३४८	निम्बः	II. ४८६
निचयः	II. ५३६	नियच्छसि	II. ४८, ५७
नितम्बः	II. ६१४	नियमः	II. ५४६
नित्यः	I. ४४३	नियम्या	II. २२२
निदाघं, निदाघः	II. ६२२	नियामः	II. ५४६
निद्रा	II. ४२७	नियुक्तं	II. १७७
निद्रालुः	II. ३६६	निरङ्गुलम्	I. २३६
निद्रितः	I. ५६५	निरदिक्षत्	II. ३२
निधिः	II. ५५५, ६०२	निरवत्स्यत्	II. ३८, ३९
निनङ्क्षुः	II. ७१	निरस्यति	II. १५०
निनदः	II. ५४६	निरस्यते	II. १५०
निनादः	II. ५४६	निराकरिष्णुः	II. ३५०, ३५१, ३५२
निन्दकः	II. ३५९	निराकरिष्णुः वीर्यं	I. १३५
निपठः	II. ५४६	निरामयं कृष्णाय, कृष्णस्य वा	I. १४३
निपत्या	II. ५५८	निरासिरे	II. १५३
निपाठः	II. ५४६	निरासे	II. १५४
निपीतसुषाकम्	I. २८६	निरास्थत्	II. ६३

निरास्यत	II. १५४	निश्चायः	II. ५३०
निरास्येताम्	II. १५४	निश्चयसकरी	II. २६४
निरीक्षितचरी	I. १२, २५७, ६२९	निष्णाधम्वा	I. २७४
निरीय	II. ५८०	निषद्य	II. १३
निर्णयः	II. ५४३, ५७६	निषद्या	II. ५५८
निर्यातशेषा	I. २११	निषद्वरः	II. ४४३
निर्यासं, निर्यासः	II. ६१२	निषद्वरी	II. ४४३
निर्लङ्कः	I. २२५, २४४	निषन्ति	II. ६६
निर्वणम्	I. ३७६	निषसाद	II. ४८
निर्वत्स्यति	II. ३९	निषादः	I. ३७१, ३७४
निर्वाणम्	II. ३१८	निषिद्धम्	II. ११
निर्विन्ध्या	I. २२५	निषिषिघतुः	II. १७
निर्व्यूहः	II. ६१४	निषिषेघ	II. १७
निर्लिम्पाः	II. २४४	निषेदुषी	I. ३, II. ३४१
निलीयते मातुः कृष्णः	I. ९९	निषेव्यमाणेन	II. १५
निवचनेकृत्य	I. २२२	निष्कं, निष्कः	II. ६०५
निवचने कृत्वा	I. २२२	निष्कः	II. ४५२
निवध्वम्	II. २११	निष्कुलाकरोति	I. ६६६
निवापः	I. ३७१	निष्कौशाश्विः	I. २२३
निवित्	II. २९७	निष्टपति	II. ५७
निविशती	II. १३०	निष्टपन्ती	II. ५७
निविशते	II. १२९	निष्टयः	I. ४४४
निवेशयामासिथ	II. ६	निष्णः	II. ३३४
निशाकरः	II. २६५, २६६	निष्णातः	II. ३३४
निशाचरः	I. २२७, ३३५, II. २६१	निष्पत्रं करोति	I. ६६६
निशाटम्	II. ३३२	निष्पत्रा करोति	I. ६६६
निशिचरः	I. ३३५, II. २६१	निष्पानम्	II. ५७६
निशीथः	II. ४२४	निष्पावः	II. ५३२
निश्चप्रचम्	I. २१३	निष्फुरति	II. ७४
निश्चयः	II. ५४२	निष्यन्द	II. ४०

निष्यन्दि	II. ४०	नीरुक्	I. ३६८
निष्यन्दिना	II. ४०	नीरुङ्गः	II. ३९१
निष्यात्	II. ६६	नीरुम्	I. ४१३, ४१४
निसेसिच्यते	II. १०७	नीला	I. ३२
निसोष्यन्तं	II. ७२	नीलाङ्गः	II. ३९१
निस्तब्धः	II. ३१८	नीली	I. ३२, ३३
निस्त्रिंशः	I. २२५, २६४	नीलोत्पलम्	I. २०७
निस्त्रिंशानि	I. २६४	नीवरः	II. ४४४
निस्वनः	II. ५४५, ५४६	नीवापः	I. ३७१
निस्वानः	II. ५४६	नीवारः	I. ३७३
निहननम्	I. १२०	नीवाराः	II. ५३८
निहनिष्यसि रावणम्	I. १२३	नीवि	II. ४९६
निहन्तासि दशग्रीवम्	I. १२२	नीविः	II. ६००
निहन्ति नः	I. १२२	नीवी	II. ४९६
निहन्मः देवयजीन्	I. १२२	नीवृत्	I. ३६८
निहन्मि बलं	I. १२२	नु करोमि	II. २०३
निहवः	II. ५४९	नुत्तः	II. ३२०
निहितम्	II. ३३३	नुत्तम्	II. ३२१
निहुवानः सीतायै	I. ८३	नुन्नः	II. ३२०
निह्वयते	II. १५५	नु ब्रवीति	II. २०३
नीकाशः	I. ३७४, II. ५२८	नूतनम्	I. ४६१, ६५३
नीचैः	II. ५१४	नूलम्	I. ४६१, ४६२, ६५३
नीचैः कारम्	II. ५९२	नृजग्धः	I. २९१
नीचैः कृत्य	II. ५९२	नृणां नृषु वा	I. १५०
नीचैः कृत्वा	II. ५९२	नृत्ता	II. ३३८
नीथः	II. ४२२	नृपः	II. २५१
नीपः	II. ४४८	नृमांसादः	II. २९९
नीरजाक्षी	I. २८	नृवरामास	II. ११३
नीरजीकारिता	I. ६६२	नृसोमः	I. २०६
नीरम्	II. ४२६, ६११	नेता	II. ३४९

नेता अत्यन्तीनत्वम्	I. १३५	न्यवधि	II. १४९
नेत्रः	II. ६१७	न्यवधिषं	II. ६२
नेत्रकरूपम्	I. ६४१	न्यविक्षत	II. १२९, १३०
नेत्रम्	II. ३८०, ३८१, ६११	न्यविक्षथाः	II. १३०
नेत्रावतरत्वबोधिका	I. १९४	न्यविशत	II. १३०
नेदयति	I. ६३४, II. ८६	न्यवीविशत्	II. २४
नेदयत्	I. ६३४, II. ८६	न्यवृत्तत्	II. ३५, ३७
नेदिष्ठः	I. ६३४	न्यषदताम्	II. १३
नेदीयान्	I. ६३४	न्यषिञ्चत्	II. १२, १७
नेयः	II. ४४८	न्यषेधत्	II. १६
नेमः	II. ४१४	न्यषेधिष्यत्	II. १६
नेमिः	II. ३७५, ४७८	न्यषेधीत्	II. १६
नेष्टा	II. ४३८	न्यसीषहत्	II. ९५
नैर्ऋतमम्	II. २९२	न्यादः	II. ५४४
नैकटिकः	I. ५०२	न्यायः	II. ५३४, ५७१
नैकघा	I. २१६, ६२६	न्याय्यम्	I. ५०६, ५०८, II. ५३४
नैधेयः	I. ३९३	न्वकार्षम्	II. २०३
नैपुणम्	I. ५४८		प
नैयग्रोधम्	I. ४८५	पक्तिः	II. ५५७, ५६६
नैशम्	I. ४५४, ४५५	पक्त्म्	II. ५०२
नैशिकम्	I. ४५४, ४५५	पक्तिमम्	I. ४९४, II. ५५३
नैष्कशतिकः	I. ६०४	पक्कं	II. ३१९
नैष्कसहस्रिकः	I. ६०४	पक्कः	II. ३१९
नौः	II. ४३५, ६००	पक्वविग्बाधरोष्ठी	I. २०८
न्यङ्कुः	II. ३८७	पक्केष्टकचितम्	I. ३५३
न्यपसन्	II. ३६	पक्षतिः	I. ५६०
न्यमाङ्शुः	II. ७१	पक्षौ	II. ५१०
न्यमिमीलत्	II. ९०	पङ्कः	II. ६०३
न्ययः	II. ५३४	पङ्कजनाभः	I. ३२०
न्यर्णाः	II. ३२७	पङ्कभारिका	I. १९५

पङ्किलम्	I. ५९०	पञ्चघा	I. ६२५, ६२६
पङ्क्तिः	II. ६००	पञ्चनदम्	I. ३१९, I. १७५
पचः	II. २३९	पञ्चपात्रम्	I. २४८
पचतः	II. ४६०	पञ्चफली	II. ६१६
पचतिकल्पम्	I. ६४१	पञ्चमः	I. ५७३, ६२८
पचतिसमां	II. ६३१	पञ्चमीपाशा	I. २५९
पचति पचति	I. ६६९	पञ्चमीभार्यः	I. २५९
पचतिरूपम्	I. ६४०	पञ्चवटी	I. २१, २०५
पचनः	II. ६१५	पञ्चविंशतिः	I. २४३
पचन्तं चैत्रं पश्य	II. ३४४	पञ्चाङ्गुलम्	I. २६५
पचमानं चैत्रं पश्य	II. ३४४	पञ्चालः	II ४०८, ४११, ४३६
पचा	II. ५६६	पञ्चाशत्	II. ५९८
पचिः	II. ४९१	पञ्जरम्	II. ६११
पचेलिमं	II. २१६, ४७७	पटः	II. ६०५
पचेलिमः	II. ४७७	पटपटाकरोति	I. ६६५
पचेलिमाः	II. २१५	पटपटाकृत्य	I. २१८
पच्यते	II. १९६	पटपटायति	II. ११५
पञ्चकं	I. ५२३	पटपटायते	II. ११५
पञ्चकः	I. ५२४	पटहं, पटहः	II. ६२२
पञ्चकपालः	I. ३८८	पटिति करोति	I. ६६६
पञ्चकर्णः	I. ३६७	पटीयसी	I. २
पञ्चकृत्वोऽहः	I. १२३	पटीयांसः	I. ६३२
पञ्चखट्वम्	I. २४७	पटीरः	II. ४७६
पञ्चखट्वी	I. २४७	पटुः	I. ३५, II. ३८७
पञ्जगवम्	I. २४७	पटु, पटुः, पट्टी	II. ६२१
पञ्चजनीनम्	I. ५१७	पटुकल्पः	I. ६४२
पञ्चतक्षम्	I. २४८	पटुचरी	I. २५६
पञ्चतक्षी	I. २४८	पटुजातीयः	I. ६४३
पञ्चतयम्	I. ५७१	पटुजातीया	I. २५६
पञ्चद्वर्गः	I. ५२४	पटुतरा	I. २५८

पटुतराः	I. ६३२	पतत्तिभ्यः प्रातस्तरां	I. १५१
पटुपटुः	I. ६७२	पतयालु	II. ३६७
पटुपट्टी	I. ६७२	पतयालुः	II. ३६६
पटुप्रकारः	I. ६४३	पतसः	II. ४६१
पटुरहं ब्रवीमि	I. २४६	पताका	II. ४७३
पटुरुपः	I. ६४०	पताकी	I. ६०२
पटुर्मोक्तुम्	II. ५२६	पतिंवरा	II. २८४
पटुलक्ष्मीः	I. २८३	पतिः	II. ४८०
पटू स्यात्	I. ६६१	पतिः स्त्री	I. २४
पटोलः	II. ३९९	पतिन्नः	I. २३०, II. २९१
पट्टं, पट्टः	II. ६२२	पतिघ्नम्	II. ४९
पट्टितमा	I. २५६	पतिघ्नी	II. २९१
पट्टितरा	I. २५६	पतिवली	I. २२, २३
पट्टी	I. ३४	पतीयन्ती	II. २१, १०९
पठिता	II. ३५९	पत्काषी	I. ३४६, II. ३०२
पणसः	II. ४६१	पत्तनम्	II. ४६८, ६१९
पण्डः	II. ४०७	पतिः	II. ५०६
पण्डा	II. ४०७	पत्नी	I. २३
पण्डितंमन्यः	II. ३०६	पत्ये शेते	I. ८१
पण्डितमानी	II. २०६	पत्नम्	II. ३८०, ६११, ६१९
पण्डितायमानः	II. ११४	पथकः	I. ५७६
पण्यः	II. २२२	पथिकः	I. ५२७, ५७६
पण्यम्	II. ६२०	पथिप्रज्ञः	II. २५५
पण्या	II. २२२	पथिलः	II. ३९७
पण्यैः	II. २२३	पथ्यम्	I. ५०६, ५०७
पतङ्गः	II. ४०९	पथ्यं कृष्णाय, कृष्णस्य वा	I. १४५
पतति धावतोऽध्वात्	I. ९६	पदं	II. ६०२
पतत्रम्	II. ४६०	पदगः	I. ३४५
पतत्रिः	II. ४८२	पदष्ठीवम्	I. ३२१
पतत्रि	II. ४६०	पदसङ्घाटः	II. २८९

पदसङ्घातः	II. २८९	पन्नगः	II. २८५, २८७, ४४६
पदाजिः	I. ३४५, II. ४९५	पन्निष्कः	I. ३४७
पदातिः	I. ३४५, II. ४९५	पन्मिश्रः	I. ३४७
पत्रिकः	I. ३४६	पपीः	II. ४७०
पदेकृत्वा	I. २२२	पपुः	II. ३८८
पदेकृत्य	I. २२२	पयः	II. ५०६, ५०७
पदे पदे	I. ६७०	पयःपानम्	II. ५६७, ५६८
पदोपहतः	I. ३४५	पयस्यम्	I. ४८५
पद्मः	I. ३४५, ३४६, ३४७,	पयोधरः	I. १८८
”	II. ३१३	पयोधरीभूताः	I. ६६०
पद्माः	II. २८९	परंतपः	II. २७०, २७८, २७९,
पद्मोषः	I. ३४७		२८५
पद्मतिः	I. ३४६	परं मत्तः	I. १०३
पद्मिमम्	I. ३४६	परकीयम्	I. ४४८
पद्मं	II. ४१४	परतः	I. ६२३
पद्मं, पद्मः	II. ६१९	परमराजः	I. २३७
पद्मगन्धिः	I. २७८	परमर्षिः	I. २०९
पद्मनाभः	I. ३१९	परमेष्ठी	II. २५४, ४७३
पद्मासनकौशलः	I. १९१	परम्परीणः, परम्परीणा	I. ५५५
पद्मिनी	I. ६११	परशव्यम्	I. ४८६
पद्मः	I. ५०५	परशुः	II. ३९०
पद्माः	I. ३४६, ५०४	परश्वताः	I. २९५, २९६, ३८३
पद्मः	II. ४२६	परस्तात्	I. ६२३
षट्पद्मः	II. ४१७	परस्त्रीवाहिणम्	I. ३७९
पद्मा	II. ४९०	परस्मैपदम्	I. ३३२
पनसम्	II. ६११	परस्मैभाषा	I. ३३२
पनसः	II. ४६१, ४६२	पराकुर्वन्	II. १८६
पन्थकः	I. ४६३, ५२७	पराकंस्त	II. १६१
पन्थाः	II. ४७३, ६१४	पराक्रमते	II. १६१
पन्नः	II. ४४५	पराक्रमन्ते	II. १६२

पराक्रान्तम्	II. ३३९	परितः वेदिम्, अरिष्टशय्याम्	I. ६६,
पराङ्मुखा	I. ४२		६७
पराजयते	II. १३१	परिदाही	II. ३५६
पराजयते अध्ययनात्, शत्रून्	I. ९८	परिदेवकः	II. ३५९
पराजयमानः	II. १३१	परिदेविनी	II. ३५७
पराजयमाना प्रीतेः, खम्	I. ९८	परिदेवी	II. ३५६
पराजिम्बे	II. ३२	परिनहनम्	I. ३६८
परारि	I. ६२०	परिनाभि	I. १५८
परारिलम्	I. ४५८	परिपरि	I. ६७१
परि	I. ७१	परिपरि वज्रेभ्यो वृष्टः	I. ६७१
परिक्रीडते	II. १३३, १३४	परिपर्युदधेः	I. १०५, ६७१
परिक्रीडस्व	II. १३४	परिपाकः	I. ३७१, ३७३
परिक्रीणानः	II. १३०	परिपुच्छयते	II. १२३
परिक्रीणीते	II. १३०	परिपुच्छयमानः	II. १२४
परिक्रीतः शतेन शताय वा	I. ८९	परिवृहितः	II. ३२६
परिक्रीतः संभोगाय	I. ८९	परिवृद्धः	II. ३२६, ३२७
परिक्षेपी	II. ३५६, ३५७	परिवृहितः	II. ३२६
परिखा	II. ३१३	परिभवः	II. ५४०, ५४१
परिग्राहः	II. ५३८	परिभवि	II. ३६६
परिघः	II. ५५२	परिभवी	II. ३६५
परिचर्या	II. ५५९	परिभावः	II. ५४०, ५४१
परिचाय्यः	II. २३६	परिभावीनि	II. २३९
परिच्छदः	II. ५६९	परिभावुकः मरीचीन्	I. १३६
परिज्मा	II. ४२०	परिमर्षति	II. १८७
परिणतदिक्रिकः	I. २८४	परिमृष्यति	II. १८७
परिणतिं	II. १८	परिमृष्यन्	II. १८७
परिणयः	II. ५३४	परिमोहयते	II. १९२
परिणायः	II. ५३४	परिमोहयमाणः	II. १९२, १९३
परिणायकस्य	II. १९	परिमोहयमाणा	II. २१६
परितः	I. ६१६	परिमोहिणम्	II. २१६

परिमोही	II. ३५६, ३५७	परि स्त्रीम्	I. ७१
परिरुच्यप्रेयसी	I. २८८	परिस्पन्दितुम्	II. ५२५
परिराटी	II. ३५६	परि हरेः	I. १०४
परि वङ्गेभ्यः	I. ६७१	परीतत्	I. ३६८
परिवादः	I. ३७४	परीपाकः	I. ३७१, ३७३
परिवादी	II. ३५६	परीप्सुः	II. १०२
परिवारः	I. ३७२	परीरम्	II. ४७६
परिविष्णु	I. १६८	परीवारः	I. ३७२
परि वृक्षं, विष्णुं, हरिं	I. ७०	परीष्टिः	II. ५६३
परित्राट्	II. ४३४	परीहारः	II. ५२८
परिषत्	II. ६००	परुः	II. ४४२
परिषद्वलः	I. ५९६, ५९७	परुत्	I. ६२०
परिषिञ्चति	II. १२	परुलम्	I. ४५८
परिष्कण्णः	II. ५६, ३१७	परुषम्	II. ४८२
परिष्कन्दः	II. ३१७	परेचवि	I. ६२०
परिष्कन्दति	II. ५६	परेद्युः	I. ६२१
परिष्कन्दन्	II. ५६	परेषां उपकुरुते	I. ११०
परिष्कन्दन्तं	II. ५६	परोवरीणः	I. ५५५
परिष्करोति	II. ७७	पर्जन्यः	II. ४५९
परिष्कृतम्	II. १६	पर्णम्	II. ४४५, ६०६
परिष्ठलम्	II. ३३५	पर्णः	II. ४४५
परिसर्या	II. ५५९	पर्णसिः	II. ४८९
परिसारिणी	II. ३५६	पर्पम्	II. ४४८
परिसारी	II. ३५६	पर्पिकः	I. ४९१
परिसेधतः	II. १७	पर्फरीकम्	II. ४७४
परिसेसिचां	II. १३, १०७	पर्यध्ययनः	I. २२३
परिसोढा	II. ४४	पर्यनूपुजत्	II. २४
परिस्कन्दः	II. ३१७	पर्ययः	II. ५३५
परिस्कन्दति	II. ५६	पर्यरमत्	II. १८७
परिस्कन्तः	II. ५६, ३१७	पर्यषहत	II. ४४

पर्यष्कार्षीत्	II. ७७	पश्यवर्चसम्	I. ३२५
पर्यष्वजत	II. १६	पल्वः	II. ६१४
पर्यष्वजत्	II. ५६	पल्वितः	I. ५६४
पर्यसहत	II. ४४	पस्वलम्	II. ४८९
पर्यसहिष्ट	II. १५	पस्वलः	II. ६१४
पर्यसीषिवत्	II. ९५	पवः	II. ५३२, ५४१
पर्यस्कारि	II. १६, ४४, ७७	पवनमूः	II. ३०१
पर्यस्कार्षीत्	II. ७७	पवमानः	II. ३४७
पर्याप्तं भुङ्क्ते	II. ५२६	पवमानः सोमं	I. १३१
पर्याप्तो भोक्तुम्	II. ५२६	पवमानसखः	I. २३८
पर्यायः	II. ५३५	पविः	II. ४९६
पर्युदधि	I. ६७१	पवितम्	II. ३२४
पर्येषणा	II. ५६३	पवितः	II. ३२४
पर्व	II. ४९०	पवित्तम्	II. ३८२
पर्वतः I. ६०५, ६०७, II. ४६०		पवित्रं, पवितः	II. ६१९
पर्वतादवरोहति	I. ६१५, ६६०	पशुः	II. ३८९
पर्वतीयः	I. ४४९, ४५०	पशुना रुद्रं यजते	I. ८२
पर्वतीयानि	I. ४५०	पश्चात्	I. ६२३
पशुः	II. ३९०, ५१५	पश्चार्धः	I. २०७
पर्षद्वलम्	I. ५९६	पश्चिमम्	I. ४५८
पललं. पललः	II. ६१८	पश्चिमरात्रिः	I. १९७, २३७
षललम्	II. ४०५	पश्चिमा	I. ४६०
पलायांचक्रिरे	II. २८	पश्चिमेन	I. ६२४
पलायांचक्रे	II. २८	पश्चिमेन सुवेलं	I. ११३
पलालं, पलालः	II. ६१८	पश्यः	II. २४३
पलालम्	II. ४०८, ४०९	पश्यतां	II. १८६
पलितम् II. ४५८, ५१६, ५१७, ६२०		पश्यतोहरः I. १४९, ३३९, ३४०	II. २५७
पलितङ्करणी	I. १९, II. २९४	पश्यन्ति	II. ४७
पलितम्भावुकः	II. २९५	पांसुः	II. ३८९

पांसुरः	I. ५९३	पाणिपादवती	I. ६०९
पाकः	II. ४५१, ५१८, ५२८,	पाणौकृत्य	I. २२२, २२३
पाकिमम्	I. ४९४	पाण्डिम	I. ५४०
पाक्षायणः	I. ४३६	पाण्डुकम्बली	I. ४१५
पाक्षिकः	I. ४९७	पाण्डुभूमः	I. ३१९
पाचकतमः	I. ६३३	पाण्डुरः	I. ५९३
पाचकतरः	I. ६३३	पाण्डुरम्	I. ५९४
पाचिः	II. ५६६	पाण्डयः	I. ४०८, ४०९
पाचिका	II. ५६६	पाण्ड्युपर्कम्	II. ५८९
पाजः	II. ५०८	पातालम्	II. ४०७
पाञ्चजन्यः	I. ४६८	पातिः	II. ५१३
पाञ्चालः	II. ४०९	पातुकः	II. ३६२
पाटयामास मध्यात्	I. १००	पातुका	II. ३६२
पाटलिः	II. ६२१	पातुकामः	I. ३८३
पाटलिपुत्रेभ्य आढ्यतराः	I. १५१	पातुकामा	I. ३८३
पाणः	II. ५४७	पातुमलभत	II. ५२५
पाणिघमः	II. २७६	पात्रं, पात्रः	II. ६१९
पाणिः	II. ४९५, ६१४	पात्रम्	II. ५०४, ६११
पाणिग्रहणं भवत्याः	I. १२८	पात्रसात्	I. ६६३
पाणिग्राहम्	II. ५८६, ५९१	पात्रेसमितः	I. २००
पाणिग्राहवत्	I. ५३५	पात्रेसमिताः	I. २००
पाणिघः	I. २३०, II. २९२	पाथः	II. ५०८
पाणिघाः	II. २९३	पाथेयम्	I. ५११
पाणिघातः	II. २९२	पादः	II. ५२७
पाणिनः	I. ४३४	पादघातम्	II. ५८५
पाणिनिः	I. ४३४	पादघोषः	I. ३४७
पाणिनीयम्	I. ४३४, ४७८, ४७९	पादपः	II. २५२
पाणिन्धमः	II. २७६	पादपम्	I. ४७९
पाणिन्युपज्ञम्	I. २४८	पादमिश्रः	I. ३४७
पाणिपादम्	I. २९९, II. ६१६	पादातः	I. ४२२

पाटुकः	II. ३६२	पारयः	II. २४४
पादेन खञ्जः	I. ७८	पारलौकिकम्	I. ४६९
पाद्यम्	I. ३४६, ५०४, ६५२, ६५३	पारयनः	I. ४८६
पानशौण्डः	I. १२९	पारश्रुतिकः	I. ५००, II. ३९०
पान्थः	I. ५२७, ५७६	पारश्रुतिकघानुष्कशाक्तीकप्रासिकम्-	I. ३०१
पान्थाः	I. ५२७	पारश्रुतः	I. ३८२
पान्थायनः	I. ४३६	पारश्रुतैः	I. ३९५, ४७१
पापः	II. ४४८	पारानाशीः	I. ४४०, ५५५
पापकृत्	I. २३३, II. ३०९	पाराश्रुणिः	I. ४७१
पापदृश्वा	I. २३३, II. ३११	पारिखेति	I. ५२०
पापनापितः	I. ३०६	पारिपाश्चिकः	I. ४९६
पापम्	II. ४४८, ६०९	पारिपुष्टिकः	I. ४९६
पापाज्जुगुप्सते	I. ६१५	पारिपः	I. ५१५
पापानु	I. १८२	पारिपबः	I. ४९८, ५१८
पाप्मा	II. ४९९	पारीषः	I. ४४०, ५५१
पापनः	I. ५८९	पारीषम्	I. ५५५
पाप्पम्	I. ४३५	पारेगङ्गात्	I. १७४
पाथेपायम्	II. ५८१	पारेजलम्	I. १७४
पायय	II. १९३	पारेसिन्धु	I. १७४
पाययति	II. १९२	पार्थिवः	I. ५२२
पाययते	II. १९२, १९३	पार्थिवा	I. ३८४
पाययते सिन्धुः	I. ५९	पार्थिवी	I. ३८४
पायय मां	I. ५९	पार्थितानि	I. ४५०
पायुः	II. ३८३	पार्थितायनः	I. ३९१
पाध्यम्	II. २३५	पार्थितिः	I. ३९१
पारगः	II. २८६	पार्थिती	I. ४७, ३८८
पारदारिकः	I. ४८८	पार्थिकः	I. ४५४
पारदृश्वरी	I. ५, II. ३११	पार्थ	II. ५१५, ६२२
पारदृश्वा	I. ५, II. ३११	पार्थः	II. ६२२

पाश्र्वतः	I. ६६०	पितापुत्रकम्	II. ६१५
पाश्र्वशयः	II. २६०	पितापुत्रौ	I. ३०६
पाश्र्वोपपीडम्	II. ५८९	पितामहः	I. ४२०, ४२१
पाप्मिः	II. ४८०	पितामही	I. ४२०
पार्णिजलम्	II. २५०	पितुःपुत्र.	I. ३४०
पालः	II. २३९	पितुःध्वसा	I. ३४१
पालकः सतः	I. १४०	पितुःश्वसा	I. ३४१, ३४२
पालाशम्	I. ४८२	पितुरन्तेवासी	I. ३४०
पावनः	II. २१८	पितृदेवत्यम्	I. ६५२
पाव्यम्	II. २२४	पितृभोगीणः	I. ५१७
पाशकल्पा	I. ६४१	पितृव्यः	I. ४२०
पाशी	I. ३५	पितृव्यघाती	II. ३०८
पाशीकरपा	I. २५७, ३४३, ६४२	पितृव्यम्	I. ४२०
पाशुपतम्	I. ४१७	पितृपत्रसा	I. ३४२
पाश्चात्यः	I. ४४२	पितृशयः	I. १८३
पाश्या	I. ४३०	पित्तम्रम्	II. २९१
पापण्डः	II. ६१३	पित्तम्	II. ६२०
पापाणः	II. ६०६	पिच्यः	I. ४१८
पास्यावः	II. २००	पिच्यम्	I. ४१८, ४७४
पिच्छम्	II. ३२०	पित्सति	II. १०२, १०३
पिच्छवान्	I. ५८९	पित्सते	II. १०३
पिच्छिलः	I. ५८९	पिनाकं, पिनाकः	II. ६०५
पिच्छिला	I. ५९०	पिनाकः	II. ४७३
पिञ्जूरम्	II. ४८४	पिपतिषति	II. १०२
पिटकं, पिटकः	II. ६०५	पिपासावधकांक्षी	II. ३०३
पिण्डकं, पिण्डकः	II. ६०५	पिपाशू	II. ३७३
पिण्डाशमः	I. ३४०	पिपृच्छिषति	II. १०१
पिण्डेशूरः	I. २००	पिपृच्छिपूर्णाम्	II. १०१
पितरौ	I. ३१३, ३१४, II. ४३८	पिबः	II. २४३
पिता	II. ४३८	पिबत	II. ४५५, २११

पिबति	II. ४५	पुच्छं, पुच्छः	II. ६२२
पिबन्ती	II. १८६	पुञ्जः	II. ६१३
पिशङ्गमौञ्जी	I. २११	पुण्डरीकः	II. ४७४
पिशङ्गी	I. २६	पुण्डरीकम्	II. ४७४
पिशाचकी	I. ६०९	पुण्यकृत्	I. २३३, II. ३०९
पिशाचसभम्	I. २५१	पुण्यम्	II. ५१४
पिशितम्	II. ४५९	पुण्यरात्रः	I. २३६
पिशुनः	II. ४५३	पुण्याहघोषायितम्	II. ११२
पिशुना	II. ४५३	पुण्याहम्	I. २४०, २४४, २४८,
पिष्टपम्	II. ४६७	,,	II. ६१६
पीठम्	II. ६२०	पुत्र	II. ६००
पीडितावरा	I. ४५	पुत्रः	II. ५०२, ६१९
पीतः	I. ६०८	पुत्रकः	I. ६४४
पीतकम्	I. ४१३	पुत्रकाम्यति	II. १११
पीतचरम्	I. ६२९	पुत्रकाम्या	II. १११, ५५९, ५६०
पीतिम	I. ५४०	पुत्रपौत्रीणः	I. ५५५
पीतोदकः	I. २९०	पुत्रपौत्रीणता	I. ५५५
पीथः	II. ४२४	पुत्रवलः	I. ५९६
पीनं मुखम्	II. ३३१	पुत्राः	I. ३१२
पीनः स्वेदः	II. ३३१	पुत्री	I. ५०
पीनौ	II. ३३१	पुत्रीयः	I. ५२१
पीयुः	II. ३९१	पुत्रीयता	II. १०९
पीयूषम्	II. ४८२, ६११	पुत्रीयति	II. ११२
पीलुकुणः	I. ५५९	पुत्रीया	I. ५२१, ५२२
पीवरः	II. ४४४	पुत्रेण तुल्यः स्थूलः	I. ५३४
पीवा	II. ४९०	पुत्रौ	I. ३१२
पुंसानुजः	I. ३३१	पुत्र्यः	I. ५२१
पुःसरा	I. १०	पुनस्तराम्	I. ६३१
पुङ्खः	II. ६१४	पुनीहि पुनीहि	I. ६७३
पुङ्खः ०	I. २०४, २०५	पुनीहि पुनीहि इति पुनम्	II. २१३

पुपूषता	II. १०१	पुरुषोत्तमः	I. १९०
पुप्रोथ भस्मै	I. ९२	पुरूरवाः	II. ५११
पुमनुजा	II. ३१३	पुरो ग्रामस्थ	I. ११२
पुमान्	II. ५०५	पुरोडाशः	II. ६१३
पुरः	I. ६२२	पुरोडाशीयाः	I. ५१५
पुरगावणम्	I. ३६९	पुरोडाश्याम्	I. ५१५
पुरन्दरः	II. २७९, २८०	पुरोडाश्याः	I. ५१५
पुरस्कृत्य	I. २२०	पुरोधाः	II. ५११
पुरस्तात्	I. ६२२	पुरोहितामात्यौ	I. २९७
पुरस्तात् ग्रामस्थ	I. ११२	पुलकं, पुलकः	II. ६०५
पुरस्सरः	II. २६२	पुलिनं, पुलिनः	II. ६०८
पुरस्सरा	II. २६२	पुलिनम्	II. ४३३
पुरा गच्छामि	II. २०४	पुलिनदः	II. ४८४
पुरा चलति	II. २०४	पुष्करम्	II. ४७२, ६११
पुराणः	I. ३६६	पुष्करवान्	I. ६११
पुराणमीमांसकाः	I. २०१	पुष्करिणी	I. ६११
पुरातनः	I. ४६१	पुष्कलम्	II. ४७२
पुरा त्यजसि	II. २०३	पुष्णाति	II. ५७६
पुरा दूषयति	II. २०४	पुष्पचणः	I. ५६०
पुरा भुंक्ते	II. २०३	पुष्पधनुः	I. २७५
पुरा विबोधयसे	II. २०३	पुष्पधन्वा	I. २७५
पुरा संशृणुमहे	II. २०३	पुष्पनिकरः	II. ५३३
पुरिः	II. ४९७	पुष्पन्धयः	II. २७२
पुरीषम्	II. ४७५, ६११	पुष्पप्रचयः	II. ५३५
पुरुः	II. ३८८	पुष्पप्रचायः	II. ५३५
पुरुषः	II. ४८२, ६०३	पुष्पफलम्	I. ३०१, ३०२
पुरुषद्वयसम्	I. ५६०	पुष्पम्	II. ६०९
पुरुषवाहम्	II. ५८७	पुष्पाहरः	II. २५८
पुरुषव्याघ्रः	I. २०६	पुष्पितः	I. ५६४
पुरुषायुषम्	I. ३२१, ३२३	पुष्यः	II. २३०

पुष्यनेत्राः	I. २६५	पूर्ववैयाकरणः	I. २०७
पुस्तकं	II. ६०५, ६२२	पूर्वसरः	II. २६३
पुस्तकः	II. ६०५, ६२२	पूर्वसरी	I. २५९, II. २६३
पूः	II. ३७७, ६००	पूर्वसारः	II. २६३
पूगः	II. ४११, ६१४	पूर्वाः प्रोष्ठपदाः	I. २४७
पूगकृताः	I. २०७, ६६१	पूर्वाः फल्गुन्यः	I. २४७
पूजा	II. ५६२	पूर्वापरम्	I. ३०४
पूजार्हा	II. २५८	पूर्वापरे	I. ३०४
पूजितं	II. ३३८	पूर्वाह्नः	I. १९६, २३८, २४४
पूजितः	II. ३३७	पूर्वाह्नकः	I. ४६३
पूतं	II. ३१५	पूर्वाह्नकाले	I. ३३६
पूतः	II. ३२४	पूर्वाह्नतने	I. ३३६
पूतकृतायी	I. २४	पूर्वाह्नतमे	I. ३३६
पूतिगन्धिः	I. २७७	पूर्वाह्नतरे	I. ३३६
पूत्वा	II. ३२४	पूर्वाह्निकाले	I. ३३६
पूनः	II. ३१५	पूर्वाह्नितनम्	I. ४६२
पूरयाञ्चक्रुः	II. ६	पूर्वाह्नितने	I. ३३६
पूरयिता	II. २३८	पूर्वाह्नितमे	I. ३३६
पूरयिता नमः	I. १३५	पूर्वाह्नितरे	I. ३३६
पूरितं	II. ३२८	पूर्वेण	I. ६२४
पूरितः	II. ३२८	पूर्वेण आभं	I. ६२३
पूरुषः	II. ४८२, ५९५	पूर्वेण लङ्काम्	I. ११३
पूर्णः	II. ३२८	पूर्वेद्युः	I. ६२०
पूर्णककुत्	I. २८१	पूर्वं प्रोष्ठपदे	I. २४७
पूर्णकाकुत्	I. २८१	पूर्वं फल्गुन्यौ	I. २४७
पूर्णकाकुदः	I. २८१	पूर्वो आमात्	I. १०१
पूर्ती कर्मसु	I. १४७	पूषा	II. ४१९, ४२०
पूर्वं पक्षच्छेदात्	I. १०३	पूषाचन्द्रौ	I. ३०७
पूर्वकायः	I. १९६	पृतनाषाट्	II. ५९४
पूर्वरात्रः	I. २३६, २४४	पृथक्	II. ४१३

पृथक् नभस्वतः, प्रकृतेः	I. १०६, १०७	पोवरोधाः	I. २१
पृथक् रामेण रामात् रामं वा	I. १०६	पोषयित्नुः	II. ४४९
पृथवी	II. ४१७	पौंसः	I. ३८७
पृथिवी	I. २७, II. ४१७	पौंस्त्री	I. १९, ३८८
पृथुः	II. ३८९	पौतिमाष्या	I. ५१
पृथुकः	II. ५१८	पौत्रः	I. ३९१
पृथ्वी	I. ३५, II. ४१७	पौनःपुन्यम्	I. ५४१
पृथ्विः	II. ४८०	पौरवः	I. ४०८, ४०९
पृपतः	II. ४६०	पौरस्त्यः	I. ४४२
पृषत्	II. ४३७, ६२०	पौरस्त्रियः	I. २११
पृषोदरम्	I. ३६५	पौराणिकः	I. ४३३
पृष्ठम्	II. ४२५, ६०७	पौरुषम्	I. ५४७, ५६९
पृष्ठतः	I. ६६०	पौरुषेयम्	I. ४२१
पृष्ठशयः	II. २६०	पौरुषेयः	I. ५१९
पृष्ठचम्	I. ४२६	पौरोहित्यम्	I. ५४५
पेक्ष्यामि	II. २०५	पौर्णिमासी	I. ४२०
पेचक्रः	II. ५१७	पौलोमी	I. ४०३
पेरुः	II. ४८८	पौष	I. ४१४
पेपणम्	I. १२०	पौषः	I. ४१७
पेपिः	II. ४९२	पौषी	I. ३१, ४१४
पेष्टं भुवनद्विषाम्	I. १२२	पौष्कलम्	I. ४३५
पेस्वरः	II. ३७६	प्यानः	II. ३३१
पैतामहकः	I. ४७३	प्रकटम्	I. ५६१
पैतृकम्	I. ४७३, ४७४	प्रकटार्थता	I. २५७
पैतृत्वसेयः	I. ३९८	प्रकण्वः	I. ३८१
पैतृत्वस्त्रीयः	I. ३९८	प्रकरूप्यति	II. ४१
पैप्पलम्	I. ४८१	प्रकाशः	I. ३७४
पोतः	II. ४५७	प्रकुरुते	II. १५७
पोता	II. ४३८	प्रकृत्य	II. ५८०
पोत्रम्	II. ३८१	प्रक्रमते	II. १६३

प्रक्रममाणः	II. १६३	प्रणं	I. ४६१, ६५४
प्रक्रान्ते रामस्य	I. १३१	प्रणदितम्	II. १९
प्रक्रान्तम्	I. १९३, II. ३३६	प्रणमय्य ताम्	I. ६०
प्रक्कणः	II. ५४६	प्रणम्रां	II. १९
प्रक्काणः	II. ५४६	प्रणयः	II. ५३१
प्रगमनम्	II. २१७	प्रणश्यन्	II. १९
प्रगृह्यम्	II. २३१	प्रणसः	I. २६८
प्रगेतनम्	I. ४५८	प्रणाद्यः	II. २३५
प्रगोपयां चकार	II. २४	प्रणिगदति	II. १८
प्रग्रहः	II. ५४०	प्रणिगदन्तः	II. १८
प्रग्राहः	II. ५३८, ५४०	प्रणिन्नन्तं	II. १८
प्रग्राहवान्	I. ५८२	प्रणिचिकाय	II. ७२
प्रग्लः	II. २४२	प्रणिजगद्दुः	II. १८
प्रघणः	II. ५५१	प्रणिजानीहि	II. ५
प्रघसः	II. ५४३	प्रणिनदन्	II. १८
प्रघाणः	II. ५५१	प्रणिपातः	II. १८
प्रचक्रमिरे	II. १६३	प्रणिभवति	II. ५
प्रचक्रमे	II. १६४	प्रणियातुं	II. १८
प्रचयः	II. ५३५	प्रणिशम्य	II. १८
प्रचुकुधुः तं	I. ८८	प्रणिशाम्य	II. ७१
प्रच्छर्दिका	II. ५६४	प्रणिशाम्यति	II. ७१
प्रजनिष्णुः	II. ३५०	प्रणिहननम्	I. १२०
प्रजवी	II. ३६४, ३६५	प्रणिहनिष्यति	II. १९
प्रजा	I. २३४	प्रणिहनिष्यति	I. १२१
प्रजाः	II. ३१३	प्रणिहन्मि	II. १८
प्रजागरां चकार	II. ३३	प्रणिहन्मि ते	I. १२१
प्रजानाति	II. १८४	प्रणिहितः	II. १८
प्रजायन्ते ब्रह्मणः प्रजाः	I. १००	प्रणीः	II. २९८
प्रज्ञः	II. २४२, २५५	प्रणुन्नम्	II. १९
प्रज्ञुः	I. २७३	प्रण्यगादीत्	II. १८

प्रत्नम्	I. ४६१, ६५४	प्रतियुवम्	I. १७२, १७७, १७८
प्रतस्थे	II. १३९	प्रतियोषम्	I. १६४, १६५
प्रतस्थाते	II. १३९	प्रतिलोमं	I. ३१९
प्रति अमित्रम्, अद्रिम्, श्रियम्	I. ७०,	प्रतिवनम्	I. १६३
	७१	प्रतिविपाशम्	I. १७६
प्रतिकशः	I. ३८१	प्रति वृक्षम्, विष्णुं	I. ७०
प्रतिकारः	I. ३७२	प्रतिव्रजन् मन्दिराय	I. ९५
प्रतिकृतिरचनाभ्यः समधिकतर-		प्रतिशुश्राव	II. १७६
रूपाः	I. १५२	प्रतिशुश्राव तस्मै, तेभ्यः	I. ८९
प्रतिगृणाति होत्रे	I. ८९	प्रतिशुश्रूषति	II. १७६
प्रतिगृह्यम्	II. २३१	प्रतिशुश्रूषते	II. १७६
प्रतिग्राह्यम्	II. २३१	प्रतिशृणोति विप्राय गां	I. ८८
प्रतिचस्क्रे	II. ७५	प्रतिशृण्वन्ति शृण्वद्भ्यः	I. ८८
प्रतिजज्ञे	II. १६५	प्रतिश्यायः	II. २४५
प्रतिजानीते	II. १६५	प्रतिश्रुतम् अस्मै	I. ८९
प्रतिदिवा	II. ४१८	प्रतिष्कशः	I. ३८१
प्रतिदिशम्	I. १६३, १७६	प्रतिष्टंभेन	II. १४
प्रतिदीव्यति शतस्य, शतं वा	I. १२३	प्रतिष्ठते	II. १३७
प्रति नारायणतः	I. १०५	प्रतिष्णातम्	II. ३३४
प्रतिनिश्चसितम्	I. १६६	प्रतिसामम्	I. ३१९
प्रतिपत्	II. ६००	प्रतिस्किरति	II. ७४
प्रतिपथम्	I. १७७	प्रतिस्किरन्ती	II. ७५
प्रतिपदम्	I. १६२	प्रतिस्तब्धः	II. ३१८
प्रतिपादम्	I. १५८	प्रतिस्नातम्	II. ३३४
प्रतिपादुकः प्रकृतिम्	I. १३६	प्रतिहृष्टपथम्	I. १६४, १६६
प्रतिभटत्वम्	I. ५३७	प्रतिहारः	I. ३७२
प्रतिभाति	I. ६६	प्रतिहाररक्षी	II. २४९
प्रतिभूः	II. ३७९	प्रतीकारः	I. ३७२
प्रतिमासम्	I. १६३	प्रतीच्यम्	I. ४४३
प्रतिभोक्तुमर्हसि	II. ५२४	प्रतीपम्	I. ३१९

प्रतीपनाम्नी	I. ७	प्रदा	II. ५६२
प्रतीपा	I. ३१९	प्रदोषकः	I. ४६३
प्रतीपायसे	II. ११४	प्रदावः	II. ५३२
प्रतीपिवान्	II. ३४३	प्रदावी	II. ३५८
प्रतं	II. ३३३	प्रद्विट्	II. २९७
प्रतः	II. ३३३	प्रघः	II. २४४
प्रतवान्	II. ३३३	प्रघिः	II. ५५५
प्रतवान् रक्षोभ्यः	I. ८०	प्रधुक्	II. २९७
प्रत्नम्	I. ४६१, ४६२, ६५४	प्रधुक्	II. २९७
प्रत्यक्	I. ४६४, ६२२	प्रनिभवति	II. ५
प्रत्यक् ग्रामात्	I. १०१	प्रपतनम्	II. ५६७
प्रत्यग्नि	I. १६९	प्रपर्णः	I. २५३
प्रत्यज्ञास्त	II. १६६	प्रपित्सुः	II. १०३
प्रत्यदुद्रवत्	II. २५	प्रपिप्सुः	II. १०२
प्रत्यनिलम्	I. १७१	प्रप्यानः	II. ३३१
प्रत्यन्यदन्ति	I. १७१	प्रफुल्लं	II. २४०
प्रत्यबोधयत् एनम्	I. ५८	प्रफुल्लः	II. ३१९
प्रत्यभिजावते	II. १६६	प्रभवः	II. ५३१
प्रत्यमित्तम्	I. १७२	प्रभवति हिमवतो गङ्गा	I. १००
प्रत्यहम्	I. १७७, १७८	प्रभवनीयम्	II. २१७
प्रत्याचक्षे	II. ६३	प्रभवन्ती आदित्यात्	I. १००
प्रत्युरसम्	I. ३२८	प्रभविष्णु	II. ३५२
प्रत्यैच्छन्	II. ५६	प्रभाकरः	II. २६६
प्रथमः	II. ५२०	प्रभाक्	II. २९९
प्रथितिः	II. ५०६	प्रभातकरपा	I. २५७, ६४२
प्रथिमा	I. ५३७, ५३८	प्रभानम्	II. २१७
प्रथिष्ठः	I. ६३३	प्रभानीयम्	II. २१७
प्रथीयसी	I. ५३८	प्रभापनीयम्	II. २१७
प्रथीयान्	I. ६३३	प्रभावः	II. ५३१, ५३२
प्रदः	II. २४४, २५५, २५६	प्रसुः	II. ३७९, ६०४

प्रभुः दैत्येभ्यः	I. ९२	प्रवणम्	I. ३७६
प्रभुः भुवनत्रयस्य	I. ९३	प्रवदमानः	II. १६७
प्रभृति भवात्	I. १०१	प्रवपणीयः	II. २१७
प्रभृति स्कन्धात् अङ्	I. १०२	प्रवयणम्	I. २६७
प्रमदः	II. ५४७	प्रवरः	II. ५४०, ५४३
प्रमतः स्वानिकारात्	I. ९७	प्रवर्तिना भवतः	I. १२८
प्रमन्थुः	I. ४७	प्रवहति	II. १८७
प्रमाथी	II. ३५८, ३५९	प्रवहन्	II. १८७
प्रमादः	II. ५४७	प्रवाच्यम्	II. २३३
प्रमादवान्	I. ५८२	प्रवादी	II. ३५८
प्रमादी	II. ३५५	प्रवासी	II. ३५८
प्रमाद्यति वर्मात्	I. ९७	प्रवाहिका	II. ५६६
प्रमाद्यति स्वहितात्	I. ९८	प्रवीणो भोक्तुम्	II. ५२६
प्रयच्छति	II. ४६	प्रवेपनम्	II. २१७
प्रयाणीयम्	II. २१६	प्रवेशः	I. १२८, १९४
प्रयापणीयम्	II. २१६	प्रवेशः पुरः	I. १२७
प्रयापनीयम्	II. २१६	प्रशस्तभ्राता	I. २८८
प्रयास्यतः पुण्यवनाय	I. ९५	प्रशः	II. ५४५
प्रयुक्	II. २९७	प्रश्रयः	II. ५३१
प्रयुङ्क्ते	II. १७७	प्रष्टं	II. २४२
प्रयुञ्जते	II. १७८	प्रष्टः	II. २४२, २५३
प्रयुञ्जानः	II. १७७	प्रष्टा	II. २५३
प्रयुतः	II. ६१८	प्रसरः	II. ५४८
प्रयोजनं कृष्णाय, कृष्णस्य	II. १४५	प्रसवि	II. ३६६
प्ररुदितः	II. ३२५	प्रसवी	II. ३६५
प्रलम्बप्रः	II. २९१	प्रसादसाफल्यम्	I. १९२
प्रलम्भप्रलम्भम्	II. ५८१	प्रसारी	II. ३५८
प्रलापी	II. ३५८, ३५९	प्रसितः वैदेक्षां	I. १५३
प्रवकः	II. २४८	प्रसितः सङ्गमेन	I. १५२
प्रवचनीयम्	II. २३७	प्रसितः हरिणा, हरौ	I. १५२

प्रसिता सरकर्मणि	I. १५३	प्राक् प्रभातात् , सृष्टेः, उदयात् ,	
प्रसुवा	II. २९७		I. १०१, १०२
प्रसूः	II. २९७	प्राक्तनः	I. ४५९
प्रसूतः गवां गोषु वा	I. १४९	प्राकंस्त	II. १६३
प्रस्कण्वः	I. ३८१	प्राक्रमत्	II. १६३
प्रस्कन्दिका	II. ५६५	प्राक्षुमन्	II. ३६, ३८
प्रस्तारः	II. ५३३	प्रागद्यः	I. ४३६
प्रस्तावः	II. ५३२	प्राग्वनम्	I. १६८
प्रस्तावीः	II. ५३	प्राङ्मुखी	I. ४५
प्रस्थं, प्रस्थः	II. ६२२	प्राचकम्पत्	II. ७
प्रस्थंपचा	II. २७४	प्राचार्यः	I. २२३
प्रस्थः	II. ५४३, ६१२	प्राचीनम्	I. ६५१
प्रस्थायी	II. ४७३	प्राचेतसोपज्ञम्	I. २४९
प्रस्थास्यमानः	II. ३४७	प्राच्यम्	I. ४४३
प्रस्थास्यमानौ	II. १३९	प्राजापत्यः	I. ३८४, ५४५
प्रस्थितिः	II. ५५७	प्राज्ञः	I. ५९१, ६५७
प्रखावः	II. ५३२	प्राज्ञी	I. ६५७
प्रखानः	II. ५४५	प्राट्	II. ३७८, ४३४
प्रखेदितं चैत्रेण	II. ३२५	प्राणथः	II. ४६१
प्रखेदितश्चैत्रः	II. ३२५	प्राणादः	I. २३२, II. २९९, ३०१
प्रहणनम्	I. १२०	प्राणिमि	II. ६७
प्रहासः	II. ५४५	प्राणेशानभि	I. १७१
प्रहिः	II. ४९६	प्रातः	II. ५१९
प्रहीणः	II. ३१६	प्रातःकमनीयम्	I. २४८
प्रहतम्	II. ३१४	प्रातिकूलिकी	I. १६
प्रहः	II. ४१७, ४१८	प्रातिजनीनः	I. ५०९
प्रहायः	II. ५४९	प्रातिपदिकम्	II. ६०५
प्राकषिकः	II. ४३१	प्रातिलोमिकः	I. ४९६
प्राक्कालीनम्	I. ४५३	प्रातिष्ठन्त	II. १३९
प्राक् ग्रानात्	I. १०१	प्रातीपिकः	I. ४९६

प्रादमयन्त	II. ८७	प्रालेयम्	I. ३९९, ४००
प्रादिदृक्षत	II. १७४	प्रावयति	II. १८९
प्रादुःषन्ति	II. ६६	प्रावयन्ती	II. १९०
प्रादुःष्यात्	II. ६६	प्रावारः	I. ३७३, II. ५४०
प्रादुदुवन्	II. २५	प्रावृट्	I. ३६८, II. ५९९
प्रादेवीत् आत्मसम्पदम्	I. १२३	प्रावृत्तत्	II. ३५, ३७
प्रादोषम्	I. ४५४	प्रावृषिकः	I. ४६३
प्रादोषिकम्	I. ४५४	प्रावृषिजः	I. ३३६
प्राध्वः	I. ३२८	प्रावृषिजाभ्योदनादी	I. ३०४
प्रापणिकः	I. ५३२, II. ४३१	प्रावृषेण्यः	I. ४५७
प्रापयत् पितृन्	I. ५७	प्रावेशयत् तम्	I. ५७
प्रापय्य	II. ५८०	प्रासङ्ग्यः	I. ५०३
प्राप्तः	II. ३३५	प्रासादात्पेक्षते	I. १००
प्राप्तजीविकः	I. १९९	प्रासादीयति	II. ११२
प्राप्ता गङ्गा तेन	II. ३३५	प्रासिकः	I. ५००
प्राप्य	II. ५८०	प्राहितनम्	I. ४५८
प्राप्स्यावः	II. २००	प्राहितमाम्	I. ६३१
प्राब्रवीत् रावणम्	I. ५४	प्रियंवदः	II. २७६
प्राभातिकी	I. १८, ४५३	प्रियंवदा	II. २७६
प्रामाद्यत्	II. ७१	प्रियः	II. २४१, २४२
प्रायच्छत्	II. ४६	प्रियकारः	II. २८३
प्रायच्छत् अस्यै	I. ८१	प्रियकारी	II. २८३
प्रायश्चित्तम्	I. ३८३	प्रियगुडः	I. २८९
प्रायश्चित्तिः	I. ३८३	प्रियङ्करः	I. २२९, II. २८३
प्रायुंक्त	II. १७७	प्रियङ्करणम्	I. २३०, II. २९३
प्रायुष्यन्त	II. १२९	प्रियङ्करणी	I. १९, II. २९४
प्रायोपवेशनम्	II. ५६७	प्रियङ्गुः	II. ६०४
प्रायोपवेशिका	II. ५६६	प्रियचूतप्रसवः	I. २९०
प्रार्थयांचक्रे	II. २४	प्रियतमा	I. २५७, ६३६
प्रालम्भि	II. १९५	प्रियधर्म	I. २७२, २९०

मेघप्रियेण ददाति	I. ६७४	लक्षः	II. ७५४
प्रेयमधुः	I. २८४	लक्षन्यप्रोधम्	I. ३०३
प्रियममि	I. १०१	लक्षन्यप्रोधाः	I. ३०३
प्रियम्भविष्णुः	I. २३०, II. २९५,	लक्षन्यप्रोधौ	I. ३०४
	२९६	लक्षः	II. २७७, २८८
प्रियंभावुकः	I. २३०, II. २९५,	लक्षः	II. २७७
	२९६	लक्षन्यः	II. २७७
प्रियाकरोति	I. ६६७	लक्षन्	I. ४८५
प्रियाकर्तुं	I. ६६७	लीहा	II. ४१३
प्रियेण ददाति	I. ६७४	लक्षिः	II. ४६९
प्रीणम्	I. ४६१, ६५४		फ
पुष्पः	II. ४१७	फणिसं	II. ३२५
पुष्वा	II. ४१७	फलकं, फलकः	II. ६०५
प्रेक्षी	I. ४३५	फलानां तृप्तः	I. १०९
प्रेमकरः	II. २६५	फलानां सुहितः	I. १९१
प्रेमा	I. ६३६	फलाहरः	II. २५८
प्रेयान्	I. ६३६	फलितः	I. ५६४
प्रेयुषी	II. ३४३	फलिनः	I. ६०५, ६०६
प्रेष्ठम्	I. ६३६	फलेग्रहिः	II. २६८, २६९
प्रेष्ठः	I. ६३६	फल्युः	II. ३८७
प्रेयरूपकम्	I. ५५०, ५५१	फल्युनः	I. ४६३, II. ४५३
प्रोक्ता विरेण	I. ७७	फरगुनी	I. ४६३
प्रोथं	II. ४२५	फाण्टम्	II. ३२५
प्रोथं, प्रोथः	II. ६०७	फाल्युनः	I. ४१७, II. ४५३
प्रोथः	II. ४२५	फाल्युनिकः	I. ४१७
प्रोदयंसीत्	II. ५१	फुल्लः	II. ३१९
प्रोषितार्यमा	I. ७	फुल्लवान्	II. ३१९
प्रोष्ठपदः	I. २६८	फेनः	II. ४४४, ६०७
प्रोष्य	II. ५८०	फेनलः	I. ५८९
प्रोष्ठपदिकम्	I. ४१९	फेनवान्	I. ५८९

फेनायते	II. ११९, १२०	बलिदमः	I. २२९, II. २८४
फेनायमानः	II. १२०	बलिः	II. ४९१, ४९४
फेनायमानम्	II. १२०	बली	I. ६१२
फेनिलः	I. ५८९	बललः	I. ६०५
फेनिलम्	I. ५८९	बलोदधिः	I. ३४९
		बलयम्	I. ४३६
बंदिष्टः	I. ६३६	बहिः ग्रामात्	I. १०१
बंहीयान्	I. ६३७	बहिः तोरणात् पुराम्	I. १०२, १०३
बडिशम्	II. ६२०	बहिर्वनम्	I. १६८
बदरामलकम्	I. ३०४	बहिर्विकारम्	I. १६८
बदरामलकानि	I. ३०१	बहु	II. ३९०
बदरामलके	I. ३०४	बहुः	I. ३५, II. ३९०
बद्धः ऋणात्	I. १०६	बहुकरः	II. २६४, २६५, २६७
बधिरः	II. ३९५	बहुकुलीनः	I. ४०५
बन्धुः	II. ३८५	बहुकुल्यः	I. ४०५
बन्धुना	I. ४२६, ४२७, ४२८	बहुक्षामा	II. २४९
बन्धुरः	II. ३९३	बहुतः	I. २५६, ६१५
बन्धूरः	II. ३९३	बहुतिथः	I. ५७४
बभ्राजे	II. ४१, ४२	बहुतृणम्	I. ६४२
बभ्रुः	II. ३८८	बहुत्र	I. २५६, ६१७
बर्हम्	II. ६२०	बहुथा	I. २५६
बर्हिणः	I. ६०५, ६०७	बहुदण्डिकः	I. २८४
बल.	I. ६४४	बहुदण्डिका	I. २८४
बलम्	II. ६१९	बहुदण्डी	I. २८४
बलवत्	I. ६१२	बहुपट्ट	I. ६४२
बलवान्	I. ६१२	बहुमालः	I. २८६
बलाकः	I. ३६५	बहुमालकः	I. २८६
बलाका	I. ४७, II. ४७३	बहुमालकः	I. २८६
बलाकिनी	I. ६०२	बहुमूर्धा	I. २६५
बलाबलम्	I. ३०६	बहुयज्वा	I. ६

बहुयुवा	I. ५१	बाहुकुलेयकः	I. ४०५
बहुशः	I. २५६	बाहुबली	I. ६११
बहुश्रेयसी	I. २८८	बाहूपपीडम्	I. २३५, II. ५९०
बहुश्रेयान्	I. २८८	बाहूवाहवि	I. २६२, २७३
बहारब्धम्	I. ६४३	बाह्यः	I. ३८४
बह्वी	I. ३५	बाह्निदेश्यः	I. ४६६
बाकम्	I. ४२१, ४८३	बिडलं, बिडालः	II. ६१८
बाडव्यम्	I. ४२६	बिडालः	II. ४०८
बाढम्	II. ३२५	बिडौजाः	I. ३६७
बाणं, बाणः	II. ६०३	विदाः	I. ३९१
बाणधिः	II. ५५५	विन्दुः	II. ३८५, ३८६
बाणपाणिः	I. २९३	विभयांप्रचकार	II. ६८
बाधिर्यम्	II. ३९६	विभरामास	II. ६८
बान्धकिनेयः	I. ३९४, ३९५	विभित्सा रुद्रस्य जगतः	I. १२७
बान्धवः I. ६५७, ६५८, II. ३८६		विभीतः	II. ६९
बान्धवक्रोशी	I. २३२, II. ३०४	विभेति चोरात्	I. ९८
बाह्रस्पतम्	I. ४१७	विभ्यती रावणात्	I. ९८
बालं, बालः	II. ६१८	विभ्राणः	II. ३४७
बालसखः	I. २३८	विम्बम्	II. ४८६, ६२०
बालस्था	II. २५३	विम्बाधरोष्ठी	I. ४३
बाल्य	I. १	विम्बोष्ठम्	II. ४८६
बालेयम्	I. ५१९, ५२०	विसम्	II. ६११
बाल्यम्	I. ५४१	बीजम्	II. ६२०
बाष्पः	II. ४४८, ४४९	बीजाकरोति	I. ६६६
बाष्पायते	II. ११९	बीभत्सन्ते	II. ५५
बाष्पायमाणः	II. ११९	बीभत्समानाः	II. ५५
बाष्पायितुं	II. ११९	बुद्धः	II. ३३७
बाहविः	I. ३८९	बुद्धिमान्धम्	I. १९१
बाहुः	II. ३८९, ६०३	बुद्ध्या मुक्तः	I. १०६
बाहुका	I. ४९०	बुद्ध्वम्	II. ३

बुद्धुदः	II. ६१३	ब्रह्मज्ञानम्	II. ३८०
बुधः	II. २४१	ब्रह्मणः प्रजायन्ते	I. ६१५
बुधाः	II. २४२	ब्रह्मण्यम्	I. ५१६
बुध्नः	II. ४४५	ब्रह्मभूयम्	II. २२६
बुध्यस्व बुध्यस्व	I. ६७२	ब्रह्मवद्यम्	II. २२५
बुध्यस्व बुध्यस्व बुध्यस्व	I. ६७२	ब्रह्मवर्चसम्	I. ३२५
बुभुजे	II. १७९	ब्रह्मवादी	II. ३०२
बुभोज	II. १८०	ब्रह्महत्या	I. २२६
बुसम्	II. ६११	ब्रह्महा	II. ३०८
बुस्तं बुस्तः	II. ६२२	ब्रह्मा	II. ४९८
बृन्दारकः	I. ६०५	ब्रह्मिष्ठम्	I. १७८, ६४०
बृन्दारकम्	II. ६२०	ब्रह्मी भवति	I. ६६०
बृन्दारिका	I. ९, ६०६	ब्रह्मोद्यम्	II. २२५
बृन्दिष्ठः	I. ६३६	ब्राह्मणः	I. ४०४
बृन्दिष्ठम्	I. ६३६	ब्राह्मणः पूज्यः	I. २४६
बृहत्	II. ४३७	ब्राह्मणकः	I. ५७७
बृहत्कः	I. ६४९	ब्राह्मणकुलम्	I. ३३९
बृहस्पतिः	I. ३८३	ब्राह्मणक्षत्रियविद्शूद्राः	I. २९८
वेभिदांचक्रे	II. २२	ब्राह्मणजः	II. ३१३
वैश्वम्	I. ४८१	ब्राह्मणता	II. ५९९
बोधयति	II. १८९	ब्राह्मणधर्मा	I. ६१०
बोधयति स्म नलम्	I. ५८	ब्राह्मणम्	I. ४०५
बोधिः	II. ४९१	ब्राह्मणयाजकः	I. १८८
बोधिका	I. ८	ब्राह्मणवत्	I. ५३४
बोभूयते	II. १०४	ब्राह्मणवर्णा	I. ६१०
बोभूयाञ्चक्रे	II. १०४	ब्राह्मणवेदम्	II. ५८२
ब्रध्नः	II. ४४५	ब्राह्मणशीली	I. ६१०
ब्रध्न	II. ४९८	ब्राह्मणसेनम्	I. २५१
ब्रह्म, ब्रध्ना	II. ६१९	ब्राह्मणसेना	I. २५१
ब्रह्मघ्ना	I. २३३	ब्राह्मणस्य कर्तव्यम्	I. १९१

ब्राह्मणस्य कृत्वा	I. १९१	भजे शम्भोश्चरणयोः	I. १०९
ब्राह्मणाः पूज्याः	I. २४६	भद्रंकरणम्	I. ३५४
ब्राह्मणा इमे	I. ३१५	भद्रं कृष्णाय, कृष्णस्य	I. १४५
ब्राह्मणानामन्त्रयिता	II. ३०२	भद्रं रामाय	I. १४६
ब्राह्मणिकरूपा	I. ३४३, ६४१	भद्रवाहः	I. ४८
ब्राह्मणियोत्रा	I. ३४३	यद्रम	II. ४२९, ४३०
ब्राह्मणिचेली	I. ३४३	भद्रा कशेति	I. ६६८
ब्राह्मणितमा	I. ३४३	भन्दते	II. ७
ब्राह्मणितरा	I. ३४३	भयं रामात्	I. ९८
ब्राह्मणिब्रुवा	I. ३४३	भयङ्करः	II. २८१, २८२
ब्राह्मणिरूपा	I. ३४३, ६४०	भयङ्करता	II. २८२
ब्राह्मणीपुत्रः	I. ३४०	भयङ्करम्	II. २८१
ब्राह्मणीभार्यः	I. २६०	भयदम्	II. २५१
ब्राह्मण्यम्	I. ४२६, ५४०, ५४१	भयदायः	II. ५२७
”	II. ६१५	भयम्	II. ५४१, ६०२
ब्राह्मम्	I. ४०४	भयानकः	II. ४५६
ब्राह्मी	I. ४०४	भयानकम्	II. ४५६
ब्रूते स रामम्	I. ५३	भयाय जग्मुः	I. ९१
		भरटः	II. ४८८
भक्ताः	I. ५११	भरणिः	II. ५९७
भक्त्या	II. ५७९	भरण्डः	II. ४१२, ६१३
भक्षिका	II. ५६६	भरतः	II. ४६०
भगन्दरः	II. २८०	भरतप्रतीक्षा	II. २४२
भगम्	II. ६०२	भरतोपज्ञं	I. १२५, २४९
भङ्क्त्वा	II. ५७९	भरिष्यति	II. ५०
भङ्क्ष्यावः	II. २००	भरुः	II. ३८४
भङ्गुरः	II. ३६९	भर्गः	II. ५१०
भङ्गुरम्	II. ३६९	भर्तुः शार्ङ्गिभ्य	I. १२५
भङ्गुरा	II. ३६९	भलत्रम्	II. ६११
भङ्गयम्	I. ५५२	भल्लकः	II. ४०८

भ

भवः	II. २४६, ५४१	भाक्तिकः	I. ५०१
भवतां भिषताम्	I. १४९	भागधेयम्	I. ६५४
भवतात्	II. २	भागिनी	II. ३५७
भवता यष्टव्यम्	II. २११	भागी	II. ३५६
भवति भोक्तुम्	II. ५२३	भाङ्गीनम्	I. ५५२
भवतु	II. २	भाजी	I. ३२
भवत्यः	I. ३१५	भाण्डाकं, भाण्डाकः	II. ६०५
भवदीयः	I. ४४७	भातुः	II. ४००
भवदीयम्	I. ४४७	भाद्रदारवम्	I. ४८२
भवदीयाः	I. २५६	भाद्रमातुरः	I. ३२२
भवद्वैकवृत्ति	I. २५८	भाद्रसामः	I. ४०३
भवत्, भवनः	II. ६०८	भानुः	II. ४४९
भवन्तः	II. ४६४	भापयते	II. ९६
भवन्तमभि	I. १७१	भामः	II. ४१४
भवन्तिः	II. ४५२	भामा	I. ६४४
भवाद्दशः	I. ३६१	भाययेः	II. ९८
भवानी	I. ३९	भारताः	I. ४३३
भवान्	II. ३८८, ३९८	भारवाहणः	I. ३७८
भवान् यज्ञतां	II. २११	भारहारः	II. २५६
भविता	II. ३६०	भारिका	II. ५६७
भविष्णुः	II. ३५२	भार्योढम्	I. २९१
भव्यः	II. २३७	भावः	II. ५३१
भव्यम्	II. २३७	भावत्कः	I. ४४७
भवत्	II. ४१२	भावत्कम्	I. २५७, ४१६
भश्वा	II. ५०३, ६१९	भावत्काः	I. २५६
भम्बिकः	I. ४९३	भावयितुम्	II. ५२२
भम्बिकी	I. ४९३	भावाः	II. २४६
भस्म	II. ४९८	भावितम्	II. ५०४
भस्मसात्	I. ६६३	भावी I. ५२८, II. ४७२, ४७३	
भाः	II. ३७७, ५९९		५२१

भावुकः	II. ३६२	भिद्रम्	II. ४२६
भासं, भासः	II. ६१२	भिन्नकृपः	I. ३६७
भासन्तः	II. ४६४	भिन्ननौकः	I. २८४
भासुरः	II. ३६९	भिन्नवक्त्रेन्दुलक्ष्मीः	I. २८३, २८६
भासुरम्	II. ३६९	भिन्नवत्	I. ५३४
भास्करः	II. २६५, २६६	भिषक्	II. ४१३
भास्मनः	I. ४०३, ४८१	भिषक्पाशः	I. ६२७
भास्वरः	II. ३७६	भीतङ्कारः	I. २३४
भास्वरा	II. ३७६	भीतकारम्	II. ५८१
भिक्षमाणः वनम्	I. ५४	भीमः	II. ४१६, ५२२, ६१०
भिक्षाचरः	II. २६१	भीमसेनः	I. ६४४
भिक्षाद्वितीयम्	I. १९८	भीरम्	II. ६११
भिक्षाकः	II. ३६४	भीरुः	II. ३७६
भिक्षार्हः	I. २२६, II. २५९	भीरुकः	II. ३७६, ४३१
भिक्षुः	II. ३७३, ३७४	भीरुष्ठानम्	I. ३६२
भिक्षुनिकायः	II. ५३६	भीरुः	I. ४७
भिक्षोत्करः	II. ५३३	भीरोः स्थानम्	I. ३६२
भित्	II. ३७८	भीलुकः	II. ३७६
भित्तिका	II. ४६८	भीषणम्	II. २३९, २४०
भिदा	II. ५६१	भीषणा	II. २३९
भिदिः	II. ४९७	भीषणान्	II. २३९
भिदिरम्	II. ३९५	भीषणे	II. २३९
भिदुः	II. ३८८	भीषयते	II. ९६, १२७
भिदुरः	II. ३६९	भीषयांचक्रिरे	II. ९७
भिदुरम्	II. ३६९	भीष्मः	II. ४१६, ५२२
भिदुरा	II. ३६९, ३७०	भुक्तं	I. १९३, II. ३३६
भिदेलिमाः	II. २१५	भुक्तं रामस्य	I. १३१
भिद्यः	II. २३०	भुक्तमेषां	I. १३०
भिद्यते	II. १९६	भुक्ता ब्राह्मणाः	II. ३३६
भिद्योद्धयौ	II. २३०	भुक्ता भुक्ता	I. ६६९

भुक्ता व्रजति	II. ५७८	भूमिवत्	I. ५३४
भुम्भः	II. ३१६	भूमिवर्धनौ	I. १८९
भुङ्क्ते	II. १७९	भूमिशयः	I. ३३६
भुजः	II. ६०३	भूमिष्ठः	II. २५२, २५३
भुजगः	II. २८८	भूयसी	I. ६३९
भुजङ्गः	II. २७६, २७७	भूयस्तरम्	I. ६३२
भुजङ्गमः	II. २७६, २७७	भूयान्	I. ६३८, ६३९
भुजङ्गेभ्यो व्यालतमाः	I. १५१	भूयिष्ठः	I. ६३९
भुजिष्यः	II. ५०५	भूयिष्ठम्	I. ६३९
भुजिष्या	II. ५०५	भूरि	II. ४८१
भुज्युः	II. ४४७	भूरिदात्रा	II. ५९४
भुञ्जानः	II. ३४७	भूर्णिः	II. ४८०
भुनक्ति	II. १७९, १८०	भूषणः	II. ३६१
भुवः	II. ५१०	भूषणुः	II. ३५३, ३५४
भुवनविदितः	I. १९३	भुगवः	I. ४०१
भुवनहितम्	I. १८६	भुगुः	II. ३८९
भुवनान्तरम्	I. १५६	भृङ्गः	II. ४११
भूः	II. ५९८	भृङ्गारं, भृङ्गारः	II. ६११
भूकम्	II. ४५१	भृङ्गारः	II. ४६५
भूत	II. ३	भृतः	I. ५२८
भूतं, भूतः	II. ६२२	भृत्यः	II. २२८
भूतः	I. ५२८	भृत्यपाशकः	I. ६२७
भूतपूर्वः	I. १५६	भृत्या	II. ५५८
भूतबलिः	I. १८५	भृत्याः	II. २२८
भूत्	II. ३	भृत्रः	II. ६१९
भृमयन्ति	I. ५३७, ६३८, II. ८७	भृशायते	II. ११४
भूमा	I. ६३८	भृशाश्रोपज्ञम्	I. २४९
भूमिः	II. ४७८, ५९७, ५९९	भेकः	II. ४५१
भूमिञ्जयः	II. २८५	भेत्ता	II. २३०
भूमिमान्	I. ५८३	भेदिका रुद्रस्य जगतः	I. १२७

भेरिः	II. ४८१	भ्रुकुंसः	I. ३५१
भेरी	II. ४३०	भ्रुकुटिः	I. ३५१
भेलः	II. ४३०	भ्रूणहा	II. ३०८
भैक्षम्	I. ४२१	भ्रूभङ्गः	I. ३५१
भोक्तुमिच्छति	II. ५२३	भ्रूविक्षेपम्	II. ५०१
भोक्ष्यते	II. १७९, १८०	भ्रैजिरे	II. ४२
भोग्यम्	II. २३४	भ्रैजे	II. ४१
भोजंभोजम्	II. ५८१	भ्रैसुः	II. ४३
भोजयति	II. १९०	भ्रौणहत्यः	I. ४००
भोजयिष्यामि	II. १९१		
भोजयिष्यामि भवतीम्	I. ५७	मकरः	I. ३८१
भोज्यम्	II. २३४	मकरी	I. ३८१
भोज्या	I. ४१२	मकुटम्	II. ६०५
भौरिकिविधम्	I. ४३२	मकुरः	II. ३९२
भ्रमरः	II. ४६४, ४६५	मक्षिका	II. ५००
भ्रमी	II. ३५५	मघवा	II. ४२०, ४२१
भ्राजथुः	II. ५५३	मघाः	I. ४१५
भ्राजिष्णुः	II. ३५२, ३५३	मघासु	I. १५४, ४३६, ४८६
भ्रातरौ	I. ३१२	मघोनी	I. ३८
भ्राता	II. ४३८	मङ्गलं, मङ्गलः	II. ६१८
भ्रातृकम्	I. ४७३	मङ्गलम्	II. ५२०
भ्रातृवलः	I. ५९६	मज्जथुः	II. ५५४
भ्रातृव्यः	I. ४०६	मज्जा	II. ४१९
भ्रामरम्	I. ४७९	मञ्जूषा	II. ४८२
भ्राष्ट्रः	II. ५०१	मठः	II. ६१४
भ्राष्ट्रमिन्धः	I. ३५४	मणिः	II. ६२४
भ्राष्ट्राः	I. ४१६	मणिकः	I. ६५५
भ्रुकुंसः	I. ३५१	मणिकर्णः	I. ३६७
भ्रुकुटिः	I. ३५१, ६००	मणिरत्नाधिश्चितम्	I. १९४
भ्रूः	II. ४३५, ४३६	मण्डं, मण्डः	II. ६२२

मण्डः	II. ४०७, ६१३	मद्गु, मद्गुः	II. ६०४
मण्डनः	II. ३६१	मद्गुः	II. ३८४
मण्डनः	II. ३६१	मद्गुरः	II. ३९३
मण्डयन्तः	II. ४६४	मद्यम्	II. २१७, २२१, ६२०
मण्डयमान आत्मानं	I. १३१	मद्यपीतः	I. २९१
मण्डूकः	II. ४७८	मद्रे करोति	I. ६६८
मण्डूकसरसम्	I. २४०	मद्रे कृष्णाय, कृष्णस्य वा	I. १४५
मतेषतासु	I. १३०	मद्रः	II. ४२६
मतः	I. १९३, II. ३३७	मद्रकारः	II. २८३
मता	II. ३३७	मद्रकेकयाः	I. ३०३
मत्कम्	I. ४५२, ५७८	मद्रङ्करः	II. २८३
मत्कः	I. ५७८	मद्रा करोति	I. ६६८
मत्तः	I. ६१५	मद्रीयः	I. ५३९
मत्तमत्ते	I. ६७०	मद्वर्गीणः	I. ४६७, ४७२
मत्परम्	I. १०३	मद्वर्गीयः	I. ४६७, ४७२
मत्पुत्रः	I. ४५१	मद्वर्थः	I. ४६७, ४७२
मत्यम्	I. ५०९	मद्वा	II. ४९०
मत्वर्थीयः	II. ५६५	मधु	II. ३८७
मत्वा तृणाय	I. ९४	मधु, मधुः	II. ६०४, ६२२
मत्सरः	II. ४५५	मधुः	I. २४६, II. ४४२
मत्स्यी	II. ४५६	मधुषः	II. २५०, २५६
मत्सी	I. ४७	मधुपर्कपाणिः	I. २९३
मत्स्यः	II. ४७१, ४८८	मधुपायिनी	II. ३०५
मथुरा	II. ३९२	मधुप्रायी	I. २३२
मद्ययित्तनुः	II. ४४९	मधुमान्	I. ४३७
मद्यर्थे	I. १८५	मधुरः	I. ५९३
मदारः	II. ४६५	मधुरा	I. ५९४
मदिरा	II. ३९५	मधुगवत्	I. ५३५
मदीयम्	I. ४४६, ४५२	मधुरिभ	I. ५३९
मदीयः	I. ४५१	मधुलेही	II. ३०२

मधुसात्	I. ६६३	मनोहरः	I. २२६, II. २६८
मधुसाङ्गताः	I. ६६२	मन्ता	II. ४३७
मधुसूदनः	II. ३६२	मन्तुः	II. ४००
मधुस्यति	II. ११०	मन्तूयति	II. २१, १२६, ४००
मध्येतः	I. ६६०	मन्तूयिष्यति	II. १२६, ४००
मध्यमम्	I. ४५३	मन्त्रः	II. ६१९
मध्यमः	I. ४५३	मन्त्रकृत्	II. ३०९
मध्याह्नः	I. १९६	मन्त्रस्पृक्	II. २९५
मध्येकृत्य	I. २२२	मन्थाः	II. ४७३, ६१४
मध्ये कृत्वा	I. २२२	मन्थीनि	II. २३९
मध्ये गङ्गात्	I. १७४	मन्दंमन्दम्	I. ६७०, II. ५८१
मध्ये गुरुः	I. ३३४	मन्दगतः	II. ५६७
मध्ये जलम्	I. १६५, १७५	मन्दते	II. ७
मध्येन तन्वी	I. ७७	मन्दमन्दम्	I. ६७१, ६७३
मध्ये समुद्रम्	I. १७५	मन्दायन्ते	II. ११५
मध्वस्यति	II. ११०	मन्दायमानम्	II. ११४, ११५, ११६
मनः	II. ६१९	मन्दारं, मन्दारः	II. ६११
मनसाज्ञायी	I. ३३१	मन्दारः	II. ४६५
मनसिकृत्य	I. २२१	मन्दिरम्	II. ३९५
मनसि कृत्वा	I. २२१	मन्दिरा	II. ३९५
मनसिजः	I. ३३४	मन्दुरजः	II. ३१२
मनसिशयः	I. ३३२, II. २६०	मन्दुरा	II. ३९२
मनायी	I. २५	मन्द्रः	II. ४२६
मनावी	I. २५	मन्त्रियोगः	I. ४५२
मनीषी	I. ३६६	मन्यन्ते तृणानि	I. ९४
मनुः	I. २५, II. ३८५	मन्या	II. ५५८
मनुष्यः	I. ४०८	मन्युः	II. ४४७
मनुष्यधर्मा	I. २७१, ६१०	मन्ये त्वां तृणं तृणाय वा	I. ९४
मनोयायी	II. ३०४	ममन्थे अम्बुनिधिः	I. ५५
मनोहरम्	II. २५७	मयः	II. ५७३

मथुः	II. ३८४	मसुरा	II. ३९३
मथूखः	II. ५१५	मसूरा	II. ३९३
मथूरः	II. ३९८, ३९९	मस्करः	I. ३८१
मथूरव्यसकः	I. २१३	मस्करी	I. ३८१, ३८२
मथूरिकाबन्धम्	I. ५८७	मस्तकं, मस्तकः	II. ६०५
मथूरी	I. ४७	मस्तकशिखः	I. ३३४
मरतः	II. ४६०	मस्तु	II. ३९९, ६०४
मरीचिः	II. ४८२, ६२१	महती	I. ३०
मरुः	II. ३८४	महत्सेवा	I. २४२
मरुत्	II. ४०३, ६१३	महसम्	II. ४६१
मरुतः	I. ६०५	महाकुलीनः	I. ४०६
मरुकः	II. ४७८	महाजातीयः	I. २४२
मर्कः	II. ४५१	महादेवः	I. २४२
मर्तः	II. ४५७	महानसम्	I. २४०
मर्मरीकः	II. ४७४	महानसः	II. ६११
मर्मावित्	I. ३६८	महानसशयः	I. २४०
मर्षितः	II. ३२५	महान्	II. ४३७
मर्षितवान्	II. ३२५	महाबलम्	I. २४२
मर्षित्वा	II. ५७८	महाब्रह्मः	I. २४१, २४२
मलम्	II. ४०६	महाब्रह्मा	I. २४२
मलयं, मलयः	II. ६१०	महारुः	I. २०९
मलयः	II. ४८७	महावैयाकरणाः	I. २०८
मलिनं	I. ५९८, II. ४३२	महासुरः	I. २०८
मलिनः	I. ५९८	महितम्	I. १९३ II. ३३८
मलीमसं	I. ५२९	महितं महीभृताम्	I. १२९
मलीमसः	I. ५९८	महिमा	II. ६१८
मळिः	II. ४९१	महिला	II. ३९६, ३९७
मळी	II. ४९१	महिषः	II. ३९४
मशकाम्बभूव	II. ११४	मडिपी	II. ३९४
मसिः	II. ४९१, ६२१	महिष्मान्	I. ४३७

महीध्रः	II. २५५	माणव्यम्	I. ४२६
महेन्द्रलोकप्रतिमा	I. २३६	माणिक्यम्	I. ५४३, ५४४
महेन्द्रियम्	I. ४१८	माण्डूकः	I. ३९३
महेन्द्रीयम्	I. ४१८	माण्डूकिः	I. ३९३
महेला	II. ३९६	माण्डूकेयः	I. ३९३
महोक्षः	I. ३२१, ३२४	मातरपितरौ	I. ३१०
मांसं, मांसः	II. ६१२	मातरिश्वा	II. ४२०, ४२१
मांसकामा	II. २४२	माता	II. ४३८, ५९७
मांसतमम्	I. ५७६	मातापितरौ	I. ३०६, ३०७, ३१०, ३१३
मांसभक्षा	II. २४९	मातामहः	I. ४२०, ४२१
मांसम्	II. ४५४, ६१७	मालामही	I. ४२०
मांसलः	I. ५८६	मातुः स्मरति	I. १०९
मांसविक्रयी	I. २३३, II. ३११	मातुः प्वसा	I. ३४१
मांसशीला	II. २४९	मातुः स्वसा	I. ३४१, ३४२
मांसशोणितम्	I. ३०१, ३०३	मातुर्निलीयते	I. ६१५
मांसशोणितसंदर्शम्	I. २३४	मातुलः	II. ४२०
”	II. ५८२	मातुलानी	I. ४०
मांसिकः	I. ५०१	मातुली	I. ४०
मांसौदनिकः	I. ५०१	मातुलौ	I. ४२०, ४२१
मासिकम्	I. ४७९	मातृकः	I. ४७३
मागधः	I. ४०९, ४१०	मातृभोगीणः	I. ५१७
मागधी	I. ४०९	मातृप्वसा	I. ३४२
माघवनी	I. ४०२	मातृप्वसेयः	I. ३९९
माङ्गलिकम्	I. ५३०	मातृप्वसेयी	I. ३४२, ३९९
माङ्गलिकी	I. १७, ५३०, ५३१	मातृप्वस्त्रीयः	I. ३९९
माङ्गल्यतूर्यायितम्	II. ११२	मातृसदृशः	I. १८३
माजीवन्यः	II. ३४४	मात्रा	II. ५०३, ६१९
माङ्गिष्ठम्	I. ४१३	मात्स्यिकः	I. ४९७
माङ्गुकः	I. ४९९	माधिवात्सीः सुवम्	I. ६४
माङ्गुकिक्	I. ४९९		

माविष्टा वनम्	I. ६३	मार्जारः	II. ४६६
मानं, मानः	II. ६०८	मार्जालीयः	II. ४०७
मानसम्	I. ६५८	मार्तिकः	I. ४८१
मानिका	II. ६१२	मार्दङ्गिकः	I. ४९९
मानुषः	I. ४०८, ४२३	मार्दङ्गिकपाणविकम्	I. २९९
मानुषामासिथ	II. ११४	मालभारी	I. ३५३, ३५४
मानुषी	I. १९, ४६, ४७, ४२५,	माला	II. ४३०
	४७२	माली	I. ६०१, ६०९
मानुष्यकम्	I. ४२३, ४२५	मालीयः	I. ४४५
मानोज्ञकम्	I. ५५०	माषवापिणौ	I. ३७९
मानोभवः	I. ४८०	माषवापिनौ	I. ३७९
मान्यः	II. २१२	माषवापेण	I. ३७९
मान्यभक्तिः	I. २५४	माषविकलम्	I. १८४
मापितैः	II. ९२	माषशः	I. ६५९
मा भवान्मृत्	II. ४	माषीणम्	I. ५५२
मामकः	I. ४५०	माषोनम्	I. १८३
मामकम्	I. ४५१	माष्यम्	I. ५१६, ५५२
मामकीनः	I. ४५०	मासं कल्याणी	I. ७२
माया	II. ४८९	मासजाता	I. २९०
मायाचणम्	I. ५६०	मासतमः	I. ५७६
मायाधी	I. ६०५, ६०६	मासपूर्वः	I. १८३
माथिकः	I. ६०५	मासमधीते	I. ७२
माथी	I. ६०२, ६०५	मासस्य द्विरधीते	I. ७२
मायुः	II. ३८३	मासावरः	I. १८४
मायूरः	I. ४८१	मासिकम्	I. ४५३
मायूरिकः	I. ४९७	मासीनः	I. ५२८
माशीचिकम्	I. ४९०	मासे त्वं मां	I. १५४
मागिकः	I. ४९७	मा स भवत्	II. ४
मार्थः	II. २२८	मा स भूत्	II. ४
मार्थः त्वया	I. १४३	मास्यः	I. ५२८

माहाकुलः	I. ४०६	मिहिरः	II. ३९५
माहाकुली	I. १५, ४०६	मीनः	II. ४४४
माहाकुलीनः	I. ४०६	मीरः	II. ४२९
माहाजनिकः	I. ५१७	मीवरः	II. ४४४
माहारजनम्	I. ४१४	मीवा	II. ४१८
माहाराजिकः	I. ४७७	मुकयी	I. ४७
माहाराजिकम्	I. ४१९, ४७७	मुकुरः	II. ३९२
माहेन्द्रम्	I. ४१८	मुक्तये भजति	I. ८९
माहेयम्	I. ४४१	मुखकामः	I. ३३४
मितंपचः	I. २२७, II. २७४	मुखटगोष्ठम्	I. ३००
मितंपचा	II. २७४	मुखम्	II. ५१४, ६१७
मितः	II. ३३२	मुखरः	I. ५९३
मितङ्गमः	II. २७६	मुखरा	I. ५९४
मितद्रुः	II. ३७९, ३९१	मुखरितम्	I. ५९४
मित्तन्नः	II. २९१	मुखसुरम्	I. २५२
मित्रद्विट्	II. २९७	मुखेन त्रिलोचनः	I. ७७
मित्रघ्नुक्	II. २९७	मुखैर्भीमाः	I. ७७
मित्रभूः	II. ३७९	मुख्यः	I. ६४८
मित्तभूयम्	II. २२६	मुचिरः	II. ३९५
मित्रम्	II. ५०२, ६११	मुञ्जः	II. ६१३
मित्रयुः	II. ३९१	मुञ्जेषीकतूलम्	I. ३५३
मित्रावरुणौ	I. ३०७	मुण्डः	II. ६१३
मित्सति	II. १०३	मुण्डयति	II. १२४
मित्सते	II. १०३	मुत्	II. ६००
मिथिला	II. ३९७	मुदितम्	II. ३२५
मिथुनम्	II. ४५३, ६०७, ६०८	मुदिरः	II. ३९५
मिथ्या कारयते	II. १८२	मुद्रः	II. ४१२
मिरिकावनम्	I. ३७७	मुद्रा	II. ४२६, ४२७
मिश्रकावणम्	I. ३६९	मुद्रिका	II. ४२७
मिषं, मिषः	II. ६११	मुनिः	II. ४९३, ६१३

मुनिमभि	I. १७१	मूर्धशिखः	I. ३३४
मुनीवती	I. ५८३	मूर्धा	II. ४१९, ४२०
मुष्माण	II. २१४	मूलं, मूलः	II. ६१८
मुषित्वा घनदम्	I. ५४	मूलकः	I. ४६३
मुष्कः	II. ४५१	मूलकपणः	II. ५४७
मुष्करः	I. ५९३	मूलकोपदंशम्	I. २३५, II. ५८९
मुष्टिघमः	II. २७२	मूलम्	II. ४८९
मुष्टिघयः	II. २७२	मूलविभुजः	II. २५५
मुष्टिः	II. ६२१	मूलेनावाहयेत्	I. १५४
मुष्टिघातम्	II. ५८६	मूल्यः	I. ५०५
मुष्टिन्धयः	II. २७३	मूल्यम्	I. ५०५, II. ६२०
मुष्टिपीडम्	II. ५९०	मूषिकः	II. ४३१
मुष्टीमुष्टि	I. २६२, २७३	मृगक्षीरम्	I. २५९
मुसलं, मुसलः	II. ६१८	मृगनेत्राः	I. २६५
मुसलम्	II. ४०६	मृगपदम्	I. २५९
मुसलामुसलि	I. २७३	मृगया	II. ५५९
मुसलोल्लखलानि	I. २९५	मृगयुः	II. ३९१
मुस्तं, मुस्तः	II. ६६२	मृगावित्	I. ३६८
मुस्रम्	II. ४२६	मृगी	I. ४६
मुहिरः	II. ३९५	मृजा	II. ५६१
मुहुः	II. ४४३	मृज्यः	II. २२८
मुहूर्तः	II. ६१३	मृज्यः तेन	I. १४३
मुहूर्तमुखम्	I. १८३	मृडित्वा	II. ५७७, ५७८
मुहूर्तादूर्ध्वं यजेत	II. २११	मृणालं, मृणालः	II. ६१८
मूत्रम्	II. ५०२, ६११	मृणालम्	II. ४०८
मूर्खः	II. ५१५	मृतम्	II. ४५७
मूर्खभ्रातृकः	I. २८८	मृत्तिका	I. ६५९
मूर्च्छितानि	I. ३१३	मृत्युः	II. ४४७, ६२१
मूर्धजः	I. ३३४	मृत्सा	I. ६५९
मूर्धन्यः	I. १७८, ४६७, ५१६	मृत्ला	I. ६५९

मृदङ्गः	II. ४१०, ६१५	मोमूञ्च्यते	II. १०४
मृदलाबु	I. ३०२, II. ४०२	मोहयमाना	II. १९३
मृदित्वा	II. ५७७	मोहयित्वा अस्मान्	I. ६०
मृदुः	II. ३८९	मौक्तिकम्	I. ६५६
मृदुतरा	I. ३४३	मौञ्जीयुक्	II. २९८
मृदु पचति	I. २४८	मौढ्यम्	I. ५४०
मृदुपाणितलाङ्गुलिः	I. २९८, ३१३	मौद्गः	I. ४९५
मृद्वी	I. ३५	मौद्रीनम्	I. ५५२
मृषितम्	II. ३२५, ३३८	मौनम्	I. ५४८
मृषित्वा	II. ५७८	मौर्वम्	I. ४८१
मृषोद्यम्	II. २२६, २२८, २२९	मौलिः	II. ६१३
मृषोद्याः	II. २२९	म्रदीयः	I. ६३३
मे	II. ४१४	म्रियते	II. १२७
मेघः	II. ६०३	म्रियामहे	II. २०५
मेघङ्करः	I. २२९, II. २८१	म्रिये	II. २१२
मेघङ्करम्	II. २८१, २८२	म्रियेत	II. ७४
मेचकः	II. ५१७	म्लानः	II. ३१५, ३३५
मेहः	II. ६१९	म्लानिः	II. ४७९
मेढम्	II. ३८०	म्लिष्टम्	II. ३२५
मेदस्वी	I. ६०५	म्लेच्छितम्	II. ३२५
मेदुरः	II. ३६९		
मेरुः	II. ४८८, ६०४	य	
मेहं, मेहः	II. ६२२	यः	II. २५१
मैत्रेयः	I. ४००	यकृत्	II. ६२०
मैत्रेयी	I. ४००	यक्ष्मः	II. ४१४
मैथिली	I. ५२	यच्च तिष्ठेत्	II. २०८
मैनिकः	I. ४९७	यच्च त्वं शूद्रं याजयेः अन्याय्यं	
मोदकं, मोदकः	II. ६०५	तत्	II. २०९
मोदयध्वम्	II. ८८	यच्च त्वं शूद्रं याजयेः आश्वर्य-	
मोदितम्	II. ३२५	मेतत्	II. २०९

यच्च त्वमेवं कुर्या न श्रद्धघे न		यत्र त्वं शूद्रं याजयेः आश्वर्य-	
मर्षयामि	II. २०८	मेतत्	II. २०९
यच्च यत्र प्रब्रूयाम	II. २०९	यत्र त्वमेवं कुर्या न श्रद्धघे न	
यजतः	II. ४६०	मर्षयामि	II. २०८
यजताम्	II. २११	यत्र सीदेत्	II. २०८, २०९
यजतिकल्पम्	I. ६४२	यथा	I. ६२१
यजति स्म	II. २०१	यथामुखीनः	I. ५५२, ५५३
यजत्रम्	II. ४६०	यथायथम्	I. ६७५
यजनकर्मा	I. ६०३	यथावत्	I. ५३६
यजन्ती	II. १८५	यथास्वतरु	I. १६५
यजमानः	II. ३४७	यथास्वतरुप्रसवश्रीः	I. २०८
यजिः	II. ४९१	यथोत्तरम्	I. १६४
यजीन्	II. ४९१	यदगारः	I. २४६
यजुः	II. ४४२	यदा	I. ६१८, ६१९
यजुःकल्पम्	I. ६४१	यदा यदि वा त्वादृशो हरिं निन्देत्	
यज्ञः	II. ५५४, ६०२	नावकल्पयामि न मर्षयामि	II. २०८
यज्ञकः	I. ६४४	यदीयम्	I. ४४६
यज्ञियः	I. ५२६	यदुपज्ञम्	I. २४९
यज्युः	II. ४४७	यद्	II. ४१३
यज्वा	II. ३४०	यन्त्रम्	II. ५०२, ६११
यतः	II. ६१५	यमः	II. ५४६
यतमः	I. ६४६	यमसमीयः	I. ४७६
यतरः	I. ६४६	यमसात्	I. ६६४
यतिः	II. ४९१	यमास्यदृश्वरी	I. ५, II. ३११
यत्करा	II. २६५	यमुना	II. ४५४
यत्नः	II. ५५४, ६०२	यम्यत्वम्	II. २२२
यत्यम्	II. २१९	ययीः	II. ४७०
यत्र	I. ६१७	ययुः	II. ३८८
यत्र त्वं शूद्रं याजयेः अन्याय्यं		यर्हि	I. ६१९
तत्	II. २०९	यवः	II. ५४१

यवक्यम्	I. ५५२	याचकः	II. २३८
यवनः	II. ४१२, ४३६	याचक एतानि	I. १४०
यवनानी	I. ४०	याचमानः सुरान्	I. ५३
यवन्यः	II. ४३६	याचमाना तरुजानि	I. १३६
यवमान्	I. ५८३	याचितः क्षितीश्वरः	I. ५५
यवसुरम्	I. २५१	याच्ञा	II. ५५४, ६०२
यवसुरा	I. २५१	याच्यम्	II. २३३
यवागूः	II. ४५६, ६००	याजिः	II. ४९४
यवानी	I. ४०	याज्यम्	II. २३३
यवासः	II. ४७१	याज्या	II. २३३
यविष्ठः	I. ६३९	यातं	II. ३३६
यविष्ठवत्	I. ५३४, ६३६	यातः	II. ३३५, ३३६
यवीयसी	I. ३, ६३६, ६३९	यातः प्रियम्भावुकताम्	I. १३५
यवेभ्यो वारयति	I. ६१५	याता	II. ४३९, ५९७
यव्यम्	I. ५१६, ५५२	याति फलेभ्यः	I. ९१
यशः	II. ५०७, ६१९	यातुः	II. ४००
यशस्करः	II. २६४	यातुनः	II. ४००
यशस्करी	II. २६३, २६४	यात्ता	II. ५०३, ६१९
यशस्कल्पम्	I. ६४१	यादः	II. ५९९
यशस्क्राम्यति	II. १११	यानं, यानः	II. ६०८
यशस्क्राम्यम्	II. ११२	यानं वनस्य	I. ९६
यशस्यते	II. ११२	यान्त्येव संवत्सरेण	I. ७६
यशस्वान्	I. ६०५	यामः	II. २०५, ४१४, ५४६
यशस्वी	I. ६०५	यामिकः	I. ४९६
यशायते	II. ११२	याम्यं	I. ३८५
यष्टव्यम्	II. २११	याम्यः	I. ३८४
यष्टिः	II. ६२१	यायजूकः	II. ३७२
यष्टिग्राहम्	II. ५९१	यायाः	II. २१०
यहः	II. ४१८	यायात्	II. २१२
यागाय याति-	I. ९१, II. ५२६	यायावरः	II. ३७७

यायिनः	II. २४१	युवती	I. ५१
यावकः	I. ६५५	युवमनस्कः	I. २८२
यावज्जीवम्	II. ५८२	युवा	II. ४१८, ४१९
यावतिथः	I. ५७५	युवां	I. ३१४
यावती	I. ५६९	युवानः	I. ३११
यावत्	I. ५६९	युष्मदीयः	I. ४५०
यावदराति	I. १६७	युष्मद्	II. ४१३
यावदर्थम्	I. १६७	यूतिः	II. ५५७
यावदर्हम्	I. १६७	यूथं	II. ४२५
यावद्घामि	II. २०४	यूथं, यूथः	II. ६०७
यावद् मुंक्ते	II. २०३	यूपः	II. ४४८
यावद्वेदम्	II. ५८२	यूपदारु	I. १८५
यावसः	II. ४६२	यूषं, यूषः	II. ६११
यावान्	I. ५६९	येयाः	II. २१९
याव्यस्	II. २३४	योवत्तम्	II. ३८०
याष्टीकः	I. ५००	योगः	II. ५१०
याष्टीकव्याहतः	I. १८४	योगी	II. ३५६, ३५७
यास्यन्	II. ३४७	योग्यः	I. ५३०
युक्तस्वरूपम्	I. ६४१	योत्रम्	II. ३८०
युगन्धरः	II. २८४	योधयति	II. १८९
युग्मम्	II. ४१६, ६१०	योधयिष्यति	II. १९२
युग्यं	II. २२३	योधहरः	II. २५८
युग्यः	I. ५०३, II. २३३	योधाम्बभूवुः	II. ११४
युङ्	II. २९७	योनिः	II. ४७९, ५९७
युधिष्ठिरः	I. ३३३	योषित्	II. ४०३, ४०४
युधिष्ठिरार्जुनौ	I. २९८	योषिद्बृन्दारिका	I. २०९
युद्धम्	II. ६१९	यौ	I. ३१४
युध्मः	II. ४१५	यौगन्धरः	I. ४४८
युत्रत्रानिः	I. २५४, २७७	यौगन्धरकः	I. ४४८
युवतिः	I. ५१	यौगिकः	I. ५३०

यौजनशक्तिः	I. ५२७	रजस्वला	I. ५९६, ५९७
यौजनिकः	I. ५२७	रजिका	II. २४७
यौवतम्	I. ४२१, ४२२	रजिताः	II. १००
यौवनम्	II. ४१८, I. ५४७	रज्जुः	II. ६०४
यौष्माकः	I. ४५०	रज्यति	II. १९७, १९८
यौष्माकीणः	I. ४५०	रज्यते	II. १०७
	र	रज्यन्ति	II. १०७
रंहः	II. ५०९	रङ्गनम्	II. १००
रक्तपीतकपिशाः	I. २१३	रङ्गनात्	II. १००
रक्त्वा	II. ५७९	रङ्गयामास	II. १००
रक्षस्पाशः	I. ६२७	रणं	II. ६१९
रक्षस्सभम्	I. २५१	रणः	II. ५४२
रक्षितः	II. ३३७	रणकाम्यन्ति	II. १११
रक्षणः	II. ५५४	रणकाम्यन्तौ	II. १११
रक्ष्या दशाननात्	I. ९९	रण्डा	II. ४०७
रघुः	II. ३९०	रतिवृत्तिपदम्	I. ३५१
रघुनाथः	I. २३९	रत्नम्	II. ४४६, ६०७, ६०८
रघुवर्या	I. ४६७, ४७२	रत्नहेममयः	I. ४८२
रङ्क्त्वा	II. ५७९	रत्निः	II. ४७१
रङ्गः	II. ५२९	रथः	II. ३८०, ४२२, ६०७
रजः	II. ५१०	रथऋश्या	I. ४३२
रजकः	II. २४७, ४३१	रथचक्रचित्	I. २३३, II., ३११
रजकी	II. २४७	रथन्तरम्	II. २८४
रजतम्	II. ४६०, ४६१, ६२०	रथवाजि	I. ३०१
रजनिमन्यः	II. २७१, ३०७	रथात्	I. ६६०
रजनिः	I. ३७, II. ४४०	रथिकः	I. ४९१
रजनिचरः	I. ३५२	रथिकाधारोहम्	I. २९९
रजनी	I. ३७, II. ४४०	रथिकाधारोहौ	I. ३०४
रजनीचरः	I. ३५२	रथी	I. ३५
रजयांचकार्	II. १००	रथ्यं	I. ४८०

रथः	I. ४८०, ५०३	राक्षससमष्ट्	I. २५१
रथानां	I. ४३१, ४३२, ५०६, ५१६	रागः	II. ५२९
रथप्र	II. ६११	रागी	II. ३५६, ३५७
रथजः	II. ४६१	राघवभृत्ये	II. ५२७
रथगानि	II. २३९	राजकम्	I. ४२४
रथगणम्	II. ४५९	राजकीयम्	I. ४४९
रथापतिः	I. ३५०	राजकृत्वा	I. २३३ II. ३१३
रथोत्थः	I. ४८	राजघः	II. २९२, २९३
रथता	II. २२०	राजतं	I. ४८३
रथपथः	I. ३६६	राजलः	I. ४८४
रराजतुः	II. ४१	राजति	I. ४१
रराजिरे	II. ४२	राजते	II. ४१
रराजे	II. ४१	राजदन्तः	I. २९४
रवः	II. ५३०	राजधानी	I. ११
रवणः	II. ३६०, ४३६	राजधुरा	I. ३१६
रवथः	II. ४६१	राजनः	I. ४०१
रविः	II. ४९६, ६१३	राजन्यः	I. ४०१, II. ४५९
रविरथाक्षधृः	I. ३१७	राजन्यकम्	I. ४२३, ४२५
रशना	II. ४३६	राजन्यकः	I. ४३२
रशिमः	II. ४७८, ४७९, ६१२	राजन्वती	I. ५८४
रसं, रसः	II. ६१२	राजन्वान्	I. ५८५
रसना	II. ४३६	राजपुरुषः	I. १८७
रसमानः	II. ३४७	राजपूजितः	I. १९२
रसवान्	I. ५८२	राजभोगीनः	I. ५१७
रसिका	I. ६००	राजयुष्वा	II. ३१२
रस्यम्	II. ४४६	राजवत्	I. ५३६
रहः	II. ५०९	राजवर्चसम्	I. ३२५
रहीभृतः	I. ६६२	राजवान्	I. ५८४
राः	II. ४३५	राजवर्गीयः	I. ४४६
राका	II. ४५०, ४५१	राजसभा	I. २५१

राजसात्करोति	I. ६६४	रामणीयकम्	I. ५४८
राजसात्सम्पद्यते	I. ६६४	रामपतिः	I. २४
राजसाद्भवति	I. ६६५	रामाः	I. ३११
राजसूयः	II. २२८	रामानुजः	II. ३१३
राजसूययाजी	II. ३०७	रामायणम्	I. २६७
राजसूयिकी	I. १७, ५२९	रामेण हतः	I. ७३
राजा	II. ४१८, ४१९, ६०३	रामोपक्रमम्	I. २५०
राजान्तरम्	I. २१३	रामौ	I. ३११
राजिः	II. ४९४, ६००	रावणः	I. ३८८, ३८९, ३९१
राजी	II. ४९४	रावणप्रीत्यै	I. ९२, II. ५२७
राजेन्दुः	I. २०६	रावणिः	I. ३८९
राज्ञः पुरुषः	I. १०९	राशिः	II. ४९५, ६१३
राज्ञां पूजितः	I. १९२	राष्ट्रीयः	I. ४४०, ४६२
राज्ञां बुद्धः	I. १९२	रासभः	II. ४६३
राज्ञां मतः	I. १९२	रास्त्रा	II. ४४६
राज्ञी	I. ३८	रिक्थम्	II. ४२४
राज्यम्	I. ४०२, ५४५, ५४६	रिपुः	II. ३८९
रात्रिमन्यः	I. ३५५	रिपुघाती	I. २३२, II. ३०२
रात्रिः	I. ३६, II. ४८१, ६००	रिपुव्रतः	II. २९१
रात्रिचरः	I. ३५५	रिपुहत्या	II. २२८
रात्रिचरी	I. १२, ३५६, II. २६१	रिप्सते	II. १०३
रात्रिञ्चरः	I. ३५५, ३५६, II. २६१	रिरंसुः	II. ३७३
रात्रिद्विवम्	I. ३२१, ३२२	रिष्वः	II. ४१७
रात्रिमटः	I. ३५५	रुक्मम्	II. ४१६, ६१०
रात्री	I. ३६, II. ५९५	रुग्णः	II. ३१६
रञ्यटः	I. ३५५	रुचिः	II. ६००
राष्यति कृष्णाय	I. ८८	रुचितम्	II. ५०६
राष्यम्	II. २३४	रुचिरम्	II. ३९५
रामः	II. ५७१	रुचिष्यम्	II. ५०५
रामठम्	II. ४०४	रुच्यं	II. २२९

रुच्यः	II. २२८	रेतोघाः	II. ५९४
रुट्	II. ५९९	रेफः	II. ५१८, ५६५, ६१४
रुद्रः	II. ९	रेफित्वा	II. ५७८
रुद्रति रुद्रतो वा	I. १४८	रेवतिपुत्रः	I. ३५१
रुद्रः	II. ४२८	रेवती	I. ४६३
रुद्राणी	I. ३९	रैवतिकः	I. ४०७
रुधिरं	II. ३९५, ६१७	रोक्ष्यन्ति शबणस्य	I. १२०
रुधिरपायिणाम्	I. ३७८, ३७९	रोगः	II. ५२७
रुमण्वान्	I. ५८३	रोगकरी	II. २६४
रुम्रः	II. ४२७	रोगघ्नम्	II. २९१
रुम्व इमे	I. ३१५	रोचते नः	I. ८२
रुरुः	II. ४८८	रौचनैः	II. २३९
रुरुपृषतम्	I. ३०३	रोचमानः कुहृष्टिभ्यः	I. ८२
रुरुपृषताः	I. ३०३	रोचयते	II. १९२
रुषितः	II. ३२९	रोचिष्णु	II. ३५१
रुष्टः	II. ३२९	रोचिष्णुः	II. ३५०
रुह्रा	II. ४९०	रोच्यम्	II. २३३
रुक्षपेपम्	II. ५८४	रोदिति	II. ६६
रूपम्	II. ४४८, ४४९, ६०९	रोदिति स्म	II. २०१
रूपधेयम्	I. ६५४	रोम	II. ४९९, ६१९
रूपयति	II. ८२	रोमन्थायते	II. ११८
रूपवद्भार्यः	I. २५४	रोमवान्	I. ५८९
रूपवान्	I. ५८२, ६०४	रोमशः	I. ५८९
रूप्यम्	II. ६२०	रोरुदा	II. ५६०
रूप्यः	I. ६०४	रोरुवमानः	II. १०४
रेजतुः	II. ४१	रोषणः	II. ३६१
रेजुः	II. ४२	रोषमयम्	I. ४७५
रेजे	II. ४१	रोषवाहणम्	I. ३७७
रेणुः	II ४५०, ६२१, ६०४	रोहिः	II. ४९२
रेतः	II. ५०८	रोहितः	II. ४५८

रोहित्	II. ४०३	लतिका	II. ४६८
रोहिणः	II. ४२४	लज्जिमम्	I. ४९४, II. ५५३
रोहिणित्वम्	I. ३५२	लगतः	II. ४६१
रोहिणी	I. २५, ४६३	लम्बः	II. २२०
रोहिणीत्वम्	I. ३५२	लम्बम्	II. २१५
रौचनिकः	I. ४२१	लम्बा	II. २२०
रौचनिकी	II. ४१४	लम्बाभम्	II. ५८१
रौहिणेयः	I. २५६	लम्बा	II. २२२
रौहिषः	II. ३९४	लम्बः	II. ५७३
	ल	ललाटम्	II. ६०५
लक्षणः	II. ४४५	ललाटन्तपः	I. २२८
लक्षणविदः	II. २०८	ललाटन्तपः	II. २७५, २७६
लक्षणोरुः	I. ४९	ललाटिका	I. ४७२
लक्षा	II. ६१८	लवः	II. ५३२, ५४१
लक्ष्मणः	I. ५९०, II. ४४५	लवकः	II. २४८
लक्ष्मणशत्रुघ्नौ	I. २९४	लवङ्गम्	II. ४१०
लक्ष्मीः	II. ४७०, II. ५९८	लवणम्	I. ४९५, II. ६०६
लगितम्	II. ३२५	लवणकारम्	II. ५८२
लग्नम्	II. ३२५	लवणकृत्य	I. २२१
लघिमा	I. ५३७	लवणं कृत्वा	I. २२१
लघिष्ठः	I. ६३०	लवणः	II. २४१
लघीयान्	I. ६३२	लवणवान्	I. ५८३
लघु	II. ३९०	लवणस्यति	II. ११०
लघुः	II. ३९०	लविलम्	II. ३८१, ३८२
लघुतनः	I. ६३०,	लव्यं मया	I. १४३
लघुतरः	I. ६३२	लघुनम्	II. ४५४
लट्टा	II. ४१७	लघ्वः	II. ४१७
लतां	II. ५९९	लसत्कपोललक्ष्मीः	I. २८४
लतानुतापम्	II. ५९२	लाक्षिकः	I. ४१३
लतावधूः	I. २०८	लाक्षिकम्	I. ४१४

लाङ्गलम्	II. ४०६	लुनीहि	II. २१४
लाङ्गलग्रहः	II. २५७	लुनीहि लुनीहीत्येवायं लुनाति	I. ६७२
लाङ्गलम्	II. ४८४, ४८५	लुक्चः	II. ३२३
लाजाः	II. ६१२	लुभितः	II. ३२३
लाञ्छितोष्ठी	I. ४३	लुभितम्	II. ३२३
लापयते	II. ९६, १२७	ल्यनः	II. ३१५
लाप्यम्	II. २३४	ल्यनम्	II. ३१६
लाभं लाभम्	II. ५८१	लेख्यम्	II. २१५
लाभः	II. ५७४	लेलिहानः	II. ३४८
लावणसैन्धवी	I. ३९७	लेलिहानाः	II. १०४
लावणिकः	I. ४९५, ४९९	लेहः	II. २४५, २४६
लावणिकम्	I. १९, ४०७, ६००	लोकंपृणः	I. ३५४
लाव्यम्	II. २३४	लोटः	II. ४५७
लापुकः	II. ३६२	लोप्यम्	II. २३२
लिंगः	II. २४१	लोम	II. ४९९
लिंगु	II. ३९१	लोमवान्	I. ५८९
लिङ्गम्	II. ६०२	लोमशः	I. ५८९
लिपिः	I. ३७, II. ४९३	लोलमानः	II. ३४८
लिपिकरी	II. २६७	लोलमानम्	II. ३४८
लिपी	I. ३७, II. ४९३	लोलुप्यते	II. १०५
लिप्सते	II. १०३	लोट्यांचके	II. २३
लिप्सामहे	II. १७६	लोष्टग्राहम्	II. ५९१
लिप्सुः	II. १०३	लोष्टम्	II. ४५८, ६०५
लिभिः	II. ४९३	लोहम्	II. ६१७
लिम्पः	II. २४४	लोहितं, लोहितः	II. ६२२
लिम्पाः तनोः	I. १२६	लोहितकः	I. ६५५
लिप्चः	II. ४१७	लोहितकम्	I. ६५५
लीना	II. ३१६	लोहितम्	II. ४५८
लुष्टाकः	II. ३६४	लोहितायति	II. ११५, ११६
लुष्टाकी	I. २७, II. ३६४	लोहितायते	II. ११५

लोहितायसम्	I. २४०	वटुः	II. ३८५
लोहिनी	I. २५	वणिक्	II. ४३६
लौकिकः	I. ५२२	वणिज्या	I. ५४४
लौहितीकः	I. ६४९	वत्सं	II. ४५४
	व	वत्सः	II. ४५४, ६११
वंशः	II. ६१३	वत्सतरः	I. ६४६
वंश्यः	I. ५०२	वत्सतरी	I. २७, २८, ६४६
वृक्तमसांप्रतम्	II. ५२४	वत्सरः	II. ४५५
वक्त्रं	II. ५०२, ५०३, ६११	वत्सलः	I. ५८८
वक्त्रः	II. ६१७	वत्सा	I. २
वक्रः	II. ४२६	वत्सा इमे	I. ३१५
वक्रम्	II. ४२५, ६११	वत्साः	I. ३९१
वक्रतुण्डौ	I. ३११	वत्सीयः	I. ५१६
वक्षः	II. ५१०	वत्स्यन्तौ	II. ३९
वक्षःसंमर्दिनी	I. १८९	वत्स्यामः	II. १९९, २००
वङ्कः	I. ४१०	वदतां वरः	I. १५१, १९०
वङ्किः	II. ४८१	वदते	II. १६६
वङ्गाः	I. ४३६	वदन्तिः	II. ४५२
वचवतुः	II. ४५६	वदमानः	II. १६६
वचनकरः	II. २६३	वदान्यः	II. ४५९, ४६०
वचनकर्मभिः	I. ७९	वधः	II. १९४, ५५०
वचोहरः	II. २५७	वधः बन्धूनां	I. १२७
वज्रं	II. ४३०	वधत्रम्	II. ४६०
वज्रं, वज्रः	II. ६११	वधिष्ठाः	II. १४७
वज्रः	II. ४२९	वधूः	II. ४०२
वञ्चथः	II. ४६१	वधूकरतः	I. ६१६
वञ्चयते	II. १८१	वधूटी	I. २०
वटम्	II. ६०५	वधोपज्ञम्	I. २४९
वटिः	II. ४९१	वध्यः I. ५२५, II. २१३, २१९.	
वटिभः	I. ६१३	वनप्रयाणम्	I. ९५

वनम्	II. ६०७, ६०८, ६१७	वयस्यः	I. ५०५, ५०६
वनवती	I. २३२, II. ३०५	वयुनम्	II. ४५४
वनवासी	I. ३३९	वयोऽतीतः	I. १८१
वनशायः	I. ३३३, ३३७	वरं	II. ६२०
वनस्पतिः	I. ३८३	वरः	II. ५४२
वनाकर्षिन्	II. ५९०	वरणः	II. ४३६
वनाय मुभोच	I. ९१	वरण्डः	II. ४१२, ६१३
वनिः	II. ४९७	वरत्ना	II. ४६०, ६१९
वनिता	II. ५९९	वराकः	II. ३६४
वनिष्ठः	II. ४७१	वराकी	II. ३६४
वनेचरः	I. ३३५, II. २६१	वरोरुः	I. ४०
वनेवासः	I. ३३८	वरिवस्यत	II. १२३
वन्त्रः	II. ४३०	वरिवस्यति	II. १२२
वन्दते	II. ७	वरिवस्यन्ति	II. १२२
वन्द्यः	II. ४६१	वरिवस्या	II. १२३, ५६०
वन्दना	II. ५६३	वरिष्ठं	I. ६३६
वन्दारुः	II. ३७५, ३७६	वरिष्ठः	I. ६३६, ६३७
वन्दः	II. ४२५	वरीतुं	II. ५४
वन्धवचनः	II. ४९०	वरीतुमुररीकृतम्	II. ५२३
वन्ध्या	II. ४२०	वरुणः	II. ४५२, ४५३
वन्द्या	I. ४३०	वरुणवासवोपमौ	I. १४४
वपुः	II. ४४२	वरुणानी	I. ३९
वपुषा चतुर्भुजः	I. ७७	वरुत्रम्	II. ५०४
वप्रः	II. ४२९	वरुथः	II. ४२४
वप्रश्	II. ६११	वरेण्य	II. ४५९
वपिः	II. ४८१	वरोरुः	I. ४९
वमथुः	II. ५५३	वर्ग्यम्	I. ४६६
वमी	II. ३६५	वर्चस्कं, वर्चस्कः	II. ६०५
वयम्	I. २४७	वर्गः	II. ४४५
वयं ब्रूमः	I. २४६	वर्णयति	II. ८२

वर्णलः	I. ५८७	वर्षरः	II. ४४३
वर्णसङ्घाटः	II. २८९	वर्षिः	II. ४८०
वर्णसङ्घातः	II. २८९	वर्ष, वर्षः	II. ६११
वर्णसिः	II. ४८९	वर्षभोग्यम्	I. १८३
वर्णिः	II. ४८४	वर्षभोग्येण	I. ३८०
वर्णी	I. ६१०, ६११	वर्षाः	II. ६००
वर्णुः	II. ४५०	वर्षिष्ठः	I. ६३६
वर्ण्यम्	II. ६२०	वर्षीयान्	I. ६३८
वर्तनः	II. ३६०	वर्षुकः	II. ३६२, ३६४
वर्तनिः	II. ४४१	वर्षुकः अपः	I. १३६
वर्तनी	II. ४४१	वर्षुका	II. ३६२
वर्तयते	II. १९२	वर्षुका पुष्पचयम्	I. १३४
वर्तिः	II. ४९२, ६०७	वर्ष्यम्	II. २३१
वर्तिका	II. ४६८	वर्सम्	II. ४५४
वर्तिष्णुः	II. ३५०, ३५१	वल्यम्	II. ४८७
वर्तिष्यते	II. ३९	वलिः	II. ४९४, ६००, ६१३
वर्तिष्यमाणं	II. ३८	वलिनः	I. ६१३
वर्त्यत्	II. ३८	वलिभं	I. ६१३
वर्त्यन्	II. ३४७	वलिभः	I. ६१३
वर्धनः	II. ३६०	वलीकम्	II. ४७५
वर्धनम्	II. २३९	वल्लक	II. ४७८
वर्धनौ	II. २३९	वल्लकम्	II. ४५१
वर्धिष्णुः	II. ३५०, ३५१, ३५२	वल्लिगतम्	II. ३३९
वर्धम्	II. ४२९	वल्लगुः	II. ३८८
वर्म	II. ६१८	वल्लगूयति	II. २१
वर्महरः	I. २२६, II. २५८	वल्लगूयन्ती	II. १२६
वर्महरौ	II. २५८	वल्लगूयन्तीम्	II. २१
वर्थः	II. २२२	वल्लगूयिष्यति	II. १२६
वर्थः भवता	I. १४३	वल्लभः	II. ४६३
वर्था	II. २२२	वल्लभा	II. ४६३

वल्लरम्	II. ४८४	वल्गु	II. २२३
वत्राज वनाय	I. ९५	वाक्	II. ३७८, ४३४, ६००
वशवदः	II. २७६, २७७	वाक्कलहः	I. ३८४
वशवदा	II. २७७	वाक्त्वचम्	I. २९९, ३१०
वशः	II. ५४२	वाक्त्वचन	I. ७९
वश्यः	I. ५०५	वाक्त्वषम्	I. ३१०
वपट् इन्द्राय	I. ९२	वाक्यकरः	II. २६४
वसतिः	II. ४८०	वाक्यम्	II. २३४
वसन्तं, वसनः	II. ६०८	वाक्या	II. २३४
वसन्तः	II. ४६४	वागर्थाविव	I. १५७
वसिः	II. ४९७	वागुरिकः	II. ४९१
वसिता	II. ३६०	वाग्मी	I. ६०७
वसिष्ठाः	I. ४०१	वाग्यामः	II. २७९
वसु	II. ३८६, ६०४	वाग्विदः	II. २९८
वसुः	II. ३८५	वाङ्गः	I. ४०९
वसुन्धरा	I. २२९, II. २८४	वाङ्गनसे	I. ३०६, ३२१
वस्तिः	II. ५०५, ६१४, ६२१	वाङ्गयम्	I. ४८३
वस्तु	II. ४००, ६०४	वाचंयमः	I. २२८, २७९
वस्त्रकोपम्	II. ५८३	वाचस्पतिः	II. ५९६
वभ्रम्	II. ५०१, ६११	वाचस्पत्यम्	II. ५४१, ५९६
वसः	II. ४४५	वाचाटः	I. ६०७, ६०८
वशिकः	I. ४९२	वाचालः	I. ६०७, ६०८
वहंलिहः	II. २७४	वाचिकम्	I. ६५६, ६५७
वहः	II. ५६९	वाचोयुक्तिः	I. ३३९, ३४०
वहति	II. ४८०	वाच्यः	II. २३४
वहन्तः	II. ४६४	वाजपेयिकी	I. ५२९
वहमाना	II. १८५	वाजिकुञ्जरम्	I. ३०५
वहिनम्	II. ५०४	वाटरम्	I. ४७९
वह्नेः	II. २१२	वाणिज्यम्	I. ५४४
वदिः	II. ४७९, ५९७	वालः	II. ४५७, ६१३

वातकी	I. ६०९	वारि	II. ४२४
वातच्छेद्यम्	I. १८४	वाग्निः	II. ४०४
वातन्धयः	II. २७२	वारिधानाश्चमीरुः	I. १८३
वातप्रमीः	II. ४७१	वारिवाहः	II. २४०
वातमजम्	II. २७०	वार्ति	II. ४५०
वातमजाः	II. २७०	वारुडक्तिः	I. ३९०
वातूरुः	I. ४३१, ५८६, ५८८, ६०५, ६०७	वारुणम्	I. ४१७
वात्या	I. ४३०, ४३१	वार्तः	I. ५०१
वात्स्यः	I. ३९१	वार्ताकम्	II. ४५६
वादयते	II. १९२	वार्ताकृिः	II. ४५६
वादयाञ्चक्रिरे	II. ६	वार्धकम्	I. ४२३, ४२५, ५५०, ५५१
वादिः	II. ४९४	वार्धुपिकः	I. ४९६
वादित्तम्	II. ५०४	वार्थाः	II. २२७
वापिः	II. ४९४, ५६५	वार्धिकः	I. ४५७, ४६६
वापी	II. ४९४	वार्धिकम्	I. ४५७
वाप्यम्	II. २३४	वाप्यायणिः	I. ४०७
वामः	II. ४१४	वालं, वारुः	II. ६१८
वामनी	I. २९	वालिद्रुहः	I. २३१
वामनेत्रा	I. ४२	वालिद्रुहम्	II. २९७
वामोरुः	I. ४९	वालमीकीयम्	I. ४४५
वायव्यम्	I. ४१८	वावदूकः	II. ४७८
वायसः	II. ४६२, ६११	वावदूक्याः	I. ४०७
वायुः	II. ३८३	वावृत्त्यमाना	II. २०५
वाय्वधी	I. ३०७	वाव्रज्यते	II. १०५
वारङ्गः	II. ४१०	वाशनैः	II. २३९
वारयति यवेभ्यो गां	I. ९९	वाशिः	II. ४९४
वाररुचः	I. ४७९	वाशिनायतिः	I. ४००
वारणसेयम्	I. ४४१	वाशुरा	II. ३९२
वाराहकः	I. ४३६	वाश्रः	II. ४२६

वाश्रम	II. ४२६	वि:	II. ४९६
वासं, वासः	II. ६१२	विकटम्	I. ५६१, ५६२
वासः	II. ५१०	विक्रन्थी	II. ३५७
वासतेयम्	I. ५१२	विक्रस्वरम्	II. ३७७
वास्तुतेयी	I. ५११	विकाकुत्	I. २८१
वासनम्	I. ५२१	विकासिभक्तिः	I. २५४
वासन्तिकः	I. ४३४	विकिरः	I. ३८१
वासन्त्यः	I. ४६६	विक्रीर्णकेशा	I. ४२
वासयते	II. ८८, १९२, १९३	विकुरुते	II. १५८
वासरः	II. ४६४, ४६५	विकुर्वते	II. १५८
वासवी	I. ४७९	विकुर्वाणः	II. १५८
वासिः	II. ४९४, ५६५	विकुर्वे	II. १५८
वासिष्ठः	I. ३९२	विक्रमते	II. १६२
वासुदेवः	I. ३९२, ६४८	विक्रयिकः	I. ४९२
वासुदेवकः	I. ४७८	विक्रीणीते	II. १३०
वास्तव्यः	II. २१५, २१६	विक्षावः	II. ५३२
वास्तुः	II. ४०१	विक्रममाणा	II. १६२
वास्तेयम्	I. ६४८	विस्व्यः	I. २६८
वास्तेयी	I. ६४८	विस्व्यातिः	II. ५५६
वास्त्रः	I. ४१५	विग्रः	I. २६८
वाहना	II. ५६३	विघट्टितोरूः	I. ४९
वाहभ्रट्	II. ३०१	विघनः	II. ५५१, ५५२
वाहसः	II. ४६२	विघसः	II. ५४३, ५४४
वाहिका	II. ५६५	विघाताय	II. ५२६
वाहितम्	II. ३२५	”	II. ५२७
वाहीकः	I. ३८५	विघ्नः	II. ५४३
वाद्यम्	II. २२३	विघ्नभयम्	I. १८६
विंशः	I. ५७३, ५७५	विघ्नितः	I. ५६६
विंशतिः	I. ५२४, ५९८	विचक्रमिरे	II. १६३
विंशतितमः	I. ५७५	विचक्रमे	II. १६३

विचचार दावम्	I. ५६	वितुस्तयति	II. १२५
विचेरुः वनस्थलीः	I. ५६	वितृदः यूनाम्	I. १२६
विचतुरः	I. ३२०	वितृदाः	II. २४२
विचर्चिका	II. ५६४	वित्तः	II. ६५, ३२०
विचित्रम्	II. ६११	वित्तम्	II. ६२०
विचेतीकरोति	I. ६६१	विदतुः	II. ६५
विजयते	II. १३१	विदन्	II. ३२६
विजावा	II. ३०१	विदन्ती	II. ३४६
विजिगीषते	II. १३२, १७७	विदांकुर्वन्तु	II. ६६
विजिगीषुः	II. ३१	विदांचकार	II. ३३
विजिग्यिरे	II. १३१	विदांबभूतुः	II. ३४
विजिग्ये	II. ३१	विदिः	II. ६००
विजिवृक्षवः	II. १०१	विदितः	II. ३२०, ३२१, ३३७
विजिह्वनयना	I. ४५	विदितम्	II. ३३७, ३३८
विजेषिष्ठाः	II. १३१	विदितं तव	I. १२९
विजेष्यते	II. २	विदितं भवताम्	I. १३०
विजेष्ये	II. १३१	विदुः	II. ६५
विज्ञापना	II. ५६३	विदुरः	II. ३६९
विटपं, विटपः	II. ६०९	विदुषितरा	I. ३४३
विटपः	II. २५६, ४६७	विदुषी	I. ४, II. ३४६
विटपा	II. २५१	विदूननारीकम्	I. २५५
विटम्	II. ६०५	विद्यते भोक्तुम्	II. ५२३
विट्	II. ५९९	विद्यमाननासिका	I. ४५
विट्शूद्राः	I. ३०१	विद्यस्व आस्व भव एवं वसन्	II. २१४
विडङ्गः	II. ४१०	विद्या	II. ५५८, ५९८
वितपते	II. १४५, १४६	विद्याचणः	I. ५६०
वितस्तिः	II. ५०५	विद्याचुञ्चुः	I. ५६०
वितानयाजी	II. ३०८	विद्युत्	II. ३७७, ५९९
वितिष्ठते	II. १३७	विद्युत्प्रणाशम्	II. ५८८
वितिष्ठमानम्	II. १३९	विद्वत्कल्पः	I. ६४१

विद्वत्तरा	I. ३४३	विपक्तिमम्	I. ४९५
विद्वद्देश्यः	I. ६४१	विपण्यम्	II. २३०
विद्वत्स्यते	II. ११२	विपतिः	II. ५५६
विद्वान्	II. ३४६	विपत्	II. ५५६, ६००
विद्वायते	II. २१२	विपथम्	I. २४८
विघवा	I. २५४	विपयः	I. २८३
विघातुमिच्छतः	II. ५२३	विपाशयति	II. ८२
विधिवत्	I. ५३६	विपिनम्	II. ४३३, ६०७, ६०८
विधुः	II. ३८८	विपुच्छयते	II. १२३
विधुन्तुदः	II. २७५	विपुलोरस्कः	I. २८२
विधुरा	I. ३१७	विपूयः	II. २३०
विनङ्क्षयति	II. ७१	विप्रः	II. ४२०, ४३०
विनयतः	II. १६०	विप्रकृष्टं महेन्द्रस्य	I. १०८, ११३
विनयति	II. १६०	विप्रकृष्टादागतः	I. १८७
विनयते	II. १५९	विप्रत्रा करोति	I. ६६५
विनयन्ते	II. २, १५९, १६०	विप्रत्रा सम्पद्यते	I. ६६५
विनसा	I. २६८	विप्रदर्शम्	II. ५८२
विना	I. ५६१	विप्रवदन्ति	II. १६८
विना—वैनतेयेन, अतिकायात्,		विप्रवदन्ते	II. १६८
वृष्ट्या, साध्यं, तथा	I. १०६, १०७	विप्रवदमानः	II. १६८
विनिवारितोदरा	I. ४३	विप्रसात्करोति	I. ६६५
विनीतः	II. १५९	विप्रुट्	II. ५९९
विनीयः	II. २३०	विबुधन्नजला	I. ६६५
विनेतुं शक्यः	II. ५२४	विबुधसखः	I. २३८
विनेयम्	II. २३०	विभ्राकरः	II. २६५
विनेप्यन्	II. १६०	विभावनं, विभावनः	II. ६०८
विनेप्ये	II. १५९	विभुः	II. ३७९
विन्द्ः	II. २४४	विभ्राट्	II. ३७७
विन्दुः	II. ३७४	विमलापम्	I. ३१६
विघ्नः	II. ३२०	विमानं, विमानः	II. ६०८

वियत्	II. ६२०	विवरे सद्:	II. ३३६
वियमः	II. ५४६	विद्याय	II. २०
वियामः	II. ५४६	विविदिवान्	II. ३४३
वियोगभीरुः	I. १८७	विविद्वान्	II. ३४३
विरजी करोति	I. ६६१	विविधकामहितः	I. १८६
विरजीकृता	I. ६६२	विविशिवान्	II. ३४३
विरम	II. १८८	विविश्चान्	II. ३४३
विरम आग्रहात्	I. ९७	विवृतासिः	I. २९१
विरमति	II. १८७	विवृत्सन्तं	II. ३८
विरमति पापात्	I. ९७	विवेकगुणात्	I. १०६
विरमन्ति	II. १८८	विवेकदृश्या	II. ३११
विरराम	II. १८८	विवेकी	II. ३५६
विरराम समरात्	I. ९७	विव्यतुः	II. २०
विरही करोति	I. ६६१	विव्युः	II. २०
विराजन्	II. ३४५	विशङ्कतः	I. ५६२
विरावः	II. ५३०	विशङ्कटम्	I. ५६१
विरिब्धः	II. ३२५, ३२६	विशयः	II. ५३५
विरुद्धभोजनीयम्	I. ४७६	विशमितः	II. ३२६
विरेमितम्	II. ३२५	विशस्तः	II. ३२६
विलम्बितुं सहाः	II. ५२४	विशायः	II. ५३५
विलापयसे	II. ८८	विशालः	II. ४०८
विलासिनी	I. २	विशालम्	I. ५६१, ५६२
विलासी	II. ३५८	विशाला	II. ४०८
विलुभितम्	II. ३२३	विशिसै रुरुधे	I. ६१५
विलेखितुमशाकि	II. ५२५	विशिपम्	II. ४६७
विवदन्ते	II. १६६, १६७	विशिश्वासयिपांचक्रुः	II. २३
विवदिष्ये	II. १६७	विशेषविद्वान्	I. १८२
विवधिकः	I. ४९४	विश्वः	II. ५५४
विवरम्	II. ६१७	विश्रथी	II. ३६५
विवरिष्यति	II. ५३	विश्वजनीनम्	I. ५१७

विश्वजनीना	I. ५१७, ५१८	विष्णुपुरम्	I. ३१६
विश्वप्सा	II. ४२०	विष्णूयति	II. ११२
विश्वमित्रः	I. ३७५	विष्णुफलः	II. ७४
विश्वम्	II. ४१७	विष्णुलङ्घिः	II. ७४
विश्वम्भरः	II. २८४	विष्यः	I. ५०५
विश्वम्भरा	I. २२९	विष्यन्दमानः	II. ४०
”	II. २८४, ४१७	विष्वणः	II. ५४५
विश्वस्तः	II. ३२०	विष्वणाः	II. १४
विश्वामित्रः	I. ३७५, ३७६	विससर्ज रमणाय	I. ८२
विश्वासजन्मा	I. ८	विसारः	II. ५२८
विषं, विषः	II. ६११	विसारि	II. ३०२, ३०४
विषममयम्	I. ४७५	विसारी	I. ६५१
विषमस्यः	I. २२६, II. २५१	विसोढवन्तं	II. ४४
विषसाद्	II. १३, १४, ४८	विसोष्यति	II. ७२
विषहते	II. १५	विस्तृत्वरी	I. १८
विषद्य	II. १५	विस्कन्ता	II. ३१७
विषा	II. ४७७	विस्कन्नः	II. ३१७
विषाणं, विषाणः	II. ६०६, ६०७	विस्तरः	II. ५३४, ५४२, ६०२
विषेहिरे	II. १५	विस्तारः	II. ५३३, ५३४, ५४२
विष्कंभितुं	II. ८१	विस्फारयांचकार	II. ९०
विष्कन्ता	II. ३१७	विस्फुरन्	II. ७४
विष्कन्तुन्	II. ५६	विस्सापयते	II. ९६
विष्कम्नाति	II. ८१	विस्सापयन्	II. ९७
विष्कम्नोति	II. ८१	विस्सापयेताम्	II. ९७
विष्किरः	I. ३८१	विस्स्यन्दः	II. ४०
विष्टर्कणीः	I. ३६७	विस्सम्भी	II. ३५७
विष्टपम्	II. ४६७	विहगः	II. २७८, २८६, २८९
विष्टरः	II. ५४२	विहङ्गः	II. २७६, २७८
विष्टलम्	II. ३३५	विहङ्गमः	II. २७६, २७८
विष्णुः	II. ४५०	विहन्तुं पटीयसी	II. ५२५

विह्वः	II. ५४९	वृत्यः	II. २२७
विहा	II. ४०७	वृत्यम्	II. २२७
विहितिमम्	II. ५५३	वृत्तः	II. ४२५, ४२६, ६१९
वी	II. ४९६	वृत्तहा	II. ३०८
वीकाशः	I. ३७४	वृद्धोक्षम्	I. ३२५
वीक्षाभ्रभूवे	II. १२७	वृद्धोक्षः	I. ३२१
वीचिः	I. ३७, II. ४८२, ६००	वृध्यस्	II. २२७
वीची	I. ३८	वृशः	II. ४८८
वीणा	II. ४४६	वृश्चिकः	II. ४३१
वीणी	I. ६०१	वृश्चित्वा	II. ५७८
वीरंमन्या	II. ३०६	वृषः	II. ६११
वीरः	II. ४२६	वृषणं, वृषणः	II. ६०६, ६०७
वीरयत्नी	I. २४	वृषनादी	II. ३०४
वीरपाणम्	I. ३७९	वृषभः	II. ४६३
वीरभोगीणः	I. ५१८	वृषयः	II. ४८७
वीवधिकः	I. ४९४	वृषलः	II. ४०५, ६१८
वृकः	II. ४५१	वृषस्यती	II. ११०
वृकतिः	I. २५६	वृषस्यन्ती	I. ४, II. १००, ११०,
वृकभीतः	I. १८६	१११, ३४४	
वृक्षं परि	I. १७४	वृषा	II. ४१८, ४१९
वृक्षं वृक्षं सिञ्चति	I. ६६९	वृषारूपायी	I. २४
वृक्षः	II. ४५५, ६११	वृष्टिश्चेत्क्षिपमायास्यति शीघ्रं	
वृक्षकः	I. ६४५	वप्स्यामः	II. २०६
वृक्षात् परिक्रामन्	I. ९६	वृष्णिः	II. ४७०, ५९७
वृक्षात्सकाशात्	I. ६१५	वृष्यम्	I. ५१६, II. २३१
वृक्षाद्दृक्षं	I. ६१५	वेणिः	II. ४०९
वृक्षेशयः	I. ३३२, II. २६०	वेणी	II. ६०१
वृजिनम्	II. ४३२, ६०७, ६०८	वेणु	II. ४५०
वृत्तबाहुः	I. ४८	वेणुमृदङ्गकांस्यम्	I. ३००, ३०२
वृत्तम्	II. ३२८, ६२०	वेतनः	II. ४४५

वेतनम्	II. ४६८, ६०७	वैदिकम्	I. ४३५
वेतसः	II. ४६२	वैदूर्यः	I. ४७६
वेतस्वती	I. ४३८, II. ४६२	वैदूर्यम्	I. ४७६
वेतस्वान्	I. ४३७	वैदेदिवन्धुः	I. ३५२
वेत्ति	II. ६५	वैद्यकम्	I. ५४९
वेत्थ स्म	II. २०२	वैजतेयः	I. ३९३
वेत्रम्	II. ५०२, ५०३	वैनयिकः	I. ६५६
वेद	II. ६५	वैबुधसैन्यवी	I. ३९७
वेदना	II. ५६३	वैबोधिकः	I. ५०१
वेदयः	II. २४४	वैमात्रेयः	I. ३९२, ३९४
वेदवित्	II. २९७	वैमानिकः	I. ४९१, ५३२
वेदापयति	II. ८२	वैयाकरणः	I. ४३३
वेद्भिः	II. ४९२, ४९३, ६००	वैयाघ्रः	I. ४१५
वेघाः	II. ५१०	वैयासकिः	I. ३९०
वेपथुः	II. ५५३	वैरकारः	II. २६७
वेमा	II. ४९९	वैरम्	II. ६११
वेशः	II. ५२७	वैरायते	II. १२१
वेशन्तः	II. ४६४	वैरायमाणः	II. १२१
वेशिः	II. ६००	वैरायित्त	II. १२१
वेष्पः	II. ४४८	वैवधिकः	I. ४९४
वेसरः	I. ३६६	वैशतिकं	I. ५२१
वेहत्	II. ४३७	वैशसम्	I. ५४८
वैणिकः	I. ४९९, ६०१	वैशाखः	I. ५३२
वैणुकीयम्	I. ४४८	वैश्वजनीनः	I. ५०९
वैतण्डिकः	I. ५११	वैश्वामित्रः	I. ३९२
वैतनिकः	I. ४९२	वैष्टम्	II. ५०१
वैनसी	II. ४६२	वैसारिणः	I. ६५१
वैत्रकीयम्	I. ४४८	वैहासिकः	I. ४९०
वैदग्धी	I. २९, ५४२	व्यजः	II. ५६९
वैदग्ध्यम्	I. ५४२	व्यजिगीषन्त	II. ३३१, १७६

व्यजेष्ट	II. १३१	व्यस्वनत्	II. १४
व्यजेष्टाः	II. १३१	व्याक्रष्टुम्	II. ५२४
व्यतस्तंभत्	II. ९५	व्याघट्टना	II. ५६४
व्यतिषक्तम्	II. १२	व्याघ्रः	II. ५२०
व्यतिघ्नन्	II. १२८	व्याघ्रपात्	I. २७९
व्यतिघ्नन्ति	II. १२४	व्याघ्री	I. ४६
व्यतिजिग्ये	II. १२८	व्याघ्या	I. ४१२
व्यतियुतः	II. १२९	व्यात्तम्	II. १३३
व्यतिलुनन्ति	II. १२९	व्यात्युक्षी	II. ५३७
व्यतिलुनीते	II. १२७	व्याददते	II. १३२
व्यतिविद्रते	II. १२९	व्याददाति	II. १३२, १३३
व्यतिष्ठत	II. १३९	व्याददौ	II. १३३
व्यत्यगच्छत्	II. १२८	व्याघः	II. २४५
व्यत्यतन्वाताम्	II. १२८	व्यापत्	II. ३५
व्यत्यैताम्	II. १२८	व्याप्तवती	I. ३, II. ३१४
व्यद्योतिष्ट	II. ३७	व्यायच्छमानः	II. १४६
व्यधः	II. ५४४	व्यायच्छमानयोः	II. १८३
व्यरंसीत्	II. ५१	व्यावक्रोशी	II. ५३७
व्यरमत्	II. १८७	व्यावहासी	II. ५३७
व्यरुचत्	II. ३५	व्यूढोरस्कः	I. २८२
व्यरुचन्	II. ३४, ३७, ३८	व्योम	II. ४९९
व्यर्णः	II. ३२७	व्योममायः	I. २२६, II. २५०
व्यलिपत्	II. ५८	व्योमस्पृशः	I. २३१
व्यलीकम्	II. ४७५	व्रश्चनम्	II. ५६८
व्यवदिष्ट	II. १६६	व्रजं, व्रजः	II. ६२२
व्यश्रुते स्म	II. २०१	व्रजः	II. ५६९
व्यषहत	II. १५, ४४	व्रजोपरोधम्	II. ५८९
व्यष्टभ्रात्	II. १४, ८०	व्रज्या	II. ५५७
व्यष्वणत्	II. १४, १७	व्रणं, व्रणः	II. ६०६
व्यसरन् शस्त्राणाम्	I. ११६	व्रतम्	II. ६२०

व्रतयति	II. १२४	शकशकायन्तः	I. ६६५
व्राजिः	II. ४९४	शकारः	II. ५६५
व्रातः	II. ६१३	शकुनः	II. ४५२
व्रातीनः	I. ५५८	शकुनिः	II. ४५२
व्रीहिकः	I. ६०१	शकुन्तः	II. ४५२
व्रीहिमती	II. ३७०	शकुन्तिः	II. ४५२
व्रीहियवम्	I. ३०३	शकृत्	II. ४८०, ६२०
व्रीहियवाः	I. ३०३	शकृत्करिः	II. २६८
व्रीहिवापाणि	I. ३७९	शकृत्कारः	II. २६८
व्रीही	I. ६०१	शक्तिग्रहः	II. २४७
व्रैहेयम्	I. ५५२	शक्तिहरः	II. २६८
		शक्तिहरम्	II २५७
	श		
शं कृष्णाय, कृष्णस्य	I. १४५	शक्तो दैत्येभ्यः	I. ९२
शंतः	I. ६१२	शक्नुवाना	II. ३४८
शंतिः	I. ६१२	शक्नोति भोक्तुं	II. ५२३
शंतुः	I. ६१२	शक्ना	II. ४९८
शंभः	I. ६१२	शक्यः	II. २२१
शंभवः	II. २६०	शक्यम्	II. २२१
शंयः	I. ६१२	शकः ।	II. ४२५, ४२६
शंयुः	I. ६१२, ६१३	शक्लः	II. ४८९
शंवः	I. ६१२	शक्री	II. ४९०
शंवदः	II. २६०	शका	II. ४००
शंस्ता	II. ४३७	शङ्करः	I. २२६, II. २६०
शंस्थः	I. २३२, II. ३०२	शङ्करा	II. २६०
शंस्यम्	II. २२७	शङ्कव्यम्	I. ५१६
शकः	I. ४१२	शङ्कुः	II. ३९१, ६१८
शकटः	II. ४८३	शङ्खः	II. ४०४
शकन्	II. ६२०	शण्डः	II. ४०७
शकलम्	II. ४०६	शण्डिलः	II. ३९६
शकशकायद्भिः	II. ११६	शतं, शतः	II. ६१८

शतंदायी	II. ५७६	शबलः	II. ४०५
शतकृत्वः	I. ६५१	शबलिमा	II. ४०५
शतकृत्वः अहः	I. १२४	शब्दः	II. ४८६, ६१३
शततमः	I. ५७६	शब्दकारः	II. २६७
शततमी	I. ११, ५७३, ५७६	शब्दकारम्	II. ५९१
शतद्रुः	II. ३७९, ३९१	शब्दनः	II. ३५९
शतधनुः	I. २७५	शब्दयति	II. १२०
शतधन्वा	I. २७५	शब्दायते	II. १२०
शतमन्युकरूपः	I. ६४१	शब्दायमानम्	II. १२०, १२१
शतमूर्ध्नी	I. २२	शमं शमं	I. ६६९
शतसाहस्रम्	I. ५२१, ५२९	शमथः	II. ४६१
शताद् बद्धः	I. १०६	शमयेत्	II. २१२
शतेन बन्धितः	I. १०६	शमलम्	II. ४०६
शत्रिः	II. ४८१	शमितः	II. ३२८, ३२९
शत्रुसहः	II. २८४	शमित्वा	II. ५७९
शत्रुः	II. ४८८	शमिष्ठलम्	II. ३३५
शत्रुघातः	II. २८९	शमी	II. ३५५
शत्रुघ्नः	II. २९१, २९२	शमीहृषद्म्	I. ३१०
शत्रुघ्नयः	II. २८४	शमीरः	I. ६४५
शत्रुन्तपः	II. २८४	शम्बः	II. ४८६
शत्रुलावः	I. २२६	शम्बाकरोति	I. ६६६
शत्रुलावौ	II. २४९	शम्बूकः	II. ४७८
शत्रुबलः	I. ५९६	शम्भुः	II. ३७९
शत्रुहः	II. २८९	शयथः	II. ४६१
शद्रिः	II. ४८१	शयनं शयनः	II. ६०८
शद्रुः	II. ३६८	शयनीयम्	II. २१८
शापते	II. १३५	शयानकः	II. ४५६
शापथः	II. ४६१	शयाना भुञ्जते	II. ३४५
शाप्यम्	II. २१९	शयालुः	II. ३६६, ३६७, ३६८
शाफोरुः	I. ४९	शयितं रामस्य	I. १३१

शयितम्	I. १९३, II. ३३६, ३३९	शर्करीयम्	I. ४३७
शयितमिदमेपां	I. १३०	शर्षजहाः	II. २७१
शयित्वा	II. ५७७	शर्म	II. ४९८
शयुः	II. ३८४	शर्मद्ः	I. २२६, II. २५०
शयुनः	II. ४५४	शर्वः	II. ४१८
शय्या	II. ५५८	शर्वरी	I. २६, २७, II. ४४३
शय्योत्थायम्	II. ५९०	शलभः	II. ४६२
शरः	II. ५४१, ६०३	शलाका	II. ४७३, ४७४, ६०१
शरच्छायम्	II. ६११	शलालुकः	I. ४९९
शरणक्राम्यसि	II. १११	शलकम्	II. ४५१
शरणार्थी	I. ६१२	शल्यं, शल्यः	II. ६२२
शरण्यः	I. ५०९, ६४८	शल्यम्	II. ४८९
शरण्यम्	II. ४५९	शवं, शवः	II. ६२२
शरत्	II. ४१२, ६००	शशमालः	I. ५६९
शरदिजः	I. ३३६	शशाद	II. ४८
शरभः	II. ४६२	शशोर्णम्	II. ५९९
शरम्	II. ६२०	शश्वच्चकार	II. २००
शरमयम्	I. ४८३	शश्वदकरोत्	II. २००
शरवणभवम्	I. २८९	शश्वद्भूव	II. २०१
शरवणम्	I. ३७७	शशुकुलिः	II. ६००
शरसात्	I. ६६४	शष्पम्	II. ४४८, ६०९
शरारुः	II. ६७५	शल्लम्	II. ३८०, ५०१, ५०२, ६११
शरावती	I. ३७१		
शरीरकम्	I. ६४५	शलाशलि	I. २६२, II. ५०१
शरीरवद्धः	I. २९१	शली	I. ३५
शरीरम्	II. ४७६, ६११	शल्लैः	I. ७९
शरुः	II. ३८५	शल्यम्	II. २१९, २२७
शर्करकम्	I. ४३७	शाकटः	I. ५०४
शर्करा	I. ४३७, II. ४७२	शाकटिकः	I. ४९०
शर्करिकम्	I. ४३७	शाकपणः	II. ५४७

शाकपलाशदेश्यम्	I. ६४२	शारिः	II. ४०५
शाकपार्थिवः	I. २०८	शारिका	II. ४२५
शाकलः	I. ४१३	शारिकावणम्	I. ३६९
शाकलिकः	I. ४१३	शारिकुक्षः	I. २६८
शाकुनिकः	I. ४९७	शार्करः	I. ५९२
शाक्तीकः	I. ५००	शार्करम्	I. ४३७, ६४९
शाखी	I. ६०२, ६०३	शार्करिकम्	I. ४३७
शाख्यः	I. ६४८	शार्ङ्गः	II. ४१२
शातः	II. ३३२	शार्ङ्गधन्वा	I. २७६
शातमानम्	I. ५२१	शार्दूलः	II. ४८५
शातम्	II. ३३२	शालालुकः	I. ४९९
शातोदरी	I. ४३	शालिगोपी	I. १४
शात्रवः	I. ६५८	शालिगोप्यः	II. २४९
शादः	II. ४८६	शालीनः	I. ५५८
शाद्वलः	I. ४३८	शालीनम्	I. ५५८
शाद्वलम्	II. ४८६	शालीयः	I. ४४५
शान्तः	II. ३२८	शालकम्	II. ४७८, ६०५
शान्तम्	II. ३२८	शालेयम्	I. ५५२
शान्तिः	II. ६००	शाल्मलिः	II. ६२१
शान्त्वा	II. ५७९	शासनम्	II. ६०७
शाब्दिकः	I. ४९७	शान्तिः	II. ५०५
शामीलम्	I. ४८२	शान्ति तापसान्, अधिपम्	I. ५४, ५५
शामीली	I. ४८२	शान्त्रम्	II. ६११
शायय	II. १९१	शिवयम्	II. ५१४, ६२०
शाययति	II. १९१	शिक्षति	II. १०३
शायय रावणम्	I. ५७	शिक्षते	II. १०३, १३३
शायिका	II. ५६६, ५६७, ६६५	शिक्षा	II. ५६१
शारदः	I. ४५६, ५३१	शिखण्डः	II. ६१३
शारदाः	I. ४६६	शिखा	II. ५१५
शारावः	I. ४१६	शिखावलः	I. ३७०, ४३९, ५९७

शिखावान्	I. ५८५	शिशुः	II. ३८८
शिखी	I. ६०१, ६१२	शिशुकन्दीयः	I. ४७६
शितः	II. ३३२	शिश्राय	II. ६०
शितम्	II. ३३२	शिश्रियतुः	II. ६०
शिता	II. ३३२	शिश्रियुः	II. ६०
शितिः	II. ४९३	शिश्र्यः	II. २२७
शितिम्	I. ५४०	शीतकः	I. ५७७
शिश्रिलम्	II. ३९६	शीतभोजी	II. ३०२
शिविरम्	II. ३९६	शीतहरः	II. २५७, २६८
शिरः	II. ५०७	शीतालः	I. ४, ५७७, ६०५, ६०७
शिर उक्क्षिप्य	II. ५९१	शीतोष्णम्	I. ३०५
शिरसिजः	I. ३३४, II. ३१२	शीतोष्णे	I. ३०४
शिरस्यः	I. ५१६	शीघ्र	II. ४७७
शिरिः	II. ४९७	शीघ्र, शीघ्रः	II. ६०४
शिरीषः	II. ४७५	शीघ्रपी	II. २५६
शिरीषम्	II. ६११	शीयते	II. ४७, ४८, १२७
शिरीषवणम्	I. ३७७	शीयमानः	II. ४७, ४८
शिरीषवनम्	I. ३७७	शीरः	II. ४२६
शिरोषिः	II. ५५५	शीर्षघाती	I. २३०, II. २९०, २९१
शिलाशया	I. ३३७	शीर्षच्छेद्यः	I. ५२४
शिलेयम्	I. ६४८	शीर्षच्छेद्यम्	I. ५२४
शिल्पकारी	I. १४	शीर्षण्यः	I. ५१६
शिल्पम्	II. ४४८, ४४९, ६०९	शीर्षम्	II. ६११
शिलाशालम्	I. २५२	शीलं, शीलः	II. ६१८
शिवं राघवाभ्याम्	I. १४५	शीलम्	II. ४७७
शिवः	I. ६४८, II. ४१७	शीलितः	II. ३३७
शिवकेशवौ	I. २९७	शीवा	II. ४९०
शिवौ	I. ३१२	शुकः	II. ४५१
शिविरं, शिविरः	II. ६११	शुकवक्त्रम्	I. ३०४
शिशिरम्	II. ३९६, ६११	शुकवकाः	I. ३०४

शुकः	II. ४३०	शुन्धुः	II. ४४७
शुकम्	II. ६११	शुन्यम्	I. ५१५
शुक्रियम्	I. ४१७	शुभंशुः	I. ६१३, ६१४
शुकं, शुकः, शुका	II. ६३३	शुभः	II. २४२
शुकः	I. ५८३, II. ४३०	शुभम्	II. ४२६
शुक्रता	II. ५९९	शुभरूप्यः	I. ६३०
शुक्रत्वम्	I. २५६, II. ६१५	शुभिः	II. ४८१
शुक्रम्	I. ३१३, II. ४३०	शुत्वम्	II. ४८६, ६१९
शुकशुकं रूपं	I. ६७२	शुशाव	II. ६०
शुकशुकः पटः	I. ६७२	शुशुवतुः	II. ६०
शुकानि	I. ३१३	शुशुवुः	II. ६०
शुक्तिमा	I. ५३९	शुश्रुवान्	8I. ३४१, ३४२
शुक्तीकृत्य	I. २१८	शुश्रुवान् वचनम्	I. १३३
शुक्तीभावः	I. ३५१	शुश्रूपते	II. १७४
शुशिः	II. ४६९	शुश्रूपमाणः	II. १७५
शुचिः	II. ४९३	शुपिरम्	II. ३०५
शुची भवति	I. ६६१	शुष्कं शुष्कः	II. ६०५
शुण्डकं, शुण्डकः	II. ६०५	शुष्कः	II. ३१८, ४५१
शुण्डारः	I. ६४५	शुष्कपेषम्	II. ५८४
शुण्डालः	I. ५८५	शुष्कम्	II. ३९५, ४५१
शुद्धदन्	I. २८०	शुष्णः	II. ४४६
शुद्धान्तसम्भोगनितान्तवृत्तः	I. १९२	शुद्धः	II. ४२८
शुनःपुच्छः	I. ३३९	शुद्रा	I. २, II. ४२८
शुनकः	II. ४३१	शुद्राभार्यः	I. २६०
शुनश्शोफः	I. ३३९, ३४०	शुद्री	I. २
शुना	II. ४२०	शूनः	II. ३१७
शुनासीरीयम्	I. ४१८	शून्यम्	I. ५१५
शुनासीर्यम्	I. ४१८	शून्या	I. ५१५
शुनिघयः	II. २७१	शूरमन्यः	II. ३०६
शुनोलाङ्गलः	I. ३३९	शूरः	II. २४९

शुभ्रानी	I. २३२, II. ३०६	शोधीयमाने	II. ६०
शूर्प शूर्पः	II. ६०९	शोषगवी	I. २०४
शूर्पशस्ता	I. ४५, २६६	शैवः	I. ४३४, ४७७
शूर्पनिष्पावौ	II. ५२९	शैषच्छेदिकः	I. ५२४
शूर्पम्	II. ४४८	शैलालिनः	I. ४७८
शू, शूलः	II. ६१८	शैलयम्	I. ६४८
शूलभट्टिशाः	I. ३०२	शैवः	I. ३९१
शूलपरशुशरचापभृताः	I. २९२	शैवलः	II. ४७७
शूरा करोति	I. ६६८	शैशवम्	I. ५४६
शूयम्	I. ४१६	शैष्योपाध्यायिका	I. ५५०
शृङ्खलकः	I. ५७९	शोकच्छिदः	II. २९८
शृङ्गे, शृङ्गः	II. ६२२	शोकापनुदः	I. २२६, II. २५४, २५५
शृङ्गम्	II. ४१२		
शृङ्गाटम्	II. ६०५	शोकापनोदः	II. २५४
शृङ्गारं, शृङ्गारः	II. ६११	शोचनः	II. ३६०
शृङ्गारः	II. ४६५	शोचिः	II. ४४१
शृङ्गारकः	I. ६०५	शोणा	I. ३३
शृङ्गिणः	I. ५९८	शोणी	I. ३३
शृणुतः	II. ५३	शोभनः	II. २१८
शृणोति	II. ५३	शोभनकर्णः	I. ३६७
शृणोति नटस्य गाथां	I. ९९	शौकम्	I. ४८३
शृण्वन्तौ	II. ५३	शौक्यम्	I. ५३९, II. ६१५
शृतम्	II. ३२८	शौचम्	I. ५४८
शंते	II. १२७	शौटीरः	II. ४७६
शेदतुः	II. ४८	शौटीरिम्	II. ४७६
शेदुः	II. ४८	शौभ्रेयः	I. ३९४
शेपालः	II. ४७७	शौरिः	I. ३८९, ३९२
शेरते	II. १, ६४	शौल्कशालिकः	I. ४७३
शेषः	II. ४१८	शौवस्तिकः	I. ४५५, ४५६
शेवालम्	II. ४७७	शौवस्तिकम्	I. ४४५, ४५५

शौवापदः	I. ३७६	श्रावम्	I. ४१७
शौवापदम्	I. ४५६, ४९२	श्रावश्रावम्	II. ५८१
श्मशानम्	II- ६०७, ६०८	श्रावणः	I. ४१७, ४४०
श्मश्रु	II. ५१५, ५१६, ६०४	श्रावणिकः	I. ४१७
श्यामः	II. ४१५	श्राविष्टीयः	II. ४६३
श्यामायमानम्	II. ११६	श्रियमन्या	II. ३०७
श्यामारुणम्	I. २१३	श्रीः	II. ३७८, ४३४, ५९८
श्येतः	II. ४५८	श्रीमदः	I. ३५१
श्येनः	II. ४३२	श्रीमन्मन्यः	II. ३०७
श्येनचित्	II. ३१०	श्रुतिः	II. ५५६
श्येनी	I. २५	श्रुतिपथः	I. ३१७
श्यैनम्पाता	I. ४३३	श्रुती	I. ५८०
श्रथित्वा	II. ५७८	श्रुती वृद्धमतेषु	I. १४७
श्रद्धा	II. ५६२	श्रेणिः	II. ४७९
श्रद्धालुः	II. ३६६	श्रेणी	II. ४७९
”	II. ३६७	श्रेणीकृताः	I. २०७
श्रन्थना	II. ५६३	श्रेणीभूतम्	I. २०७
श्रन्थित्वा	II. ५७८	श्रेयान्	I. ६३३
श्रपितम्	II. ३२८	श्रेष्ठः	I. ६३३
श्रमी	II. ३५५	श्रेणः	II. ४४५
श्रमोदबिन्दवः	I. ३४९	श्रेणिः	II. ४७९, ५९७
श्रवणेन विसर्जयेत्	I. १५४	श्रोतुमर्हन्ति	II. ५२४
श्रविष्ठः	I. ४६३, ६३५	श्रोत्रम्	I. ५४७, II. ५०३
श्राणम्	II. ३२८	श्रोताक्षिनासावदनम्	I. ३००
श्राणिकः	I. ५०१	श्रोत्रियः	I. ५७९
श्राद्धः	I. ५९१	श्रोत्रियसात्	I. ६६४, ६६५
श्राद्धकरः	II. २६३	श्लक्ष्णम्	II. ४४७
श्राद्धम्	I. ५३२, II. ६२०	श्लघं श्लघम्	II. ५८१
श्रान्त्वा	II. ५७९	श्लघमानः परस्त्रीभ्यः	I. ८२
श्रायः	II. ५३१	श्लेषः	II. २४५

श्लोकपाशः	I. ६२७	ष	
धःश्रेयसम्	I. ३२६, ३२७	षडूर्षः	I. २०३, ५२९
ध्वगणिकः	I. ४९१, ४९२	षडूर्षदेशीयः	I. ६४२
ध्वगणी	I. ४९२, ६००	षण्डः	II. ४०७, ६१३
ध्वनिशम्	I. २५१	षण्डः	II. ४८८
ध्वनिशा	I. २५१	षष्टिः	II. ५९८
ध्वभ्रम्	II. ६११	षष्टिव्यम्	I. ५५२
ध्वयधुः	II. ५५३	षष्टितमः	I. ५७६
ध्वशुरः	II. ३९३	षष्ठः	I. ५७३, ५७५, ६२८
ध्वशुराजिहेति	I. १००	षाड्गुण्यम्	I. ५४३
ध्वशुरौ	I. ३१४	षाण्मातुरः	I. ३९२
ध्वशुर्यः	I. ४०१	षाण्मासिकः	I. ५२८
ध्वश्रुः	I. ४८, II. ३९३	षाण्मास्यः	I. ५२८
ध्वश्रुध्वशुरौ	I. ३१४	षाष्टः	I. ६२८
ध्वस्त्यम्	I. ४४५	षिङ्गः	II. ४११
ध्वस्तनम्	I. ४४५	षोडनू	I. २८०
ध्वा	II. ४१९, ४२०	स	
ध्वागणिकः	I. ४९१	संकरूपन्ते प्रातये	I. ९३
ध्वादेष्टिः	I. ४९१	संक्रन्दनः	II. २४४
ध्वादन्तः	I. ३७५	संकीडता	II. १३४
ध्वापदः	I. ३७५, ४९२	संकीडति	II. १३३, १३४
ध्वापदम्	I. ४९२	संकीडते	II. १३३
ध्वाफलकः	I. ३९२	संकीडद्भिः	II. १३४
ध्वाभस्त्रिः	I. ४९१	संकीडन्ती	II. १३४
ध्वासः	II. २४५	संकीडन्ते	II. १३४
ध्वित्रम्	II. ४२५	संक्षणुते	II. १७८
ध्विन्दते	II. ७	संक्षणुवानः	II. १७८, १७९
ध्वितच्छलिकः	I. ५२४	संख्याताहः	I. २३८
ध्वोवसीयम्	I. ३२६	संगच्छ	II. १५२
		संगच्छति	II. १५२

संगिरन्ताम्	II. १६९	संप्रवदन्ति	II. १६७
संगिरन्ते	II. १६८	संप्रवदन्ते	II. १६७
संगिरमाणः	II. १६८	संप्रयच्छन्त	II. ४६, १५३
संगीतिः	II. ५५७	संप्रयच्छन्त वन्दिभिः	I. ८०
संग्रहः	II. ५३४	संवेहयन्ती	I. ६३७
संग्राहः	II. ५३४	संवेहयन्ती	II. ८६
संघसः	II. ५४४	संभवा	II. २४१
संचर्मयति	II. ८२	संभाण्डवते	II. १२३
संवस्कार	II. ७७, ७९	संभावनं, संभावनः	II. ६०८
संचाद्यः	II. २३६	संमतम्	I. १९३, II. ३३७
संचीवरयते	II. १२३	संमतं, रामस्य	I. १२९
संचीवरयिष्यमाणः	II. १२४	संमदः	II. ५४७
संजग्माते	II. १५०	संमर्दिनी	II. २४०
संजानानः	II. १६५	संमादः	II. ५४७
संजानानः मैथिल्या, निपुणान्	I. ७९	संमानं, संमानः	II. ६०८
संजानानान्	II. १६६	संमुखीनः	I. ५५२, ५५३
संजानीते	II. १६५	संयंसीः	II. १८४
संजुः	I. २७३	संयच्छते	II. १७३, १८३
संज्वारी	II. ३५६	संयद्गरः	II. ४४४
संतर्पणः	II. २१८	संयमः	II. ५४६
संतिष्ठते	II. १३७	संयामः	II. ५४६
संत्वासयांचकार	II. २४	संयावः	II. ५३१
संदावः	II. ५३१	संरक्ष्यं राक्षसेन्द्रस्य	I. १४३
संद्रावः	II. ५३१	संरावः	II. ५३०
संपश्यते	II. १५०	संवत्सरः	II. ४५५
संपातिः	II. ५१३	संवर्मयति	II. ८५
संपीतिः	II. ५५७	संवर्मितम्	II. ८५
संपृच्छते	II. १५०	संवस्त्रयति	II. १२४
संप्रमुहोच्चेदाश्वस्युः	II. २१०	संवस्त्रय	II. १२५
संप्रयच्छते	II. १७३	संविद्यः	II. ३१७

संविद्	II. ६००	संस्थाः	II. ३०२
संविक्तः	II. १५२	संस्थास्यते	II. २३८
संविक्ते	II. १४९	संस्थास्ये	II. १३८
संविदते	II. १५०	संस्तावः	II. २४५
संविदाते	II. १४९	संस्वरते	II. ५५, ५६, १५०
संविदानः	II. १५१	संस्वरिषीष्ठाः	II. १५१
संविद्रते	II. १५०	संहर, दीप्यस्व, जहि,	
संविविदे	II. १५३	अमेति ईहमानः	II. २१४
संविशन्ति	I. १४, ६४	संहारः	II. ५७१
संशमः	II. १९४	संहितोरुः	I. ४९
संशृणुते	II. १५०	संह्वयस्व	II. १५५
संशृणुते हितात्	I. ९९	सकर्णकः	I. २८५
संशृणुमहे	II. १५३	सकृत्	II. ६२०, I. ६५२
संशृणुष्व	II. १५०	सकेशा	I. ४५
संशृण्वन्	II. १५२	सक्तुः	II. ३९९
संश्रुत्	II. ४३७	सक्तु, सक्तुः	II. ६०५
संश्रयी	II. ३६५	सक्थि	II. ४६९, ६२०
संसत्	II. ६००	सखा	II. ४९६
संसर्गी	II. ३५६	सखिपथौ	I. ३१६
संसेव्यमाने	II. ३१३	सखी	I. ४६
संस्करोति	II. ७७	सरुयम्	I. ५४४, II. ६१५
संस्कारजः	II. ३१३	सगवे	I. २६४
संस्कुर्वन्ति	II. ७७	सङ्कटम्	I. ५६१
संस्कृता	II. ७७	सङ्कपुरुः	II. ४३०
संस्कृते	II. ७७	सङ्कमितुमयं कालः	II. ५२६
संस्तरः	II. ५४१	सङ्घः	II. २५६
संस्तवः	II. ५३३	सङ्घ्यातरात्रः	I. २३६
संस्तावः	II. ५३३	सङ्गः	II. ६१४
संस्थः	II. ३०२	सङ्गच्छति	II. १४९
संस्था	II. ५५७, ५६२	सङ्गच्छते	II. १४९

सङ्गिरति	II. १६८	सत्कृत्य	I. २२०
सङ्गिरते	II. १६८	सत्त्वमेजयः	I. २२७, II. २७०
सङ्गामं, सङ्गामः	II. ६१०	सत्परिमल्लक्ष्मीका	I. २८२
सङ्ग्रामयायी	I. १४२	सत्यं करोति	I. ६६८
सङ्घः	II. ५५२	सत्यंकारः	I. ३५४
सङ्घतिथः	I. ५७५	सत्यभामा	I. ६४४, ३५५
सङ्घर्षयोगिणः	I. ३७९	सत्यम्	II. ६२०
सङ्घुषितः	II. ३२९	सत्यवद्यः	II. २२५
सङ्घुष्टम्	II. ३२९	सत्यवद्यम्	II. २२५
सङ्घुष्टः	II. ३२९	सत्या	I. ६४४, ६४५
सचक्रम्	I. १६६	सत्या करोति	I. ६६८
सच्छलकवचम्	I. २६३	सत्याकृतः	I. ६६८
सजनपदम्	I. ३५६	सत्यापयति	II. ८२
सजातिः	I. ३५६	सत्यापितः	II. ८२
सजातीयम्	I. ३५६	सत्रम्	II. ५०२
सजानिः	I. २७६	सत्रायते	II. ११७
सजूःकृत्य	I. २१८	सदः	II. ५०६, ५०७
सज्योतिः	I. ३५६	सदकृत	I. २२०
सञ्चचार	II. १७२	सदा	I. ६१८
सञ्चरः	II. ५६९, ५७०	सदातनी	II. ४५९
सञ्चरते	II. १७०	सदक्	I. २३१
सञ्चरमाणः	II. १७१, १७२	सदक् I. ३६०, II. २०५, २०६,	
सञ्चरमाणौ	II. १७२	,, २९७	
सञ्चरिष्णुः	II. ३५१	सदक् तथा	I. १४४
सञ्चरेत	II. १७१	सदक्षः	I. ३६०, II. २०५
सञ्जानीते पित्वा, पितरं वा	I. ७९	सदशं नन्दनस्य	I. १४४
सततगा	II. २८९	सदशं श्रुतस्य	I. १४३
सतां गतम्	I. १०९	सदशः I. २३१, ३६०, II. २०५	
सतां षष्ठः	I. १९१	सदशः कृष्णस्य, कृष्णेन	I. १४३
सतीर्थ्यः	I. ३५९, ५१३	सदशसंख्यका	I. २८६

सहशी	I. १८, ३६०	स भवान्	I. ६१७
सहशी तत्	I. १४४	सभाजने	I. १४८
सद्यः	I. ६२०	सभ्यं	I. ५१४
सद्	II. ३६८	सभ्यः	I. ५१३
सद्गताननु	I. १७४	सभं पुत्रेण आगतः	I. ७७
सर्तव्यः	I. २०८	समः कृष्णेन, कृष्णस्य	I. १४३
सधनुः	I. २७५	समः पाशश्रुता	I. १४४
सधर्मा	I. ६, २७१, ३५६	समक्षम्	I. १६१, १६६, १७७
सध्रीची	I. ४	समक्षे	I. १७६
सन्नातनः	I. ४५९	समक्ष्णुवत्	II. १७८
सन्नाभिः	I. ३५७	समगंसत्	II. १५०
सनिः	II. ४९७	समगंस्त	II. १४९
सन्तमसम्	I. ३२५, ३२६	समगत	II. १४९, १५१
सन्तापन्नः	II. २९१	समगध्वम्	II. २०५
सन्त्वास्यांचकारारिम्	I. ६०	समचरन्त	II. १७०
सन् ब्राह्मणः	II. ३४४	समचरिष्ट	II. १७१
सन्मङ्गलोद्भ्रतरप्रभावः	I. २०८	समचारीत्	II. १७०
सपक्षः	I. ३५६	समचिच्छिदत्	II. २५, २६
सपत्नी	I. २४	समजः	II. ५४७
सपत्रं करोति	I. ६६६	समज्या	II. ५५८
सपत्ना करोति	I. ६६६	समतिष्ठत्	II. १३८
सपत्राकृतः	I. २१९, ६६६	समध्वः	I. ३२८
सपुत्रः	I. २६३	समध्वाः	I. २१९
सप्त	II. ४१८, ४१९	समन्तात् दृषदः	I. ६६
सप्तगङ्गम्	I. १७५	समन्तकेन	I. ७७
सप्तगोदावरम्	I. १७५, ३१९	सममयम्	I. ४७५
सप्तनिः	II. ५९८	समयः	II. ६१०
सप्तसाली	I. २१, २०३	समया	I. ६६, II. ५०४, ५०५
सप्तजाः	I. २७१	समया करोति	I. ६६६
सप्तमचारी	I. ३५९	समया पम्पां	I. ६७

समर्णः	II. ३२७	समुद्रः	II. ६०३, ६१४
समर्थो दैत्येभ्यः	I. ९२	समुद्रियम्	II. ५९५
समवर्षयन्	II. ८५	समृद्धकापम्	I. २३५, II. ५८३,
समवस्त्रयन्	II. १२५		५८४
समशृणोत्	II. १५२	समृद्धघातम्	I. २३५, II. ५८४,
समस्त्रिषत्	II. ७०		५८५
समस्कुरुत	II. ७७, ७८, ७९	समृद्धति	II. १५०
समस्थः	II. २५१	समृद्धते	II. १५०
समांसमीना	I. ५५६	समृद्धः	II. २३६
समाः	II. ६००	समृच्छिष्यते	II. १४९
समाजः	II. ५४७	सम्पत्	II. ५५६, ६००
समाजम्भुः	II. १५२	सम्पत्तिः	II. ५५६
समाजुहाव	II. १५६	सम्पद्यते ज्ञानाय	I. ८९
समाजुहूपमाणः	II. १५६, १७६	सम्पद्तरः	II. ४४४
समा तस्याः	I. १४४	सम्पन्नकारम्	II. ५८२
समादाय	II. ५८०	सम्पर्कः	II. ३५६
समानकालीनम्	I. ४५३	सम्बन्धः	II. ६०१
समानधर्मा	I. २७२	सम्भविष्यावः	II. १९९
समानरूपम्	I. ३५८	सम्भुः	II. ३७९
समानोदर्यः	I. ३५९, ५१३	सरः	II. ५०६
समानोदर्यम्	I. ३५९, ५१४	सरकः	II. २४८
समारन्त	II. ५३, १५०	सरकम्	II. ५१७
समाश्वसिमि	II. ६७	सरकं सरकः	II. ६०५
समासजनत्या	II. ५५	सरजः	I. ३२१
समाहारः	II. ५२९	सरजसम्	I. ३२१, ३२३
समित्	II. ६००	सरणः	II. ३६०
समिथः	II. ४२४	सरणिः	II. ४४०
समीपम्	I. ३१९, II. ६०९	सरण्डः	II. ४१२
समीथिवान्	II. ३४२	सरण्युः	II. ४५६
समुच्चयः	II. ५३६	सरमाणः	II. ३४८

सरयुः	II. ४४७	सर्वतः	I. ६५
सरयूः	II. ४४७, ६०४	सर्वतेजस्सु	I. १९०
सरलः	II. ४०५	सर्वजगः	II. २८५
सरस्वितृजम्	II. ३१२	सर्वदा	I. ६१८
सरस्वी	II. ५०७	सर्ववनी	I. ६११
सराजम्	I. १६५, १७७, १७८	सर्वधुरीणः	I. ३१८, ५०४
सरित्	II. ४०३, ४०४, ५०२	सर्वपत्नीणः	I. ५५३
सरस्वितृपानिनी	II. ३०५	सर्वपथीनः	I. ५५३
सरूपता	I. ३५७, ३५८	सर्वपथीनम्	I. २०२, ३१८
सर्जः	II. ४०१	सर्वपथीना	I. ५५४
सर्पः	II. ६०९	सर्वपात्रीणः	I. ५५३
सर्पः सर्पः	I. ६७२	सर्वपदः	II. २५५
सर्पः सर्पः सर्पः	I. ६७२	सर्वबीजी	I. ६११
सर्पिः	II. ४४१	सर्वभोगीणम्	I. ५१८
सर्पिणो जानाते	I. १०९	सर्वमहान्	I. १८८
सर्पिणोऽपि म्यात्	I. ७२	सर्वयाज्ञिकाः	I. २०१
सर्पिःकाम्यति	II. १११	सर्वरात्रः	I. २३६, २४४, II. ६१६
सर्पिःपानम्	II. ५७६	सर्वरात्रकल्याणी	I. १८३
सर्मः	II. ४१४	सर्वरात्रम्	I. २०१
सर्व	II. ४१७	सर्वरात्राः	I. २०१, २३६
सर्वसहः	I. २२८, II. २८०	सर्वर्तुमुखा	I. २००
सर्वसहा	II. २८०	सर्वविद्विद्	I. २३२
सर्वः	II. ४१७	सर्वश्रेतः	I. १८८
सर्वकर्मिणः	I. ५५३	सर्वाङ्गीणः	I. ५५३
सर्वगा	II. २८७	सर्वाङ्गीणे	I. ५५४
सर्वऋषं	II. २८०	सर्वाचीनः	I. ५५५
सर्वऋषः	I. २२८, II. २८०	सर्वलः	I. २३८
सर्वचर्मिणः	I. ५५२	सर्वीयम्	I. ५१९
सर्वजनीनः	I. ५१७	सर्वपः	II. ४६६
सर्वज्ञः	II. २४२	सलक्ष्मणः	II. २६३

सलिलम्	II. ३९६	सहस्री, सहस्रः	II. ६१८
सवत्साय	I. २६४	सहस्रद्वयत्वः	I. ६५१
सवनः	II. ४३६	सहस्रकृत्वः व्योमनि	I. १२१
सवयसः	I. ३५८	सहस्रतयम्	I. ५०१
सवर्णा	I. ३५८	सहस्रपात्	I. २०९
सवसथः	II. ४६१	सहस्रसंख्याः	I. २८७
सवित्तम्	II. ३८१	सहस्री	I. ५९१
सव्यम्	II. ४८२	सहानुजः	I. २६३
ससृजेतराम्	I. ६३०, ६३१	सहामात्याय	I. २६३
सस्वार महोत्सवानाम्	I. ११५	सहायता	I. ४२६
सस्यमतुः	II. ४१	सहारः	II. ४६६
सस्यपुः	II. ४२	सहाश्वम्	I. २६३
सस्यम्	II. ४८९, ६२०	सहितुं	II. ३३
सस्थात्	II. २९९	सहितुं क्षमः	II. ५२४
सस्त्रिः	II. ३७५	सहितैरुः	I. ४९
सस्त्रनतुः	II. ४१	सहित्रम्	II. ३८१
सस्त्रनुः	II. ४२	सहित्पुः	II. ३५०, ३५१
सहकृत्वरी	I. ५, II. ३१२	सहेमकुम्भः	I. २६३
सहकृत्वा	II. ३१२	सहोदरः	I. ५१४
सह- चन्द्रमसा, देव्या	I. ७७	सहोरः	II. ३९८
सहचरी I. १२, II. २४०, २६१		सहोरुः	I. ४९
सहपरिवारः	I. २६४	सद्यम्	II. २२१
सहपुत्रः	I. २६३	सांकाश्यसिद्धः	I. ३३९
सहपुत्राय	I. २६३	सांप्राभिकः	I. ५३०
सहपुत्रेण	I. ७७	सांमातुरः	I. ३९२
सहयुच्वा	I. २३३, II. ३१२	सांभाविकः	I. ५३२
सहरि	I. १६६	सांयुगीनः	I. ५०९, ५१०
सहलाय	I. २६४	सांराविणम्	I. ४२२, II. ५३७
सहशरवि	I. २६३	सांवात्सरिकम्	I. ४५३
सहसीतः	I. २६३	सांशयिकः	I. ५२७

साकं पुत्रेण	I. ७७	सानसिः	II. ४८८
साकं मया	I. ७७	सानु, सानुः	II. ६०४
साक्तुकम्	I. ४२८	सान्नापिकः	I. ५३०
साक्षात्कृत्य	I. २२१	सान्धिबेलम्	I. ४५६
साक्षात्कृत्वा	I. २२१	सान्ध्वः	I. ४५६
साक्षी	I. ५८१	सान्नाय्यम्	II. २३५, २३६
साम्प्रेथम्	I. ४३६	सान्धिभ्यम्	I. ५४३
साङ्गलम्	I. ४३५	सापलः	I. ३९३
साक्षाश्यम्	I. ४३६	साप्तपदीनम्	I. ५५८, ५५९
साक्षाश्यमिन्द्रः	I. २००	साम	II. ५००
साङ्गन्दनः	I. ४८०	सामगः	I. २२६, II. २५६
साङ्गामिकः	I. ५३०	सामगी	II. २४६
सातयः	II. २४४	सामधी	II. ६१४
सातिः	II. ५५७	सामग्र्यम्	II. ६१४
सात्त्वतः	I. ३८६	सामन्वः	I. ४०१, ५०९
सात्त्वती	I. १५, ३८५	सामयिकं	I. ४३१
सादिः	II. ४९४	सामयिकः	I. ६४६
सादृशी	I. २०, ५४१	सामवायिकः	I. ४९७, ४९८
साधन्तः	II. ४६४	सामसङ्गायः	II. २५६
साधर्म्यम्	I. ३५६	सामाजिकः	I. ४९६
साधारणम्	I. ६५४	सामिकृतम्	I. १८२
साधारणी	I. ६५४	सामिधेनी	I. ४८०
साधिष्ठः	I. ६३४	सामिधेन्यः	I. ४८०
सार्धायान्	I. ६३४	सामिभुक्तम्	I. १८२
साधुमन्यः	I. २३२, II. ३०६	सामीप्यम्	I. ५४३
साधुः	II. ३८३	सामूहिकः	I. ४९७
साधुः कृष्णो मातरि	I. १४७	साम्राजः	I. ४०७
साधुः मातरि	I. १५२	साम्राज्यम्	I. ४०७
साधुदायी	II. ३०२	सायन्तनः	I. ४५९
साधून् रक्षोविद्वत्सु	I. १५२	सायन्तनम्	I. ४५८

नायन्तनी	I. १३, ४५९	साहदेवः	I. ३९२
नायंप्रातिकः	I. ४५३	साहयः	II. २४४
नायाहः	I. १९६	साहसद्	II ६११
नारं, सारः	II. ६११	साहसिकः	I. ४९५
नारः	II. ५२८	साहसिकी	I. १६
सारङ्गः	II. ४१०	साहसिकगम्	I. ४९५, ४९६, ५४२
सारङ्गजग्धी	I. २९०	साहसः	I. ५९१
सारङ्गिकः	I. ४९७	साहसम्	I. ५२१
सारथिः	II. ४८१, ६१४	साहस्राः	I. ५२१
सारथ्यम्	I. ५४६	साहायकम्	I. ५४८, ५४९, ५५०
सारवः	I. ४००	साहाय्यम्	I. ५४८, ५४९
सारुन्धतीकाः	I. २५५	सिंहः	II. ५१९
सार्थः	II. ४२३, ४२४	सिंहनर्दी	II. ३०४
सार्धं पुत्रेण	I. ७७	सिकताः	I. ५९२, II. ६००
सार्धमुद्धवसीरिभ्याम्	I. ७७	सिकतावान्	I. ५९२
सार्धं	I. ५१९	सिकतिलः	I. ५९२
सार्धः	I. ५१९	सिक्थम्	II. ४२४, ६०७
सार्धचर्मीणः	I. ५५२	सिच्यते स्म	II. २०१
सार्धजनिकः	I. ५१७	सिञ्चन्ती	I. ६६४
सार्धजनीनः	I. ५०९	सिञ्चेः	II. १३
सार्धभौमः	I. ४७१, ५२२	सितः	II. ३१६, ३३२
सार्धलौकिकः	I. ४६९, ५२२	सितम्	II. ४५७
सार्धवैद्यः	I. ५४३	सिता	II. ३१६
सालं, सालः	II. ६१८	सिधम्	II. ६१०
सालभञ्जिका	I. १९६, II. ५६६	सिधमलः	I. ५८६
सावनीयम्	I. ५१६	सिधवान्	I. ५८६
सासद्यते	II. १०५	सिध्यः	II. २३०
सासद्यमाना	II. १०५	सिध्रः	II. ४२६
सासदिः	II. ३७५	सिध्रकावणम्	I. ३६९
साक्षा	II. ४४६	सिनः	II. ३१६, ४४४

सिन्दूरम्	II. ३००	सुग्विना	I. ५६५
सिन्धुः	II. ३८६	सुवी	I. ६०९
सिरालः	I. ५८५	सुवेन ददानि	I. ६७४
सीनाघाती	II. ३०८	सुम्बन्	II. १२६
सीत्यम्	I. ५०५	सुगं	II. २८८
सीदनि	II. ४७	सुगः	II. २८६, २८७
सीधुः सीधुः	II. ६०४	सुगन्धः	I. २७७, २७८
सीधुः	II. ६२१	सुगन्धि	I. २७७
सीमा I. ५, ६, ७, II. ४००, ६०१		सुगन्धिः	I. २७७
सीमि पुष्कलको हनः	I. १४८	सुम्हः	II. २४२
सीरः	II. ६१७	सुचनुरः	I. ३२०
सीरम्	II. ४२०	सुनेनीकृताः	I. ६६१
सु उक्तं	I. ७१	सुप्रथना	I. ४४
सुकरः	II. ५७३	सुजाना	I. ४२
सुकृत्	I. २३३, II. ३०२	सुनङ्गमः	II. २७६, २८५
सुकेशा	I. ४२	सुनपाः	II. ५११
सुकेशी	I. ४२	सुनानुबन्धम्	II. २४९
सुकेशीभार्यः	I. २६०	सुत्या	II. ५५८
सुखं कृष्णाय, कृष्णस्य	I. १४५	सुत्रामा	II. ४०८
सुखजातः	I. २९०	सुत्वा	II. ३४०
सुखजाना	I. २९०	सुदनी	I. ४, २८०, २८१
सुखदुःखम्	I. ३०५	सुदनीजनः	I. २६०
सुखप्रतीक्षा	II. ७४०	सुदन्	I. २८०
सुखसुग्नेन ददानि	I. ६७४	सुदन्तः	I. २८०
सुखाकरी	I. ६६७	सुदिनायते	II. १२०, १२१
सुखा करोति	I. ६६७	सुदिनाहम्	I. २४०, २४४, २४८
सुखा कुरु	I. ६६७	सुदिक्	I. २६८, २६९
सुखायते	II. १२१	सुदिवा	I. २६९
सुखार्हः	I. २२६	सुधन्वा	I. २७६
सुखाहरः	II. २५८	सुधर्मा	I. २७२

सुधामा	II. ५९४	सुरः	II. ४२८
सुधीः	II. ३७८	सुरकः	I. ६४९
सुधीवा	II. ५९४	सुरभिगन्धिः	I. २७७, २७८
सुनुतः	II. ७२	सुरभिगन्धिः	I. २७७
सुनोति	II. ७२	सुरभेः अनृता	I. १५१
सुन्दर सुन्दर वृथा ते सौन्दर्यं	I. ६७२	सुगजम्भवम्	II. ५७४
सुन्दरी	I. ३०	सुगजा	I. ३२९
सुपथा	I. ३२९	सुगञ्जी	I. २२
सुपदी	I. ५	सुरादः	I. २२६, II. २५६
सुपात्	I. ५, २७९, २८०	सुरापा	II. २५६
सुपीवा	II. ५९४	सुरापाणं	I. ३७९
सुपुरुषः	I. २२३	सुरापाणाः	I. ३७८
सुपजाः	I. २७०	सुरापी	II. २५६
सुप्रलम्भः	II. ५७४	सुरापीतः	I. २११
सुप्रातः	I. २६८	सुराष्ट्रप्रथः	I. २११
सुप्रातम्	I. २६८	सुलभः	II. ५७३
सुबन्धः	II. ५७३	सुलभम्	II. ५७४
सुबन्धता स्वर्गभर्तुः	I. १३७	सुवर्णं, सुवर्णः	II. ६०६
सुभगङ्करणः	II. २९५	सुविलयः	II. ५७३
सुभगम्भावुकम्	II. २९५, २९६	सुशोफा	I. ४२
सुभिक्षम्	I. १६१	सुश्वः	I. २६८
सुभ्राता	I. २८८	सुधन्धिः	I. ३६२
सुमनसः	II. ६००	सुषामा	I. ३६२
सुमनीचकार	I. ६६१	सुषाञ्जी	I. ७, ३६२
सुमनीभवन्ती	I. ६६१	सुपिरः	I. ५९३
सुमर्षणः	II. ५७५	सुपुं	II. ८५
सुमित्राभूः	II. ३०१	सुष्टु	II. ३८
सुमुखा	I. ४२	सुसखा	I. ३९
सुमेधाः	I. २७०	सुस्तना	I. ४२
सुयशाः	II. ५१०	सुस्तनी	I. ४३

सुखित्तम्	I. ७१	सृणिः	II. ४७९, ४८८
सुखित्तम्	I. ७१	सृणीका	II. ४७४
सुखित्ते	II. १७४	सृत्वरः	II. ३७०, ३७१
सुखित्तेऽभिमानः	II. १७४	सृत्वरी	II. ३७१
सुखित्ते	I. ४२	सृत्वा	II. ४९०
सुखित्तः	I. १९२	सृपः	II. ४४८
सुखित्तेन जतुगृहैः	I. ७४	सृपः	II. ४२५
सुखित्	I. २८१, २८२	सृमरः	II. ३६८
सुखित्तयः	I. २८१	सृष्टिः	II. ५५६
सुखः	I. ४१०	सृष्टिः घातुः	I. १२६
सृकरविचयः	II. ५३६	सृष्टिः भुवनकोशस्य	I. १२७
सृक्षमम्	II. ५०५	सृष्टिः विश्वकर्मणः	I. १२५
सृच्चः	II. ४८५	सृष्ट्या जगत्	I. १३१
सृची	II. ४८५	सेक्तम्	II. ३८०
सृतः	II. ६१३	सेतुः	II. ३९९, ६०४
सृत्या	I. ४१२	सेत्रम्	II. ३८०
सूत्रं, सूत्रः	II. ६१९	सेदिवान्	II. ३४१, ३४२
सूत्रकारः	II. २६८	सेदुषी	II. ३४१
सूत्रम्	II. ५०२, ६११	सेध	II. १३
सूदिता	II. ३६२	सेना	II. ४४५
सूनुः	II. ४५०	सेनाचरः	II. २६१
सूपगन्धि	I. २७८	सेनानी	I. २३२
सूपः	II. ४१५	सेनानीः	II. २९८
सूरः	II. ४२८	सेरुः	II. ३६८
सूतिः	II. ४८१	सेव्यः	II. ५७६
सूरी	I. ३९	सेव्यः मया मम वा	I. १४२
सूरी	II. २२८	सेसिचा	II. ५६०
सूरी	I. ३९	सैकतः	I. ५९२
सूरीचन्द्रमसौ	I. ३०८	सैकतम्	I. ५९२, ५९३
सूकः	II. ४५१	सैनापत्यम्	I. ५४५

सैनिकः	I. ४९८	सौमद्रः	I. ४३३
सैनिकाः	I. ४९८	सौभागिनेयः	I. ३९३, ३०५, ३९६
सैन्धवः, सैन्धवः	II. ६२२	सौभाग्यम्	I. ३०६
सैन्धवः	I. ४४८, ४७७	सौभ्रात्रम्	I. २५६, २८८, ५४८
सैन्यः	I. ४९८	सौमात्रः	I. ३४२
सैन्यम्	I. ५४३, II. ६२०	सौमित्रिः	I. ३८०, ३९०, ३९३
सैन्याः	I. ४९८	सौमित्रिसीतम्	I. ३१०
सैरिकः	I. ४९०, ५०४	सौमी	I. ४१८
सैरिकम्	I. ४८०	सौमेन्द्रः	I. ४१०
सोढुं	II. ३२	सौम्यम्	I. ४१८
सोढुमशक्तुवन्	II. ५२३	सौरभेथी	I. १३, ३९३
सोदर्यः	I. ३५९, ५१३	सौरमसः	I. ४०९
सोदर्यम्	I. ३५९, ३६०, ५१४	सौरसैन्धवः	I. ३९७, ४७०
सोपानम्	II. ६०७, ६०८	सौरी	I. ३०, ३१, ४७०
सोमः	II. ४१४, ६१०	सौवीर्यः	I. ४१०
सोमयाजी	II. ३०७	सौष्ठवम्	I. ५४६, ५४७
सोमविक्रयी	II. ३११	सौष्ठवौदार्यं	I. २९८
सोमसुत्	I. २३३, II. ३१०	सौस्नातिकः	I. ४८८, ४८९
सोसूच्यते	II. १०४	सौहार्दः	I. ५०९
सोसूच्यते	II. १०४	सौहार्दम्	I. ३४४, ३९६, ५४८
सौखप्रसुक्तिकः	I. ४८९, ४९०	सौहार्दम्	I. ३४४, ३९६, ५४७
सौखशायनिकः	I. ४७०, ४८८, ४८९	सौहृदम्	I. ३९६, ५०९, ५४७
सौगताः	I. ४७७	सौहृदग्यम्	I. ३४४
सौतङ्गमिः	II. ४३६	सौहः	I. ४०९
सौत्रामणम्	I. ४०३	स्कन्त्वा	II. ५७७
सौत्रामणी	I. ४०४	स्कन्दः	I. ६४८
सौत्वन्ः	I. ४०३	स्कन्धः	II. ६१४
सौदामिनी	I. ४७८	स्कनाति	II. ८०
सौघातकिः	I. ३९०	स्कनीते	II. ८०
सौघे आस्तः	I. १४६	स्कनुते	II. ८०

स्कुनोनि	II. ८०	स्तोकेनः	I. १०८
स्कुन्दते	II. ७	स्तोकेन मुक्तः	I. १०८
भनः	II. ६०३	स्तोत्रम्	II. ३८०
स्तनन्धयः	I. २२७, II. २७१, २७२	स्तोमः	II. ४१४
स्तनथिन्नुः	II. ४४९	स्त्यानः	II. ३१५
स्तनोपपीडम्	II. ५९०	स्त्येनः	II. ४३२
स्तत्रकः	II. ४८६, ६०५	स्त्री	II. ५०२
स्तत्रकस्तना	I. ४१	स्त्रीपुंसभाषणम्	I. १८९
स्तम्बः	II. ४८६, ६१४	स्त्रीपुंसौ	I. ३२१
स्तम्बकरिः	II. २६८	स्त्रीषु दर्शनीयतमा	I. १९०
स्तम्बकारः	II. २६८	स्त्रीसभम्	I. २५१
स्तम्बघनः	II. ५५२	स्त्रैणः	I. ३८७
स्तम्बघातः	II. ५५२	स्त्रैणम्	I. ३८७, ३८८
स्तम्बघ्नः	II. ५५२	स्त्रैणी	I. १८
स्तम्बरमः	I. २३५	स्थण्डिलशायि	I. ३३९
स्तम्बेरमः	I. २२६, ३३५, II. २५९	स्थण्डिलशायी	I. ३३९, II. ३०५
स्तम्बेरमौ	I. ३३५	स्थलम्	II. ६१८
स्तम्भः	II. ६०९	स्थली	I. ३२
स्तरीः	II. ४६९	स्थविः	II. ४८०
स्तवः	II. ५३२, ५४१	स्थविरः	II. ३९६
स्तिग्भिः	II. ४९३	स्थविष्ठः	I. ६३५
स्तुतः	II. ३१४	स्थवीयसी	I. ६३५
स्तुतिः	II. ५५६	स्थवीयान्	I. ६३५
स्तुत्यः	II. २२७	स्थाणुः	II. ४५०
स्तुत्यम्	II. २२७	स्थाण्डिलः	I. ४१६
स्तुद्धि	II. १३	स्थानं, स्थानः	II. ६०८
स्तूयमानः	II. ३४५	स्थापयिष्यति	II. १२
स्तूयमानम्	II. १२७	स्थाम	II. ४९८
स्तेयम्	I. ५४४, II. ६१५	स्थायंस्थायम्	I. ६६९, II. ५८१
स्तोकान्मुक्तः	I. १०८, १८७, ३३१	स्थायुकः	II. ३६४

स्थायुकम्	II. ३६२	ज्ञानीयम्	II. २१७
स्थालं	II. ४०७	ज्ञावा	II. ४२०
स्थाली	II. ४०७	ज्ञिग्धा ज्ञनम्	I. २०७
स्थालीपकः	I. २००	स्तुपा	II. ४५१
स्थालीविलीयाः	I. ५२६	स्नेहा	II. ५१३
स्थालीविल्याः	I. ५२६	स्नेहुः	II. ३८१
स्थावरः	II. ३७६	स्नेहेन इच्छ	I. ७३
स्थाविरम्	I. ५४७	स्पन्दते	II. ७
स्थास्तुः	II. ३५३	स्पर्श स्पर्शम्	II. ५८१
स्थितं I. १९३, II. ३३६, ३३९		स्पर्शः	II. ५२७
स्थितं रामस्य	I. १३१	स्पष्टः	II. ३२८
स्थितः	II. ३३२	स्पाशितः	II. ३२८
स्थिता	II. ३३२	स्पृहयति पुष्पेभ्यः	I. ८७
स्थितिः	II. ५५७	स्पृहयमाणः तस्यै	I. ८४
स्थिरम्	II. ३९६	स्पृहयसि मेरुभ्रये	I. ८४
स्थीयते स	II. २०२	स्पृहयामि दर्शनाय	I. ८५
स्थूर्णं, स्थूणा	II. ५९९	स्पृहयाम्बभूव भर्त्रं	I. ८४
स्थूणा	II. ४४६	स्पृहयालुः	II. ३६६, ३६७
स्थूलकः	I. ६४९	स्पृहयालुः स्त्रीभ्यः, एकस्मै	I. ८४, ८५
स्थूलङ्करणः	II. २९४	स्फातिः	II. ५५६
स्थूलनासिकम्	I. २६६	स्फारम्	II. ४२५, ६११
स्थूलाक्षा	I. २६४	स्फारः	II. ५२८
स्थेमा	I. ६३७	स्फालः	II. ५२८
स्थेयसी	I. ६३६	स्फावयति	II. ९८
स्थेष्ठः	I. ६३६	स्फावयन्	II. ९८
स्रपितबाहुः	II. ९१	स्फिकृ	II. ६००
स्रपिता	II. ९१	स्फिरम्	II. ३९६
स्रातम्	II. ३१४	स्फुटोपमं	I. १४५
स्रातानुलितः	I. २०१	स्फूर्जथुः	II. ५५४
स्रात्वा मुक्त्वा दीत्वा व्रजति	II. ५७७	स्फूर्जा	II. ५३१

स्फेष्टः	I. ६३६	सखी	I. ६०५, ६०६
स्य प्रथीनि	II. २०२	सजयति	I. ६४०, II. ८६
स्मरणं मातुः	I. ११४	सजिष्ठः	I. ६४०
स्मरणां भवतः	I. ११५	सजीयान्	I. ६४०
स्मरनि	II. २	स्रवः	II. ५३२
स्मरनि तव	II. ११५	स्रावयति	II. १८९
स्मरन् कान्तायाः, मैथिल्याः	I. ११६	स्रुक्	II. ४३४, ५९९
स्मरन् किङ्किन्धाम्	I. ११९	स्रुवः	II. ४३४
स्मरन् भ्रातुः	I. ११४	स्रुवकर्णः	I. ३६७
स्मरमयम्	I. ४७५	स्रूः	II. ४३४
स्मरयति वरतनोः	I. ११५	स्रोतः	II. ५०८
स्मरामि ते	I. ११४	स्रौत्रः	I. ४६२, ४६४, ४६५, ४६६, ४७२, ४७७
स्मारं स्मारम्	II. ५८१	स्वः काम्यति	II. १११
स्मितस्य अनुकुर्यात्	I. ११०	स्वकर्तव्यम्	I. १९१
स्मृत्वा शिलीमुस्वानाम्	I. ११७	स्वज्ञा	I. ४४
स्मृत्वा स्मृत्वा	II. ५८१	स्वज्ञी	I. ४४
स्मेरः	II. ३७२	स्वदते वृषाय	I. ८२
स्मेरम्	II. ३७३	स्वघा पितृभ्यः	I. ९२
स्यद्:	II. ५२९	स्वनः	II. ५४५
स्यन्त्वा	I. ५७७	स्वनितम्	II. ३२५
स्यन्त्वा स्यन्त्वा	I. ६६९, II. ५८१	स्वपिति	II. ६७
स्यन्त्स्यन्ति	II. ३९	स्वपोषम्	II. ५८७
स्यन्दः	II. ५२९	स्वप्नः	II. ४४५, ४४६, ५५५
स्यन्दित्वा	II. ५७७	स्वप्नक्	II. ३७५
स्यन्दिष्यते	II. ३९	स्वप्नभावसदृशी	I. १४४
स्यान्	II. २, २१२	स्वभोगीना	I. ५१८
स्येमतुः	II. ४१	स्वभ्यासम्	I. १६१, १६६
स्येमुः	II. ४२	स्वयंप्रहः	I. १५७
स्यसमानांशुकः	I. २८६	स्वयम्भूः	II. ३७९
स्रक्	II. ५६९, ६००		

स्वरजित्	II. २९८	स्वान्तम्	II. ३२५
स्वरिच्छति	II. १११	स्वापतेयम्	I. ५११, ५१३
स्वर्गः	II. ६०३	स्वामी	I. ६०८
स्वर्गभर्ता	I. १८८, २९५	स्वामी गवां गोषु वा	I. १४९
स्वर्गहायः	II. २५०	स्वामी वानरेषु, धनानाम्	I. १४९, १५०
स्वर्गाद्वीयते	I. ६१५, ६६०	स्वाहा अग्रये	I. ९२
स्वर्गीयः	I. ५१६	स्वेनतुः	II. ४१
स्वर्गवासः	I. ३३८	स्वेने	II. ४३
स्वर्ण, स्वर्णः	II. ६०६	ह	
स्वसा	II. ४३९, ५९७	हंसः	II. ४५४
स्वस्ति	II. ५०५	हंसकोकिलम्	I. ३०५
स्वस्तिककर्णः	I. ३६७	हंसगामिनी	II. ३०४
स्वस्ति तुभ्यम्	I. ९३	हंसिका	II. ५००
स्वस्ति ते	I. ९२	हंसौ	I. ३११
स्वस्ति प्रजाभ्यः	I. ९२	ह चकार	II. २००
स्वस्तिवाचनिकः	I. ४८८	हतदन्तिकम्	I. २८५
स्वस्तीयः	I. ४०६	हतवान् दैत्यान्	I. १३१
स्वहेतुना	I. ११२	हताः दैत्याः	I. १३१
स्वागतं वः	I. ८१	हथः	II. ४२२
स्वागतिकः	I. ४८८	हनिष्यति	II. २, १९९
स्वाढ्यङ्करः	II. ५७४	हनिष्यन्	II. ५०
स्वाढ्यम्भवम्	II. ५७४	हनुः	II. ३८५, ६०४
स्वादिमा	I. ५३८	हनुमान्	I. ३७१
स्वादु	II. ६०४	हनुमान्	I. ३७१, ५८२, II. ५९५
स्वादुङ्कारम्	I. २३४, २३५, II. ५८२	हन्तव्याः मारुतेः	I. १४३
स्वादुं कृत्वा	II. ५८२	हन्ता	II. ४३७
स्वादुः	II. ३८३	हन्ता तस्य	I. १२५
स्वाधीनम्	I. ६५०	हन्तुम्	II. ५२२
स्वानः	II. ५४५	हयः	II. ६१०
स्वान्तः	II. ३२६, ३२९	हयद्विपम्	I. ३०५

गयी	I. ४७	हलम्	II. ६१७
हर	II. २१४	हलयति	II. १२५
हरन्	II. ३४५	हल्यः	I. ५०४, ५०९
हरये रोचते	I. ८२	हवः	II. ५५०
हरिं भजति	I. ५३	हविः	II. ४४१, ६१७
हरिः	II. ४९२	हविर्याजी	I. २३३, II. ३०७
हरिः सेव्यते	I. ५३	हविष्यम्	I. ५१६
हरिकामाणि	I. ३७९	हन्यम्	II. ६२०
हरिकामिणौ	I. ३७९	हन्यवहः	II. २५०
हरिकामेण	I. ३७९	हन्यवाहः	II. २४९
हरिगुरुहराः	I. २९६	हसः	II. ५४५
हरिचन्द्रः	I. ३८१	हसनम्	II. ५६७, ६१५
हरिणः	II. ४३२	हसितं रामस्य	I. १३१
हरितः	II. ४५८	हसितम्	II. ३३६, ३३९, ३४०, ५६७, ६१५
हरितायत्तरूः	I. ४८	”	५६७, ६१५
हरितायन्तः	II. ११६	हस्तः	II. ३८०, ४५७, ६१३
हरिनासृणम्	I. २१२	हस्तग्राहम्	II. ५८६, ५९०
हरित्	II. ४०३, ४०४	हस्तबन्धः	I. ३३५
हरित्रातः	I. १८४	हस्तरोधम्	II. ५९०
हरिद्रुः	II. ३९१	हस्तवर्तम्	II. ५८६
हरिश्चन्द्रः	I. ३८१	हस्तवान्	I. ५८५, ६१०
हरिहरपुरवः	I. २९६	हस्तिन्नः	I. २३०, II. ४९, २९२
हरिहरो	I. २९६	हस्तितुरङ्गम्	I. ३०१
हरीतकी	I. ४८६, II. ६२०	हस्तिद्वयसम्	I. ५६९
हरीतवयः	I. ४३७	हस्तिपादः	I. २७९
हरेणुः	II. ४२२	हस्तिवर्चसम्	I. ३२५
हर्म्यम्	II. ६२०	हस्ती	I. ६१०
हर्थतः	II. ४६०	हस्तीति पलायते	II. २१०
हर्षयित्नुः	II. ४४९	हस्तेकृत्य	I. २२२
हर्षुलः	II. ४०३	हस्तेबन्धः	I. ३३५

हस्तः	II. ४२६	हिमम्	II. ४१६
हा	I. ६६	हिमवतः प्रभवति	I. ६१५
हाकरोत्	II. २००, २०१	हिमानी	I. ३०, ४०
हात्वा	II. ५७९	हिमानीमृत्	II. ३०१
हानिः	II. ४७९	हिमेलुः	I. ६०५
हान्त्रम्	II. ५०१	हिग्याः	I. ६०४
हायनः	II. २४८	हिरण्यः	I. ४००
हारणा	II. ५६३	हिरण्यम्	I. ४००
हारयति भृत्यं	I. ६१	हिरण्ययी	I. ११, ४००
हारयिष्यन् जीमूतेन	I. ६२	हिरण्यम्	II. ५१८
हारणिकः	I. ४९७	हिरण्यार्थी	I. ६११
हारिद्रम्	I. ४१४	हृच्छयः	I. ३३७
हार्दम्	I. ३४४	हृच्छोकः	I. ३४४
हालिकः	I. ४९०, ५०४	हृदयङ्गमम्	I. २२९
हालिकम्	I. ४८०	”	II. २८५
हासः	II. ५४५	हृदयङ्गमा	II. २८५
हास्तिकः	II. ४९०	हृदयम्	II. २८७, ६१०
हास्तिकम्	I. २५६, ४२८	हृदयरोगः	I. ३४४
हास्तिनम्	I. ५६९	हृदयवान्	I. ६०५
हास्तिनायनः	I. ४००	हृदयशोकः	I. ३४४
हास्यलक्ष्याः अनुहरमाणम्	I. १११	हृदयालुः	I. ६०५
हिसकः	II. ३५९	हृदयावित्	I. ३६९
हिसः	II. ३७२, ३७३	हृदयिकः	I. ६०५
हितं कृष्णाय, कृष्णस्य वा	I. १४५	हृदयी	I. ६०५
हितं जगते, स्वामिने	I. ९१	हृदयेशयः	I. ३३३, ३३७
हितः	II. ३३३	हृदिस्पृक्	I. ३३३
हितः रामस्य	I. १४५	हृद्यः	I. ५०९
हितम्	II. ३३३	हृद्यता	I. ३४४
हिताहितम्	I. ३०६	हृद्यम्	I. ३४४
हित्वा	II. ५७९, ५८०	हृद्योगः	I. ३४४

हृत्प्रसः	I. ३४४	हैमी	I. १४, १७८,
हृत्श्रेयः	I. ३४४		४८४
हृत्श्रेयकरौ	I. ३४४	हैयङ्गवीनम्	I. ५५९
हृत्पिनः	II. ३३०	होता	II. ४३८
हृत्पितम् लोम	II. ३३०	होतापोतारौ	I. ३०६
हृत्पीकम्	II. ४७४	होतुः पुत्रः	I. ३४०
हृत्प्रं लोम	II. ३३०	होतुरन्तेवासी	I. ३४०
हृष्टः	I. ३३०	होत्रम्	II. ५०३
हे करिष्यन्	II. ३४६	होमं, होमः	II. ६१०
हेतिः	II. ५५७	होमः	II. ४१४
हेतुः	II. ४००, ६०४	होमी	II. ४५६
हेतोः अल्पस्य, बोधस्य	I. १११	होतृकम्	I. ४७३
हेतोरन्नस्य	I. १११	ह्यस्तनम्	I. ४४५
हे पचन्	II. ३४४	ह्यस्त्यम्	I. ४४५
हे पचमान	II. ३४४	हृदः	II. ६१३, ६१४
हेमन्तः	II. ४६४	हसिमा	I. ६३५
हेमन्तशिशिरवसन्ताः	I. २९७	हसिष्ठः	I. ६३५
हेममयः	I. ४७६	ह्रस्वः	II. ४१७
हे राम	I. ५२	हीका	II. ४५२
हेलिः	II. ४९१	हीकुः	II. ४५६
हेतनामः	I. ४०३	हीणः	II. ३२०
हेतनामनः	I. ४०३	हीणा	II. ३२१
हेमनः	II. ४६४	हीतः	II. ३२०
हेमनम्	I. ४५८	हीसन्नकृष्टी	I. ४४
हेमनी	I. ४५८	हेपयति	II. ९१
हेमन्तः	I. ४६६	हेपयन्ति	II. ९१
हेमन्तम्	I. ४५८	हीका	II. ४५२
हेमवनी	I. ४७६	हीकुः	II. ४५६

